

DON BOSCO LEVEN EN WERKEN

- PRO MANUSCRITO -

DON BOSCO

Leven en werken, aan de hand
van zijn gedenkschriften

d o o r

G.B. LEMOYNE en A. AMADEI

Band B

TIENDE DEEL

1871 - 1874

Deze Nederlandse vertaling van dit tiende deel van de "Memorie" kwam tot stand onder het impuls van de DON BOSCOKRING, geleid door dhr. M. Baert, S.D.B., te Oud-Heverlee, in het jaar 1978

Vertaling: M. Liroy en
E. H. G. Grijspeert, S.D.B.

H O O F D S T U K V I I

DE VROME SOCIETEIT IS DEFINITIEF GEVESTIGD
1871 - 1874

- 1) De eerste regel. - 2) Men moet vooruit. -
- 3) De eerste stappen. - 4) Onvoorziene moeilijkheden. -
- 5) Hij dient het verzoekschrift in.
- 6) Nieuwe stokken in de wielen.
- 7) De laatste aanmerkingen.
- 8) Hij herneemt de onderhandelingen.
- 9) De raadpleging. - 10) Intussentijd. -
- 11) "Alles is afgelopen!"
- 12) Het goedgekeurde exemplaar.
- 13) "En de tegenstand vermeerdert...!"

Zoals Don Bosco zegde begon onze sociëteit in werkelijkheid in 1841.

" Deze vrome sociëteit, schreef hij in 1874, bestaat al 33
" jaar. Zij werd geboren en bevestigd in woelige tijden, waarin
" elk princip, elk religieus gezag, vooral dat van de paus, neergehaald
" werd. In een tijd waarin alle religieuze orden en vrome congrega-
" - ties zowel mannelijke als vrouwelijke - verdreven werden, de
" collegialen werden afgeschaft en de goederen van de seminaries
" en de bisschoppelijke inkomens verbeurd verklaard. Tijden waarin
" er geen religieuze en kerkelijke roepingen meer waren. In 1852
" werd zij goedgekeurd door de diocesane aartsbisschop Mgr. Fran-
" soni; in 1858 ontwierp paus Pius IX die een grondige kenner was
" van de wijze waarop men de jongens christelijk moet opvoeden, de ba-
" sisregels ervan."

Het is duidelijk dat hij het ontstaan van de vrome sociëteit toeschreef aan de onmiddellijke en hartelijke samenwerking van leken en geestelijken in het apostolaat voor de jeugd; maar weldra volgden hem veel van zijn eigen leerlingen; gedreven door een liefdevolle erkentelijkheid, wilden zij steeds aan zijn zijde blijven en heel hun leven aan God wijden. Maar wat een zorg en moeite kostte dat Don Bosco om deze nieuwe "Instelling" een regelmatige vorm te geven.

Hoeveel had hij nog te lijden zelfs nadat de H. Stoel zijn definitieve goedkeuring had gegeven!

Het is voldoende zich zijn verklaring te herinneren: "Indien ik op voorhand had geweten hoeveel lijden, moeite, tegenstand en tegenspraak het stichten van een religieuze sociëteit kost, dan zou ik misschien de moed niet gehad hebben om mij aan een dergelijk werk te zetten!"

1) De eerste regels.

Zoals wij er al aan herinnerden, had Don Bosco besloten er een instituut van te maken dat aangepast was aan de tijd, bestaande uit priesters en voorbeeldige leken door eenvoudige beloften verenigd. Maar paus Pius IX, die door Don Bosco zelf de "medestichter" van de vrome sociëteit genoemd wordt, deed hem opmerken dat voor het behoud van de éénheid van geest en actie het nodig was er een regelmatige congregatie van te maken; desnoods met milde regels die gemakkelijk te onderhouden zijn, maar met de band van de religieuze geloften, waaraan men de eenvoudige benaming van sociëteit kon geven, en hij raadde hem aan de reeds ontworpen regels in die zin te wijzigen. Don Bosco knikte instemmend en in een andere audiëntie legde hij de paus de verbeterde constituties voor.

Wij kunnen niet met juistheid zeggen welke zij waren. In het Vde deel van de Biografische gedenkschriften werd hiervan een exemplaar gepubliceerd met de titel: "Primitieve regels van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales door Don Bosco in 1858 aan paus Pius IX voorgelegd." Dit is ongetwijfeld het oudste exemplaar dat wij bezitten; maar gaat het hier niet om een latere kopie? Toen hij terug te Turijn was, las en verbeterde Don Bosco verscheidene keren het aan de paus voorgelegde exemplaar; hij deed dit werk met de meeste zorg, zodat wij een twaalfstal verschillende exemplaren konden verzamelen en rangschikken, alle met de hand geschreven en ouder dan de eerste kopie in het Latijn, die in 1867 in het Oratorio gedrukt werd.

Om dit werk te doen raadpleegde de heilige de regels van andere religieuze instituten, niet alleen van oude maar ook van moderne, zoals deze van de congregatie van de liefdadigheidsscholen (Instituut Cavanis), van de rosminianen en van de oblaten van de H. Maagd Maria, gesticht door de dienaar Gods Don Brunone Lanteri a Carignano.

In het eerste hoofdstuk der regels van de oblaten, goedgekeurd door paus Leo XII in 1826, leest men hoe ook deze geestelijken door de drie eenvoudige geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid gebonden waren in het begin; en hoewel allen het wensten, "achtten zij het toch niet opportuun in deze rampspoedige tijden. Later echter aanvaardden zij weer de geloften, daar zij in zekere zin noodzakelijk geworden waren, hetzij voor het groter geestelijk welzijn van elke oblaat afzonderlijk, hetzij voor een grotere stabiliteit van de congregatie."

In dezelfde regels verklaart men dat "de congregatie" ook externe aangeslotenen toelaat, geestelijken die in hun eigen huis wonen, en bereid zijn om de internen te helpen bij de uitoefening van hun heilig ministerie.

Wij zullen zien hoe ook Don Bosco er steeds op aandrong om in onze constituties het hoofdstuk "Over de externen" te behouden; zij zouden ieder volgens eigen bekwaamheid aan ons apostolaat meewerken zonder geloften, maar gehoorzamen aan de door de algemene overste voorgestelde schikkingen.

Om nu volledig de geest van onze stichter te begrijpen is het goed even stil te staan en na te gaan hoeveel werk hem de uitwerking van de constitutie kostte. Het oudste exemplaar dat ons overblijft, is dat van het vijfde boekdeel van de Memorie Biografiche. Het werd door de clericus Carlo Ghivarello met de hand geschreven en met veel verbeteringen en bijvoegsels van Don Bosco aan Pius IX voorgelegd; en op raad van Pius IX werd de titel "congregatie" in "sociëteit" veranderd. Het is verdeeld in elf hoofdstukken:

(Inleiding)

Oorsprong van deze sociëteit. Doel van deze sociëteit. Vorm van deze sociëteit.

Over de gelofte van gehoorzaamheid.

" " " " zuiverheid.

" " " " armoede.

Inwendig bestuur van de congregatie.

Over de andere oversten. Aanvaarding.

Oefeningen van godsvrucht.

Zie hier hoe in het derde hoofdstuk het doel van het instituut reeds duidelijk omschreven was.

1. Het doel van deze sociëteit is het samenbrengen van haar leden, geestelijken en ook leken, met het doel de volmaaktheid na te streven door de deugden van onze goddelijke Zaligmaker te beoefenen, vooral de liefde voor de arme jongens.
2. Jezus Christus begon te doen en te onderwijzen. Aldus zullen de leden beginnen te werken aan hun eigen volmaaktheid door de beoefening van de inwendige en uitwendige deugden en door het verwerven van kennis; vervolgens zullen zij zich inzetten voor het welzijn van de andere.
3. De eerste beoefening van de naastenliefde zal bestaan in het opnemen van arme en verlaten jongens om hen in de heilige katholieke godsdienst te onderwijzen, vooral op zon- en feestdagen, zoals men dit heden in drie Oratorio's doet: dat van de H. Franciscus van Sales, van St.-Aloysius

van Gonzaga, en van de H. Bewaarengel.

4. Soms ontmoet men jongens die zo verlaten zijn dat voor hen alle zorg nutteloos is, indien zij niet worden opgenomen; zo zal men in de mate van het mogelijke tehuizen openen, waar hun met de hulp van de goddelijke Voorzienigheid, huisvesting, voedsel en kleding zal worden verschaft. Terwijl zij in de waarheden van het geloof onderwezen worden, zullen zij tevens tot een of andere kunst of beroep opgeleid worden, zoals dit in het huis naast het Oratorio van de H. Franciscus van Sales gedaan wordt.
5. Gezien de ernstige gevaren voor de jeugd, die de geestelijke staat verlangt te omhelzen, zal deze congregatie ervoor zorgen hen die een speciale aanleg tonen voor de studie en voor een godsdienstig leven, in de godsvrucht en de roeping op te voeden.
Wat de opnemng van de jongens tot de studie betreft, zal men de voorkeur aan de armsten geven, omdat zij de middelen niet hebben om elders hun studies te doen.
6. De noodzakelijkheid om de katholieke godsdienst te onderwijzen doet zich ten zeerste gevoelen ook onder de volwassenen uit de lage volksklasse en vooral op het platteland. Daarom zullen de leden zich inzetten om retraites in te richten en goede boeken te verspreiden; zij zullen hiertoe gebruik maken van alle middelen die de liefde hun ingeeft, om met woord en pen een dam op te werpen tegen de ketterij en de goddeloosheid, die op allerlei wijze voet tracht te krijgen bij ongeletterden en onwetenden. Vooral nu kan dit gedaan worden door hier en daar retraites te houden, en door de publicatie van katholieke lectuur".

In hetzelfde exemplaar vindt men bij de toevoegingen van Don Bosco de volgende artikels: In het hoofdstuk: "Vorm van deze Sociëteit".

5. De sociëteit zal iedereen het nodige voedsel, kleding en al wat in de verschillende omstandigheden noodzakelijk kan zijn, verschaffen, hetzij men gezond of ziek is. Meer nog: "indien er een redelijk motief bestaat, mag de overste geld of andere voorwerpen ter beschikking van een medelid stellen, op voorwaarde dat hij ze goed gebruikt en tot meerdere glorie van God laat dienen.

In het hoofdstuk: "Aanvaarding".

5. Opdat een lid door de sociëteit aanvaard worde, moet hij behalve de door de regel bepaalde graad van morele kwaliteiten ook nog zijn vroeger gedrag bewijzen door een geboorte- en doopselbewijs; ten tweede: niet gehuwd zijn; ten derde: vrij van schulden; ten vierde: niet rechterlijk vervolgd geweest zijn; ten vijfde: vrij zijn van elk beletsel tot de geestelijke staat of van elke irregulariteit; ten zesde: de toelating van de ouders hebben alvorens de geloften af te leggen.
6. De gezondheidstoestand moet zodanig zijn dat men tijdens het proefjaar al de regels van de sociëteit kan nakomen zonder enige uitzondering hierop te moeten maken.

7. Elk lid dat voor de studie aangeduid is zal bij zijn intrede het volgende meebrengen: 1) Een uitzet minstens gelijk aan deze die voor de jongens van het huis is voorgeschreven. 2) 500 fr. bij de intrede, die bestemd zijn om de kosten van voedsel en kleding tijdens het proefjaar te dekken. 3) 300 fr. op het einde van het proefjaar, voor het afleggen van de geloften.
8. De broeders-coadjuteurs zullen slechts de uitzet + 300 fr. bij hun intrede medebrengen zonder verdere verplichtingen.
9. De rector kan vrijstellen van de in artikel 7 voorziene voorwaarden in geval van redelijke motieven, waarvoor hij meent minder of meer uitzonderingen te moeten maken.
10. De communiteit, steunend op de goddelijke Voorzienigheid, die nooit haar hulp weigert aan wie op haar vertrouwt, zal aan ieder lid het noodzakelijke bezorgen en dit hetzij men gezond, hetzij men ziek is. De communiteit neemt deze verplichting enkel op zich, wanneer het om leden gaat, die de geloften reeds gedaan hebben.
11. Aan allen worden er twee zaken warm aanbevolen: erop letten dat men geen enkele gewoonte aanneemt, zelfs in onverschillige dingen. Iedereen zorge voor de netheid en de zindelijkheid van de kleding, het bed en de kamer; maar men moet er nauwkeurig op letten hierbij niet in gezochtheden of ambitie te vallen. Het meest waardevolle kleet van een religieus is de heiligheid van leven die samengaat met een stichtende houding in al onze handelingen.
12. Iedereen weze bereid om warmte, koude, dorst, honger en gebrek te lijden en minachting te verdragen, telkens als deze dingen tot Gods meerdere glorie, en tot de zaligheid van de ziel kunnen bijdragen.

Een ander exemplaar door dezelfde clericus Ghivarello geschreven is een mooie kopie van het voorgaande met nieuwe verbeteringen en toevoegingen van de heilige. Hierbij vinden wij nog andere van latere datum door Don Rua gemaakt en op het einde 3 nieuwe hoofdstukken:

De kleding.

De externen.

De formule van de geloften.

In het hoofdstuk "de kleding" dat helemaal van de hand van Don Bosco is, leest men:

1. Het kleet van onze sociëteit zal vastgesteld worden volgens de gewoonten van het land waarin de leden hun woonplaats hebben.
2. De priesters zullen doorgaans de toog dragen, tenzij reizen of andere redenen het anders vereisen.
3. Voor zover het mogelijk is zullen de coadjuteurs in het zwart gekleed gaan. De jas zal minstens tot onder de knie reiken.

Aan het eerste artikel over de godsvruchttoefeningen voegde hij het volgende toe:

Elk lid zal wekelijks het sacrament van de biecht ontvangen bij de biechtvader door de rector aangeduid. De clerici en de broeders-coadjuteurs zullen minstens op elke zon- en feestdag en elke donderdag van de week de H. Communie ontvangen.

Verder lezen wij nog bijvoegsels van de hand van Don Rua:

Vorm van deze sociëteit: art. 14. De directeur van elk huis afzonderlijk moet minstens eenmaal per jaar rekenschap geven van zijn geestelijk en tijdelijk bestuur aan de algemene overste of aan een andere persoon tot dit doel afgevaardigd.

Inwendige leiding van de sociëteit: art. 1. Wat de openbare uitoefening van het heilige ambt betreft, zullen de leden de bisschop van het bisdom waarin hun huis zich bevindt, als hun overste erkennen.

Art. 3. Hij mag... noch onroerende goederen of contracten aangaan waarvan de waarde de 1.000 fr. overschrijdt zonder toelating van het kapittel.

Over de andere oversten: art. 9. De raadsleden zullen deelnemen aan al de besluiten die ook "de contracten van aankoop of verkoop van onroerende goederen aangaan en deze die een waarde van 1.000 fr. overschrijden." Indien "er ten minste geen meerderheid van stemmen is, zal de rector de beslissing over de betreffende zaak moeten uitstellen."(1)

In een ander exemplaar, dat nog later komt, als het exemplaar dat in 1860 aan de aartsbisschop Mgr. Franson, in ballingschap te Lyon, gezonden werd, was het hoofdstuk over de "Afzonderlijke huizen" al ingelast; maar men heeft verschillende verbeteringen aangebracht en een nieuw hoofdstuk: "Verkiezing van de Algemeen-Overste" bijgevoegd.

Dit werd in 1864 naar Rome gezonden en men bekam hiermee het "Decretum laudis" samen met dertien "animadversiones", die wijzigingen en toevoegingen aanbevelen; het hoofdstuk: "Geestelijk bestuur van de sociëteit" was reeds voorzien. Zo had men de 17 hoofdstukken die tot 1873 bewaard bleven:

1. (De voorrede).
2. Oorsprong van deze sociëteit.
3. Doel van deze sociëteit.

(1) In het hoofdstuk: "Over de gelofte van zuiverheid", art. 2, waar men las: "Wie niet zeker is deze deugd te kunnen bewaren, enz.", schreef Don Rua het volgende: "Wie geen gegronde hoop heeft om met de goddelijke hulp de deugd van zuiverheid te kunnen bewaren, ...

4. Vorm van deze sociëteit.
5. Over de gelofte van gehoorzaamheid.
6. Over de gelofte van armoede.
7. Over de gelofte van zuiverheid.
8. Religieus bestuur van de sociëteit.
9. Inwendig bestuur van de sociëteit.
10. Verkiezing van de Algemeen Overste.
11. Over de andere oversten.
12. Over de huizen afzonderlijk.
13. Toetreding.
14. Oefeningen van godsvrucht.
15. Kleding.
16. Externen.
17. Professie en formule van de geloften.

Hierna volgen twee andere exemplaren. Ook deze zijn in het Italiaans en komen nog na het "Decretum laudis". Een ervan onderging verscheidene verbeteringen, ook door Don Rua; door Don Bosco werd het hoofdstuk: "de verkiezing van de Algemeen Overste" geheel herwerkt. Het andere exemplaar is een mooie kopie van het eerste zonder een enkele verbetering, die door de 13 animadversiones aangeraden waren.

Uiteindelijk hebben wij drie kopies, volledig met de hand geschreven en in de Latijnse taal.

Eén ervan draagt veel verbeteringen door Don Francesco Cerruti aangebracht en enkele door Don Bosco. De vertaling van het hoofdstuk "De Rectoris Maioris electione" is geheel van de hand van Don Bosco.

De volgende is een overschrijving van de voorgaande met al de verbeteringen, door Don Bosco en Don Cerruti nagezien en met veel taalverbeteringen door Prof. Vincenzo Lanfranchi.

De derde is de nette overschrijving van de tweede en bijna gelijk aan de eerste uitgave, die in 1867 door de drukkerij van het Oratorio gedrukt werd.

2) Men moet vooruit.

Na het Decretum laudis begonnen onmiddellijk de moeilijkheden voor de heilige wijdingen.

Don Bosco verklaarde hieromtrent:

" Tot nu toe werden de heilige wijdingen van onze leden door
" elke bisschop en volgens de algemene regels van de heilige canons
" toegediend; en elke bisschop, aan wie het gevraagd werd, zond
" gaarne de gewijde priester naar onze huizen terug, omdat zij ook
" elk jaar verscheidene clerici naar hun eigen seminarie zonden.
" Maar na dit decreet (het Decretum laudis) ging het zo niet meer.
" Iedereen vroeg zich af of de wijding in naam van de congregatie
" of van de ordinarius moest toegediend worden. Niet in naam van
" de congregatie, daar deze de dimissorialen niet kon geven, maar ook
" niet in naam van de ordinarius, omdat men zegde dat de wijde-
" ling tot een religieuze familie behoorde..."

Wat gedaan? Om alle moeilijkheden op te lossen bleef er slechts één mogelijkheid over: aan de H. Stoel de aanvraag tot de definitieve goedkeuring indienen. En inderdaad, na verloop van vijf jaar "steeds tussen onzekerheid en moeilijkheden" ging de heilige in 1869 naar Rome, met de aanbeveling van 24 bisschoppen en het Latijnse exemplaar van de constituties dat in 1867 uitgegeven was. Hij vroeg en verkreeg de definitieve goedkeuring van de sociëteit, terwijl deze van de constituties werd uitgesteld. Nochtans, zoals men las in het decreet van 1 maart 1869 "stemde de H. Vader welwillend in met de smeekbeden van de priester Giovanni Bosco, en werd aan dezelfde, als Algemeen Overste van de vrome congregatie, de volmacht toegekend, die slechts gedurende de volgende tien jaren geldig is, om de wijdingsbrieven te geven, voor het ontvangen van de tonsuur en van de mindere en meerdere wijdingen aan de leerlingen die voor hun veertiende jaar in een van de colleges of kostscholen van dezelfde congregatie werden opgenomen of er in de toekomst zullen opgenomen worden en die hun naam aan de genoemde vrome congregatie gaven of zullen geven..."

Klaarblijkelijk betrof het hier een bijzondere gunst! Maar wat gedaan voor hen die na hun veertiende jaar in onze congregatie waren ingetreden of nog zouden intreden?...

Helaas! De moeilijkheden bleven voortbestaan en gezien het steeds groeiende aantal leden, werden ook de moeilijkheden groter. Don Bosco wilde deze niet alleen opgelost zien, maar ook voorkomen en hij richtte zich daarom tot de H. Stoel via Mgr. Manacorda, toekomstige bisschop van Fossano. Daar deze wist dat Kard. Jozef Berardi, "voornaam en waardevol personage", aan Don Bosco de "formele raad" gegeven had om de aanvraag tot goedkeuring van de vrome sociëteit in te dienen, en ook gemakkelijk toegang tot en een grote invloed bij Pius IX had, had hij de gewoonte om aan Zijne Eminentie de goede uitslag voor elke aanvraag toe te vertrouwen.

In 1871 vroeg Don Bosco aan Pius IX een dispensatie voor de wijdingen van verscheidene leden die na hun veertiende jaar in de sociëteit waren ingetreden. Hij antwoordde hem op een bijzondere wijze:

" Zeer geachte Heer D. Giovanni,
"
" Onmiddellijk nadat Mgr. Manacorda mij uw aanvraag overge-
" maakt had, liet ik niet na hierover zonder uitstel met de H. Va-
" der te spreken. Zijne Heiligheid heeft zich gewaardigd hiervoor
" onmiddellijk de goedkeuring te geven, en gaf mij tevens de vol-
" macht om op uitzonderlijke manier het relatieve decreet op te
" stellen en het u te zenden. U zult dit dus hierbij ingesloten ik
" vinden. Intussen ben verheugd dat ik u met goed resultaat van dienst
" kon zijn.
" Ik bedank u voor het nieuws dat u mij in uw vorige vriende-
" lijke brief hebt meegedeeld. Ik verzoek u verder mij in uw gebeden
" niet te vergeten; ook hoop ik dat u mij ander belangrijk nieuws
" zult meedelen, zo vlug u er heeft, en de gekende persoon zult
" interesseren opdat deze mij door uw bemiddeling laat weten welke
" in deze huidige en zeer droevige gebeurtenissen mijn lot zal wezen
" en of ik de gunst en de troost zal hebben aan de triomf van de
" Kerk en van de H. Stoel te mogen deelnemen. Met bijzondere ge-
" hechtheid en achting verblijf ik steeds
" Uw zeer toegenegen dienaar en vriend
" G.C. Berardi
" Rome, 9 juni 1871.

Korte tijd nadien ging Don Bosco naar Rome tijdens de feestelijkheden van het XXV-jarig pauselijk jubileum van Pius IX, en had toen verschillende gesprekken met de kardinaal over de toestand en de toekomst van de Kerk in Italië. In juli drong Don Bosco opnieuw aan om op voorhand de bevoegdheid te bekomen voor het geven van de wijdingsbrieven aan 10 personen, die in de sociëteit waren binnengetreden of op het punt stonden binnen te treden; maar de kardinaal liet hem begrijpen dat hij dit deze keer niet zonder moeite verkregen had:

" Zeer Geachte Don Giovanni,
"
" Van Mgr. Manacorda, die voor dat doel door mij belast is,
" zult u al vernomen hebben hoe de zaken, in verband met de gekende
" vraag, met de H. Vader verliepen. Daarom wilde ik U geen verdere
" uitleg geven. Ik beperk mij dus u hierbij het rescript te zenden
" waardoor u de faculteit gegeven wordt om aan die tien jongens,
" die na hun veertiende jaar in uw congregatie zouden intreden, de
" wijdingsbrieven te geven. Ik ben ervan overtuigd dat u op deze
" manier enige tijd verder zult kunnen zonder in dit opzicht nog
" zorgen te hebben. Wanneer u later nog eens een toelating nodig
" hebt, zal men "quid agendum" nog wel eens zien. Op het ogenblik
" moet u absoluut vrede nemen met dat, wat met grote moeite bekomen werd.

" Intussen herhaal ik dat U mij niet in uw heilige gebeden mag
" vergeten. In de hoop dat u mij deze keer spoedig enkele troos-
" tende en zekere berichten kunt geven in verband met wat ik u
" woordelijk zegde, verblijf ik met gevoelens van de grootste achting
"

" Uw zeer toegenegen Dienaar
" G.C. Berardi

" Rome, 15 juli 1871.

De katholieken te Rome hoopten zo spoedig mogelijk de pauselijke staat hersteld te zien. Don Bosco zond in die periode verscheidene keren vertrouwelijke berichten aan de H. Vader en gewoonlijk zorgde hij ervoor dat ook kard. Berardi hiervan op de hoogte werd gebracht.

Met de volmacht om de wijdingsbrieven, zij het dan ook in beperkte mate, ook aan de medebroeders die na hun veertiende jaar in de huizen van de congregatie waren binnengetreden, te mogen geven, was het mogelijk momenteel aan alle moeilijkheden te ontkomen.

Toen hij terug uit Varazze was, vertrouwde Don Bosco alles wat de wijdingen betrof aan de catechist Don Cagliero toe, die voortdurend op de goedheid van Mgr. Manacorda kon rekenen, ook toen deze van Rome naar Fos-sano ging.

In het begin gebeurde het dat Don Cagliero meer dan een vergissing beging in verband met de nodige papieren en het opstellen van de wijdingsbrieven. Mgr. Manacorda verwittigde hem dan op welwillende wijze en hij aanvaardde goedsmoeds elke bemerking. Op 21 mei 1872 antwoordde hij op volgende wijze aan Mgr. Manacorda:

" Don Bosco werd gedeeltelijk van een ernstige zorg ontlast
" omdat Ued. onze clerici gewijd hebt. De vergissingen neem ik
" gaarne voor mijn rekening. Dat zal nog gebeuren zolang de
" secretaris van het Oratorio, (en dat ben ik), de ondervinding van
" het "errando discitur" niet heeft. Niettegenstaande dat alles
" wil ik u zeggen dat in verband met de clericus Paglia ik niets
" gezegd heb over de gekregen bijzondere bevoegdheid om zijn wij-
" dingsbrief te verzenden; want men kan het pauselijk decreet niet
" dagtekenen, omdat het hier in de aartsbisschoppelijke curie ver-
" loren is geraakt en het niet mogelijk is dit nog weer te vinden.
" Wat de stempel betreft, dacht hij dat de droge stempel die in
" "capite" van de wijdingsbrief staat, voldoende was. Wij hebben
" nog geen speciale stempel van de congregatie, maar men zal er
" een aanschaffen. Hierin werd nog niet voorzien, omdat er een te
" nieuwsgierige controle vanwege de regering is, die de congrega-
" ties wil te gronde richten...

" Laat u mij gerust waarschuwen wat de vergissingen in de
" wijdingsbrieven betreft en we zullen dit verhelpen. Zal het vol-
" doende zijn de bisschop die de wijdingen toedient, op de hoogte
" te brengen van de speciale bevoegdheid door Rome gegeven, ter

" vervanging van de wijdingsbrieven door middel van een apart blad
" voor hen, die na hun veertiende jaar in onze huizen binnentraden, of
" is het nodig deze bij de "dimissorie" te voegen "et in corpore"?
" In dat geval "fateor imbecillitatem meam" en weet ik niet hoe ik
" de zaak moet oplossen.
" Tot nu toe toonde men de bevoegdheid eenvoudig "ad caute-
" lam"men liet het "ante annum 14 apud nos receptum" achterwege.
" Verontschuldig mij, berisp mij en verbeter mij...

Deze vrolijke openhartigheid die gebruikelijk was tussen verscheidene kerkelijke dignitarissen en verscheidene van onze medebroeders begon te tanen bij hem die er tot nu toe op de meest gemoedelijke manier gebruik van gemaakt had, nl. bij Mgr. Gastaldi. Zolang hij bisschop van Saluzzo was, bleef hij alle medebroeders met alle broederlijke vriendelijkheid bejegenen. Eens aartsbisschop van Turijn geworden, leek hij onmiddellijk een andere te zijn.

De eerste die dat vaststelde was Don Giacomo Costamagna. Deze was tijdens de paasdagen van 1872 de retraite voor de leerlingen van de "Generala" gaan preken. De laatste dag ging de aartsbisschop er de mis opdragen en het vormsel toedienen. Na de dienst en in tegenwoordigheid van de aalmoezenier, de directeur en anderen, kwam Don Costamagna hem groeten met de gebruikelijke gemoedelijkheid van de tijd, toen hij nog kanunnik en later bisschop van Saluzzo was. Hij vroeg hem nieuws over zijn gezondheid, zijn zuster, nichtje, neefje en zoveel andere dingen. Mgr. sprak geen woord en bekeek hem ernstig en waardig. Heel verwonderd zweeg Don Costamagna; en dan vroeg de aartsbisschop hem op bijna verwijtende toon:

- Wie ben jij?

Ziende dat het verkeerd aankwam, antwoordde Don Costamagna slechts:

- Ik ben Don Costamagna die te Lanzo muziek speelde en zong wanneer uwe Exc. zich gewaardigde ons daar een bezoek te brengen.

Monseigneur antwoordde daar niet op maar zei hem met een aristocratische blik: - Denk eraan wie ik ben en jij zult de afstand tussen jou en mij wel zien! Daarna begon hij met de anderen te spreken.

Ook Don Cagliero had de verandering bij de aartsbisschop opgemerkt. Deze was gewoon voor boodschappen vanwege Don Bosco naar de aartsbisschop te gaan. Op zekere dag zegde hem degene die zijn bezoek had aangekondigd, dat hij kon binnengaan en "dat Zijn Excellentie hem als Don Cagliero ontving en niet als salesiaan." Prompt antwoordde Don Cagliero in het bijzijn van andere personen: "Don Cagliero niet-salesiaan, dat bestaat niet!" en groetend ging hij weg.

Wat was er gebeurd?

Eens te Turijn aangekomen was hij onze vriend en vertrouwenspersoon niet meer, maar de ordinarius en de aartsbisschop en dus de onmiddellijke kerkelijke overste, die de idee koesterde de salesianen volledig onder zijn jurisdictie te houden.

In de verschillende gesprekken liet Don Bosco niet na hem zijn verlangen te kennen te geven om aan de H. Stoel de definitieve goedkeuring van de Constituties te vragen. Monseigneur liet op zijn beurt nooit na hem te zeggen "onder welke voorwaarden" dit kon gebeuren. Toch was hij vol bewondering voor de H. Stichter en intens overtuigd, zoals hij meermaals en plechtig verklaard had, dat men duidelijk de hand van God in de gang van het salesiaans werk zag. Hij verzekerde Don Bosco zelfs graag te zullen helpen zoals hij dat tot nu toe gedaan had, maar hij wilde absoluut de instelling, onder de meest concrete vorm, van zich afhankelijk houden.

3) De eerste stappen.

Men moest dringend vooruit en Don Bosco schreef dan ook aan kardinaal Berardi, om hem te vragen met de paus te willen spreken en te vragen of deze het geschikt achtte om op de vereiste wijze de nodige stappen te doen voor de goedkeuring. Zijn brief werd op een troostende wijze beantwoord:

" Zeer geachte Don Giovanni,
"
" Toen ik gisteren gewoontegetrouw naar de H. Vader ging,
" vergat ik niet over het door u gevraagde onderwerp te spreken,
" en het is mij een genoegen u mee te delen dat de H. Vader, die
" u van harte zijn zegen geeft, geen enkele moeilijkheid ziet om zonder
" meer en via de gewone en normale weg de bedoelde aanvraag in
" te dienen. Dit kan u opnieuw ten goede komen. Met het ver-
" trouwen dat de gemeenschappelijke wensen mogen vervuld worden,
" bedank ik u voor uw gebeden die u voor mij zegt en laat zeggen.
" Verder beveel ik mij steeds in uw voortdurend gebed aan. Ik
" heb het vertrouwen dat u mij troostend maar zeker nieuws zult
" geven, zodra u er heeft en
" met de meeste hoogachting verklaar ik mij
"
" Uw Zeer toegenegen Dienaar
" G.C. Berardi.
"
" Rome, 27 augustus 1872.
"
" P.S. Uw vorige brief kwam op normale wijze toe en ik bedank u
" ervoor.

Zonder tijd te verliezen begon Don Bosco de constituties op het in 1867 gedrukte exemplaar te verbeteren. Diezelfde kopie was in 1869 naar Rome gezonden toen hij de eerste aanvraag voor de definitieve goedkeuring indiende. De zeereerwaarde consultor drong, via de secretaris van de H. Congregatie Mgr. Stanislao Svegliati, zonder nieuwe opmerkingen, op de volledige nakoming van de in 1864 meegedeelde "13 animadversiones" aan.

Hier volgt een interessant beeld van het geduldige werk van de heilige die samen met al de nodige wijzigingen ter eerbiediging van de 13 animadversiones, in het nieuwe exemplaar ook de specificaties aanduidde die de ontwikkeling van de vrome sociëteit eiste en de bijzondere taken van elk lid van het hoofdkapittel en van het kapittel van de huizen beschreef.(1)

Hij liet de titel onveranderd: Regulae Societatis S. Francisci Salesii. Aan het eerste opschrift zonder opschrift gaf hij als titel: Proemium (Inleiding). Dit hield een korte beschrijving in van de noodzakelijkheid in de christelijke opvoeding van de jeugd te voorzien.

In het II hoofdstuk: Oorsprong van deze sociëteit (eerst: Ejusdem Societatis origo, nu: De ejusdem Societatis primordiis) en

in het III hoofdstuk: Over het doel van deze Sociëteit (Hujus societatis finis) stelde hij alles wat betrekking had met haar ontwikkeling, op punt. In het 2de artikel van hoofdstuk III, klaarblijkelijk te wijten aan een drukfout, bleef de bemerking dat de leden zich moeten toeleggen op de beoefening der deugden, "ook de inwendige" (atque interiorum), achterwege.

In hoofdstuk IV. Over de vorm van de Sociëteit (Hujus Societatis forma) hief hij het 7° en 8° artikel op. Hierin werd gezegd dat de sociëteit het nodige voedsel, kleding en al het andere noodzakelijke, ook geld, om een ernstige reden, aan de leden zou geven; en dat, ingeval er bij het overlijden van een van de leden geen testament bestond, erfgenaam zou zijn, hij die volgens de burgerlijke wet het recht zou hebben te erven.

In het 2° artikel detailleerde hij de bijzonderheid voor de betaling van de belastingen en taksen, volgens de voorschriften van de burgerlijke wetgeving op de goederen van de leden, alsook de faculteit hem toegekend om goederen te kopen of te verkopen, zonder te vermelden - zoals de 5de opmerking het wilde - dat daartoe de goedkeuring van de H. Stoel nodig was. Het leek hem niet geschikt er een dergelijke verklaring in te lassen, daar men toen nog het "Regio Placet" voor de pauselijke Rescripten aangaande het "foro externo" moest bekomen. Op die manier zou de sociëteit het uitzicht gekregen hebben van een legaal instituut onder de voogdij en de afhankelijkheid van de burgerlijke wetten en overheden; want hij was van plan om dergelijke zaken door de Algemeen Overste en zijn kapittel te laten behandelen, zoals door Gregorius XVI op 21 juni 1846 aan de congregatie van de scholen van de liefdadigheid werd toegestaan.

Aan het 6° artikel voegde hij de verplichting bij voor alle leden om aan hun overste alle geschenken die zij ooit mochten ontvangen, af te geven, behalve de legaten en de erfenissen die zij volgens art. 4 en 5 mochten behouden.

In art. 11 verduidelijkte hij aanwijzingen dat hij die de sociëteit verliet terug in het bezit van zijn eigen roerende en onroerende goederen kon komen, indien hij hierover het eigendomsrecht behouden had.

Tenslotte verklaarde hij in een nieuw artikel (het 10°), dat degene die bij zijn intrede in de sociëteit geld, meubels of andere dingen meebracht en ze in zijn bezit wilde houden, hiervan een lijst aan de overste moest geven. Indien hij later na gebruik ze terug wilde hebben, dan moest hij ze meenemen in de toestand waarin zij zich bevonden, zonder enige vergoeding.

In hoofdstuk V: "Over de gelofte van gehoorzaamheid" (De voto obedientiae). Uit eerbied voor de 13° Osservazione, schrapte hij uit het 3° artikel de bijzonderheid, dat het nakomen van genoemde gelofte verplicht op zonde, ook wanneer de overste een bevel geeft met de woorden: "Ik beveel het krachtens de heilige gehoorzaamheid!"

In hoofdstuk VI: "Over de gelofte van armoede" (De voto paupertatis) voegde hij een bemerking aan het eerste art. toe, nl. dat het nakomen van de belofte bij ons niet het bezit betreft, maar het beheer. Op het einde van het hoofdstuk bracht hij een aantekening uit het vorige hoofdstuk over, waarin gezegd wordt dat de twee hoofdstukken "Over de vorm van de Sociëteit" en "Over de gelofte van armoede" quasi ad literam uit de constituties van de congregatie van de Scholen van Liefdadigheid waren overgenomen.

In hoofdstuk VII: "Over de gelofte van zuiverheid" (De voto castitatis) "een deugd aan de Zoon van God zeer dierbaar, zoals men leest in de Regels van de Oblaten van Maria, en "engelachtige deugd, die aan Gods Zoon boven alle andere dierbaar is", zoals men leest in de onze, bracht Don Bosco geen enkele wijziging aan.

Maar in de volgende hoofdstukken moest hij echter heel wat veranderingen aanbrengen.

In hoofdstuk VIII: Over het religieus bestuur van de sociëteit (Religiosum Societatis regimen):

Hij plaatste het 3° art. voor het 2° en legde de nadruk op het feit dat de leden onderwerping aan de bisschop van het respectieve bisdom bij de uitoefening van hun heilig ambt schuldig zijn. Hij voegde hier het bijwoord "strikte" (streng) aan toe.

Ondanks de 4° opmerking, liet hij het art. 4 betreffende de heilige wijdingen, ongewijzigd; hij hoopte van de H. Stoel de absolute volmacht te krijgen voor het uitreiken van de wijdingsbrieven zoals Leo XII het toegelaten had aan de Oblaten van de Maagd Maria, Gregorius aan de congregatie van de Scholen van Liefdadigheid en ook Pius IX aan de priesters van de Missies.

De vier volgende hoofdstukken werden bijna geheel herwerkt met het oog op de uitbreiding van de vrome sociëteit.

In hoofdstuk IX: over het inwendige bestuur van de sociëteit (Internum Societatis regimen): verduidelijkte hij in het 1° art. dat heel de sociëteit aan het hoofdkapittel onderworpen was, terwijl eerst gezegd werd, aan het kapittel van het hoofdhuis.

In het 2° artikel omschreef hij duidelijk de taak van de Algemeen Overste. Van hem hangt de leiding van de hele sociëteit af en bijgevolg zijn de taken, personen, roerende en onroerende goederen, de tijdelijke en geestelijke zaken volledig van hem afhankelijk. Hij kan zijn taak ook bij middel van een afgevaardigde vervullen.

Aan het 3° art. betreffende de briefwisseling voegde hij eraan toe: de leden hebben de volmacht brieven of andere geschriften aan de Algemeen Overste te zenden, zonder toelating van de plaatselijke overste, aan wie het verboden is dergelijke brieven te openen.

Wat het 4° artikel betreft wilde de 1° opmerking dat men bij de duur van het ambt (van de Algemeen Overste) voor 12 jaar ook de verklaring zou voegen dat voor zijn herkiezing de bevestiging van de H. Stoel nodig was. Deze tweede aantekening werd niet aan het artikel toegevoegd, klaarblijkelijk bij vergissing of vergetelheid bij het drukken, want Don Bosco verklaarde dat hij de "osservazione" aanvaard had.

Verder werd er in een nieuw artikel (het 10°) de tekst van het 4° en 5° artikel gewijzigd overgebracht, nl, dat, indien de Algemeen Overste zijn plichten ernstig verwaarloosde, de prefect of een ander lid van het hoofdkapittel, na akkoord met de anderen, de directeurs van de verschillende huizen moet bijeenroepen om de Algemeen Overste te vermanen. Indien dit niet zou volstaan, moeten zij de H. Congregatie van bisschoppen en regulieren hiervan op de hoogte stellen, en zoals de 6° osservazione aanduidde, kan men met de toelating van de H. Congregatie voorzien in de afzetting van de Algemeen Overste. Voor de verkiezing van de nieuwe overste zal men dan de normen volgen die al eerder genoemd werden in geval van overlijden van de Algemeen Overste, zonder een tijdelijke vicaris te benoemen.

In hoofdstuk X: over de verkiezing van de Algemeen Overste (De Rectoris Majoris electione). Hoewel helemaal herwerkt, behield het toch die bijzonderheden die aan onze sociëteit het kenmerk van een familie gaf.

In het 1° art, voegde hij eraan toe, dat de verkozene, behalve de reeds aangeduide voorwaarden, ook de eeuwige geloften moest afgelegd hebben.

In art. 3, duidt hij, bij afloop van het ambt, speciale godsvruchttoefeningen aan om de hemelse verlichting af te smeken, en wijst duidelijk alle leden op hun ernstige plicht hun stem te geven aan hem die zij het meest geschikt achten om de glorie van God en het welzijn van de zielen te bevorderen. In twee nieuwe artikels (het 5° en 6°) omschreef hij de vorm van de verkiezing op een wijze die een weinig verschilde van deze in het laatste deel van artikel 4: nl. dat hieraan alle eeuwig geprofesten zullen deelnemen. Daarom zal men in ieder huis een stemming houden en de directeur zal samen met twee stemopnemers de stemmen bijeenbrengen. Zij ondertekenen de uitslag en sturen hem naar het Algemeen Kapittel.

Aan de algemene stemming zullen, buiten het Algemeen Kapittel, ook de verschillende directeurs met hun afgevaardigden, en alle eeuwig geprofesten van het huis waar de verkiezing plaats heeft, deelnemen. Indien één der kiezers afwezig is, zal de verkiezing toch wettig en geldig zijn. Wie de meerderheid van stemmen behaalt zal de nieuwe Algemeen Overste zijn.

Ingeval de Algemeen Overste zou sterven zonder een tijdelijke vicaris te hebben aangeduid, zal deze laatste door het Algemeen Kapittel gekozen worden.

In hoofdstuk XI: "Over de andere oversten" (de caeteris Superioribus) ontwierp hij eerst en vooral de manier van hun verkiezing, in 7 nieuwe artikels.

- 1) De prefect en de geestelijke directeur zullen door de Algemeen Overste benoemd worden. De econoom en de drie raadgevers worden door de eeuwig geprofesten gekozen.
- 2) Voor het welzijn van de sociëteit (pro Societatis utilitate) zal hun verkiezing voor een ambtstermijn van vier jaar, als volgt gebeuren: het eerste jaar zal de econoom verkozen worden en vervolgens jaar per jaar één van de drie raadsleden.
- 3) De verkiezing zal plaats hebben omstreeks het feest van de H. Franciscus van Sales, wanneer gewoonlijk alle directeurs bijeenkomen. Drie maanden op voorhand zal de rector het lid van het kapittel, wiens taak ten einde loopt, aanduiden en tevens medelen op welke dag men in alle huizen de verkiezing zal houden.
- 4) In de huizen zullen alle eeuwig geprofesten hem kiezen, die hun het meest geschikt zal lijken. Hij moet eeuwig geprofest zijn.
- 5) Het Algemeen Kapittel zal op gelijke wijze handelen.
- 6) In elk huis zal de stemopneming door de directeur en twee leden gehouden worden zoals dat voor de verkiezing van de Algemeen Overste gebeurt. Men maakt twee kopies van de uitslag van de verkiezing en bewaart één hiervan in het huis. Het andere wordt door de directeur en twee stemopnemers ondertekend en naar het hoofdkapittel gezonden.
- 7) Op de vastgestelde dag zullen het Algemeen Kapittel, de directeur en alle leden van het huis waarin het kapittel wordt samengeroepen, de resultaten van de verschillende huizen verzamelen en er publieke stemopneming van doen. Hiervoor zal men drie stemopnemers en twee secretarissen verkiezen.
Wie de meerderheid van de stemmen heeft, zal verkozen zijn. Indien twee of drie personen hetzelfde aantal stemmen hebben, zullen de tegenwoordige leden de stem geven aan hem die hun voorkeur geniet.

Verder herzag hij verschillende artikels in verband met de taken van elk lid. De geestelijke directeur (art. 9) zal speciale zorg aan de novicen besteden; en (art. 11) zal bijzonder waken over het morele gedrag van de leden; hij zal per brief of door persoonlijk contact in betrekking blijven met alle directeurs, om te voorzien, in akkoord met de Algemeen Overste, in alles wat het algemeen en voornamelijk het geestelijk welzijn aangaat. Over dingen van zeer belangrijke aard zal hij de rector

inlichten en zich aan zijn raadgevingen houden.

(art. 12) Bij afwezigheid van de rector zal de prefect hem in alles wat het gewone bestuur van de sociëteit betreft, vervangen; verder zal hij de taken waarvoor hij van de Algemeen Overste speciale opdracht gekregen heeft, uitvoeren.

(art. 14) Minstens éénmaal per jaar zal de prefect hem rekenschap over zijn administratie geven.

(art. 15) Daar de materiële gang van zaken in de sociëteit aan de econoom is toevertrouwd, zal deze voor de aankopen, verkopen, bouwwerken en desbetreffende zaken zorgen; ook zal hij de burgerlijke aangelegenheden ter harte nemen en ervoor zorgen dat alle huizen van het noodzakelijke voorzien zijn.

De raadsleden (art. 16) zullen hun stem ook voor de toelating van de leden tot de professie, voor de opening van nieuwe huizen en voor de verkiezing van de directeur uitbrengen.

Alle leden van het hoofdkapittel met uitzondering van de rector (art. 18) zullen gedurende 4 jaar in functie blijven. Indien één van hen door overlijden of andere reden nog voor het verloop van deze tijd zou weg vallen, zal de rector degenen die hij "in Domino" geschikt acht, uitkiezen om het ontbrekende lid te vervangen tot de 4 jaren verlopen zijn.

Ten laatste (art. 19) mag de Algemeen Overste met de toestemming van het hoofdkapittel, visitatoren aanstellen daar waar hij dit nodig acht, en hen de speciale zorg voor een zeker aantal huizen toevertrouwen ingeval de afstand en het aantal dit zouden nodig achten. Deze visitatoren of inspecteurs zullen de Algemeen Overste vervangen in de hem toevertrouwde dingen en huizen.

Ook in het XII hoofdstuk: Over de huizen afzonderlijk (De singulis domibus) waren er talrijke wijzigingen en veranderingen aangebracht om de taak van elk lid van het plaatselijke kapittel aan te duiden.

Eerst en vooral bekrachtigde hij in een nieuw artikel (het 2°) het feit dat men de grootste aandacht moest hebben bij het oprichten van nieuwe stichtingen en bij het aanvaarden van administraties van welke aard ook. Men moet ervoor zorgen dat er niets tegen de kerkelijke en burgerlijke wetten gedaan wordt.

De 7° osservazione eiste dat men voor de opening van seminaries zou verklaren dat voor ieder geval afzonderlijk toelating van de H. Stoel nodig is. Om de verwezenlijking hiervan te vergemakkelijken en zich niet verplicht te zien op het "R. Placet" te moeten wachten, beperkte Don Bosco zich tot (cfr. art. 3) de volledige toestemming van de bisschop.

Vervolgens (in art. 5) schreef hij nog dat het jaarlijkse bezoek aan de huizen door hemzelf of door een visitator kan gedaan worden.

In art. 8 leest men dat het kapittel van elk huis door het hoofdkapittel en de directeur van het huis zal gekozen worden, en (art. 9) eerst en vooral de catechist, daarna de prefect en indien nodig ook de econoom en tenslotte de raadsleden, zo er nodig zijn.

De catechist (art. 12) zal de geestelijke zorg van de leden van allen die tot het huis behoren, ter harte nemen.

De prefect (art. 13) zal de directeur vervangen en zijn eerste taak gaat naar de administratie van de tijdelijke zaken; hij draagt zorg voor de coadjuteurs, is verantwoordelijk voor de tucht onder de leerlingen volgens het reglement van het huis en de goedkeuring van de directeur, aan wie hij bereidwillig rekenschap zal geven over zijn werk zo dikwijls deze hem erom vragen zal.

De econoom (art. 14) zal de prefect helpen daar waar dit nodig is, vooral in het afhandelen van materiële zaken.

De raadsleden (art. 15) zullen aan de belangrijke beslissingen deelnemen en de directeur helpen bij de schoolaangelegenheden en in al de andere zaken die hen worden toevertrouwd.

Tenslotte (art. 16) zal elke directeur jaarlijks rekenschap geven aan de Algemeen Overste over de geestelijke en materiële gang van zaken in zijn eigen huis.

Ook aan hoofdstuk XIII: "Over de aanvaarding" (De acceptione) voegde hij verscheidene dingen toe (zie exemplaar van 1873).

Art. 1. Wanneer iemand vraagt om in de sociëteit opgenomen te worden zal de directeur de Algemeen Overste hiervan op de hoogte brengen opdat de aanvrager in het noviciaat worde toegelaten. De rector zal op de best mogelijke manier handelen.

Art. 2. Na het proefjaar zal het plaatselijke kapittel zich over de toelating tot de religieuze professie uitspreken. Indien de novice de meerderheid van stemmen heeft, zal de Algemeen Overste daarvan verwittigd worden; hij zal de mening van het Hoofdkapittel horen en de novice direct of door volmacht tot de geloften toelaten. De volmacht zal met de nodige aanwijzingen aan de Algemeen Overste worden teruggezonden om de nieuwe geproefste in de catalogoog van de sociëteit in te schrijven.

Art. 3. De Algemeen Overste mag in elk huis, met de toestemming van het plaatselijke kapittel, in de sociëteit aanvaarden, tot de geloften toelaten en ook uit de sociëteit ontslaan, indien hiervoor gegronde redenen bestaan. De directeur van het huis waar de aanvaarding of de ontslaggeving plaats heeft, moet het Algemeen Kapittel hiervan op de hoogte brengen om het lid in de catalogoog van de sociëteit in te schrijven of te schrappen.

Art. 5. Betreffende de geloften, schreef hij het volgende: De geloften zullen voor drie jaar gedaan worden; na drie jaar kan ieder met de voorafgaande toestemming van het kapittel ze voor drie jaar hernieuwen of de eeuwige geloften afleggen: maar niemand mag tot de heilige wijdingen "titulo congregationis" toegelaten worden, als hij niet de eeuwige geloften heeft afgelegd.

Ook in hoofdstuk XIV waren er veel wijzigingen aangebracht: Over de oefeningen van godsvrucht (Pietatis exercitia).

De 8° opmerking eiste dat aan de leden meer dan een uur mondeling en mentaal gebed voorgeschreven werd, "Plusquam unius horae spatium" – en elk jaar een retraite van 10 dagen.

In het 3° art. over de dagelijkse gebeden liet Don Bosco de woorden "non minus unius horae spatio" die hij in de eerste uitgave van de regels in het Latijn gezet had, achterwege. Wat de retraite betreft achtte hij het geschikt aan (art. 7) de "per decem ferme dies", het matigend "vel saltem sex" toe te voegen.

Ook in art. 6. waar gezegd wordt de laatste dag van elke maand te wijden aan geestelijke bezinning "a temporalibus curis remotus" voegde hij deze woorden toe: "quantum fieri poterit" d.w.z. de tijdelijke zorgen opzij te laten in zover dat mogelijk is.

In art. 9. las men dat de leden van heel de congregatie de H. Mis zouden lezen en de H. Communie zouden ontvangen bij het afsterven van elke medebroeder, maar gezien de uitbreiding van de sociëteit beperkte hij de verplichting de bovengenoemde zielmissen tot de leden van het huis van de overledene: "omnes socii illius domus". In art. 10 bekrachtigde hij dezelfde zielmissen voor de vader en de moeder van elke medebroeder, en bepaalde (art. 11) dat elk lid de H. Mis bij de dood van de Algemeen Overste zou opdragen, terwijl vroeger, gezien het kleine aantal, bepaald was dat deze voor de rector, tweemaal zouden gedaan worden: "bis suffragantur".

In een nieuw art. (12°) bepaalde hij dat daags na het feest van de H. Franciscus van Sales, alle priesters de H. Mis zouden opdragen voor de overleden medebroeders; de anderen zullen de H. Communie ontvangen, het rozenhoedje bidden met andere gebeden.

In het XV hoofdstuk: "De kleding" (De vestimento). Dat voorschrift dat de jas van de coadjuteurs tot onder de knieën moet reiken, verving hij met de volgende verklaring: "iedereen zal ervoor zorgen de nieuwigheden van de werelddingen te vermijden".

Ten laatste in de "Formule van de geloften" (Formulae votorum) plaatste hij naast de naam van de rector deze van zijn afgevaardigde "vel qui vices gerit ex ejus delegatione"; aan de bijzonderheid "talari habitu et stola indutus" voegde hij "superpelliceo" toe. De naam en de voornaam van de overste "Tibique N.M., mi Superior", verving hij met de algemene naam: "et nostrae Societatis Superiori".

Het hoofdstuk "Over de externen" (De externis) plaatste hij in het bijvoegsel.

Zoals iedereen zien kan, was het geen klein werk; en dit was nog niet het einde.

4) Onverwachte moeilijkheden.

Terwijl Don Bosco hard werkte om het doel te bereiken ging ook de aartsbisschop verder op de ingeslagen weg. Inderdaad met een zeer vriendelijke brief liet hij hem eerst weten dat hij bereid was hem bij te staan "om er in te slagen van de plaatsvervanger van Christus de volledige goedkeuring te bekomen". Hierna vroeg hij hem ervoor te zorgen dat de documenten, die de geldigheid bewijzen van de wijdingsbrieven voor de leden die voor hun 14de jaar in het Oratorio waren binnengetreden, naar de Curie zouden gezonden worden, en dat alle wijdelingen zich bij hem zouden aanbieden om een examen over minstens twee volledige theologische traktaten af te leggen en dat voor elke verschillende wijding, terwijl voor de religieuzen de wijdingsbrieven voldoende geacht werden om van het voorrecht van een dergelijke vrijstelling te genieten.

" Seminarie-Turijn, 24 oktober 1872.
"
" Mijn zeereerwaarde en zeer dierbare Heer,
"
" U weet bij langdurige ondervinding hoezeer ik de door u
" gestichte congregatie genegen ben. Ik zag haar als het zaadje van
" de mostaardplant uitgroeien en liet nooit na ze te bevorderen,
" naargelang de omstandigheden het mij toelieten. Dit, omdat ik
" haar beoordeelde, en nog beoordeel, als een door God geïnspi-
" reerd werk. U weet nog welke bescherming ik, als bisschop van
" Saluzzo, aan deze congregatie gaf om voor haar de bijstand en
" bekrachtiging van de H. Stoel te bekomen. Nu de Voorzienigheid
" mij de aartsbisschoppelijke zetel van Turijn heeft toegewezen,
" ben ik zeer verheugd u te kunnen helpen opdat u van de plaats-
" vervanger van Christus de volledige goedkeuring moogt verkrij-
" gen. Maar ik mag op geen enkele wijze aan mijn plicht tekort-
" komen, ook niet wanneer het om de bevordering van het goede
" gaat. Meer nog, wetend dat het goede gedaan moet worden en dat
" bonum ex integra causa, malum ex quocumque defecte" is, kan ik
" niet anders doen dan mij aan de voorgeschreven regels te hou-
" den, zelfs ten koste van de genegenheden van mijn hart. Welnu,
" het decreet van de H. Congregatie van bisschoppen en regulieren
" van 9 maart 1869 schenkt u de volmacht om de wijdingsbrieven te
" geven, doch alleen voor de jongens die voor hun 14de jaar in
" het Oratorio binnentraden. Daarom is het uiterst noodzakelijk
" dat mijn curie al de gegevens krijgt om deze zaak op te kla-
" ren. Daarbij schrijven het Concilie van Trente in sess. 23,
" hoofdst. 12 en het "Pontificale Romeno, De ord. Conf." voor,
" dat "Regulares non sine diligenti Episcopi examine ordinentur".
" Ten gevolge hiervan vraag ik u de nodige schikkingen te
" treffen opdat alle leerlingen van uw congregatie die de tonsuur
" verlangen of de mindere of hogere orden willen ontvangen, zich
" persoonlijk bij mij aanbieden en dat minstens 40 dagen voor de
" wijding. Zij zullen een attest voorleggen, door u of door uw

" afgevaardigde ondertekend, met volgende inlichtingen: naam en
" voornaam van de leerling, de naam van de vader, de geboorte-
" plaats, het bisdom waarin hij geboren werd en waaraan hij om
" zekere redenen toebehoort, zijn juiste leeftijd, in welk jaar
" hij in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales - door u
" gesticht - is binnengekomen, hoeveel jaar hij Latijn en schone
" letteren studeerde, hoeveel tijd hij aan de theologie besteedde,
" in welke plaats hij deze studies deed en in welk jaar en op wel-
" ke dag hij zijn driejaarlijkse geloften deed of vernieuwd heeft.

" Hierna zal elke leerling zich aanbieden voor een examen
" over minstens twee theologische traktaten die voor elke nieuwe
" wijding verschillend zullen zijn. Verder zal hij ondervraagd
" worden over alles wat de te ontvangen wijding betreft: d.w.z.
" over de tonsuur en de vier mindere orden, alles wat de theologie over
" deze onderwijst; voor het subdiaconaat wat deze orde en het pries-
" terlijk celibaat betreft, het breviergebed en de kerkelijke ti-
" tel. Voor het diaconaat, alles wat deze orde betreft en bovendien het
" H. Misoffer.

" Ik zou kunnen eisen dat uw leerlingen de lessen van mijn
" seminarie volgen zoals blijkt uit de brief van de H. Congregatie van
" bisschoppen en regulieren 3 maart 1869, maar ik heb het vertrou-
" wen dat zij door het examen voldoende bewijs van studie en kennis van
" de theologische discipline zullen geven om hen niet aan genoemd
" voorschrift te moeten onderwerpen.

" Ik wens u alle voorspoed en zegen Gods bij uw heilig werk
" en verblijf met de meeste achting en waardering uw

"

"

"

zeer trouwe en zeer toegenegen in J.C.
+ Lorenzo, aartsbisschop.

Het antwoord van Don Bosco gaf zonder twijfel tekenen van on-
rust; maar Mgr. die overtuigd was zijn plicht te vervullen antwoordde
hem dezelfde dag nog op een vriendelijke toon en in een besliste vorm:

"

Alles voor Jezus.

"

" Aartsbisdom Turijn

" Onderwerp:

" - Antwoord op een brief van 9 november 1872, betreffende de reli-
" gieuze Congregatie van de H. Franciscus van Sales te Turijn.

"

"

Seminarie, Turijn 9.11.1872.

"

" Mijn Zeereerwaarde en zeer dierbare Heer,

"

" Het doet mij leed dat u zo verbitterd bent, dat u noch rust
" noch troost vindt. U verlangt zeker niets anders dan het volbrengen van
" Gods wil, en wie niets anders zoekt dan dit, verontrust zich
" nooit hoe de zaken ook verlopen en welke tegenslag hij ook kan
" hebben; integendeel, hij blijft rustig het verloop van de gebeur-
" tenissen volgen en is alleen bekommerd om elke belediging van God,

" waarvan hij de oorzaak kan zijn, te vermijden.

" U wenst de duurzame vestiging van uw congregatie en uw wens
" zal vervuld worden daar de Heer hiervoor duidelijke tekenen
" geeft; maar om tot dit zeer goed doel te komen moet men de ge-
" schikte middelen gebruiken en geen andere die tot het tegenge-
" stelde kunnen leiden. De waardering, het behoud en de bloei van
" de door u gestichte Congregatie van de H. Franciscus van Sales
" hangen "in primis et ante omnia" van een goed noviciaat af; daar
" worden de leden in de deugd gevormd zoals de juwelen, onder de
" hamer, de beitel en de vijl van de kunstenaar bewerkt worden.
" Indien een dergelijk noviciaat ontbreekt, indien dit noviciaat ten
" minste voor een groot deel dat van de Jezuïeten niet benadert,
" zal uw congregatie nooit stabiel worden. In die zin zal ik, wan-
" neer dit het geval zal zijn, mijn gedachten aan de H. Stoel uit-
" drukken. Welnu, dit noviciaat ontbreekt op het ogenblik in deze
" Congregatie en daarom zijn haar leden, op enkele zeer rare uit-
" zonderingen na, zoals de stichter en zij die door hem opgeleid zijn,
" slechts zeer gebrekkig gevormd. Te dikwijls hoort men klachten
" dat vele van deze leden niet alle deugden vertonen en vooral
" niet de nederigheid, die de gelovigen van religieuzen deze naam
" waardig verwachten. Het spijt mij te moeten zeggen dat deze klach-
" ten mij niet ongegrond toeschienen. Een goed religieus is een wezen
" dat men slechts na een lange en zorgzame vorming kan verwezenlij-
" ken en daarvoor is dus een goed noviciaat nodig. Het lijkt mij
" dat dit in de Congregatie van de H. Franciscus nog niet bestaat
" en dus kan ik de pauselijke goedkeuring van deze congregatie niet
" bevorderen, indien er geen uitdrukkelijke zekerheid is dat zulk
" een noviciaat zal geopend worden. Ik erken dat het passend is
" dat de religieuze orden zo onafhankelijk zijn van het bisschop-
" pelijk gezag als nodig is voor hun bestaan en voorspoed. Ik ben
" echter een vijand van onnodige vrijstellingen en meer nog van de
" nadelige o.a. volgens mij het niet examineren door de bisschop
" van de wijdelingen, terwijl het Concilie van Trente en het bis-
" schoppelijk pontificaal hiervan een bevel maken. Helaas! Lang-
" zamerhand liet men misbruiken insluipen die men nu als voorrech-
" ten bepaald wil zien. Maar de droevige ondervinding van de vele
" verstrooide religieuzen aan wie de nodige kennis en deugd ont-
" breekt om er goede bedienaars van de Kerk van te maken, bewijst
" duidelijk dat men hierin op tamelijk slordige wijze gehandeld
" heeft. Het is dan ook tijd dat de voorschriften van de wijze
" Vaders van Trente worden nagekomen.

" Nochtans wees ervan overtuigd dat het niet mijn bedoeling
" is te vernielen maar wel op te bouwen, aan het goede mee te wer-
" ken en dat niet te verhinderen. Bijgevolg, wees welgemoed en ga
" opgeruimd verder met datgene waarvoor U zich door de Heer geroe-
" pen voelt. Indien er klachten zijn, maak u niet ongerust, maar
" ga eerder eens na of er een grond van waarheid in zit en zorg
" ervoor dat te verbeteren. Indien u een soort tegenstand of ver-
" nederig tegenkomt, laat u zich dan niet gekwetst voelen of laat
" dat tenminste niet uitwendig blijken. Laat ook niet toe dat één
" van de uwen dat wel zou doen, maar wees er allen van overtuigd

" dat de beste manier om te overwinnen en te zegevieren deze is van
" het geduld, het gebed en de vernedering "coram Deo et hominibus".
" Zo deden de H. Stichters van religieuze orden en zij die hen in
" dergelijke stichtingen willen volgen, moeten hetzelfde doen.
" Dat is alles wat ik meen op uw laatste brief te moeten
" antwoorden.
" Intussen bid ik God dat Hij u en uw Congregatie zegene zo-
" als tevens al uw werken, en ik noem mij met de meeste achting
"
" Uw zeer toegenegen in J.C.
" + Lorenzo, aartsbisschop.

De uitdrukkelijke verklaring om de definitieve goedkeuring van de
constituties niet te willen bevorderen eer er een goed noviciaat zou zijn,
deed de heilige naar een middel zoeken om de nieuwe sociëteit zodanig te
vestigen dat deze niet door de regeringsoverheden zou kunnen belemmerd
worden. "Wij hebben het noviciaat, verklaarde hij, maar de openbare
wetten, de plaatsen waar wij leven, laten ons niet toe een afzonderlijk
huis te hebben dat uitsluitend tot dit doel gebruikt wordt." Daarbij, het
noviciaat dat bij ons "proeftijd" genoemd werd, was in een gedeelte van
het huis van Valdocco ondergebracht; tegelijkertijd en indien dat nodig
was, gaven de novicen catechismuslessen, deden assistentie bij de leer-
lingen, gaven soms enkele dag- of avondlessen en bereidden de minder
onderwezen jongens voor tot het vormsel, de plechtige communie en leerden ze
de H. Mis dienen.

Na alles goed overdacht te hebben antwoordde Don Bosco twee weken
later aan Monseigneur.

" Turijn, 23 november 1872.
"
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Ik bedank Uwe Exc. van harte voor de brief die U mij met zoveel
" goedheid verwaardigde te schrijven. Hoewel dit schrijven mijn leed
" niet verzacht, laat het tevens toch enkele redenen kennen waar-
" om u sinds enige tijd een bepaalde houding tegenover mijn arme
" persoon en tegenover alle leden van de Sociëteit van de H. Fran-
" ciscus van Sales hebt aangenomen. U herleidt de zaken tot twee punten:
" nl. het gebrek aan een goed noviciaat en aan religieuze of kerke-
" lijke geest bij haar leden. Deze twee punten vragen om ophelde-
" ring zowel voor mij als voor U. Wil dus de goedheid hebben het
" volgende te willen lezen.
" Eer de H. Stoel tot de goedkeuring van deze congregatie
" overging, heb ik een lang onderhoud gehad met Mgr. Svegliati en
" Kard. Quaglia en daarna met de H. Vader. Deze deed mij op zekere
" avond de redenen uiteenzetten waarom, volgens mij, deze nieuwe
" instelling als een uiting van Gods Wil moet beschouwd worden.
" Hierop gaf ik de gewenste antwoorden. Daarna vroeg de H. Vader
" mij of het oprichten van een congregatie mogelijk was in tijden,
" plaatsen en te midden van personen die de opheffing hiervan wilden.

" Hoe kan men een studie- en noviciaathuis openhouden? voegde
" hij er aan toe. Ik antwoordde hem hetzelfde dat ik enkele maanden
" tevoren aan U geantwoord had, d.w.z. dat het niet in mijn bedoe-
" ling ligt de religieuze orde te stichten waar men boetelingen of
" bekeerlingen opneemt, die tot de goede zeden en de godsvrucht
" gevormd moeten worden. Mijn bedoeling is echter jongens en ook vol-
" wassenen met een verzekerde moraliteit op te nemen, moraliteit
" die verscheidene jaren beproefd wordt eer ze in onze congregatie
" opgenomen worden.

" - Hoe kunt U zoiets bekomen? vroeg de H. Vader.

" - Tot nu toe heb ik dat bekomen, antwoordde ik, en ik hoop zo door
" te gaan met dat soort leden dat men toelaat om deel uit te
" maken van de sociëteit. Wij houden ons bij de jongens die in
" onze huizen worden opgevoed en onderricht. Het zijn jongens
" die gewoonlijk al door de pastoors uitgekozen zijn omdat deze in hen,
" tussen hamer en spade, zekere deugden zagen uitblinken, en
" ze aan onze huizen aanbevolen hebben. Twee derde van hen gaan
" naar huis terug. Zij die blijven worden gedurende vier, vijf en
" zelfs zeven jaren in de studie en de godsvrucht gevormd. Van hen
" worden slechts weinigen tot de proef toegelaten, zelfs na zo
" lange vorming. Bijvoorbeeld, dit jaar eindigden 120 leerlingen
" de retorica in onze huizen. Hiervan kozen er 110 de priester-
" roeping maar slechts 20 bleven in de congregatie. De anderen
" gingen naar de respectieve diocesane bisschop.

" Nu moeten zij nog twee jaar hier te Turijn blijven, waar
" zij dagelijks een geestelijke lezing, een meditatie, een bezoek aan
" het H. Sacrament en een gewetensonderzoek doen en een korte toespraak
" beluisteren die door mij en zelden door iemand anders gehouden wordt.
" Dat gebeurt in gemeenschap voor de aspiranten.
" Tweemaal per week wordt er een conferentie gehouden die speciaal
" voor de aspiranten bestemd is en één keer voor alle leden van
" de sociëteit.

" Toen de H. Vader dat alles gehoord had, toonde hij zich
" zeer tevreden en vervolgde: "God zegene u, mijn zoon. Breng
" alles in praktijk op de wijze die ge me uiteengezet hebt en uw
" congregatie zal haar doel bereiken. Indien ge moeilijkheden mocht
" tegenkomen, laat het mij dan maar weten en wij zullen samen
" de manier bestuderen om deze te boven te komen."

" Hierna werd het decreet van de goedkeuring opgesteld, dat door
" u gezien werd. Wij hebben gedaan wat er gezegd werd.

" Hieruit zult u gemakkelijk kunnen besluiten dat, indien er bij name
" geen noviciaat is; dit in werkelijkheid toch bestaat.

" U voegt er aan toe dat "op enkele zeer rare uitzonderingen na,
" geen enkel lid van de salesiaanse congregatie de nodige deugden
" aan de dag legt en dat zij niet nederig zijn. Ik zou Uwe Exc.
" eerbiedig en nederig willen vragen mij met name en niet in het alge-
" meen, dergelijke personen te willen aanduiden en ik verzeker
" u dat deze streng en slechts één enkele maal verbeterd zullen wor-
" den. Die onbekende toestand moet bekend gemaakt worden; het
" is iets dat mij tot op vandaag onbekend was en dat ook aan Uwe Exc.

" tot in april van dit jaar onbekend was. Tot op dit tijdstip zag,
" hoorde, las en wij mogen zelfs zeggen, administreerde u wat het voor-
" naamste van ons huis uitmaakt. Tot op die dag heeft u, woorde-
" lijk en schriftelijk dit huis als de reddingsplaats van de jeugd
" bestempeld waar men de ware godsdienst en zo meer leert kennen.
" Hier zou ik nog meerdere dingen kunnen zeggen, maar ik wil ze niet
" aan het papier toevertrouwen. Ik hoop dat, wanneer u mij zult
" kunnen aanhoren, ik deze woordelijk zal kunnen uiteenzetten.
" Ik bedank u voor uw welwillende uitdrukkingen die u in uw
" brief gebruikt. Het is de enigste troost die ik hebben kan, ter-
" wijl ik met de diepste erkentelijkheid de eer heb mij te noemen
" van Uwe Exc.
" de zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.

Toen hij dit antwoord klaar had, wandelde hij na de avondgebeden met Don Berto in zijn kamer op en neer en vroeg hem:

- Heb jij de brief die aan de aartsbisschop gezonden moet worden, gezien?

- Zeker, Don Bosco.

- Zie dat nu toch eens aan. Ik heb hem eerst bisschop van Saluzzo en daarna aartsbisschop van Turijn laten benoemen. Op alle mogelijke wijzen heb ik mijn best gedaan bij de H. Stoel en ook bij de regering, die hem onder geen enkel voorwendsel als aartsbisschop wilde aanvaarden. En hoe behandelt hij mij nu! Wat een brieven schrijft hij mij... Zolang hij bisschop van Saluzzo was ging alles goed, daarna veranderde hij van toon. Hij is omringd door raadgevers die ons vijandig gezind zijn, zoals D. Soldati. Wat zijn de mensen toch veranderlijk! Maar dat zal ook wel voorbijgaan. Te Rome gaat het goed...

- Ik trachtte hem te troosten in deze moeilijkheden maar hij zegde:

- Indien het een vijand was die mij bestreed, zou het niets zijn; maar dat een vriend mij krenkt, dat is pijnlijk: "Si, inimicus mens maledisset mihi, sustinuissem utique... tu vero, homo unanimes, dux mens et notus mens..."

Het is duidelijk dat niemand er ooit aan gedacht had dat Mgr. Gastaldi zo zou gehandeld hebben, zoals het ook duidelijk is dat deze hem niet wilde bestrijden of tegenwerken; hij meende dat het zijn plicht was zo te handelen! Inderdaad! Enkele dagen later nodigde hij Don Bosco uit om deel te nemen aan de "academie van de kerkgeschiedenis", die hij al vroeger wilde stichten. Don Bosco aanvaardde in alle eenvoud:

" Oratorio
" van de H. Franciscus van Sales 8 december, 1872.
" Turijn. Valdocco
"
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Uwe Ex. kan zich voorstellen met hoeveel genoegen ik deel-
" neem aan een academie die het bevorderen van de studie van de
" kerkgeschiedenis tot doel heeft. Het is waar dat ik weinig tijd
" heb en geen grondige studies gedaan heb over deze wetenschap.
" Daar het echter een zaak is die ik voortdurend in mijn leven
" verlangd heb, zal ik met veel plezier de momenten die ik voor
" dit doel kan vrijmaken, hieraan besteden.
" Ik bedank u voor uw goedheid en verblijf met de diepste
" eerbied, van Uwe Exc. de zeer verplichte Dienaar,
"
" Gio. Bosco.
"
" P.S. Ik meen dat het van het grootste belang is te weten dat de
" leden van deze geplande academie op uitzonderlijke wijze
" bekend zijn voor hun onbegrensde eerbied en gehechtheid aan
" de H. Stoel.

In 1874 werd hij als lid van de academie ingeschreven en onder de leden stichters opgenomen!... Het diploma daarvan kwam hem slechts na de dood van de aartsbisschop toe.(1) Een liefkozing en een kaakslag!... een kaakslag en een liefkozing!...

De eerste dagen van december zond de aartsbisschop een herderlijk schrijven: "Voor het heilige kerstfeest" samen met verschillende "raadgevingen". In de eerste plaats zegde hij: - Met het doel alle wanorde te vermijden die zich gemakkelijk te middernacht voordoen, waar er te veel mensen bijeenkomen, vaardigen wij streng verbod met onmiddellijke kerkelijke straf uit om de H. Communie uit te delen of de drie missen tijdens de kerstnacht op te dragen in alle kerken waar men de mis met open deuren en toegankelijk voor het publiek, celebreert; en wij maken geen enkele uitzondering voor om het even welke kerk en doen opmerken dat de door de paus gegeven toelating aan sommige kerken slechts gegeven werd op voorwaarde dat de aartsbisschop hiermee akkoord gaat. Deze toelating willen wij omwille van de bovengenoemde reden niet geven. Ingeval deze al moest gegeven zijn, trekken wij die in. Verder verbieden wij ook alle instrumentale muziek.

Don Bosco genoot sinds 1862 van een voorrecht dat hem door de H. Stoel ad septennium was toegekend, om tijdens de H. Kerstnacht drie missen op te dragen en de H. Communie uit te delen, voorrecht dat hem in 1869 "in

(1) Zie Bijvoegsel n° X, 4. pag. 1001.

perpetuum" voor alle huizen van de sociëteit werd toegekend. Hij deelde dit aan de aartsbisschop mee en vroeg hem tevens of hij gedurende de komende quatertemperdagen een clericus zou kunnen wijden; de aartsbisschop antwoordde hem vriendelijk maar droogweg.

"
" Seminarie-Turijn, 19 december 1872.
"
" Mijn zeereerwaarde en zeer dierbare heer,
"
" Ik sta welwillend toe dat men in het Oratorio te Turijn en
" op andere plaatsen van het aartsbisdom gebruik maakt van de vol-
" macht om gedurende de H. Kerstnacht de communie uit te reiken op
" voorwaarde dat de mis "januis clausis" gezongen of gelezen wordt.
" Ik geef echter geen toelating om de drie missen tijdens
" die nacht op te dragen ook al zou dit "januis clausis" gebeuren.
" Want het spijt mij dat men zich niet houdt aan dat wat de Kerk
" "ab immemorabili" heeft verordend d.w.z. dat er één Mis tijdens de
" nacht, een andere bij zonsopgang en een derde later wordt opge-
" dragen. Ik verlang van uw nieuwe religieuze congregatie dat zij
" trouw blijft aan de antieke gebruiken van de Kerk.
" Wat de clericus Bruno betreft, verzoek ik u hem te willen
" meedelen dat hij zich morgen ochtend tussen 9 en 10 uur bij mij
" mag aanbieden.
" Met de meeste achting verblijf ik uw
" Zeer toegenegen in J.C.
" + Lorenzo, Aartsbisschop.

Nog vóór dit antwoord toekwam en aangezien hij dringend weten moest of de wijding zou plaats hebben, schreef Don Bosco hem opnieuw.

"
" Turijn, 20 december 1872.
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Indien u mij in uw goedheid slechts een woord zou sturen
" in verband met de clericus Bruno, zou u mij hiermee een groot ple-
" zier doen. Ik heb hem nog niets gezegd en indien nodig zou ik el-
" ders een bisschop moeten zoeken om hem te wijden.
" In geval uw antwoord negatief is, wil u dan nogmaals zo
" goed zijn om het "non dissentio" voor dezelfde te maken.
" Geloof mij met de meeste dankbaarheid.
" uw nederige dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

Na een weinig over het voorrecht van de 3 missen tijdens de kerstnacht te hebben nagedacht, schreef de bisschop hem onmiddellijk een brief.

" Seminarie, Turijn, 21 december 1872.
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Na een beter onderzoek zie ik geen enkele moeilijkheid om
" toe te laten dat er in iedere kerk die van u afhangt, tijdens de
" kerstnacht, 3 missen opgedragen worden, als dit maar "januis
" clausis" gebeurt.
" Zend vandaag iemand naar het seminarie. Men zal u de
" kaarsen van de wijdelingen van deze morgen terugschikken.
"
" Zeer genegen in J.C.
" + Lorenzo, Aartsbisschop.

Don Bosco deelde de beslissing van de aartsbisschop aan de oversten mee en Don Lazzerio vroeg hem:

- Hoe zullen wij de kerk binnentreden als de deuren gesloten moeten blijven?

Hij antwoordde glimlachend:

- Wij zullen via de klokkentrap de kerk binnengaan.

Hierna zond hij aan de weldoeners en vrienden, de volgende uitnodiging:

" Tijdens de volgende kerstnacht zullen er zoals gewoonlijk
" drie nachtmissen gecelebreerd worden in de kerk van Maria, Hulp
" der Christenen. De H. Communie zal uitgedeeld worden en er kan
" een volle aflaat verdiend worden. Uit eerbied voor de schikkingen
" van onze aartsbisschop, zullen de diensten met gesloten deuren
" plaats hebben. Daarom worden zij, die verlangen eraan deel te
" nemen verzocht via de deur van het instituut binnen te komen,
" van waar er vrije toegang tot de kerk is."

Intussen had hij het nieuwe exemplaar van de constituties reeds laten zetten, die hij aan de H. Vader zou voorleggen, met de aanvraag voor de definitieve goedkeuring. Zoals bij verscheidene gesprekken overeengekomen was, zond hij ook hiervan de proeven naar de aartsbisschop, samen met de meest hartelijke wensen van alle medebroeders en leerlingen voor de aanstaande kerstfeesten.

" Turijn, 23 december 1872.
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Volgens de raadgevingen die u mij in uw goedheid wilde
" geven, zend ik u hierbij de proeven van de "Brevis Notitia",
" waarvan ik ook verscheidene exemplaren naar alle leden van de
" H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren zal zenden, om de

" lezing ervan te vergemakkelijken. Men zal daar een kopie van de con-
" stitutie aan toevoegen, waarvan de proeven ook aan Uwe Exc. zullen
" gezonden worden, al hebt u die reeds gezien. Indien u verlangt dat
" men in de "Brevis Notitia" uw aanbevelingsbrief afdruckt, zal dit de
" lezing ervan veel vergemakkelijken; doch hiervoor zou u genoemde
" brief moeten opsturen. U zult enkele drukfouten in de bijgaande proe-
" ven vinden, maar dat zal bij nazicht verholpen worden.

" Alle leden van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales
" en de hun toevertrouwde jongens wensen u eenstemmig een Zalig Kerst-
" feest en smeken de goddelijke Majesteit u een stabiele gezondheid
" te geven, terwijl ik met de meeste dankbaarheid, in naam van allen,
" mij de zeer verplichte dienaar van uwe Exc. noem.

"
"

Gio. Bosco, priester.

De aartsbisschop had de aanbevelingsbrief nog niet geschreven en vond het niet nodig deze aan het illustrerende schrift toe te voegen.

De "Brevis Notitia" was een herdruk van de "Notitia Brevis Societatis Sancti Francisci Salesii et nonnulla decreta ad laudem spectantia", die in 1868 uitgegeven was en al aan de H. Congregatie van BB. en RR. (1) voorgelegd was, met verscheidene verbeteringen aangebracht in het overzicht over de toestand van de Vrome Sociëteit ten gevolge van haar steeds toenemende groei. Op het einde volgde deze verklaring:

Eindelijk heeft onze zeer welwillende aartsbisschop van Turijn een nieuw bewijs gegeven van zijn welwillendheid, die hij vroeger al vele malen had be-
tuigd, en met een zeer lange verklaring de salesiaanse Sociëteit aanbevolen en het hoofdhuis en de aangelegen tempel van Maria, Hulp der Christenen, met de parochiale rechten begunstigd. Tegelijkertijd bevestigde en vermeerderde hij de door zijn voorgangers verleende privileges met het decreet van 25 december 1872.

Nu vragen onze aartsbisschop en alle bisschoppen van de kerkelijke provincie van Turijn, samen met vele anderen, de definitieve goedkeuring van de salesiaanse sociëteit.

Na de proeven gelezen te hebben gaf de aartsbisschop ze aan Don Bosco terug en zegde hem duidelijk dat hij besloten was de sociëteit onder de jurisdictie van de bisschop te houden. In deze zin had hij de aanbevelingsbrief reeds opgesteld en gaf hem er een afschrift van. Don Bosco was verstomd na de meest enthousiaste lof, op het einde van de brief vier voorwaarden te lezen, die Mgr. als nauwkeurig vastgestelde normen aan de H. Congregatie van de bisschoppen en regulieren gaf. Doch hij verloor de moed niet.

Mgr. hield voet bij stuk en bestudeerde een ander plan. In de hoop andere bisschoppen aan zijn kant te krijgen, zond hij aan de bisschoppen van Piëmonte

(1) Cfr. Memorie Biografiche, Vol. IX, blz. 365.

en aan hen die een salesiaans huis in hun bisdom hadden, een persoonlijke brief die in werkelijkheid een rondschrijven kon genoemd worden. In essentie herhaalde hij hierin de voorwaarden waaraan zij zich in hun aanbevelingsbrief moesten houden, ingeval men hen erom zou vragen voor de goedkeuring van de constituties van de H. Franciscus van Sales.

Mgr. De Gaudenzi, bisschop van Vigevano, bracht Don Bosco hiervan op de hoogte en zegde openlijk dat hij niet met de aartsbisschop akkoord kon gaan.

Don Bosco vroeg hem een afschrift van die brief te zenden, terwijl hij intussen naar Mgr. Manacorde te Rome schreef:

" Oratorio van de H. Franciscus van Sales
" Turijn
" Via Cottolengo, 32 25- '73.
"
" Dierbare Monseigneur,
"
" Ik zal slechts tussen 12 en 15 februari te Rome kunnen
" zijn. Daar mijn zwakke gezondheid mij niet toelaat alleen te
" gaan, zult u er wel voor willen zorgen dat ik ergens bij iemand
" een kamer kan hebben, samen met een kamertje voor mijn D. Berto, die
" waarschijnlijk mijn bewaarengel zal zijn. De heer adv. Berta-
" relli biedt mij een kamer met bijhorigheden aan. Mevr. Mercurelli
" heeft al een kamer tot mijn beschikking gesteld en Abate Fava
" biedt mij zijn gastvrijheid aan, zonder over de zeer hoffelijke
" vriend Colonna te spreken.
" Denk er intussen over na en kies wie u het meest geschikt
" acht. Maar ik doe opmerken dat ik niemand tot last wil zijn. Ik
" zal het ergens anders wel uitsparen, maar te Rome wil ik mij ge-
" dragen als een heer. Begrijpt U?
" Na de 3de februari zal onze aartsbisschop een reis naar
" Rome maken, maar ik weet niet met welk doel. Hij heeft ons een aan-
" bevelingsbrief geschreven vol lofbetuigingen maar op het einde
" ervan stelt hij vier voorwaarden, waarmede hij een richtlijn
" geeft aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren, hoe
" zij ons moet goedkeuren. U zult dit apart zien.
" Hij heeft een woordje aan alle bisschoppen van Piëmonte ge-
" stuurd en ik geloof dat hij dit ook naar u gezonden heeft. Hij
" beveelt daarbij meerdere dingen aan ingeval Don Bosco aanbeve-
" lingen bij de H. Vader vragen zou. Mgr. van Vigevano schreef
" mij dat hij dergelijk rondschrijven niet goedkeurt. Ik kan de inhoud
" hiervan nog niet meedelen, maar zodra ik hiervan op de hoogte
" ben, zal ik u deze laten worden.
" Uw Majordomus zal hier blijven tot u andere orders geeft.
" Betuig mijn meest toegenegen eerbied aan de heer Colonna, aan
" Beppino en heel de familie en indien u kunt, laat dan de inge-
" sloten brief aan Mgr. Vitelleschi worden.
" Zegen ons allen en geloof mij in J.C.
" zeer toegenegen vriend
" G. Bosco, priester

De bisschop van Vigevano zond hem een afschrift van de brief van Mgr. Gastaldi, dat we hier laten volgen:

" Turijn, 11 januari 1873.
"
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Zeereerwaarde heer Don Giovanni Bosco, mijn diocesaan verlangt
" van de H. Stoel de definitieve goedkeuring van zijn congregatie.
" Hiervoor deed hij beroep op mij, opdat ik zijn aanvraag bij de
" paus zou steunen door een aanbevelingsbrief voor het bovengenoemd
" doel. Hierin zouden de volgende voorwaarden staan:
" 1. Dat, volgens mij, geen enkel lid van genoemde congrega-
" tie gewijd mag worden zonder de eeuwige geloften te hebben afge-
" legd. Zoniet zou hij na de gelofte de congregatie kunnen verla-
" ten zonder patrimonium en zonder kerkelijke titel; velen zouden
" bij deze congregatie de driejaarlijkse geloften afleggen, alleen
" maar om op een gemakkelijke manier en zonder onkosten de kerke-
" lijke studies te doen en de wijdingen te ontvangen om na het be-
" eindigen van de geloften terug naar huis te gaan en zich aan de
" bisschop die hen wil ontvangen aan te bieden.
" 2. De regels van het noviciaat moeten zo zijn dat ze wel
" degelijke en deugdzame religieuzen vormen, zoals dit bij de
" jezùieten gebeurt.
" 3. Alle leden van de congregatie moeten zich, telkens als
" zij een van de kleine of hoge orden ontvangen, onderwerpen aan
" de voorschriften van het Concilie van Trente, sess. XXIII. hfdst.
" 12: "Regulares quoque, nec in minori aetate, nec sine diligenti
" examine ordinentur: privilegiis quibuscumque quod ad hoc penitus.
" exclusis" Dit wordt in de "Pontificale Episcoporum. De Ordinibus
" conferendis herhaald en zij hebben geen enkel recht om gewijd te
" worden, zonder eerst door de bisschop of zijn afgevaardigde geëxami-
" neerd te zijn.
" 4. De bisschop zal het recht hebben om de kerken en de
" Oratorio's van de congregatie te bezoeken en na te gaan of daar
" alles volgens de kerkelijke wetten gaat en er de godvruchtige le-
" gaten worden toegepast.
" Ik leg dit alles aan Uwe Exc. voor, omdat ik veronderstel
" dat ook u om een dergelijke aanbeveling verzocht werd. Zo u het goed-
" vindt, zou u hetzelfde als hierboven kunnen zeggen. Dit alles
" schijnt mij uiterst noodzakelijk om later een goede samenwerking
" tussen de bisschoppen en de huizen van de congregatie te onder-
" houden, wanneer deze laatste naar ik hoop zal goedgekeurd zijn.
" Met de meeste achting en waardering, verblijf ik
"
" Uw zeer toegenegen en zeer nederige dienaar
" + Lorenzo, Aartsbisschop.

Bij een dergelijke tegenstand had Don Bosco bijna besloten om aan zijn pogingen voor de definitieve goedkeuring een einde te stellen en hij schreef opnieuw aan Mgr. Manacorda.

" Dierbare Monseigneur,

" Ziehier het rondschrijven van onze aartsbisschop aan de
" bisschoppen van de Subalpienen in verband met onze congregatie.

" Een goedkeuring in deze zin zou alles wat de H. Stoel reeds
" gedaan heeft te niet doen. Indien hij niet aan de andere bisschoppen
" geschreven had, kon ik nog rekenen op hun aanbevelingsbrieven.
" Met dit rondschrijven, dat zeker niet door mij gevraagd werd,
" bewijst hij tegen mij te zijn en waarschijnlijk zal hij nog
" heel wat meer zeggen, nu hij persoonlijk te Rome is.

" Ik zou u nu willen vragen voor Uzelf een audiëntie met Zijne
" Eminentie Berardi aan te vragen en te zien of het misschien
" niet beter is alles uit te stellen, daar onze congregatie toch al
" goedgekeurd is. De overste mag gedurende tien jaar de wij-
" dingsbrieven geven en de andere dingen zullen aan de H. Stoel
" gevraagd worden, naargelang de noodzakelijkheid.

" Indien Z. Eminentie na het lezen van de aanbevelingsbrief van
" de aartsbisschop, toch zegt met alles vooruit te gaan, zal ik
" mij aanstonds naar Rome begeven.

" Een zaak spijt mij geweldig: toen hij nl. tot aartsbis-
" schop van Turijn was benoemd, bood hij zich onmiddellijk aan om
" de definitieve goedkeuring van onze congregatie te bevorderen.
" Toen ik verleden jaar zijn idee wilde verwezenlijken, vroeg ik hem,
" of hij het goed achtte, om de onderhandelingen te beginnen,
" en hij zei van ja, en dat hij ons daarin zou steunen zoals hij dat
" als bisschop van Saluzzo gedaan had. Er werd over geen enkele
" voorwaarde gesproken. Hij heeft zelfs nooit uiting gegeven om
" aan de H. Stoel de normen voor een dergelijke goedkeuring te
" zullen voorleggen zoals hij dat nu wil.

" Het was toen dat ik Z. Em. Berardi vroeg om op vertrouwe-
" lijke wijze beroep te doen op de paus en hem te vragen of hij een
" aanvraag tot definitieve en onbegrensde goedkeuring van onze
" congregatie in te dienen, goedkeurde. De H. Vader gaf welwillend zijn
" toestemming en gaf de raad om de aanvraag volgens de vereiste
" normen voor te leggen.

" Met de toegevoegde voorwaarden bracht de aartsbisschop al-
" les in twijfel en zou de nieuwe instelling in heel wat slechtere
" toestand brengen dan deze waarin zij nu verkeert.

" Wie weet of het niet nodig is nieuwe aanbevelingen voor de
" geplande aanvraag in te dienen? Er zijn 24 aanbevelingen van
" verschillende bisschoppen bij de congregatie van Bisschoppen en
" Regulieren; zou men er de nieuwe kunnen bijvoegen die niet voor-
" stellen om het gedane te niet te doen? Wat denkt u ervan?

" In deze zaak heb ik raad nodig. Indien iemand, hetzij u of
" Z. Em. Berardi meent beter hierover met de paus te spreken, zou
" dat voor mij van zeer grote waarde zijn.

" Ik verlang alle mogelijke middelen te bestuderen om de
" moeilijkheden niet te vermeerderen, noch voor mij, want ik heb er
" reeds genoeg, noch voor de anderen.

" Wanneer u dit schrijven ontvangt, wees dan zo goed mij
" een woordje te schrijven om mij gerust te stellen.

" Hij vervroegde zijn vertrek naar Rome; de reden hiervan
" ken ik niet.
" Aanvaard de groeten van heel het huis, bid voor ons en
" vooral voor uw arme maar steeds
" zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Het antwoord was dat hij zonder angst vooruit moest gaan. In ieder geval schorste hij uit voorzichtigheid de druk van de nieuwe constituties in afwachting van de terugkeer van de aartsbisschop. Hij wilde nog een onderhoud met hem hebben. Intussen richtte hij zich tot de bisschoppen van Casale, Albenga, Genua, Savona en tot de aartsbisschop van Genua die salesiaanse huizen in hun bisdom hadden, en schreef ook aan zijn dierbare Mgr. De Gaudenzi, bisschop van Vigevano, om een aanbevelingsbrief te vragen die aan de H. Stoel zou worden voorgelegd voor de definitieve goedkeuring.

Toen Mgr. Gastaldi terug was, schreef Don Bosco aan theoloog Chiuso:

" 17.2.1873.
" Dierbare Theoloog,
" Doe mij het plezier aan Mgr. de aartsbisschop te zeggen dat
" ik morgenochtend naar Rome vertrek. Indien ik hem met iets van
" dienst kan zijn, dat hij dan zijn boodschap klaarmake.
" Indien het vandaag, na het middagmaal of omstreeks de
" avond mogelijk is een korte audiëntie te hebben, zou ik dat als
" een gunst beschouwen.
" Geloof mij met dankbaarheid in de Heer,
" Uw zeer toegenegen vriend,
" Gio. Bosco, pr.

Hij werd door de aartsbisschop ontvangen; hij vroeg hem of hij hem te Rome met iets van dienst kon zijn; zo ja, zou hij dat met alle plezier doen. De aartsbisschop gaf hem een afschrift van de aanbevelingsbrief die hij al rechtstreeks voorgelegd had aan de H. Congregatie voor de goedkeuring van de sociëteit.⁽¹⁾ Don Bosco las de brief en bleef diep onder de indruk ervan, daar er nog meer voorwaarden waren dan in het eerste exemplaar.

Eerst herhaalde hij de verklaringen door hem als bisschop van Saluzzo gedaan; hoe hij het ontstaan en de groei van onze sociëteit met eigen ogen gezien en bewonderd had; dan sprak hij over de bloei van het Oratorio van Valdocco met meer dan 800 leerlingen, over de andere geopende instituten van Lanzo en die van de bisdommen van Casale, Genua, Savona en Albenga en tenslotte over het heiligdom van Maria, Hulp der Chris-

(1) Zie Bijvoegsel, de "Positio", nr. V, blz. 927.

tenen, dat op wonderlijke wijze uit de grond gekomen was en over de drie bloeiende Oratoria van Turijn waaraan men zien kon dat het werk van Don Bosco goed geordend was en bijgevolg de goedkeuring van de H. Stoel verdiende; maar daarna ging hij over niet naar vier doch naar zes voorwaarden waaraan hij de sociëteit wilde onderwerpen en waarvan de laatste aan het ongelofelijke grensde.

- 1° De stichter zal de definitieve regels voorleggen.
- 2° Hierin zal het reglement van het noviciaat duidelijk omschreven zijn.
- 3° Geen enkel lid wordt tot de wijding toegelaten alvorens de eeuwige gelofte te hebben afgelegd.
- 4° Gelijkvormig aan de voorschriften van het Concilie van Trente, zullen de wijdelingen eerst door de bisschop die de wijding toedient geëxamineerd worden.
- 5° De bisschop zal het recht hebben om alle kerken en de Oratorio's te bezoeken en na te gaan of daar in alles de H. Canons en de kerkelijke wetten onderhouden worden en of men er trouw is aan de godvruchtige legaten.
- 6° Aan de nieuwe congregatie zal juist de strikt noodzakelijke vrijstelling van de bisschoppelijke jurisdictie gegeven worden, genoeg om zich te handhaven, maar niets meer; voor de rest blijven op haar alle bisschoppelijke rechten en plichten voortdurend van kracht.

Don Bosco was zo diep onder de indruk dat hij hem liet begrijpen dat hij misschien zijn aanvraag tot goedkeuring zou uitstellen. Hij vertrok en na een oponthoud te Parma, Piacenza, Bologna en Florentië, kwam hij te Rome aan, waar de brief van de aartsbisschop al was aangekomen en zelfs bij hard. Caterini, Prefect van de H. Congregatie van het Concilie.

" Seminarie-Turijn, 19 februari 1873.
"
" Zeereerwaarde Eminentie,
"
" Zeereerwaarde Don Giovanni Bosco van Castelnuovo, mijn
" diocesaan, stichter van een congregatie van geestelijken, die al
" een voorlopige goedkeuring van de H. Stoel verkreeg, vroeg mij
" om een aanbevelingsbrief, die zijn aanvraag bij de H. Vader moet
" steunen om voor zijn congregatie een definitieve goedkeuring
" te verkrijgen. Ik stemde toe en gaf hem genoemde brief waarvan
" ik hier een origineel afschrift, door mij ondertekend, insluit
" en waarin ik de voorwaarden uiteenzet die volgens mij noodzake-
" lijk zijn voor de goede gang van de congregatie en het behoud
" van de vrede met de clerus van het bisdom, waar de congregatie
" zich zal uitbreiden.
" De voorwaarden bevielen de stichter van de Congregatie
" niet en hij zegde mij dat hij daarom voorlopig alles zou laten
" zoals het is en geen aanvraag zou indienen. Daar men te Rome de

" bedoeling van genoemde stichter kent en men nu alles veranderen
" ziet, zal men zeker naar het waarom vragen. Daarom deel ik U.E.
" de aanbevelingsbrief mee om hem te onderzoeken en Uw oordeel
" erover uit te spreken.

" Ik acht het noodzakelijk dat er in deze congregatie:

- " 1. Een noviciaat is volgens de voorschriften. Zoniet zullen er
" geen mannen gevormd worden die bekwaam zijn de congregatie te
" leiden en haar in de toekomst te doen bloeien.
- " 2. De filosofische, theologische en andere dergelijke studies moe-
" ten ernstiger en grondiger zijn dan deze die men er over het
" algemeen tot nu toe doet.
- " 3. Niemand mag tot de heilige wijdingen worden toegelaten eer
" hij de eeuwige geloften heeft afgelegd, eenvoudige geloften
" ja, waarvan hij kan gedispenseerd worden door de overste in
" naam van de paus. Als de leden tot de heilige wijdingen
" worden toegelaten nadat zij slechts de driejaarlijkse ge-
" loften hebben afgelegd, dan is het duidelijk dat velen in
" deze congregatie binnentreden zonder de bedoeling daar te
" blijven, maar alleen om daar zonder kosten priester te worden.
" Na de driejaarlijkse geloften - die dikwijls onmiddellijk na
" het ontvangen van het priesterschap verlopen, zullen zij de
" congregatie verlaten. De bisschoppen zullen hen moeten aanne-
" men zoals zij zijn, zonder dat deze door hen werden gevormd
" en misschien met meningen die niet overeenkomen met deze van
" de clerus van het bisdom.

" Ik denk nochtans dat men de zaken voorlopig zou kunnen la-
" ten zoals ze nu zijn. Don Bosco kan de volmacht om de wijdings-
" brieven voor de heilige wijdingen te geven aan de leden die vóór hun
" 14de jaar in het Oratorio binnentraden, behouden; maar het zou
" toch goed zijn hieraan toe te voegen dat men geen leden tot de
" heilige wijdingen toelaat alvorens de eeuwige geloften te hebben af-
" gelegd.

" Met de meeste eerbied voor uw heilig purper, verblijf ik
" van Uwe Em. de

" Zeer nederige en zeer eerbiedwaardige dienaar
" + Lorenzo, aartsbisschop.

Maar de Heer was met zijn dienaar die in voortdurende vereniging
met Hem leefde en sreen de rozen met de doornen aanvaardde!

5) Hij dient de aanvraag in.

Nauwelijks was hij te Rome, zo schreef Don Berto, of onmiddel-
lijk zag men rond de heilige "het enthousiasme van '67", toen Don Fran-
cesia hem vergezeld had.

Iedereen zoekt Don Bosco en acht zich gelukkig zijn hand te mo-
gen kussen en hem eens aan tafel te mogen hebben. Hij troost allen en
waar hij ook gaat, groeit er weer hoop en leven. In deze troebele tijden leven

de meesten hier te Rome in angst en vrees, vooral zusters en religieuzen. Maar nauwelijks spreken zij met Don Bosco of zij krijgen weer kracht en moed.

Zowel de paus als de kardinalen en alle andere kerkelijke overheden zijn er druk mee bezig dat onze congregatie zich spoedig kan uitbreiden en kan voorzien in de huidige noden van de maatschappij.

Inderdaad! Allen moedigden Don Bosco aan om verder te ijveren voor de goedkeuring van de constituties. Tijdens de eerste audiëntie op 27 februari die een uur en een kwartier duurde, zei de H. Vader hem zonder vrees vooruit te gaan. Zo het alleen van hem afhing, zei Don Bosco aan Don Berto, zou het dadelijk in orde komen.

Hij schreef aan Don Rua zo vlug mogelijk de nieuwe constituties, die in druk zijn, op te sturen.

Wie hem op hartelijke wijze hielp bij de voorbereiding van het verzoekschrift en de andere vereiste documenten voor de definitieve goedkeuring, was de secretaris zelf van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren, Mgr. Salvatore Nobili Vitelleschi.

In het Latijnse verzoekschrift leest men de datum en plaats in het Italiaans "Torino 1 marzo 1873, ook al was hij te Rome."

" Heilige Vader,

"

" De salesiaanse sociëteit die U, Heilige Vader, met raad en
" daad gesticht, geleid en versterkt hebt, smeekt Uw welwillend-
" heid om nieuwe gunsten; het feit dat zij meer dan dertig jaar
" bestaat, de beleving van de constituties van deze sociëteit, de moei-
" lijkheden en grote gevaren die zij overwon en haar wonderlijke
" groei bewijzen dat de vinger Gods de zaken leidt, zoals het ten
" andere door de bisschoppen in hun aanbevelingsbrieven bevestigd
" wordt.

" Nu verlangt men voor de voltooiing van dit werk vooral twee
" zaken: de definitieve goedkeuring van de constituties en de
" volledige volmacht voor het uitreiken van de wijdingsbrieven.

" Dit zijn de twee gunsten die ik met zeer nederige en
" dringende gebeden afsmeek.

" Om in een oogslag de toestand van de congregatie te over-
" zien, worden hier de volgende documenten bijgevoegd:

" 1) Een kort overzicht of verzameling van documenten in betrekking
" met deze congregatie.

" 2) Verschillende kopies van de laatste uitgave van de constitu-
" ties.

" 3) Enkele verklaringen over verschillende kleine varianten die de
" ondervinding ons als zeer nuttig aantoonde voor de ontwikke-
" ling en de versterking van de congregatie.

" Dat Uw goedheid en welwillendheid zich moge verwaardigen
" alles wat hieraan ontbreekt te willen toevoegen.

" Terwijl wij vol vertrouwen onze grote zaak in de handen
" van de Heer overlaten, bidden alle leden van onze sociëteit, die fier
" zijn zich uw zonen te noemen, hartelijk en intiem tot de Heer opdat
" Hijzelf volbrengende en U ingeve wat in zijn ogen het beste is.
" Aan de voeten van Uwe Heiligheid neergeknield, noem ik
" mij diep gelukkig
" Uw zeer nederige zoon,
" Giovanni Bosco, priester
" Turijn, 14 maart 1873. Algemeen Overste

Ziehier de originele tekst:

" Beatissime Pater,
"
" Societas Salesiana... zie M.B. blz. 700-701.
" ... suppliciter subscribo.
"
" Taurini, 1 Martii 1873. Humillimus filius
" Joannes Bosco Sacerdos
" Superior Generalis

Over de "Brevis notitia" en over de nieuwe uitgave van de constituties hebben wij al gesproken.

In de declarationes (De Regulis Societatis Salesianae aliqua declaratio) tekende Don Bosco aan hoe de in 1864 ontvangen bemerkingen aangevaard waren; d.w.z.:

zes (de 1°, 2°, 6°, 10°, 12° en de 13°) in absolute vorm.
twee (de 8° en 9°) substantieel.
drie (de 5°, de 7° en de 11°) opgenomen, maar zonder er in de regels naar te verwijzen.
een (de 3°) die reeds aangenomen was, werd op aanraden van Mgr. Gastaldi weggelaten.
een andere (de 4°) bleef in discussie.

De 8° stelde voor dat de leden elke dag 'meer dan een uur (plus quam unius horae spatium) aan inwendig en mondeling gebed zouden wijden en dat ze elk jaar een retraite van tien dagen zouden doen (per decem dies); maar hij, zoals al gezegd, zette "niet minder dan een uur gebed" elke dag, en elk jaar "tien of minstens zes dagen" retraite.

De 9° wilde het hoofdstuk "Over de externen" uit de regel weg; en hij had het uit de tekst van de constituties verwijderd en in een bijvoegsel geplaatst, waar hij het zou laten, zei hij, indien de H. Stoel akkoord ging.

De 5° eiste de goedkeuring van de H. Stoel voor vervreemdingen en het aangaan van schulden; de 7° wilde dezelfde goedkeuring voor de stichting van nieuwe huizen en voor het aannemen van de directie van seminaries; en de 11° wilde dat een verslag betreffende de toestand van het instituut, om de drie jaar naar de H. Congregatie diende gezonden te worden; maar hij zegde dat dit al gedaan werd en verzekerde het altijd te doen zonder

dat in de constituties in te lassen, enkel en alleen om reden van voorzichtigheid die in deze tijd vereist wordt.

De 3° betrof de dispensatie van de geloften. In het exemplaar van 1864 werd er gezegd: "De geloften verplichten het lid zolang hij deel maakt van de congregatie. Zo iemand om gegronde reden of op voorzichtige raad van de oversten de congregatie moet verlaten, kan hij van de geloften ontslagen worden door de Algemeen Overste van het hoofdhuis". En Don Bosco, uit eerbied voor de "Osservazione" had al in de eerste Latijnse editie van de 'Regels' gezet dat de overste enkel van de driejaarlijkse geloften kon ontslaan maar dat er voor de eeuwige geloften dispensatie nodig was van de H. Stoel; maar in de laatste uitgave, terwijl hij verklaarde bereid te zijn om het even welke beslissing van de H. Congregatie te aanvaarden, had hij opnieuw geschreven dat de Algemeen Overste de faculteit had om van de eeuwige geloften te ontslaan en dit op raad van de aartsbisschop van Turijn die mondeling en schriftelijk hem steeds herhaald had, dat dit in de macht ligt van de Algemeen Overste, zoals in alle gelijksoortige congregaties... Ook door die bijzonderheid zijpelt de wil door van de aartsbisschop om zolang mogelijk de vrome sociëteit van de rechtstreekse afhankelijkheid van de H. Stoel weg te houden. De 4°, betreffende wijdingsbrieven voor de heilige wijdingen werd ter discussie gelaten in de hoop de volledige faculteit van de H. Stoel te bekomen om ze rechtstreeks te geven.(1)

In zijn smeekbede maakte Don Bosco niet het minste gewag over nieuwe aanbevelingsbrieven; maar hij ontving deze die hij gevraagd had en zond ze na ontvangst aan Mgr. Vitelleschi.

De eerste kwamen van de bisschoppen van Casale en van Savona; zij waren helemaal in zijn voordeel en zonder enige voorwaarde of beperking.

Die van Mgr. De Gaudenzi kon niet uitvoeriger en hartelijker zijn. Nadat hij gezegd had hoe "de naam van de priester Don Giovanni Bosco sinds verscheidene lustra dankbaar en eerbiedig weerklinkt, vooral in Piëmonte" waar "de bewondering algemeen en buitengewoon is", zei hij nog dat zijn aanbeveling "niet nodig was" omdat "de werken van de heilige priester voor zichzelf spreken"; nochtans was het voor hem "zeer aangenaam om dit getuigenis van bewondering en dankbaarheid" af te leggen "voor een priester die hij steeds gewaardeerd had en die hij al vanaf het begin van zijn heilige ondernemingen bewonderd had als een man door de Heer verwekt tot glorie van het katholiek priesterschap en tot welzijn van het mensdom."

Deze van Mgr. Siboni was zeer gunstig. Wij hebben ook zijn antwoord op het rondschrijven van Mgr. Gastaldi waarin hij schijnt akkoord te gaan met de voorwaarden, zonder nochtans zijn bewondering te verzwijgen die hij voor Don Bosco en het salesiaans werk heeft; hij gaat vervolgens naar

(1) Zie Bijv. Nr. III, blz. 894.

de moeilijkheden die in deze dagen de bisschoppen hebben.(1)

Alleen de bisschop van Genua gaf gedeeltelijk toe aan de verlangens van Mgr. Gastaldi, hoewel hij toch wees op de weldoende vruchten van het tehuis van S. Pier d'Arca.(2)

Don Bosco verzocht Mgr. Manacorda ook een paar lijnen als aanbeveling te schrijven. Maar zijn drukke bezigheden lieten hem geen tijd over. Op een dag dat hij naar Assisi moest, profiteerde hij van zijn terugreis naar Rome en nam een potlood en schreef een aanbeveling. Onmiddellijk daarop maakte hij er een afschrift van en stuurde het op 11 maart naar Don Bosco. Don Bosco zond ze onmiddellijk naar Mgr. Vitelleschi, zeggende dat hij er zo nog geen had ontvangen.

De secretaris van de H. Congregatie legde de aanbevelingsbrieven alle samen aan de paus voor, die de namen van de schrijvers las. Hij nam die van Mgr. Manacorda en zegde: "Lees deze eens." Hij volgde aandachtig woord voor woord. Op het einde was hij zo tevreden dat hij de andere brieven niet meer lezen wilde en zegde aan Mgr. Vitelleschi: Stel Don Bosco dus tevreden!

Hier volgt dan de vertaling van de werkelijk mooie brief van Mgr. Manacorda die wel een voortijdige proclamatie van de goddelijke zending van de heilige leek te zijn:

" Heilige Vader,

"

" Sinds 1844 ontstond er in Piëmonte een sociëteit onder de
" naam van de H. Franciscus van Sales door de zorg van de uitmun-
" tende priester Giovanni Bosco, van het bisdom Turijn, die reeds
" als kind - met eerlijke ontspanning, goede woorden en voorbeelden
" de jongens in de godsdienst onderwees. De uitzonderlijke joviali-
" teit en vriendelijkheid bezorgde hem, zonder dat hij het zocht, overal
" een zo goede naam, dat de jeugd tot hem aangetrokken werd als door
" een van liefde gedreven kracht. Hij ontving de genade niet nutteloos en
" groeide in jaren en genade voor God en de mensen. Enkel door de
" volmaakte liefde verzamelde hij rond zich een hele schare mede-
" broeders, tot vreugde van de Turijners en de mensen van de omlig-
" gende dorpen en steden. Zo is de salesiaanse sociëteit ontstaan;
" op aanvraag van vele bisschoppen werd ze in 1869 door de H. Stoel
" goedgekeurd en bevestigd als sociëteit met eenvoudige geloften,
" onder het bestuur van de Algemeen Overste, de bovengenoemde Gio-
" vanni Bosco. De goedkeuring van de constitutie werd echter uitge-
" steld. Welnu, op aanvraag van bovengenoemde priester bevestigen
" wij in geweten en voor God al wat wij met eigen ogen gezien en
" met eigen oren gehoord hebben, opdat deze sociëteit gesteund en
" versterkt moge worden met het gezag van de Apostolische Stoel en
" goede vruchten ook voor de toekomst voortbrengende waartoe zij zeker
" bekwaam is.

(1) Zie Bijv. Nr. X, I blz. 996.

(2) Zie Bijv. Nr. V, "Positio", Somm. VIII-X en XII, blz. 929.

" Zij is waarlijk het mostaardzaadje, dat het kleinste der zaden
" is maar de grootste van de struiken wordt en zijn lange takken
" ver uitspreidt, onder wier schaduw de vogels des hemels gaan
" schuilen; zo groeide de sociëteit; haar begin was nederig maar
" met de dauw van de goddelijke genade, om niet te zeggen als door
" een mirakel van de Voorzienigheid, werd zij op korte tijd onder
" algemene bewondering als een grote boom in wiens takken vooral
" de armen vaderlijke gastvrijheid vinden, en wat nog veel meer is,
" ook goddelijk voedsel. Allen zijn eensgezind om het goede te be-
" vestigen dat elke dag in dit instituut gebeurt; als een vuurtoren
" zendt het zijn stralen overal uit; het is dus niet te verwonderen
" dat de armen van alle kanten komen toegelopen en hun toevlucht
" in het salesiaans Oratorio vinden; zij worden aangetrokken door
" de geur van de welriekende balsem, ontsproten aan de bron van de
" christelijke liefde. Daar worden inderdaad de jongens rijker aan
" deugd; daar leeft waar geloof, vaste hoop, waarachtige liefde.
" Daar worden de jongens opgevoed in de wetenschap en de godsvrucht,
" in lankmoedigheid, geduld, zachtmoedigheid en onderwezen in de
" waarheid en opgevoed met hartelijke openheid.

" Wie ertoe bekwaam is, studeert; de anderen worden opgeleid
" in een ambacht, ieder volgens zijn aanleg; ook de muziek wordt
" onderwezen niet alleen uit liefhebberij maar ook om eerlijk de
" kost te verdienen als zij het instituut verlaten. Er gebeurt nog
" meer in deze trieste tijden. Overal ontstaan kleine Oratoria
" waar de kinderen onder de bescherming van een heilige opgevoed
" worden tot godsvrucht, door godsdienstlessen, de H. Mis, vrome
" toespraken, het veelvuldig ontvangen van de sacramenten en ook
" met eerlijke spelen die de jeugd niet kan missen.

" De goede priesters van dezelfde sociëteit staan in de
" klas en geven, wat zij gratis ontvangen hebben, liefdevol terug door
" woord, schrift en voorbeeld. De salesiaanse sociëteit is waarlijk
" het zout waarmee de droevige tijden gezouten worden; zij is het
" licht dat verlicht wie ogen heeft en niet ziet, en gezeten zijn
" in de schaduw van de grootste onwetendheid; ze is de stem die
" roept op straten en pleinen en de arme jongens bevrijdt van het
" slechte zuurdeeg en hun de goddelijke geboden leert. En men kan
" niet verzwijgen wat iedereen zo nuttig verklaart, nl. de drukke-
" rij, die reeds vele boeken uitgaf, dank zij de studie en de in-
" spanning van de leden van dezelfde sociëteit.

" Deze en andere vruchten is men aan dit instituut en aan de
" ijver waarmee zij zich aan het algemeen welzijn wijden, schuldig.
" In dit instituut worden de leden tijdens het noviciaat met dage-
" lijkse onderrichtingen en andere geestelijke oefeningen door de
" directeur opgevoed. Wij zeggen "noviciaat" en wij voegen eraan
" toe minder omschreven dan de andere, maar een waar noviciaat zo-
" als het past en nodig is voor het welzijn van het instituut en
" van de zielen. Mocht men het noviciaat als een open noviciaat
" en met een uiterlijke luister onder de ogen van de vernielers van
" de religieuze orden brengen, dan zou men zijn bestaan in gevaar
" brengen. Hoe volmaakt ook wij het zouden verlangen, wij vertrou-
" wen het geduldig aan Gods hoede toe, die eenmaal de vrede van de

" Kerk zal terugschenken en alle middelen zal verlenen die nodig
" zijn voor de totale volmaaktheid van zijn werk. Ten andere, dat
" de salesiaanse leden zeer goed opgevoed worden in het noviciaat
" zelf wordt bewezen, zonder de reeds aangehaalde redenen te herhalen,
" door het feit dat elk jaar niet minder dan honderd roepingen uit
" hun scholen komen en dat er velen, tot hoop van de Kerk, naar de
" seminaries van Piëmonte gaan waar zij te bewonderen zijn, niet
" alleen door hun aantal maar nog meer door hun godsvrucht en hun vor-
" ming.

" Wij intussen voegen onze smekingen bij die van de priester
" Giovanni Bosco om het verlangde doel te bekomen. De H. Stoel,
" waaraan wij volmaakte gehoorzaamheid en eerbied beloven tot aan onze
" dood, zal met de hulp van de goddelijke wijsheid oordelen wat goed is.

" Rome, 2 maart 1873.

+ Emiliano Manacorda
Bisschop van Fossano.

Deze aanbevelingsbrieven maakten zeer goede indruk en zonder dra-
len werd er beslist zo gauw mogelijk de constituties door een consultor
te laten onderzoeken, opdat hij zijn stem zou geven; maar de verklarin-
gen van Mgr. Gastaldi, ook mondeling gedaan, bleventoch een vraag.

De zaken van onze congregatie zijn aan de gang, schreef Don Berto
op 12 maart aan Don Lemoyne en wij hopen op een goede uitslag.

Bij een bezoek aan Mgr. Fratejacci viel het gesprek op de onder-
handelingen voor de definitieve goedkeuring van de constituties van de
vrome sociëteit en Monseigneur zei tot Don Bosco:

- Ik geloof dat de aartsbisschop van Turijn veel zal doen! en Don
Bosco: - O, neen.

- Hoe zo, U hebt hem voorgesteld als bisschop van Saluzzo en later
als aartsbisschop van Turijn.

- Kijk, Mgr., ik zeg hetzelfde als de moeder van Coriolanus: "In-
dien ik geen zoon had gehad, zou ik nu geen slavin zijn!"
Indien ik hem geen bisschop gemaakt had, zou er nu een moeilijkheid min-
der zijn.

- Ik heb nooit geweten dat hij tegen de religieuze gemeenschappen was.

- Het is waar dat er "lekken" zijn, men hervormt wat er te hervormen
is, maar men verwoest niet.

Mgr. voegde eraan toe: - Men zou hem moeten terechtwijzen.

- Dit is al gebeurd; de H. Vader heeft hem terechtgewezen. Hij
maakte hier en daar moeilijkheden voor een kleinigheid en nu doet hij te
Turijn hetzelfde. Ziet u, hij dwingt ons de boeken van rekenkunde, alma-
nakken enz. bij hem ter goedkeuring te brengen en hij houdt ze zo lang,
dat wij zelfs het werk niet kunnen voortzetten.

- Dat verwondert mij werkelijk! Reeds tijdens het concilie heb
ik hem geobserveerd. Op de zitdagen trok hij een langere soutane aan dan gewoon-

lijk en dat heeft mij doen nadenken. Er is gevaar dat een dergelijk individu later naar het Jansenisme overgaat. O, dat is spijtig. Ik herinner mij nog dat u mij de door u voorgestelde bisschoppen aanwees en zegde: Dit is de heiligste van alle bisschoppen die ik heb voorgesteld!... en het was Mgr. Galletti. Maar dat is de geleerdste van allen!... en dat was Mgr. Gastaldi. Arme Don Bosco! Het is zeer jammer!

De weg die de heilige nog moest afleggen was lang, vol scheuren, stenen en doornen.

Op 22 maart vertrok hij uit Rome en de 30ste was hij terug in het Oratorio. Don Cagliero vertelde hem het volgende: Tijdens zijn afwezigheid was Don Cagliero naar de aartsbisschop geweest om enkele wijdingen op punt te stellen. Na een beetje gemoedelijk gesproken te hebben, zegde de aartsbisschop:

- A propos, de rector Don Soldati zegde mij dat een van jullie priesters met luide stem sprak en zo het seminarie binnenging. Op deze manier was hij oneerbiedig tegenover de oversten, tot ergernis van de seminaristen.

- Neem mij niet kwalijk, Excellentie, ik ken de feiten niet maar weet dat het om Don Bologna gaat; deze heeft een klinkende stem en spreekt ook in het Oratorio op deze wijze. Het is iemand die uit de bergstreek komt en de gewoonte van luid roepen nog niet heeft afgeleerd.

- In ieder geval, verwittig hem, want dat is iets wat niet aanvaard wordt.

- Wees gerust, Excellentie, ik zal hem waarschuwen. Toch begrijp ik niet dat Don Soldati, die destijds mijn schoolmakker was, met dergelijke prullen Mgr. gaat storen. Hij had het direct aan mij kunnen zeggen en alles zou in orde komen!

Dat was te veel gezegd! De aartsbisschop gooide de lijst van de wijdingen op de grond en meer dan een uur gaf hij de vrije loop aan een hele reeks scheldwoorden.

Toen hij uitgeraasd was, raapte Don Cagliero de papieren bijeen, boog en trok zich droevig terug. Vanaf die dag moest hij wel een diplomatische houding aannemen, wat Mgr. Gastaldi, die hem in de grond achtte, niet aanstond.

Ook Don Bosco zag hem overdrijven in andere omstandigheden. Op zekere dag nadat de heilige bij de aartsbisschop was binnengekomen, riep deze uit: O! Don Bosco... Ik heb hier een zeer ernstige zaak onder handen.

- Ik denk dat de aartsbisschop steeds ernstige zaken moet afhandelen.

- Maar hier gaat het om iets buitengewoons. Ik sta op het punt een document te tekenen dat over een kanunnik handelt.

- Om hem te bevorderen!

- Om hem te bevorderen? Om hem te suspenderen "a divinis".
 - Ik bid u de zaak goed te overwegen.
 - De zaak is ernstig en de gekregen inlichtingen zijn juist.
 - Zou men mogen weten wie die kanunnik is?
 - N.N.
 - Van Chieri?
 - Juist! van Chieri.
 - Mgr. denk eens na; deze kanunnik staat bekend als een rechtschapen man. Heel Chieri kent en bemint hem. Het zou een schandaal zijn! De kerkelijke overheid zou in achtving verliezen!
 - En toch, en toch, moet er zo gehandeld worden, zegde de aartsbisschop beslist.
- En zo deed hij. Het betrof een kwestie voor een kapel. De kanunnik was een beetje koppig, toen hij de "suspensie" waaraan hij zich niet verwachtte, ontving; hij was zichzelf geen meester meer. Hij deed beroep op Don Bosco om in een van zijn huizen opgenomen te worden om uit zijn ontsteltenis te geraken. Don Bosco zond hem naar Alassio en dit niet zonder het mishagen van de aartsbisschop.

6) Nieuwe stokken in de wielen.

Wie Mgr. Gastaldi goed kende, zag in hem twee personen: de publieke persoon: autoritair en onbuigzaam; de private persoon: een gouden hart, edelmoedig en liefdevol bezorgd. Hij hield zoveel van en ijverde niet weinig voor het welzijn van de zielen en voor de luister van de deugd bij de clerus, dat hij voor een ongelukkige die het geestelijke kleed afgelegd had en sinds geruime tijd met een vrouw samenleefde, neerknielde en hem smeekte terug op de goede weg te komen en hem beloofde de ongelukkige familie niet zonder hulp te laten. Hij slaagde er niet in, maar herhaalde malen deed hij al wat hij kon om deze ziel te redden.

De faam die Don Bosco zelf genoot en het gezag dat hij in alle salesiaanse huizen natuurlijkerwijze had, en ook het vertrouwen dat hij bij de paus genoot, dat alles scheen de aartsbisschop als een afbreuk van zijn aartsbisschoppelijk gezag; en staande op zijn gezag, overdreef hij aanhoudend in verordeningen. Om Don Bosco met reuzenstappen op de weg van de volmaaktheid te doen voortschrijden, liet de Heer dit alles toe, maar gaf tevens een steeds betere ontwikkeling aan onze sociëteit.

Hij had de aartsbisschop gevraagd waarom hij geen H. Wijdingen hield op "de Sitientes zaterdag". Dit om de diakens Luigi Lasagna en Giovanni Battista Baccino, twee toekomstige missionarissen, het priesterschap te laten toedienen in een ander bisdom. Hij kreeg het volgende on-

getekend antwoord, van de hand van de aartsbisschop en door zijn secretaris aan Don Bosco bezorgd.

" Telkens als een van de leden van de congregatie van het
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales zich bij de aartsbis-
" schoppelijke Curie aanmeldt om tot de wijdingen bevorderd te wor-
" den, of om een verklaring te vragen die vereist is om in een ander
" bisdom de wijdingen te mogen ontvangen, moet hij een attest voor-
" leggen waarin de overste van genoemde Congregatie of diens afge-
" vaardigde, de naam, voornaam, leeftijd, geboorteplaats en bisdom
" van de wijdeling opgeeft en moet hij verder verklaren:
" 1. dat deze voor zijn 14de jaar in het Oratorio is binnengetreden.
" 2. dat hij de driejaarlijkse geloften deed en hierdoor nog ge-
" bonden is.
" 3. dat hij met lof het examen heeft afgelegd.
" 4. waarom hij zich niet voor de wijding aanbood toen deze door
" de aartsbisschop werd toegediend.
" Een dergelijk attest moet voor de twee diakens Lasagna Luigi en
" Baccino Giovanni voorgelegd worden.

" Seminarie, 10 april 1873.

" Zeereerwaarde Heer Don Bosco,

" Mgr. de aartsbisschop gelast mij u te schrijven dat hij
" niet anders kan zeggen dan dat de twee genoemde wijdelingen het
" examen aflegden voor de respectieve wijdingen, die zij de volg-
" gende "stille Zaterdag" zullen ontvangen. Ik zeg, dat zij het
" examen aflegden in de aartsbisschoppelijke curie van Turijn en
" met lof.

" Met diepe eerbied verblijf ik van U, eerw.

" de toegenegen dienaar,
" T. Chiuso, secr.

De aartsbisschop had het recht niet dat examen over de theologie te eisen, daar het Concilie van Trente dit aan de wijdende bisschop toekende. Maar hij kon niet aanvaarden dat de onzen in een ander bisdom gewijd werden op een dag dat hij zelf geen wijdingen deed en aanzag het als een uitvlucht, terwijl het er in de congregatie om ging zonder uitstel een nieuwe priester te hebben; men zegde hem dat zij het examen bij hem moesten afleggen; en terwijl hij vast besloten was stokken in de wielen te steken, verklaarde hij dat zij de aanvraag 40 dagen op voorhand moesten doen.

Kort daarop hernieuwde hij zijn eis en herhaalde dat de wijdeling zich veertig dagen tevoren moest aanbieden om ondervraagd te worden over de naam, voornaam, geboorteplaats, de plaats waar hij zijn studies had gedaan alvorens in de congregatie te treden, over de jaren die hij erin

doorgebracht heeft, of hij driejaarlijkse of eeuwige geloften gedaan heeft en sedert hoelang; waarom hij in de congregatie ingetreden is, indien hij er tevreden is, waarom hij uit zijn bisdom weggegaan is enz.; door dit minitieuus onderzoek handelde hij alsof het om een diocesaan instituut ging. Deze manier van doen veroorzaakte bij sommigen onrust en gewetensangst, en sommigen verloren er ook hun roeping bij... Nochtans "pro bono pacis" bleef men daaraan toegeven, hoewel zulk een examen in strijd was met de kerkelijke tucht.

Hij klaagde aanhoudend dat Don Bosco roepingen aankweekte voor zich alleen en niet voor het bisdom; en op zekere dag dat hij met enkelen aan het praten was in het Convitto Ecclesiastico over de nood aan roepingen trok hij de schouders op en riep uit:

- Er is een plaats, waar de jongens voor een heel ander doel opgevoed worden dan om het bisdom te helpen!

Iedereen begreep wat hij bedoelde en Don Savio Ascanio, repetitor in de moraal, nam de lijst van de priesters die in het Convitto waren en liet hem opmerken dat er nauwelijks vier waren die in het Oratorio niet gestudeerd hadden.

- En de aartsbisschop: - U weet er altijd wat op te zeggen! - En u ook, Excellentie, antwoordde Don Savio glimlachend.

Om te beletten dat onze constituties goedgekeurd werden toen hij vernomen had dat de onderhandelingen aan de gang waren, schreef hij in diezelfde maand aan kardinaal Bizzarri, prefect van de H. Congregatie een reeks klachten en eisen.

" Turijn-Seminarie, 20 april 1873.
"
" Hoogeerwaarde Eminentie,
"
" Ik acht het voor mij een zware plicht aan Uwe Eminentie, en
" via U aan de Congregatie van bisschoppen en regulieren, de toestand
" uiteen te zetten van de congregatie van de H. Franciscus van Sales
" gesticht door de zeereerw. priester Gio. Battista Bosco, mijn dio-
" cesaan. Heel gaarne zou ik van uwe Eminentie willen vernemen of die
" congregatie moet beschouwd worden als reeds door de H. Stoel goed-
" gekeurd en of ze bijgevolg geniet van de rechten en privileges van
" de regulieren: ofwel of ze dient beschouwd te worden als een con-
" gregatie die slechts geniet van de welwillendheid van de H. Stoel
" en of de privileges die haar verleend werden, beschouwd moeten wor-
" den als voorlopig "ad experimentum" en niet mogen aangezien worden
" als de gewone privileges van de regulieren.
" Deze congregatie ontstond met de toestemming van de aartsbis-
" schop van Turijn, Mgr. Luigi Fransoni; zij ging verder met de toe-
" stemming van zijn opvolger, Mgr. Alessandro Riccardi en heeft ook
" mijn toestemming; want, van ganser harte verlang ik dat ze bloeit

" en blijft duren ten voordele van het onderwijs en de christelijke
" opvoeding van de jeugd. Maar haar regels werden niet goedgekeurd,
" noch door mij, aan wie geen goedkeuring gevraagd werd, noch door
" een van mijn voorgangers. Ik zou ten andere niet geneigd zijn de
" regels, zoals ze nu zijn, goed te keuren en zoals ze gedrukt wer-
" den dit jaar door de drukkerij van genoemde congregatie. Aangezien
" de nodige regels ontbreken voor een goed "Noviciaat" dat er moet
" zijn om goede religieuzen te hebben, zal de congregatie nooit de
" grondslag leggen voor haar voortbestaan en haar bloei.

" In zake noviciaat vergist Don Bosco zich, naar mijn mening
" ten zeerste, Het schijnt mij toe dat zij die verlangden de gelof-
" ten in de congregatie af te leggen gedurende twee jaar moeten
" geoefend worden in de nederigheid en de onthechting aan zichzelf;
" zij moeten tot een totale zelfverloochening opgeleid worden, iets
" wat substantieel is voor de religieus; zij moeten zich toeleggen
" op speciale oefeningen van ascetica, zoals in de religieuze orden
" gedaan wordt, vooral bij de jezuiten. Integendeel, voor Don Bos-
" co is het voldoende dat de jongens, die hij tot de geloften toe-
" laat, als student naar zijn scholen gekomen zijn en 7 of 8 jaar
" bij hem verbleven of ook meer; dat zij elke dag van dichtbij
" gevolgd werden en steeds zedig, godvruchtig, zuiver, gewillig,
" verstorven bevonden werden : dit volstaat voor het afleggen van
" de geloften. Maar dit is volgens mij een vergissing; want de on-
" dervinding zal leren dat deze jongens zeer goede christenen zijn,
" maar nochtans niet gevormd zijn tot deze geest van opoffering
" en standvastigheid in zelfverloochening en onthechting, die
" zo nodig zijn om te volharden in het religieuze leven.(1)

" Welnu, bij gebrek aan noviciaat zijn er al uitgetreden die
" zelfs de eeuwige geloften gedaan hadden en die heel vast in
" hun roeping schenen te staan. Ik heb ze ondervraagd, waarom zij
" uitgetreden waren, en zij antwoordden precies: "omdat zij geen
" goed noviciaat gedaan hadden, en niet voldoende de religieuze
" geest konden aankweken."

" Intussen, zonder het te willen, verstoort deze congrega-
" tie niet weinig de kerkelijke tucht in dit bisdom en ik vrees
" dat dit ook in de bisdommen, waar ze zich vestigt, zal gebeuren.
" Ziehier hoe. De overste heeft de faculteit om de wijdelingen
" voor de wijdingen te presenteren, zo zij voor hun veertiende
" jaar in hun scholen zijn binnengekomen, ook als zij geen patri-
" monium hebben, op voorwaarde dat zij de driejaarlijkse geloften
" gedaan hebben. Als nu na de drie jaar de gewijde die geloften
" hernieuwen en bijgevolg ten dienste van de congregatie bleven,
" dan zou alles nog goed kunnen gaan, Maar het gebeurt al te dik-
" wijls dat sommige van die jonge mannen die geen middelen hebben
" om in het seminarie het kostgeld te betalen, in die congregatie
" binnengaan, er gratis hun studies doen en gewijd worden "titulo

(1) (Nota van Mgr. de aartsbisschop) hoewel in de Compagnie van Jezus vele van haar leden ook leerlingen in haar colleges geweest zijn waar zij 7, 8 en 9 jaar verbleven, worden zij toch niet voor één enkele dag van het noviciaat ontslagen.

" mensae communis"; en na de driejaarlijkse geloften gaan zij weg en
" melden zich bij de bisschop aan om in het bisdom geïncardineerd te
" worden. Maar intussen ontbreekt het patrimonium; en welke opvoe-
" ding, welk onderwijs hebben zij gehad? En is dit in overeenstem-
" ming met dat van het bisdom? Had tenminste Don Bosco ze geëxami-
" neerd en had hijzelf ze gevormd voor het onderzoek! Maar neen, het
" waren anderen die dat deden die noch het verstand, noch het oog,
" noch de geest van Don Bosco hebben.

" Toen ik te Saluzzo was, werd een van mijn diocesanen in deze
" congregatie gewijd. Na korte tijd werd hij weggezonden omdat men
" ontdekte dat hij drankzuchtig was en hij is het nog altijd. Bijge-
" volg denk ik dat de faculteit om kandidaten voor de wijding te pre-
" senteren die slechts driejaarlijkse geloften hebben, een te gemak-
" kelijke weg biedt aan al die jongens die niet het inzicht hebben
" religieus te worden en in hun roeping niets anders zoeken dan hun
" brood; zonder een centiem traden zij in de congregatie van Don Bos-
" co, en vonden er het middel om gewijd te worden; na de driejaar-
" lijkse geloften kloppen zij dan bij de bisschop aan, die hun een
" kerkelijke inkomen en een bezigheid kan verschaffen. Uit eerbied
" voor de priesterlijke waardigheid is de bisschop verplicht ervoor
" te zorgen, ook al heeft hij ze eertijds geweigerd toen zij hem
" vroegen in het seminarie te treden.

" De zaak wordt nog veel ernstiger ten gevolge van een andere
" volmacht die de Heer Don Bosco heeft, zo zegt hij toch: nl. jongens
" voor de wijding te presenteren die na hun 14de jaar bij hem ge-
" komen zijn en zelfs na hun 20ste. Een uit het seminarie weggezou-
" den clericus gaat naar Don Bosco en deze neemt hem aan zonder de
" uitdrukkelijke toestemming van de bisschop. Hij zendt hem naar
" een van zijn colleges in een ander bisdom om er les te geven; b.v.
" van Turijn zendt hij hem naar Varazze in het bisdom Savona, of
" naar Alassio in het bisdom Albenga; die clericus doet ook zijn
" theologie terwijl hij les geeft; op de geschikte tijd wordt hij
" door Don Bosco aan de bisschop gepresenteerd die hem zonder verde-
" re inlichtingen wijdt; en als de tijd van de driejaarlijkse gelof-
" ten voorbij is, gaat de gewijde terug naar huis en is priester zon-
" der toestemming van zijn bisschop, die de gelegenheid niet kreeg
" hem als onbekwaam te beoordelen.

" Eindelijk kan men in deze congregatie geen geestelijken vor-
" men die goed onderwezen zijn in de filosofie en andere gewijde we-
" tenschappen; want het grootste deel doet deze studies terwijl ze
" les geven in de humaniora of andere kunsten of wetenschappen onder-
" wijzen. De H. Stoel had voorgeschreven dat alle studenten in theo-
" logie die te Turijn zijn, de lessen van het aartsbisschoppelijke
" seminarie moesten volgen; maar men heeft toch nog het middel gevon-
" den om een dispensatie op deze regel te verkrijgen. Om tot een
" praktisch besluit te komen zou ik voorstellen:

- " 1. dat de regels van deze congregatie onmiddellijk door de aarts-
" bisschop van Turijn onderzocht zouden worden om er de goedkeu-
" ring van te krijgen. Indien de aartsbisschop weigert ze goed
" te keuren, zal hij de reden daarvan voorleggen aan de bisschop-
" pen van Casale, Savona, Albenga en aan de aartsbisschop van Ge-

" nua waar Don Bosco huizen heeft; samen zal men dan tot een
" goedkeuring komen.

" 2. dat Don Bosco nooit iemand voor de wijdingen mag presenteren
" indien hij niet voor zijn 16de jaar in zijn scholen binnen ge-
" komen is en er altijd gebleven is.

" 3. dat hij niemand voor de wijding van het subdiaconaat mag pre-
" senteren tenzij hij in de voorwaarden is van nr. 2 en de eeuwige
" geloften gedaan heeft in de congregatie te blijven zodat hij
" alleen door de paus ontslagen kan worden.

" 4. dat alle studenten in de theologie minstens vier jaar de les-
" sen van het seminarie van de stad waar hun huis gelegen is
" moeten volgen; bijgevolg mag men in de huizen van de con-
" gregatie die gelegen zijn op plaatsen waar geen seminaries zijn,
" geen leden houden die deze studies doen.

" 5. Dat alle wijdelingen die door Don Bosco gepresenteerd worden,
" zich eerst bij de bisschop van de plaats voor elke wijding
" moeten aanbieden om te laten vaststellen, met de nodige bewij-
" zen, dat zij voor hun 16de jaar in de scholen van de congrega-
" tie zijn ingetreden en er altijd gebleven zijn; dat ze de eeuwi-
" ge geloften gedaan hebben (zo het om de hogere orden gaat);
" dat zij de lessen aan het seminarie gevolgd hebben en bijge-
" volg door de bisschop onderworpen zijn aan een zorgvuldig exa-
" men voorgeschreven door het concilie van Trente Sess. 23,C. 12.

" Ik leg al deze zaken voor aan de H. Congregatie en in de
" eerste plaats aan uwe Eminentie, en ik eindig met te zeggen dat
" ik ernstig vrees, zo men niet onmiddellijk voorzorgen neemt,
" deze congregatie bij gebrek aan een goed begrepen discipline en
" degelijk theologisch onderwijs en dus bij gebrek aan goed gevorm-
" de leden niet zal kunnen blijven bestaan en het ten hoogste zal
" uithouden zolang de stichter ervan leeft; maar eens dat hij
" verdwenen is, zal ze ineens storten en vele weldoeners teleurstellen
" die grote offers gebracht hebben om mee te werken aan haar bestaan.

" En ik denk onder hun getal te zijn; want ik heb haar
" onder mijn ogen zien ontstaan en groeien, ik heb eraan meegeholpen
" met mijn ambt als priester en leraar en als bisschop, en met mijn
" geld. Ik heb de stichter altijd aangemoedigd, gesteund door mijn
" lof en goedkeuring; ik heb nooit iets gezegd over de gebreken die
" ik zag om hem niet te ontmoedigen en omdat ik toen geen juris-
" dictie over dit werk had; en gezien de moeilijke tijden, scheen
" het mij toe de ogen te kunnen sluiten omwille van het onmiddel-
" lijk goed dat er gedaan werd, in de hoop dat de Voorzienigheid
" de nodige hulpmiddelen zou schenken. Maar nu deze congregatie
" deel uitmaakt van mijn bisdom en ik de plicht aanvoel de zaken te
" onderzoeken zoals zij zijn en dat ik bemerk dat het werk wel
" uitgebreid, maar verre van duurzaam is, aanzie ik het als mijn
" ernstige plicht de zaak aan deze H. Congregatie voor te leggen als
" aan het werktuig waarvan God zich zeker zal bedienen om in boven-
" genoemd werk alles te regelen wat er te regelen valt om het
" degelijk en duurzaam te maken.

" Mij neerbuigend voor het heilige Purper met de grootste
" hoogachting, stel ik het op prijs van uwe eminentie te zijn
" "
" "

+ Lorenzo, aartsbisschop van Turijn.

Het is onnodig sommige beweringen van monseigneur te weerleggen; want al wie verder leest zal toegeven dat ze overdreven en onwaar zijn; het is voldoende te wijzen op zijn diocesaan, priester gewijd toen hij bisschop van Saluzzo was; hij heeft nooit deel uitgemaakt van de salesiaanse congregatie en werd door hem zelf priester gewijd, tegen de raad van Don Bosco in, met regelmatige kerkelijke titel.

Wat de bewering betreft van absoluut gebrek aan noviciaat, is het goed te laten opmerken dat het praktisch op de best mogelijke manier in die tijd bij het ontstaan van het werk, gedaan werd; de aspiranten van de sociëteit leerden werken voor de jeugd, leefden te midden van de jongens in de studiezaal, op de slaapzaal, in de kerk, op de speelplaats, op wandeling; gewenden zich aan elk offer, gaven ook dag- en avondlessen en behartigden tezelfdertijd hun eigen studies. In die tijden ging het niet anders, terwijl de godsvrucht oefeningen om zo te zeggen aanhoudend waren. Mgr. Ghilardi, bisschop van Mondovi, kende het leven van het Oratorio; oen Don Durando bij hem de retraite deed in voorbereiding van zijn priesterwijding, verlangde hij verscheidene keren met hem te wandelen. - En de retraite, vroeg de goede medebroeder hem eerbiedig. - Wat, retraite, antwoordde hem monseigneur, in het Oratorio zijn jullie altijd in retraite van de eerste tot de laatste dag van het jaar.

Om kort te zijn, Don Bosco meende dat het beter was vandaag het goede te doen op de manier waarop dat mogelijk was dan wel dit uit te stellen tot op de dag dat het beter zou gedaan kunnen worden. Want, herhaalde hij gewoonlijk, het betere is de vijand van het goede!

Wat de bisschop ongerust maakte was de mogelijkheid dat Don Bosco de volledige volmacht voor de wijdingsbrieven zou krijgen. Daarom stelde hij voor dat deze volmacht uitsluitend zou gegeven worden voor de leden die voor hun 16de jaar in plaats van hun 14de waren binnengetreden, maar zonder enige dispensatie voor de anderen.

Daarbij beviel het hem niet dat enkele van zijn seminaristen weggingen om in salesiaanse huizen aanvaard te worden. Sommigen verlieten het seminarie omdat ze zich tot het religieuze leven geroepen voelden, anderen echter verlieten het omwille van het eigenaardige karakter van de rector Don Soldati. Hij sprak b.v. (zo zei ons Don Amossé) zijn seminaristen nooit aan met "jij", omdat zij zijn familieleden niet waren. Hij zei ook nooit "jullie" omdat men "jullie" voor dienstboden gebruikte, en nog minder zei hij: "Lei" (beleefdheidsvorm 3de persoon enkelvoud) omdat zij zijn oversten niet waren. Dus sprak hij hen met "Lui" (hij 3de pers. enkelv.) aan... "Hij (voor jij) spreekt steeds wanneer er stilte vereist is!" "Hij (jij) behandelt de gezellen slecht!"... "Deze morgen gedurende de mis was hij (Jij) steeds verstrooid!" In die dagen hadden twee seminaristen, een zekere Borel of Borelli en Angelo Rocca het seminarie verlaten. De eerste werd door Don Bosco opgenomen om enkele dagen retraite te volgen en over zijn roeping te beslissen; een week later legde hij de toog af en ging naar huis. De andere besloot salesiaan te worden en Don Bosco zond hem naar Lanzo om te zien of ons leven hem beviel. De aartsbisschop vernam dat en liet onmiddellijk aan Don Bosco schrijven:

Die keer was hij zo onder de indruk van de verklaring van de aartsbisschop, dat hij alvorens te antwoorden, drie dagen op retraite ging te Borgo San Martino. Hierna verklaarde hij zijn zienswijze alsof hij zich voor het gerechtshof van de Heer bevond.

" Borgo S. Martinus, 14 mei 1873.
"
" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" De brieven, die mij door de heer secretaris Chiuso geschre-
" ven werden en vooral de laatste hebben mij veel doen nadenken. Om
" geen overhaastig antwoord te geven ben ik eerst drie dagen te Bor-
" go S. Martino geweest om er drie dagen retraite te houden. Nu zet
" ik U mijn zienswijze uiteen alsof ik mij voor het tribunaal van de
" Heer bevond.
" U zult niemand van onze leden tot de wijdingen toelaten zo-
" lang clerici Borelli (die sinds twee weken niet meer bij ons is)
" en Rocca in onze huizen verblijven.
" Daarbij zal ik een formele belofte moeten afleggen om niemand meer
" in onze huizen op te nemen die al tot de clerus van Turijn behoord
" heeft. Daar u mij geen redenen opgeeft, meen ik enkele bedenkingen
" te mogen voorleggen.
" Indien deze seminaristen uit het seminarie werden gestuurd,
" wat voor belang kan het hebben indien zij in een ander huis over
" hun lot gaan nadenken, zich voor een examen voorbereiden of een be-
" roep aanleren om eerlijk een stukje brood te verdienen? Zouden
" deze seminaristen, omdat zij hun roeping verloren hebben, zwervers
" moeten worden op gevaar af de prooi van een droevige toekomst te
" worden?
" Het lijkt mij beter hen te helpen en ze ergens te plaatsen
" waar zij zichzelf kunnen behelpen. Dit hebben de bisschoppen waar-
" mee wij in relatie zijn tot heden steeds gedaan en doen dat nog.
" Men zou wellicht kunnen zeggen dat zij een toelating moeten vragen
" en dat hiermee elke moeilijkheid opgelost is. Men kan antwoorden
" dat de verplichting een toelating te vragen zeer zwaar is én voor
" henzelf én voor de congregatie of het huis waar zij de aanvraag
" doen. Het is een voorwaarde die niet aan zijn goedkeuring werd toe-
" gevoegd en de overste heeft het recht niet ze erbij te voegen, te
" meer daar deze toelating meermaals gevraagd werd en tot op heden
" nooit verkregen werd. In dit geval moet u eerder overwegen dat, in-
" dien deze op bevel van de aartsbisschop weggezonden seminaristen
" in geen enkel huis mogen opgenomen worden of, eens opgenomen, weer
" weggezonden moeten worden, u zich zoveel vijanden maakt als het
" aantal vrienden en familieleden van deze uitgeslotenen groot is,
" vooral omdat enkelen onder hen al een cursus gevolgd hebben of be-
" zig zijn met een vak aan te leren.
" Deze verklaring, waarvoor u volgens mij niet gevolmachtigd
" bent, zou een muur oprichten tussen de salesiaanse congregatie en
" de clerus van dit bisdom aan wiens welzijn zij zich toewijdt en
" sinds meer dan 30 jaar werkt.

" Mocht er op dit punt een kerkelijk voorschrift bestaan,
" dat ik niet ken, zou ik er mij onmiddellijk en volledig aan onder-
" werpen.

" Wat de te wijden clerici betreft, doe ik opmerken dat u
" hen weigeren moet, indien zij laakbaar zijn; maar indien zij waar-
" dig zijn, zal men ze misschien als vergeldingsmaatregel, of
" ook omwille van andere redenen waarmee ze helemaal niets uit
" te staan hebben, terugzenden; en op die manier zal men de
" congregatie, de Kerk en uw eigen bisdom van priesters beroven
" nu er zo een groot gebrek aan is.

" Het lijkt mij toch dat deze congregatie, die zonder enige
" interesse voor dit bisdom werkt en sinds 1848 tot op heden niet
" minder dan 2/3 van de priesters aan dit bisdom geschonken heeft,
" toch een zekere eerbied verdient. Temeer daar ingeval een clericus
" of ook een geestelijke naar dit Oratorio komt, hij slechts van
" woonplaats verandert, maar toch steeds in en voor het bisdom
" van Turijn zal werken.

" Inderdaad! De drie keren dat u weigerde enkele van onze
" clerici tot de wijding toe te laten, deed u niets anders dan
" het aantal van de priesters van dit bisdom te verminderen.

" Na deze beschouwingen zou ik willen dat Uwe Exc. er degelijk
" van overtuigd zou zijn dat u en ik omringd zijn van mensen, die
" ons maar al te graag op een bedrieglijke wijze willen betrappen
" om in het openbaar te kunnen zeggen: "de aartsbisschop heeft het
" ook met de arme Don Bosco verbod." U weet dat ik nog slechts
" enkele dagen geleden grote offers gebracht heb om te voorkomen
" dat zekere ontierende artikels gepubliceerd werden.

" Verder wens ik dat u op de hoogte bent van het feit hoe ze-
" kere nieuwtjes, die in de burelen van de regering opgesloten lig-
" gen door het werk van een zeker iemand, nu de ronde van Turijn
" doen. Uit deze berichten blijkt dat indien kanunnik Gastaldi bis-
" schop van Saluzzo werd, hij dit aan Don Bosco te danken heeft. In-
" dien de bisschop later aartsbisschop van Turijn werd, is dat ook
" op voorstel van Don Bosco gebeurd. Men kent zelfs de moeilijkheden
" die op dit gebied overwonnen moesten worden; ook zijn de redenen
" gekend waarom ik partij trok voor u, nl. het vele goed dat u voor
" ons huis, voor onze congregatie gedaan had.

" In het algemeen weet men welk groot goed wij elkaar weder-
" kerig in gemeenschappelijk akkoord kunnen doen. De slechten zou-
" den maar al te veel plezier hebben over een scheuring tussen ons.

" Nu zal Uwe Exc. zeggen, maar wat wil Don Bosco eigenlijk?
" Volledige onderwerping aan, volledig akkoord met mijn kerkelijke
" overste. Ik vraag slechts dat wat de paus meermaals zegde en
" wat Uwe Exc. dikwijls herhaalde als bisschop van Saluzzo: in
" de moeilijke tijden waarin wij leven heeft een opkomende congre-
" gatie alle toegeeflijkheid die met het gezag van de bisschoppen
" overeen te brengen is, nodig. Indien er moeilijkheden ontstaan,
" zullen zij haar met woord en daad zoveel mogelijk helpen.

" Ik heb deze brief geschreven met de enige wens te zeggen
" wat aan beiden ten goede kan komen en nuttig is voor de glorie

" van God. Mocht ik mij nochtans een ongeschikt woord hebben laten
" ontvallen, vraag ik nederig excuus, terwijl ik met de meeste eer-
" bied mij noem van Uwe Excellentie
"
" de zeer nederige dienaar,
" Giovanni Bosco, priester.

Maar de aartsbisschop bleef een verklaring eisen dat Don Bosco zonder de toestemming van de bisschoppelijke curie geen seminarist die in het bisschoppelijk seminarie geweest was, in de congregatie als clerus zou aannemen; en hij raadde kanunnik Marengo aan Don Bosco ervan te overtuigen. Don Bosco stemde er mee in.

" 20 mei 1873.
"
" De ondergetekende is steeds verheugd de verlangens van onze
" Z. Exc. de Aartsbisschop van Turijn te mogen inwilligen en ver-
" klaart welwillend:
" 1° Dat hij in de huizen van de salesiaanse congregatie nooit iemand
" zal opnemen die reeds als seminarist in dit bisdom geweest is
" met uitzondering van hen die reeds voor hun 14de jaar in de hui-
" zen van genoemde congregatie werden opgenomen volgens het pause-
" lijk decreet van 1 maart 1869; of van hen die zouden vragen daar
" een vak of beroep te komen aanleren.
" 2° Dat dit de tot op heden gevolgde praktijk was en er geen enkele
" uitzondering hierop gemaakt zal worden zonder de toelating of
" het akkoord van de aartsbisschoppelijke Curie.
" 3° Overtuigd trouw de wil van genoemde Excellentie te volbrengen,
" merkt hij op dat deze verklaring gedaan is met het voorbehoud
" en binnen de grenzen door de H. Canons voorgeschreven om de vrij-
" heid van de religieuze roeping te beschermen.
" 4° Ingeval verdere verklaringen mochten nodig zijn, zullen deze met
" de meeste spoed gegeven worden op een eenvoudig teken van de
" kerkelijke overste; voor ondergetekende zullen zijn raadgevingen
" steeds van grote waarde zijn.
"
" Giov. Bosco, priester
" Ad maiorem Dei Gloriam.

Het voorbehoud bij nr. 3. beviel de aartsbisschop niet. Hij keurde de verklaring af en zocht verder naar alle mogelijke middelen om de goedkeuring van de constituties te verhinderen. Hij drong nogmaals bij de suffragaanbisschoppen aan opdat zij met de voorwaarden van zijn aanbevelingsbrief zouden instemmen. Mgr. Formica, bisschop van Cuneo weerde dit onbevanging af:

" Zeereerwaarde Excellentie,
"
" Ik dank u ten zeerste voor de mededeling over de congregatie
" van de Heer Don Giovanni Bosco en open u "in Domino" mijn hart.
" Ik zou zelfs niet aarzelen, maar zou zelfs welwillend en
" volledig akkoord gaan met Uw aanbevelingsbrief voor die priester
" die zo verdienstelijk en mij dierbaar is.
" Indien dezelfde persoon mij een bijzondere aanbeveling
" zou vragen, zou ik hierin twee moeilijkheden zien om hem
" te voldoen. De eerste: hoewel de goede faam van de instituten van
" Don Bosco overal bekend is, ontbreken mij de gegevens over die
" congregatie die mij tot dat doel nodig zijn en mij de weg zouden
" openen om er de zeer wijze raadgevingen van U. E. in te lassen.
" De tweede: daar er in mijn bisdom geen huis van deze congregatie
" bestaat en men te Rome het akkoord tussen U en mij in verband
" hiermede niet kent, zou mijn tussenkomst als onregelmatig be-
" schouwd kunnen worden. En om niets te verzwijgen wil ik u zeggen
" dat in 1868 aan mij een dergelijke aanbeveling gevraagd werd en
" dat ik voor dezelfde redenen en tot mijn grote spijt meende hierop
" niet te kunnen ingaan.
" Met alle eerbied onderwerp ik mijn nederige zienswijze aan
" Uwe hoge wijsheid en vraag die verdere richtlijnen die U tot
" maiorem dei gloriam zult nodig achten.
" In de H.H. Harten van J. M. J. beveel ik mij in uw heili-
" ge gebeden aan en, Uw handen kussend, heb ik de eer met de meeste
" eerbied Uw zeer nederige en zeer toegenegen dienaar te zijn.
"
" + Andrea, Bisschop van Cuneo.
" Cuneo, 18 mei 1873.

Ook al bleken zij voort te spruiten uit plichtsgevoel, toch hebben deze moeilijkheden een autoritaire en gedurfde oorsprong en waren bijgevolg des te meer doornen in het hart van Don Bosco.

Dat jaar verscheen de 33ste uitgave van "Giovane Provveduto" met "belangrijke toevoegingen" waarin, volgens de Unità Cattolica (1) "de godvruchtige en geleerde auteur in dialoogvorm en 15 hoofdstukken, de dingen betreffende de fundamente van de katholieke godsdienst uiteenzet"; de proeven van al de toevoegingen werden ter goedkeuring naar de curie gestuurd en Mgr. wilde ze zelfs niet inzien. Nu gebeurde het dat men een poëzie van St.-Alfonsus publiceerde; de aartsbisschop schrapte een strofe "omdat zij ketters was", zegde hij. Niets kon hem er toe brengen te geloven dat deze verzen van St.-Alfonsus, de kerkvader, zelf waren.

(1) Cfr. nr. 7, aug. 1873.

"Mgr. is aartsbisschop, terwijl St.-Alfonsus slechts bisschop was" antwoordde de secretaris aan Don Bosco. Het was dus niet te verwonderen dat de heilige, die gewoonlijk sereen en rustig bleef te midden van de grootste moeilijkheden, onder dit alles veel leed en dat hem soms een klacht ontviel. Toen O.-H.-Jezus Christus de kooplieden met geselkorden uit de tempel verjoeg, stuurde hij hen de meest strenge woorden toe.

Op 9 juni wandelde Don Berto met Don Bosco in de bibliotheek en zegde hem:

- Het schijnt ongelooflijk dat de aartsbisschop, die zo aan het Oratorio gehecht was, nu sinds ongeveer een jaar hier geen voet meer heeft binnengezet. Wat vergeten de mensen toch vlug, als zij hun weldoeners niet meer nodig hebben! Wie weet of Mevrouw Mazé deze dingen allemaal wel weet?

- Zeker en vast weet zij het! Wanneer zij naar daar gaat, vraagt zij inlichtingen over het Oratorio en over de kleinste dingen. Ziet ge, het is werkelijk zoals de H. Schrift zegt: "Filiis enutrivisti et exaltavisti, ipsi autem spreverunt me."

- Ik voegde er aan toe: Cognovit bos possessorem suum et asinus praesepe Domini sui, Israel autem me non cognovit !

Don Bosco moest er mee lachen. Toen vroeg ik hem wanneer het vormsel zou toegediend worden.

- Dat kan men niet vaststellen, zolang er geen "modus vivendi" met de aartsbisschop bestaat. Men doet mij lachen wanneer er gezegd wordt: - Indien het de wil Gods is, zullen de dingen in orde komen zonder er zoveel op te peinzen. - Ik moet de manier vinden om aan de mensen die wil van God te doen kennen en hem te doen begrijpen. Maar laten we nu vooruitgaan; met de tijd komt alles in orde.

- Hij zegde dit zo blijmoedig en lachte als iemand die weet wat er zal gebeuren en die zeker is van de glorierijke uitslag van zijn onderneming.

"Op 2 juni, vervolgt Don Berto, wandelde ik voor het slapen met Don Bosco in zijn kamer en het gesprek viel weer op het eigenaardige gedrag van de aartsbisschop tegenover ons. Op een gegeven ogenblik klaart Don Bosco's gezicht op als met de zekerheid van iemand die niets vreest omdat hij de toekomst kent, en hij roept uit:

- "Ook dit zal voorbijgaan. In het begin deed deze strijd mij pijn, daar ik het waarom van die houding niet kende; maar nu heeft de paus mij een programma gegeven over de wijze waarop ik moet te werk gaan. Ik laat hem doen en zeg niets. Hij informeert zich over al onze zaken en bedient zich daarvan om ons kwaad te doen. Don Bosco doet hem argwaan wekken. Hij probeert alles om hindernissen te leggen en ons de weg af te sluiten. Wij zullen zwijgen en nooit iets tegen hem ondernemen. Indien het later zover zou komen dat hij in onze kerk zou komen bevelen, zullen wij hem zeggen:

- Indien U wilt komen prediken of de mis lezen, bent u meester; maar wat de rest betreft, houd U met uw eigen zaken bezig."

Ook de Heer, zoals gewoonlijk, moedigde hem aan door te tonen hoe deze tegenwerking zou eindigen. Wij herhalen het nog eens klaar en duidelijk dat de aartsbisschop de intentie niet had Don Bosco kwaad te doen; maar hij gedroeg zich zoals hij meende dat het zijn plicht was krachtens de rechten en tot vrijwaring van zijn bisschoppelijk gezag: hij handelde "in pontificalibus". Don Bosco inderdaad zag hem verscheidene malen onder dit uiterlijk, in zijn droom.

Het scheen hem toe dat hij voor dringende zaken buiten het Oratorio moest gaan, hoewel het pijpenstelen regende.

Toen hij aan het aartsbisschoppelijke paleis kwam, ontmoette hij Mgr. Gastaldi, bekleed met de mooiste pontificale gewaden, de mijter op het hoofd en de herderlijke staf in de hand. Hij wilde buiten het paleis gaan ondanks die ononderbroken regen met de straten vol slijk. Don Bosco ging hem tegemoet en vroeg hem heel bezorgd zich toch te willen terugtrekken, nu het nog tijd was; zoniet zou hij gans bevuild worden. Monseigneur bekeek hem met een spottende blik en zonder een antwoord te geven begaf hij zich op weg. Don Bosco gaf zich niet gewonnen, volgde hem en drong aan toch te willen luisteren. Toen antwoordde Monseigneur hem: "Bemoei U met uw eigen zaken!" Maar terwijl hij dit zegde, schoof hij uit, viel op de grond en was vol modder.

Don Bosco hielp hem rechtstaan en drong aan dat hij zich zou terugtrekken. Maar de aartsbisschop antwoordde hem: "Ga uw eigen weg, ik zal de mijne wel gaan", en gaf hem geen gehoor. Don Bosco volgde hem op zekere afstand al wenend en bleef hem smeken om van die weg af te gaan. Dan viel de aartsbisschop een tweede, een derde maal op de grond, was steeds meer met modder bevuild en raakte met moeite nog recht. Uiteindelijk viel hij een vierde keer om niet meer recht te komen. Zijn kostbare kleren waren zo vuil geworden dat men over zijn hele lichaam niets anders zag dan een dikke laag slijk. Hij spande zich uit alle kracht in om op te staan, maar te vergeefs. Hij moest bezwijken.

Don Bosco had deze droom bij het begin van de onenigheden met Z. Exc. en vertelde die op vertrouwelijke wijze aan enkele medebroeders, o.a. aan Don Bonara in 1884, één jaar na de dood van Monseigneur. (1)

(1) In de drukproeven van de boekdelen van Don Lemoyne leest men tweemaal deze droom; de eerste hebben we hier aangehaald; de tweede, tussen aanhalingstekens, volgt hier en werd waarschijnlijk door Don Bonora verteld:
"Er viel een slagregen en om dringende zaken was ik verplicht naar stad te gaan. Bij het aartsbisdom gekomen, zie ik (eigenaardig) de aartsbisschop Monseigneur Gastaldi prachtig gekleed met "de pontificale gewaden zijn paleis verlaten. Ik haast mij om bij hem te komen: - 'Excellentie, zeg ik hem, kijk eens, u gaat uit met zo'n duivels weer, er is geen levende ziel op straat te zien, keer terug in huis'.
- 'Het komt u niet toe mij raad te geven; ik zal mijn eigen gang gaan, gaat u de uwe', antwoordde de aartsbisschop bars terwijl hij mij wegduwde. Maar na enige stappen struikelde hij en viel in de modder niet zonder schade voor zijn gewaden die heel bevuild waren. Ik herhaalde hem wel vijf keren dat hij zou rekening houden met zijn waardigheid, dat hij zou terugkeren, dat... Alles tevergeefs; noch smeking, noch bezwering konden helpen. Hij zette koppig zijn weg voort, viel een tweede, een derde, een vierde en een vijfde maal. Toen hij de laatste maal opstond was hij niet meer herkenbaar... zijn hele persoon was met slijk overdekt; dan viel hij opnieuw, om niet meer op te staan".
Wij hebben hier deze droom aangehaald om beter te laten zien dat de aanhoudende last die Mgr. Gastaldi hem aandeed, voortspoot uit zijn manier van doen, die gewoonweg autoritair was.

7) De laatste bemerkingen.

Op 13 mei werd Pius IX 81 jaar en Don Bosco zond de paus een album met alle handtekeningen van de medebroeders en leerlingen van alle huizen, een kleine gift van 100 lires en een zeer toegenegen brief, waarin met de meeste eerbied de definitieve goedkeuring gevraagd werd en tevens veel geestelijke gunsten. Hier volgt het document dat door Don Berto van een klad werd overgeschreven.

" Heilige Vader,
"
" Overmorgen (13de van deze maand, 1873), H. Vader, is het
" een grote feestdag voor alle katholieken. Uwe heiligheid is 81 jaar
" geworden en begint zijn 82ste levensjaar. De zonen van de H. Fran-
" ciscus van Sales zouden allen te Rome aan Uw voeten neergeknield
" willen zijn; het kleine evangelieveld dat eenieder moet bewerken
" verhindert hen dat. Toch zullen allen op die dag voor U bidden.
" De 300 leden van de huidige salesiaanse congregatie; vele an-
" dere priesters, pastoors, coadjuteurs, kanunniken en onderwijzers
" samen met een groot aantal edellieden die hun medewerking op aller-
" lei wijze aan het Oratorio geven, en een schare van 6.000 jongens
" ons door de goddelijke Voorzienigheid toevertrouwd, bieden op die
" dag de Heer speciale gebeden aan en vragen Hem een lang en gelukkig
" leven voor U.
" Allen zijn bereid gezondheid, bezittingen, ja, hun leven
" voor U. H. te offeren zo dit nodig zou blijken. Indien het verder
" aan de nederige schrijver gegeven mocht zijn om aan de beste der
" Vaders te vragen wat zijn zonen het meest na aan het hart ligt,
" dan zou hij U met de meeste eerbied de definitieve goedkeuring van
" onze sociëteit vragen samen met alle geestelijke gunsten die U. H.
" tot meerdere glorie Gods en het welzijn van de zielen het voorde-
" ligt oordeelt.
" Allen die hun namen schreven in het album offerden ook hun
" kleine penning. Hierbij bieden wij dan de armzalige gift van 100
" fr. aan en neergeknield vragen wij de heilige en apostolische zegen,
" terwijl ik met vreugde in naam van allen mag ondertekenen, van Uwe
" Heiligheid,
" de zeer genegen en zeer verplichte zoon
" priester Gio. Bosco,
" Overste van de salesiaanse congregatie.

De H. Vader ontving ontroerd "de dubbele uiting van kinderlijke genegenheid en tedere toewijding"; en zonder twijfel liet hij niet na de onderhandelingen te bespoedigen om Zijn "zeer toegewijde zoon" tevreden te stellen.

" N. 8414.
" Zeer geachte Heer Don Bosco,
"
" De penning van de arme, vrucht van ontberingen en hard
" werken, is de H. Vader, meer dan welke andere gift dierbaar.
" Ik had de gelegenheid dit vast te stellen toen ik hem de door
" U aangeboden som met de bijgaande brief en album aan zijn voeten
" neerlegde.
" Met ontroering heeft de paus uw dubbele offergave van
" kinderlijke genegenheid en tedere verering ontvangen. Terwijl hij
" de Allerheiligste smeekte om in zijn genade een weldadigheids-
" instituut te bewaren waar een zo levendig geloof en godsvrucht
" heerst, zegende Hij de directeurs en de leerlingen en smeekte Hij
" zowel voor de enen als voor de anderen de grootste voorspoed af.
" Het doet mij genoegen U hiervan op de hoogte te mogen
" stellen en terwijl ik gelijktijdig mijn gevoelens van diepe
" achting bevestig, verblijf ik
" uw oprechte dienaar,
" G.C. Antonelli.
" Rome, 26 mei 1873.

In die dagen kwam het bericht toe dat de consultoren (d.w.z. Pater Bianchi, dominicaan, algemeen procurator aan de Minerva) schriftelijk hun mening aan de H. Congregatie hadden overgemaakt betreffende de onlangs voorgelegde constituties. Jammer genoeg was deze niet zo gunstig.

" Eerwaarde Don Bosco,
"
" De Consultoren hebben schriftelijk hun mening uitgebracht
" over het ontwerp van Uw constituties. Zij stelden vele wijzigingen
" voor. Deze mening werd mij een paar dagen voor de ontvangst
" van uw brief overgemaakt; nu houd ik er mij onmiddellijk mee bezig
" om er rekenschap over te geven, wanneer het ontwerp aan de
" goedkeuring van hunne Eminenties de Kardinalen van de H. Congrega-
" tie zal voorgelegd worden. Vrees echter niet dat ik ook maar iets
" aan de Eminenties zal voorleggen, zonder dat ik u eerst alle
" voorgestelde wijzigingen heb voorgelegd. Ik ben ervan overtuigd
" dat wij zonder haast vooruit moeten gaan, om geen onoverkomelijke
" moeilijkheden tegen te komen. Zodra ik een uittreksel van ge-
" noemde wijzigingen klaar heb, zal ik U dit onmiddellijk ter
" overweging zenden. U zult mij weten te zeggen wat U erover denkt.
" Wat ik voorlopig zeggen kan is dat de aangelegenheid van
" de wijdingsbrieven bijna van alle kanten wordt tegengewerkt;

" ik deel u dit mee met het nodige voorbehoud. Op het ogenblik
" is het niet nodig dat U of een afgevaardigde persoon naar Rome
" zou komen om hier mondeling over de zaak te spreken. Wanneer de
" H. Congregatie moet beslissen, kan het opportuun zijn hierover
" mondeling te spreken. Voorlopig wacht U maar op mijn mededelingen.
" De gezondheid van de H. Vader is beter dan de laatste dagen,
" maar toch is hij nog niet volledig hersteld. Op zijn hoge
" leeftijd is dit toch steeds een bekommernis. Laat ons met betrou-
" wen hopen dat God hem zal steunen en laat ons tot dat doel onze
" gebeden verdubbelen. Laat ook bidden voor die zielen die aan de
" Heer het dierbaarst zijn.
" Beveel mijn vele noden aan de Allerheiligste Maagd Maria
" Hulp der Christenen aan. Ontvang de groeten van mijn familieleden
" en wees verzekerd van mijn achting en eerbied.
" uw zeer toegewijde dienaar
" S. Vitelleschi, aartsb. van Seleucia.
" Rome, 19 mei 1873.

Zeereerwaarde pater Bianchi had niet minder dan 38 bemerkings bij zijn stem ingesloten.

Hij wees op de voorwaarden die de aartsbisschop van Genua en "vooral" deze van Turijn, "Ordinarius van het hoofdhuis", voor de goedkeuring van de constituties hadden voorgelegd en hij was verwonderd dat de destijds 13 gemaakte bemerkings grotendeels weggelaten of opgeheven waren, onder min of meer schoonschijnende voorwendsels van de Algemeen Overste in zijn zogenaamde "Verklaring van de Regels" die het verzoekschrift begeleidde; het betrof de volgende bemerkings:

1. de 3de over de dispensatie van de geloften.
2. de 4de betreffende de wijdingsbrieven.
3. de 5de over de goedkeuring van de H. Stoel voor de vervreemding van de goederen en het aangaan van schulden.
4. de 7de over dezelfde goedkeuring van de H. Stoel naast deze van de Ordinarii om nieuwe huizen op te richten en de leiding van seminaries te aanvaarden.
5. de 8ste die meer dan één uur inwendig en mondeling gebed per dag voorschreef en een retraite van 10 dagen eens per jaar.
6. de 9de die het hoofdstuk "Over de externen" niet aanvaardde.
7. de 10de die voorschreef ook de naam van de rector te voegen bij de naam van hem aan wie de professie gedaan wordt.
8. de 11de die eiste dat er om de drie jaar een rapport over de toestand van het instituut naar de Congregatie van BB. en RR. gezonden wordt.

Na deze uitleg begon P. Bianchi nog 38 andere bemerkings te noemen. De 38ste zegde duidelijk dat hij van mening was dat deze constituties, alvorens ter goedkeuring aan de H. Stoel te worden voorgelegd, degelijk verbeterd moesten worden volgens de reeds meegedeelde bemerkings,

evenals de andere (de zijne) die het Zijne Heiligheid zal behagen mee te delen. Misschien zou het geschikt blijken dat deze constituties, voor hun goedkeuring, eerst een zekere tijd zouden beoefend worden, vooral wat het noviciaat en de studies betreft. (1)

Het is klaar dat de mening niet zeer gunstig was. Mgr. Vitelleschi, doe Don Bosco grote achting toedroeg en die wist hoezeer het de H. Vader ter harte ging dat men Don Bosco tevreden zou stellen, begon nochtans zonder uitstel met de samenvatting die hij hem beloofd had. De 26ste juli bezorgde hij ze aan Don Bosco; zij waren herleid tot 28 "bemerkingen" die voor het merendeel de grondregels betroffen die vastgesteld waren voor de nieuwe religieuze instituten; hij gaf de raad ze zonder moeilijkheden aan te nemen.

" Hooggeachte Don Bosco,

"

" Zoals ik u beloofd had, zend ik u de samenvatting van de
" "animadversioni" over het ontwerp van de constituties van uw in-
" stituut. Zoals u zult bemerken zijn er veel De constituties zouden
" dus volgens deze opmerkingen moeten verbeterd worden, eer er
" hoop is dat ze door de H. Stoel goedgekeurd worden. Ik ben van
" oordeel dat u ze zonder moeilijkheid moet aanvaarden, ze in de
" constituties inlassen en ze dan opnieuw naar deze H. Congregatie
" zenden. Deze "animadversioni" zijn voor het merendeel de toe-
" passing van de grondregels die door Rome voor de nieuwe insti-
" tuten zijn vastgesteld. Ik bemerk dat wat men wil voor de novici-
" aten, de studies en de wijdingen juist door U moet veranderd of
" weggelaten worden. Anderzijds is het ook precies dat waarop de
" bisschoppen altijd aangedrongen hebben en wat de H. Stoel altijd
" als vaststaand en duurzaam beschouwd heeft. De constituties zijn
" de fundamentele basis van elk instituut en beogen de stabiliteit
" van haar bestaan. De mensen gaan voorbij en als een fundamentele
" wet het behoud van een stichting niet goed verzekert, kan ze
" verzwakken als haar stichter verdwijnt. Hier in dit concrete
" geval moet de H. Stoel voorzien in het bestaan en in het behoud
" van uw instituut, wanneer u overgeplaatst zult zijn om de onver-
" gankelijke kroon in het paradijs te ontvangen; daarom moeten er
" de nodige fundamenten voor gelegd worden.

" Dit alles schrijf ik U omdat ik voor uw weldoende congre-
" gatie een goed resultaat wil bekomen.

" Ik wacht op het antwoord dat U mij zonder overhaasting
" zult geven; hierdoor zullen wij een stap verder kunnen zetten
" voor de goedkeuring van de constituties van uw instituut.

" Gelieve mij steeds aan de Heer aan te bevelen en wees
" zeker van mijn oprechte eerbied.

" Rome, 26 juli 1873.

"

Uw zeer toegewijde dienaar,

"

S. Vitelleschi, aartsb. van Seleucia.

(1) Zie bijvoegsel, nr. V de "Positio", Somm. XIII, blz. 934.

De aartsbisschop van zijn kant, schreef juist op dezelfde dag aan de kard. prefect om positief te weten of onze sociëteit de privileges van de regulieren had en bijgevolg niet onderworpen was aan de bisschoppelijke jurisdictie.

" Turijn-Seminarie, 26 juli 1873.
" Hoogeerwaarde Eminentie,
"
" Ik verzoek uw Hoogwaardigheid dringend door uzelf of door
" de Congregatie van bisschoppen en regulieren mij te laten weten
" of de priestercongregatie gesticht en bestuurd door de priester Don
" Giovanni Bosco te Turijn, een congregatie is die geniet van de pri-
" vileges van de regulieren, rechtstreeks afhankelijk van de H. Stoel
" en onafhankelijk van de jurisdictie van de bisschop. Mij dunkt van
" niet, omdat voor zover ik weet er nog geen pauselijk rescript ver-
" schenen is dat dergelijke privileges en rechten aan deze Congrega-
" tie verleent. Maar nochtans gedragen de leden van deze Congregatie
" zich alsof ze werkelijk deze privileges hebben, en daarom onderwer-
" pen zij zich niet aan de algemene voorschriften die ik voorschrijf
" voor de ganse clerus van het bisdom. En dat brengt verscheidene
" moeilijkheden mee, daar dit een ergernis is voor de geestelijken
" van het bisdom die menen dat deze Congregatie nog afhangt van de
" bisschop; bijgevolg ontstaat er een ernstige twijfel of zij, al
" dan niet, de straffen oplopen vastgesteld "a jure" of door het bis-
" schoppelijke decreet tegen hen die niet gehoorzamen; en per slot
" van rekening ben ik onzeker wat mijn plicht betreft; d.w.z. of het
" mijn plicht is, al dan niet, van hen te eisen wat ik van de anderen
" eis.
" Wat mij betreft, voor mijn geweten, voor mijn gedrag en dat
" van mijn clerus, zou ik dringend moeten weten wat ik moet antwoor-
" den op deze vraag: - Hangt de congregatie van de H. Franciscus van
" Sales, gesticht en bestuurd door Don Giovanni Bosco rechtstreeks
" af van de H. Stoel en is ze onafhankelijk van de bisschoppelijke
" jurisdictie?
" Ik verzoek dringend de H. Congregatie van BB. en RR. mij dit
" antwoord te geven: indien genoemde Congregatie niet meer on-
" derworpen is aan de bisschop, dan zal ik mij gedragen zoals ik
" doe met de paters dominicanen, kapucijnen, jezuïeten enz.
" Indien genoemde congregatie nog onderworpen is aan de bis-
" schop, zoals de overige clerus van het bisdom (behalve de weinige
" punten die het voorwerp zijn van een pauselijk rescript verleend
" voor tien jaar waarvan er al vijf verlopen zijn) dan verzoek ik
" de H. Congregatie van BB. en RR. en Uwe Eminentie de goedheid te
" hebben de genoemde Don Bosco en door hem de hele communiteit te
" waarschuwen dat zij gehoorzaamheid verschuldigd zijn aan de bis-
" schoppelijke bevelen die aan de clerus gegeven worden.
" Intussen mij neerbuigend voor de kus van het H. Purper,
" noem ik mij met de meeste hoogachting van U, Hoogeerwaarde
" Eminentie,
"
" de zeer nederige dienaar,
" + Lorenzo, Aartsbisschop.

Op 18 augustus zond kardinaal Bizzarri hem het volgende rescript:

" Ex aud. SS. die 8 augusti 1873.

"

" Scribatur Archiepisc. juxta mentem: mens est.

"

" Deze H. Congregatie van BB. en RR. onderzocht uw twijfel
" in verband met de Congregatie van de priester Don Bosco in deze
" termen, d.w.z.: Is de congregatie van de H. Franciscus van Sales,
" door Don Giovanni Bosco gesticht en bestuurd, rechtstreeks van de
" H. Stoel afhankelijk en vrij van bisschoppelijke jurisdictie? Na
" rijp onderzoek kan U gezegd worden dat dit instituut slechts een
" instelling met eenvoudige geloften is en dat zulke instellin-
" gen niet ontslagen zijn van de bisschoppelijke jurisdictie tenzij
" de constituties door de H. Stoel goedgekeurd zijn of bijzondere
" voorrechten van deze laatste heeft bekomen.

" Hoewel de constituties van genoemde Congregatie nog on-
" derzocht worden voor het bekomen van de goedkeuring door de
" H. Stoel, is het toch geweten dat priester Don Bosco meer dan een
" speciaal voorrecht betreffende de wijdingsbrieven voor een zeker
" aantal leerlingen van de H. Stoel bekomen heeft. In een audiën-
" tie van 8 augustus heeft hij een ander gelijkaardig voorrecht
" bekomen voor zes leerlingen.

"

" A. Trombello, Sub.-secr.

De tegenstand van Mgr. Gastaldi, die misschien door een of andere
bisschop gesteund werd, was een ernstige moeilijkheid om Don Bosco tevre-
den te stellen, zoals Mgr. Berardi het deed opmerken.

" Zeer geachte Heer Don Giovanni,

"

" Zoals ik U in mijn vorige brief zegde, voeg ik hierbij
" het rescript waarmee U de gevraagde gunst voor zes andere geval-
" len verkrijgt. Ik kan U niet verbergen dat omwille van de tegen-
" stand van verscheidene bisschoppen, men niet weinig moeite heeft
" moeten doen om het te bekomen. Gelukkig is men er in geslaagd en
" de Heer zij hiervoor gedankt. Daar U naar hier komt, zullen wij
" alles beter mondeling bespreken.

" Met het verlangen U binnen enkele dagen weer te zien,
" vraag ik U opnieuw om de gewone gebeden en vol bijzondere gehecht-
" heid en achting ben ik vereerd te zijn

"

" Uw zeer toegenegen en zeer nederige dienaar
" Rome, 12 augustus 1873. G.C. Berardi.

De besliste tegenstand van de aartsbisschop in verband met de
goedkeuring van de constituties was gekend door de bisschop van Vigevano
die zeer bevriend was met Don Bosco. In een brief waarin Don Bosco hem

dankte voor zijn aanmoediging en zijn aalmoes, deelde hij hem ook mee dat hij bezig was na te gaan hoe hij de moeilijkheden kon overwinnen, die de bisschoppen hadden in verband met de leraren van de middelbare scholen in de seminaries en hij schreef hem dat hij graag een particulier onderhoud met hem daarover zou willen hebben.

" Zeereerwaarde en Dierbare Monseigneur,
"
" Uw brief was mij een troost en ik bedank U voor uw mee-
" ven en voor de gift van 50 Fr die U ons als hulp in de ellende
" zond. God vergelde U.
" De onaangenaamheden met onze scholen zijn onderbroken, maar
" ik blijf er mij voor inzetten opdat de machtsmisbruiken bekend zou-
" den worden, zoals U zegt, en dat zij die werkelijk in aanmerking
" komen, benoemd mogen worden.
" Op het ogenblik bestudeer ik de kwestie aandachtig en laat
" dit tevens door andere personen doen. Daarna zal er een afzonder-
" lijk werkje over gedrukt worden, dat aan alle bisschoppen zal ge-
" zonden worden. Zij zullen wettelijk van vele kwellingen vanwege de
" inspecteurs bevrijd worden.
" De fameuze P(relaat) is nu ook onwillig ten opzichte van
" mij. Onze relaties zijn zuiver officieel. Geduld! Ik hoop op de
" ene of andere manier U persoonlijk te kunnen zien en dus rustig
" over deze en vele andere aangelegenheden te kunnen spreken. Het
" is echter niet mogelijk dat dit bisdom in de huidige toestand van
" zaken vooruit kan blijven gaan.
" Dat u onze huizen steeds als de uwe moogt beschouwen en er naar
" willekeur gebruik van kunt maken, is alles waarmee wij u van
" dienst kunnen zijn.
" Ik vraag voor allen uw heilige zegen terwijl ik de eer en
" het groot genoegen heb mij van U, Hoogw. Exc., te noemen
"
" de nederige dienaar en zeer toegenegen vriend
" Bosco Giovanni, priester
" Turijn 16.7.1873.

Wij weten niet of genoemd gesprek werkelijk plaats had, maar de goede bisschop nam de zaak van Don Bosco ter harte, en terwijl hij voor hem naar hulp zocht bij andere invloedrijke personen, schreef hij ook rechtstreeks aan Mgr. Gastaldi, beschreef hem duidelijk de klachten die hij over zijn handelwijze hoorde en vroeg hem nederig een andere houding aan te nemen.

De aartsbisschop was razend en zond hem vanuit Genua een bars antwoord dat Mgr. Gaudenzi onmiddellijk aan Don Bosco overmaakte.

" Beste vriend, J.M.J.
"
" Gisteren ontving ik het antwoord van Mgr. de aartsbisschop;
" U zult het wel nagaan. Er is geen hoop. Met dat alles meende ik
" toch hem te moeten antwoorden. Ik zend u ook een afschrift van
" mijn antwoord.

" Volgens mij blijft er slechts het gebed over. Ik sprak er
" met M. Carga over, die er ook van onder de indruk is. Volgende
" zondag zal ik bij de aartsbisschop van Vercelli zijn en hem erover
" spreken. Voor zover ik van u vernam zal dit niets opbrengen.
" Toch wil ik proberen. Wat beklaag ik u toch! Dat de Heer u kracht
" moge geven "et dabit his quoque malis finem". Verontschuldig
" mij en vraag mij te doen al wat ik kan om u te troosten.
" Bid voor mij,

" Uw zeer toegewijde dienaar en toegenegen vriend
" + Giuseppe bisschop.

" Indien Mgr. van Turijn mij antwoordt, laat ik het u weten. Ik heb
" er echter geen hoop op, ook al zal ik hem op een vriendelijke wij-
" ze schrijven,

Mgr. Gastaldi had volgende brief aan Mgr. Gaudenzi geschreven

" Genua, college Brignole Sale
" 3 augustus 1873.

" Zeereerwaarde Excellentie,

" Uw laatste brief is een nieuwe doorn en niets anders dan
" een nieuwe doorn (daar hij geen enkel goed meebrengt) bij al de
" andere die mij doorboren. Hij is des te harder, acuter en door-
" dringender omdat hij mij gestoken wordt door iemand die zegt mij
" te beminnen en te vereren. Die brief is geschreven onder de in-
" vloed van berichten waar niets van aan is. Het doet mij pijn en
" verwondert mij dat de bisschop van Vigevano deze gezegden voor
" waarheid neemt, dat hij in deze brief aan zijn kerkelijke over-
" heid individuen napraat van wie hij deze onwaardige en vervalste
" berichten kreeg, en dat hij zo vergeten heeft dat er een hier-
" archische orde bestaat, die eist dat wanneer zekere geestelijken
" kwaad over hun bisschop spreken, men het ongelijk eerder bij hen
" dan wel bij de bisschop moet veronderstellen. De praatjes hier-
" over moet hij aanzien als een uiting van een middelmatige
" deugd, ook al waren de berichten gegrond; maar hier ontbreekt
" de deugd zelf, daar de heiligen nooit slecht over hun oversten
" spraken en nooit een schandaal jegens hen verwekten.

" Ik zou niet kunnen raden welk doel uw brief beoogde; maar
" zo u hiermee echter een goede daad wilde doen, dan had u moeten
" voorzien dat u hiermee heel gemakkelijk het tegengestelde kon
" bereiken en zeker geen voordeel. Om de zaak waarop uw brief
" zinspeelt op te helderen en te verhelpen, indien men hieraan nog
" verhelpen kan, zijn er geen brieven nodig, als het om personen
" gaat die zich een zekere idee-fixe in het hoofd zetten en weige-
" ren dat toe te geven, ook al heeft de aartsbisschop hen bij mid-
" del van zijn metropolitane kanunniken dat gevraagd, maar is er
" eerder een lange redenering en vriendschappelijke samenspraak no-
" dig.

" Ik zou graag de gelegenheid tot een dergelijk gesprek met
" u willen hebben in de hoop dat u redenen zult verstaan, die ook
" de nodige doeltreffendheid zullen hebben om begrepen te worden
" door hem die ze moet begrijpen.

" Ook al is het mij zeer pijnlijk, toch dwingt de plicht mij
" ertoe door te gaan met de houding die ik in betrekking met de ker-
" kelijke discipline moet aannemen. Ik wacht met geduld op de dag
" waarop de wijsheid en de rechtvaardigheid al het juiste en het
" onjuiste zal blootleggen: "et tunc laus erit unicuique a Deo."

" Met de meeste achting en eerbied verblijf ik

"

" uw zeer toegewijde en zeer toegenegen dienaar
" + Lorenzo, aartsbisschop.

De kanunnik van wie sprake is in de brief, is theoloog Francesco Marengo die Don Bosco destijds moest overtuigen de verklaring af te leggen geen ex-seminaristen meer aan te nemen zonder de toelating van de curie, zoals wij al vroeger zagen.

Ziehier het nederige wederantwoord van Mgr. Gaudenzi:

" Vigevano, 5 augustus 1873.

" Hoogwaardige Excellentie,

"

" Het spijt mij dat ik u pijn gedaan heb, ik die niets verlang
" tenzij dat u troost zou mogen ondervinden. Ik was verscheidene da-
" gen in twijfel of ik u al dan niet zou schrijven; maar het ja kreeg
" de bovenhand, omdat ik uw hart wilde troosten, omdat ik, ik herhaal
" het, van u houd en u bewonder. Ik weet dat dergelijke tegenstellin-
" gen niet anders kunnen dan het hart en de ziel van om het even wie
" vertroebelen, hoe sterk en onversaagd deze ook weze. Ik heb niet
" nagelaten, geloof mij, te laten weten hoe misplaatst het is, en
" wat een kwaad het is zich te verzetten tegen de verlangens van de
" kerkelijke overste en vooral tegen U. Exc., wiens ijver en geleerd-
" heid iedereen kent.

" Er werd mij verzekerd dat men bij de bekende persoon nooit
" tegenwerking of afkeer zou vinden om de verlangens van Uwe Excel-
" lentie in te willigen, maar dat het welzijn van het instituut eis-
" te dat men gebruik maakte van de gunsten die aan de H. Stoel ge-
" vraagd worden. Ik werd van deze meningsverschillen op de hoogte
" gebracht, niet door één persoon, maar door verscheidene priesters,
" door aanzienlijke personen en door een dierbare prelaat. - Ik wist
" daar niets over.

" Uwe Excellentie zegt dat U graag een onderhoud met mij zou
" willen hebben. Ik ben en ik voel mij ongeschikt voor elk goed werk;
" nochtans indien Uwe Excellentie meent dat dit nuttig kan zijn, ben
" ik geheel tot zijn dienst; ook al moest ik te voet komen, ik zou
" onmiddellijk vertrekken. Ik ben zeker dat Don Bosco tot alles be-
" reid is in plaats van te kort te komen aan eerbied jegens zijn
" aartsbisschop, die hij, ik weet het, zeer vereert en hoogacht.

" Aanvaard Excellentie, deze brief als een teken van mijn
" eerbied en waardering terwijl ik de eer heb mij te noemen
" Van u, Hoogw. Exc.,
" de zeer nederige en toegenegen dienaar
" + Giuseppe Bisschop.

Don Bosco was pijnlijk getroffen bij het lezen van de brief van de aartsbisschop. Uit S. Ignazio waar hij biecht hoorde voor de goede vakle- raren die er hun retraite deden, schreef hij hem deze heldere verklarin- gen:

" S. Ignazio, 12 augustus 1873.

" Hoogeerwaarde Excellentie,

" De bisschop van Vigevano geeft mij mededeling van zijn
" brief aangaande mijn persoon en het antwoord van uwentwege...
" Was hij niet door een bisschop geschreven, dan zou ik zeggen dat
" het om een scherts gaat. Maar neen, het is ernst. Het spijt
" mij en het doet mij leed dat u doornen hebt; maar dat deze door-
" nen van Don Bosco komen is iets dat ik echter niet toegeven kan.
" Ik heb steeds mijn best gedaan om de onaangenaamheden te vermin-
" deren en ik weet wat mij dat gekost heeft. Mijn wil was steeds
" goed. Ik heb nooit iets anders gevraagd dan dat u zou zeggen wat
" er u in mij mishaaft; maar hierover ben ik nooit iets positiefs
" te weten gekomen. U spreekt over de bemiddeling van de metropoli-
" taanse kanunnik. Het lijkt mij dat ik op alles wat mij gevraagd
" werd ben ingegaan. Men verlangde dat ik de verklaring zou afleg-
" gen geen seminaristen zonder toelating te aanvaarden. Ik heb dat
" verklaard. U sprak mij over Borelli die slechts tijdelijk in onze
" huizen was (en dan nog omwille van een retraite) en daarna het
" priesterkleed aflegde. Men sprak over Rocca en besloot hem niet
" onmiddellijk weg te zenden om het kwaadspreken enigszins tegen
" te houden. Men zou dat doen zodra de vakantie aangebroken was.

" De theoloog Marengo ging hiermee akkoord en alles werd in
" die zin beslist. De 4de september e.k. eindigt hij het schooljaar
" te Lanzo. Daarna zal hij naar huis gaan.

" Indien ik in de plaats van U. Exc. geweest was, zou ik
" hem de toelating gegeven hebben om te blijven waar hij nu is; zo
" kon men een clericus aan Don Bosco laten die er jaarlijks ver-
" scheidene naar het seminarie stuurt; tevens mag het niet gebeu-
" ren, dat een seminarist die zijn roeping verliest, daarom door
" zijn overste verlaten wordt; integendeel hij moet door hem in de
" mate van het mogelijke geholpen worden.

" Wat er ook van zij, indien die jongen de toelating niet
" krijgt die U meermaals gevraagd werd, zal hij op het einde van
" het schooljaar naar huis moeten gaan.

" Wat de andere dingen betreft die U in uw brief "zegt", kan
" ik bevestigen dat er in mijn leven fouten zijn waarvan ik de
" Heer rekenschap zal moeten geven, maar geen enkel hiervan is bij

" mijn weten in verband met U. Exc. Wat ik gedaan en gezegd heb in
" privé en in het openbaar, is hiervan een bewijs, meen ik. Sinds
" zestien maanden vraag ik U wat U tegen de arme Don Bosco hebt.
" Tot op heden kreeg ik niets dan vage antwoorden. Indien er iets
" verkeerd is dat ik niet weet, zeg het mij dan en ik vraag er U
" nu reeds nederig vergiffenis voor. Maar laten wij geen doornen
" bij de doornen blijven voegen. Ik weet dat U voor de meerdere
" glorie Gods zorgt; ik doe wat in mijn macht ligt voor hetzelfde
" doel. Waarom zouden wij dus niet akkoord kunnen gaan? Probeer
" toch mij te zeggen wat U van mij wil.
" Ik laat en blijf voor het behoud van Uw gezondheid bidden.
" Intussen heb ik de eer mij van U. Exc. te noemen
" de nederige dienaar
" Giovanni Bosco, priester.

In zijn vrije tijd schreef hij te S. Ignazio ook een "Geschiedkundig overzicht van de congregatie". Hij wilde dit drukken en te Rome uitdelen aan hen die hem konden helpen om gemakkelijker het doel te bereiken. Hij gaf hierin ook de verklaringen die hij over de laatste "Bemerkingen" wilde doen en liet aan Don Berto de zorg van het kopiëren.

" Dierbare Don Berto,
" Ik geef je een werk dat je verschillende akten van berouw
" zal doen zeggen, maar red je zo goed als je kunt.
" 1° afschrift van: "Geschiedkundig overzicht van de Congregatie"
" enz. waarvan de bladzijden genummerd zijn.
" 2° afschrift van: "Bemerkingen" als volgt: laat de brief van
" Mgr. Vitelleschi achterwege en begin alles te schrijven dat met
" nr. één is aangeduid samen met mijn toevoegingen. Waar er
" "staat geschreven" enz. vul je aan en schrijf meer uitgebreid.
" Ik heb een bijna zo gecompliceerd werk aan Don Rua gezonden.
" Dus kom mij niet zeggen dat ik niets gedaan heb.
" Hou moed in de Heer en geloof mij steeds
" Uw zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.
" S. Ignazio, 10.8.1873.

Terwijl Don Bosco alles voorbereidde wat nodig kon zijn om de goedkeuring van de Constituties te bespoedigen, deed ook de aartsbischop al het mogelijke om stokken in de wielen te steken.

Op 22 augustus stelde Don Cagliariero de subdiaken Domenico Milanesio tot de wijdingen voor. Reeds in de lente had men hiervoor alle documenten door bijzondere brieven van 24.10.1872 vereist, aan de curie voorgelegd. Hij ontving de volgende verklaring van de aartsbisschop:

" De H. Pius V verbiedt met zijn bul van 1568 om "titulo
" paupertatis" of "mensae communis" degenen die de eeuwige ge-
" loften nog niet in een religieus instituut afgelegd hebben te
" wijden.
" Daarom meent de aartsbisschop van Turijn dat hij de personen
" die geen kerkelijk of privaat patrimonium hebben, niet kan wij-
" den indien zij niet bewijzen dat zij hun eeuwige religieuze ge-
" loften voor een priester hebben afgelegd. Deze laatste moet het
" pauselijk decreet voorleggen waarin hij gevolmachtigd is derge-
" lijke geloften te mogen aanvaarden.

Er werd dus geen rekening gehouden met de pauselijke decreten van 23 juli 1864 en 1 maart 1869, waardoor de salesiaanse Congregatie goed-gekeurd werd en Don Bosco tot Algemeen Overste aangesteld werd met de faculteit de wijdingsbrieven te geven voor de mindere en de hogere orden aan de clerici van de Congregatie die voor hun 14de jaar in de verschillende huizen gekomen waren, noch met de bijzondere indulten die hij op voorhand bekomen had om ook aan de anderen de wijdingsbrieven te mogen geven.

In september vroeg een seminarist van de parochie van S. Giulia om in de Congregatie te mogen binnen treden. Maar hij kreeg de toelating niet, maar ook geen weigering van de aartsbisschop zoals de pastoor aan Don Bosco schreef.

" Mijn Zeereerwaarde Heer,

"
" Ik ben juist naar de aartsbisschop geweest om het "non
" dissenso" te vragen voor de arme clericus Depretis en Monseig-
" neur zegde mij dat het hem weinig kon schelen of deze kwam of
" niet; dat hij geen enkele toelating, noch weigering geeft omdat
" hij hem ongeschikt acht voor de priesterlijke staat, en dat hij
" geen priesterlijke waardigheid wil geven aan een persoon die
" dit niet met de nodige eer dragen kan en ook alle bekwaamheid
" mist. Ik heb de jongen aangespoord het priesterkleed af te leg-
" gen. Hij meent dat het beter is in uw huis te gaan en er zijn
" roeping te toetsen. Indien u het goed oordeelt zal hij voort-
" gaan of zich in uw huis, naargelang zijn bekwaamheid en uw oor-
" deel, aan het werk zetten.

" Als mijn parochiaan beveel ik hem u warm aan, opdat u hem
" een van de vele taken in uw huis geeft zoals u het goedvindt.
" Ik denk dat zijn vader bereid is de maandelijks 30 lires te
" betalen en hem boeken en kleding zal verschaffen. Indien u hem
" aanvaardt, laat het mij dan weten en ik zal er met hem over
" spreken.

" Aanvaard mijn gevoelens van dankbaarheid voor al het goe-
" de dat u voor mijn parochianen doet. Ik beveel mij in uw gebeden
" aan en verblijf ex corde,

"
" uw zeer toegewijde dienaar
" I.M. Vigo, Pastoor.

" 13 september 1873.

De seminarist Rocca Angelo werd echter toegelaten tot de vrome sociëteit en legde zijn eeuwige geloften af. In 1876 werd hij tot priester gewijd en het jaar daarop werd hij naar het nieuwe huis van La Spezia gezonden als directeur.

Om niet langer van de ene moeilijkheid in de andere te geraken, was de definitieve goedkeuring van de Constituties absoluut nodig en Don Bosco bereidde het nieuwe exemplaar ervan voor, dat hij aan de H. Congregatie zou voorleggen; ook besliste hij nog vóór het einde van het jaar naar Rome te gaan. Om meer zegen over de Vrome Sociëteit te ontvangen, zond hij bij het begin van het nieuwe schooljaar, op 15-11-1873, een rondschrijven "Over de discipline", naar de verschillende huizen, waarin hij na een aansporing tot het onderhouden van de algemene regels van de congregatie en die van ieder ambt, ook nog de taak van de directeur, de prefect, de catechist, de leraren en de assistenten omschreef. Hij beval allen warm aan om "aan de directeur alles mee te delen wat nuttig is voor de bevordering van het goede en het vermijden van de belediging aan God." (1)

8) Hij hervat de onderhandelingen.

Op de avond van de voorlaatste dag van 1873 was hij weer te Rome samen met Don Berto. Deze sprak tijdens die reizen over speciale noden en raadde Don Bosco aan deze te verhelpen. De heilige antwoordde:

- "Kijk, voor de weinige jaren die mij nog overblijven voel ik geen andere behoefte meer dan die om de zaken van onze Congregatie op de meest absolute wijze in orde te brengen. Al de rest heeft voor mij geen aantrekkingskracht meer."

Het was de hoofdgedachte van de heilige!

Toen hij te Rome aangekomen was probeerde hij onmiddellijk een onderhoud met Mgr. Vitelleschi te bekomen. 's Anderendaags schreef hij hem een brief en bracht een bezoek aan de kardinalen Antonelli en Berardi.

Het was zijn grote zorg in die dagen, hoewel hij druk bezet was met de temporalien van de bisschoppen, zich in te laten met de goedkeuring van de Constituties. Dienaangaande had hij een onderhoud met de secretaris van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren en een audiëntie bij de H. Vader op de vooravond van Driekoningen.

Daar hij een beloofd bezoek aan Mgr. Dell'Aquila niet kon brengen schreef hij hem een kort briefje:

(1) Cfr. Deel VIII, Leraar en Vader: § 3; Lett. Circolari, n° 3, blz. 1101.

" Beste Monseigneur,
"
" Deze ochtend heb ik een audiëntie bij de H. Vader om 11
" uur en kan dus niet bij u en bij de heer D. Luigi op het vast-
" gestelde uur zijn. Ziet eens of u beiden een andere dag "ad hoc"
" ter beschikking kunt hebben.
" Dat God u en uw collega alle goed moge schenken. Bid voor
" deze miserabele die steeds in J.C.
" Uw zeer toegenegen vriend is
" Giov. Bosco, priester.
" Roma 5 '74
" Via Sistina, 104.

Tijdens de audiëntie legde hij de toestand van de Sociëteit voor en drukte de wens uit om deze regelmatig gevestigd te zien. Samen met verscheidene, ook kleine giften, bood hij de H. Vader tevens enkele nieuwe publicaties aan, waaronder het nieuwe Latijnse woordenboek van Don Celestino Durando, dat in het Oratorio gedrukt werd. Hij vroeg om bijzondere gunsten voor enkele weldoeners en een volledige aflaat voor alle leerlingen en de Dochters van Maria, Hulp der Christenen.(1)

(1) Ziehier de pro-memorïe:

- "Audiëntie bij de H. Vader 5 januari 1874.
1. Aanbieding van boeken: Geoponica met respectieve opdracht, 15 exemplaren.
 2. Van Mgr. Scotton.
 3. Woordenboek van D. Durando met opdracht.
 4. Mark. Fassati 1.000 fr. in goud, met opdracht.
 5. D. Vallauri en zuster, met opdracht 400 fr.
 6. Heer L. Vicino 100 fr. met opdracht en priv.orat.
 7. Dame L. Mazè, geld en opdracht.
 8. Privé-Oratorio en H.Communie voor Mevr. Fanny Zini, weduwe Ghigliini en haar zoon Francesco.
 9. Idem voor Mevr. Luigia Vicino.
 10. Volmacht om medailles en rozenkransen te zegenen voor Th. Fassi provoost van Villastellone.
 11. Een zegen voor Orsola Gigli van Turijn - met fr. 2.
 12. Voor de bisschop van Acqui ten gunste van Don Carlo, aartspriester van Ancisa.
 13. In naam van de aartsbisschop van Genua voor de Heer Rivera Giov.
 14. Huis van Hong-Kong.
 15. Zaken van de salesiaanse congregatie.
 16. Volle aflaat voor onze jongens en de dochters van Maria, Hulp der Christenen.
 17. Graaf Carlo van Veneria.
 18. Alasia, kan. en bisschoppelijk penitencier van Alba ten gunste van de jongen Ernesto Pagliuzzi, om zijn plaats als registratie-ontvanger te mogen behouden.
 19. Gift van Carolina Pagliatti fr. 5.
 20. Heer Vacchetta en familie-zegen gift Mgr. Marengo.
 21. Heer Jans Polliotti Balbina fr. 10.
 22. Don Dom. Cagna Fr. 2.
 23. Dispensatie vragen voor irregulariteit van geboorte voor de clerici Beauvoir Giuseppe, Buggini Luigi, Obertiglio Timoteo.
 24. Giovanni Balocco, handelaar-decoraties enz."

De vreugde die hij genoot in de lange samenspraak met de paus was zo groot als zijn verlangen om door de goedkeuring van de Constituties het salesiaans werk definitief gevestigd te zien. Zo blijkt uit de brieven die hij schreef of dicteerde, ondertekende en zond aan de directeurs. Hierin komt naar voren het vurige verlangen zijn zonen in de deugd te zien vooruitgaan, de zekerheid van de doelmatigheid van hun gebeden, en vooral op ontroerende wijze zijn vaderlijke genegenheid.

Die avond schreef hij aan de directeur van Lanzo en van het Oratorio:

" Dierbare Don Lemoyne,
" en jullie allen, dierbare jongens van Lanzo,
"
" De eerste woorden die ik uit Rome aan onze huizen schrijf,
" zijn voor u, mijn dierbare en beminde zonen van Lanzo. Jullie krij-
" gen dit voorrecht omdat ik weet dat jullie veel van mij houden,
" zoals ik dat zie telkens als ik bij u kom. Later zal ik u veel
" te vertellen hebben; maar nu schrijf ik u iets dat onmiddellijk uw
" welzijn aangaat. Deze morgen werd ik op audiëntie bij de H. Vader
" toegelaten en hij was zo liefdevol en edelmoedig en welwillend
" voor alles wat wij nodig hadden. Hij sprak veel over onze zaken,
" over de congregatie, de priesters, de clerici, de jongens en op
" het einde sprak ik ook speciaal over het college van Lanzo - ik
" had er hem vroeger al eens over gesproken. - Hij wilde een bewijs
" van zijn bijzondere welwillendheid voor u geven en belastte mij
" jullie zijn heilige en apostolische zegen te geven met een volle
" aflaat op de dag waarop jullie zullen biechten en communiceren.
" Ik bedankte in uw naam de H. Vader voor zijn goedheid en verzeke-
" de Hem dat behalve de communie om de volle aflaat te bekomen el-
" keen ervoor zou zorgen een andere communie voor de H. Vader op
" te dragen. - Ook voor deze communie verleen ik de volle aflaat,
" zegde de H. Vader opgewekt.
" Bewondert nu, dierbare zonen, de welwillendheid van de
" plaatsvervanger van Christus en tegelijkertijd zult ge de goed-
" heid van de Heer bewonderen, die ons zovele mogelijkheden schenkt
" om onze eeuwige redding te verzekeren.
" Mijn vrienden, zijn jullie intussen het schooljaar goed
" begonnen? Zijn jullie allen goed gezond? Hebben jullie allen de
" wil om goed en heilig te worden, om steeds mijn troost te zijn?
" Ik hoor de stem die uit uw hart komt en mij eerlijk "JA" verzekert.
" Gezien de rechtzinnigheid van die belofte wil ik jullie
" een raad geven die zeer nuttig blijken zal. Het is dezelfde die
" u reeds door uw directeur gegeven werd met de volgende woorden:
" "Indien jullie op aarde gelukkig willen zijn en zalig in de,
" eeuwigheid dan moeten jullie ervoor zorgen alle ergernis te ver-
" mijden en dikwijls communiceren.
" Jij, mijn dierbare D. Lemoyne, waarvan ik weet hoeveel je
" van je leerlingen houdt, zult er voor zorgen deze raad klaar en
" duidelijk aan hen uit te leggen. Hiermede zul je hen een schat
" en mij een ware troost bezorgen.

" Ik heb op dit ogenblik veel gebeden nodig. Terwijl ik ver-
" zeker jullie op bijzondere wijze in de H. Mis aan te bevelen,
" vraag ik jullie een H. Communie volgens mijn intentie en naarge-
" lang het schikt. Dat de genade van O.-H.-J. Christus steeds
" met ons weze.

" Iets speciaals voor Don Lemoyne:

" Spoor allen, en vooral de priester, aan om veel te bid-
" den opdat de vele en ernstige zaken, die ik in handen heb, een
" goed eindresultaat mogen hebben. Geef bijgaande brief aan Don
" Costamagna en houd voorlopig de inhoud hiervan voor u beiden.

" In Jezus Christus,

"

Uw zeer toegenegen vriend

" Roma, 5.1.1874 Giovanni Bosco, priester. " Via Sistina, 104.

" Dierbare Don Rua,

" en gij allen dierbaren van het Oratorio van Turijn.

"

" Ik ben slechts korte tijd van u gescheiden, mijn diep
" beminde zonen, en toch heb ik u al veel te zeggen en veel te
" schrijven. Ik zal hierover langer spreken wanneer ik terug bij
" U te Turijn ben. Enkele dingen zal ik u nu al in deze brief
" zeggen. Ik kan U dus zeggen hoezeer ik U toegenegen ben en waar
" ik ook ben, houd ik nooit op de Heer voor Uw geestelijk en tij-
" delijk welzijn te bidden.

" Mijn reis verliep opperbest en ik verblijf in een huis waar
" ik geen grotere genegenheid, zelfs niet van ouders, zou kunnen
" krijgen.

" Vanmorgen om 11 uur ben ik samen met Don Berto bij de
" paus geweest die met genoegen over de Congregatie van de H.
" Franciscus van Sales bleef spreken, over de leden die er deel
" van uitmaken, haar priesters, clerici, studenten, vakleerlingen,
" over Hong-Kong en nog over veel andere dingen. Daarna heb ik
" het woordenboek van Don Durando met de opdracht aan de paus
" afgegeven die er zich zeer tevreden over toonde. Ik sprak hem
" over het doel van dat woordenboek en deed opmerken dat de auteur
" deel uitmaakte van het Oratorio en dat de typografie, de stereo-
" typie, de gieterij en binderij ook aan het Oratorio toebehoor-
" den. En hij luisterde met grote goedheid naar dat alles.

" Toen ik de opdracht van Don Durando volledig gelezen had,
" zegde hij: - het is een onderneming die een christelijke priester
" waardig is; het doet mij plezier. Dat God hem moge zegenen zoals ik
" hem zegen. - Na die woorden nam hij de pen, schreef met eigen hand
" de woorden die onder de genoemde opdracht staan en ondertekende ze
" eigenhandig. (1)

(1) Don Berto zond met het volgende briefje aan Don Durando de tekst terug, waarmee deze de opdracht van het woordenboek aan de H. Vader gepresenteerd had:

"Beste Don Durando, hier heb je de autograaf van onze H. Vader de Paus Pius IX. Houd dit in ere en bid voor ons. Groet de priesters, de clerici en de jongens en beveel alle jongens de veelvuldige communie aan, volgens de inzichten van Don Bosco. Mijn nederige groeten aan heel het kapittel. Ik heb u veel te zeggen, maar voorlopig past het niet. Laten wij ons vrouwen stellen op Jezus in het H. Sacrament en op Maria, Hulp der Christenen. Als eens alles in orde is, zullen wij u alles vertellen. Het is 23.30 u. Goeie nacht.

Uw zeer toegenegen in J. en M.

Berto Gioachino, priester" ..

" Hij wilde nog andere gunsten toestaan en verleende onder
" meer zijn apostolische zegen en een volle aflaat op de dag waarop
" gij te biecht en te communie zult gaan. Ik heb uw gebeden
" nodig opdat de vele en ernstige zaken die ik onder handen heb,
" goed mogen aflopen.

" Ontvang voor mij een H. Communie en ik zal op mijn beurt
" voor u bidden. Zo vlug mogelijk zal ik andere brieven schrijven.
" Dat de genade van Onze Heer J. Christus steeds met ons weze, ons
" van de zonde bevrijde en ons helpe in het goede te volharden.

" Beste Don Rua, ik heb tot nu toe noch berichten noch brie-
" ven uit Turijn ontvangen. Is het er koud, heeft het gesneeuwd, hoe
" gaat het met het naast de tuin gelegen lyceum, met de kwestie van
" San Biagio, met de zaak Vicino?

" Beste Don Provera, ik heb voor jou een bijzondere zegen
" aan de H. Vader gevraagd. Heb geloof en laat ons op de goedheid
" Gods betrouwen.

" Hou van mij in Jezus en Maria en geloof mij
" je dierbare vriend

" Rome, 5 januari 1874 Giovanni Bosco, priester,

" 2 u. 's namiddags

" via Sistina, 104.

's Anderendaags schreef hij aan de salesianen en leerlingen van
Borgo S. Martino en van Turijn-Valsalice:

" Dierbare Don Bonetti,
" en gij allen, mijn dierbare zonen van S. Martino,

" Vanuit Rome, hoofdstad van het katholicisme en stoel van
" de plaatsvervanger van Christus wil ik u, mijn dierbare en bemin-
" de zonen, iets schrijven. Dit zal u overtuigen dat, hoewel ik ver-
" weg ben, ik toch aan jullie denk en mij jullie herinner.

" Gisteren werd ik dus door de paus in een bijzondere audiën-
" tie ontvangen. Hij ontving mij vol goedheid en begunstigde mij in
" al het nodige. Verder sprak hij over de jongens in het algemeen en
" daarna over u in het bijzonder, mijn beminde zonen van S. Martino.
" Hij vroeg mij bijzonderheden over uw studie, of er veel goede jon-
" gens waren, of zij dikwijls te communie gingen en of er iemand met

" Savio Domenico vergeleken kon worden. Ik deed mijn best hem te-
" vreden te stellen op de voor U meest gunstige wijze.

" Daar hij mij de vrijheid liet iets voor U te vragen, belastte hij
" mij U te zeggen dat hij tevreden is omdat gij besloten zijt een
" christelijk leven te leiden in een door de ondeugd besmette we-
" reld, en hij besloot: - Schrijf hen dat ik van harte mijn apos-
" tolische zegen en een volle aflaat geef aan hen die te biecht en
" te communie zullen gaan.

" De rest zal ik U persoonlijk zeggen wanneer ik het genoeg
" zal hebben mij onder U te bevinden.

" Intussen vraag ik U een grote gunst die tevens jullie zie-
" lenwelzijn op het oog heeft: zorgt er allen voor slechte gesprek-
" ken te voorkomen en te vermijden. Tot dit doel vraag ik de heer
" directeur enkele instructies te willen geven en U te zeggen hoe-
" veel kwaad slechte gesprekken veroorzaken en welke vreselijke ge-
" volgen deze ergernis kan hebben.

" Daar ik ernstige zaken onder handen heb, beveel ik mij aan
" uw gebeden aan en vraag tot mijn inzicht te communie te wil-
" len gaan. Ik zelf zal een H. Mis gaan opdragen op het graf van
" St.-Pieter en dat voor Uw welzijn.

" En gij, Don Bonetti, "praedica verbum opportune, importune,
" argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Dic So-
" ciis nostris multa nobis parata esse."

" Messis multa, ideo multi operarii sunt comparandi.

" Quam cito veniam ad te per epistolam meam. Interea, socii
" laborum meorum, vos, gaudium meum et corona mea, orate pro me,
" et pro magnis negotiis quae nunc temporis mihi sunt pertractanda.

" De genade van O.-H.-J.Christus weze steeds met ons.
" Vale et valedic.

Zeer toegenegen in Christus

G. Bosco, priester.

" Rome, 6. 1874

" Via Sistina, 104.

" Dierbare Don Dalmazzo,
" en dierbare leerlingen van het college Valsalice,

" Ik kan niet veel schrijven, maar wil desalniettemin schrij-
" ven. Ik ben te Rome. Gisteren had ik een bijzondere audiëntie
" bij de H. Vader, die zich zeer welwillend jegens ons toonde. Hij
" sprak met genoeg over onze leerlingen van Valsalice en luis-
" terde naar de goede wil die er heerst om in deugd vooruitgang
" te maken.

" Daarna gelastte hij mij u zijn apostolische zegen en een volle
" aflaat te geven op de dag dat jullie te biecht en te communie
" gaan. Toen heb ik hem om een bijzondere gedachte voor u gevraagd.
" Hij bezag het kruisbeeld en antwoordde: - Zeg hen, dat ik van
" harte mijn zegen geef. Dat ze nooit vergeten dat de wereld een
" bedrieger is. Alleen God is een trouwe vriend die ons nooit
" verlaat. Dat zij deze goede God beminnen. Hij zal hen nooit aan
" hun lot overlaten.

" Ik hoop u zo vlug mogelijk opnieuw te kunnen schrijven en
" beveel mij in uw gebeden aan; bidt ook voor mij. Dat de genade
" van O.-H.-J.-C. steeds met u weze en u van de gevaren van deze
" wereld bevrijde en u eens de hemelse gelukzaligheid moge geven.
" Amen.
" Jij dan, Don Dalmazzo, groet de salesiaanse medebroeders.
" Zeg hun dat de goddelijke Voorzienigheid hun een overvloedige
" oogst voorbereidt.
" Bid en laat bidden. Geloof mij in Christus,
" Uw zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.
" Rome, 6. 1874, Via Sistina 104.

Zonder twijfel vergat hij de andere colleges van Alassio, Varazze en San Pier d'Arca niet; doch we hebben er geen brieven van.

Diezelfde dag schreef hij voor een delicate zaak aan de bisschop van Vigevano.

" Zeereerwaarde en dierbare Monseigneur,
" Het was zeer goed dat u mij die onaangename geschiedenis
" van Zinasco meedeelde. De minister aanhoorde alles en wilde zelf
" een kopie van uw brief maken. Hij deed opmerken dat daar niets
" compromitterends in stond en dus gaf ik toe, terwijl ik hem toch
" deed opmerken dat het om een vertrouwelijke brief ging en niets
" meer.
" Indien de duivel er zich niet mee bemoeit, zal ik u binnen-
" kort iets anders, van groot belang meedelen. Bid en nodig de goede
" zielen uit, opdat deze zaak goed moge aflopen.
" Gisteren heb ik lang met de H. Vader gesproken, die goed ge-
" zond is en u zijn apostolische zegen zendt, d.w.z. die mij belast
" u dit mee te delen. Zowel hij, als kard. Antonelli, zijn over de
" zaak van Zinasco ingelicht. Wil mij uw zegen schenken, die steeds
" ben
" uw in J.C. zeer toegenegen vriend
" Rome, 6-'74. Bosco Giovanni, priester.

Zoals wij gezien hebben, verrichtte hij tijdens dit verblijf te Rome, verbazend veel werk ten voordele van de temporaliën voor de bisschoppen van Italië; maar hij werkte nog intenser voor de definitieve stabiliteit van onze vrome sociëteit.

Om er ons een gedacht van te maken, is het voldoende een kort overzicht te geven van alle bezoeken die hij diende af te leggen bij kardinalen en prelaten!

Op 3 januari sprak hij met Mgr. Vitelleschi en op de avond van Driekoningen had hij nog een ander lang gesprek, juist zoals hij daags te voren met kard. Berardi had gehad; en hij was gelukkig een goed gesprek gevoerd te hebben met de H. Vader, met de secretaris van de H. Congrega-

tie van bisschoppen en regulieren en met zijn grote vriend de kardinaal. In werkelijkheid hielpen hem, na de paus, de kard. Berardi en Mgr. Vitelleschi zonder verpozen om zijn doel te bereiken.

Op 8 januari begaf hij zich bij kard. Constantino Patrizi; hij had van Zijne Heiligheid vernomen dat de kard.-vicaris deel zou uitmaken van de "speciale commissie van kardinalen" die samengesteld zou worden voor de goedkeuring van de constituties, en de paus zelf zou hem erover geïnformeerd hebben, dat de aartsbisschop van Turijn tegen de goedkeuring was. De kardinaal ontving hem feestelijk en zei hem klaar en duidelijk dat ook hij niet akkoord ging met Mgr. Gastaldi.

De 9de ging hij naar het H. Officie om de commissaris Mgr. Sallua van de dominicanen te vragen of hij niet een goed woord wilde doen bij zijn medebroeder P. Bianchi, consultor van de H. Congregatie die de 38 Animadversiones opgesteld had. Ook deze goede Piëmontese monseigneur, die afkomstig was uit het bisdom Mondovi en het werk van Don Bosco kende, onthaalde hem op de meest hartelijke wijze.

Mgr. Vitelleschi gaf hem intussen het bericht door dat de H. Vader beslist had de particuliere congregatie samen te stellen; hiervan zouden waarschijnlijk uitmaken de kard.-vicaris, kard. Berardi, en een van twaalf nieuw benoemde kardinalen in het consistorie van 22 december 1873, waarschijnlijk kard. Tarquini S.J., ofwel kard. Oreglia die S. Stefano.

Zonder uitstel bracht hij een bezoek aan kard. Oreglia, broer van ridder Frederico, die verscheidene jaren lid was geweest van onze sociëteit; en twee dagen later ging hij naar Palazzo Altemps, naast de piazza Navona om ook met kardinaal Monaco Lavalletta te spreken. Ernstig en waardig, maar tevens nederig en liefdevol, ontving hij hem met veel genegenheid, sprak met hem gedurende anderhalf uur op vriendelijke wijze en verleende hem gratis met nog andere gunsten twee Breven voor een privé-oratorio ten voordele van de Dames Vicino en Ghigliani. Toen Don Bosco met Don Berto naar huis terugkeerde, kon hij zijn vreugde niet bedwingen en zei:

- Werkelijk, men moet bezoeken afleggen! Soms is een groet, een betuiging van eerbied voldoende om iemand te winnen. Zo was het met kard. Monaco, die ons het minst gunstig was!

De 14de nodigde de apostolische expediteur, Stefano Colonna hem uit op het diner, samen met verscheidene prelaten, onder wie de nieuwe kard. Alessandro Franchi. Tijdens het banket sprak hij heel weinig. Op het einde werd hij uitgenodigd om iets te vertellen over het Oratorio en de moeilijkheden waarmee hij te kampen had. Dan vertelde hij hoe hij twaalf huiszoekingen had moeten verduren en hij deed dat met zoveel aantrekkelijkheid en vlotheid dat hij de sympathie van allen won. En na het middagmaal nam kard. Franchi hem terzijde en had gedurende anderhalf uur een vertrouwelijk onderhoud met hem totdat kard. Martinelli binnenkwam en hem eveneens hartelijk groette.

De 16de vatte hij moed en begaf zich naar de prefect van de H. Congregatie van BB. en RR., en ook bij kard. Bizzarri. Hoewel streng en enigszins scrupuleus, ontving hij hem welwillend en gaf hem allerlei raad, zodat hij meende ook zijn steun te hebben.

De 23ste ging hij kard. Camillo Tarquini groeten, voor wie hij ook een boodschap van P. Secondo Franco meebracht. Hij was hem helemaal gunstig en zei dat hij waarschijnlijk deel zou uitmaken van de particuliere congregatie. Weinige dagen later viel hij echter ziek en stierf op de ochtend van 15 februari.

Intussen vertrouwde Don Bosco de uitgave van de constituties toe aan de drukkerij van de Propaganda.

Zoals hij later schriftelijk verklaarde, had hij "het merendeel van de 28 osservazioni aanvaard" die hem laatst werden meegedeeld; in verband met enkele had hij "matigingen aangebracht"; "enkele artikels had hij weerhouden om zijn instituut tegen een schipbreuk te vrijwaren, omwille van de strenge burgerlijke wetten", en hij hield zich aan de raad en de suggesties die hem deze laatste dagen werden gegeven.

En zie hier een synthetisch overzicht van het nieuwe werk dat hij geduldig, met zijn gewone nauwgezetheid, uitgevoerd had.(1)

De 1ste opmerking wilde het 1° hoofdstuk, Proemium en het 2°, De ejusdem Societatis afschaffen daar de H. Stoel de gewoonte niet heeft geschiedkundige gegevens van het instituut in de constituties goed te keuren; en hij nam ze weg uit de tekst en plaatste ze vooraan als voorrede.

De 2de en de 7de, de 19de, de 20ste en de 22ste suggereerden hier en daar, verscheidene weglatingen; op basis hiervan liet hij achterwege:

- de nadruk op de publicatie van de " Katholieke Lezingen" en van de " Jeugdbibliotheek".
- het rendiconto moest beperkt blijven bij het onderhouden van de constituties en de vooruitgang in de deugd;
- de verklaring van de toestemming van de ouders om in de congregatie te treden;
- het voorschrift dat zij die studeerden, bij de intrede in het noviciaat de uitzet en 500 lires als pension moesten betalen en nog 300 voor het afleggen van de geloften; en dat de coadjuteurs 300 lires bij hun intrede moesten betalen
- de tips over de gezondheidstoestand van de aspirant; hij moest alle regels kunnen onderhouden zonder uitzondering, minstens gedurende het noviciaat.(2)

(1) Cfr. exemplaar van de constituties van 1873 van de drukkerij van het Oratorio samen met dit dat gepubliceerd werd te Rome door de drukkerij van de Propaganda in 1874.

- Zie Bijvoegsel, nr. I en Nr. IV, blz. 871 en 896.

(2) Cfr. de hoofdstukken Hujus societatis finis, art. 6. De voto obedientiae, art. 6, De acceptione, art. 6, 8 en 7.

De 3de opmerking wilde niet dat men te veel sprak over de burgerlijke rechten en de onderwerping aan de burgerlijke wetten. Don Bosco aanvaardde dat gedeeltelijk en liet in art. 2 van het hoofdstuk "De singulis domibus" de algemene wenk van nooit iets te doen tegen "leges ecclesiasticas" weg en in art. 2 van hoofdstuk "Hujus Societatis forma" wees hij eenvoudig op de burgerlijke rechten met deze woorden: "Alwie in deze sociëteit binnentreedt, verliest zijn burgerlijke rechten niet, ook niet na de geloften; hij kan geldig en geoorloofd goederen aanwerven, verkopen, testament maken en erven; maar zolang hij deel uitmaakt van de sociëteit, kan hij zijn goederen niet beheren, tenzij op de wijze en in de mate dat de Algemeen Overste het "in Domino" zal goedvinden." Daarin volgde hij de constituties van andere goedgekeurde religieuze instituten. De essentie van de religieuze armoede ligt niet in het behouden van het eigendomsrecht van zijn goederen, maar in het verzaken van het beheer ervan, en dus verkoos hij die vorm waardoor men tegenover de Kerk door de gelofte van armoede gebonden was en deze ook beoefende en tegenover de wet alle burgerlijke rechten behield.

De 4de eiste een klaarder en preciezer voorschrift over de gelofte van armoede dat staat in de "Collectanea S.C. Episcoporum et Regularium", Nr. 859.(1). Daar hij absoluut alle moeilijkheden met de regering wilde vermijden en in het private bezit van de leden daarvoor een betere garantie zag, bracht hij geen verandering in het hoofdstuk "De voto paupertatis" aan en schreef in een aantekening dat hij het hoofdstuk "De forma societatis" de "De voto paupertatis" bijna letterlijk overgenomen had uit de constituties van de congregatie van de "scuole delle Carità" goedgekeurd door Gregorius XVI.

De 5de opmerking achtte het niet gelijkvormig met de religieuze geest, dat clerici en priesters de eenvoudige beneficiën mochten bewaren zoals te lezen staat in art. 4 en 5 van het hoofdstuk "Hujus Societatis forma", en eiste dat men ze vervallen zou verklaren na de eeuwige geloften, uitgenomen de eigen of familiebeneficiën. Don Bosco achtte het niet nodig deze artikels te veranderen, omdat de leden ook na de professie het beheer niet hadden van de beneficiën en bijgevolg niet te kort kwamen aan de gelofte van armoede noch aan de eigen vorm van elk religieus instituut.

ZEVEN OPMERKINGEN (de 6de, de 14de, de 18de, de 21ste, de 23ste, de 25ste en de 26ste) suggereerden toevoegingen en herziening in overeenkomst met de vorm van alle religieuze instituten zoals volgt:

- de beslissingen van de Algemene Kapittels moeten naar de H. Stoel gezonden den worden om kracht van wet te hebben;

(1) Professi votorum simplicium dominium Radicale, uti aiunt, suorum bonorum retinere possunt, sed eis omnino interdicta est eorum administratio, et reddituum erogatio atque usur. Debent propterea ante professionem votorum simplicium tedere pro tempore, quo in eadem votorum simplicium professione permanserint, administrationem, usumfructum, et usum quibus eis placuerit, ac etiam suo ordini, si ita pro eorum libitu existimaverint.

- om nieuwe huizen te openen zijn er minstens drie leden nodig, waarvan minstens twee priesters;
- de uitoefening van het heilig ministerie moet gedaan worden niet alleen "prout regulae societatis patientur", maar "juxta sacrorum Canonum praescripta";
- eer een aspirant in de sociëteit ingeschreven wordt, moet hij tien dagen retraite doen;
- voor meer vrijheid van de leden, moeten er in elk huis verscheidene biechtvaders zijn (en niet één alleen);
- om processen aan te gaan, moet men de toelating vragen aan de H. Stoel;
- om de drie jaar moet het Algemeen Kapittel bijeengeroepen worden voor het behandelen van de voornaamste zaken van het instituut; de akten ervan moeten naar de H. Congregatie van BB. en RR. opgestuurd worden voor onderzoek en goedkeuring.

Don Bosco aanvaardde alles - de vijf eerste op de plaats door de consultor aangewezen; (1) - de voorlaatste in art. 13 van het hoofdst. "De caeteris superioribus", in betrekking met de algemeen econoom; - en de laatste in een nieuw art. (het 2de) van hoofdst. Religiosum Societatis regimen."

De 24ste raadde aan dat men aan art. 2 van het hoofdst. "De singulis domibus" moest bijvoegen dat de biechtvaders door de "rectore constitutos" ook "ab Ordinario adprobatos" zouden zijn; zonder echter te kort te willen doen aan de bisschoppelijke jurisdictie, achtte Don Bosco dat deze verklaring niet nodig was, omdat volgens het gebruik van de religieuze congregaties de toelating van de overste voldoende was om de biecht te horen van hen die binnen het instituut leefden.

De 27ste vroeg de afschaffing van een onderdeel, dat men las in art. 8 van het hoofdst. "Pietatis exercitia" waardoor de Algemeen Overste van de retraite en de andere godsvruchttoefeningen kon ontslaan; maar Don Bosco was in zijn tijd, gezien het kleine aantal leden en het vele werk, dikwijls verplicht dit te doen, en aanvaardde de afschaffing niet, tot geruststelling van zijn geweten.

Andere opmerkingen betroffen de modaliteit voor de verkiezing van de Algemeen Overste en het hoofdkapittel en de vorm van het bestuur van de sociëteit; het waren de 8ste, de 9de, de 10de, de 11de, de 12de, de 13de en de 15de.

De 8ste merkte aan dat de canonieke leeftijd om tot Algemeen Overste gekozen te worden 40 jaar was, deze van de algemene raadsleden 35 met minstens 5 jaar professie en deze van de novicemeester 35 jaar en minstens 10 jaar professie. In het eerste art. van het hoofdst. "De Rectoris Majoris electione" schreef Don Bosco dat de verkozene minstens tien jaar geprofest moest zijn en 35 jaar oud; van de andere leden van het hoofdkapittel en de novicemeester, maakte hij geen gewag, daar toen alle mede-

(1) Cfr. hfdst. "Internum Societatis regimen" art. 6; "De singulis domibus", art. 4; "Religiosum Societatis regimen" art. 3; "Pietatis exercitia.", art. 7.

broeders zeer jong waren en bijna alle leden van het hoofdkapittel de vereiste leeftijd niet hadden. Hij verklaarde op een blad apart dat hij de opmerking in het algemeen aannam, als bij uitzondering hem toegestaan werd de aangeduide moeilijkheid op te lossen met goedkeuring van de H. Stoel, door er volgende woorden aan toe te voegen: "Haec vero aetas minui aliquando poterit interveniente S. Sedis consensun."

De 9de eiste dat de verkiezing van de Algemeen Overste en van zijn kapittel zou gedaan worden door de leden van het Algemeen Kapittel bij meerderheid van stemmen en niet anders; maar in art. 5 en 6 van hfdst. "De Rectoris Majoris electione" en in een nieuw art. stelde hij voor dat voor de verkiezing van de Algemeen Overste, alle directeurs met hun afgevaardigde, door de geprofesten in elk huis gekozen, samen met het hoofdkapittel hun stem zouden uitbrengen; en in art. 1 van het hfdst. "Degli altri Superiori" schreef hij dat op dezelfde wijze de leden van het hoofdkapittel zouden verkozen worden.

De 10de opmerking wilde dat het Algemeen Kapittel zou samengesteld worden zoals dat gewoonlijk in de andere instituten gebeurde zonder dat al de eeuwig geprofesten van het huis waarin de verkiezing plaats had, hieraan zouden deelnemen. Dit omdat de eeuwig geprofesten van de andere huizen hierop iets konden inbrengen. Don Bosco had echter, zoals wij al zagen, de bijeenroeping van het Algemeen Kapittel om de drie jaar geplaatst en bepaald wat er voor de verkiezing van de Algemeen Overste gebeuren moest. Hij meende dan ook dat het niet noodzakelijk was nog andere bemerkingen voor het samenroepen van het Algemeen Kapittel te doen.

De 11de opmerking wilde dat alle leden van het hoofdkapittel (prefect en geestelijk directeur inbegrepen) door het Algemeen Kapittel zouden verkozen worden en bij de Algemeen Overste zouden verblijven. Maar de heilige, klaarblijkelijk met het verlangen, naast de Algemeen Overste twee vertrouwensmensen te hebben en beter de zaken van de congregatie te behandelen, zette er deze variante niet bij en ook de verplichting niet van de gezamenlijke residentie.

De 12de Opmerking eiste de schrapping dat de Algemeen Overste, onder verzegelde omslag, de naam van wie hem bij zijn dood zou opvolgen, zou bewaren, in het hfdst. "Internum societatis regimen". Don Bosco schrappingte het gehele artikel en daar waar men over de tijdelijke vicaris sprak, zette hij de naam van prefect.

De 13de opmerking noemde in de eerste drie art. van het hfdst. Over "De acceptione" zekere bepalingen die tegenstrijdig waren met de gewoonten van de H. Stoel. Hierin staat dat de Algemeen Overste beslist over de aanvaarding of wegzending van de novicen en geprofesten, zoals de benoeming van de plaatselijke directeurs en de voornaamste hoofden van het instituut (de inspecteurs), terwijl in het 16de art. van het hoofdstuk "De caeteris Superioribus" duidelijk gezegd wordt, dat dit aan het hoofdkapittel voorbehouden was. In ieder geval nam Don Bosco dit ook in het genoemde 1ste art. op.

In het 3de art. (het 2de hield hieromtrent niets in) verklaarde hij dat bij afwezigheid van het hoofdkapittel en als er een gegronde reden zou bestaan, de Algemeen Overste met de toestemming van het lokaal kapittel, in elk huis leden in de sociëteit mocht opnemen, tot de geloften toelaten of wegzenden. Dit waarschijnlijk om een onmiddellijke oplossing te kunnen geven aan gevallen die zich gemakkelijk konden voordoen.

De 15de merkt aan dat de novicemeester geen ander ambt mag hebben dan de vorming van de novicen; daarom kan hij geen geestelijke directeur of catechist zijn, daar deze vele andere taken hebben en wees ook op art. 12 van het hfdst. "De singulis domibus" (waar er sprake is van de taken van de plaatselijke catechisten en niet van de algemene catechist. Nadat Don Bosco in art. 9 van het hfdst. "De caeteris Superioribus" verklaard had dat de zorg voor de novicen, "samen met hun novicemeester" speciaal aan de geestelijke directeur is toevertrouwd, bereidde hij zich voor om een nieuw hfdst, toe te voegen: "De novitiorum Magistro eorumque regimine". De veranderingen of liever de belangrijkste toevoegingen werden door de 16de en 17de opmerking vereist. Beide werden aanvaard op een wijze die men het meest geschikt achtte.

De 16de opmerking sprak over het ontbrekende noviciaat en wilde dit ingesteld zien volgens de constitutie "Regularis disciplinae" van Clemens VIII en de andere canonieke bepalingen, d.w.z. dat de novicen in noviciaaten zouden verblijven, volledig gescheiden van de geprofesten, met als enige bezigheid hun geestelijke oefeningen, zonder enig ander werk van het instituut te verrichten. En Don Bosco stelde dan ook het XIVde hfdstuk: Over de novicemeester en de leiding der novicen (De Novitiorum Magistro eorumque regimine) in deze vorm op, en waardoor wij steeds beter zijn geest leren begrijpen.

- 1° Elk lid moet drie proeven afleggen alvorens definitief in de sociëteit te worden opgenomen.
De eerste proeftijd moet aan het noviciaat voorafgaan en zal aspirantenperiode genoemd worden. De tweede is het noviciaat zelf en de derde betreft de tijd van de driejaarlijkse geloften.
- 2° Behalve de tot de aanvaarding bepaalde voorwaarden (hoofdstuk XI) moet de novicemeester aandachtig nagaan of het gedrag van de postulant volgens het oordeel van de oversten zodanig is dat men, voor de Heer kon zeggen dat hij zich tot Gods meerdere glorie en tot voordeel van de sociëteit wil inzetten.
- 3° In algemene zin zal de eerste proef als voldoende beschouwd worden indien de postulant al enkele jaren in een van de huizen van de sociëteit heeft doorgebracht of de klassen van de Congregatie gevolgd heeft en gedurende die tijd heeft uitgemunt door deugd en bekwaamheid.
- 4° Indien een volwassene zal vragen om in dit vrome instituut te worden ingeschreven en tot de eerste proef wordt toegelaten, zal hij onmiddellijk de retraite doen. Daarna zal hij minstens gedurende enkele maanden verschillende taken in de congregatie waarnemen om het soort leven dat hij wil omhelzen, te leren kennen. Tegelijkertijd zullen de novicemeester en de andere oversten nagaan of deze postulant geschikt is voor de salesiaanse congregatie.

- 5° Tijdens de eerste proeftijd moeten de novicemeester en de andere oversten aandachtig de persoon volgen en aan het hoofdkapittel meedelen wat zij, voor de Heer, nuttig achten.
- 6° Na de eerste proef en de aanvaarding in de congregatie, zal de novice-meester onmiddellijk zorg voor hem dragen en zal niets wat de naleving van de regels en constituties kan bevorderen, achterwege laten.
- 7° De novicemeester zal dan met de meeste aandacht ervoor zorgen:
 - 1) zich steeds vriendelijk, begrijpend en goedhartig te tonen opdat de leden hun gemoed zouden openen over alles wat de volmaaktheid kan bevorderen.
 - 2) de leden te leiden en te onderrichten betreffende de regels in het algemeen en vooral deze over de zuiverheid, de armoede en de gehoorzaamheid.
 - 3) dat allen heel voorbeeldig de godsvruchttoefeningen van ons instituut zouden doen en beoefenen.
 - 4) iedere week een conferentie over de zedenleer te houden.
 - 5) minstens één maal per maand met liefdevolle zorg elkeen bij zich te roepen om het geestelijke rendiconto af te leggen.
- 8° Daar het doel van onze congregatie het religieuze en wetenschappelijk onderricht van de jongens, vooral van de armsten beoogt om hen doorheen de gevaren van de wereld te leiden op de weg van de zaligheid, zullen allen gedurende de tweede proeftijd zich ernstig in de studie oefenen, dag- en avondlessen geven, de kinderen de catechismus aanleren en hen in de ergere gevallen bijstaan. En als het lid zal beproven hebben dat hij dit tot meerdere glorie van God en tot nut van de congregatie gedaan heeft en voorbeeldig geweest is in de godsvrucht en in het beoefenen van het goede, dan zal het jaar van de tweede proeftijd als besloten beschouwd worden. Zoniet zal deze tijd met enkele maanden en zelfs met een jaar verlengd worden.
- 9° Na het noviciaat en na advies van de novicemeester, kan het hoofdkapittel het lid tot de driejaarlijkse geloften toelaten. De praktijk van de driejaarlijkse geloften houdt de derde proef in.
- 10° Gedurende deze tijd kan het lid naar om het even welk huis van de congregatie gezonden worden om de hem toevertrouwde taken te vervullen. De directeur van dat huis zal voor dit lid zorg dragen, zoals voordien de novicemeester dat deed.
- 11° Gedurende heel de tijd van deze proeven zal de novicemeester er voor zorgen de versterving van de uiterlijke zintuigen aan te bevelen vooral de matigheid. Hierbij moet echter de meeste voorzichtigheid in acht genomen worden om de lichamelijke krachten niet al té fel te verzwakken en de leden aldus minder geschikt te maken voor de taken van ons instituut.
- 12° Als het lid deze drie proeven met lof heeft doorgemaakt en werkelijk de bedoeling heeft om voor altijd in de congregatie te blijven, zal men aan zijn verlangen kunnen voldoen en zal het hoofdkapittel hem tot de eeuwige geloften toelaten.

De 17de bemerking toont het gebrek aan een studieprogramma aan, en eist de uitdrukkelijke verklaring dat alle aspiranten tot het priesterschap gedurende vier jaar theologie studeren, hetzij in een speciaal huis van het instituut, hetzij in het seminarie, zonder zich bezig te houden met de werken van het instituut. Terwijl Don Bosco het hoofdstuk "De studio" opstelde, verklaarde hij dat hij zich niet verzette tegen de studie van 4 jaar, maar dat hij voorlopig geen studiehuis kon openen dat van de andere colleges zou gescheiden zijn, zonder dit aan de wetten van het ministerie van openbaar onderwijs te onderwerpen. Anderzijds kon het niet als onverenigbaar beschouwd worden dat de clerici catechismusles geven, de leerlingen assisteren en tegelijkertijd hun studies voltooien, en een bewijs van hun bekwaamheid geven in de taken van het instituut.

Ziehier nu het korte hoofdstuk XII: "Over de Studies" (De Studio).

1. De priesters en alle leden die de priesterlijke staat verlangen, zullen zich speciaal op de kerkelijke studies toeleggen.
2. Zij zullen zich voornamelijk toeleggen, met de hele inzet van zichzelf, op de studie van de bijbel, de kerkgeschiedenis, de dogmatische, speculatieve- en moraaltheologie alsook de traktaten die op bijzondere wijze het onderricht van de jeugd in de godsdienst behandelen.
3. St.-Thomas zal onze meester zijn samen met de auteurs die in het catechetisch onderricht en de verklaring van de katholieke leer het meest bekend zijn.
4. Behalve de dagelijkse conferenties zal elk lid ervoor zorgen een meditatie- en een conferentiecursus te schrijven die eerst voor de jeugd en later voor de gelovigen geschikt is.

De zwaarste opmerking was de 28ste. Deze betrof de toelating om de wijdingsbrieven voor de heilige wijdingen te geven.

In het 4de art. van het hfdstuk "Religiosum Societatis regimen" zegde men dat de leden door de bisschop van het bisdom gewijd zouden worden volgens de gewoonte van de andere congregaties die verschillende huizen in verschillende bisdommen hebben, en dit uit kracht van de voorrechten die aan de als Reguliere Orden beschouwde congregaties waren toegekend. Zulke verklaring werd als onvoldoende geacht; en het is zo waar, dat de reeds door de Algemeen Overste aangevraagde volmacht om de wijdingsbrieven te mogen geven, niet toegestaan werd. Don Bosco verklaarde dat hem die in 1869 niet was toegestaan omdat het toen ging om een algemene goedkeuring van de congregatie en niet om de goedkeuring van de constituties. Toch had hij dit "ad decennium" verkregen voor hen die voor hun 14de jaar in de huizen van het instituut waren binnengekomen en later in de sociëteit waren aanvaard; ook voor de anderen had hij herhaaldelijk speciale indulten gevraagd en verkregen. Nu beperkte die opmerking de vraag tot het geven van de wijdingsbrieven "ad Episcopum Diocesenum" en voegde aan het aangehaalde artikel toe dat de leden de H. Wijdingen van de bisschop van het bisdom zouden ontvangen, juxta Decretum Clementis VIII die martii 1596, en in nota schreef men de woorden van dit decreet over. Daar men over het hoofdstuk "De Externis", geen enkele nieuwe opmerking gemaakt had, liet hij dit, na de "Formule van de geloften" als bijvoegsel.

9) De raadpleging.

Op 3 februari berichtte Mgr. Vitelleschi hem dat de bijzondere congregatie aangeduid was en gevormd werd door de kardinalen Patrizi, De Lucca, Bizzarri en Martinelli.

Costantini Patrizi, vicaris-generaal van Zijne Heiligheid, prefect van de H. Congregatie der riten en deken van het H. College;

Antonino De Luca, uit Bronte (Catania) prefect van de H. Congregatie van de Index en eertijds van de presidenten van het Vaticaans Concilie;

Giuseppe Bizzarri, prefect van de H. Congregatie van bisschoppen en regulieren;

Tommaso L. Martinelli, van de eremijten van St.-Augustinus, eertijds secretaris en algemeen assistent van de Orde en theoloog van het Vaticaans Concilie, tot het purper verheven in het laatste consistorie, ... later pro-prefect van de H. Congregatie der studies en daarna prefect van de H. Congregatie der riten en nu van de Index:

vier prinsen van de Heilige Kerk onder elk opzicht zeer eminent.

Nu de stand van zaken zo was en de dag niet ver af was waarop de Congregatie zou samenkomen, zond Don Bosco, "nadat hij in de H. Mis gebeden had, het licht van de H. Geest had afgesmeekt en een speciale zegen aan het Hoofd van de Kerk gevraagd had" aan de "dierbare zonen salesianen" van elk huis een omzendbrief over "een der meest belangrijke problemen: Over de manier om de moraliteit te bevorderen en te bewaren onder de jongens die de goddelijke Voorzienigheid ons wil toevertrouwen."

Elk religieus instituut heeft zijn eigen kenmerk en Don Bosco was gewoon te herhalen dat onze vrome sociëteit de aandacht moest trekken door de luister van de engelachtige deugd!

"Wij bevinden ons, zei hij, op het belangrijkste moment van onze congregatie", bijgevolg: "Help mij door het gebed, help mij met het stipt onderhouden van de regels, .., dat onze moeite met succes moge bekroond worden tot meerdere glorie van God, tot voordeel van onze zielen en die van onze leerlingen, die altijd de glorie zullen zijn van de salesiaanse sociëteit." (1)

Het was dringend nodig de "Positio" of de "Raadpleging" voor te bereiden, d.i. de gehele documentatie voor te leggen aan de Eminenties die de particuliere congregatie vormden voor het onderzoek; het werk werd toevertrouwd aan Prof. adv. Carlo Menghini, sommist van de H. Congregatie; onmiddellijk zag hij in dat enkele gesprekken met de heilige geschikt en noodzakelijk waren.

(1) Cfr. Deel VIII. Meester en Vader: par. 3: Omzendbrieven, nr. 4, 1104.

Op 17 februari gaf Mgr. Vitelleschi aan Don Bosco een aanbevelingsbrief voor de advocaat, die zich op de meest hartelijke wijze en vertrouwd met hem onderhield. Hij toonde hem ook op de 21ste, enkele brieven die de aartsbisschop van Turijn aan kard. Bizzarri, prefect van de H. Cong. van bisschoppen en regulieren geschreven had en precies deze van 26 juli 1873, waarmee hij vroeg of de Congregatie van de H. Franciscus van Sales rechtstreeks afhing van de H. Stoel en onafhankelijk was van de bisschoppelijke jurisdictie; en een andere van nog ernstiger aard, die van 9 januari 1874, toen Don Bosco te Rome was, waarin hij verklaart "de niet gewone hoedanigheden en deugden" van de stichter te bewonderen en zich te verheugen dat hij erin slaagde "om een duurzaam bestaan te geven aan een korps van geestelijken die zich op speciale wijze toeleggen op een werk dat van zo groot belang is: "de opvoeding van de jeugd", maar waar hij wees op de noodzakelijkheid het Instituut te verplichten een regelmatig noviciaat "van twee jaar" in te richten. Als Don Bosco een speciaal talent heeft om jongens op te voeden, dan heeft hij niet diezelfde aanleg, dat opmerkenswaardig talent om jonge geestelijken te vormen; ook is hij daarin niet voldoende geholpen door de leden aan wie hij de vorming van de clerici toevertrouwt."

En hier volgt de brief:

" Turijn, 9 januari 1874.
" Hoogwaardige Eminentie,
" "
" Uwe Eminentie schreef mij enige maanden geleden dat door
" de H. Congregatie van bisschoppen en regulieren de regels van de
" congregatie van de H. Franciscus van Sales door Don Giovanni Bos-
" co te Turijn gesticht, onderzocht werden; het schijnt mij toe uit
" de inhoud van de brief dat deze congregatie weldra de goedkeuring
" van de H. Stoel zal verkrijgen.
" Ik bewonder de niet gewone hoedanigheden en deugden van ge-
" noemde Don Bosco en ik verheug mij zeer om het goed dat hij ge-
" daan heeft en nog doet ten voordele van de jeugd en ben blij dat
" hij erin slaagt een stabiel bestaan te geven aan een korps van
" geestelijken die zich op bijzondere wijze toeleggen op een werk
" van zo groot belang nl. de opvoeding van de jeugd; doch ik acht
" het mij tot een zware plicht, de genoemde H. Congregatie, waarvan
" Uwe Eminentie de zo waardige voorzitter is, erop te wijzen dat zij
" aan de congregatie van de H. Franciscus van Sales de verplichting
" moet opleggen een noviciaat van twee jaar te doen, waarin de jonge
" clerici zich oefenen, niet in het bevelen, zoals het nu maar al te
" dikwijls gebeurt, omdat zij aangesteld zijn als "meesters" in ver-
" schillende klassen, maar in het "gehoorzamen" zoals altijd gedaan
" werd en men altijd doet bij andere religieuzen en vooral bij de
" jezuïeten. Don Bosco heeft een speciaal talent om de jongens op te
" voeden, maar hij schijnt dit opmerkenswaardige talent niet te be-
" zitten om jonge geestelijken te vormen en is op zijn minst daarin
" niet voldoende geholpen door al die andere geestelijken aan wie
" hij het toezicht van de jonge clerici toevertrouwt... Sommige be-
" treuenswaardige feiten bewijzen klaarblijkelijk wat ik bevestig.

" Zeven clerici uit de school van Don Bosco werden aangenomen als meesters of assistenten in het doofstommeninstituut van deze stad; en niemand van de administratie met aan het hoofd een leek bekend voor zijn godsvrucht, zijn gehechtheid aan de godsdienst, zijn eerbied voor de clerus, was erover tevreden en men betreurde in deze clerici een gebrek aan nederigheid en gehoorzaamheid.

" Dezelfde klacht doet zich voor in andere instituten en in zekere seminaries over clerici die hun literaire of filosofische of theologische studies in de genoemde congregatie van de H. Franciscus van Sales gedaan hebben. Toen ik te Saluzzo was, liet ik een clericus van mijn bisdom al zijn studies in deze congregatie doen en ik vertrouwde op het getuigenis van Don Bosco wat de moraliteit en de roeping van de clericus betrof. Maar een maand na de priesterwijding zag men met wie men te doen had; hij was een alcoholist en jammer genoeg is hij het nog altijd; men weet niet wat men hem kan toevertrouwen, want hij is daarboven ook nog dom en ongemaniërd.

" Een andere geestelijke bezorgt mij op dit ogenblik vreselijke zorgen. Van 1862 tot 1867 verbleef hij als clericus in de congregatie van de H. Franciscus van Sales. In 1868 liet de aartsbisschoppelijke curie die zich op de morele gegevens van de oversten van deze congregatie baseerde, hem tot het priesterschap toe. Twee jaar later werd hij als kapelaan in een parochie van dit bisdom aangesteld. Hier had deze ongelukkige een zo ernstig immoreel gedrag dat er tegen hem niet minder dan 39 getuigenissen bestaan over zeer schaamteloze zaken. Deze ellendeling vreesde dat hij door de burgerlijke macht zou worden veroordeeld en ging het land uit. Doch daar het echter om misdaden gaat waarvoor de uitlevering bestaat, is het niet onmogelijk dat de burgerlijke overheid zijn schuilplaats te weten komt en hem naar Turijn laat overbrengen. In dat geval zou ik een schandaal hebben waarvan ik de draagwijdte en de enorme schade voor de clerus en de godsdienst niet kan bepalen.

" Pater Oreglia van S. Stefano, jezuïet, zou juiste inlichtingen kunnen geven over het noviciaat van die Congregatie. Deze verbleef gedurende verscheidene jaren in dat instituut en was verleden jaar in het Romeins college.

" Ik vraag dus dringend aan Z.E. en door U aan de H. Congregatie van bisschoppen en regulieren, dat men genoemd noviciaat in de congregatie van de H. Franciscus van Sales verplicht maakt en helemaal volgens de voorschriften.

" Het lijkt mij dat, rekening gehouden met de zeer delicate toestand waarin het aartsbisdom Turijn en alle bisdommen die aan de voet van de Alpen gelegen zijn, zich bevinden de H. Stoel aan de aartsbisschop van Turijn en aan de bisschoppen in wier bisdom er te wijden leden van die congregatie zijn, de volmacht zou geven om zich met deze wijdingen bezig te houden. Dit opdat geen enkel lid tot een wijding zou bevorderd worden, zonder de uitdrukkelijke toestemming van de diocesane bisschop terwijl men, "buiten mijn weten" de manier vindt om zich

" "ergens anders" te laten wijden. Tevens lijkt het mij niet mis-
" plaatst dat er aan de aartsbisschop en de andere bisschoppen de
" volmacht zou gegeven worden om de genoemde leden te ondervragen
" alvorens hen tot de "eeuwige geloften" toe te laten.

" Na mijn gewetensplicht te hebben volbracht ben ik verder
" steeds bereid om elk oordeel van de H. Congregatie te eerbiedigen.

" Mij neerbuigend voor de kus van het H. Purper, noem ik
" mij met de meeste eerbied van U. Hoogw. Em.

"
" de zeer gehoorzame en zeer nederige dienaar,
" + Lorenzo, aartsbisschop.

De heilige bleef in gedachten verzonken bij het lezen van deze brief en nog meer van de tweede. Hij liet ze door Don Berto overschrijven en sprak er met Kard. Berardi over. Deze, of een ander eminente persoon zou hem aangeraden hebben om hem rechtstreeks te weerleggen. Maar hoe? Hij besloot hiervoor op een oud-leerling beroep te doen. Inderdaad de beslissende weerlegging, die aan de bijzondere congregatie diende voorgelegd te worden, kwam hem anoniem toe, waarschijnlijk overgeschreven door Don Anfossi, die een van de beschuldigen was in het "fameuze document". Laat ons zeggen dat het door Don Anfossi gekopieerd werd; want in het archief hebben wij het oorspronkelijke van de hand van Don Bosco zelf.(1)

Voor een ernstig kwaad worden ernstige remedies gebruikt! Zie hier de brief!

" Turijn, 15 februari 1874.

"
" Zeereerwaarde Heer Don Bosco,
"

" Terwijl U zich te Rome ijverig inzet om voor onze aartsbis-
" schop de temporalien te bekomen, heeft deze U werkelijk bedrogen
" en een slechte dienst bewezen. Onder voorwendsel aan de H. Congre-
" gatie van BB. en RR. te vragen of de Congregatie van de H. Fran-
" ciscus van Sales van de bisschoppelijke jurisdictie was vrijge-
" steld, liet hij zich de motieven voor een dergelijke aanvraag be-
" zorgen. De schandalen, de weerspanningheid van de leden van het
" Oratorio en de angst dat zij zelfs de kerkelijke censuur zouden op-
" lopen, hadden hem tot de gewetensplicht gebracht (in werkelijkheid
" zeer delicaat!) om deze brief te schrijven. Dit is in tegenspraak
" met wat hij mij meermaals zegde, nl, dat de clerus van het Orato-
" rio, een model en voorbeeld kan zijn voor allen die het goede na-
" streven.

(1) Wij mogen als zeker aannemen dat hij afgeschreven werd door prof. Don Giovanni Anfossi; want in 1877; toen de ene moeilijkheid na de andere tegen het werk van Don Bosco zich ophoopte door de kleingeestige beschikkingen van de aartsbisschop, stelde hij een weerleggingsmemoriaal op, meer gedetailleerd dan de brief van 9 januari 1874 die wij aanhalen in Bijvoegsel, nr. X,2, blz. 998.

" Nu hij gehoord heeft dat men te Rome de definitieve goedkeu-
" ring van de Congregatie behandelt, zonder dat iemand hem hier-
" om gevraagd heeft, dus "motu proprio", tracht hij ze met schan-
" de te overladen. Ik ken de juiste inhoud niet van het fameuze docu-
" ment, maar het werd naar Rome gezonden, kort na uw afreis, in de
" eerste dagen van de verlopen maand januari.

" Hij veronderstelt dus dat de leden van de H. Congregatie
" van Bisschoppen en Regulieren juist als kinderen zijn die niet eens
" een beetje Latijn kennen, en wil de voorwaarden stellen die moeten
" geëist worden. Daar hij dit wil rechtvaardigen, laakt hij de stu-
" dies die men in uw huizen doet (hij is de man van deze we-
" reld die alles waagt). Hij klaagt over het gebrek aan nederigheid
" en moraliteit bij de uwen. Daar hij met feiten zijn bewering wil
" bewijzen, verklaart hij dat zeven van uw leden in een instituut
" voor doofstommen waren, maar dat men te klagen had over hun hoog-
" moed en weerspanning. Verder neemt hij het feit van Don
" Chiapale van Saluzzo, die in het Oratorio slechts dronken-
" schap, onwetendheid en arrogantie leerde. Hij spreekt ook nog
" over een ander van uw leerlingen, die eens buiten het Oratorio
" kapelaan werd en aangeklaagd werd wegens gemene daden. Wee het
" aartsbisdom van Turijn en wee de andere bisdommen van de Alpen,
" indien uw congregatie goedgekeurd wordt of indien zijn voorwaar-
" den niet aanvaard worden.

" Ik ben zes jaar in uw huis geweest en ken u en het huis.
" De feiten die hij aanhaalt verontwaardigen mij omdat zij een opeen-
" hoping van kwaadwilligheid zijn. Allen die hij genoemd heeft waren
" clerici of priesters van het bisschoppelijk seminarie.
" Daarom valt de verantwoordelijkheid op hem en niet op iemand
" anders. Chiapale deed zijn studies in het Oratorio, had
" steeds een goed gedrag en een uitblinkende intelligentie. Hij
" kent de muziek, speelt piano en orgel en preekt zeer goed.
" Daar ik zijn schoolmakker was, had ik gelegenheid hem zeer goed
" te kennen. Het was echter niet mogelijk te weten of iemand zich
" al dan niet aan de drank (wijn) zou begeven; want aan de stu-
" denten wordt geen wijn gegeven en de priesters krijgen deze in
" een zeer beperkte mate die, verontschuldig de uitdrukking, eer-
" der water met wijn dan echte wijn kan genoemd worden. Ik weet
" ook dat Chiapale nooit lid van uw congregatie was, zoals hijzelf
" mij dit trouwens meermaals bevestigde.

" Ik deel U deze zaken mee, U kunt er naar verkieszen ge-
" bruik van maken, maar ik beken dat het mij niet mogelijk is
" dergelijke manier van handelen te begrijpen. Meermaals heb ik
" aan een of ander gevraagd hoe het toch mogelijk was en waarom
" de aartsbisschop elk ogenblik wit en zwart over het Oratorio
" sprak. Sommigen menen dat dit zijn oorsprong zou hebben in het
" feit dat Don Bosco hem uit de onbekendheid gehaald heeft, hem
" werk en een naam gegeven heeft, boeken voor hem drukte en zich
" inzette om hem de plaats te bezorgen die hij nu heeft, en dat
" hij daarom niet anders doen kan dan hem eerbied te betuigen.
" Anderen zeggen mij samen met mijn bisschop, dat hij vreest dat
" de clerus van Don Bosco die van het bisdom zou overschaduwten,

" temeer daar de zijnen uit het seminarie weg willen om naar Don
" Bosco te gaan waar men gelukkiger is. Tenslotte vreest hij tot
" zijn nadeel een bisdom in zijn bisdom te zien. Maar daar er da-
" gelijks nieuwe verwarringen ontstaan, weet ik niet waar dit zal
" eindigen.

" Geloof mij steeds Uw

"

Zeer toegenegen zoon,

"

N.N.

Advocaat Menghini legde de laatste hand aan de verzameling van de documenten die in de "Positio" moesten gelast worden. Don Bosco legde intussen de proeven van het geschiedkundige overzicht voor. Hij wees op het ontstaan van de sociëteit, op de raadgeving van de paus dat het zou zijn "een sociëteit met eenvoudige geloften (want zonder geloften zouden er geen passende banden tussen leden en leden, en tussen oversten en onderdanen, bestaan)", op het "decretum laudis" en op de moeilijkheden die men ondervond voor de H. Wijdingen. Hierna verklaarde hij in gespreksvorm "de dingen die de studie, het noviciaat en de praktische beoefening van de regels" aangaan, en kwam terug op de moeilijkheden omtrent de wijdingsbrieven die "een fundamenteel deel van de kerkelijke congregaties uitmaken". Verder haalde hij de goedkeuring aan van 1 maart 1869 en de volmacht "ad decennium" voor degenen die voor hun 14de jaar in onze huizen zijn binnengetreden en definitief in de congregatie zouden blijven; dan noteerde hij dat hem aangeraden werd voor de andere leden "een speciale aanvraag" in te dienen, "voor een bepaald aantal elke keer dit nodig was"; en inderdaad hij had het een eerste keer voor zeven gevraagd en verkregen en een tweede maal voor tien leden, en onlangs nog voor zes; hij eindigde met te doen opmerken dat hij "een kopie van de Constituties niet een relaas en gelijksoortige documenten aan de Heilige Congregatie van Bisschoppen en Regulieren had voorgelegd", om tot de definitieve goedkeuring ervan te komen en dat hij er het "merendeel" van de 28 laatste opmerkingen had ingelast. Wat de wijdingsbrieven betreft, vroeg hij de absolute volmacht "non ad quemcumque episcopum" maar slechts gelijkvormig aan het decreet van Clemens VIII.(1)

De advocaat vond de verklaring heel interessant doch veel te lang om ze in de "Positio" te kunnen inlassen. Daarbij, gezien ze gedrukt was op het formaat van de constituties dat veel kleiner is dan het gebruikelijke voor de officiële documenten van de Heilige Congregaties, raadde hij hem aan ze korter te maken en kernachtiger. Don Bosco zette zich rustig aan het werk en geholpen door de sommista maakte hij snel een volledige korte inhoud van de toestand van de vrome sociëteit, de betrekkingen met de H. Stoel, de relaties met de bisschoppen, zijn constituties, de verhouding met de burgerlijke maatschappij en de bereikte resultaten.

Dit werk kostte hem zeer veel moeite; daarbij had hij nog vele andere dingen te doen; - op de 24ste was hij met graaf Filippo Berardi

(1) Zie Bijvoegsel, nr. VI Cenno storico; p. 949.

naar Ceccano moeten gaan, hierdoor kon hij op de 26ste de H. Mis niet lezen, daar hij dringend zijn opstel aan de drukkerij moest bezorgen.

In deze samenvatting die in de "Positio" staat, leest men de volgende plechtige verklaring in hoofdletters:

" Het fundamenteel doel van de congregatie ... was van in haar
" begin steeds het GEZAG VAN HET HOOFD VAN DE KERK TE STEUNEN
" EN TE VERDEDIGEN ONDER DE MINST GEGOEDE KLASSE VAN DE MAAT-
" SCHAPPIJ EN VOORAL ONDER DE IN GEVAAR VERKERENDE JEUGD.
" Zie Regels Hfdst. I en VI."

Op 27 februari bracht hij aan Kard. Berardi een kopie van het "fa-
meus document" en de weerlegging ervan. Zijne Eminentie zei dat hij het
aan de leden van de "Bijzondere Congregatie" zou geven om het bij Mgr.
Vitelleschi te laten belanden. Ook door deze laatste werd Don Bosco op
de beste wijze gesteund. Gewoontegetrouw nam Don Berto notitie van een
twintigtal gesprekken: Op zijn vraag of iets nog de goedkeuring kon be-
moedigen, antwoordde Mgr.: "Wees gerust, indien er iets moest zijn,
meent gij dat ik het u niet zou zeggen? Wees gerust, alles komt eerst in
mijn handen!" Verder hoorde hij hem zeggen: - "De brieven van de aarts-
bisschop en de door hem gestelde voorwaarden, maken noch warm, noch
koud!"

De 4de maart was het nieuwe exemplaar van de constituties gedrukt
en Don Berto bracht een kopie ervan naar Monseigneur en naar adv. Menghi-
ni. Op de 7de maart werden zij samen met de "Positio" aan de Eminenties
van de "Bijzondere Congregatie" overhandigd.

De "Positio" over de goedkeuring van de Constituties van de Sale-
siaanse Sociëteit, Verslaggever de Hoogeerw. Mgr. Nobili Vitelleschi,
Aartsbisschop van Seleucia, secretaris, bevatte de "Consultatie" en de
respectieve documenten: - d.i. "het smeekschrift" om van de paus de de-
finitieve goedkeuring te vragen; het "Decretum laudis" van 13 juli 1864
en de 13 "Animadversiones" op de constituties; het Decreet van de defi-
nitieve goedkeuring van het instituut met de beperkte volmacht voor de
wijdingsbrieven uitgevaardigd op 1 maart 1869; de "Inlichting" (de aan-
bevelingsbrief met de gestelde voorwaarden) van Mgr. Gastaldi van 10 fe-
bruari) en zijn bijzondere brief van 23 april van 1873); de aanbevelings-
brieven van de bisschoppen van Casale, Savona, Vigevano, Albenga, Fossano
en van de aartsbisschop van Genua, de mening van eerw. consultor P. Bian-
chi, dominikaan; de samenvatting van de relatieve opmerkingen door Mgr.
Vitelleschi aan Don Bosco gegeven en tenslotte een kort overzicht, van 12
bladzijden, over de toestand van de sociëteit, door de H. Stichter onder-
tekend. (1)

(1) Zie Bijvoegsel nr. V de "Positio", nr. XV, blz. 943.

Deze liet niet na aan de Eminenties, aan de leden van de particuliere Congregatie ook het "Geschiedkundig overzicht", dat hij op eigen kosten liet drukken, persoonlijk te presenteren of rechtstreeks te zenden; en op 11 maart kreeg hij het bericht dat op de 24ste van de maand, dag door ons maandelijks aan Maria, hulp der Christenen, toegewijd, de congregatie zou vergaderen.

De 16de, verheugd en ontroerd, zond Don Bosco een nieuw rondschrijven aan de huizen, om de leden en leerlingen het goede nieuws mee te delen. Hij nodigde hen uit "om één van hart en één van ziel te zijn en aldus het licht van de H. Geest over de kardinalen af te smeken" die hun mening zouden geven over een zaak die een van de belangrijkste is voor ons tegenwoordige en toekomstige welzijn"; en hij vroeg hun "een triduum van gebeden en oefeningen van christelijke godsvrucht te houden". Hij bepaalde dat alle salesianen van de 21ste tot de 23ste een "streng vasten" zouden houden (en dat hij, die omwille van gegronde redenen hieraan niet kon voldoen, enkele bijzondere gebeden zou zeggen en die versterkingen zou doen die hij overeenkomstig zijn krachten en eigen toestand kan doen). Men zou "onze beminde leerlingen moeten aansporen om zoveel mogelijk de sacramenten van biecht en communie te ontvangen en speciale gebeden te zeggen." Dat alle leden hun vrije tijd tijdens de dag voor het sacrament doorbrengen, er hun brevier bidden en alle godsvrucht oefeningen in de kerk volbrengen. Ook de kleine clerus en de leden van de compagnie van St.-Aloysius, van het H. Sacrament, de Onbevleete Ontvangenis en van St.-Jozef moedige men aan om hetzelfde te doen. Dat men op 25, 26 en 27, dezelfde godsvruchtige oefeningen houde voor de noden van de kerk en volgens de inzichten van de paus."(1)

Bij de omzendbrief die hij aan Don Rua stuurde, voegde hij een bijzondere brief waaruit zijn hoop doorschemert dat het doel op de 24ste zal bereikt zijn en dat hij op het einde van de maand terug in het Oratorio zal zijn. Samen met nog andere boodschappen belastte hij hem ook met het zenden van een telegram aan kard. Berardi bij gelegenheid van zijn feestdag.

" Dierbare Don Rua,

"

" 1. Zorg er eens voor aan Don Savio te zeggen dat hij de
" papieren van S. Giovanni met om het even welke mening, positieve
" of negatieve, het is van geen belang, naar de Raad van State zendt.

" 2. Uit de omzendbrief zul je begrijpen op welk punt onze
" zaken staan. Zorg ervoor je klaar te houden voor woensdag in de
" Goede Week; waarschijnlijk schrijf ik je naar Alessandria te gaan;
" maar je krijgt er nog bericht over.

" 3. Op het feest van St.-Jozef, zend omstreeks negen uur een
" telegram aan kard. Berardi, aldus: "Kardinaal Berardi Giuseppe,
" Roma: priesters, clerici, leerlingen salesianen op uw feestdag
" bidden voor U en sturen vurige gelukwensen. - Rua."

(1) Zie Deel VIII, Meester en Vader, par. 3: Omzendbrieven, nr. 5, blz. 1107.

" 4. Wat de drukproeven van de levens van St.-Hieronymus be-
" treft, is het overeengekomen dat het laatste nazicht van de druk-
" proeven door ridder Vallauri zal gedaan worden; zo heeft hij mij
" beloofd; mocht het niet gaan, dan doet prof. ridder Lanfranchi het.

" 5. Groeten aan Don Barberis, Don Ghivarello, mijnheer Vitt.
" Pavesio. Zorg dat wat er in bijliggende brief staat niet buiten
" huis gaat.

" Ik hoop dat wij ons spoedig bij onze beminde zonen mogen
" bevinden, inter quos tu quoque. God zegene ons allen en geloof
" mij in J.C.

" Uw zeer toegenegen vriend

" G. Bosco, priester.

" P.S. Misschien duidelijker: - Kard. Berardi, Roma. Naamfeest
" St.-Jozef. Priesters, novicen en leerlingen salesianen
" bidden voor U en sturen hartelijke gelukwensen. - Rua.

Voor de directeur van Borgo San Martino voegde hij het volgende briefje bij zijn rondschrjven:

" Dierbare Don Bonetti,

" Uit bijgevoegde brief zul je de toestand van onze zaken
" begrijpen. Waarschijnlijk zal ik de eerste dagen van de Goede
" Week terug zijn. Hou je klaar; misschien schrijf ik je naar
" Alessandria te gaan, vanwaar wij samen een stukje van de weg
" naar Turijn kunnen afleggen.

" Groet Don Bodrato, Don Tamietti, Don Chicco en al onze
" dierbare zonen ginds.

" Bemin mij in de Heer en geloof mij,
" je zeer toegenegen vriend

" Roma, 16.2.1874. Gio. Bosco, priester.

Voor de directeur van Lanzo schreef hij de volgende regels bij het rondschrjven:

" Dierbare Don Lemoyne,

" Uit bijgaande brief kun je zien hoever onze zaken staan.
" Misschien schrijf ik je om op dinsdag van de Goede Week, 's mor-
" gens te Alessandria te zijn. Hou je klaar. Ik zal je er nog be-
" richt over geven.

" Een dierbare groet aan allen. Geheim en levendige hoop
" in de goedheid van de Heer en geloof mij geheel,

" je zeer toegenegen vriend

" Roma, 16.3.1874. Gio. Bosco, priester.

" P.S. Ik ga vooruit zonder een cent. Indien jij er hebt, breng
" er dan mee.

De maand tevoren had hij aan Don Lemoyne een andere brief over sommige zaken geschreven.

" Dierbare Don Lemoyne,
"
" Ontvang deze brief, maak hem tot de jouwe en zorg ervoor
" dat alles wat er in staat in praktijk omgezet wordt.
" Je bemerkingsen werden in acht genomen zoals dat hoort en
" je zult de resultaten ervan zien. Ik weet nog niet op welke dag
" ik terug zal zijn maar je zult het enige tijd op voorhand weten.
" Tot nu toe gaan onze zaken goed. Zeg aan Don Scavarelli
" dat hij op bijzondere wijze zijn kleine heiligen voor mij doet
" bidden. Ik heb ook de retorica-leerlingen nodig. Zeg dus aan Don
" Lasagna dat ik aan de H. Vader een speciale zegen voor zijn leer-
" lingen gevraagd heb samen met een volle aflaat op de dag waarop
" zij te communie gaan. Tenslotte heb ik veel gebed nodig.
" Groet Don Costamagna, en Fiorenzo; God zegene jullie allen,
" jezelf, de Uwen en je werk. Amen.
" Je zeer toegenegen in J.C.
" Roma, 19.2.1874. Gio. Bosco, priester.

10) Intussentijd.

Al die tijd dat hij te Rome verbleef, dacht hij samen met de medebroeders en de leerlingen van de verschillende huizen en de nieuwe Dochters van Maria, Hulp der Christenen, aan alle mensen die zijn belangstelling verdienden, zoals blijkt uit de briefwisseling die in ons bezit is. Wie weet hoeveel brieven hij geschreven en naar alle kanten gezonden heeft! Maar de weinigen die ons overblijven zijn voldoende om te begrijpen hoe hij alles en allen in geest en hart droeg.

Vele zijn gericht aan Don Rua. De eerste twee werden geschreven op dezelfde datum (waarschijnlijk was de eerste na middernacht geschreven, van 10 op 11 januari!). Zij spreken over zijn belangstelling voor de weldoeners en over de slechte financiële toestand van het Oratorio en het vurige verlangen de bouw te beginnen van de nieuwe portiersingang, maar zeggen ons voornamelijk hoe hij de nood aanvoelde van speciale gebeden en hoeveel vertrouwen hij had in de gebeden van de leden van de verschillende religieuze compagnies.

" Dierbare Don Rua,
"
" Ik had reeds geschreven aan mevr. Vicino dat het privé-
" oratorio klaar was en er bleef niets anders te doen dan de for-
" maliteit van de diensten te vervullen om haar het rescript te
" kunnen zenden.

" Danken wij de Heer voor alles.
" Wat de aandelen betreft 1) verkoop zoveel als nodig is om
" de schulden te betalen; 2) bewaar deze die overeenkomen met de
" coupons die wij van Magna Felicita gekregen hebben; 3) bewaar de
" rest tot ik terugkom. Hoeveel rente had je alles samen?
" Bereid alles om op 1 maart met de werken in het huis Coriasco
" te kunnen beginnen en het snel te beëindigen. Zorg voor veel
" cellen en dat op heel de zolder cellen gemaakt worden.
" Zeg aan de leden van de compagnie van het H. Sacrament
" dat ze bidden en een H. Communie doen tot mijn intentie. Groeten
" aan Don Barberis en zeg hem dat de aflaten door de paus verleend,
" ook toepasselijk zijn voor de zijnen en voor al de externen.
" Zeg aan de priesters dat zij speciaal bidden.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
" "
" " je zeer genegen vriend
" Rome, 11- '74 G. Bosco, priester.

" Dierbare Don Rua,
" "
" 1) Gisteren schreef ik dat men slechts de aandelen die
" nodig zijn voor het betalen van onze schulden, moest verkopen.
" Nu geloof ik echter dat het beter is alles te verkopen met uit-
" zondering van die van Magna Felicita en van de andere van die
" aard.
" 2) Wat Del Grosso betreft, handel maar zoals je in de
" Heer het beste acht.
" 3) Voor de overleden C. Fissore, bewaar wat er overeen-
" gekomen was en voor de jaren dat er nog gecelebreerd moet worden.
" 4) Schrijf ook aan Don Cerruti dat hij de gemeente en de
" schoolafgevaardigde laat handelen.
" 5) Zeg aan Don Savio dat hij zich voorbereidt om heilig
" te worden om die van Hong-Kong te gaan heiligen. Voor het gege-
" ven geld: indien het aan 6% als lijfrenten is, neem dan aan;
" anders niet.
" 6) Vergeet de bouw Coriasco niet en S. Giov. Evangelista.
" 7) Roep de leden van de Compagnie van St.-Aloysius bij-
" een. Zeg dat ze bidden maar met grote vurigheid; ik heb het erg
" nodig. God zegene ons allen.
" " Zeer genegen in J.C.
" Rome, 2-'74 G. Bosco, priester.

Aan Cesare Chiala die hem dikwijls en met de meeste vriendelijk-
heid, als kopiist hielp voor zijn geschriften of andere documenten,
schreef hij:

" Roma, 29'-1874
" Dierbare Chiala Cesare,
" "
" Je zou een boodschap moeten doen voor mij, als volgt: Ga
" naar de Heer D. Tomatis die in een eigen huis rechts van de los-
" plaats van Porta Nuova woont. Vraag hem je te zeggen of in de re-
" gels van de oblaten, die hij ons leende en die jij overgeschreven
" hebt, na de paragraaf "Immunitas locorum" waar het gaat over de
" privileges, hij het vervolg van dit werk tot het einde heeft.
" Indien hij ja zegt, vraag van mijnentwege het je te lenen,
" en zeg hem dat, behalve mijn erkentelijkheid, ik ook bijzondere
" gebeden voor hem zal doen.
" Ik had uw brief samen met mijn brief die in dezelfde zin
" geschreven is, al aan Mama gezonden.
" Zeg aan Besson dat ik voor hem een heel uitgebreid terrein
" voorbereid; en daarom weze hij "fortis in fide". Amen.
" "
" Zeer genegen in J.C.
" Bosco, priester.

Van de brieven die hij in de maand januari aan de weldoeners schreef blijven er ons twee over: de eerste aan mevrouw Luigia Radice, weduwe Vittadini te Milaan.

" Waardevolle Mevrouw Luigia,
" "
" Ik heb tamelijk lang met schrijven gewacht om hier de gang
" van de winter af te wachten, die dit jaar te Rome nogal koud is.
" Er zijn hier geen verwarmde lokalen, daar zelfs de schoorstenen
" ontbreken. De uitgangen en de vensters laten de wind in alle
" vrijheid binnen.
" Na goed te hebben nagedacht over de moeilijkheid, die u zou
" hebben om de nodige voorzorgen te nemen, raad ik U aan uit te
" stellen tot na de helft van de volgende maand of tot in november
" wanneer ik, als het God belieft, opnieuw te Rome zal zijn.
" Ik was bij de H. Vader en vroeg een speciale zegen voor U;
" hij schonk hem welwillend en hij gaf mij uitdrukkelijk opdracht
" U mee te delen dat hij U en heel uw familie een volle aflaat
" geeft op de dag waarop U allen de H. Communie zult ontvangen.
" Diezelfde aflaat en zegen verkreeg ik voor de familie van
" de Heer P. Angelo Rossi, voor die van Mevr. Marietta Villa en voor
" uw schoonzuster Radice. Wees zo goed deze geestelijke gunsten aan
" de personen voor wie ze bestemd zijn, mede te delen.
" Tot weerziens wanneer ik te Milaan kom.
" De genade van O.-H.-J. Christus weze steeds met ons en bid
" voor mij.
" "
" Zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.
" Roma, 17-1874.
" Via Sistina, 104.

De 2de brief was aan de Gravin Callori gericht:

" Mijne goede Mama,
"
" Ik ben gelukkig U te kunnen meedelen dat ik in een audiën-
" tie met de H. Vader over U en Uw familie rustig heb kunnen spre-
" ken en met hem naar believen kon praten. Tenslotte heb ik de
" zegen gevraagd voor Gravin Medolago opdat God haar moge bijstaan
" en in goede gezondheid bewaren en voor de Heer Contino Emanuele.
" Hier onderbrak de H. Vader mij en zegde "ik zegen hem van harte
" opdat hij steeds een edele christen zou zijn."
" Op het einde voegde hij er nog aan toe. Ik geef u de op-
" dracht om aan de genoemde families mijn apostolische zegen met
" de volle afluut op de dag waarop zij verlangen deze te bekomen,
" mee te delen.
" Duizend groeten aan u en heel de familie. Bid voor uw
" arme, maar in J.C. steeds uw zeer verplichte zoon
" Rome, 21-'74, Gio. Bosco, priester.
" Via Sistina, 104.

Het voordeel van alle leerlingen ging Don Bosco nauw ter harte.
Hier volgt een waardevol document dat de opvoeder, de vader en de heilige
aantoont!

" Rome 20' '74.
" Dierbare Don Lazzero
" en mijn dierbare vakjongens,
"
" Ik heb al een brief geschreven aan al mijn dierbare
" zonen van het Oratorio. Daar de vakjongens mij dierbaar zijn
" als mijn oogappel en ik aan de H. Vader voor hen een speciale
" zegen gevraagd heb, zo meen ik jullie genoeg te doen, als ik
" aan de wens van mijn hart voldoe met U een brief te schrijven.
" Dat ik jullie zeer genegen ben, moet niet gezegd worden;
" ik heb hiervan duidelijke bewijzen gegeven. Dat jullie mij dan
" liefhebben, moet ook niet gezegd worden, want dat hebben jullie
" mij geregeld bewezen. Maar waarop is deze wederzijdse genegen-
" heid gebaseerd? Op de geldbeurs? Niet op de mijne, want die maak ik
" voor jullie leeg. Ook niet op de uwe, want, verontschuldig mij,
" die hebben jullie niet.
" Mijn genegenheid is dus gevestigd op het verlangen jul-
" lie zielen te redden, die allen door het kostbaar bloed van
" Jezus Christus verlost werden. Jullie beminnen mij omdat ik
" tracht jullie op de weg van de eeuwige redding te leiden. Dus
" is het welzijn van onze zielen het fundament van onze genegen-
" heid.
" Maar mijn dierbare jongens, heeft ieder van ons werkelijk
" een gedrag dat er naar streeft zijn ziel te redden, of ze te
" verliezen? Indien onze goddelijke Zaligmaker ons op dit ogenblik

" voor zijn goddelijke rechterstoel moest roepen om ons te oordelen,
" zouden wij dan allen bereid zijn? Gemaakte voornemens die niet volbracht
" werden, ergernissen die niet hersteld zijn en gesprekken die het
" slechte aan anderen leren, zijn allemaal dingen waarvoor wij
" moeten vrezen gestraft te worden.

" Terwijl J. Christus ons met reden deze verwijten zou kun-
" nen maken, ben ik toch overtuigd dat niet weinigen zich met een
" zuiver geweten en met een ziel die in orde is, zouden aanbieden
" en dat is mijn troost.

" In ieder geval, mijn dierbare vrienden, goeie moed! Ik zal
" niet ophouden voor jullie te bidden, mij voor jullie in te zetten,
" aan jullie te denken. Jullie zullen mij met uw goede wil helpen.
" Zet de woorden van St.-Paulus, die ik hier vertaal, in de prak-
" tijk om:

" Spoor de jongens aan om sober te zijn. Dat zij nooit vergeten dat
" allen sterven moeten en dat wij ons allen na de dood voor de
" rechterstoel van Jezus moeten aanbieden. Wie niet met Jezus Christus
" op aarde lijdt, kan niet met hem in de hemel gekroond wezen!
" Vlucht de zonde als uw grootste vijand en vlucht de oorzaken van
" het kwaad, d.w.z. de slechte gesprekken die de verwoesting van
" de zeden zijn. Geeft elkaar het goede voorbeeld bij de arbeid,
" tijdens de gesprekken enz... Don Lazzero zal u de rest zeggen.

" Intussen, o mijn dierbaren, beveel ik mij aan uw liefdadig-
" heid aan; dat jullie op bijzondere wijze voor mij bidden. Dat die
" van de compagnie van St.-Jozef, die de vurigste zijn, een H. Com-
" munie voor mij opdragen.

" De genade van O.-H.-J.Christus weze steeds met ons en helpe
" ons om tot aan de dood in het goede te volharden. Amen.

"
"
"

Jullie zeer toegenegen vriend
G. Bosco, priester.

Het is niet mogelijk bij elke brief een gedetailleerde korte in-
houd te geven; het zou te lang worden, te meer daar wij voor sommige
bijzonderheden geen uitleg kunnen geven; daarbij blijkt het uit de
brief zelf waarover het gaat.

"
"
"

21-'74.

Dierbare Don Rua,

" Ik had al een antwoord op verscheidene vragen; doch het
" blad verdween en ik vind het niet meer. Nu tracht ik alles terug
" op te stellen:

- " 1) Spreek met Duffy en indien hij verlangt naar Milaan te gaan,
" laat het hem toe.
- " 2) Dat Don Casolino maar naar Amerika gaat. Is het Casolino van
" Alessandria?
- " 3) Ik stel voor dat het gebouw boven het huis Coriasco met de kerk
" verbonden wordt. Ik ga echter akkoord met wat Don Savio zegt;

- " daarom zal Don Ghivarello er voor zorgen dat de voorkant van
" het nieuwe gebouw de kerk niet misvormt.
- " 4) Het is best een 1.000 fr. rente op alles te bewaren. Indien het
" echter al geliquideerd is, laat dan alles zoals het is.
- " 5) Het tijdschrift van de "Katholieke Lectuur" kan niet tijdig
" verzonden worden.
- " 6) Zeg aan Chiaie Cesare dat ik voor hem een stuk zegen wil vra-
" gen waardoor hij willens nillens heilig wordt. Doe hem de
" beste groeten vanwege zijn vriend Don Bosco.
- " 7) Voeg bij uw gemeenschappelijke gebeden een bijzondere intentie
" voor het nichtje van kard. Berardi dat "graviter infirma" is,
" en voor kard. Antonelli die lijdt aan voetjicht.
- " 8) Markiezin Villarios, Mgr. Dell'Aquila, huize Vitelleschi, Mevr.
" Rosa, Colonna en onze gastheren, zenden U en allen die hen
" kennen hun groeten.
- " 9) Misschien heb ik vóór het einde van de week gelegenheid om u
" door bemiddeling van iemand een brief te bezorgen.
- " 10) Zijn Facciolati en Baracchi steeds braaf? Beter nog, worden
" zij heilig? Wat doen zij zoal voor opzienbarends?
- " 11) Hier is het vandaag 16° warmte, en ginds?
- " 12) Groeien de zaken, dan groeien de noden. Verdubbelt de gebeden.
" Volgende week zult ge al wat te weten komen.
- " 13) Lach maar: vannacht heb ik gedroomd: Het is een droom! Ik heb
" Ik heb gedroomd dat uw moeder in mijn kamer binnen kwam, de
" schuif waar mijn sokjes liggen opendeed en alles eruit haalde.
" Zij vond er verscheidene door de motten vernield. Wat een
" schande voor Cassini, zegde zij, om de wollen voorwerpen die
" zo duur zijn, zo te laten bederven.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
"
"
" Uw zeer toegenegen vriend
" G. Bosco, priester.

Wat een familiariteit met Don Rua! Niets buitengewoons in die droom! Toch is het een dankbare zinspeling voor het werk van haar die de moederlijke zorgen van moeder Margherita had overgenomen.

Don Rua hield hem van alles op de hoogte; en Don Bosco leidde hem in alles en vertrouwde hem alle taken toe, daar hij diens bereidwilligheid en nauwkeurigheid kende.

De volgende brief werd samen met het rondschrjven over de moraliteit verzonden:

- " Dierbare Don Rua,
"
" 1) Wat Cesare Chiala betreft, je hebt de volledige volmacht voor
" zijn "inkleding".
" 2) Geef mij de doopnaam van Dr. Fissore.

" 3) Zend mij een catalogoog van onze leden met aanduiding van de
" huizen waar zij verblijven.
" 4) Van Ridder Occelletti of van de vriend Testore zul je een brief
" ontvangen.
" 5) Wat doen Don Cibrario, Don Cuffia en zijn leerlingen? Groet
" hen.
" 6) Je zult een brief die ik aan onze broeders schrijf, ontvangen
" en ervoor zorgen hem voor te lezen en waar het nodig is, ook
" uit te leggen.
" 7) Zeg aan Chiala dat wat hij deed, goed gedaan werd. Dat hij
" moed houde en in geval er moeilijkheden zijn, dat hij mij schrijve.
" 8) Groet Streri, Besson, Lago en Dell'Antonio en Tosello en zeg
" hen dat zij blij wezen en mij schrijven.
" Bemijn mij in de Heer en geloof mij
" Zeer toegenegen in J.C.
" Roma, 4-2-'74 G. Bosco, priester.

Op 14 februari en alvorens naar het Vaticaan te gaan, schreef hij opnieuw aan het Oratorio, zeggende onder meer dat hij de paus een speciale zegen zou vragen voor de dierbare Don Provera, die zeer ernstig ziek was.

" Dierbare Don Rua,
"
" 1) Op het ogenblik kunnen wij ons niet voor Porta inzetten,
" tenzij men daar een regelmatig huis zou kunnen openen. Men kan
" de gegevens verzamelen, maar er dient over nagedacht te worden.
" 2) Ik geloof dat het niet geschikt is dat Chiala een bericht
" van zijn inkleding zendt. Hij kan brieven schrijven en dit mee-
" delen aan alle geïnteresseerden.
" 3) Wat Rho betreft, er zijn moeilijkheden. Daarom is het
" best dat wij elkaar kunnen spreken.
" 4) Onze zaken gaan allemaal zeer goed. Vanavond heb ik een
" audiëntie bij de paus en zal een speciale zegen voor onze dierbare
" Don Provera vragen.
" 5) Zeg aan Buffa en aan Garino dat ik veel aan hen denk
" maar dat zij ook een beetje aan mij denken. Wat doet Veronesi?
" Blijf bidden, en wees gerust, maar: stilzwijgen.
" In J.C.
" Uw zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.
" Roma, 14-2-'74.

In de nieuwe audiëntie bij de H. Vader vroeg hij ook een speciale zegen voor Comm. Tommaso Vallauri en belastte Don Durando dit aan de geleerde latinist mee te delen.

" Mijne dierbare Don Durando,
"
" Je hebt er goed mee gedaan mij te schrijven: op die
" manier heb ik nieuws over jou en de anderen gehad.
" Doe me een plezier even naar Comm. Vallauri te gaan en
" zeg hem dat ik met veel leed vernam dat hij ziek was. Don Berto
" en ik hebben op het graf van St.-Pieter voor hem gebeden en ver-
" scheidene dagen heb ik de H. Mis voor hem opgedragen.
" Bovendien ben ik bij de H. Vader geweest, die graag over
" hem sprak. Hij verwacht hem voor het beloofde bezoek. Zend hem
" de apostolische zegen en een volle aflaat ook voor mevr. zijn
" echtgenote op de dag dat zij te biecht en te communie zullen
" gaan.
" Groet Gaia en Macone Cherico en zeg aan Guidazio dat hij zich
" voorbereidt om een mooie prelatie te zingen.
" Bid en laat veel voor mij bidden, die in J.C. ben,
"
" je zeer toegenegen vriend
" Roma, 14-2-'74. G. Bosco, priester.
"
" Dezelfde zegen met volle aflaat voor Mevr. Giusiana samen met
" mijn groeten.

Op 14 februari behandelde het Hof van Beroep te Turijn het proces tussen de gemeente Cherasco en Don Bosco; de uitspraak viel in zijn voordeel, ook al was ze nog niet definitief.

Zodra hij hiervan op de hoogte was, schreef hij een brief zonder dagtekening aan Don Rua.

" Dierbare Don Rua,
"
" 1) Zegen en groeten aan Mevr. Cinzano. Laat ons hopen.
" 2) Schitterende uitspraak te Cherasco.
" 3) Ik verwacht de papieren waarover Don Savio sprak.
" 4) Groet hem en zeg dat ik mirakels van hem verwacht.
" Bij wie liet hij de baard?
" 5) Groet de dierbare Don Provera en heb alle mogelijke
" zorgen voor hem, ook wij bidden voor hem. Dat hij aan geen
" vasten, vet noch mager denkt en ook niet aan het brevier.
" 6) Groet Don Boverio; dat hij maar naar Sampierdarena ga.
" 7) Geduld wat de diefstal in de wasserij betreft; maar
" pas op dat de duivel de zielen niet steelt.
" 8) Hier gaan de zaken goed; bid dat God ons bescherm.
" Ik wens alle goed aan U, aan allen, aan Don Ghivarello,
" en aan Gaia.
"
" Zo weze het.
"
" Zeer toegenegen,
" Bosco, priester.

Don Rua richtte zich voor alles tot Don Bosco en deze gaf hem volmacht over alles.

" Dierbare Don Rua,
"
" Met het verlies van enkele brieven ging ook het antwoord
" op verschillende dingen verloren en ik kan me die niet herinneren.
" Geduld.
" 1) Enkele briefjes.
" 2) Je hebt de volmacht over alles.
" 3) Indien je geen geld hebt, denk erover na; ik vraag er geen.
" 4) Ik ontvang andere brieven van Genua. De zaak wordt als beëin-
" digd beschouwd; het hangt slechts van onze aanvaarding af.
" 5) Onze zaken gaan goed. Later zul je alles weten.
" 6) Waarom pruilt Don Cibrario?
" Zeg aan Gaia en de kok Bruno dat zij vrolijk wezen en veel
" bidden. Groet Belmonte en geef er mij bericht over. Geef ook het
" biljet aan Rossi maar zeg hem dat ik vrees dat met de verdwijning van
" de souverain "de Grote Kan" de missie van Hong Kong die tot zijn
" keizerrijk behoort, in een scheve positie raakt.
" God zegere ons allen en geloof mij
" zeer genegen in J.C.
" Rome, 17-2-74. Gio. Bosco, priester.

In die dagen gebeurden er in het Oratorio twee dingen die steeds meer de bijzondere hemelse bijstand aantoonde.
Bij het begin van de maand, in voorbereiding tot het feest van St.-Jozef, hoorde men op zekere nacht een eigenaardig geluid van de kant van de tuin komen. Don Rua ging samen met Buzetti zien wat er gebeurd was. Een gedeelte van het gewelf van de beerput was ingestort. Buzzetti zag een zwarte plek op de grond en hield Don Rua tegen; en kijk, onmiddellijk daarop stortte de rest van het gewelf in waar zij enige ogenblikken tevoren waren blijven staan. De put was boordevol en drie meter diep. Allen schreven het aan een bijzondere genade van St.-Jozef toe dat Don Rua en Buzzetti aan een fatale val ontkomen waren.

De dag van St.-Jozef gebeurde er nog iets eigenaardiger. Om half-tien luidden de feestklokken voor de plechtige mis toen plotseling de grote klepel van de grootste klok loskwam. Deze viel op het kleine terras naast de toren, vernielde de vloer en kwam vandaar met geweld op de speelplaats terecht. De jongens waren juist buiten voor de recreatie. De clericus Anacleto Chione was juist op die plaats, hoorde plots de verandering van klank van de grote klok, bleef staan, keek naar omhoog, zag de klepel naar beneden vallen en liep weg roepend: "weg, weg, weg!"

Bijna op elke feestdag, al was dat niet toegestaan, gebruikten enkele jongens hun ontbijt op dit terras om er van de zon te genieten, terwijl de anderen op de speelplaats aan het spel waren. Die morgen waren de spelen juist op hun hoogtepunt gekomen, vooral bij de grootste groep, die tingolo speelde.

Juist op de plaats waar de klepel neerviel stonden een paar minuten voor de val enkele van de groteren te praten. Een van hen zegde plots, zonder precies te weten waarom: - "Laat ons weggaan van hier want er zou ons iets kunnen overkomen, er zou iets op onze oren kunnen terecht komen!"

Don Lazzero bevond zich ook op de eerste speelplaats. Bij die onverwachte slag schrok hij, keerde zich om en zag de clericus Ghione de klepel opnemen en hem op de schouders nemen. Don Ghivarello die er ook bij was, verzekerde dat die enorme knuppel met het geweld van een kannonshot neerplofte.

Toen Don Bosco de instorting van de beerput vernam schreef hij aan Don Rua:

" Dierbare Don Rua,
"
" 1) Ik voeg hierbij een brief voor Turco Giovanni; zorg ervoor
" hem die te bezorgen waar hij zich bevindt.
" 2) In verband met het instorten van de beerput: het lijkt mij
" dat iemand het tamelijk bont gemaakt heeft! Laat ons echter
" God danken dat de schade slechts materieel is en men er
" met de schrik vanaf gekomen is.
" 3) Laat mij weten of de aartsbisschop iets aan Buzzetti Carlo
" gezegd heeft betreffende de kerk van S. Secondo. Indien hij
" moest vragen hoeveel geld er reeds voor dat werk uitgegeven
" werd, vraag hem dan een weinig tijd om de juiste berekening
" te kunnen opmaken, en dat men mij intussen onmiddellijk
" schrijve. Hij heeft mij al geschreven dat, gezien de ge-
" meente dat stuk grond reeds aan Don Bosco afgestaan heeft,
" dat niet aan hem kan gegeven worden zonder mijn toelating
" enz.
" 4) Terugkomend op het idee om achter het huis te bouwen wilde
" ik U zeggen dat het goed is, maar ik zou willen dat het wer-
" kelijk verder van het huis af was en ruimer. Er moet echter
" nagedacht worden of dat meer in de richting van het huis
" Bellezza of van het huis Tensi zal zijn. Denk er over na en
" maak dan een kleine tekening voor de gemeente. Anders zullen
" wij vlug een boete oplopen. Waarschijnlijk zal ik, eer men
" kan beginnen, te Turijn zijn.
" 5) Voor Don Costamagna te Lanzo kan men met Don Lemoyne afspreken.
" Indien men echter alles zo kan laten tot op het einde van het
" jaar, lijkt dat wel geschikt. Tracht het eens te worden.
" 6) De duivel wil ons de laatste stampen geven. Blijft bidden;
" voor de volgende week zult gij positieve berichten hebben.
" 7) Ik kan de schrik van de internen van Gaia niet vergeten.
" (Gaia was de kok en de internen de ... varkens.) toen zij
" hun paleis hoorden instorten.
" 8) Laat mij iets over Don Ghivarello weten; of hij braaf is,
" of hij recreatie houdt enz...

" Zorg er ook voor met de Heer Pavesio te spreken. Groet hem
" en zeg dat nieuws van hem mij veel plezier zou doen: iets over
" zijn broer en zijn school.

" Amen.

"

G. Bosco, priester.

Hier volgt de ingesloten rouwbetuiging voor de dood van de vader van de heer diak. Turco Giovanni.

" Dierbare Turco Giovanni,

"

" Don Rua schrijft mij dat je vader overleden is; dit deed
" mij leed want ik hield veel van hem. Dat God het paradijs aan zijn
" ziel moge geven. Ik heb voor hem gebeden en laten bidden en
" zal dat blijven doen.

" Het was mij een ware troost, te horen dat jij naast zijn
" bed waart. Dit zal je pijnlijker maar voor hem een grote troost
" geweest zijn.

" Nu hoop ik dat zijn ziel naar de hemel gevlogen is en daar
" op jou, op mij wacht. Dat God ons eens bij hem late komen in het
" rijk dat men nooit meer verliest. Voor je geruststelling, indien
" je iets te doen hebt of snel te regelen hebt, spreek er met Don
" Rua over die volmacht heeft voor alles.

" Eens thuis zullen wij over de rest spreken en de zaken be-
" studeren op een wijze die aan God behaagt, en in zoverre dat mo-
" gelijk is, ook aan de mensen.

" Mijn beste Giovanni, bid ook voor mij; ik heb het gebed op
" dit ogenblik echt nodig. Groet de voornaamste vrienden van de "
" plaats waar je bent. God zegene ons allen en behoude ons op de
" weg van onze eeuwige redding.

" Geloof mij steeds, in J.C.

"

" Rome, 1 maart 1874

je zeer toegenegen vriend,
Gio. Bosco, priester.

Hij interesseerde zich voor allen en voor alles, gaf antwoord aan allen over om het even wat. De clericus D. Cagliero had hem gevraagd naar de universiteit te mogen gaan en hij stemde toe. De mededeling ging verloren en op een tweede vraag herhaalde de goede vader vriendelijk zijn toestemming:

" Dierbare Cagliero Cesare,

"

" Het spijt mij dat de brief verloren gegaan is. Ik zegde
" hierin dat ik je toestond naar de K. Universiteit te gaan, als
" je maar steeds mijn vriend blijft, een voorbeeld voor onze cle-
" rici en de ijverigste van onze leraars. Beloofd? Wie zou daar
" aan twifelen?

" Een beste groet aan je leerlingen en mijn beste zonen.
" Zeg hen dat ik hun gebeden nodig heb en dat ik voor hen zal
" bidden.
" Geloof mij steeds
" je zeer toegenegen in J.C.
" Roma, 16-2-'74 G. Bosco, priester.

Cesare Cagliero bekwam zijn doctoraat in de schone letteren, was een bekwame leraar en later directeur, inspecteur en algemeen procurator van de vrome sociëteit, en door iedereen zeer geacht.

Dr. Angelo Lago, weldra salesiaans coadjuteur, vroeg hem raad betreffende de belegging van zijn bezittingen.

" Roma 14-2-'74.
" Dierbare Lago,
" Je hebt mij plezier gedaan met te schrijven; schrijf gerust als je daar reden toe hebt. Ik deel je mening: liquideren en alles in de handen van de Heer geven of ter liefde Gods, wat op hetzelfde neerkomt. Er zijn er zoveel die op het einde van hun leven geven, omdat het niet anders kan en bijgevolg heeft hun gift geen waarde. Anderen zijn voorzichtig volgens het evangelie, en geven zelf hun gift zodat het honderdvoudige hun verzekerd is.
" Laat ons van harte Hem danken die je de ijdelheid van de wereld leerde kennen en ermee breken met de daad en niet met woorden. Dit was steeds mijn idee: niets bezitten.
" Wat de derde orde betreft, ik denk er veel over na; een beetje geduld en wij zullen alles afhandelen. Zeg dit ook aan Tosselli.
" Groet Maccagno, Streri, Albinolo en Gallo Pietro.
" God zegene je; bid voor mij die steeds ben
" je zeer toegenegen vriend in J.C.
" G. Bosco, priester.

Hij bedankte hartelijk verscheidene leerlingen die hem een bijzondere brief gezonden hadden:

" Aan mijn dierbare Beoletti, Calvi, Cugiani, Gerini,
" Mantelli, Perona, Ratazzi, Varvello.
" Mijn dierbare zonen,
" Ik heb jullie brief ontvangen en bedank jullie van gan-
" ser hart. Ik hoop spoedig bij jullie te zijn, maar bid intussen
" veel voor mij en gaat eens volgens mijn intentie te communie.
" Groet van mijntwege uw leraar.

" God zegene jullie allen en geloof mij steeds in J.C.
"
" jullie zeer toegenegen vriend
" Giov. Bosco, priester.
"
" P.S. Groet voor mij, Facciolati, Baracchi en Cottini de dichter.

De clericus novice, Luigi Piscetta, liefhebber van de Latijnse taal, had hem in die taal een brief geschreven en door verscheidene makers laten ondertekenen. Ook Don Bosco antwoordde hem in het Latijn en voorzegde hem duidelijk zijn toekomst die hij zou gebruiken voor het welzijn van veel priesters en veel zielen.

" Aan de uitgelezen zoon Piscetta; gezondheid en vrede
" in de Heer,
"
" Ik ontving vol vreugde de brief die je mij samen met je
" vrienden geschreven hebt. Blijf voortgaan, mijn zoon, in de
" roeping waarvoor de Heer je tot grote dingen geroepen heeft. Nu ben
" je klein en vang je dus visjes; en er zijn er veel bij ons!
" Wanneer je groot zult geworden zijn, zal de Heer van jou een
" mensenvisser maken.
" Ga naar je professor Vittorio Pavesio en zeg hem dat ik veel
" voor hem gebeden heb en aan de paus een bijzondere zegen voor
" hem en zijn broer heb gevraagd.
" Ik groet je in de Heer en jij, bid voor mij
"
" Je vriend in J.C.
" Roma, 22 februari 1874. Giovanni Bosco, priester.(1)

Inderdaad! Luigi Piscetta, Dr. in theologie en beroemd prof. in moraal aan het aartsbisschoppelijk seminarie van Turijn, was een ware zienvisser. Zijn uiterlijk voorkomen en nederigheid waren in volledig contrast met zijn intelligentie en zijn hart. In 1888 nam hij deel aan de pelgrimstocht van de Italiaanse clerus naar Rome ter gelegenheid van het priesterjubileum van Leo XIII; en kard. Alimonda bezorgde hem in de audiëntie een stoel omdat hij klein van gestalte was; hierop kon hij dan staan om toch iets te zien. Toen de paus bij hem kwam en de kard. met zoveel lof over hem sprak, riep hij uit: "Tantillus et tantus?"

Een novice-coadjuteur, schoenmaker, schreef aan Don Bosco over het goede gedrag van de leerlingen en Don Bosco antwoordde:

(1) Ziehier de originele tekst: zie M.B. Vol. X, blz. 778.

" Dierbare Musso Bernardo,
"
" Het doet mij veel plezier dat jij en je leerlingen braaf
" zijn, zoals je mij schrijft. Doe zo voort, niet met woorden doch
" met daden.
" Ik bid God voor u allen en jullie moeten mij een teken van
" ware toegenegenheid geven en samen een H. Communie tot mijn
" intentie ontvangen.
" Van jou verwacht ik een groot geschenk en ik hoop dat je
" mij dat niet zult weigeren. Groet Cantis en D. Cibrario voor mij.
" God zegene u allen.
" zeer toegenegen in J.C.
" Rome, 3 maart 1874. Gio. Bosco, priester.

De bijzondere brieven van de heilige stonden de leerlingen geweldig aan en de clericus G. Cinzano, assistent bij de studenten, hield er aan een bijzondere brief van Don Bosco voor hen te ontvangen, zoals Don Lazzero er een gekregen had voor de vakleerlingen. Hij zette de studenten aan gedurende twee weken zich uitstekend te gedragen en schreef daarover aan Don Bosco, die hem antwoordde:

" Dierbare Cinzano,
" en al je dierbare studenten,
"
" Je deed een opperbest voorstel toen je je leerlingen aan-
" zette om mij gedurende twee weken een uitstekend gedrag te schen-
" ken. Lovend was de gedachte en zeer lovend het resultaat. Je
" spreekt mij niet over jezelf, maar als je zegt dat in deze twee
" weken allen een "optime" behaalden, meen ik dat in dat woord ook
" je waarde persoon begrepen is, nietwaar?
" Ik bedank je en al de studenten voor het geschenk; ik zal
" mijn dankbaarheid betuigen wanneer ik thuis ben. Een glas van
" die zuivere enz. enz. zal het teken van mijn voldoening zijn
" dat elk van u zal krijgen.
" Binnenkort zal ik weer bij jullie zijn, bij jullie die het
" voorwerp van mijn gedachten en bekommernis, de meesters van
" mijn hart zijn; en zoals St.-Paulus zegt: waar ik ook ga, jullie
" zijn steeds "gaudium meum et corona mea".
" Ik weet dat jullie voor mij gebeden hebben en ik dank jul-
" lie daarvoor. Later zal ik jullie de vrucht van jullie gebed
" doen kennen.
" Maar, mijn dierbare zonen, "motus in fine velocior", nu
" heb ik jullie gebeden en vurigheid dubbel nodig; alsook jullie
" voortdurend goed gedrag. Ik kan slechts weinig voor jullie
" doen, maar de beloning die God jullie voorbehoudt is zeer groot.
" Ik zal ook voor jullie bidden. Ik zegen jullie allen
" van harte en jullie zullen voor mij eens te communie gaan
" en een "Pater" en "Ave" tot St.-Jozef richten. Dat de genade
" van O.-H.-J.-C. steeds met jullie weze. Amen.
" Tu vero, Cinzano, fili mi, age viriliter ut coroneris
" feliciter, perge in exemplum bonorum operum. Argue, obsecra,

" increpa in omni patientia et doctrina. Spera in Domino: ipse
" enim dabit tibi velle et posse. Cura et conjuges Viancino visites,
" eosque verbis meis saluta; eis que nomine meo omnia fausta pretare.
" Vale in Domino.
" Romae, Nonis Martii M D C C C L X X I V
"
" Joannes Bosco, Sacerdos.

Er blijven ons ook nog enkele brieven over van de vele die hij schreef aan de weldoeners om hen te danken en hun bijzondere gunsten en zegeningen van de H. Vader mee te delen, daar hij altijd aan hen denkt en hen in zijn hart draagt.

Aan Markiezin Bianca Malvezzi van Bologna,

" Verdienstelijke Markiezin,
"
" Uw brief bereikte mij te Rome waar ik sinds twee maanden
" ben. Ik bedank U voor al uw liefdadigheid tegenover ons en voor de
" gift van fr. 50, waarmee U ons blijft helpen. Als pand van mijn
" dankbaarheid ontvangt u een bijzondere zegen van de paus en een
" volle aflaat voor u en de hele familie op de dag dat u communi-
" ceert.
" In de tweede helft van deze maand, zal ik, als het God
" belieft, terug te Turijn zijn, en ik hoop een kort oponthoud te
" Bologna te hebben en u dus persoonlijk te kunnen groeten.
" Dat God u zegene, Mevrouw Bianca, en u en uw familie alle
" mogelijke goed moge geven. Bid ook voor mij die met de meeste er-
" kentelijkheid de eer heb mij te noemen
" uw nederige dienaar,
" Roma, 3-3-'74 Gio. Bosco, priester.
" Via Sistina, 104.

Hier volgt een schrijven aan de nicht van Mgr. Gastaldi die zich zo zeer voor de vrouwelijke jeugd interesseerde, en zich zo inzette voor de St.-Pieterspenning.

" Verdienstelijke Lorenzina,
"
" De mij toevertrouwde papieren werden alle in de handen van
" de H. Vader gegeven. Hij zegde mij dat hij alles rustig zou lezen
" en de nodige schikkingen zou treffen. Meer weet ik er niet over.
" Hoe gaat het met U? Wordt ge werkelijk braaf? Verliest
" ge het geduld?
" Indien ge mij nieuws over Mama geeft, dan doet ge mij wer-
" kelijk plezier. Doe haar vele groeten van mijnentwege.
" Voor beiden zendt de H. Vader een bijzondere zegen.
" Bidt voor mij die in J.C. ben
" uw nederige dienaar
" Roma, 7-3?-'74. Giov. Bosco.

Aan gravin Carlotta Callori van Vignale:

" Mijne goede mama,
"
" Indien u deze stiefzoon niet berispt is dit een teken
" van uw buitengewone goedheid; anders verdien ik wel een opstop-
" per. Buiten huis zijn, de zaken, de familie en mama - ik heb
" er slechts ene die zo goed is, - in de steek laten en hier te Rome
" er vrolijk van genieten, zoals u in de kranten zult gelezen heb-
" ben! U hebt gelijk; ik zal later te Turijn een voorwendsel zoe-
" ken om mijn zorgeloosheid wat te verontschuldigen; omstreeks de
" 25ste van deze maand hoop ik dit te kunnen doen.
" Nochtans heb ik u en de familie nooit vergeten. Onlangs
" heb ik een speciale zegen voor uw gezondheid en die van de Heer
" Graaf, gevraagd; en voor de heer Emmanuele de drie "S": Sano,
" Sapiente, Santo.(1)
" Ik schrijf niet verder om niet berispt te worden,
" maar zeg slechts dat ik God steeds bid opdat Hij u werkelijk
" gelukkig in deze en de andere wereld moge maken.
" Deze week is van groot belang.
" Bid veel voor mij en geloof mij in J.C.,
" uw zeer toegenegen zoon en deugniet
" Roma 8.3.'74 G. Bosco, priester.
" Via Sistina, 104.

Mevrouw Uguccioni had hem rijkelijk van het nodige voorzien voor zijn reis van Florentië naar Rome. Hij had haar reeds volgend briefje met dankbetuigingen en kanttekeningen van Don Berto, verzonden:

" Mijne goede Mama,
"
" Onze reis verliep uitstekend; de kip smaakte opperbest,
" zij bewees buitengewone dienst, de wijn was uitstekend. De fles
" is helemaal leeg geraakt. Ons adres: Torre de' Specchi ofwel
" Via Sistina 104, bij de heer Sigismondi.
" Het doel van deze brief is u nieuws over de heer Tommaso
" te vragen. Ik liet hem heel ongesteld achter.
" God geve u beiden de gunst van vele gelukkige levensjaren.
" Bid voor deze arme maar in J.C. steeds
" zeer nederige dienaar,
" Gio. Bosco, priester.
"
" Ook ik maak van de gelegenheid gebruik om u mijn dankbaar-
" heid nogmaals uit te drukken. Eerst voor uw edelmoedige gast-
" vrijheid en om u te bedanken voor het uitgelezen voedsel dat u

(1) Drie woorden met beginletter **S** : Sano, Sapiente, Santo: gezond, wijs, heilig.

" ons op reis meegaf. Ik verzeker u dat wij er een goed middagmaal
" aan gehad hebben. Zowel Don Bosco als de arme schrijver, hebben
" smakelijk gegeten. God zij dank gaat het ons goed; maar wie ons
" ter harte gaat is de heer commandeur Tommaso. Laat ons hopen dat
" hij met de hulp Gods en de goede zorgen bij onze terugkeer weer
" in de beste gezondheid verkeert.

Nu schreef hij haar opnieuw een brief met een heiligenprentje
waaronder hij de volgende woorden zette: "Breng onze zegen aan de echt-
genoten Uguccioni".

" Laten wij ophouden met het gemor en onze plicht vervullen.
" In de afgelopen dagen heb ik niet geschreven, maar ik heb u en de
" heer Tommaso in mijn gebeden niet vergeten en de H. Vader voor u
" om zijn zegen gevraagd. Morgen begint de noveen van St.-Jozef en
" ik verzeker u dat ik in die dagen tijdens de heilige mis een
" speciaal memento en een gebed voor u beiden zal zeggen. Goed zo?
" Ik weet nog niet wanneer ik kom, waarschijnlijk omstreeks
" de 25ste van deze maand. Ik zal het medelen zodra dit vaststaat.
" In de afgelopen dagen heb ik veel te doen gehad en nu lopen
" mijn zaken ten einde. Maar het is het delicaatste ogenblik waarop
" ik uw gebeden en die van uw bijzondere kennissen veel nodig heb.
" Don Berto is nog steeds mijn engelbewaarder en hij zegt mij
" dat hij voor u zal bidden en voor uw kleine en grote familie, en
" hij laat u groeten.
" God zegene u allen. Hopend dat deze brief de Heer Tommaso
" in een betere gezondheid zal aantreffen dan hij was toen ik hem
" zag, heb ik de eer mij van U, mijn goede mama, te mogen noemen
"
" de zeer toegenegen dienaar en zwerverszoon
" G. Bosco, priester

Aan Vittorio, een goede leraar, die in het Oratorio les gaf in de
hogere gymnasiumklassen:

" Mijn dierbare Vittorio Pavesio,
"
" Ik heb meermaals bericht over je gehad en weet dat je meer-
" maals ongesteld was. Het doet mij echt leed en ik heb **je** dikwijls
" aan de Heer aanbevolen.
" Er was en er is ook nu geen gevaar dat jij naar het para-
" dijn overgaat; dat wordt naar een gepaste tijd verschoven, totdat
" wij onze plannen ontworpen en uitgewerkt hebben.
" Je hebt mij een gunst gevraagd; ik sta het je toe wat het
" ook wezen moge, als het maar geen afscheid van je klas betekent.
" In ieder geval zullen wij elkaar spreken en overeenkomen.
" Groet je broer, indien hij nog te Turijn is, en jij: bid
" voor mij.
" God zegene je en geloof mij in J.C.
" je zeer toegenegen vriend
" Rome, 17-5-'74 Gio. Bosco, priester.
" Via Sistina, 104.

Don Bosco had veel achting voor Pavesio en zou graag gewild hebben dat hij clericus werd. Hij had hem dat ook meermaals openlijk gezegd en geschreven,

Een kanunnik van het bisdom Bagnorea, die hem misschien te Rome ontmoet had, vroeg hem om een woordje als presentatie aan de prinses van Aosta (Maria Vittoria Carlotta Enrichetta Giovanna Dal Pozzo della Cisterna) vrouw van prins Amadeo Ferdinando, Maria, Hertog van Aosta, Don Bosco antwoordde:

" Beste Heer Kanunnik,
"
" Ik herinner mij U zeer goed en ook de goede betrekkingen
" tussen ons, en heb in mijn geringheid nooit vergeten voor U te
" bidden.
" In verband met het eeuwfeest van St.-Bonaventura, moet
" ik U zeggen dat ik geen enkele betrekking met de genoemde
" Prinses d'Aosta heb, hoewel ik weet dat ze godvruchtig en heel
" liefdadig is. Er is echter één middel dat waarschijnlijk slagen
" zal.
" Verklaar uw zaak en vraag dan een korte aanbevelingsbrief
" aan uw bisschop. Laat bovendien de stempel: "Bisschop van
" Bagnorea" op de omslag zetten. Stuur de brief per post op
" en hij zal rechtstreeks in haar handen terechtkomen. De
" andere middelen zijn onzeker en eindigen op niets.
" Indien ik U met iets van dienst kan zijn, vraag het mij
" dan zonder reserve.
" Ik zend u per post de catalogoog van enkele van onze abbonemen-
" ten en boeken en beveel de verspreiding hiervan aan Uw ijver
" aan. Indien iemand boeken en abonnementen met missen wil ver-
" goeden, kunnen wij dit zeker doen.
" Tijdens deze maand ben ik te Rome, daarna te Turijn.
" Ik vraag U mijn nederige betuigingen van eerbied aan Uw
" bisschop over te maken en mij aan de Heer aan te bevelen, ter-
" wijl ik mij van U noem
" de zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.
" Roma, 17 maart 1874.

11) "Alles is gedaan!"

Laten wij voortgaan met ons verhaal.

In de maand maart had Don Bosco een andere audiëntie met de paus, hiervan bleef ons slechts een pro-memorie.(1)

Gezien de vele aanvragen voor nieuwe stichtingen, ook in missiegebieden, vroeg hij aan de paus de toelating hiervoor:

" Heilige Vader,
"
" Priester Giovanni Bosco, overste van de Congregatie
" van de H. Franciscus van Sales, nederig aan uw voeten neergeknield,
" drukt het verlangen uit dat hij de onderhandelingen wil af-
" sluiten om te openen:
" 1) Een huis voor arme katholieke kinderen van het eiland Hong-
" Kong in China.
" 2) Een tehuis met scholen in de Savannen van Amerika.
" 3) De administratie en de directie van een liefdadigheidsinsti-
" tuut te Genua onder de naam "wezenhuis van de Putti".
" 4) Een college voor de christelijke en wetenschappelijke opvoe-
" ding van jongens uit de minder gegoede klassen van de maat-
" schappij, vooral voor hen die een bewijs van roeping zouden
" geven, te Ceccano.
" Tot nu toe hadden de onderhandelingen rechtstreeks met
" de respectieve diocesane bisschoppen plaats; daar men echter vol-
" gens de salesiaanse Constituties, geen nieuwe huizen mag openen,
" noch de administratie ervan mag aanvaarden zonder de toestemming van de
" H. Stoel, doet hij nederig beroep op U. H. en smeekt de opportune
" volmachten ervoor af.
"

Gio. Bosco, priester.

Een andere moeilijkheid deed zich voor; waarschijnlijk werd zij door P. Bianchi veroorzaakt, die het hoofdstuk van de externen zelfs niet in het bijvoegsel wilde. Don Bosco zond de "Regulae" terug naar de drukkerij (waarschijnlijk had hij het zetsel hiervan laten bewaren) om er een andere uitgave met weglating van genoemd hoofdstuk te drukken. Hij bracht

tevens drie kleine verbeteringen en een bijvoegsel in het VIIde hoofdstuk aan: "Over het bestuur van de sociëteit" nl. dat de herkiezing van de Algemeen Overste, door de H. Stoel moet bevestigd worden en in de "Formule van de geloften" bracht hij de verwijzing op naam van de Algemeen Overste in rechtstreekse vorm aan.(1)

Adv. Menghini vertrouwde Don Berto toe dat de eerw. consultor naar kard. Berardi gegaan was om hem tegen onze congregatie op te ruien.

Don Bosco die steeds op zijn hoede was om alle moeilijkheden uit de weg te ruimen, verzocht Mgr. Sallua een goed woordje bij P. Bianchi, commissaris-generaal van het H. Officie, te willen doen.

Vol goedheid antwoordde hij hem:

" Mijn Zeereerwaarde en zeer dierbare Don Bosco,
"
" Om geen tijd te verliezen breng ik Zeereerw. P. Bianchi,
" consultor van de Congr. van BB. en RR. onmiddellijk op de hoogte
" en deel hem zelfs uw brief mee. Wil dus naar P. Bianchi gaan en
" wees gerust dat U hoffelijk zult ontvangen worden. Leg hem rustig
" alles uit over het doel van uw instituut en wees er zeker van,
" U zult veel, zeer veel geholpen en gesteund worden
" Ik ben voortdurend werkzaam in verschillende congregaties
" en houd mij ook bezig met predikatie, zodat een samenkomen niet
" gemakkelijk zou zijn.
" Moed! Mijn beste Don Bosco. Onze-Lieve-Vrouw en St.-Jo-
" zef zullen U beschermen! Dank voor de prentjes. Bid voor mij
" en dat de Heer mij een geest van eenvoud en liefde moge geven.
" In J.M. ben ik Uw
" Zeer toegenegen Fr V.L. Sallua
" S.O. 17 maart 74. Comm.-generaal.

Juist diezelfde dag raadde men Don Bosco aan een kort verslag op te stellen van de redenen die hem ertoe brachten op de definitieve goedkeuring van de constituties aan te dringen. Dit om gemakkelijker een twijfel weg te nemen en de moeilijkheden op te lossen. 's Anderendaags zond hij de volgende "Gedachten" aan de kardinalen van de "Bijzondere Congregatie", aan Mgr. Vitelleschi, aan kard. Berardi en ook aan de H. Vader.

" Enkele gedachten die priester Giov. Bosco ertoe brengen
" op de definitieve goedkeuring van de Constituties van de sale-
" siaanse sociëteit aan te dringen:

(1) Zie Bijvoegsel, nr. IV, numm. 2, blz. 915: et tibi, nostrae societatis superior...

- " 1° De Congregatie kreeg haar absolute goedkeuring met het decreet
" van 1 maart 1869.
" Na een beoefening gedurende drieëndertig jaren kon men hieraan
" wijzigingen, toevoegingen of schrappingen aanbrengen die nut-
" tig werden geacht voor de goede praktische gang van het insti-
" tuut.
- " 2° De aanbevelingsbrieven van vierenveertig bisschoppen (1) die hun
" stem in haar voordeel uitbrachten. En rekening houdend met
" de wijze, de tijd en de middelen waarmee zij gesticht werd,
" met de geestelijke vruchten, die, dank zij de barmhartigheid
" van God konden verkregen worden, zien zij in dat werk de hand Gods.
- " 3° Indien men zegenrijke vruchten bekwam met de eenvoudige regels,
" heeft men reden te hopen dat deze nog veelvuldiger zullen zijn
" na de opmerkingen die door de H. Stoel werden gemaakt en aan de
" Constituties werden toegevoegd.
- " 4° De 16 in verschillende bisdommen geopende huizen eisen bepaalde
" en vaste relaties met de respectieve bisschoppen, zoals deze
" zelf dagelijks vragen.
- " 5° Het aantal aangeslotenen beloopt circa 330 en ongeveer 7.000 kin-
" deren zijn hun toevertrouwd. De bijna afgesloten onderhandelinge-
" ren om huizen in Amerika, Afrika en China te openen, maken een
" regel noodzakelijk; hij moet bij de leden alle onzekerheid weg-
" nemen en ook de vrees voor mogelijke wijzigingen ervan. Het zou
" integendeel een grote troost zijn en allen veel moed en ver-
" trouwen geven, indien zij de zekerheid hadden dat hun Consti-
" tuties definitief werden goedgekeurd en dat zij dientengevolge
" door vaste banden met de plaatsvervanger van J.C. verbonden
" waren.
- " 6° Er is een noodzaak aan een praktisch directorium van de Con-
" stituties, zowel voor de morele als voor de materiële kant.
" Dit is een uiterst noodzakelijk werk dat priester Don Bosco
" vurig voor zijn dood wenst te volbrengen.
- " 7° Ingeval een artikel van de Constituties moet gewijzigd worden,
" kan dit bij de driejaarlijkse rekenschap over de morele, reli-
" gieuze en materiële toestand van het instituut aan de H. Stoel
" gedaan worden of ook in de algemene kapittels die om de drie jaar
" gehouden worden. Bij deze gelegenheden kan men artikels wij-
" zigen of aan de constituties toevoegen, die echter maar van
" kracht worden wanneer zij door de H. Stoel zijn goedgekeurd.
" Zie Regulae, hoofdstuk 6 nr 2 en hoofdstuk 7 nr 6.
- " 8° De levendige wens dat deze grote daad, de belangrijkste voor
" elke kerkelijke congregatie, door de huidige godvruchtige,
" geleerde en liefdevolle Eminenties de kardinalen, die door de
" grote clementie van de paus worden uitgekozen om over deze
" materie hun verlichte mening te uiten, moge volbracht worden.
- " 9° Uiteindelijk opdat dezelfde heilige wonderbare paus, de liefde-
" volle Vader die spiritueel en materieel zich verwaardigde deze
" Congregatie te zegenen, te beschermen en goed te keuren,

(1) Zo leest men in het origineel.

" ook aan de Constituties van dezelfde Congregatie de definitieve
" ve goedkeuring moge geven, tot meerdere glorie van God en van
" de heilige katholieke godsdienst, ten voordele van de zielen
" en tot luister van de salesiaanse sociëteit.

De delicate zorg om tot het doel te raken nam de heilige voortdurend in beslag. In deze dagen ging hij meermaals de leden van de particuliere congregatie bezoeken.

Met kard. Martinelli had hij een gesprek van 3 uren; tot verwondering van de kardinaal had hij voor elke moeilijkheid een oplossing. Temeer dat hij voordien een slechte opinie over Don Bosco had.

Aan kard. Bizzarri bood hij twee prentjes van O.-L.-Vrouw aan en deze weigerde ze aan te nemen. Daarna presenteerde hij hem een kopie van de omzendbrief aan de huizen waarin hij bijzondere gebeden voor de "particuliere congregatie" gevraagd had; maar bij het lezen van deze regels, riep de kardinaal uit:

- Neen, neen! om de liefde Gods, het mag toch geen pact zijn!
- Maar minstens uit dankbaarheid, antwoordde Don Bosco.
- Ook niet, zei de kardinaal.

En hij zegde hem dat er niets meer nodig was voor de definitieve goedkeuring van de Constituties, daar de H. Vader hem gezegd had alle gewetensbezwaren opzij te zetten en de hand te openen.

De kard.-vicaris weerhield hem ongeveer anderhalf uur en zegde hem dat hij, alvorens de "positio" gelezen te hebben, reeds overtuigd was dat het instituut een werk van God was. Hierna sprak hij over deze en gene bewering van Mgr. Gastaldi en Don Bosco legde de zaken zo duidelijk uit dat de kardinaal uitriep: "Wel, hoogstens zal men enkele bemerkingen maken, maar niet meer!" Toen vertelde hem Don Bosco wat de vorige avond bij het bezoek aan kard. Bizzarri was voorgevallen. De kard.-vicaris moest erom lachen en vroeg hem hartelijk dat men veel, zeer veel voor hem zou laten bidden, daar hij er heel tevreden over was.

Ook Kard. De Luca ontving hem hartelijk. Toen Don Bosco hem enkele raadgevingen vroeg die met de meeste erkentelijkheid zouden aangevaard worden, nam hij hem bij de hand en keek hem enkele ogenblikken ernstig aan. Tenslotte zegde de kard.: "Wees goed op uw hoede voor de aartsbisschop van Turijn!" En Don Bosco: "Twijfel daar niet aan, Emin. ik zal er gebruik van maken, maar nu genoeg over dit probleem!"

Bij de bezoeken gaf hij aan allen een klein geschenkje, ook aan de familieleden en aan het dienstpersoneel. Dat stond op zijn programma. Zekere avond bevond hij zich met Don Berto in een nogal eenzame straat en een arme vroeg hem een aalmoes. Daar hij niets op zak had vroeg hij ites aan Don

Berto, maar ook deze had niets bij zich. Geduld!
Voortgaand deed Don Berto hem opmerken dat er zoveel armen om aalmoezen vroegen en dat, indien hij aan allen iets had willen geven, hij een hele som zou nodig gehad hebben. Don Bosco antwoordde:

- Weet gij niet dat er geschreven staat: Date et dabitur vobis?... Hij had de armen van heel de wereld willen helpen

Zijn erkentelijkheid was al even groot voor allen die hem hun hulp aanboden. Uit Rome had hij een geschenk aan de prefect van de provincie van Turijn gezonden en hij ontving de volgende brief:

" Turijn, 7 januari 1874.
" Zeer geachte Heer,
" Ik ben buitengewoon erkentelijk voor uw welwillendheid,
" maar U zult mij willen vergeven indien ik, trouw aan het principiep
" om geen geschenken van iemand aan te nemen, U moet verzoeken om
" de haas die U mij wilde schenken te mogen terugzenden. Geloof
" echter dat ik er dankbaar voor ben, alsof ik hem aanvaard had.
" Aanvaard mijn betuiging van mijn eerbied.
" Uw zeer toegewijde dienaar,
" ZOPPI

Over het algemeen werden ook zijn kleine geschenken dankbaar aanvaard te Rome. Aan velen schonk hij samen met een prentje van O.-L.-Vrouw een exemplaar van zijn "Geschiedenis van Italië" in dit jaar herdrukt of van de "Giovane provveduto".

Aan kard. Berardi zond hij enkele flessen Bordeaux en Macon. Andere zond hij aan Markies Angelo Vitelleschi. Aan de Markiezin Clotilde zond hij een doos suikergoed en aan Mgr. een doos droge vijgen. Te gast in het huis Sigismondi schreef hij op 14 maart voor het naamfeest van Mevr. Matilde een gedicht dat hij door Don Berto liet overschrijven. Hij las het aan tafel en bood het daarna aan Mevr. aan, samen met een schilderij van St.-Matilde.

Nell' Onomastico giorno (zie M.B. Vol. X, blz. 789).

Aan de kard.-vicaris, kard. Berardi en enkele anderen, schonk hij een kopie van de "drie Profeties" waarover we al vroeger spraken. En onnodig te herhalen dat hij dit heel confidentieel deed, zonder te zeggen dat hij ze geschreven had en ook met de verklaring dat hij er geen andere waarde aan hechtte dan deze van eenvoudige ingevingen of verlichtingen uit de hemel, waarvan de vervulling afhing van de goede menselijke wil en van de getrouwheid aan de afgeleijde wegen in zulke mededelingen.

De 23ste, de dag waarop de discussie voor de goedkeuring van de Constituties zou plaats hebben, bracht hij nogmaals een bezoek aan kard. Martinelli, die hem bij het weggaan zegde: - Hier dan mijn stem:

"Affirmatief met de bemerkingen!" Zijn bemerkingen betroffen kleine zaken.

Echt blij zei adv. Menghini aan Don Bosco en aan Don Berto, dat hij bij de kard.-vicaris geweest was. Hij was zeer gunstig gestemd en hij had hem nog gezegd: "Ik probeerde Don Bosco te ondervragen over de moeilijkheden met de aartsbisschop en hij antwoordde mij triomfantelijk. Voor Don Bosco verdwijnen de moeilijkheden, hij vindt niets moeilijk. Alles is gemakkelijk, elke moeilijkheid verdwijnt!"

Kard. Luca had hem gezegd dat hij zijn stem "iuxta modum" zou geven, d.w.z. volgens de vraag.

Hij schreef die dag een andere brief aan Mgr. Vitelleschi en Don Bosco gaf een lire aan de koster van de kerk van "S. Andrea delle Fratte" opdat deze 's anderendaags 's morgens 2 kaarsen zou doen branden aan het altaar van de Madonna van het Mirakel, en ze heel de dag door zou laten branden.

Op 24 maart, vooravond van O.-L.-Vrouw Boodschap, om 10 uur, vergaderde de particuliere congregatie bij de kardinaal-vicaris. Ondanks de vele wijzigingen en toevoegingen aan de constituties verliep alles tamelijk gunstig. Maar de brieven van Mgr. Gastaldi, vooral die van 20.4.73, deed de discussies verlengen. Om 1.30 u. besloten de Eminenties de laatste dag van de maand opnieuw bijeen te komen. Don Bosco die gedacht had dat de aanvraag dezelfde dag gunstig aanvaard zou geweest zijn, was enigszins bezorgd. Het bericht bleef niet verborgen en op 25 maart publiceerde de "Popolo Romano" de volgende verzinselen:

" Gisteren discussieerde men in de commissie van kardinalen,
" voorgezeten door de kard.-vicaris, de aanvraag van priester
" Bosco van Turijn om zijn congregatie ook te Rome te vestigen
" en er twee colleges te openen: één nabij de Sudario-kerk van
" koninklijk patronaatsrecht, en een tweede te Ceccano, op het
" eigendom van de heren Berardi. Men gelooft dat het decreet van
" de commissie ongunstig was, daar de jezuiten alle moeite doen
" om de rivaliteit van Don Bosco uit te schakelen."

Zoals wij al zagen was dat niet het enige bericht van de pers, die zich in die dagen ten zeerste geïnteresseerd had en zich nog steeds interesseerde voor de gedurfde onderneming ten voordele van de temporaliën van de bisschoppen.

De 25ste liet Don Berto een mis opdragen aan het altaar van de Madonna van Mirakel in S.Andrea delle Fratte en deelde de directeurs de volgende woorden van de heilige mee:

" Aan de dierbare Heer ...
"
" Woorden van Don Bosco aan zijn beminde salesiaanse zonen
" van het huis van ...:

" Favete linguis atque os claudatur ad ora. De eerste vergadering van
" de 24ste verliep goed. De tweede en laatste zal de 31ste van
" deze maand plaats hebben. Ook hiervan verwacht men een gelukkig
" resultaat. Blijft bidden, weest verheugd en wacht met geduld op
" datgene wat de Heer voor ons zal beschikken. Wij zullen U spoedig
" ander nieuws schrijven. God zegene ons allen."

"
" Aanvaardt, samen met die van onze zeer beminde Vader, ook
" mijn nederige toegenegen groeten, terwijl ik mij steeds noem

"
" uw zeer toegenegen dienaar
" Berto G., priester

" Rome, dag van O.-L.-Vr. Boodschap, 1874.

Don Bosco ging onmiddellijk naar Kard. Berardi, die hem op-
nieuw zijn vreugde uitdrukte voor het telegram van het Oratorio bij
gelegenheid van zijn naamfeest. Na een vriendelijk onderhoud begeleidde
hij hem tot aan de deur en zegde hem gerust te zijn en alles aan hem over
te laten; hij zou voor alles zorgen. De kard. eindigde met de volgende
woorden: "Wij kennen voldoende Don Bosco om geen geloof te hechten aan de
woorden van de aartsbisschop van Turijn!"

De door de commissie van kardinalen gewenste verbeteringen waren
zo talrijk dat Mgr. Vitelleschi nog 4 exemplaren van de regels vroeg.
Don Bosco zond er 6 met de verbetering van een "N hoofdletter" ... zoals
hem door kard. Martinelli was aangeraden. Die N... was misschien de
eerste letter van N.oviciaat waarvan men aan Don Bosco een reglement of een
bijzonder directorium vroeg. Zonder dat zou de commissie van kardinalen
niet opnieuw kunnen bijeenkomen.
Wat gedaan? Zonder tijd te verliezen schafte Don Bosco zich de regels van
een ander instituut aan, las en herlas ze, terwijl hij de mededelingen
van Mgr. Vitelleschi en andere prelaten overwoog.

De 27ste 's avonds in plaats van te gaan slapen, na een korte
wandeling met Don Berto op de Piazza Barberini, zette hij zich aan tafel
en bleef daar tot 2 uur 's nachts. Dan riep hij Don Berto die ook niet
was gaan slapen bij zich. Hij gaf hem de bladzijden die hij geschreven
had om ze over te schrijven en 's morgens gaf hij ze aan de secretaris
van de H. Congregatie.

De 28ste ging hij naar kard. De Luca en toonde hem de anonieme
brief waarin de beschuldigingen van de aartsbisschop weerlegd waren.

- Dit is een schat, zegde de kard.; laat er voor alle kardinalen en
voor mij, een afschrift van opmaken!

- Maar dit is een geheim!

Maar wat geheim! Wanneer het ten voordele van een derde is?!...
Doe het, doe het maar!

De anonieme brief, die wij reeds hebben aangehaald was de weer-
legging van de brief die op 9 januari van dit jaar aan de kard. gezonden werd;

maar in die dagen werd aan de kardinalencommissie de nog meer autoritaire brief overgemaakt die Mgr. Gastaldi op 20 april 1873 aan kard. Caterini, prefect van de H. Congregatie van het Concilie gezonden had. Don Bosco werd daarvan op de hoogte gebracht en er werd hem aangeraden een directe weerlegging ervan te maken. Hij deed het en op 29 en 30 maart zond hij een ondertekende kopie ervan aan de kard.-vicaris, aan kard. Martinnelli, aan kard. De Luca en aan Mgr. Vitelleschi.

" Pro memorie over een brief die de aartsbisschop van Turijn
" omtrent de salesiaanse congregatie geschreven had.

"

" Men moet vooropstellen dat Mgr. Gastaldi, huidige
" aartsbisschop van Turijn, tot op 10 februari 1873 steeds een
" constant bewonderaar en onvermoeid medewerker van het salesiaans
" instituut was. In die tijd (10 februari 1873) zond hij de
" priester Bosco met levendig aanmoedigende woorden naar Rome
" samen met een Latijnse aanbevelingsbrief, waarin hij verklaarde
" dat hij de vinger Gods in het bestaan en het behoud van het instituut
" had herkend; hij prijst er bovenmate het vele goed dat dit instituut
" gedaan heeft en nog doet en verheft de armen stichter in de wolken.

" 1° De regels, zegt hij, werden nooit door zijn voorgangers goedgekeurd.

" Antw.: In de documenten die aan de H. Congregatie van Bisschoppen
" en Regulieren werden voorgelegd, bevindt zich het decreet van Mgr.
" Frasoni (31 maart 1852) waardoor het instituut van de Oratorio's
" wordt goedgekeurd en de priester Bosco als hoofd wordt aangesteld,
" met alle volmachten die nodig en nuttig zijn voor de goede gang van
" het instituut.

"

" 2° Er werd nooit een goedkeuring aan de aartsbisschop Riccardi
" noch aan hemzelf gevraagd.

" Antw.: Wanneer een instituut door een diocesaan bisschop is goedgekeurd,
" weet men niet of men van elke nieuwe bisschop een nieuwe goedkeuring
" nodig heeft. In ieder geval is het een feit dat de priester Bosco een
" verzoekschrift aan Mgr. Riccardi richtte waarin hij de bevestiging van
" het hierboven besproken onderwerp vroeg. Deze antwoordde, zoals later
" Mgr. Gastaldi verschillende malen deed, dat wanneer een instituut door
" de H. Stoel is goedgekeurd het de bisschoppelijke goedkeuring niet meer
" nodig heeft.

" Daar hij aan het voortbestaan van het instituut wilde meewerken,
" bevestigde hij op eigen initiatief met een daartoe bestemd decreet
" alle door zijn voorgangers verleende voorrechten en volmachten en
" voegde er verschillende nieuwe aan toe, onder meer de parochiale
" machten (Decr. 25.12.1872).

"

" 3° Het tweejarige noviciaat: een uitsluitende ascetische bezigheid.

" Antw.: Dit kon in andere tijden gebeuren maar de tegenwoordig
" niet meer in onze streken; want dat zou eerder het salesiaans instituut
" te niet doen. Ingeval de burgerlijke overheid het bestaan van een
" noviciaat zou vernemen, zou zij dit onmiddellijk ontbinden

" en de novicen wegsturen. Daarbij zou zulk noviciaat niet aangepast
" zijn aan de salesiaanse constituties, die als basis het actief
" leven van haar leden heeft. Als ascetiek worden slechts de oefen-
" ingen behouden die nodig zijn om de geest van een goed priester
" te vormen en te bewaren; een dergelijk noviciaat zou niet geschikt
" zijn voor ons, daar de novicen de constituties niet volgens het
" doel van de Congregatie in praktijk zouden kunnen brengen.

"
" 4° Er zijn al eeuwig geprofesten weggegaan die reden tot klach-
" ten geven enz.

" Antw.: Tot op heden ging er slechts één weg: Pater Frederico
" Oreglia. Hij behoorde als leek tot onze congregatie en verliet
" deze om bij de jezùieten binnen te treden en er zijn studies te doen.
" Zo gebeurde het inderdaad en nu verricht hij op verdienstelijke
" wijze priesterdienst.

"
" 5° Deze congregatie veroorzaakt niet weinig moeilijkheden aan de kerke-
" lijke discipline van het bisdom.

" Antw.: Ongegronde bewering! De bisschop van Turijn kan tot op
" heden geen enkel feit dienaangaande aanhalen.

"
" 6° Te dikwijls ontvangen zekere leden na de driejaarlijkse gelof-
" ten de heilige Wijdingen "titulo mensae communis" en gaan
" daarna weg, enz.

" Antw.: Ongegronde bewering! Geen enkele van hen verliet tot nu toe
" de salesiaanse congregatie.

"
" 7° Een van zijn diocesanen van Saluzzo, die nauwelijks in deze
" congregatie was gewijd, ging weg enz...

" Antw.: Totaal ongegrond. De priester, over wie hij ook in andere opeen-
" volgende brieven spreekt en die men als voorbeeld wil aanhalen,
" behoorde nooit tot de salesiaanse congregatie. Hij werd door Mgr.
" Gastaldi gewijd met regelmatige kerkelijke titel. Hij werd gewijd
" zonder aanbevelingsbrief en tegen de mening van Don Bosco in,
" naar wie hij door zijn bisschop gezonden werd en in wiens huis
" hij kosteloos zijn studies gedaan had.

"
" 8° Seminaristen uit het seminarie weggestuurd, in de salesiaanse
" congregatie opgenomen, naar andere huizen en bisdommen gestuurd
" en daar gewijd, kwamen later naar hun bisdom terug.

" Antw.: Niets van deze feiten is waar; en mocht dit in de toekomst
" gebeuren, dan staat het steeds de bisschop vrij hen in zijn bisdom
" aan te nemen of te weigeren, zoals hij doen kan met ieder ander
" persoon die uit een ander religieus instituut weggaat.

"
" 9° Verder is het goed te doen opmerken dat, indien men de gestel-
" de voorwaarden zou aanvaarden, de salesiaanse congregatie,
" bij gebrek aan materiële middelen haar huizen moet sluiten en
" de godsdienstlessen moet schorsen omdat er geen catechisten
" noch onderwijzers meer zouden zijn. Zij zou integendeel als
" morele instelling in het oog lopen van het burgerlijke gezag.
" Haar leden zouden weggezonden worden en bijgevolg zou het ge-
" daan zijn met de sociëteit.

- " 10° Men doet bovendien opmerken dat de huidige aartsbisschop
" nooit de minste klacht of opmerking over de leden of overste van
" de salesianen uitte. Integendeel, wanneer hij een seminarist
" met uitzonderlijke kennis en deugd, als voorbeeld wilde stel-
" len, deed hij dat steeds met salesiaanse leerlingen.
"
- " 11° Wat men in de brief van 20.4.1873 zegt, is met andere woorden
" in drie andere geheime en latere brieven herhaald geweest en
" werd gericht tot dezelfde Congregatie van Bisschoppen en Re-
" gulieren, maar altijd werd er gezinspeeld op vage feiten die
" niets met de leden van de salesiaanse sociëteit te maken hebben.
"
- " 12° Tot rechtzetting van die brief en ter ere van de waarheid
" meent men dat het werkelijk passend is, dat deze pro memorie
" aan diezelfde brief gehecht wordt.
"
"
" Gio. Bosco, priester.

De 31ste ging Don Berto terug naar S. Andrea delle Fratte om twee
kaarsen voor het altaar van de Madonna van het Mirakel te laten branden.
Om 9 u. kwam de particuliere congregatie opnieuw bijeen voor de goed-
keuring van onze constituties. Zij bleven tot half twee in vergadering
en op de gestelde twijfel: "of en hoe de recente constituties van de sa-
lesiaanse sociëteit moeten worden goedgekeurd"? was het antwoord:
AFFIRMATIVE ET AD MENTEM.

Ziehier het officieel document:

- " Diebus 24 et 31 mensis Martii 1874 habitae sunt peculiare
" Congregationes Em. orum S.R.E. cardinalium Patrizi, De Luca,
" Bizzarri et Martinelli, ut superius deputatorum, qui proposi-
" to dubio ita respondendum esse censuerunt.
"
" Affirmative et ad mentem.
"
" Mens est: - Dat men in de constituties de door P. Bianchi
" gemaakte opmerkingen op 9 mei 1873 inlast nl. deze die niet op
" het voorgelegde schema aangebracht werden met uitzondering
" van deze onder nr. 2, 4, 14 op blz. 29, 30 en 31 van de korte in-
" houd. De tussenkomst van de H. Stoel voor de bemerking onder
" nr 4 zal beperkt worden tot één geval: de aanvaarding van de
" leiding van seminaries.
" - Dat men in genoemde constituties melding make van de twee ge-
" kende decreten van de H. Congregatie "super statu Regularium"
" van 25.1.1848 en "Romani Pontifices et Regularis Disciplinae"
" en dat men alle andere door Mgr. de secretaris gemaakte veran-
" deringen en verbeteringen inlasse in de marge van bijgevoegde kopie
" van het schema. Verder moet men ook inlassen de artikelen, die
" op afzonderlijke bladen werden bijgevoegd in betrekking met
" hoofdstuk XIV. "De Novitiorum magistro eorumque regimine" en
" met het IVe Hoofdstuk: "De voto paupertatis". Betreffende de

" bemerking nr 2 van consultor P. Bianchi over het voorrecht de wij-
" dingsbrieven voor de wijdingen te verlenen, moet men dit voorrecht
" voor 10 jaar aan de H. Vader vragen. Dit volgens de vorm van het
" decreet van Clemens VIII van 15 maart 1596, "Impositis Nobis" met
" de gebruikelijke clausule van suspensie voor de priesters die de
" salesiaanse congregatie zouden verlaten, zolang zij geen patrimo-
" nium hebben; zo dit voorrecht door de H. Vader wordt toegestaan,
" dan mag het niet in de constituties ingelast worden, maar moet
" het onderwerp van een afzonderlijk rescript uitmaken.

" - Dat men aan de H. Vader de goedkeuring van de voorgestelde con-
" constituties zo verbeterd en opgesteld, mag vragen, goedkeuring
" die door drie van de Hoogwaardige Vaders als definitief en altijd-
" durend gegeven werd, en door één als experiment en tijdelijk.

"

" S. Aartsbisschop van Seleucia.

Het is duidelijk dat het werk van de particuliere congregatie ook
zeer ernstig was en dank zij God en Maria, Hulp der Christenen, ook vol-
ledig gunstig.

Meer kon men niet verlangen!... In het begin dachten de kardinalen eraan
de goedkeuring te begrenzen 'ad experimentum' voor 10 jaar, maar gezien
de dringende en herhaalde gebeden van Don Bosco, de goede diensten van
kard. Berardi en de duidelijke en gunstige verklaringen van de paus, kwam
men tot de definitieve goedkeuring, en drie Eminenties stemden gunstig,
één "ad decennium". Mgr. de secretaris vroeg een bijzondere audiëntie met
de paus, die zou plaats hebben in de namiddag van Goede Vrijdag, 3 april.
De H. Vader luisterde aandachtig naar het verslag en toen hij hoorde dat
er een stem ontbrak voor de absolute goedkeuring, zegde hij glimlachend:
- "Welnu, die stem geef ik."

Daarna hechtte Mgr. de volgende verklaring aan het rapport van de
particuliere congregatie:

Zie: Latijnse tekst blz. 796.

"Facta de praemissis relatione

Om 6u 's namiddags was Mgr. Vitelleschi nog op audiëntie en die-
zelfde avond ging Don Bosco naar hem toe om nieuws over het besluit. Mon-
seigneur zat juist aan tafel soep te eten. Na enige ogenblikken liet hij
Don Bosco binnenkomen en zodra hij hem zag, riep hij uit:

- Don Bosco, steek de lantarens aan! De constituties van uw congre-
gatie zijn definitief goedgekeurd, en u hebt absolute wijdingsbrieven ad
decennium.

Onze heilige stichter was vol vreugde, en als antwoord, met kin-
derlijke eenvoud bood hij hem een groot stuk kandijsuiker aan, dat hij
van Mevr. Monti ontvangen had, en zegde:

- Deze karamel is voor U! Het onderhoud duurde tot 10 uur.

Op Paaszaterdag begon Don Bosco onmiddellijk met de dankbezoeken af te leggen.

De kard.-vicaris was niet thuis daar hij naar S. Giovanni Laterano was voor de wijdingen. Don Bosco gaf aan zijn secretaris een kopie van de "Drie Profetiën" voor Zijne Eminentie.

Daarna ging hij naar kard. Martinelli en vroeg hem zijn zegen bij het weggaan. Deze antwoordde:

- Goede dienaar Gods, ik heb Uw zegen nodig.

Hij ging ook naar kard. Bizzarri; maar deze was bij de paus.

Aan Don Rua schreef hij:

" Dierbare Don Rua,
"
" 1° Je zult een briefje via Mevr. Marchisio ontvangen.
" 2° Zeg dat ik het schrijven van Prof. Papa aan de H.
" Vader gegeven heb; hij las het en deed teken dat hij zelf
" wilde antwoorden.
" 3° Zeg aan Don Bertazzi dat God ons een grote oogst
" voorbereidt en dat hij daarom veel arbeiders moet gereed maken.
" Voor zijn aanbevolen clericus onderhandel en regel het zelf maar.
" Ik heb het antwoord op zijn brief naar Brescia gestuurd en als
" het mij mogelijk is zal ik hem op deze laatste antwoorden.
" 4° Draag alle mogelijke zorg voor Don Provera. Geef hem
" moed en zeg dat ik hem dagelijks in de H. Mis aanbeveel.
" 5° Onze constituties zijn definitief goedgekeurd met het
" voorrecht van de wijdingsbrieven zonder uitzondering. Wanneer
" je alles weet zul je zeggen dat het werkelijk de vrucht van de
" gebeden is. De toestemming werd gisteren avond om 7 uur door de
" H. Vader gegeven. Houd alles nog stil; ik handel nu de bijkomen-
" de zaken af; op het einde van de aanstaande week zal ik, als
" het God belieft, bij onze dierbare en beminde zonen zijn. Groet
" hen allen voor mij.
" 6° De brief aan onze gastheren gericht viel ten zeerste
" in de smaak; zij wilden zelf schrijven om te danken. Ik zegde
" hen dat dit niet nodig was en ik het voor hen doen zou.
" 7° Het telegram aan kard. Berardi deed hen veel genoegen.
" Hij wilde onmiddellijk met een ander telegram aan "de OVERSTE
" van de SALESIANEN van TURIJN" antwoorden. Ik weet niet of het
" aangekomen is. Alvorens te vertrekken, schrijf ik U het uur van
" mijn aankomst.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
"
" Uw zeer toegenegen vriend,
" Rome, 4 april '74. G. Bosco, priester.
"
" P.S. Ik hoop dat het huis boven dat van Coriasco voltooid is.
" Nietwaar?

Op Pasen ging hij naar kard. De Luca die hem met onovertreffelijke vriendelijkheid ontving en hem openlijk zegde dat niemand van de particuliere congregatie ooit zou gedacht hebben dat de paus hem zo genegen was, en dat de kard.-vicaris verscheidene keren gezegd had: - Ik wil deze zaak afgehandeld zien!... laten wij een arme priester, die zich geheel voor de zielen opoffert, helpen!...

Tenslotte zegde de kard. hem:

- Nu vraag ik U om een gunst: kom volgende woensdag bij mij middagen en ik zal ook enkele vrienden uitnodigen.

Don Bosco aanvaardde en hield met zijn verhalen de uitgenodigden vrolijk bezig; hij deed de kardinaal, die nogal ernstig van karakter was, zo lachen dat hij toegaf nog nooit in zijn leven zo hartelijk gelachen te hebben!

Op 8 april 's morgens ging Don Bosco de kardinaal-vicaris groeten. Deze herhaalde hem dat alles aan de paus te danken was; de paus had hem gezegd dat men de goedkeuring moest geven, de paus had gewild dat men ze verleende.

Diezelfde avond omstreeks 7.30 u, ging hij terug naar het Vaticaan met zijn pro memorie om door de paus ontvangen te worden. Na een uur werd hij binnengelaten en hij hoorde de paus zeggen:

- Deze keer is het wel degelijk gedaan ermee!
- Ja, H. Vader, en ik ben er zeer verheugd over.
- En ik ook! voegde de paus eraan toe.

Toen bood Don Bosco, met de hem zo eigen eenvoud, een exemplaar van de "Geschiedenis van Italië" aan de H. Vader aan. Pius IX bezag het en las er enkele regels uit voor, waarna hij drie of vier maal herhaalde: - Leve Don Bosco !... en op het einde voegde hij eraan toe: - Ik ken de geest die U bezielt!

Hij stond hem andere gunsten toe, waaronder de volmacht om aan de clerici, ook tijdens het noviciaat, dezelfde bezigheden te geven als deze die voor de eerste proeftijd in de constituties voorzien zijn, ingeval hij dit tot de meerdere glorie Gods geschikt zou achten. Pius IX voegde er aan toe: "Beter nog, plaats hen niet in de sacristie want daar worden ze lui, maar houd hen bezig met werken, werken!"

De heilige bedankte hem voor de belangstelling die hij voor de definitieve goedkeuring getoond had en de paus antwoordde glimlachend:

- Maar nu moet U me niets meer komen vragen!
- En toch is er iets dat ik nog zou moeten vragen, H. Vader.
- Niets meer, niets meer!...
- Maar dan zal heel de goedkeuring van de regels mij niet ten goede komen.

- En welke vraag zou u willen stellen?

- De dispensatie voor de leeftijd voor de raadsleden van het kapittel van onze Congregatie. De door de constituties vereiste leeftijd om verkozen te worden is op 35 jaar bepaald. Nu heeft bijna geen enkel van mijn zonen die leeftijd bereikt.

De paus antwoordde glimlachend:

- De tijd zal dat wel verhelpen!...

Hij voegde er bij dat men nu alles zou laten zoals het was. Indien later een van de raadsleden de vereiste leeftijd niet moest hebben, zou men het de H. Stoel schrijven.

Hij behandelde nog enkele dispensaties (1) en liet daarop Don Berto roepen.

Deze herhaalde hem de nederigste dankbetuigingen voor zijn goedheid en vroeg hem een bijzondere zegen voor zijn ouders, voor de leerlingen van het Oratorio die deel uitmaakten van de Compagnie van St.-Aloysius, St.-Jozef, het H. Sacrament en voor de kleine clerus.

Terwijl zij naar beneden gingen werd Don Bosco door Mgr. Megrotto en Mgr. Demerod begroet. Deze laatste vroeg hem of alles afgehandeld was.

- Ja, Monseigneur, antwoordde Don Bosco. Er ontbreekt ons niets anders dan dat U. E. een dak voorbereidt om de jongens te herbergen en dan zullen wij ook hier te Rome een huis openen.

Mgr. Vitelleschi had aan Don Berto de taak toevertrouwd om een mooi exemplaar van de regels met de verbeteringen van de Eminenties te maken en de 9de lazen zij samen het exemplaar. Mgr. vroeg hem er nog één te maken: één ervan bleef dan bij de H. Congregatie en het andere zou hij aan Don Bosco geven. De 11de was ook dit tweede klaar en Mgr. liet Don Berto beloven dat hij 's anderendaags 's avonds, zondag 12 april, Don Bosco zou vergezellen voor het avondmaal bij hem.

Terwijl Don Berto genoemd werk verrichtte samen met enkele andere taken, bleef Don Bosco bezoeken afleggen.

Van kard. Antonelli wist hij dat de paus hem een afschrift van de "Positio" had gegeven. De kardinaal had het aandachtig gelezen en aan de

(1) Cfr. Pro memorie: "Aan de H. Vader 8 april 1874; 1. Storia d'Italia (welgevallig). 2. Adres met gift St.-Pieterspenning-Valsalice. 3. Oratorio voor Sigismondo (toegestaan). 4. Cong. dank. Vrijstelling van de testim. van de bisschop (er werd niet over gesproken). 5. Bezigheid van de novicen en de studenten (in iis quae ad M.D. G. conf.). 6. Raadleden 35 j. 7. Voorbehouden absolutie aan de paus en de penitentiarie (cum moderamine)."

paus zijn gunstige indruk medegedeeld. Kard. Bizzarri vroeg hem:

- Wel? bent u tevreden?
- Zeer tevreden, Eminentie.
- De kardinalen gingen niet zo snel vooruit... het is de paus geweest!... Don Bosco bedankte de kard.:
- Wat! bedanken! Ik heb mijn plicht gedaan!
- Wij zullen voor u bidden en u steeds als vader beschouwen!
- Wat! Vader!

Ook bij het spreken liet hij gewetensbezwaren doorschemeren en Don Bosco had medelijden met hem.

Die avond ging hij avondmalen ten huize Vitelleschi en daar schonk hij de markiezin Clotilde een doos met lekkernij voor een 20-tal personen. Het was niet de eerste maal dat hij bij de familie Vitelleschi aan tafel zat. Ook kard. Berardi, Mgr. Fratejacci, het Ierse seminarie, Ridder Balbo, markiezin di Villarios, mevrouw Giacinta Serafica en anderen hadden dat genoeg.

Mgr. Vitelleschi zegde aan Don Berto dat hij de volgende morgen om 11 u. naar de kanselarij moest gaan om er het decreet van de goedkeuring en het rescript voor de wijdingsbrieven te gaan halen. En Don Bosco vertrouwde Monseigneur toe hoe de paus o.a. gezegd had:

- "Wat hebt u gedaan door hem als aartsbisschop van Turijn voor te stellen? Er staan ernstige dingen op uw rekening. U hebt hem gewild! Het ga u goed ! Red u nu zo goed als u kunt!

- H. Vader, antwoordde Don Bosco, helaas daarvoor doe ik nu penitentie!

- U weet goed hoe men in het evangelie leest, dat de Heer aan zijn volgelingen zegde: "Wanneer ge in een stad achtervolgd zijt, vlucht naar een andere!" Wees voorzichtig! Wees op uw hoede!...

De paus hield veel van hem en had hem willen overhalen zijn residentie naar het Vaticaan te verplaatsen, maar hij drong niet aan.

In de tijd dat hij te Rome verbleef, celebreerde Don Bosco gewoonlijk in S. Giuseppe a Capo le Case, waar hij ook op 19 maart de feestpredikatie hield. Ook te Torre de'Specchi bij de edele Oblaten en in SS. Sudario dei Savoïardi las hij de mis. Andere keren ging hij in Santi Cosma e Damiano, bij de monialen van Capo le Case, in Ss. Giovanni e Paolo te Villa Caserta bij de Liguorini, alsook in privé-oratoria en ook in SS. Trinità dei Monti, in het klooster van de sacramentinen bij het Quirinaal, bij de zusters van Liefde van de Bocca della Verità, en te S. Andrea della Valle, waar hij op Witte Donderdag, 2 april de H. Communie ontving.

Onderweg werd hij meer dan eens opgehouden en begroet door beken- den en ook door oud-leerlingen. Een dezer, een luitenant, een van de eersten die het Oratorio bezochten, dat toen nog in het Ospedaletto S. Filomena was, wilde hem voor een etentje bij hem thuis. Een andere ont- moette hij bij S. Andrea delle Fratte; hij zegde hem dat hij zijn Pasen moest houden. Dezelfde dag, 12 april, vroeg hij aan de hoofdstenograaf van de Kamer van Volksvertegenwoordigers:

- Hebt u uw Pasen reeds gehouden?

- Ik weet niet hoe; ik ben als schrijver aan liberale dagbladen verbonden en men geeft mij de absolutie niet.

Don Bosco bleef nog een tijdje vertrouwelijk met hem spreken.

Op 13 april celebreerde hij de mis te Torre de'Specchi, en ging vandaar naar de Zusters van Liefde aan de Bocca della Verità. Hij bracht nog een bezoek bij Mgr. Vitelleschi, bij Mgr. Fratejacci die zoveel van hem hield en bij kard. Berardi. Intussen ging Don Berto het exemplaar van de goedgekeurde regels met het decreet dienaangaande en het rescript van de wijdingsbrieven halen.

DECRETUM

Sanctissimus... enz. lat. Tekst zie Vol. X blz. 802.

DECREET

" Zijne Heiligheid Paus Pius IX heeft een audiëntie verleend aan
" de ondergetekende Mgr. secretaris van de H. Congregatie van Bis-
" schoppen en Regulieren, op 3 april 1874, Goede Vrijdag. Nadat
" hij met zorg de aanbevelingsbrieven der bisschoppen van de plaat-
" sen waar er huizen zijn van de Vrome Sociëteit genaamd van de
" Priesters van de H. Franciscus van Sales en de overvloedige
" vruchten die dezelfde voortbracht in de wijngaard van de Heer,
" overwogen had, keurde hij goed en bevestigde door dit Decreet de
" constituties zoals in het exemplaar, dat eigenhandig geschreven
" is en bewaard wordt in het archief van deze heilige Congrega-
" tie, behoudens de jurisdictie van de bisschoppen, volgens het
" voorschrift van de heilige Canons en de apostolische constitu-
" ties.

" Gegeven te Rome door het secretariaat van de genoemde
" H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren, op 13 april 1874.

"

"

"

A. Kard. Bizzarri, Prefect
S. Aartsbisschop van Seleucia, secretaris.

Op 3 april had Mgr. Vitelleschi aan de H. Vader ook de beslissing van de particuliere congregatie meegedeeld waardoor aan Don Bosco ook de faculteit van de dimissorialen "ad decennium" werd verleend; de H. Vader ging ermee akkoord. Om de uitvoering te bekomen, schreef Monseigneur zelf

het relatieve verzoek (waarin hij op de uitbreiding van de vrome sociëteit wijst, "in niet minder dan zeven bisdommen", terwijl er nauwelijks "zes" waren: Turijn, Casale, Genua, Savona, Albenga en Acqui, waar de Dochters van Maria, Hulp der Christenen, waren).

" Heilige Vader,

"

" De priester Giovanni Bosco, Algemeen Overste van de vrome
" sociëteit van de H. Franciscus van Sales, die van Uwe mildheid de
" goedkeuring van de Constituties van zijn Instituut bekomen heeft,
" biedt zich, aangemoedigd door voorgaande concessies van Uwe Hei-
" ligheid, nederig voor Uw apostolische troon aan en verklaart dat
" het zou strekken tot meerdere groei en oordeel van zijn Congrega-
" tie, indien hem het privilege zou worden toegestaan, dat door
" de H. Stoel aan de reguliere orden wordt verleend, nl. de Wijdings-
" brieven uit te reiken voor de lagere en hogere orden, het pries-
" terschap inbegrepen, volgens het decreet van paus Clemens VIII
" van 15 maart 1506.

" Daar de vrome salesiaanse sociëteit reeds in niet minder
" dan zeven bisdommen verspreid is en de leden niet vast en onveran-
" derlijk in eenzelfde huis kunnen blijven, maar integendeel daar
" het nodig is dat zij van huis kunnen veranderen, zijn er dus niet
" weinig moeilijkheden voor de respectieve bisschoppen om de wijde-
" lingen te kennen en ze tot de wijdingen toe te laten, ook als zij
" aan alle nodige vereisten voldoen.

" Bovendien leidt de gevraagde toelating beter tot die een-
" heid van levenswijze, onontbeerlijk element voor het behoud, de
" geest en het doel van een instituut.

" De verzoeker vraagt dan ook dringend dat Uwe Heiligheid,
" zich verwaardige aan de Algemeen Overste van de salesiaanse socië-
" teit "pro tempore" het voorrecht te verlenen de wijdingsbrieven
" uit te reiken ten voordele van haar leden voor de mindere en de
" hogere orden, die reeds de eenvoudige eeuwige geloften hebben af-
" gelegd en hem aldus hetzelfde voorrecht toe te kennen, waarvan de
" regulieren genieten krachtens het bovengenoemde decreet van Paus
" Clemens VIII.

En hij voegde bij het verzoekschrift het betreffende rescript:

Ex audientie...

Lat. tekst zie Vol. X, blz. 804.

" In de audiëntie van Zijne Heiligheid aan ondergetekende
" Mgr. secretaris van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulie-
" ren op 3 april 1874, Goede Vrijdag, verleent Zijne Heiligheid,
" die de voorgelegde zaken goed overwogen heeft, welwillend aan de
" verzoeker, de Algemeen Overste, het voorrecht geldig voor 10 jaar,
" om de wijdingsbrieven uit te reiken ten voordele van de leden van
" zijn congregatie die haar toebehoren door de eenvoudige eeuwige
" geloften. Met inachtneming van wat dient nagekomen te worden,

" kunnen zij toegelaten worden tot de heilige orden en tot het
" priesterschap ten titel "Mensae Communis", volgens het privilege
" voor de regulieren en het decreet van Clemens VIII van 15 maart
" 1596. De wetten van de Apostolische Constituties blijven van
" kracht, vooral die van zaliger gedachtenis Benedictus XIV betref-
" fende de wijdingen van de regulieren beginnend met de woorden:
" "Impositi, Nobis...". Mocht het dus gebeuren dat iemand die de
" heilige orden ontvangen heeft "titulo Mensae Communis", de con-
" gregatie wettelijk verlaat of weggezonden wordt, dan wordt hij
" gesuspendeerd van de uitoefening van de ontvangen orden tot hij
" voorzien is van een voldoende heilig patrimonium en een bisschop
" gevonden heeft die hem welwillend aanvaardt.

"
" A. Kard. Bizzarri, prefect
" Rome. S. Aartsbisschop van Seleucia, secretaris.

Zodra hij het decreet van de goedkeuring van de constituties in
handen had, beschouwde Don Bosco het als zijn plicht Mgr. Gastaldi hier-
van op de hoogte te stellen, en we zullen zien hoe dit ontvangen werd!

Diezelfde dag deed hij met goedvinden van kard. Patrizi, prefect
de H. Congregatie der Riten, de aanvraag om in het heiligdom van Valdoc-
co het titulair feest van 24 mei op een vroegere of latere datum te mo-
gen plaatsen. Hij gaf deze aanvraag aan de secretaris, Mgr. Bartolini.
De gunst werd hem onder de gebruikelijke voorwaarden toegestaan.(1)

Nu alles gelukkig besloten was schreef hij aan markiezin Uguc-
coni dat hij bij zijn terugkeer naar Turijn, een kort oponthoud zou ma-
ken te Firenze.

" Mijn Waardevolle en Goede Mama,

"
" Onze terugkeer werd langer dan voorzien uitgesteld; maar
" nu zijn onze zaken gelukkig beëindigd. Als het God belieft, zul-
" len wij dinsdagmorgen vertrekken naar Firenze en woensdagavond
" zullen wij dan te midden van onze zo lang achtergelaten zaken
" zitten. Het spijt mij ten zeerste dat de heer Tommaso ook nu nog
" steeds onwel is. Ik bid voor hem en U zult zorgen genoeg hebben
" met hem op het buitengoed. U moet niet aan logies voor mij den-
" ken; wij kunnen in alle vrijheid bij de aartsbisschop overnach-
" ten. Ik heb steeds voor U gebeden en blijf dit doen voor U, Mevr.
" Girolama, voor de heer Tommaso en heel uw kleine en grote familie.
" God zegene ons allen en geloof mij in Jezus Christus,

"
" Rome, 12.4.1874.

Uw nederige dienaar,
Bosco, priester.

Alvorens te vertrekken ontving hij telegrafisch bericht dat Don
Provera op sterven lag. De volgende morgen droeg hij de H. Mis op in

(1) Zie decreet in Bijvoegsel, nr. X, 3, blz. 1000.

het privé-oratorio van de heer Sigismondi en schreef daarna aan Don Rua:

" Dierbare Don Rua,
"
" Ik heb het telegram ontvangen.
" Ik denk dat onze beste Don Provera op dit ogenblik zich
" reeds in de armen van de Schepper bevindt. Ik ben sinds lang
" op dit bitter verlies voorbereid, maar toch ben ik er zeer
" door ontroerd. De sociëteit verliest een van zijn beste leden.
" Zo beviel het de Heer.

" Aan onze Zonen,
"
" Na drie en een halve maand afwezigheid vertrekt vandaag
" 14de, uit Rome, uw vader, broeder en vriend van uw ziel.
" De nacht van woensdag zal ik te Florentië doorbrengen
" en hoop donderdagmorgen om 8 u bij jullie te zijn. Er is geen
" feest, noch muziek, noch ontvangst nodig. Ik ga naar de kerk en
" als het God belieft zal ik er de H. Mis opdragen voor onze dier-
" bare en steeds beminde Don Provera.
" Ik wil jullie allen tevreden stellen en de wijze waar-
" op ik dat zal doen, zal ik jullie vanaf de kathedr medelen.
" God zegene U allen en geloof mij steeds in J.C.
" Uw zeer toegenegen vriend,
" Roma, 14.4.1874. Giov. Bosco, priester.

Aan het station van Florentië wachtte een dienstbode van de familie Uguccioni Don Bosco op; hij bracht er de nacht door en las er 's morgens de H. Mis. De 15de 's avonds vertrok hij en na een lange nachtreis kwam hij donderdag, de 16de, om 8.30 u in het station van Porta Nuova toe.

Niemand wachtte daar op hem, want zijn brief was nog niet toegekomen, en men meende dat hij 's avonds zou aankomen. De jongens waren gaan wandelen. Nauwelijks was hij in het Oratorio of verscheidene jongens liepen naar hem toe. Hij ging onmiddellijk de kerk binnen en droeg de mis voor Don Provera op, die de 14de gestorven was. Na de dankzegging werd hem een kop koffie aangeboden in de sacristie. De leerlingen die thuis gekomen waren, stelden zich in dubbele rij op om hem feestelijk te ontvangen na een afwezigheid van meer dan drie en een halve maand. Het was een onvergetelijk schouwspel dat nog plechtiger werd door een eigenaardig voorval.

Toen Don Bosco aan de sacristiedeur kwam om op de speelplaats te gaan, zag hij boven het Oratorio en speciaal boven zijn kamer een prachtige regenboog in de vorm van een martelaarsaureool van wit licht, als een betoverende iris, die met de grootste boog als het ware de zon raakte en een andere van verschillende kleuren omvatte.

Hij keek, maar zegde niets en keerde zich onmiddellijk naar de leerlingen en medebroeders toe, die onder handgeklap riepen:

- Leve Don Bosco! Leve Don Bosco!... Zij liepen hem tegemoet terwijl zij om strijd hem trachtten te benaderen om hem de hand te kussen.

Nauwelijks in zijn kamer werd hij verzocht op het balkon te komen om dat schouwspel te zien. Iedereen keek in de lucht die op dat ogenblik helemaal wolkeloos en sereen was, met uitzondering van een sluier, die als een zeer lichte rook rond de iris hing. Deze iris hing midden in de lucht, juist boven de kamer van Don Bosco, en was groter en klaarder geworden. Nauwelijks verscheen hij op het balkon of allen riepen opnieuw: "Leve Don Bosco! Leve Don Bosco!..." en het muziekkorps begon te spelen onder algemene vreugde.

Na het middagmaal werd een klein concert gehouden onder de portieken en de witte regenboog verscheen opnieuw, dicht bij de zon, en hij was zo groot dat het wel leek of hij gans het Oratorio, samen met het heiligdom van Maria, Hulp der Christenen wilde omsluiten.

Toen men hem vroeg wat hij erover dacht, antwoordde Don Bosco:

- Misschien heeft de Heer ons hiermee een teken willen geven van de zegepraal over al onze vijanden, met de absolute goedkeuring van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales, ofwel ons geloof willen verlevendigen en ons troosten met de gedachte dat Don Provera al gekroond in de hemel is!...

De directeurs van de verschillende huizen waren ook aanwezig; hij hield bijzondere conferenties voor hen tijdens de volgende dagen.

De 18de 's middags ging hij de aartsbisschop groeten, die hem niets vroeg en met geen woord sprak over de definitieve goedkeuring van de constituties. Hij sprak met hem slechts over de bisschoppelijke temporalieën. Ten slotte bood hij zich aan om 's anderendaags de mis voor de communiteit in het Oratorio op te dragen.

Don Bosco had hem de volgende brief geschreven:

" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" Op dit ogenblik haal ik het decreet van de definitieve
" goedkeuring van onze regels dat vandaag gedagtekend werd.
" Ik stel er prijs op dat U, die ons ten allen tijde aan-
" bevolen heeft, de eerste bent om hiervan bericht te ontvangen.
" Voor het einde van de week hoop ik te Turijn te zijn, en U per-
" soonlijk te kunnen groeten en nog over andere zaken te spreken.
" Geloof mij met ware erkentelijkheid,
" Uw nederige dienaar,
" Rome, 13-4-1874. Giov. Bosco, priester.

Monseigneur las en herlas zeker die brief en bewaarde hem in het archief na op de rugzijde van het toegevouwen blad, bovenaan volgende no-

ta geschreven te hebben: "1874 - 13 april - Don Bosco - bericht over de definitieve goedkeuring van zijn instituut, DAT ECHTER NIET DEFINITIEF IS"; hij onderstreepte de laatste lijnen. Hoe legt men deze houding uit?

Een andere eigenaardige bijzonderheid. De 28st januari van dat jaar stichtte Mgr. de "Academia Historiae Ecclesiasticae Subalpinae" en plaatste Don Bosco niet alleen onder de leden maar zelfs onder de "stichters" ervan... Van deze eer, zoals wij het reeds zegden, wist niemand van ons iets af tot in 1885, toen abt Don Scolari tussen de papieren van de overleden secretaris van de Academie, Don Paolo Capello, de lijst van de betreffende leden en stichters vond en de relatieve diploma's aan Don Rua gaf. Deze waren door de aartsbisschop getekend en gestempeld.(1) In ieder geval celebreerde Mgr. Gastaldi de mis van de Gemeente op 19 april, 2e zondag na Pasen en zoals Don Berto in zijn dagboek optekende "Plechtig feest propter adventum D.N. Joannis Bosco ab urbe Roma", Mgr. Gastaldi celebreerde de gemeentemis en deelde ook de H. Communie uit in het heiligdom van Maria, Hulp der Christenen.

Om half elf was er een gezongen mis en korte tijd later trad er een man, van kleine gestalte, de wachtkamer van Don Bosco binnen en vroeg hem te mogen zien; hij moest een pak afgeven en het ene en het andere zeggen. Hij werd binnengelaten en onmiddellijk legde hij het pak op de tafel terwijl hij zegde dat dit uit dank voor een ontvangen gunst was. Zonder te willen zeggen wie hij was of door wie hij gezonden was, vertrok hij.

Het pakje bevatte bankbiljetten voor een bedrag van L. 2.000!

Op het middagmaal wilde Don Bosco naast de leden van het kapittel en de directeurs ook enkele weldoeners, waaronder Ridder Bacchialoni en Ridder Lanfranchi, uitnodigen. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om het ridderkruis aan de heer Balocco te overhandigen. Daarna ging hij onder de portieken waar de leerlingen hartelijke voordrachten in proza en verzen voordroegen en verscheidene muziekstukken ten beste gaven; er was zoveel vreugde dat Don Bosco moeilijk zijn ontroering kon bedwingen, toen hij een dankwoord toestuurde.

Daarna ging hij naar de kerk waar het "Te Deum" gezongen werd en hij de zegen gaf met het Allerheiligste. De heuglijke dag werd besloten met de opvoering van het drama: "Het martelaarschap van St.-Eustachius".

(1) Zie Bijvoegsel, nr. X, 4, blz. 1001.

12) Het goedgekeurde exemplaar.

Aan de directeurs zal hij zonder twijfel gezegd hebben hoeveel het hem gekost had om de definitieve goedkeuring van de constituties, waarvan hij hen het exemplaar liet lezen, te bekomen. Er blijft geen enkele aantekening over van deze conferentie, maar hij zal zeker op de toevoegingen, de weglatingen en op de voornaamste aangebrachte veranderingen, die verplicht gemaakt werden door de particuliere Congregatie, vooral voor het noviciaat, gewezen hebben. Het is dus meer dan betamelijk, ja, een plicht een vergelijking te maken tussen de tweede uitgave van de constituties uit de drukkerij van de propaganda en het definitief goedgekeurde exemplaar. Zonder stil te staan bij taalcorrecties die soms de kern van de zaak betreffen maar niet belangrijk zijn, geven wij nu een korte uiteenzetting. (1)

Eerst en vooral werd de titel veranderd; in plaats van "Regulae Societatis S. Francisci Salesii", zette men "Constitutiones Societatis enz."; en de eerste bladzijden bij wijze van inleiding in cursieve letter gedrukt, die het "Proemium" bevatten en de aanduiding "De ejusdem Societatis primordiis", werden weggelaten.

In hoofdstuk I: "Hujus Societatis finis", in art. 2 werd de verklaring toegevoegd van de beoefening ook van de inwendige deugd, "praeter internas virtutes" die klaarblijkelijk door een drukfout achterwege gebleven was in de uitgave van 1873, en in art. 3, 4 en 6 werd de speciale verwijzing naar de zondagsratoria en de reeds bloeiende vakscholen weggelaten omdat dit weldra onvolledig zou worden, en ook dat van de "drukkerij gesticht in het Oratorio" werd vervangen door het algemeen "over de verspreiding van de goede pers."

Hoofdstuk II: "Hujus Societatis forma". Hier werden veel verbeteringen en wijzigingen aangebracht in verband met het behoud en de administratie van bijzondere, roerende en onroerende goederen. Zie hier de voornaamste. Art. 2 en 3 werden geschrapt waar gezegd werd dat de leden, ook na de geloften, hun burgerlijke rechten behouden en mochten kopen, verkopen, testamentaire beschikkingen maken; maar zolang zij in de sociëteit waren mochten zij hun goederen niet beheren tenzij op de hun door de Algemeen Overste toegelaten wijze, terwijl de vruchten van hun goederen ten voordele van de Sociëteit zouden zijn; maar zij konden altijd met de toelating van de Algemeen Overste, gedeeltelijk of geheel aan hun familie de goederen die zij buiten de Congregatie bezaten weg-schenken. In art. 7 verduidelijkte men dat niemand van de geloften ontbonden kan worden, hetzij tijdelijke of eeuwige, zonder de toelating van de H. Stoel of door wegzending uit de sociëteit.

Hoofdstuk III: "De Voto oboedientiae". Art. 2 en 3 werden weggelaten: over de waarde en de uitbreiding van de geloften. In art. 4 schrapte

men de verklaring "Oboedientia nos certos reddit Dei voluntatem adimplere".

In art. 6, omschreef men de wijze waarop men van tijd tot tijd rekening over zijn uitwendig leven moest geven vooral aan de voornaamste oversten; in art. 7 werd er speciaal op gewezen te gehoorzamen zonder verzet "Om de waarde van de gehoorzaamheid niet te verliezen".

Hoofdstuk IV: "De Voto paupertatis" art. I, dat handelt over de essentie van deze gelofte, die bij ons de administratie en niet het bezit aanbelangt, werd volledig verwerkt. Hoewel het toegelaten is het zogenaamde 'radicaal' bezit over zijn goederen te behouden, is de administratie hiervan verboden evenals het naar wens beschikken of het gebruik maken van dezelfde goederen. Alvorens de geloften af te leggen moet men het beheer, het gebruik en vruchtgebruik afstaan aan wie men wil, ook aan de sociëteit, zij het dan op voorwaarde deze afstand te mogen herroepen wanneer men wil, maar met de toestemming van de H. Stoel. Dezelfde normen bepaalde men ingeval de leden na de geloften een erfenis zouden ontvangen. Vervolgens werden art. 4 en 5 opgeheven met de relatieve nota. In 4 nieuwe artikels (het 2e, 3e, 4e en 7e) verklaarde men dat de leden, met de toestemming van de Algemeen Overste over hun eigen goederen mochten beschikken bij middel van een transactie onder levenden. Met dezelfde toelating mochten zij ook die daden van eigendomsrecht stellen die door de wetten voorgeschreven waren; maar al wat in hun bezit komt, hetzij door eigen werkzaamheden of in dienst van de sociëteit, moet afgedragen worden tot gemeenschappelijk nut van genoemde sociëteit. Allen moeten onthecht zijn van de aardse dingen, een volledig gemeenschappelijk leven leiden, zowel voor de voeding als voor de kleding en niets voor zich behouden zonder bijzondere toelating van de overste.

Hoofdstuk V: "De Voto castitatis", art. 4. Waar men zegt gevaarlijke gesprekken met personen van het ander geslacht en met mensen van de wereld te vermijden, voegde men het woord "maxime" betreffende de gesprekken met personen van het andere geslacht, aan toe.

Hoofdstuk VI: "Religiosum Societatis regimen" werd bijna geheel verwerkt. Na art. 1 volgde er een nieuw art. over het driejaarlijks rapport van de Algemeen Overste aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren en over het rapport in verband met het aantal huizen en leden, de observantie van de constituties en de economische toestand van de sociëteit. Het 2de art. over de driejaarlijkse bijeenroeping van het algemeen kapittel werd in twee verdeeld en hierin omschreef men het doel hiervan, d.w.z. niet alleen de belangrijkste zaken behandelen maar ook met belangstelling de noden van de sociëteit volgens de plaats- en tijdsomstandigheden onder de loep nemen.

Tussen de twee genoemde artikels plaatste men het 6de van het VII hoofdstuk dat enigszins gewijzigd was in verband met de aan het Algemeen Kapittel verleende volmacht om veranderingen en toevoegingen aan de constituties aan te brengen, als deze maar "omnino respondeant" aan de geest en de vorm waarvoor zij goedgekeurd werden, en "si vera necessitas exigat". (ernstige woorden waarover men de plicht heeft na te denken!). Die veranderingen en wijzigingen waarvoor de absolute meerderheid van stemmen vereist is, zijn niet van kracht zolang de H. Stoel ze niet goedgekeurd heeft.

Art. 3 (6de in het goedgekeurde exemplaar) betreffende de uitoefening van het heilig ministerie door de leden, in volledige onderdanigheid aan de bisschop van het bisdom waar zij zich bevinden, werd verbeterd als volgt "iuxta Sacrorum Canonum praescripta, salvo societatis instituto, sive iis de quibus loquuntur Constitutiones ab Apostolica Sede approbatae". Dit gebeurde klaarblijkelijk door toedoen van Mgr. Vitelleschi die op die wijze hoopte voor de sociëteit een te grote inmenging vanwege ... zekere bisschop te voorkomen.

Ook het 4de art. (7e van het goedgekeurde exemplaar) werd "naar het schijnt" verbeterd. De leden zouden er voor zorgen de plaatselijke bisschop te helpen, zijn kerkelijke rechten te verdedigen en het welzijn van het bisdom op de best mogelijke wijze te bevorderen.

Wij zeggen : "naar het schijnt", want op de twee met de hand geschreven exemplaren van de goedgekeurde regels, nl. dat aan Don Bosco gegeven werd en dat door de H. Congregatie bewaard wordt, leest men "Episcopo Dioecesis auxilium praebeant, ac quantum licebit, Societatis jura, illius bonum sedulo promoveant...".(1) Klaarblijkelijk is er hier een vergissing begaan.

Tenslotte werd het 5de artikel opgeheven. Het betrof de heilige wijdingen; er werd besloten aan de Algemeen Overste het voorrecht voor de wijdingsbrieven "ad decennium" te geven voor al de eeuwig geprofesten.

Hoofdstuk VII: "Internum Societatis regimen". Hier werd eerst en vooral een artikel over de observantie van de Canonieke voorschriften, over de ontvreemding van de goederen van de sociëteit en het aangaan van schulden, toegevoegd.

Aan het derde art. voegde men toe dat de leden "inconsultis superioribus loci" brieven en geschriften aan de Algemeen Overste en ook aan de H. Stoel mogen zenden.

Het 5de art. in verband met de algemene conferenties die jaarlijks op het feest van de H. Franciscus van Sales gehouden werden, werd opgeheven, omdat er om de drie jaar een bijeenkomst van het Algemeen Kapittel werd voorgeschreven.

Het 6de art. werd naar het vorige hoofdstuk verplaatst, zoals wij reeds zegden.

Het 8ste artikel werd verbeterd naar de vorm, maar niet naar de inhoud.

De volgende hoofdstukken werden zeer grondig herzien.

(1) Men vergelijkte de drie exemplaren van de regels tot onderzoek voorgelegd met deze die goedgekeurd zijn en met de 1ste editie in het Oratorio gedrukt. In de eerste Italiaanse editie van 1875, leest men: "7. Elk lid zal zich zoveel hij kan ten dienste stellen van de bisschop van het bisdom; en in zoverre het hem mogelijk is zijn kerkelijke rechten verdedigen, het welzijn van zijn kerk bevoordelen vooral door de opvoeding van de arme jeugd".
Klaarblijkelijk was het een vergelijk.

Hoofdstuk VIII: "De Rectoris Maioris electione". Art. 1 werd verduidelijkt, d.w.z., dat de verkozene ook begaafd moet zijn met talent en voorzichtigheid bij het afhandelen van de zaken van de sociëteit; art. 5, dat de kiezers "allen eeuwig geprofesten moeten zijn" en in art. 6, dat "degene die de absolute meerderheid van stemmen bekomen heeft, gekozen zal zijn."

Hoofdstuk IX: "De caeteris Superioribus". Hier bracht men verschillende wijzigingen aan.

- a) al de leden van het hoofdkapittel (prefect en catechist inbegrepen) zullen met absolute meerderheid van stemmen gekozen worden zoals dat voor de Algemeen Overste het geval is. Dit op voorwaarde dat zij vijf jaar in de sociëteit doorgebracht hebben, 35 jaar oud zijn en de eeuwige geloften afgelegd hebben. Om volledig hun taak te kunnen volbrengen, zullen zij regelmatig in hetzelfde huis als de Algemeen Overste verblijven.
- b) hun verkiezing zal om de zes jaar plaats hebben.
- c) voor hun beslissingen is de meerderheid van stemmen nodig "quae vim deliberationis habent".
- d) het 9de art. betreffende de taak van de geestelijke directeur werd kort samengevat.

In hoofdstuk X: "De singulis domibus", werd samen met kleine verbeteringen (zoals kleine letters in hoofdletters veranderd) in art. 2, waar gezegd wordt niets tegen de wetten te doen, de nadere bepaling: "ecclesiasticas aut civiles" afgeschaft.

In art. 3 werd de volledige afhankelijkheid van de kerkelijke overste d.i. van de bisschop, beperkt wat het onderwijs, de tucht en de administratie aangaat in de nieuwe opvoedingshuizen voor jongens of voor clerici van een zekere leeftijd "si...sit aperienda domus pro educatione puerorum laicorum vel clericorum, qui grandiori sint aetate (1); en in een nieuw art. (het vierde van het goedgekeurde exemplaar) werd verduidelijkt dat de 'sociëteit de directie van seminaries niet op zich mag nemen, zonder uitdrukkelijke toelating, voor elk geval afzonderlijk, van de H. Stoel."

In hoofdstuk XI: "De acceptione" werden art. 6 en 7 afgeschaft, waar de voorwaarden om opgenomen te worden in de sociëteit werden weggelaten, en ten dele overgenomen in het 1ste art. en voor een ander deel in twee nieuwe (het 2de en het 5de) met volgende inhoud:

In het 1ste: de aspiranten van de sociëteit moeten getuigschriften van de bisschoppen, voorgeschreven door het decreet van de H. Congregatie van BB. en RR. "Romani Pontifices" van 25 jan. 1848 voorleggen en voldoende

(1) Misschien is er ook hier enige onjuistheid in het overschrijven. In de eerste uitgaven van de goedgekeurde constituties, in het Italiaans vertaald, leest men: "Indien het nieuwe huis een klein seminarie, of een seminarie voor volwassen clerici zou zijn...". Het is klaar dat Don Bosco zich hield aan de betekenis waarin hij overeengekomen was op dit punt, met Mgr. Vitelleschi.

gezond zijn om de constituties zonder uitzonderingen te kunnen onderhouden; en de leken moeten, naast andere dingen (praeter alia) minstens de catechismus kennen (saltem fidei rudimenta calleant);

In art. 2: novicen aspiranten tot de priesterlijke staat moeten in geval van onregelmatigheden, dispensatie van de H. Stoel bekomen.

In art. 5: zowel voor de aanvaarding van de aspiranten tot de sociëteit als voor de toelating tot de professie moeten alle voorschriften van het decreet "Regulari disciplinae" van 25 jan. 1848 nagekomen worden.

Hoofdstuk XII: "De studio", het 1ste art. werd als volgt verwerkt: "De priesters en al de leden die de geestelijke staat willen aangaan moeten minstens twee jaar filosofie en vier jaar kerkelijke studies volgen."

Men voegde er twee art. aan toe, het 4e en het 6e van het goedgekeurde exemplaar. "Om de wetenschappen, zowel de filosofische als de kerkelijke te onderwijzen zal men bij voorkeur die professoren uitkiezen, leden of externen, die uitmunten door gedrag, talent en kennis."

Men moet met zorg voorkomen dat de leden, zolang zij zich wijden aan de studies door de constituties voorgeschreven, zich niet bezig houden met liefdadigheidswerken eigen aan de salesiaanse sociëteit, tenzij de nood dwingt; want dat is zeer schadelijk voor de studies.

In hoofdstuk XIII: "Pietatis exercitia" deed men enkele kleine verbeteringen en de volgende toevoegingen:

in art. 2 werd weggelaten de bijzonderheid dat de priesters "wanneer zij door zaken verhinderd zijn de H. Mis te celebreren ervoor moesten zorgen ze ten minste bij te wonen" en bleef behouden "zij zullen ze elke dag celebreren" en er werd aan toegevoegd "dat de clerici en de coadjuteurs ervoor moesten zorgen elke dag de H. Mis bij te wonen; en dat de leden elke week moesten biechten bij biechtvaders "die door de bisschop zijn goedgekeurd en dit ambt uitoefenen met de toestemming van de Algemeen Overste";

in art. 3, in plaats van "niet minder dan een uur mondeling en mentaal gebed" zette men "minstens een half uur meditatie, behalve de mondelinge gebeden";

in art. 7, dat niet alleen alvorens in de vrome sociëteit toegelaten te worden maar ook "alvorens de geloften te doen, tien dagen retraite moeten gedaan worden;"

verder werd art. 8 weggelaten, waarin de Algemeen Overste het uitdrukkelijke voorrecht heeft voor een zekere tijd een lid te ontslaan van de godsvruchttoefeningen, zo hij meende dit "in Domino" te mogen doen; in het volg. art. werd vastgesteld dat bij de dood van elk lid, leek, clericus of priester, tien missen door de onzen zouden gelezen worden, tot lafenis van zijn ziel;

en in een nieuw art. stond er dat bij de dood van de vader of de moeder van een medebroeder, alle priesters van dat huis zouden celebreren voor hun zielenrust en dat de anderen voor hetzelfde doel eenmaal zouden communiceren.

Hoofdstuk XIV: "De Novitiorum Magistro eorumque regimine", werd het meest verbeterd. Wij weten niet of de vorm waarin het werd goedgekeurd, volle-

dig overeenkomt met deze door Don Bosco hermaakt. In elk geval werd het aldus goedgekeurd.

Naast de weglating van art. 2 en van het laatste deel van 8, en de taalverbeteringen van art. 7 en andere elders, was er de toevoeging van volgende nieuwe artikelen die wij hier weergeven met de nummering van het goedgekeurde exemplaar.

7. De Algemeen Overste zal met de toestemming van de andere oversten, nagaan in welke huizen de noviciaten moeten gevestigd worden. Doch hij kan er nooit een inrichten zonder de toestemming van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren.

8. De plaats van elk noviciaat zal afgescheiden zijn van het huis dat de geprofesten bewonen en zal zoveel cellen hebben voor de nachtrust als er novicen zijn, ofwel een slaapzaal groot genoeg om er gemakkelijk ieders bed te plaatsen; daar zal er ook een cel zijn of een speciale plaats voor de novicemeester.

9. In het algemeen kapittel wordt de novicemeester gekozen; hij moet eeuwig geprofest zijn, 35 jaar oud, en tien jaar in de sociëteit geleefd hebben. Indien hij tijdens zijn ambtsperiode sterft, zal de Algemeen Overste met toestemming van het hoofdkapittel een andere kiezen tot aan het samenroepen van het Algemeen Kapittel.

11. Bij het aanvaarden van de novicen onderhoude men stipt alles wat vastgesteld is in het 1ste en 5de artikel van het vorige hoofdstuk XI.

12. Tijdens de tweede proef d.i. tijdens het noviciaat, zullen de novicen zich niet met de werken eigen aan het instituut bezig houden en zich enkel en alleen toeleggen op de vooruitgang in de deugd en de vorming van hun geest volgens de roeping waartoe zij door God geroepen werden; nochtans zullen zij in het huis waar zij verblijven aan de kinderen de catechismus mogen aanleren onder de leiding en het toezicht van de Meester.

13. Als op het einde van het noviciaat het lid zal bewezen hebben dat hij in alles voor de glorie van God kan werken en voor het welzijn van de congregatie en als hij goed de godsvrucht oefeningen gedaan heeft en het goede voorbeeld gegeven, dan zal men het jaar van de tweede proef als geëindigd beschouwen; zoniet zal men ze met enige maanden en ook met een jaar verlengen.

Op het einde preciseerde men dat de leden gedurende de tijd van de derde proef d.i. gedurende de beoefening van de driejaarlijkse geloften naar het ene of andere huis van de Congregatie konden gezonden worden, op voorwaarde dat zij er hun studies zouden voortzetten. De heilige kreeg van Pius IX het voorrecht om het even welke verandering aan de constituties aan te brengen, als dat nodig zou zijn of passend voor het welzijn der zielen. En al in de eerste goedgekeurde uitgave van de "Regulae seu Constitutiones Societatis S. Francisci Salesii" in het XIVde hoofdstuk: "De tyronum seu novitiorum magistro eorumque regimine" voegde hij bij het art. 12 deze nota: "Pius Papa IX benigne annuit tyrones, tempore secundae probationis, experimentum facere posse de iis, quae in prima probatione sunt adnotata, quoties ad majorem Dei gloriam id conferre judicabitur. Vivae vocis oraculo, die 8 aprilis 1874". En in de eerste Italiaanse uitgave, gedrukt in 1875, nam hij op grond van dit voorrecht nauwelijks 7 van de 17 artikels van het XIV hoofdstuk over: de eerste 3 en de laatste 4, werden als volgt vertaald:

XIV

Over de ingeschrevenen of de novicen.

1. Alvorens in de congregatie opgenomen te worden, moet elk lid drie proeftijden doormaken. De eerste moet aan het noviciaat voorafgaan en wordt genoemd de proeftijd der aspiranten; de tweede is die van het noviciaat, de derde die van de driejaarlijkse geloften.

2. Voor de eerste zal het voldoende zijn dat de postulant enige tijd in een huis van de congregatie heeft doorgebracht, ofwel onze scholen heeft bezocht en zich onderscheiden heeft door deugd en talent.

3. Indien een volwassene verlangt ingeschreven te worden in onze sociëteit en aanvaard wordt tot de eerste proef, zal hij eerst en vooral enige dagen retraite doen; vervolgens zal hij minstens voor enige maanden ingeschakeld worden in verscheidene bezigheden van de congregatie, zodat hij de levenswijze die hij wenst te omhelzen leert kennen en praktisch beleven.

4. Als het noviciaat ten einde is en de novice in de congregatie is aanvaard, dan kan met het goeddunken van de novicemeester het hoofdkapittel hem toelaten tot de driejaarlijkse geloften. De beoefening van de driejaarlijkse geloften zal de derde proef uitmaken.

5. Tijdens de periode van de driejaarlijkse geloften, kan het lid naar een of ander huis van de congregatie gezonden worden op voorwaarde dat er studies gedaan worden. En in die tijd zal de directeur van het huis zorg dragen voor het nieuwe lid zoals de novicemeester dat deed.

6. Tijdens de hele proeftijd zullen de novicemeester of de directeur van het huis met zachtheid aan de nieuwe leden de uitwendige versterving aanbevelen, vooral de soberheid. Doch in dit alles dient men voorzichtig te werk te gaan, zodat de lichaamskrachten niet verzwak worden en ze bijgevolg niet minder bekwaam worden om de plichten van onze congregatie te vervullen.

7. Als het lid deze drie proeven met voldoening doorgemaakt heeft en in de congregatie wil blijven met eeuwige geloften, dan kan hij door het hoofdkapittel toegelaten worden om ze af te leggen. Op het einde van de paragraaf van de "Formule van de geloften (Formules votorum)" herhaalde men dat de novice, alvorens de professie te doen, tien dagen (per decem dies) retraite moest doen; men liet de inleiding vallen en in plaats daarvan kwamen de woorden: "In nomine Sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti", de verwijzing op de naam van de Algemeen Overste werd in rechtstreekse vorm gedaan en daarnaast kwam in onrechtstreekse vorm die van zijn afgevaardigde: "et Tibi N.N. nostrae Societatis Superior vel tibi ejusdem Societatis vices gerens."

Werden ook weggelaten de drie jaarlijkse perioden, die bestonden uit een edelmoedige overgave in de armen van de Overste, een nederige offerande aan God van het volbrachte offer en een gebed tot de Onbevleete Maagd, tot de H. Franciscus van Sales, en alle heiligen des hemels om de genade te bekomen in dit leven enkel God te beminnen en te dienen en dan voor altijd naar het paradijs te gaan. De formule werd besloten met deze woorden "volgens de Constituties van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales."

Er werd als slot aan toe gevoegd ("Conclusio"): "Tot geruststelling van de zielen verklaart de sociëteit dat deze regels op zich zelf niet verplichten op zonde, noch doodzonde, noch dagelijkse. Bijgevolg, zo iemand door ze te overtreden schuldig zou zijn voor God, spruit dit niet voort rechtstreeks uit de regel, maar uit de geboden van God en de Kerk, of uit de geloften, of eindelijk uit de omstandigheden die de overtreding van de regels vergezellen, zoals het slechte voorbeeld, het misprijzen van de heilige zaken enz."

Zoals wij zagen waren de door de particuliere congregatie gewilde wijzigingen en toevoegingen, tamelijk talrijk. Maar door de zorg en de edele goedheid van de Secretaris Mgr. Vitelleschi bekwam men, op die voorwaarden, onmiddellijk de goedkeuring van de paus, en op weinige dagen was het werk volbracht. Ziehier op welke wijze Don Bosco Mgr. bedankte en hem een plaats gaf onder onze "uitstekende" weldoeners.

"
" Turijn, 28.4.1874.
" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" Wij hebben het nieuws vernomen van de pijnlijke catastrofe
" die zich rond de boekhouder van St.-Pieter in het Vaticaan, waar-
" van U schathouder was voordeed. Dit speet mij ten zeerste terwijl
" ik dacht aan de ernstige moeilijkheden en onaangenaamheden die
" hieruit voor U, Excellentie, voortspruiten. Wij kunnen U slechts
" woorden van zorgvol meevoelen zenden en U verzekeren dat wij gebe-
" den hebben en nog steeds de goedheid van de Heer afsmeaken opdat
" de Heer U het geduld geve en de onderwerping aan de goddelijke
" wil. Ik ben twee dagen na mijn vertrek uit Rome thuisgekomen en
" kwam daar onverwacht aan, omdat, zoals het dikwijls gebeurt,
" reeds lang verzonden brieven slechts lang na mijn aankomst toeko-
" men.
" Ik heb in ons huis "bona mixta mans' gevonden. De pries-
" ter Provera, wiens ernstige ziekte mij per telegram werd medege-
" deeld, behoort niet meer tot de levenden. Dit was voor mij een
" zwaar verlies, hoewel ik dit sinds jaren verwachtte gezien de
" kwaadaardige "kiem" die hem verteerde. Dit maakte allen zeer be-
" droefd; maar bij mijn aankomst was er een stem Don Bosco is daar
" die alles in beweging zette. Men vergat de dode en dacht er nog
" slechts aan de arme bedevaarder te vieren. Het heeft mij ten zeer-
" ste getroost toen ik met de directeurs van de verschillende hui-
" zen sprak en alles in eenzelfde normale toestand vond als toen
" ik naar Rome vertrokken ben. Men las de regels of beter de goedge-
" keurde constituties en allen dankten de Heer en de goedertieren-
" heid van de verheven paus die ons met die daad de mogelijkheid
" gaf zonder moeilijkheden de meerdere glorie Gods en het welzijn
" van de zielen te bevorderen. Toen heb ik recht laten wedervaren
" aan de verdienste en heb duidelijk verteld, dat, indien onze po-
" gingen zo goed geslaagd waren, wij dit aan Mgr. Vitelleschi te
" wij danken hebben, die onder onze uitstekendste weldoeners in-
" schrijven en voor wie wij elke dag speciale gebeden zullen doen.
" Wij zullen nu de tekst van de constituties laten drukken. Zodra
" hij klaar is, zal ik U enkele exemplaren toezenden voor het doel
" dat U persoonlijk het beste oordeelt.

" U zal mij een bijzonder plezier doen, zo U nieuws over ons
" aan uw familie wil geven en aan allen mijn gevoelens van dank-
" baarheid wil meedelen voor de hoffelijkheid en welwillendheid,
" tijdens mijn verblijf te Rome.

" Met een hart vol dankbaarheid vraag ik U de H. Zegen,
" terwijl ik mij nu en steeds noem van Uwe Exc.

"

"

"

"

" P.S. Wees zo goed begrip te hebben voor mijn zwakke ogen: ik heb
" het blad ondersteboven genomen zonder er acht op te slaan, beter
" nog zonder er mij rekenschap van te geven, dat het een half blad
" was.

de zeer verplichte dienaar
Giov. Bosco, priester.

Van de eerste uitgave van de "Regulae seu Constitutiones Societatis S. Francisci Salesii, juxta Approbationis Decretum die 3 aprilis 1874", bezitten wij ook de eerste en de tweede drukproef, die zorgvuldig door de letterzetter Mario Baldacconi werd bewaard en kort voor zijn dood aan ons werd overgemaakt:

de eerste: met veel verbeteringen van de professoren Vincenzo Lanfranchi en Tommaso Vallauri nl. taal- en stijlverbeteringen en met verscheidene verbeteringen door Don Bosco zelf aangebracht;

de tweede werd ook door P. Innocenzo Gobio, barnabiet, gelezen.

In het Bijvoegsel (cfr. Nr VII en VIII), halen wij aan, bladzijde per bladzijde links het goedgekeurde exemplaar - dat later door Don Rua in 1900 in druk werd gegeven en rechts de uitgave van 1874 -; in cursief staan alle verbeteringen die er werden aangebracht en alle taal- en stijlverbeteringen die door Don Bosco werden aanvaard, met toelating van Pius IX, die hem "vivae vocis oraculo" alle voorrechten had toegestaan.

Wij hebben ook een van de eerste gedrukte exemplaren met vele kostbare aantekeningen van de H. Stichter, klaarblijkelijk bij het uitleggen van de regels aan de medebroeders en wij halen ze aan in "Bijvoegsel".(1) Wij beperken ons hier de eerste twee over te schrijven die het eerste en het tweede artikel illustreren van hoofdstuk I: "Salesianae Societatis Finis":

" Sanctificatio sui ipsius, salus animarum per exercitium
" caritatis, en finis nostrae Societatis. Qua in re summopere
" cavendum est ne unquam in officiis erga alios fungendis prae-
" ponantur nisi illi virtutibus vel scientia calleant quas
" alios docere satagunt. Melior est magistri deficientia, quam
" ineptitudo".
" Itaque si faciunt aliter quam alios doceant, illis dicitur
" "Medice, cura te ipsum."

(1) Zie Bijvoegsel, Nr. IX, blz. 994.

Dit is: Onze Sociëteit heeft als doel de heiligheid van haar leden en de redding van de zielen, door het beoefenen van de liefde. Welk ambt zij ook uitoefenen, de salesianen moeten de weg van de deugd aanleren; bijgevolg is een meester die niet geleerd is beter dan een ondeugdzame; want wie niet doet wat hij leert, zou van anderen horen zeggen: "Geneesheer, genees je zelf!"

Het is in de grond een commentaar van de woorden die hij dikwijls de medebroeders toestuurde: "Salve, salvando, salvati."

13) En de tegenstand vermeerdert!

Het doel werd dus op een werkelijk wondere wijze bereikt; maar de tegenstand en de moeilijkheden, die Don Bosco als Algemeen Overste van de definitief goedgekeurde vrome sociëteit nog zou tegenkomen, waren nauwelijks aan hun begin.

In de eerste dagen van mei zond hij Don Rua om de aartsbisschop het rescript van de absolute wijdingsbrieven voor te leggen en hem te vragen de clerici Cesare Ghiala en Matteo Ottonello te willen wijden. Teoloog Chiuso bracht het 'rescript' naar Mgr. die het wilde houden; Don Rua deed echter opmerken dat hij gelast was het eenvoudig te laten zien; hierop weigerde de aartsbisschop hem de audiëntie. Don Bosco schreef hem toen volgende brief:

" Hoogerwaarde Excellentie,
"
" Don Rua deelde mij van Uwentwege mee dat Uw Exc., alvorens
" uw mening over de toelating tot de kleine orden van de door mij
" voorgestelde twee clerici, uit te spreken, eerst een authentieke
" akte van het decreet voor de toelating van de wijdingsbrieven in
" de aartsbisschoppelijke curie wilt hebben.
" Wat dat betreft heb ik te Rome de volgende mondelinge
" richtlijnen ontvangen:
" Indien de aartsbisschop van Turijn (met de andere bisschoppen
" waren er hieromtrent nooit moeilijkheden) het origineel van het
" decreet wil zien, dan laat u dit eenvoudig zien, maar geeft het
" niet in andermans handen. Wat de constituties betreft: indien hij
" hiervan een exemplaar wil, zult U hem dit geven zodra ze gedrukt
" zijn. Indien hij verder hiervan een legalisatie wil, dan zal men
" het exemplaar naar de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulie-
" ren zenden
" Daar zal men het vergelijken met het origineel, het legali-
" seren en het hem opsturen.
" Laten wij elkaar helpen om de vele ongenoegens die wij bei-
" den reeds hebben niet te vermeederen.
" Ik vraag U eerbiedig een antwoordje aan Don Rua mee te ge-
" ven en U ervan te overtuigen dat ik steeds mijn best deed om U

" goed te doen, terwijl ik de eer heb mij te noemen
" Van Uwe Hoogw. Exc.
" de nederige dienaar,
" Turijn, 3 mei 1874. Giov. Bosco, priester.
"
" P.S. Ik was graag persoonlijk gekomen, maar enkele zaken roepen
" mij dringend naar Genua.

Don Rua ging die brief afgeven en keerde nog twee keren terug zonder ooit audiëntie te krijgen. De wijdingen werden dus uitgesteld. Don Bosco deelde dat aan Mgr. Vitelleschi mee.

" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" De vrees voor moeilijkheden met onze aartsbisschop,
" vooral in verband met de wijdingen van onze clerici, is werke-
" lijkheid geworden. Ik zeg met de aartsbisschop van Turijn daar
" wij van de andere 44 bisschoppen waarmede wij in relatie zijn
" steeds welwillendheid en steun ontvingen. Opdat U een juist idee
" van de toestand zou hebben, meen ik het goed, te laten opmer-
" ken, dat Mgr. Gastaldi als kanunnik, en voor en ook na zijn
" uittreding bij de Rosminianen en ook als bisschop van Saluzzo,
" steeds een ijverige medehelper van onze Oratoria was. Als
" aartsbisschop van Turijn toonde hij zich nog enige tijd zeer
" welwillend en liet zoals de andere ordinari meermaals onze cle-
" rici tot de wijdingen toe. Maar tien maanden later veranderde hij
" van houding. Ik laat veel feiten die met andere materie in
" verband staan, terzijde; hier spreek ik slechts over de wijdin-
" gen. Hij begon met te zeggen dat hij geen enkele clerici tot de
" wijdingen zou toelaten indien deze geen examen van theologie
" voor een door hem afgevaardigde commissie zou afleggen. Dit is
" een nieuwigheid voor onze streken, daar de bisschoppen gewoon
" zijn regelmatige wijdelingen aan het examen van de respectieve
" oversten over te laten. Dadelijk heb ik hierin toegestemd en
" mijn clerici naar het examen gezonden. Hierna wilde de aarts-
" bisschop zelf 40 dagen op voorhand hun roeping onderzoeken, de
" tijd van hun intrede in de congregatie nagaan, welke geloften aij
" afgelegd hadden, waar zij hun lagere studies gedaan hadden en
" waar de hogere, waarom zij het bisdom wilden verlaten om zich
" bij een congregatie aan te sluiten, enz.
" Dit was iets ongewoons dat niet weinig de roeping van onze
" leerlingen in de war bracht.
" Ik heb mij in ieder geval onderworpen en liet zeer veel
" wijdelingen van ver komen om hen voor het examen aan te bieden.
" Hij was over allen tevreden, maar wilde geen andere meer tot de
" wijdingen toelaten. De dingen, zegde hij, volstaan voor de leer-
" lingen maar niet voor de overste. Ik wil dat de overste op
" formele wijze verklaart dat hij in de toekomst in geen enkel van
" zijn huizen een clericus of priester die tot de clerus van Turijn
" behoort, zal opnemen. Ook al was deze vraag niet gerechtvaardigd,
" toch wilde ik hieraan toegeven. In de verklaring specificeerde ik

" dat deze verklaring zo te verstaan was, dat zij in niets de voor-
" schriften van de H. Canons om de vrijheid van de religieuze roe-
" pingten te vrijwaren, wilde schenden. Deze clause beviel hem niet
" en hij wilde de kandidaten niet tot de wijdingen toelaten.

" Nadat ik nog dergelijke vragen gesteld had, antwoordde hij,
" dat hij de driejaarlijkse geloften afkeurde, en geen enkel gezag
" in de overste van de salesiaanse congregatie erkende.

" Het was klaarblijkelijk dat de aanvragen in overeenkomst
" waren met het goedkeuringsdecreet van 1 maart 1869, waarvan een
" kopie in de curie aanwezig was. Een andere kopie van de constitu-
" ties was hem in eigen handen gegeven. Hij zegde dat hij zich dat
" niet herinnerde en dat men nieuwe afschriften zou zenden. Opnieuw
" heb ik mij tot hem gericht, maar hij antwoordde nooit. Intussen
" gingen er twee jaren voorbij met ernstige moeilijkheden en schade
" voor de congregatie daar niemand tot de wijdingen werd toegelaten.
" Na de definitieve goedkeuring van de constituties werd hij van
" alles op de hoogte gebracht en werd de vraag voor de wijdingen
" hernieuwd. Hij antwoordde dat hij niet wilde toegeven zonder het
" decreet over de wijdingsbrieven gezien te hebben. Ik legde het
" hem voor; hij las het en zegde dat hij er zich niet over wilde
" uitspreken, eer dat decreet naar de Curie zou gebracht worden om
" er een authentieke kopie van te maken. Men liet hem opmerken dat
" dit tegen de gewoonten van de religieuze orden en de kerkelijke
" congregaties is, dat het moet volstaan hiervan inzicht te geven
" aan wie, met reden, hierom vraagt, te meer daar reeds twee decre-
" ten van dit soort volgens de gedane aanvragen aan de kerkelijke
" curie voorgelegd werden, en tot ons groot nadeel verloren gingen,
" zonder daar nog ooit enig nieuws over te horen.

" Daar hij bleef weigeren heb ik het goed geoordeeld hem te
" zeggen dat ik gevolmachtigd was het te tonen aan wie er recht op
" heeft maar dat ik er door niemand een kopie van moest laten maken.
" Hij bleef bij zijn standpunt. Ik bad hem, ik smeekte hem om de
" onaangenaamheden die wij beiden van alle kanten al genoeg hebben,
" niet te vermeederen. Hij wijzigde zijn beslissing niet.

" Uwe Exc. kan gemakkelijk begrijpen hoe schadelijk en ontmoe-
" digend een dergelijke houding voor een arme en pas ontstane con-
" gregatie is. Kende men tenminste de reden hiervan! Maar niemand
" kon dit ooit achterhalen.

" Dit is de eenvoudige uiteenzetting van de feiten die ik in
" het kort beschreven heb na mij in de tegenwoordigheid van God met
" de blik op het kruisbeeld geplaatst te hebben. Nu vraag ik Uwe
" Exc. nederig deze toestand aan de H. Vader of aan wie U het ge-
" schikt acht te willen meedelen, en mij een norm en een raad te
" willen geven. Zou het niet te gedurfd zijn de vraag voor de wij-
" dingsbrieven "ad quemcumque episcoporum" te doen?

" Wil U verwaardigen deze door mij bezorgde last te begrijpen
" en geloof mij met de meeste dankbaarheid enz.

"
"

Bosco Giovanni, priester.

Mgr. Vitelleschi antwoordde :

" Rome, 21 mei 1874.
"
" Zeergeachte Heer Don Giovanni,
"
" Ik heb uw brief gelezen en overwogen. Daar ik, zoals U
" zegt, mijn mening hierover moet te kennen geven, geloof ik dat
" men op het ogenblik slechts één ding kan doen : aan de aartsbis-
" schop afgeven om als document in de Curie te bewaren, een authen-
" tiek exemplaar van het rescript door de H. Congr. van BB. en RR.
" verleend om de dimissorialen te mogen uitreiken voor tien jaar
" ten voordele van de leden van uw instituut, waardoor zij tot de
" wijdingen toegelaten worden. Zo U akkoord gaat, moet U slechts
" aan het secretariaat van genoemde H. Congr. een duplicaat vra-
" gen om het de aartsbisschop te overhandigen. Wellicht zult U
" bij uzelf zeggen dat men op die manier doet wat deze prelaat wil.
" Het is inderdaad zo, maar ik meen dat hij het recht heeft dit
" document te eisen; en inderdaad als de ordinarius de dimisso-
" rialen van de kerkelijke overste van de salesiaanse Congregatie
" en bijgevolg de wijdelingen nu en in de toekomst moet aanvaar-
" den, dan moet hij ook op wettelijke en canonieke wijze kunnen
" vaststellen dat uw instituut zulk privilege van de H. Stoel ge-
" kregen heeft. En op welke wijze kan hij dit canoniek vaststel-
" len, tenzij men de authentieke concessie, door de H. Stoel ver-
" leend door bovengenoemd re script, in de curie toont en neerlegt.
" Als dit rescript voorgelegd is, kan geen enkele ordina-
" rius voorwenden dat hij dit privilege niet kent en kan hij ook
" het recht van de Algemeen Overste niet ontkennen om de dimis-
" sorialen af te leveren. Ik ben zeker dat op die manier elke
" redelijke oppositie vanwege de Turijnse curie op dit punt zal
" ophouden. Zo er dan nog iets onredelijke gebeurt, dan zal de
" H. Congregatie de gunsten en rechten, die door de H. Stoel
" verleend werden, verdedigen.
" Ziedaar wat ik U zo vlug mogelijk wilde mededelen in
" antwoord op uw laatste brief, waarna ik met de gebruikelijke
" achting mij noem
" Uw zeer toegenegen dienaar
" + Vitelleschi, aartsb. van Seleucia.

En Don Bosco vroeg onmiddellijk een duplicaat van het rescript.
Terwijl hij het afwachtte om het naar de aartsbisschop te sturen, kreeg
hij van hem een vermaning die op niets berustte.

" Turijn, 13 juni 1874.
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Z. Exc. de aartsbisschop van Turijn gelast mij U te
" schrijven dat hij vernomen heeft dat U op het punt staat enkele

Turijn, 17 juni 1874.

Zeereerw. Heer,

Ik heb aan Mgr. de aartsbisschop uw brief meegedeeld; hij toonde zich zeer voldaan over de inhoud ervan en las met genoegen de brief van de H. Congregatie van BB. en RR.. Niet-temin heeft Mgr. van een betrouwbaar persoon vernomen dat een schrijven van hem u in handen is gekomen, reeds aan de drukkerij gegeven werd of op het punt staat gegeven te worden. Welnu, Mgr. verklaart nogmaals dat hij nooit aan U, noch aan anderen een brief welke ook de vorm van deze brief moge zijn, gegeven heeft met de bedoeling dat deze geheel of ten dele zou gepubliceerd worden door de pers.

Daarom hoopt Monseigneur dat u zich stipt aan zijn inzichten zult houden; zoniet zou het hem zeer onaangenaam zijn en zou hij ook hogerop zijn beklag doen. Met gevoelens van ware waardering, beveel ik mij in uw gebeden aan.

Van u zeereerw.

de zeer toegewijde en nederige dienaar
T. Chiuso, secretaris.

Don Bosco zette ook op deze brief de aantekening: "Er werd een tweede keer geantwoord dat men nooit aan zulk een drukwerk gedacht heeft", en geduldig herhaalde hij:

Dierbare Heer Theoloog,

Ik was uiterst verrast in uw brief te lezen dat Zijne Exc. vastgesteld heeft dat ik brieven door hem geschreven publiceert.

Hij moet wel precieze gegevens hebben om wat ik bevestigd heb niet aan te nemen. Ik zeg dus dat ik er nooit aan gedacht, noch ervan gedroomd heb ooit zulke geschriften aan de pers te geven. Ik geloof dat het een van die gewone dingen is die op niets anders steunen dan op een verkeerd begrip. Ik verlang geen enkel bewijs tot staving van het tegengestelde, doch niemand zal zoiets kunnen voorleggen.

Geduld, dierbare Theoloog, en als U het opportuun oordeelt, wil dit aan Mgr. overmaken zoals ik het U schrijf en vraag hem van mijnentwege de dingen bij hun naam te noemen; dit zal mij een ware liefdedienst zijn, terwijl ik mij dankbaar noem

uw zeer genegen vriend,
Turijn 18-6-74. G. Bosco, priester.

Naar het blijkt verliep alles als volgt. Mgr. Galetti, bisschop van Alba had een onderhoud met Don Bosco na de goedkeuring van de constituties; deze liet de bisschop ook de "Positio" zien d.i. de consultatie voor de commissie van kardinalen die het onderzoek doet en waarin, zoals gezegd twee brieven van Mgr. Gastaldi voorkomen.

De bisschop van Alba die Don Bosco in hoog aanzien had en veel van hem hield stond verstomd bij het zien van de voorwaarden die de aartsbisschop voor de goedkeuring gesteld had en vond het gepast aan Zijne Excellentie een bedekte toespeling daarover te maken om hem wat milder en gunstiger te stemmen, uitgaande van de inhoud van zekere gedrukte brieven!...

De voorzichtige poging diende tot niets; integendeel ze werd een onrechtstreekse oorzaak van nieuwe last.

Dezelfde maand werd volgende drukproef aan de aartsbisschop voorgelegd: een hymne door Don Lemoyne gecomponeerd voor het feest van 24 juni, een allegorische ode, van Bijbelse aard, waarin onze H. Stichter, als een nieuwe Mozes de Sion bestijgt; uit de hemel komt een engel van God, Pius IX, die hem de nieuwe wet in bewaring geeft, ... de zegel voor de salesiaanse sociëteit. De aartsbisschop zond de drukproef naar het Oratorio terug met de eigenhandige geschreven verklaring: "De druk ervan wordt niet verboden, maar de overdrijvingen, die nooit enig goed zullen teweeg brengen, worden gelaakt."(1)

In augustus vroeg Don Bosco via Don Rua aan de bisschop om een der onzen toe te laten tot het examen voor de heilige wijdingen, die in september werden toegediend, bijgevolg veertig dagen op voorhand; volgend antwoord kwam op het Oratorio toe:

" Turijn, 9 augustus 1874.
" Dierbare Don Rua,
" Z.E. verwacht de jonge wijdeling volgende dinsdagmorgen
" voorzien van een certificaat betreffende de eeuwige geloften,
" de gedane studies, de reeds ontvangen wijdingen en een verklaring van het bisdom waartoe hij behoort (dit alleen door U gedaan).
" Uw zeer toegewijde
" P. Chiuso.
" P.S. Welbedankt voor de gedane boodschap van gisteren.

Dit wilde zeggen dat de wijdeling zich voor het roepingexamen moest aanbieden.

Vanaf die maand rees er een andere tegenstand. Om enkele brave leraren en meesters tevreden te stellen en om anderen te helpen hun gedrag te hervormen, richtte Don Bosco een retraite in, in het college van Lanzo ongeveer in het midden van september. Hij liet een uitnodiging daartoe drukken en zond ze aan de oud-leerlingen en aan wie hij dacht dat dit welkom zou zijn:

(1) Don Berto zond dit aan adv. Carlo Menghini en deze, zoals wij zullen zien in het laatste deel, liet opmerken dat de censuur van de aartsbisschop ook de paus beledigde.

Turijn, augustus 1874.

RETRAITE

Voor de heren leraren en onderwijzers.

Niet weinig achtenswaardige leraren en onderwijzers hebben meermaals de wens te kennen gegeven om enkele dagen retraite te doen. Dit konden zij echter niet verwezenlijken gezien de voortdurende en zware arbeid van hun onderwijzerstaak die hen gedurende het jaar bezet houdt. Men vond het dus geschikt hiervoor de vakantietijd uit te kiezen om die nood te verhelpen en de retraite in het college van Lanzo te laten plaatshebben. Het grote gebouw en het gezond klimaat aldaar geven de hoop dat dit aan ieder een goed zal doen.

Zij zal de 7de beginnen en de 12de september eindigen. Alwie zou willen deelnemen en van de spoorweg Turijn-Cirie wil gebruik maken, kan hiervoor een zekere vermindering bekomen. Het vertrek is om 8.30 u die morgen vastgesteld. Zij die op deze uitnodiging willen ingaan worden verzocht hun naam, voor naam en woonplaats per brief aan de ondergetekende mee te delen opdat men op tijd de nodige schikkingen zou kunnen treffen.

Pr. Giov. Bosco.

Een van deze uitnodigingen viel in de handen van theoloog Margotti en op 23 augustus kondigde de "Unità Cattolica" deze "retraite voor leken" aan:

Een beetje retraite voor de leken: - Dank zij de onvermoeibare Don Bosco zal er in het college van Lanzo een retraite gehouden worden van 7 tot 12 september eerstkomende. Dit om aan het verlangen van niet weinig leraren en onderwijzers tegemoet te komen, die slechts de vakantie hebben om zich een weinig terug te trekken. Wie hieraan wil deelnemen, richtte zich per brief tot priester Giovanni Bosco te Turijn. Wie per spoor Turijn-Cirié vertrekt zal een zekere prijsvermindering bekomen.

Onmiddellijk liet de aartsbisschop Don Bosco weten dat men deze retraite niet zonder goedkeuring van de kerkelijke overheid mocht houden. Ook al was hij bereid deze toestemming te geven, toch zag hij zich verplicht te eisen dat dergelijke uitnodigingen niet gepubliceerd zouden worden zonder zijn toelating. Tegelijkertijd vroeg hij de naam van de predikanten.

Daar er nog slechts weinig personen ingeschreven waren liet Don Bosco hen, om het geschil op te lossen, weten dat de retraite niet zou plaats vinden en deelde de beslissing aan de aartsbisschop mee zonder de namen van de predikanten te noemen. Monseigneur liet het echter hier niet bij, bleef links en rechts nieuws en berichten zoeken en liet niet

na te herhalen dat die beslissing een weerspanning aan het bisschoppelijk gezag was, temeer daar bijna alle onderwijzers van de lagere klassen, priesters waren!... De echo van deze verklaring bereikte Don Bosco die verzocht hem een ogenblik de "taal van het hart" te laten spreken, en hem smeekte van al deze spitsvondigheden af te zien.

" Hoogeerwaarde Excellentie,

"

" De omzichtigheid waarmee Uwe Exc. over de gang van onze
" arme Congregatie waakt, bewijst dat U de stipte beoefening van
" haar regels en van de kerkelijke voorschriften wil. Dit kan ons
" slechts goed doen en ons onze plichten voor ogen doen houden:
" hiervoor bedanken wij U van harte. Er zijn echter zekere dingen
" waarvan ik niet goed kan begrijpen of zij volgens de geest van
" de Kerk zijn en ten gunste van de anderen.

" Ik spreek hier niet over de vele privé-brieven die ten onzen
" laste geschreven worden, noch over de kracht waarmee de pers mij
" laakt in verband met enkele van uw brieven, dingen waar ik nooit
" aan gedacht heb. Ik spreek slechts over de brief die U mij op 23
" augustus liet geworden en waar het over de retraite te Lanzo gaat.
" De reden waarom ik erover spreek is dat deze publicatie buiten
" mijn weten en zonder mijn inmenging gebeurde, toen er al beslist
" was dat de retraite niet zou plaats hebben. Het lijkt mij dat dit
" volstaat om aan te tonen dat het helemaal niet om een opstand te-
" gen de kerkelijke overheid ging. Men zegt in die brief o.a. "Der-
" gelijke oefeningen mogen niet zonder de toelating van de kerke-
" lijke overheden gehouden worden." Ik weet niet waar men een derge-
" lijk voorschrift vindt. Ik ken de bepalingen van het Concilie van
" Trente (sectie, V,h.2) en die van de H. Congregatie van Bisschop-
" pen en Regulieren, volgens welke de predikanten-religieuzen die
" niet voor het preken goedgekeurd werden, in zekere gevallen de
" toelating moeten vragen en in andere gevallen de zegen van de
" bisschop.

" Ik ken ook de voorschriften van de Synodale Constituties
" die door U gepubliceerd werden. Maar al die voorschriften betref-
" fen de openbare kerken en in dat geval zou ik er mij zeker aan
" gehouden hebben. Meer nog, alvorens de retraite te beginnen zou
" ik alles gedaan hebben wat de welvoeglijkheid vraagt. In ons geval
" gaat het echter slechts om enkele onderwijzers die in een college
" willen samenkomen om er een week retraite te houden. En het is ook
" zo dat onze priesters van Uwe Hoogwaardigheid de toelating ontvin-
" gen om te prediken. Verder heeft men al sinds de eerste tijd van
" het Oratorio van de kerkelijke overheid de toelating gekregen om
" naar wens triduüms, novenen en retraites in de kerken en kapel-
" len van de Oratoria te houden. In maart 1852 werden door een
" bijzonder decreet "de nodige en geschikte voorrechten aan deze
" instelling verleend". Hiervan bestaat er een origineel dat zich
" in de curie bevindt; ik heb U zelf een kopie hiervan in handen
" gegeven. Mgr. Riccardi bevestigde al deze voorrechten, en toen
" Uwe Exc. enkele parochiale rechten voor de kerk van Maria, Hulp
" der Christenen toekende, verzekerde Uwe Exc. mij dat hij aan al
" deze door Uw voorgangers gegeven toelatingen niets bedoelde te

" veranderen. Daarom werden er meermaals per jaar te Turijn, Mon-
" calieri, Giaveno en Lanzo retraites gehouden zonder hiervoor
" op de kerkelijke overheid beroep te doen. Toen U nog kanunnik
" was, hebt U zelf meermaals vol ijver te Valdoceo en Troffarello
" gepredikt. Uwe Exc. noch ik hebben hiervoor nooit enige toela-
" ting gevraagd. En nu ik deed wat al zovele andere jaren ge-
" daan werd, was ik overtuigd dat ik niets tegen de canonieke
" voorschriften en tegen uw eerbiedwaardige schikkingen ondernam.
" Vooraleer ik uw brief ontving, vernam ik uit verscheidene
" bronnen, op overdreven wijze, hoe U bij de enen en de anderen uw
" wrok bekend maakt; dat wordt bijna altijd slecht geïnterpreteerd
" tot nadeel van de gelovigen. Vele dingen die mij en U aangaan
" zijn overdreven en worden verkeerd voorgesteld door de
" publieke opinie ofwel door degenen die erop uit zijn om het
" leven van anderen zwart te maken. Ik vraag u nu mij een ogen-
" blik met de taal van het hart te laten spreken. Het lijkt mij
" dat Uwe Exc. en ik voor het tribunaal van de Heer, waar ik
" heel dicht bij ben, meer tevreden zouden zijn indien wij de
" bekommernis voor het betere opzij zouden laten, het kwade zou-
" den bestrijden, het goede zouden bevorderen en naar de tijd
" zouden terugkeren waarin elk idee van de arme Don Bosco voor U
" een uit te voeren plan was. Zou het niet beter zijn geen brie-
" ven meer te schrijven waarmede men alleen maar onaangenaamhe-
" den oogst en stof tot blaam en spot aan de vijanden van de gods-
" dienst geeft. Zou het niet beter zijn indien U eens niet vaag,
" maar op een gespecificeerde en concrete wijze schreef wat U van
" deze congregatie wenst, waarvan alle leden met al hun krachten
" voor het welzijn van het diocees werken; dat U door de godde-
" lijke Voorzienigheid werd toevertrouwd? Dat men daarbij eens
" en voor goed de dwaze gedachte, dat Don Bosco in andermans huis
" wil domineren, begrave.
" Mijn bedoeling bij dit schrijven is geenszins U te willen
" kwetsen of onaangenaam te zijn; en indien een onbedacht woord
" hiertoe aanleiding zou geven, dan vraag ik U nederig om veront-
" schuldiging. In dit huis hebben wij steeds voor U gebeden en
" blijven wij dat doen opdat uw kostbare gezondheid bewaard blijve.
" Vol vertrouwen dat de arme schrijver heeft, verzekert hij dat
" hij steeds was en blijven zal van Uwe Exc.

"
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 10 september 1874 Giov. Bosco, priester.

De aartsbisschop was nog meer beledigd en bleef aan iedereen dit en dat motief herhalen waarom Don Bosco hem zoveel onaangenaamheden bezorgde. In een zakenbrief aan Mgr. Galletti, legde hij op een apart blad, zijn tegenzin uit voor de gedrukte brieven en de retraite die men zonder zijn toelating wilde houden; maar de goede bisschop van Alba, schreef hem dit mooi, openhartig en gedetailleerd antwoord:

" Bisschop, paleis van Alba

"

3 september 1874.

"

" Alles voor Jezus, Maria en Jozef!

"

" Mijn zeer eerbiedwaardige en dierbare Mgr. Aartsbisschop,

"

" Het eerste blad van uw zeer waardevolle brief bracht mij
" veel licht en deed mij veel plezier; maar het tweede aangehechte
" blad over uw relaties met Don Bosco gaf mij een pijnlijke indruk.
" Dit omwille van twee hoofdmotieven: 1° omdat daaruit blijkt dat
" U een zekere twijfel over mijn bedoelingen hebt, bijna alsof ik
" zou weten dat Don Bosco kwaad over U spreekt en ik gesprekken
" zou toelaten die tegen U gericht zijn of ook maar minder eerbie-
" dig zijn. Ik zou mij dus meer aan zijn kant dan aan de zijde van
" mijn dierbare aartsbisschop geplaatst hebben."

" 2° Omdat men, helaas, uit die bladzijden die U mij schrijft, kan
" opmaken dat de relaties van het bisdom en van hem die het met
" zoveel ijver bestuurt, met het vrome instituut van Don Bosco
" helemaal niet gebeterd zijn, zodat het ongelukkige geschil en
" de weinig stichtende onenigheid nog steeds voortbestaan.

" Wat het eerste betreft durf ik U slechts één ding tot mijn
" verdediging bevestigen nl. dat er wellicht geen prelaat, noch
" bisschop, noch priester noch leek op de wereld bestaat die U zo-
" zeer eerbiedigt, bewondert, vereert, bemint en zich naar uw beeld
" wil vormen, en die te allen tijde gedaan, gezegd, geschreven en
" warm bepleit heeft al wat in zijn macht lag om in andermans gemoed
" zijn eigen diepe, onuitwisbare gevoelens in te prenten. Wat het
" tweede betreft laat ik U "in Domino" opmerken dat, juist omwille
" van de levendige, grote en eerbiedige liefde die ik U toedraag,
" ik de weg zou willen kennen om alle botsingen, moeilijkheden en
" hartenleed te doen ophouden, die U mij zegt te hebben, omwille van
" de geest van onafhankelijkheid die U meent te ontdekken in de op-
" komende congregatie van Don Bosco en vooral in hem, haar stichter
" en huidige hoofd. Dit is het enige doel (waarvoor U zich ook op de
" eerste plaats tot mij richtte), dat mij leidde en aanmoedigde om
" U tijdens mijn laatste persoonlijk bezoek, enkele woorden te zeg-
" gen over de werkelijke staat van de genoemde congregatie, nl. U
" enerzijds duidelijk te maken dat ik enkele documenten in de kamer
" van Don Bosco heb nagegaan, en anderzijds, als het mogelijk is,
" U de verschillende oorzaken van uw afkeuring voor de geest van
" het instituut te doen begrijpen en U mijn diensten aan te bieden
" om ze uit de weg te ruimen. Het lijkt mij dat ik, geen beter en
" vriendschappelijker doel had kunnen dromen.

" Wat uw 2° bemerking betreft moet ik U zeggen dat ik in de
" typografie van Don Bosco geen enkel van uw brieven in druk heb
" gezien. Ofschoon ik in Don Bosco's handen van uw geschriften ge-
" zien heb, die hem uit Rome gezonden waren, met het lettertype van
" de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren (als ik mij niet
" vergis), waarin U uitgebreid uw opmerkingen maakt tegen zekere
" punten van de Constituties van zijn instituut; bv. dit waar U

" zegt dat U in dit huis het tekort niet kunt goedkeuren van een
" geëigende tijd en plaats voor het noviciaat, terwijl de zonen
" van St.-Vincentius en van St.-Ignatius dit hebben, enz.; alsook
" dit waarin U zekere artikelen zou willen veranderen die volgens
" U enigszins de jurisdictie van het hoofd van het aartsbisdom
" schaden of in de weg staan; en intussen stelt U voor, zoals ik
" mij goed herinner, hoe volgens U de essentiële en organische
" vorm van de nieuwe instituten van vandaag zouden moeten zijn, om
" steeds voordelig te zijn voor de kerken waar ze gesticht zijn en
" zich uitbreiden.

" Ik veronderstel dat deze gedrukte brieven deel hebben uit-
" gemaakt van de rechtszaak en het proces-verbaal gehouden bij de-
" ze H. Congregatie ten einde te oordelen over het voor en het te-
" gen van de plannen van Don Bosco, en over zijn gemotiveerd beroep
" op de H. Stoel om de algemene en speciale goedkeuring van het in-
" stituut te verkrijgen. Dat waren handelingen van openbaar recht.
" Me dunkt dat er nu niet de minste twijfel blijft bestaan dat de
" eindconclusie, de verordenende uitspraak duidelijk ten voordele
" van Don Bosco is. Ik heb ze gezien en ik heb ze gelezen, zoals
" ik U dat tijdens mijn bezoek meen gezegd te hebben: het is een
" onbegrensd decreet van de H. Vader in weinige woorden, ja, maar
" in duidelijke vorm van "volledige goedkeuring". Als goede vriend
" veroorloof ik mij U te zeggen dat U er zich voor moet wachten
" niet goed te keuren wat nu reeds door de H. Stoel gezegend en
" goedgekeurd is.

" Maar let goed op: ik heb geen geheugen meer; en eergiste-
" ren, ben ik te Cherasco bij gebrek daaraan in grote verlegenheid
" geweest; ter ere van de Madonna van het volk, die er sinds meer
" dan 300 jaar gevierd wordt, wilde ik op een verhoog een paar
" woorden zeggen voor de clerus van de stad en voor een buitenge-
" wone opkomst van mensen van alle rang. "Deo gratias!" Hecht geen
" belang aan mijn particuliere wenken hierboven gegeven, zomaar
" langs de neus weg.

" Het is een ontegensprekelijk feit dat het instituut van
" Don Bosco en ook zijn stichter zeer goed gezien is door Pius IX;
" en het is niet nieuw dat hij zekere persoonlijke voorrechten
" geeft die hij gaarne verleent, hoewel hijzelf zich niet verwaar-
" digde ze "motu proprio" te suggereren.

" Het is een feit dat ondanks de blaam tegen het instituut
" en die met reden kan gedaan worden zoals tegen elk menselijk werk,
" het werk op wonderlijke wijze wortel schiet; de algemene goedkeu-
" ring wegdraagt en door het volk en een groot uitgelezen deel
" van de clerus gezegend wordt; en het is ook een feit dat dit
" werk veel goed deed in de dorpen, in de steden en in de gezinnen
" en dat men minstens evenveel voor de toekomst kan verwachten.
" Anderzijds betwist het niemand en weet het iedereen en juicht
" men het toe dat U op alle manieren het instituut bevoordeeld
" hebt, als gewoon priester, als bisschop van Saluzzo, en zoveel
" te meer als aartsbisschop van Turijn. Niemand loochent het en
" ook Don Bosco niet; integendeel, meer dan eens heeft hij er mij
" vol dankbaarheid over gesproken.

" Bijgevolg, blijf niet langer in die onaangename en pijnlij-
" ke toestand door woorden of daden aan te halen, die wellicht te
" verontschuldigen zijn door onbeduidende oorzaken; meestal zijn ze
" ons niet bekend of zijn ze al min of meer vervalst eer wij ervan
" horen. Bekleed U met de welwillendheid en verdraagzaamheid van
" een H. Franciscus van Sales; laat Bosco bij U komen en vraag
" hem U alles bekend te maken, elk verlangen van de paus aangaande
" zijn instituut; onderzoek alles met uw verlichte wijsheid en kalm-
" te; verzeker hem dat, wat de paus doet voor alle huizen van de
" verschillende bisdommen, U dat ook zult doen voor de huizen van
" uw aartsbisdom, d.i. bereid om ze te zegenen, te beschermen, te
" bevoordelen zoveel U kunt, zonder afbreuk te doen aan de onaan-
" tastbare rechten en plichten die uzelf en het welzijn van uw kudde
" aangaan. Doe hem met heilige kracht uw beklag b.v. over zijn
" laatst onuitlegbaar stilzwijgen over de predikanten van de re-
" traite te Lanzo, over zijn schijnbare onafhankelijkheid; maar ter
" liefde Gods, laat hem, "in Caritate Dei et patientia" U langzaam
" en bedaard verklaren de redelijke motieven die zijn manier van
" doen kunnen verontschuldigen. Het is ook niet passend hem te ver-
" wijten dat hij er groot op zou gaan meegewerkt te hebben aan uw
" benoeming tot aartsbisschop en nog veel minder dat hij de preten-
" tie heeft de zwarte aartsbisschop te willen spelen. Excuseer mij,
" dierbare, maar ik aarzel niet U te verzekeren dat in die beteke-
" nis zulke litteraire uitdrukkingen nooit in de mond, noch in de
" gedachte van Don Bosco lagen. Ik zou hem behoorlijk per brief (om
" het natuurlijk gebrek aan onvoorbereide vragen en antwoorden te
" vermijden) al mijn verlangens, of beter de eisen van mijn onont-
" beerlijk en onaantastbaar pastoraal gezag voorleggen.

" Ik zou hem verzoeken ze aandachtig te lezen, te herlezen
" en te onderzoeken en mij per brief in een paar woorden zijn ak-
" koord te geven; ofwel zijn opmerkingen te maken, als ze zouden
" voortkomen uit vroeger gevraagde, bekomen en goedgekeurde privi-
" leges van de H. Stoel. Als zulke privileges mij klaar zouden voor-
" gelegd worden, zou ik ze, me dunkt, er mij geheel aan onderwerpen
" en ook aan hun logische gevolgen, ten koste van mijn gewone rech-
" ten. Ik zou mij daarvoor totaal inzetten; en eindelijk zal dat tot
" wederzijdse toenadering leiden en tot een vreedzaam einde van al-
" le afkeer en alle onaangename botsing.

" Wees er zeker van, uitmuntende en dierbare aartsbisschop,
" Don Bosco vraagt slechts drie dingen: ten eerste: goed te weten
" wat U van zijn instituut verlangt; ten tweede, een goed begrip
" voor al wat hem door de H. Stoel schijnt toegestaan te zijn (ex-
" tra ordinem communem) en door de waarlijk uitzonderlijke voorwaar-
" den van zijn huis en werk; ten derde: als hij nauwkeurig een re-
" den of een document tot zijn verdediging aanhaalt, dan moet U ge-
" loof hechten aan zijn verdediging, ze naar waarde schatten en er
" rekening mee houden.

" Overigens, wees ervan overtuigd, dat zijn gedachte, zijn
" verlangen, zijn troost erin bestaat goed te doen in heel de we-
" reld, maar vooral in zijn streek, zijn aartsbisdom, waaraan hij
" alles verschuldigd is en waar hij op goddelijke ingeving en ge-
" nade de eerste fundamenten van zijn instituut legde.

" Vergeef mij deze zo lange tirade van bladzijden en woor-
" den; vergeef mij elke te gewaagde of vermetelete uitdrukking en
" zonder meer, laat mij de zoete hoop te zien of te weten dat
" zonder dralen alle misverstand verdwenen is, elke moeilijkheid
" overwonnen, elke afkeer geëffend, dat U voldoening vindt in de
" groei van het instituut, dat U blij bent Don Bosco en zijn zonen,
" als voorbeelden van gehoorzaamheid onder uw priesters te heb-
" ben en dat U een goede gelegenheid afwacht om aan het publiek
" uw volmaakte vaderlijke genegenheid te tonen met een bezoek aan
" het Oratorio te brengen en een H. Mis in hun kerk te celebreren.

" Ik groet U met hartelijke eerbied en genegenheid terwijl
" ik mij verheug mij in de HH. Harten van Jezus en Maria te noemen
"

" Uw zeer verplichte en genegen dienaar en vriend,
" + Eugenio, bisschop.

Mgr. Gastaldi schreef hem terug en zond hem de laatste brief van
Don Bosco, en Mgr. Galetti antwoordde hem:

" Bisdom Alba

"

" Alles voor Jezus, Maria en Jozef.

"

Alba, 14 september 1874.

"

" Mijn Zeer eerbiedwaardige en dierbare Aartsbisschop,

"

" Ik bedank U voor de mededeling van de hierbij gevoegde
" brief van Don Bosco.

" De waarheid is slechts één - ik kan de min of meer af-
" gemeten toon waarop de brief geschreven is niet goedkeuren -
" en te gelegener tijd ben ik bereid Don Bosco hiervoor mijn
" duidelijke en klare bemerkingen te maken, die hij zonder twij-
" fel zal aanvaarden. Op het einde van zijn schrijven plaatste
" hijzelf toch al een woord van verontschuldiging. Maar ik hoop
" dat hij U nog een meer geschikte en meer bevredigende zal zenden.
" O! Verlies de liefde Gods en het geduld van Jezus Christus niet
" Ik zeg U niet meer; want wij zijn hier in retraite en ik houd nog
" zo goed als ik kan de geestelijke oefeningen.

" Ik kus uw hand in Domino en verblijf

"

uw zeer toegenegen dienaar en vriend

"

+ Eugenio, Bisschop.

Maar de aartsbisschop wilde zich niet gewonnen geven en bleef el-
ke stap van Don Bosco bespieden; daar hij voor de retraite van de onzen
naar Lanzo gegaan was, vroeg de aartsbisschop dringend inlichtingen aan
de deken theol. Albert:

" Turijn, 15 september 1874.
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Ik verzoek U mij op het volgende over het college van Lanzo
" te antwoorden: 1. of men er retraite houdt en of men er conferen-
" ties houdt voor onderwijzers die vreemd zijn aan de congregatie,
" geestelijken of seculieren.
" 2. Indien geestelijken, bezorg mij hun naam, voornaam en taak van
" elkeen.
" 3. Wie de predikanten of conferenciers zijn, hun naam en voornaam.
" 4. De volgorde van alle diensten.
" Met hoogachting. Van U, zeereerwaarde,
" de zeer toegewijde en zeer toegenegen
" + Lorenzo, Aartsbisschop.

Hij meende dat het antwoord van de deken niet volledig was en bleef op meer details aandringen.

" Turijn, 17 september 1874.
"
" Hooggeachte en zeereerwaarde Heer,
"
" Ik vraag opnieuw en meer gedetailleerd om een uitdrukkelijk
" antwoord: Zijn er in de retraite die in het college te Lanzo ge-
" houden wordt, personen die vreemd zijn aan de congregatie van de
" H. Franciscus van Sales, die noch geprofest, noch novicen, noch
" leerlingen, noch bedienden van het college zijn?
" Indien er dergelijke personen zijn: zijn deze allen leken
" of zijn er priesters en seminaristen van mijn aartsbisdom?
" Indien ja, verlang ik een lijst van die priesters en semi-
" naristen. En in uw geval had u zich niet moeten inlaten met een
" werk dat op zichzelf lofwaardig is en mij zeer aangenaam is, maar
" aangetast is door een geest van "weerspanningheid".
" Juist daarom sprak men geen woord over dit werk met de
" aartsbisschop. Integendeel men schreef hem "oneerbiedige woorden"
" omdat Hij aan de plichten herinnerde (niets dan herinneren) van
" hem die ze inrichtte. Ik verzoek u dus een volgende maal voorzich-
" tiger te zijn en u te onthouden mee te werken aan iets wat niet
" volgens de door God vastgestelde hiërarchische orde is.
" Verder vraag ik u of er de volgende week personen zijn die
" geen geprofesten noch novicen van de Congregatie, noch leerlingen
" of bedienden van het college zijn. In dat geval vraag ik u, in
" mijn naam, dat U als deken Don Bosco aan zijn strikte plicht zou
" herinneren mij om mijn goedkeuring te vragen.
" Indien hij het vraagt, geef ik u de volmacht hem dit schrif-
" telijk toe te staan. Ik vraag u nog mij te verwittigen of hij er-
" om gevraagd heeft of niet. Indien niet, dan zult u en ook niemand
" van uw priesters een voet in het college zetten tijdens de retraite.

" Ik zal ervoor zorgen dat de aartsbisschoppelijke overheid niet
" aangetast wordt door hem die het voorbeeld van eerbied aan de
" overheid zou moeten geven.

" Met de meeste hoogachting,
" Zeer toegewijd en zeer toegenegen
" + Lorenzo, aartsbisschop.

De deken zond hem nog diezelfde dag de volgende formele verklaring.

" Lanzo, 17 september 1874.

" Ik kan U, Hoogw. Exc., bevestigen dat allen die de retrai-
" te te Lanzo houden leden van de Congregatie van de H. Franciscus
" van Sales zijn.

" Behalve Don Longo, pastoor van Pessinetto, is er niemand
" die niet tot de familie van Don Bosco behoort.

" Ik deelde Don Bosco uw schrijven mee. Het spijt mij dat
" ik zonder het te weten, aan mijn kerkelijke overste onaangenaam
" geweest ben, aan hem die ik gehoorzaam en voor het leven eerbie-
" dig wil zijn. Don Bosco was getroffen door het woord "weerspan-
" nigheid" en vroeg mij hem te verdedigen tegen deze beschuldiging
" die hij zeker niet verdient.

" Ik zegde hem: "Verzeker mij schriftelijk dat er onder de
" deelnemers geen vreemde personen zijn en indien dergelijke per-
" sonen willen deelnemen, dan moet u de aartsbisschoppelijke toe-
" lating vragen."

" Hij gaf mij het hierbij ingesloten antwoord. "Verzeker
" Mgr. dat ik hem strikt wil gehoorzamen zoals ik zou willen dat
" iedereen dat zou doen."

" "Indien ik zijn verlangens betreffende de arme Don Bosco zou mo-
" gen kennen, zal het mijn plicht zijn alles te doen opdat deze vol-
" ledig vervuld weze."

" In de hoop u te kunnen voldoen met de overtuiging dat U,
" Hoogw. Exc., zeker bent dat ik aan niets wil meewerken wat U
" onaangenaam is, noem ik mij met de grootste eerbied

" Van U. Hoogw. Exc.

" de zeer nederige dienaar,
" Theol. Albert., deken van Lanzo.

Maar nu komt er weer iets anders!

De aartsbisschop, die altijd maar aan het onderzoeken was, kwam te weten dat Don Bosco, die hem duidelijk en herhaaldelijk verzekerd had dat hij geen retraits meer zou houden voor onderwijzers, een circulaire had laten drukken voor de retraite ... die te Lanzo aan de gang was, en theoloog Chiuso zond een vriendelijk briefje aan Don Rua:

" Turijn, 18 september 1874.
" Dierbare Don Rua,
" "
" Onze aartsbisschop gelast mij je te vragen aan drager dezer
" onmiddellijk een kopie mee te geven van het rondschrifven dat de
" heer Don Bosco als uitnodiging zond voor de retraite te Lanzo.
" Met zekerheid dat jij aan de wens van Z. Exc. zult voldoen,
" groet ik je hartelijk en verblijf steeds je
" Zeer toegenegen in de Heer
" T. Chiuso aartsb. Secr.

Tegelijkertijd vroeg hij op plechtige wijze aan Don Lazzero Prefect (Catechist) van het Oratorio een kopie van het rondschrifven, dat niet alleen voor de onderwijzers maar ook voor alle pastoors van het bisdom was bestemd.

" Turijn, 18 september 1874.
" "
" Zeereerwaarde Heer,
" "
" Er is voorzeker een gebrek aan eerbied en achting vanwege
" de Congr. van de H. Franciscus van Sales tegenover Mgr. de Aarts-
" bisschop; want er werd hem geen kopie van de brief of van het rond-
" schrijven voor de retraite te Lanzo gegeven, terwijl deze aan alle
" pastoors van het bisdom werd gezonden en dit nadat men Mgr. schrif-
" telijk en mondeling verzekerd had dat deze retraite niet plaats
" zou hebben. Dat is nu zo erg dat Z. Exc. de Aartsbisschop zich
" genoodzaakt ziet het decorum van zijn waardigheid te moeten be-
" schermen.
" Daarom waarschuw ik u in naam van Z. Exc. dat indien men
" voor deze avond geen afschrift van dat rondschrifven zendt, men de
" wijdeling Ottonello kan meedelen dat hij zich morgen niet voor de
" H. Wijding moet aanbieden. Ingeval er geen gedrukte kopie meer be-
" staat kan men het handschrift of een drukproef daarvan zenden.
" Met de nodige eerbied noem ik mij van U, zeereerw.
" "
" de zeer toegewijde dienaar
" T. Chiuso aartsbissch. secr.

Indien de uitnodiging aan alle pastoors gezonden was, zou men onmiddellijk niet ene, maar honderd kopieën hebben gevonden!... en in het Oratorio vond men er niet één. Om te gehoorzamen werd aan de aartsbisschop een eenvoudige drukproef uit de drukkerij gezonden, samen met de verklaring dat deze al gedrukt was eer het bericht in de "Unità Cattolica" verscheen.

En de aartsbisschop schreef opnieuw aan de deken van Lanzo:

Turijn, 19 september 1874.

Zeer geachte en Zeereerwaarde Heer,

Ik heb uw laatste brief betreffende de retraite te Lanzo ontvangen. Dit heeft mij getroost in zoverre het uwe heilige be-reidwilligheid, die trouwens al door mij gekend was, verzekert.

Ik zou wel willen dat de rector van de congregatie van de H. Franciscus van Sales zich vrij kon pleiten van alle nalatig-heid. Hoezeer zou ik daarover tevreden zijn! Helaas! Buiten mijn weten verspreidt hij een gedrukt rondschriften met zijn naam en voornaam op het einde en gericht aan de "leraren en on-derwijzers", zonder aan te duiden of het om geestelijken of le-ken gaat, terwijl juist het grootste gedeelte ervan mijn pries-ters zijn; en hij zendt dit rondschriften aan de pastoors zonder er een aan de aartsbisschop te geven. Dit alles terwijl ik op het punt sta drie Retraites voor Geestelijken te Bra te geven.

Hoe dit gedrag te bepalen? De "Unità Cattolica" publiceert de retraite door de circulaire aangekondigd en slechts dan ben ik hiervan op de hoogte gekomen.

Ik laat aan de rector zeggen dat ik tevreden ben en gaarne en volledige toelating voor deze retraitegeef, maar dat hij een volgende maal mij moet waarschuwen en de namen van de predikanten opgeven. Enkele dagen geleden liet hij mij schrijven dat de aan-gekondigde retraite niet zou gehouden worden. Waarom het goede achterwege laten na die verwittiging? Was het niet mijn ernsti-ge plicht hem te vermanen? Kon ik het met meer liefde doen? Moet ik mijn gezag niet in al zijn onkreukbaarheid bewaren? Hoe heeft hij intussen de leraren en meesters verwittigd dat de retraite niet meer zou plaats hebben? Noodzakelijkerwijze met een ander rondschriften; indien u er een kopie van hebt, wil mij die dan laten geworden. Beter nog, zend mij al het drukwerk dat u over deze retraite hebt.

De rector liet mij weten dat deze retraite niet plaatshad, maar hij had mij wel kunnen zeggen dat er twee voor de zijnen alleen zouden gehouden worden. Hij had mij geen lange brief vol oneerbiedige woorden moeten schrijven; want dat maakte het mij moeilijk te begrijpen hoe een priester, die aan zijn geeste-lijke zonen een retraite laat geven, begint met een gebrek aan eerbied tegenover zijn aartsbisschop.

In uw hoedanigheid van deken zou u hem in mijn naam kun-nen spreken en hem doen opmerken dat hij op die manier de zegen van God over hemzelf en over de Congregatie niet zal bekomen. Lees eens de vreselijke vervloeking die de bisschop over de wij-deling, op het ogenblik van de wijding, uit de hemel afroept, zo hij aan eerbied te kort komt tegenover de bisschop die hem wijdt. Ik heb een religieuze familie gekend die Mgr. Frasoni beledigde. Vanaf die dag werd die familie in haar bloei geknakt en verspreid.

Ik wens de genoemde geestelijke alle goed en welvaart, maar het is mijn plicht te eisen dat terwijl hij van een kant

" het goede bevordert, hij anderzijds mijn administratie niet mag
" storen. Hierover oordeelt de aartsbisschop rechtstreeks, en niet
" de geestelijke. Als hij meent dat hem onrecht wordt aangedaan,
" dat hij zich beroepe op Rome, maar zelf niet oordeelt.

"

"

"

Zeer toegenezen in J.C.
+ Lorenzo, Aartsbisschop.

Don Bosco was in die dagen nog te Lanzo voor de retraite van de
14de tot de 19e en van de 21ste tot de 26ste september; en theol. Albert,
die samen met hem de ene zoals de andere retraite predikte, schreef aan
de aartsbisschop de volgende klare en duidelijke verklaring.

"

Lanzo, 22 september 1874.

"

Excellentie,

"

" Dit schrijven dient om u op de hoogte te brengen van het
" feit dat ik door Don Bosco verzocht werd aan de tweede reeks van
" zijn retraitses deel te nemen en opnieuw met hem te preken, wat hij
" mij in de eerste retraite had toevertrouwd. Ik meende dat het
" niet in de bedoeling van Zijne Exc. lag dat ik deze tweede uitno-
" diging zou weigeren. Om tevens de waarheid bekend te maken, moet
" ik zeggen dat genoemde rector zijn groot verlangen uitdrukte, dat
" ik mij zou belasten met het herstel van de goede verstandhouding
" met U, Monseigneur; hij wenst u de voldoening te geven die u het
" meeste genoegen kan doen.

"

" Eerst en vooral vraagt hij U te willen aanvaarden dat het
" rondschrijven aan de leraren en onderwijzers slechts één doel had
" goed te doen, vooral aan de leken. Daar hij een algemene toelating
" tot het houden van triduüms, novenen en retraitses van u verkregen
" had, dacht hij er niet aan dat deze retraite U tot ongenoegen had
" kunnen zijn. Indien er voor de toekomst dergelijke preken nood-
" zakelijk mochten blijken, zal hij zich graag met uitzondering van
" het personeel van zijn huis, naar uw wensen schikken.

"

" Wat de publicatie van de retraite in de "Unità Cattolica"
" betreft, vraagt hij U nogmaals te willen geloven dat dit niet op
" zijn bevel gebeurde; maar buiten zijn weten heeft een van de per-
" sonen die het rondschrijven ontving, gemeend hiervoor meer publi-
" citeit te moeten maken.

"

" Verder zou hij verlangen dat Zijne Exc. er zich van zou
" overtuigen dat, indien de genoemde retraite niet plaats had, dat
" niet gebeurde om U te beledigen, maar enkel omdat hij meende dat
" men verkoos dat de retraite niet zou plaatshebben daar er slechts
" weinige personen hiervoor ingeschreven waren; en nu de retraite
" niet plaats had, heeft hij de belanghebbende hiervan privé op
" de hoogte gebracht. Hij verzekerde mij dat hiervoor geen enkel
" rondschrijven werd opgesteld of verzonden, en dat bij de medede-
" ling geen enkele uitdrukking werd gebruikt die tegen U gericht
" kon worden.

"

" Wat de "oneerbiedige woorden" betreft, waarop uw laatste
" brief zinspeelt, vraagt hij nederig om verontschuldiging, indien

" hem iets dergelijks moest ontvallen zijn. Hij vraagt Uwe Exc.
" deze woorden slechts in die zin te willen interpreteren, waarin
" zij bedoeld waren.

" Meermaals zegde hij mij hieromtrent: "Het is mogelijk
" dat ik mij zo heb uitgedrukt, dat ik niet begrepen werd, maar
" ik had nooit en kan de bedoeling hebben Monseigneur te bele-
" digen. Ik zou hem willen overtuigen dat ik altijd eerbied had
" en heb voor zijn heilige persoon en zijn bijzondere waardig-
" heid. Verzekeer hem dit voor mij."

" Tenslotte zegde hij en drong erop aan: "Schrijf Monseig-
" neur dat hij vrij zijn wensen op uitdrukkelijke wijze te kennen
" geeft; dat hij zegt wat hij van mij verlangt opdat hij volle-
" dig tevreden over mij moge wezen. Zo het mij mogelijk is zal
" het mij een genoegen zijn hem het bewijs van mijn bijzondere
" toewijding te mogen geven."

" Ik hoop dat Uwe Exc. mij de eer zal gunnen zijn wensen te
" mogen vertolken en bid de Heer van harte opdat Hij uw heilige
" bedoelingen zegene. Dat Hij moge bewerkstelligen dat uw wensen
" werkelijkheid mogen worden.

" Geloof mij van Uwe hoogw. Exc.

" de zeer nederige dienaar
" T. Albert, deken van Lanzo

Zelfs deze heldere en duidelijke verklaringen slaagden er niet in
Mgr. tot rust te brengen. Zonder dralen zond hij aan het secretariaat van
de H. Congregatie van BB. en RR. een reeks vragen over de toepassing van
onze constituties. Eerst en vooral vroeg hij of deze werkelijk "definitief
door de H. Apostolische Stoel waren goedgekeurd." Het is goed te laten
opmerken dat hij van het decreet van goedkeuring nog geen authentieke
kopie ontvangen had; en hoewel het hem was meegedeeld door Don Bosco op de
dag zelf waarop het decreet opgesteld en ondertekend was, toch achtte hij
het zijn recht te mogen zeggen dat hij niet wist dat het bekrachtigd was!

" Hoogerwaarde Excellentie,

"

"

Turijn, 23 september 1874.

"

" Terwijl ik ervoor zorg om aan de H. Congregatie van BB.
" en RR. de nodige inlichtingen betreffende Don Melica, pastoor
" te Rocca-Corio in mijn aartsbisdom, te geven, acht ik het
" dringend nodig klaar en duidelijk de zaken te zien in verband
" met de congregatie van de H. Franciscus van Sales gesticht en
" bestuurd door de priester Giovanni Bosco in mijn bisdom. En
" daarom richt ik mij tot U, Exc. opdat U de goedheid zou hebben
" mij de genoemde zaken zoals ze zijn voor de H. Stoel, te willen
" uiteenzetten; zo zal ik de gepaste schikkingen kunnen treffen.

" Eerst en vooral moet ik Uwe Exc. zeggen dat ik in 1873 aan
" de H. Congregatie van BB. en RR. volgende twijfel uitdrukte: "of
" de Congregatie van de H. Franciscus van Sales, gesticht en

" bestuurd door Don Giovanni Bosco, rechtstreeks van de H. Stoel
" afhankelijk is en dus vrij van de bisschoppelijke jurisdictie.
" Met een brief van 18 aug. 1873, referentienummer 22362/10 en
" ondertekend door A. Kard. Bizzarri, pref., antwoordde men mij:
" "De hogergenoemde Congregatie van de H. Franciscus van Sales is
" slechts een instituut met eenvoudige geloften, en dergelijke in-
" stituten zijn niet van de bisschoppelijke jurisdictie vrijgesteld,
" behoudens de constituties, wanneer deze door de H. Stoel zijn
" goedgekeurd en de verkregen speciale voorrechten. Het is dus zo,
" dat hoewel de Constituties van deze congregatie nog onderzocht
" worden om aan de goedkeuring van de H. Stoel te worden voorgelegd,
" men niet kan logenstraffen dat de H. Stoel aan Don Bosco heel
" wat voorrechten toestond in verband met de wijdingsbrieven voor
" een zeker aantal leerlingen. In zoverre ik weet werden aan ge-
" noemde priester van toen af geen andere gunsten door de H. Stoel
" meer toegestaan dan deze van 3 april 1874. Hiervan werd mij een
" authentieke mededeling gegeven in een nota van de H. Congr. van
" BB. en RR. door de genoemde kard. ondertekend en als volgt opge-
" steld: "Sanctitas Sua benigne facultatem tribuit Rectori Genera-
" li Oratori ad decennium duraturam relaxandi "litteras dimisso-
" riales" favore sociorum suae Congregationis, qui eidem perpetuo
" votorum simplicium nexu devicti sunt, ut ad omnes etiam sacros
" et presbiteratus ordines, titulo mensae communis, servatis ser-
" vandis, promoveri possint ad instar privilegii pro Regularibus
" juxta Decret. Clementis PP. VIII, diei 15 martii 1596. Firmis
" tamen manentibus legibus in Apostolicis Constitutionibus praes.
" S.M. Benedicti PP. XIV de Ordinationibus Regularium: Impositi
" Nobis..."

" Na deze uiteenzetting vraag ik Uwe Exc. dringend om mij
" van de H. Congr. van BB. en RR. een antwoord op de volgende vra-
" gen te bezorgen:

- " 1° Zijn de constituties van de Congregatie van de H. Franciscus
" van Sales, gesticht en bestuurd door Don Giovanni Bosco, dio-
" cesaan van Turijn, heden definitief door de H. Stoel goedge-
" keurd?
- " 2° Is deze congregatie nu door de H. Stoel onder de klasse van
" de religieuze orden gerangschikt? Geniet zij nu hiervan alle
" voorrechten? Is zij daarom onmiddellijk van de H. Stoel af-
" hankelijk en vrij van de bisschoppelijke jurisdictie?
- " 3° Werd dientengevolge aan de bisschop het voorrecht ontnomen om
" de kerken en huizen van die congregatie te bezoeken, ja of nee?
- " 4° Heeft haar rector het recht om in zijn huizen aan te nemen als
" novicen en daarna tot de professie toe te laten ofwel eenvoudig
" als "onderwijzers, assistenten" enz. te aanvaarden, clerici
" van het bisdom, zonder het "previo beneplacito" en ook tegen de
" "niet-goedkeuring van de bisschop" die hen als zijn diocesanen
" inkleedde en die van zijn seminaries deel uitmaken?
- " 5° Is het de genoemde rector toegestaan om in zijn Congregatie
" seminaristen op te nemen waaraan de bisschop bevel gegeven
" heeft het geestelijke kleed af te leggen omdat zij voor het
" heilig ministerie ongeschikt geoordeeld werden; en dit zonder
" het "beneplacito" en tegen het advies van de bisschop in?

" Indien Uwe Exc. mij vanwege de H. Congr. van BB. en RR.
" een antwoord op de bovengenoemde vragen bezorgt, bewijst hij
" mij hiermee een grote dienst, omdat genoemde rector bevestigt
" dat hij het recht heeft wat de twee laatstgenoemde gevallen be-
" treft. Dit veroorzaakt voor mij ernstige moeilijkheden bij de
" vorming van de jonge clerus. In de genoemde congregatie doet
" men geen noviciaat (1) maar de binnentredende clericus moet
" onmiddellijk les geven.(2) Vele seminaristen verkiezen leraar
" te zijn dan wel elke dag aan de discipline van het seminarie
" onderworpen te zijn, waar zij slechts leerlingen zijn.(3)
" Met de grootste eerbied blijf ik, van uwe Hoogw. Exc.

"
" de zeer nederige en verplichte dienaar,
" + Lorenzo, aartsbisschop.

Monseigneur had al enkele processen aanhangig tegen verscheidene priesters en had hiervoor onlangs naar Mgr. Vitelleschi geschreven. Hij ontving nu het volgende antwoord.

" Hoogeerwaarde Monseigneur,

"
" Door de samenloop van verschillende zaken omwille van de
" naderende vakantie, heden voor de H. Congregatie begonnen, was
" ik niet in de mogelijkheid u vroeger bericht van de ontvangst
" van uw brieven van 9 en 23 september te geven.

" Wat de eerste brief betreft, wil ik hier categoriek aan
" toevoegen dat wat de informatie betreft die u over de priester
" Melica aan het verzamelen bent, u slechts vrijgesteld bent voor
" wat die canonieke vormen betreffen die heden niet toepasselijk
" zijn, maar dat U Melica ter verantwoording moet roepen, hem on-
" derhoren en die bewijsstukken en verklaringen aanvaarden die hij
" tot zijn verdediging meent te mogen beschouwen. Na dat alles zult
" u dat naar de H. Congregatie zenden, voorzien van uw beknopt oor-
" deel dat u als Ordinarius zal vellen.
" Indien de documentatie te Rome niet volledig aankomt, zal het
" doel niet bereikt worden.

" Ik moet u, die tevens leraar in Israël bent, er zeker niet
" aan herinneren dat, "Nemo damnandus nisi comprobatus, nisi discus-
" sus."

" Wat het onderwerp van uw tweede brief betreft zal ik na
" de vakantie u het antwoord van de H. Congregatie bezorgen.

(1) Deze brief werd later confidentieel aan Don Bosco meegedeeld die op dit punt de aantekening schreef: "er is een regelmatig noviciaat".

(2) (Idem) "Niemand van het seminarie maakt deel uit van de salesiaanse congregatie.

(3) (Idem) Geen enkele novice onderwijst of assisteert.

" tot clericus in te kleden, ontvangen.
" Ziehier wat er precies gebeurd is:
" Een liefdadige persoon was bereid een onzer leerlingen
" als clericus te kleden, maar hij wenste deze gebeurtenis bij te
" wonen. Tot dat doel en in naam van de pastoor kwam de vader
" met zijn zoon vragen of de inkleding niet in zijn dorp kon
" plaats vinden in plaats van in het Oratorio. Ik stemde hier-
" in toe, steunend op wat mij door de toelating van maart 1852 was
" toegestaan; hierdoor werden mij alle noodzakelijke of oppor-
" tune volmachten voor deze instelling van het Oratorio verleend."
" Ik heb de vicaris-generaal Ravina, zaliger gedachtenis,
" en de pro-vicaris kan. Fissore, heden aartsbisschop van Ver-
" celli, gevraagd, of ik met die volmacht ook clerici zou mogen
" inkleden. Beiden antwoordden mij affirmatief, op voorwaarde
" dat deze clerici, ingeval zij zich ooit in het "Albo Clerico-
" rum" van het bisdom laten inschrijven, zich moeten onderwerpen
" aan de nodige examens voorgeschreven voor degenen die de in-
" kleding en de toelating tot de diocesane clerus vragen.
" Met deze verklaring heb ik sinds meer dan 22 jaren steeds jon-
" gelingen tot clerici gekleed en laten kleden. Zo werd priester
" Felice Reviglio door kan. Ortalda gekleed, priester Giuseppe
" Rocchietti, pastoor van S. Egidio, werd door de deken van
" Castelnuovo d'Asti gekleed, en nog vele anderen die te gepaste
" tijd de regelmatige examens aflegden alvorens tot het seminarie
" te worden toegelaten.
" Ik maak er u attent op dat de genoemde volmacht niet zegt:
" "Wij vaardigen af", maar wel "Wij staan toe".
" Ook al ben ik ervan overtuigd dat ik de mij gegeven vol-
" macht niet overtreden heb in verband met het genoemde feit, toch
" zal ik mij hiervan volledig onthouden in de toekomst, omdat dit
" zo aan de kerkelijke overste behaagt.
" Ik vraag u mijn mening aan Z. Exc. te willen meedelen
" als antwoord op de brief die mij in zijn naam geschreven werd.
" Intussen blijf ik met de meeste achting en van harte,
"
" uw zeer toegenegen vriend,
" Giovanni Bosco, priester.

Deze verklaringen brachten geen aarde aan de dijk! In een meer gedetailleerde vorm liet de aartsbisschop hem weten dat hij geen volmacht meer had om nog het geestelijke kleed te geven aan jongens die naar het bisdom wilden gaan en dat hij aan wie hij het kleed had laten geven, de bedoeling niet had in de Congregatie te blijven.

Turijn, 28 september 1874.

Zeereerwaarde Heer,

Ik heb uw schrijven aan Z. Exc. Mgr. de aartsbisschop meegedeeld en hij was tevreden over de belofte hem door u gedaan. Hij gelast mij u aan te tonen dat er een zeer groot verschil is tussen de tijd van vicarissen Ravina en Fissore en de huidige tijd, in verband met de volmachten die u destijds door deze aartsbisschoppelijke Curie werden toegestaan: nl. om het geestelijke kleed aan jongens van dit aartsbisdom te geven. In die tijd werd het huis van Don Bosco te Turijn terecht als een diocesaan seminarie beschouwd waarvan u de rector was. Daarom werden al de daar tot de kerkelijke loopbaan opgevoede jongens in dit aartsbisdom ingelijfd. Het was dus normaal dat u door de aartsb. Curie afgevaardigd werd om het kleed aan de jongens van genoemd huis te geven, indien zij zich hiervoor waardig toonden.

Maar vanaf de dag waarop u gevolmachtigd werd om uw clerici te laten wijden, hen in uw congregatie in te lijven en hen buiten het bisdom te zenden hoe en wanneer u dat geschikt acht, heeft genoemd huis volledig opgehouden nog een diocesaan seminarie te zijn. Uiteraard is die volmacht om het geestelijke kleed aan jongens te geven, die tot het bisdom behoren, niet meer geldig. Wat de volmacht betreft voor jongens die tot uw congregatie behoren, is het duidelijk dat u dergelijke volmacht niet van de genoemde vicarissen Ravina en Fissore kunt ontvangen hebben, daar u destijds nog niet van de later door de H. Stoel toegekende voorrechten genoot. Voor de rest handelt Z. Exc. met u op dezelfde wijze als hij dat met de apostolische scholen van deze stad doet. Daarom, en voor de goede orde van zijn clerus, erkent S. Exc. geen ander seminarie dan dat wat van hem afhankelijk is.

Verder kan Mgr. u verzekeren dat de jongen die op uw verzoek het geestelijk kleed ontving van zijn pastoor zich niet voorgoed aan de congregatie van de H. Franciscus van Sales wil binden, doch er slechts gratis zijn kerkelijke studies zal doen om daarna weg te gaan.

Terwijl ik de opdracht van mijn hoogerw. overste vervul, betuig ik u mijn diepste eerbied en blijf van U, zeereerw.,

de toegewijde dienaar,
T. Chiuso, secr.

Overtuigd dat hij handelde volgens de voorschriften van de H. Canons en dat Don Bosco stelselmatig en tegen elke waarschuwing in, ze meermaals overtrad en de grens van de door de H. Stoel verkregen gunsten overschreed, beriep Monseigneur zich rechtstreeks op de paus.

Uit deze lange uiteenzetting zullen wij klaar zijn manier van handelen begrijpen. Hoewel hij geen ander "doel had dan glorie te geven aan God..." en in "het spoor te lopen van St.-Carolus bij de leiding van "zijn" clerus en van heel "zijn" kudde, was hij toch aanhoudend en systematisch in tegenspraak met Don Bosco.

Turijn, 4 oktober 1874.

Heilige Vader,

Ik hoop dat wat ik hier zal schrijven aan Z.H. niet onaangenaam zal zijn.

Op 29 juli was ik terug van S. Margherita in Ligurië, vanwaar ik U mijn lange brief schreef. Ik liet eerst en vooral kan. Luigi Anglesio roepen, opvolger van kan. Giuseppe Cottolengo, die het door deze laatste te Turijn gestichte en beroemde instituut leidt: een persoon van bijzondere heiligheid, en wiens raad ik gewoon was te vragen. Ik vroeg hem dringend mijn gedrag te willen onderzoeken, en mij, openhartig en "coram Domino" mee te delen of hij daarin iets berispelijks kon vinden, en ik zei hem al de tijd, die hij voor een dergelijk onderzoek nodig achtte, te nemen. Na een zekere tijd kwam hij bij mij en zegde dat hij in mijn gedrag als aartsbisschop niets vond dat berispbaar was. Integendeel, hij kon niet anders doen dan al mijn getroffen schikkingen bij het bestuur van dit aartsbisdom goedkeuren.

Met dit alles beweer ik niet vrij van fouten te zijn. Ik zou heel tevreden zijn indien Z.H. aan een bisschop, die goed op de hoogte is van alles, opdracht zou geven om wat ik gedaan heb te onderzoeken en mijn systeem van bestuur na te gaan.

Wie hierover naar waarheid zou kunnen oordelen, zou de aartsbisschop van Vercelli zijn. Hij is in het hart van Turijn geboren en opgegroeid, doctor in de theologie en "in utroque iure". Eerst was hij pro-vicaris, later kanunnik van de metropolitanse kerk en daarna gedurende verscheidene jaren vicaris-generaal. Het is een man vervuld van de geest van God, voorzichtig, wijs en gewoon de dingen in hun samenhang te beoordelen, en niet alleen in een of twee zaken, zoals dat meestal gebeurt. Hij kent mijn clerus en de zaken die ik om handen heb, en kan dus beter dan wie ook een juist oordeel geven over de manier waarop ik dit bisdom bestuur.

Ook de bisschoppen van Asti, Alba en Pinerolo zouden een oordeel naar waarheid kunnen uitspreken, vooral die van Asti, die van 1835 tot 1867 en dus gedurende 32 jaar een van de eerste meesters was van theologie en van kerkgeschiedenis van Turijn. Hij kent voor het grootste deel één voor één de clerus van dit bisdom en ziet de zaken dus duidelijk. Hij ziet wat er zou moeten gedaan worden en wat ik doe, en kan dus met volle kennis van zaken oordelen.

Maar ook aan om het even welke bisschop die Z.H. zou aanduiden voor een dergelijk onderzoek, ben ik steeds bereid al de redenen voor te leggen die mij leidden in alles wat ik tot nu toe gedaan heb en in het systeem dat ik voor het bestuur van dit bisdom gebruikt heb.

Ik kan Z.H. intussen verzekeren dat ik nooit een ander doel had en heb dan de meerdere glorie van God, het bevorderen van de godsdienst en in zoverre mij dit mogelijk is, het voor-

" beeld van S. Carlo volgen bij de leiding van mijn clerus en van
" heel mijn kudde.

" Er is echter een pijn die mijn hart doorboort: zoals S.
" Carlo destijds, ben ik bedroefd over een moeilijkheid die voort-
" komt van iemand die zonder boosaardigheid is, maar bijna uitslui-
" tend denkt aan de belangen van de inrichting die hij leidt, en
" zo de voorspoed van het bisdom, waarin de instelling gelegen
" is, belemmert.

" Nadat S. Carlo de seminaristen van Arona aan de jezuiteten
" had overgelaten, moest hij het al spoedig betreuren, dat zij hem
" zijn beste seminaristen roofden om hen in de "compagnie" op te
" nemen; en bijgevolg verwijderde hij hen van de leiding van zijn
" instituut. Hiermee bewees hij niet dat hij minder bevriend was
" met de Jezuiteten, integendeel! Hij bleef hen beschermen en
" hoogachten.

" Hetzelfde overkomt mij nu wat de Congregatie van de H.
" Franciscus van Sales betreft. Deze werd door Don Giovanni Bosco
" gesticht en steeds door hem bestuurd. Hij begon zonder de minste
" bedoeling, de vorming van mijn jonge clerus te storen, en mij
" zelfs ernstige zorgen te baren. Hij zou hiermee kunnen doorgaan
" indien Z.H. geen "definitief woord" uitspreekt waarom ik U leven-
" dig, nederig en vurig smEEK.

" Zeereerwaarde Heer Bosco leverde een heilig werk en
" spande zich in voor de christelijke opvoeding van de jeugd. God
" zegende hem hiervoor grootmoedig en Z.H. heeft hem hiervoor naar
" verdienste begunstigd.

" In het begin was zijn werk alleen "diocesana"; toen was en
" kon er geen enkele botsing met de aartsbisschop van Turijn zijn;
" integendeel, hij aanzag het als zijn seminarie dat hem zeer nut-
" tig was, te meer daar het seminarie van Turijn van 1848 tot
" 1863 gesloten moest blijven.
" Dit werk heeft echter een niet voorziene uitbreiding genomen, en
" zelfs tot in verscheidene andere bisdommen. Dientengevolge dacht
" Don Bosco hieraan de vorm van een "regelmatige congregatie" te ge-
" ven. Zij zou, wat de "bestemming" van de leden betreft, alleen
" van de rector afhangen, "onafhankelijk" van de bisschoppelijke
" overheid.

" Hij vroeg hieromtrent mijn mening die ik graag en in gun-
" stige zin uitdrukte. Daarna schreef ik verschillende brieven ten
" voordele van deze congregatie die door de H. Congregatie van Bis-
" schoppen en Regulieren onderzocht werden.

" Ik heb echter nooit opgehouden aan te dringen op de nood-
" zaak van een "Noviciaat" waarbij de novicen zich niet met onder-
" wijs of assistentie bij de jongens zouden bezighouden, maar zich
" uitsluitend zouden oefenen in de godsvrucht, de versterving en de
" studie van de ascese, zoals men dat in de noviciaten van alle
" religieuze Congregaties doet. Zo niet, zei ik, zal 1° bij de le-
" den de nodige standvastigheid voor het behoud van de congregatie
" ontbreken, 2° zullen vele jongeren er lichtzinnig binnentreden,
" omdat zij aangetrokken worden door de levenswijze die zo weinig

" tegen de eigenliefde ingaat en zullen er niet volharden; zij zullen het diocesane seminarie verlaten, met niet weinig nadeel voor de clerus van het bisdom.

" Daarbij dacht en hoopte ik dat de jongens die in de nieuwe congregatie zouden binnentreden, alleen uit de massa jongens die Don Bosco in zijn huizen verzamelt, onderwijst en opvoedt in de godsdienst en de letteren zouden voortkomen. Dat zou het seminarie van het bisdom helemaal niet geschaad hebben en ook niet aan de tucht die dient onderhouden te worden bij de vorming van de seminaristen.

" Don Bosco wilde echter nooit een noviciaat instellen dat ook maar één gelijkenis met dat van de andere religieuze congregaties had. Tegenwoordig zijn nog alle novicen tevens leraren of repetitoren, of assistenten, waardoor zij - het is waar - moeten werken; doch men bestrijdt er de eigenliefde niet, maar men vleit er eerder de jeugdige autoriteitsdrang, en men beoefent er ook niet al te veel de ascetische en theologische studies.

" Verder houdt hij zijn huis open voor alle seminaristen die er naartoe willen gaan. Dit gebeurt dan ook nog "volledig buiten mijn weten" en tegen mijn goedkeuring. Ook ontvangt hij er seminaristen die ik na enige proeftijd ongeschikt voor de priesterlijke staat bevonden heb. Dit doet het aartsbisschoppelijke gezag helemaal geen eer aan. Ik verzocht hem van deze handelwijze af te zien en zond hem een kanunnik van de metropolitana om hem het verkeerde daarvan te doen inzien. Mgr. Vigevano verwittigde hem in mijn naam en onlangs deed prof. Menghini, summist van de Congregatie van BB. en RR. die verleden week van Rome naar Turijn gekomen was hem dezelfde mededeling. Niets baat. Hij antwoordt dat de canons hem het recht geven eenieder die het wenst in zijn congregatie op te nemen en dat hij hiervoor te Rome raad heeft ingewonnen (ik weet niet bij wie). Daar werd hem geantwoord dat hij de roepingen niet mag verhinderen, zonder er echter acht op te slaan dat het merendeel van mijn seminaristen, ja allen, zonder mijn goedkeuring in die congregatie binnengaan om er enige jaren te blijven, zolang zij er voordeel bij hebben, maar niet uit roeping tot de religieuze staat, omdat zij de discipline van Don Bosco minder streng vinden, of liever leraren of assistenten zijn in zijn congregatie dan leerling in mijn seminarie, of ook nog om geldelijke motieven, of zelfs uit totaal misprijzen voor de overheid van het seminarie. Vb. Een zekere Torrazza was gedurende verscheidene jaren in mijn seminarie; hij werd echter verscheidene keren gewaarschuwd dat zijn gedrag niet overeenstemde met dat van een toekomstig goede priester. Daar hij zich niet beterde kreeg hij verleden jaar voor de vakantie van mij de mededeling het priesterkleed af te leggen. In plaats van zich naar het oordeel van zijn herder te schikken, gaat hij naar Don Bosco die hem zonder mij één woord te zeggen, in zijn huis bij Casale opneemt. Vandaag kwam ik dit toevallig te weten. Deze gedragswijze geeft aan de moeilijke seminaristen aanleiding om zich tegen de rector van het seminarie en tegen de aartsbisschop te verzetten. De "moeilijken" zeggen wanneer zij verbeterd of

" bedreigd worden, aan hun gezellen en zelfs aan hun oversten: "Ik
" weet waar ik naar toe kan, ingeval ik uit het seminarie word weg-
" gezonden; Don Bosco staat klaar om mij te ontvangen; en tot spijt
" van de aartsbisschop zullen jullie mij aan het altaar, in de
" biechtstoel en op de preekstoel zien." Dit werd uitdrukkelijk en
" als vanzelfsprekend door bovengenoemde seminarist Torrazza gezegd;
" twee jaar geleden sprak de seminarist Rocca op dezelfde wijze toen
" hij midden in het jaar als "insaluto hospite" het seminarie ver-
" liet en onmiddellijk door Don Bosco ontvangen werd. Hetzelfde ge-
" beurde met de seminarist Milano ook twee jaar geleden. Terwijl hij
" nog in mijn seminarie was, ontving hij een brief van de directeur
" van een van de huizen van Don Bosco; hij wordt uitgenodigd om er
" les te komen geven. Zonder mijn toestemming en zonder getuig-
" schriften gaat hij er heen en wordt er ontvangen. Na twee jaar
" gaat hij er weg, omdat hij de geloften niet wilde afleggen en hij
" komt bij mij terug en wil dat ik de twee jaar leraarschap in
" plaats van filosofie- en theologielessen zou aanvaarden.

" Dit zijn nog maar voorbeelden van wat elke dag in mijn se-
" minarie zou gebeuren, indien ik mij hiertegen niet zou verzetten.

" Heiligheid, laat u mij nu toe enkele principes op te stel-
" len die mij vanzelfsprekend toeschijnen en daarna de praktische
" besluiten die er logisch uit volgen, trekken.

" 1° De eerste en belangrijkste nood van de Kerk is dat er in de
" parochies pastoors zijn, die doordrenkt zijn van Gods Geest
" en de nodige kennis hebben om hun taak te vervullen; heden kom-
" men de plaatsers, zelfs de verst afgelegene, en eertijds eenzame,
" op duizenden manieren in contact met de verwarring in de
" wereld; deze pastoors moeten geholpen worden door een voldoende
" aantal heilige en geleerde priesters.

" 2° Indien de pastoors en hun coadjuteurs zo niet zijn, dan zullen
" de regulieren hoe geleerd, heilig en talrijk ook, in een zo
" ernstig tekort niet voldoende kunnen voorzien, omdat hun werk
" zich slechts tot enkele plaatsers kan beperken. Hun bezoeken,
" die zij nu en dan in de parochies doen, kunnen slechts vergele-
" ken worden met een stortvloed die de putten met water vult en
" de velden voor enige tijd overstroomt, maar niet doordrenkt zo-
" als het gebeurt met een zachte, langdurige regen of met de dauw
" die gedurende het hele jaar de velden vruchtbaar maakt.

" 3° Het eerste werk, de eerste betrachting, de eerste wens van een
" bisschop moet erin bestaan elke parochie van zijn bisdom te
" voorzien van pastoors en coadjutors; deze moeten echter ge-
" leerde, heilige en werkzame priesters zijn die tot elk offer
" bereid zijn.

" 4° Om een zo heilig, belangrijk en noodzakelijk doel te bereiken,
" dat nooit door andere middelen kan verholpen worden, moet men
" het middel dat door de Kerk in het Concilie van Trente als
" noodzakelijk goedgekeurd werd, gebruiken: diocesane semina-
" ries stichten, ze onderhouden, ze bevorderen en ze degelijk
" inrichten.

" 5° Opdat de seminaries hun doel zouden bereiken moeten zij door
" een wijze discipline geleid worden, doordrenkt van de geest
" van God en daarbij de nodige geldelijke middelen ter beschik-
" king hebben.

- " 6° Wat de geldelijke middelen betreft hebben de huidige wetten
" meer dan 40.000 L. jaarlijkse rente aan de seminaries van mijn
" bisdom ontnomen. Het is mij dus niet mogelijk deze te onder-
" houden, indien mijn seminaristen-studenten in filosofie en
" theologie (rond 150) niet elk voor een maandelijks gemid-
" delde bijdrage van 16 fr. zorgen. Wie mij op dit punt zou
" willen tegenspreken zou een aanval doen op het voortbestaan
" van deze heilige instituten.
- " 7° De discipline moet zo zijn dat het seminarie heel het aspect
" van een religieus huis heeft; het moet een reproductie zijn
" van het huis waarin de Heer zijn eerste apostelen vormde en
" waar de seminaristen in al de nodige deugden groeien, zodat
" zij als priester ongeveer als religieuzen zullen leven. Maar
" een dergelijke discipline, waarvan de H. Carolus in zijn
" constituties voor de seminaries een prachtig voorbeeld heeft
" gegeven, werd altijd bestreden en zal steeds niet weinig
" door de menselijke passies, waarmee ook de seminaristen
" behept zijn, bestreden worden.
- " 8° Een seminarist die een deur van een huis of van meerdere
" huizen open ziet om er gratis zijn kerkelijke studies te
" kunnen beëindigen zonder geldelijke kosten, zal gemakke-
" lijk ertoe geneigd zijn het seminarie te verlaten ook al be-
" taalt hij daar niet meer dan 16 L. per maand. Indien een ze-
" ker aantal zijn voorbeeld volgt, zal het seminarie niet wei-
" nig moeilijkheden ondervinden aangaande zijn financiële inkom-
" sten; en vele anderen zullen dit voorbeeld volgen, indien
" men de al zo lage pensionkosten niet vermindert en de in-
" komsten zodoende bijna op nul brengt. Wanneer het om een
" werkelijk arme seminarist gaat, vindt men steeds personen
" die hem te hulp komen en ikzelf betaal dan de helft van het
" pension.
- " 9° Meer nog! Een seminarist, die niet van de discipline van
" het seminarie houdt en dikwijls berispt moet worden, wie het
" niet bevalt dagelijks zijn les in de klas of in de herhaling
" te moeten zeggen, die weet dat hij bij Don Bosco geen leer-
" ling meer is, maar onmiddellijk leraar of assistent wordt,
" en dus niet meer de dagelijkse last van zijn lessen heeft
" en daarbij zonder toelating en zelfs tegen de wil van zijn
" aartsbisschop ontvangen wordt, zal gemakkelijk onder "voor-
" wendsel van roeping" er naar toe gaan. En zo dit voorbeeld
" wordt nagevolgd, zoals dat zeker door velen gedaan wordt, en
" zo de aartsbisschop geen middel vindt om hieraan een einde te
" stellen, dan is het duidelijk dat het seminarie ernstig be-
" nadeeld wordt; men zal daarbij te dikwijls iets door de vin-
" gers moeten zien, berispingen en verwittigingen verzachten
" en de discipline minder streng toepassen tot groot nadeel van
" de kerkelijke opvoeding; want anders wordt het seminarie ver-
" laten door vele seminaristen, die naar Don Bosco gaan, niet
" om er grotere godsvrucht, ijver en werk maar eerder minder
" strengheid en gemak te vinden in alles.

" 10° Er is nog iets anders dat hen tot de huizen van Don Bosco
" aantrekt, t.w. om "titulo mensae communis" gewijd te worden.
" Het is waar dat slechts zij die door de "perpetuo votorum
" nexu" gebonden zijn, tot de wijding worden toegelaten, maar
" het is evenzeer een waarheid dat Don Bosco hiervan kan ont-
" slaan; en deze gemakkelijheid tot dispensatie is er de oor-
" zaak van dat deze plechtige geloften dikwijls met een zekere
" lichtzinnigheid worden afgelegd.

" In mijn seminarie heeft men nooit een seminarist die blijk
" gaf van roeping tot het religieuze leven gehinderd, De ene werd
" jezuïet, de andere kapucijn of missionaris van St.-Vincentius a
" Paulo. Maar het soort noviciaat dat de jongen in dergelijke en
" andere orden moest doormaken is zo ingesteld dat hij er door geen
" enkele "menselijke" beschouwing kan aangetrokken worden. Eer deze
" seminaristen besluiten het seminarie te verlaten, vragen zij dus
" eerst raad aan hun oversten, bidden langdurig, onderzoeken goed
" de toestand en nemen dan eindelijk een beslissing die de aarts-
" bisschop niet anders dan goedkeuren kan.

" Maar voor het noviciaat dat bij Don Bosco gedaan wordt
" zijn er verschillende menselijke lokmiddelen, zoals ik al aantoon-
" de. En van al de seminaristen die (buiten mijn weten, zonder ge-
" tuigschriften) bij Don Bosco binnengingen of die er naar toe gin-
" gen, nadat zij door mij uit het seminarie weggezonden waren, "met
" uitdrukkelijk bevel of uitnodiging het geestelijke kleed af te
" leggen", is er geen enkele die ook maar om raad vroeg; geen van
" hen bewees naar ginds te gaan met het verlangen naar de volmaakt-
" heid te streven in een religieuze orde. Zonder uitzondering ga-
" ven zij allen te kennen dat zij er binnentraden uit interesse of
" uit tegenzin voor de discipline van het seminarie, ofwel om op
" hardnekkige wijze priester te worden tegen het oordeel van hun
" aartsbisschop in.

" Helaas! Samen met het vele goede gebeurt er ook veel kwaad
" in mijn bisdom en onder de clerus zijn er samen met vele heiligen
" ook velen die, "flens dico" in alle opzichten de priesterlijke
" staat onwaardig zijn, zich aan dronkenschap en wellust schuldig
" maken en dus helemaal niet de geest Gods bezitten.

" Anderzijds wordt er met de jaren zelfs geen vierde meer
" gewijd van het aantal van vroeger tijd. De weinigen die nog pries-
" ter worden, volstaan amper voor de heersende nood. Het is dus ab-
" soluuu nodig dat deze weinigen goede en zelfs prachtpriesters zijn.

" Daarom moet mijn seminarie zo goed mogelijk ingericht
" worden. Dit maakt juist mijn dagelijks werk en studie uit. Daar-
" om mag ik geen moeilijkheden ondervinden in mijn administratie
" en vooral niet in de vorming van mijn jonge clerus.

" Maar de door mij aangetoonde handelwijze van Don Bosco
" stoort mij natuurlijk en zelfs op een ernstige manier. Daarom
" vraag ik Uwe Heiligheid het "beslissende woord" te willen uitspre-
" ken. Ik bid U de rector van de congregatie van de H. Franciscus
" van Sales te Turijn uitdrukkelijk te verbieden "in geen enkel van
" zijn huizen nog een van mijn seminaristen te ontvangen, noch als
" novice, noch als student, noch in gelijk welke andere functie,
" zonder mijn schriftelijke toelating, en ook zonder mijn toelating
" geen enkele

" van mijn seminaristen op te nemen aan wie ik bevel heb gegeven
" het geestelijke kleed af te leggen." En dit zo vlug mogelijk.
" Ik wens dat Don Bosco zoveel jongens mogelijk in zijn huizen
" verzamelt, dat hij ze opvoedt en er zoveel mogelijk leden voor
" zijn congregatie vindt en tot de wijdingen toelaat. Ik ben klaar
" om hem hierin uit al mijn krachten bij te staan. Ik wens ook
" dat hij in zijn congregatie zoveel mogelijk leken van mijn bis-
" dom aanneemt en ze tot priesters opleidt, als hij ze maar bij
" mij de examens die door het concilie van Trente voorgeschreven
" zijn, laat afleggen.

" Hierover verheug ik mij en geef dan ook al mijn steun.
" Maar ik wens dat hij mijn seminarie met rust laat, en in zijn
" huizen geen enkele van mijn seminaristen of hen die door mij
" voor het priesterschap ongeschikt waren verklaard, aanvaardt.
" Indien één van mijn seminaristen een ware roeping voor die
" congregatie toont, zal hij niet verhinderd worden er naar toe
" te gaan; het lijkt mij echter meer dan juist dat ikzelf een der-
" gelijke roeping onderzoek, en daarover mijn oordeel uitspreek.

" Verder lijkt het mij nog goed Uwe Heiligheid een getrou-
" we kopie van een brief, die mij door Don Bosco op 10 september
" jl. geschreven werd, over te maken. Om de inhoud te begrijpen
" dient Uwe E. te weten dat deze geestelijke aan de pastoors van
" mijn bisdom een "gedrukte uitnodiging" liet geworden om de
" "gemeentelijke onderwijzers tot een retraite uit te nodigen",
" die hij in zijn huis te Lanzo zou houden. Deze uitnodiging werd
" aan mijn pastoors gezonden "zonder mij hierover maar één woord
" te zeggen" en zonder ook aan mij een kopie ervan te zenden. Ik
" doe opmerken dat het grootste gedeelte van de gemeentelijke
" onderwijzers meestal priesters zijn die van mij afhangen, dus
" mijn diocesanen, die in niets van Don Bosco afhangen.

" Ik werd hiervan op de hoogte gebracht en liet hem door
" mijn secretaris een briefje schrijven; hierin waarschuwde ik
" hem dat hij voor iets dergelijks eerst toelating had moeten
" vragen - die ik hem nu voor dit geval gaf - maar dat hij mij
" de namen van de predikanten moest opgeven; een volgende maal
" zou hij er mij echter eerst een woord over moeten zeggen. Ik
" moet U doen opmerken dat er in diezelfde dagen 3 reeksen retrai-
" tes voor mijn geestelijken gehouden werden.

" Don Bosco schreef mij de aangehaalde brief als antwoord.
" Mijn vicaris-generaal achtte hem op verscheidene punten alles
" behalve eerbiedig tegenover een bisschop, en dan nog zijn
" "eigen bisschop". Ik laat echter het oordeel hierover aan Uwe
" Heiligheid, aan wiens wijsheid en gezag ik alles wat mij be-
" hoort, wat ik gedaan en gezegd heb, onderwerp.

" Nederig kus ik uw voeten, vraag uw zegen over mij, mijn
" uitgestrekt bisdom en vooral over mijn clerus en noem mij met
" de grootste eerbied, van Uwe Heiligheid,

"
"
"

de zeer nederige zoon,
+ Lorenzo, aartsbisschop van Turijn.

Mgr. had drie opmerkingen aan de brief van Don Bosco (10 sept.) toegevoegd.

- 1° de publicatie van de uitnodiging, die "aan de pastoors werd gezonden zonder hiervan een kopie aan de aartsbisschop te zenden" werd door de "Unità Cattolica" gedaan, niet buiten weten van Don Bosco.
- 2° alle preken van bovengenoemde retraites waren slechts voor de leden van de bovengenoemde congregatie en voor de door hen opgevoede jongens bestemd en niet voor de publiek uitgenodigde buitenstaanders.
- 3° de brief was "oneerbiedig".

De vicaris-generaal, Mgr. Zappata, had van genoemde brief van Don Bosco gezegd dat "deze op verscheidene punten helemaal niet eerbiedig klonk" en liet niet na hem hiervoor schriftelijk te berispen.

Samen met twee kopies van de goedgekeurde constituties zond Don Bosco hem een duidelijk antwoord:

" Turijn, 11 oktober 1874.
"
" Zeereerwaarde Mgr. Vicaris-Generaal,
"
" Uw bemerkings op de bekende brief aan Mgr. de Aartsbis-
" schop hebben mij ervan overtuigd dat ik andere woorden had moe-
" ten gebruiken, en ook een andere stijl om mijn gedachten uit te
" drukken. Het was zeker niet de bedoeling iemand hiermede te be-
" ledigen, en zeker niet mijn kerkelijke overste, Wil U dus zo
" vriendelijk zijn Zijne Excellentie ervan te overtuigen dat ik
" alleen de bedoeling had op een openhartige en vertrouwelijke
" wijze te spreken zoals dit steeds mijn gewoonte is geweest, en
" dat ik nederig verontschuldiging vraag voor iedere uitdrukking
" die Zijne Exc. onaangenaam geweest is. Ik verzoek U hem ervan te
" verzekeren dat verre van hem onaangenaam te willen zijn, ik
" steeds mijn best gedaan heb om juist alle onaangenaamheden te
" vermijden; hierin ben ik meermaals geslaagd, doch niet met klei-
" ne offers. Ik verlang volledig akkoord te gaan met Z. Exc.Mgr.,
" de Aartsbisschop en al zijn diocesane beschikkingen, zoals dit
" ook het geval is met alle andere bisschoppen en vooral met hen
" in wier bisdom er huizen van de congregatie van de H. Franciscus
" van Sales zijn, behoudens de observantie in de congregatie zelf.
" Allen die tot de salesiaanse congregatie behoren, hebben
" tot nu toe geen enkele reden tot klacht gegeven door een laakbaar
" gedrag, en ik hoop dat het nooit zal gebeuren. Integendeel! On-
" geveer 50 leden werken met al hun krachten in het bisdom Turijn.
" Alles wat ik tot nu toe zegde en deed was steeds binnen
" de grenzen van de volmachten die mij door de diocesane overheid
" toegestaan waren. Indien Mgr. de Aartsbisschop ooit deze congre-
" gatie, die nu definitief is goedgekeurd, op hetzelfde niveau van
" de andere congregaties wil plaatsen, dan zal hij zien dat wij
" niet een van onze plichten zullen te kort komen. Alle leden zul-
" len, in geval van nalatigheid iedere vermaning ter harte nemen.

" Ik moet de beleving van de goedgekeurde regels bevorderen en
" het is mijn plicht de weinige dagen, die de goede God mij in
" zijn barmhartigheid nog wil geven, toe te wijden aan de ontel-
" bare verbeteringen die de aard van het instituut en de heersen-
" de tijden tamelijk bemoeilijken. Daarom moet ik van de bisschop-
" pen alle inschikkelijkheid verkrijgen die met hun eigen gezag
" overeen te brengen is.

" Enkele dagen geleden heb ik een kopie van onze regels naar
" Rome gezonden om na te gaan of ze met het origineel overeenstemt.
" Ik heb nog geen antwoord ontvangen; maar toch zend ik u een kopie
" met het verzoek ze te willen aanvaarden en ook een kopie om aan
" Z. Exc. te overhandigen. Ingeval een onnauwkeurigheid met het
" origineel erin zou voorkomen, zal ik er u onmiddellijk bericht
" van geven. Ik bedank u voor alle bewezen diensten, beveel mij in
" uwe heilige gebeden aan en heb ik de eer mij te noemen van U,
" zeer eerwaarde,

" de zeer verplichte dienaar
" Giov. Bosco, Priester.

" P.S. Ik vraag u nog mij te willen verontschuldigen indien mijn
" brief slecht geschreven is. Ik heb van niemand anders ge-
" bruik willen maken, en mijn ogen doen niet al te goed meer
" hun werk, enz.

Te midden van al die onaangenaamheden schreef hij Mgr. Vitelles-
chi voor een andere kwestie en bracht hem van al die zaken op de hoogte.
Met een weinig vertraging ontving hij het volgende antwoord.

" Rome, 1 oktober 1874.

" Dierbare Don Bosco,

" Wat zult u wel over mij gedacht hebben nadat ik twee van
" uw brieven al enige tijd zonder antwoord liet? Geloof mij, het
" is niet mogelijk op alles te antwoorden, gezien de talrijke za-
" ken die mijn ambt meebrengt.

" Vandaag, eerste donderdag van oktober en tevens eerste
" donderdag van de herfstvakantie wil ik echter mijn schuld bij U
" inlossen.

" Het was mij een groot genoegen de directeur van Valsalice
" en enkele van zijn jongens te zien en te leren kennen. U had
" een prachtig idee hen als beloning een uitstap naar Rome te la-
" ten maken en voor de voeten van de H. Vader te laten neerknie-
" len. Ik heb uw lijst met de aanvraag van de geestelijke gunsten
" voor uw instituut, die door het Secretariaat van de Brevens ver-
" leend werden, aan Sigismundi gegeven. Ik weet echter niet of hij
" ze voor de vakantie kon verkrijgen. Hoe gaat het met de uitvoe-
" ring van uw constituties? "Zeer vertrouwelijk" laat ik u weten
" dat Mgr. de Aartsbisschop een reeks vragen of uitleg in verband
" met de toepassing van de genoemde constituties heeft ingediend.

" In november zal men hem antwoorden. Het lijkt mij echter dat hij
" twijfelt juist daar waar er geen twijfels bestaan.
" Ik vraag u uw goede priesters en leken te laten bidden tot
" Maria, Hulp der Christenen, voor mijn neef Beppe die u goed kent.
" Hij wordt sinds enige tijd door krampaanvallen gestoord en men
" vindt er de oorzaak niet van. Dit maakt mij en mijn ouders echter
" bezorgd, want dergelijke aanvallen zijn steeds gevaarlijk.
" Bid en laat tot onze Moeder bidden dat zij hem de gezond-
" heid teruggeve en gezond late opgroeien om, zoals ik hoop, zich
" met hart en ziel in dienst van God te kunnen stellen; want hij
" is zeer godvruchtig en heeft een gouden hart.
" Vergeet ook mij niet in uw gebeden en geloof mij met de
" meeste achting, uw
" Zeer toegewijde dienaar,
" S. Vitelleschi, aartsbisschop van Seleucia.

Gezien de stand van zaken en vooral het zeer gereserveerde bericht van Mgr. Vitelleschi, dat de aartsbisschop een reeks vragen of beter uitleg ingediend had over de toepassing van de constituties - klaarblijkelijk had de H. Vader over het memoriaal van Mgr. Gastaldi met Mgr. Vitelleschi of met kard. Bizzarri gesproken - achtte Don Bosco het opportuun en nodig om ook aan kard. Bizzarri, prefect van de Congregatie van BB. en RR. de moeilijkheden voor te leggen die hij tegenkwam. Hij schreef hem op 12 oktober.

" Hoogeerwaarde Eminentie,
"
" De vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales, die bij
" zoveel gelegenheden uw goedheid mocht ondervinden, vond steeds de
" meeste welwillendheid bij de bisschoppen met wie zij relaties had.
" Slechts met de aartsbisschop van Turijn ontstonden er twijfels in
" verband met de praktijk van enkele punten van de constituties. Ik
" verklaar hier de feiten waarmee deze twijfels verband houden en
" vraag Uwe Em. mij de nodige raad te willen geven. Die feiten zijn
" de volgende:
" 1° Alvorens een salesiaan tot de wijdingen toe te laten
" wil de aartsbisschop van Turijn dat deze zich 40 dagen tevoren
" bij hem aanmeldt. Dan vraagt hij hem: zijn naam, voornaam, ge-
" boorteplaats, en de plaats waar hij zijn lagere en middelbare
" studies gedaan heeft alvorens in de congregatie binnen te treden;
" hoe lang hij religieus is, of hij driejaarlijkse of eeuwige gelof-
" ten heeft afgelegd en sinds wanneer; wat hem ertoe bracht in de
" congregatie binnen te treden, of hij over zijn toestand tevreden
" is, en waarom hij zijn eigen bisdom verliet, enz. Dit streng on-
" derzoek van religieuzen die sinds vele jaren zonder twijfel over
" hun roeping leefden, veroorzaakte bij velen ernstige moeilijke-
" den en gewetensonrust. In ieder geval meende men het "pro bono
" pacis hiermee in te stemmen.
" 2° Toen liet de aartsbisschop mij schrijven dat hij nie-
" mand van de onzen tot de wijdingen zou toelaten, indien ik hem
" niet schriftelijk beloofde in de salesiaanse congregatie geen
" enkele seminarist op te nemen die tot zijn seminarie behoord
" heeft.

" Hier moet opgemerkt worden dat volgens de verklaringen van Bene-
" dictus nl. die van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulie-
" ren, in het geschil tussen de bisschop van Pinerolo en de oblaten,
" 1837 - (Collectanea, blz. 474-480) en volgens de verklaring van
" 1859 (Collectanea blz. 724-725), de bisschop zijn diocesane pries-
" ters en seminaristen niet mag verhinderen de religieuze staat te
" kiezen, indien zij hiertoe roeping hebben, omdat hij volmaakter
" is.

" In ieder geval gaf men de aartsbisschop voldoening en
" schreef men de gevraagde verklaring; maar ik voegde eraan toe, dat
" in die verklaring "de voorschriften van de Kerk tot bescherming
" van de vrijheid van de religieuze roepingen" behouden blijven.
" Deze clausule beviel hem niet en de verklaring werd niet goed be-
" vonden. Dit veroorzaakte vermindering van de geestdrift en ontmoe-
" diging onder de salesiaanse leden. Enkelén, die zich minstens
" ogenschijnlijk, voor de wijdingen verhinderd en verdrongen zagen,
" besloten de congregatie te verlaten.

" 3° Een ander feit heeft betrekking op de retraits die ik
" sinds meer dan 26 jaar gewoon ben te houden voor de leken en
" geestelijken die wensten hieraan deel te nemen.
" Ter verduidelijking van de zaken is het goed voorop te stellen
" sinds 1844 de aartsbisschop Fransoni, roemrijke gedachtenis, for-
" meel dat de toelating gegeven heeft in onze kerken triduüms, no-
" venen en retraits te houden zonder beperking van leeftijd of per-
" sonen. Dit voorrecht werd door Mgr. Riccardi en de huidige aarts-
" bisschop bevestigd. Deze laatste kwam meermaals persoonlijk tij-
" dens deze oefeningen spreken. Nooit rees er een klacht hierom-
" trent; integendeel, wij werden hiertoe steeds aangespoord, daar
" deze oefeningen het meest daadwerkelijke middelen zijn voor het
" welzijn van de zielen van de gelovigen en zij gewoontegetrouw in
" de religieuze huizen van onze streken werden gehouden.

" De aartsbisschop vernam nu dat er in september van dit jaar
" de gebruikelijke retraite zou gehouden worden in het college van
" Lanzo, volledig privé en zonder toegang van het publiek. Onmiddel-
" lijk liet hij mij schrijven: "Dergelijke oefeningen mogen niet ge-
" houden worden zonder de toelating van de kerkelijke overheid."
" Men gehoorzaamde en liet die retraite achterwege. Maar de 15de van
" diezelfde maand waren de salesianen in het genoemde college vere-
" nigd voor hun gebruikelijke jaarlijkse retraite en de aartsbis-
" schop schreef een brief aan de deken, die hij aan ondergetekende
" moest meedelen. Hierin vroeg hij de naam en voornaam van hen die
" te Lanzo waren en niet tot de congregatie behoorden, de naam en
" voornaam van de predikanten en biechtvaders.

" De deken van Lanzo is een godvruchtig, geleerd en voorzich-
" tig man. Hij deed alles uit liefde, trachtte de aartsbisschop te
" voldoen en liet hem weten dat hijzelf en Don Bosco de predikanten
" en biechtvaders waren, en dat er verder niemand aanwezig was die
" niet tot de congregatie behoorde.

" Mgr. stelde zich echter niet gerust, schreef nog andere
" brieven met dezelfde vragen en andere eisen en dreigde o.a. een
" van onze wijdelingen, die na twee jaar werd toegelaten, voor de
" wijdingen te zullen weigeren. Uit de hierbij ingesloten brieven

" zult u gemakkelijk kunnen begrijpen hoezeer de predikanten,
" biechtvaders en de meer dan 300 leden van onze verschillende
" huizen, die hier bijeengekomen waren om rustig hun retraite te
" houden, misnoegd en ontmoedigd waren.

"

" Uit de feiten die ik heb uitgelegd, volgen dan de twijfels
" waarvoor ik Uwe Em. de nodige raad vraag.

" 1° Heeft de bisschop het gezag om aan de geprofesten die
" sinds meerdere jaren in de Congregatie leven, een dergelijk gede-
" tailleerd examen betreffende hun roeping te doen ondergaan? (N.B.
" Het betreft hier niet het examen van theologie waaraan onze leden
" zich steeds onderworpen hebben en zich nog met de beste wil onder-
" werpen).

" 2° Mag de aartsbisschop aan de Overste van een Congregatie
" verbieden seminaristen of priesters aan te nemen, die verlangen
" bij hem binnen te treden?

" 3° Moet of liever mag de overste een verklaring afleggen
" geen seminaristen te aanvaarden, in de zin waarin dit geëist
" wordt.

" 4° Indien de overste van een congregatie nakomt wat door
" het Concilie van Trente is voorgeschreven (sectie V. hoofdst. 2
" en wat door de H. Congr. van Bisschoppen en Regulieren werd ver-
" klaard (collectanea, blz. 257-313-303-430) heeft hij dan het
" recht om in een van zijn huizen of colleges onderwijzers of leken
" die dit zouden wensen te ontvangen om godsdienstige conferenties
" en retraites te volgen?

" 5° Mag de bisschop ten tijde van de retraite van de reli-
" gieuzen persoonlijk of via anderen navraag doen betreffende de
" predikanten, biechtvaders en diegenen die niet tot de congrega-
" tie behoren?

" Wat U ook zult antwoorden op aanraden van deze voorgelegde
" twijfels, ik verzeker u dat de salesianen het zeer op prijs zul-
" len stellen. Zij zullen het als zekere vaste normen aanzien; want
" enerzijds verlang ik een onvergankelijke eerbied aan de H. Stoel
" te betuigen door de strikte naleving van de constituties die door
" hem werden goedgekeurd, en anderzijds verlang ik ook dat de sale-
" sianen alle mogelijke tegemoetkomingen aan hun Diocesane Ordina-
" rii betonen, tot wier hulp zij werden gewijd.

" Tenslotte vraag ik u alle begrip te tonen voor de last die
" ik u veroorzaak en de gevoelens van de diepste dankbaarheid en de
" grootste eerbied te aanvaarden waarmee ik de hoge eer heb mij te
" noemen van Uwe Hoogw.

"

de zeer toegenegen vriend
Giovanni Bosco.

"

Enkele dagen nadien gaf de H. Vader de uiteenzetting van Mgr. Gas-
taldi aan de H. Congregatie. Nadat Mgr. Vitelleschi de twee memorialen,
deze van de aartsbisschop en deze van Don Bosco gelezen had, maakte hij
enkele aantekeningen voor de bespreking die de H. Congregatie zou houden.
Hij begon met de opmerking: "Ziet eens wat een toeval: 5 gevallen van één
kant en 5 van de andere kant."(1)

(1) Zie bijvoegsel nr. X, 5.

Kardinaal Berardi was op de hoogte van deze onenigheden, of liever van deze plagerijen, en einde oktober verzekerde hij Don Bosco dat hij aan iemand het middel had aangeraden een einde te stellen aan dergelijke onaangename vijandigheid.

" Zeer geachte Heer Don Bosco,
"
" Het verblijf van drie maanden te Ceccano omwille van mijn
" gezondheid, die God zij dank veel beter is, heeft mij de gelegen-
" heid doen missen om kennis te maken met de prof. die u mij gezon-
" den hebt en om te ontvangen wat u mij gestuurd hebt.
" Werkelijk, een dergelijke onaangenaamheid doet mij leed; maar ik
" heb vertrouwen dat andere gunstige gelegenheden voor een oplossing
" aan beide kanten zullen gevonden worden.
" Enerzijds doet de bloei van de Congregatie mij veel genoe-
" gen, maar anderzijds ben ik bedroefd bij het zien dat iemand haar
" de koude oorlog blijft aandoen. In vertrouwen en onder geheimhou-
" ding kan ik u meedelen dat ik weet dat de genoemde prelaat zeer
" dikwijls schrijft om u aan te vallen, onder een of ander voorwend-
" sel en dat hij vooral klaagt dat u jongens uit zijn seminaries
" weghaalt en aan zijn jurisdictie onttrekt, tot grote schade voor
" zijn aartsbisdom. Ik heb de juiste persoon al aangeraden op welke
" wijze men een einde moet stellen aan dergelijke onaangename vijan-
" digheid. Ik bid ervoor dat de Heer deze poging mag zegenen en
" haar het gehoopte doel laat bereiken.
" Ik zie nogmaals dat er menselijkerwijze gesproken in de
" wereld niets troostend is. Integendeel! Alles laat voorzien dat
" men van kwaad naar erger gaat. Toch heb ik het vertrouwen dat de
" Almachtige, dank zij de gebeden van zoveel goeden, ons uiteinde-
" lijk zal troosten met de triomf van de Kerk, de godsdienst en de
" H. Stoel.
" Verder dank ik u van harte voor de bijzondere gebeden die
" men op uw aanvraag voor mij doet, en zo u hiermee voortgaat zal
" ik u zeer verplicht zijn.
" Wanneer mijn broer terug te Rome is, zal ik graag de door
" u gevraagde boodschap uitvoeren. Intussen anticipeer ik u reeds
" zijn dank in zijn naam en verlang van de Gever van alle goed de
" meest uitgelezen en veelvuldige hemelse zegeningen voor u en uw
" congregatie.
" Met de meeste achting heb ik het genoegen mij te noemen,
"
" Uw zeer toegewijde dienaar,
" Rome, 26 okt. 1874. G.C. Berardi.

Een maand later zond Don Bosco, samen met een korte uitleg van zijn moeilijkheden, aan zijn grote vriend ook een pro memorie "over de reden van onaangenaamheden met Mgr. de Aartsbisschop". Hij deed dit om hem precies op de hoogte te brengen van de stand van het geschil.

" Hoogeerwaarde Eminentie,

"
" Met de meeste dankbaarheid heb ik de brief die U zich ver-
" waardigd heeft mij te zenden, goed ontvangen en ik dank er u van
" ganser harte voor, speciaal voor de dingen waarop U mij wijst.
" Opdat U een klaar inzicht zou hebben betreffende de vrees dat ik
" priesters of seminaristen aan de bisschoppelijke jurisdictie wil
" onttrekken, meen ik het gepast hieromtrent enkele opklaringen te
" geven.

" Eerst en vooral heb ik mij steeds aan de voorschriften van
" Benedictus XIV en de besluiten van de H. Congregatie van Bisschop-
" pen en Regulieren bij de aanvaarding van novicen gehouden. Maar
" de aartsbisschop wil absoluut een verklaring waarin ik hem verze-
" ker geen enkele van zijn seminaristen in onze congregatie op te
" nemen, zo niet zal hij geen enkele van onze wijdelingen nog tot
" de wijdingen toelaten.

" "Pro bono pacis" gaf ik toe: maar voegde eraan toe: "behou-
" dens de voorschriften van de Kerk bedoeld om de vrijheid van de re-
" ligieuze roeping te beschermen". Deze voorwaarde stond hem niet
" aan en de zaken bleven als voorheen. Vele van onze leerlingen gaan
" naar het seminarie, en enkele die de jonge rector niet aanstonden,
" werden ondanks al hun verdiensten, geschrapt van de lijst der dio-
" cesane seminaristen en weggezonden.

" Deze sukkelaars komen terug bij ons om er te studeren of
" een beroep aan te leren, om zodoende op zekere wijze en te gepas-
" te tijd hun brood te kunnen verdienen. De bisschop wil absoluut
" men niet dat de minste zorg voor hen draagt. Het lijkt mij een
" wreedheid een jongen voor wie men al zoveel heeft gedaan, zo maar
" op straat te zetten. Vandaag heb ik zo iemand opgenomen. Alvorens
" het seminarie te verlaten smeekte hij de kerkelijke curie hem een
" getuigschrift te willen geven. Dit werd opgemaakt, maar de aarts-
" bisschop wilde dat de jongen het bij hem zou gaan halen. Op de
" vraag waar de arme seminarist naar toe zou gaan, probeerde deze
" zo lang mogelijk een ontwijkend antwoord te geven.

" - "Indien je het niet zegt, geef ik het je niet."

" - "Als het zo is", antwoordde de seminarist, "zal ik u zeg-
" gen dat ik naar Don Bosco ga."

" - "Als je daarheen gaat, geef ik het je nooit!" antwoordde
" de andere. "Ga waar je wilt, maar niet naar Don Bosco, neen!"

" Hetzelfde zei hij aan anderen en ook aan enkele priesters
" die in ons huis waren opgevoed.

" Verder verzeker ik U, Eminentie, dat wij voor het behoud
" van uw gezondheid blijven bidden, en vraag U begrip voor mijn arm
" geschrift te willen hebben.

" Ik beveel mij en dit huis aan uw gebeden aan en blijf met
" de meeste dankbaarheid van U, Hoogw. Em.

"
" de zeer nederige en zeer verplichte dienaar
" Turijn, 7 november 1874. Gio. Bosco, priester.

"
" P.S. Hierbij ingesloten de genoemde pro memorie; U kunt er gebruik
" van maken naar uw goeddunken en het aan Mgr. Vitelleschi of
" aan Kard. Bizzarri geven of het ook vernietigen, indien u dit
" beter zou achten.

Pro memorie

"
"
" Ik meen dat het goed is een pro memorie bij de brief
" te voegen, over de oorzaak van de onaangenaamheden met Mgr. de
" Aartsbisschop. Volgens mij deelt iemand niet gegronde berich-
" ten aan Mgr. mee. Ik zal hier slechts enkele feiten aanhalen.
" 1° Men wilde Mgr. er van overtuigen dat D. Chiapale en
" D. Pignolo in deze congregatie opgenomen waren geweest. Noch
" de ene noch de andere zijn er ooit lid van geweest.
" 2° Verscheidene gingen als assistent of onderwijzer naar
" de inrichting voor doofstommen, waar zij weinig eer behaalden;
" erger nog, zij gedroegen er zich slecht. Ik wil over niemand
" oordelen. Het is echter zeker dat geen van hen ooit salesiaan
" is geweest.
" 3° Velen die deze congregatie hebben verlaten, veroorzaak-
" ten daarna ernstige moeilijkheden in hun bisdom. Ik kan er borg
" voor staan dat tot 1874 geen enkel lid van onze congregatie is
" weggegaan. Slechts een geprofeste, ridder Oreglia, nu pater Fre-
" derico Oreglia, die als leek bij ons was, besloot dat het beter
" voor hem was zich bij de jezuiten aan te sluiten en er zijn
" studies te doen.
" 4° Men wilde Mgr. doen geloven dat ik persoonlijke brie-
" ven van hem gedrukt had of aan het drukken was, brieven die door
" hem persoonlijk geschreven waren of die hij had laten schrijven.
" Iets dergelijks is zelfs nooit in mijn hoofd opgekomen.
" 5° Ik heb een eenvoudige uitnodiging geschreven voor de
" gebruikelijke retraits en men berichtte Mgr. dat het om een
" rondschrijven ging dat aan al de pastoors gericht was. Noch ik,
" noch iemand anders zond op mijn bevel ooit een dergelijke
" uitnodiging aan een pastoor.
" 6° Ik heb Mgr. met een brief willen overtuigen dat de re-
" traite die van 17 tot 13 september moest plaats hebben, niet was
" doorgedaan. Maar zie, onmiddellijk ging men vertellen dat Don
" Bosco uit minachting voor zijn kerkelijke overheid, de voorge-
" wende retraite te Lanzo ingericht had.
" 7° De deken van Lanzo verzekerde hem dat er ginds uit-
" sluitend leden van onze congregatie bijeen waren. Onmiddellijk
" was er iemand die zich de moeite gaf het tegengestelde aan Mgr.
" te doen geloven. Bijgevolg zeer ernstige moeilijkheden voor hen
" die de retraite bijwoonden, onaangenaamheden voor beide partijen.
" Ik zou een lange reeks van dergelijke feiten kunnen op-
" sommen. Wat kan men besluiten uit deze feiten?
" Ik lijd eronder dat ik tegen nog zoveel andere ernstige moeilij-
" heden moet strijden en de gevolgen van deze betrekkingen moet
" verdragen.
" Indien u mij hieromtrent iets wil zeggen, is het beter dit
" uit te stellen tot de volgende week; ik vertrek vandaag op zoek
" naar geld, want ik zit op droog zaad. Ik zal 8 dagen weg zijn.

Er kwam geen einde aan de moeilijkheden.

De eerste dagen van november ging de priester Francesco Paglia naar de Curie met de volgende verklaring:

" De ondergetekende verklaart dat priester Paglia Francesco,
" die tot de congregatie van de H. Franciscus van Sales behoort, de
" cursus moraal beëindigd heeft; gedurende meer dan twee jaar volg-
" de hij de leergangen van het Convitto Ecclesiastico.
" Met de wens zich voor het welzijn van de gelovigen nuttig
" te maken door biecht te horen, beveelt ondergetekende hem aan Uwe
" Exc. Mgr. de Aartsbisschop voor het examen aan.
" Turijn, 2 november 1874. Giov. Bosco, priester.

Maar de aartsbisschop wilde hem niet toelaten, zeggende dat hij de eeuwige geloften nog niet had afgelegd, hoewel Don Bosco van de H. Vader de volmacht had verkregen om dergelijk indult te verlenen.

Hierna ging Don Rua naar de aartsbisschop om hem te vragen enkele clerici tijdens de quaterntemperdagen van de advent te wijden. Hij antwoordde dat hij nooit iemand zou wijden, zolangmen in de huizen van de salesianen seminaristen zou opnemen.

Don Bosco schreef hem toen opnieuw:

" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" Men deelde mij het antwoord van Uwe Exc, mee in verband
" met de weigering onze clerici te wijden omstreeks Kerstmis. U
" weet welke ernstige plicht een overste heeft om te voorzien in
" het welzijn van zijn religieuzen, dat ook dat van de Kerk is,
" en U kent zeker ook de gevallen waarin een ordinarius dergelijke
" wijdingen kan weigeren.
" Alvorens echter te Rome te vragen hoe ik moet handelen,
" acht ik het wenselijk U hier enkele van mijn overwegingen te la-
" ten kennen. Het ligt niet in mijn bedoeling de onaangenaamheden
" en moeilijkheden te vermeerderen; integendeel ik heb steeds ge-
" tracht ze te verminderen, wat men er ook van zegt.
" Ik heb gevraagd of ik de verklaring om geen seminaristen
" in mijn huizen op te nemen, mocht of moest afleggen in de zin
" waarin ik ze aan Uwe Exc. al heb gedaan. Ik werd hieromtrent
" niet weinig gelaakt. Tenslotte zei men: "Lees de constitutie van
" Benedictus XIV, die met de woorden "Ex quo dilectus" begint;
" raadpleeg de verklaring van de Congregatie van Bisschoppen en
" Regulieren, "Super ingressum Clericorum Secularium in Regulares" -
" 20 dec. 1859; raadpleeg bovendien de antwoorden aan de bisschop
" van Pinerolo, 3 mei 1839, en U zult de nodige normen voor uw be-
" stuur hebben."
" Ondanks dit alles zou ik U willen vragen te geloven dat
" geen enkele van de seminaristen, die weggezonden werden, tot onze
" congregatie is toegetreden, noch als geprofeste, noch als novice.

" Hoogstens kwamen enkelen ervan aankloppen omdat ze zich volledig
" verlaten voelden; maar zij vertrokken, als zij elders een onder-
" komen vonden. Anderen kwamen een retraite doen alvorens het pries-
" terkleed af te leggen, zoals dit met de seminarist Borelli het ge-
" val was. Allen werden echter naar Uwe Exc. gestuurd om de toela-
" ting te vragen; en zo deze werd geweigerd, werden ze ook hier niet
" aanvaard.

" Wil toch de goedheid hebben mij te geloven dat, indien ik
" die seminaristen tijdelijk opnam, dit met de bedoeling was de ver-
" bittering van hun familieleden en vrienden te milderden, die niet
" ophielden hun verwensingen tegen u uit te spuwen, alsof u wenste
" dat zij door iedereen verlaten werden.

" Na dit alles vraag ik Uwe Exc. onze wijdelingen toe te la-
" ten. Ik vraag het U in alle nederigheid. Indien U echter oordeelt
" absoluut in uw weigering te volharden, dan vraag ik U mij hiervan
" tenminste de redenen te willen laten schrijven, tot mijn norm.

" Wat er ook gebeurt of wat men ook over mij vertelt, ik kan
" U verzekeren dat ik steeds mijn best heb gedaan om volgens mijn
" krachten goed te doen aan mijn kerkelijke overste en aan het bis-
" dom dat de goddelijke Voorzienigheid hem heeft toevertrouwd; en
" in de hoop dit heel mijn leven te kunnen doen, heb ik de eer mij
" te noemen, van Uwe Exc.,

" de nederige dienaar,
" Giovanni Bosco, priester.

" Turijn 10 november 1874.

Ook Don Rua drong nogmaals aan en verklaarde dat Don Bosco bereid was alles te doen wat de aartsbisschop wilde.

" Oratorio di
" S. Francesco di Sales
" Via Cottolengo, 32
" Torino.

16.11.1874.

" Hoogeerwaarde Excellentie,

" Ik weet dat onze beminde overste Don Bosco U een brief
" schreef nadat ik de eer had een onderhoud met Uwe Exc. te hebben.
" Mijn brief is een gevolg hiervan, en ik moet U meedelen dat Don
" Bosco bereid is geen enkele van uw seminaristen nog te aanvaar-
" den zonder uw toelating. Inderdaad! Intussen kwam er zich al één
" aanbieden, maar hij ontving hem niet meer. Daarbij is hij tevens
" bereid het priesterkleed te doen afleggen aan hen die hij reeds
" opnam. Indien dit de enige moeilijkheid is die Uwe Exc. Verhin-
" dert om onze clerici tot de wijdingen toe te laten, zou U ze nu
" toch kunnen toelaten, daar U in de toekomst hieromtrent geen re-
" den tot klagen meer zult hebben.

" Sta mij intussen toe uw gewijde hand te kussen waarvan het
" Oratorio de zegen verlangt; met gevoelens van ware genegenheid
" hele en eerbied heb ik het genoegen mij te noemen van Uwe Hoogw.
" Exc.

" de zeer verplichte en zeer nederige dienaar.
" Rua M. directeur, priester.

Om al de moeilijkheden aangaande de H. Wijdingen te vermijden bleef er maar één weg open, namelijk: van de H. Stoel het voorrecht te bekomen om de wijdingsbrieven "ad quemcumque episcopum" te mogen geven.

En Don Bosco richtte zich tot kardinaal Berardi:

" Turijn, 18 november 1874.
"
" Hoogeerwaarde Eminentie,
"
" Wij zitten nog steeds in grote moeilijkheden, en onze aarts-
" bisschop veroorzaakt nog steeds grote moeilijkheden zonder ooit
" te zeggen wat hij eigenlijk heeft tegen de arme salesianen. Het is
" nu ongeveer drie jaar dat hij geen wijdingen meer aan onze leden
" heeft willen toedienen, op één uitzondering na, nl. het subdiaco-
" naat dat hij in september toediende na een onderzoek over tien-
" tallen kwesties en even zovele moeilijkheden. Ik heb hem gevraagd
" om bij een van onze priesters het examen voor het biechthoren te
" willen afnemen, maar hij zei neen, omdat de priester slechts
" driejaarlijkse geloften had. Ik heb hem gezegd dat onze Constitu-
" ties in die zin waren goedgekeurd. "Dat is slecht" antwoordde is
" hij; en intussen er grote nood aan biechtvaders, en ondanks be-
" kwaamheid en goede wil, kan hij niets doen.
" Ik heb ook gevraagd om drie van onze clerici tot de wij-
" dingen toe te laten met Kerstmis. Ook hierop antwoordde hij mij
" negatief omdat ik zijn seminaristen in onze congregatie opnam. Ik
" voegde eraan toe dat er tot nu toe geen enkele van zijn semina-
" risten in onze congregatie werd opgenomen. Hij wilde mij niet
" geloven en bleef bij zijn "neen".
" Het ligt niet in mijn bedoeling nog meer botsingen te ver-
" oorzaken. Ik meen dat, indien Uwe Em. van de H. Vader de toela-
" ting zou bekomen om deze clerici bij een andere bisschop te laten
" wijden in wiens bisdom er een huis van ons bestaat, dat ik dan
" een van onze grote noden zou kunnen lenigen. De andere orden en
" congregaties doen dit ook, maar ik durf het echter niet doen,
" daar onze aartsbisschop de bisschoppen die zich hiertoe zouden
" lenen met vele straffen bedreigt. Er zou een andere uitweg be-
" staan, namelijk: de volmacht geven voor de wijdingsbrieven "ad
" quemcumque episcopum" zoals verschillende andere religieuze Orden
" dit al verkregen, en zoals het door de H. Vader aan de Congrega-
" tie van de lazaristen toegestaan werd.
" Ik durf echter niet zover gaan. Maar ik laat echter alles
" in uw handen en aan uw voorzichtigheid over. Mgr. Vitelleschi is
" ons in alles zeer welwillend en gunstig gestemd. Hij kan de din-
" gen echter alleen maar voorleggen, terwijl Uwe Em. met de H.
" Vader de zaak kan bespreken. In de loop van de winter hoop ik
" naar Rome te kunnen komen en u persoonlijk te groeten en te be-
" danken voor al uw genegenheid voor de arme salesianen. Op het
" ogenblik beperken wij ons tot dagelijkse speciale gebeden opdat
" de Heer U in goede gezondheid en nog gedurende lange gelukkige
" levensjaren moge bewaren.
" Ik vraag nog om Uw H. zegen terwijl ik vol diepe dankbaar-
" heid de eer heb mij te noemen
" van uw Hoogw. Em.
"

G. Bosco, priester.

Bij deze brief voegde hij nog het smeekschrift tot het bekomen van de hogergenoemde volmacht van de dimissorialen "ad quemcumque episcopum". (1)

De eerste dagen van december vernam Mgr. Gastaldi dat een priester, Don Luigi Guanella uit het bisdom Como, salesiaan wilde worden, en hij schreef aan de bisschop daar: "Dat men D. Guanella waarschuwe dat, indien hij naar dit aartsbisdom komt, hij nooit het "maneate" en nog veel minder de toelating om biecht te horen zal krijgen."

De vicaris-generaal van Como schreef toen aan de aartspriester van Prosto.

" Op bevel van Mgr. de Bisschop deel ik u het volgende mee
" en verzoek a Don Luigi Guanella hiervan op de hoogte te brengen.
" Z. Exc. de Aartsbisschop van Turijn schreef aan Mgr. de Bisschop
" van Como dat hij omwille van zekere redenen, die niet moeten ver-
" noemd worden, en die deel uitmaken van de inwendige leiding van
" zijn Bisdom, het "Maneat" en nog veel minder de jurisdictie om
" biecht te horen niet zal geven aan de pastoor van de parochie
" Savogno die de bedoeling heeft naar Turijn te gaan. Don Luigi
" moet zich over de beslissing van Zijne Emin. geen zorgen maken,
" daar de redenen die tot zulk een beslissing leiden onafhankelijk
" zijn van genoemde priester.

" Dat de pastoor van Savogno dus goede moed blijve houden
" en voorlopig de gedachte om zijn mensen te verlaten late varen,
" want met deze brief onttrekt men hem al de toegestane toelating.
" Dat hij zich met ijver inzette en zijn krachten gebruike om met
" de nodige voorzichtigheid het hem door God toevertrouwde volk in
" het christelijk geloof te bewaren."

Het is duidelijk dat de curie van Como niet tevreden was dat een zo vrome en ijverige priester, toekomstig stichter van de dienaars van de liefdadigheid en de Dochters van de H. Maria van de Voorzienigheid, het bisdom zou verlaten; maar de moeilijkheid mishaaagde Don Guanella nog veel meer en hij schreef aan Don Bosco.

(1) Zie Bijvoegsel Nr. X, 6.

Wij hebben ook de kopie van een ander smeekschrift aan de H. Vader gezonden, om het voorrecht te bekomen, rechtstreeks aan de pastoors eerder dan aan de bisschoppen, de getuigschriften voor de aanneming in het noviciaat van de aspiranten voor de vrome sociëteit aan te vragen. Cfr. Bijvoegsel, Nr. X, 7.

" Zeereerwaarde Heer,
"
" Ik ontvang zo-even het hierbij ingesloten bericht, en beken
" u dat ik hierover zeer verwonderd ben. Misschien werden dergelijke
" strenge maatregelen door de politie van hier veroorzaakt. Ik zou
" mij niets anders kunnen voorstellen op dit ogenblik. U weet dat ik
" onder politiebewaking sta sinds mijn boekje over "Ammonimenti enz."
" uitgegeven werd. Ik beveel mij in uw gebed aan en bid de Heer dat
" deze drukkende duisternis verdwijne en dat ik spoedig bij u moge
" komen.
" Ik heb naar Don Sala geschreven en getelegrafeerd dat hij
" de verzending van zijn zaken voorlopig uitstelt. Vandaag zal ik
" echter naar Mgr. de Bisschop zelf schrijven, zeggende dat hij de
" genoemde priester rustig in mijn plaats kan aanvaarden; want wie
" weet of ik misschien niet in een van uw andere colleges kan opge-
" nomen worden. Het decreet van Mgr. de Aartsbisschop is een myste-
" rie. Wat had ik met hem te maken? Zou ik dan nu niet meer afhan-
" gen van zijn jurisdictie!...
" Bid de Heer opdat ik in alles moge berusten. Ik groet u met
" de grootste eerbied en blijf steeds uw
" uw eerbiedige dienaar,
" Guanella D. Luigi.
" Prosto di Chiavenna, 4-12-'74.

Op 24 december, de vooravond van Kerstmis zette Mgr. Gastaldi een andere stap... Hij deelde Don Bosco een decreet mee dat hij op 17.12.1874 ondertekend had, waarmee alle voorrechten, gunsten en volmachten die hij en zijn voorgangers aan het salesiaans Werk toegekend hadden, ingetrokken werden.

Het is meer dan duidelijk dat zijn steeds meer autoritair optreden heel wat nadeel aan de groei van de vrome sociëteit, die zoveel edelmoe- dige zielen nodig had, om haar apostolaat te verwezenlijken, veroorzaakte. En voor het einde van het jaar zag Don Bosco zich verplicht opnieuw een uiteenzetting van de moeilijkheden, die "de meerdere eer en glorie van God" schenen te beletten, aan de H. Vader te zenden.

" Zeer Heilige Vader,
"
" Op 3 april van dit lopende jaar gewaardigde U zich de vro-
" me salesiaanse sociëteit goed te keuren. Met deze daad van opper-
" ste goedheid gaf u te kennen dat heel de salesiaanse congregatie
" en al haar leden onder de hoge bescherming en voogdij van de H.
" Stoel zouden staan. Hierna werd aan de overste het trouw onder-
" houden van de constituties ingeprent, samen met de eerbied voor
" het bisschoppelijk gezag. Tevens werd hem gezegd dat hij in deze
" trieste tijden met een algemeen tekort aan priesters alles moest
" doen wat hij kan om de bisschoppen te helpen.
" De bisschoppen waarmee men omging toonden zich voortduren-
" de beschermers van de salesianen die van hun kant zich met hart

" en ziel inspanden om hen te helpen voor de predicatie, bij het on-
" derwijs van de catechismus, bij het biechthoren, het opdragen van
" de H. Mis, het onderwijs en dergelijke.

" Slechts met Zijne Exc. de aartsbisschop van Turijn begon-
" nen de moeilijkheden die de meerdere glorie van God schijnen te
" belemmeren.

" 1° Hij zou onze wijdelingen niet slechts aan het examen van
" theologie willen onderwerpen, waaraan steeds welwillend gevolg
" werd gegeven, maar hij wil hen daarbij over hun roeping tot de
" religieuze staat ondervragen. Men kwam hieraan tegemoet, maar
" toen eiste hij dat men de schriftelijke verklaring zou afleggen
" dat er in onze sociëteit nooit iemand, die het diocesane semina-
" rie had verlaten, zou opgenomen worden. Dit lijkt rechtstreeks te-
" gen de pauselijke voorschriften in te gaan. Men gaf weer toe, maar
" hechtte er de clausule aan, "behoudens de heilige Canons, die de
" religieuze roepingen beschermen". Hij bleef echter klagen dat wij
" zijn seminaristen opnamen, terwijl wij er tot nu toe geen enkele
" in onze congregatie aanvaard hebben.

" 2° Zonder de reden ervan te kennen, weigert hij sinds drie
" jaar onze clerici te wijden, uitgezonderd één, die met veel moeite
" in de voorbije herfst gewijd werd. Daarom moeten wij elk geval van
" wijding oplossen met veel last en onkosten. Hieruit volgt dat wij
" op het evangelisch veld de arbeiders werkeloos moeten zien bij
" gebrek aan wijdingen.

" 3° Hij wil absoluut niet dat een priester van zijn bisdom
" in onze Congregatie binnentreedt. Dit heeft zich namelijk voorge-
" daan met de priesters Savio Ascanio en Olivero Giovanni, beiden
" onze oud-leerlingen. In zoverre het van hem afhangt, verzet hij
" zich ook tegen priesters van andere bisdommen. Een maand geleden
" werd hem meegedeeld dat een pastoor uit Lombardije, Guanella Luigi,
" salesiaan wilde worden en onmiddellijk schreef hij hem via de
" bisschop van Como een brief, met de bedreiging dat hij hem in
" zijn bisdom nooit het "maneat", noch de volmacht om de mis op
" te dragen of daar biecht te horen, zou geven.

" 4° Hij maakt moeilijkheden voor de toelating van onze
" priesters tot het biechtexamen. Dit gebeurde bijvoorbeeld met
" de priester Francesco Paglia; hoewel hij al aan zijn achtste
" jaar theologie is, werd hij nog niet toegelaten. Eerst zegde
" hij dat het was omdat deze priester de leergangen in zijn convitto
" niet had bijgewoond; kort daarna omdat hij de jaarlijkse exa-
" mens niet had afgelegd, en vervolgens dat hij er zich niet mee
" kon bezighouden.

" Wanneer het dan later bleek dat de genoemde redenen ongegrond
" waren, zegde hij dat hij zijn eeuwige geloften niet had afgelegd
" en bijgevolg niet kon toegelaten worden. Maar werden onze Consti-
" tuties in die zin niet goedgekeurd, en maakt ooit een ander bis-
" schop een bezwaar op dat punt? Heeft ten andere Uwe Heiligheid
" ook niet bepaald dat alle religieuze orden eerst de eenvoudige
" en tijdelijke geloften zouden afleggen alvorens de plechtige en
" eeuwige te doen?

" 5° De Ordinarii van de huizen van de Congregatie staan
" zeer graag die volmachten of gunsten toe die tot het welzijn van

" de zielen kunnen strekken. Zo deden ook de Turijnse aartsbisschop-
" pen, Mgr. Gastaldi inbegrepen. Met de diocesane goedkeuring ston-
" den zij bovendien verschillende voorrechten toe, b.v. de H. Com-
" munie dragen, de laatste sacramenten toedienen, diensten houden,
" de begrafenisdienst doen voor degenen die in onze huizen wonen,
" triduüms, novenen en retraites prediken, het lof doen, het 40-
" urengebed, .. enz.

" Deze volmachten die werkelijk tot het welzijn van de zielen
" bijdragen, zou men nu willen intrekken met een decreet van de 17de
" dezer, zoals dit kan vastgesteld worden uit de kopie die ik hier-
" bij voeg en uit de ingesloten brieven die in augustus en september
" aan ondergetekende gezonden werden.

" 6° Omwille van de vermindering van priesters, veroorzaakt
" door de weigering om er te wijden; van biechtvaders, omdat de
" priesters tot het biechtexamen niet toegelaten worden; door het
" herroepen van de gewone gunsten, zo nuttig vooral voor een opko-
" mende Congregatie, konden wij sommige opvoedingshuizen en scholen,
" waar wij gevraagd werden, niet openen. Met moeite kunnen wij ons
" heilig ambt uitoefenen, waartoe wij elk ogenblik uitgenodigd wor-
" den, vooral ten gunste van de arme en verlaten kinderen.

" Niet om te beschuldigen en te klagen, maar alleen om te ver-
" wijderen wat de glorie van God in de weg staat, smee ik, na dit
" alles, Uwe H. de salesianen onder uw vaderlijke bescherming te ne-
" men en die raad te geven die U geschikt oordeelt voor het welzijn
" der zielen.

" Ik ben gelukkig te kunnen neerknielen aan de voeten van Uwe
" H. en smee de apostolische zegen af over alle salesianen en op
" bijzondere wijze over de arme ondergetekende, die met de grootste
" dankbaarheid de hoge eer heeft zich van U.H. te mogen noemen

"
" de zeer verplichte en zeer nederige dienaar,
" Giov. Bosco, priester.

" Turijn 30 dec. 1874.

Wij besluiten ons verhaal met twee opmerkingen. De eerste is van
Don Rua, zoals men leest in het "Informatief Proces":

" Men zag dat de dienaar Gods leed, en enkele malen heb ik
" hem zien wenen omwille van de smart die hij voelde omdat hij met
" zijn overste in botsing was. Hij had verlangd steeds in volmaakte
" verstandhouding met hem te leven, door wederkerige hulp en samen-
" werking tot meerdere glorie van God. Meermalen hoorde ik hem ook
" zeggen: - "Er is zoveel goed te doen en ik word zo gehinderd dat
" ik het niet kan doen."

De tweede bemerking is van Don Bosco. Een van de onzen had ge-
vraagd hoe hij ertoe gekomen was de benoeming van Mgr. Gastaldi tot
aartsbisschop van Turijn destijds te bevorderen. Natuurlijk had hij dat
gedaan omdat hij er voordeel in zag; want hij wist hoezeer Mgr. van zijn
werk hield en het begunstigde. Nederig antwoordde hij op die vraag: "Om-
dat ik meer vertrouwen heb gesteld in de mensen dan wel in God!..."

Nu wij zijn lang en geduldig werk tot het bekomen van de definitieve goedkeuring van de Constituties gevolgd hebben, vragen wij ons af wat wij kunnen doen dat hem het meest aangenaam is?...

Van tijd tot tijd aandachtig de door de H. Stoel goedgekeurde Constituties herlezen om goed en juist hun geest te begrijpen, en ze voorbeeldig te beleven.

Laten wij zijn herhaalde aanbevelingen niet vergeten. Aan elke directeur schreef hij het volgende alvorens het gewenste doel te bereiken.(1) "Verafschuw als vergif alle wijzigingen van de regels. De juiste beleving is beter dan gelijk welke verandering. Het betere is vijand van het goede!"

Bij het voorlezen van de goedgekeurde regels aan alle medebroeders zei hij: "Laten we ons inzetten om onze regels goed na te komen zonder ons bezorgd te maken ze te verbeteren of te hervormen.

"Indien de salesianen,"zegde onze grote weldoener Pius IX, "er zorg voor dragen punctueel hun constituties te beleven zonder ze te willen verbeteren, zal hun congregatie steeds bloeien en blijven voortbestaan!"(2) Dit was de voortdurend herhaalde aanbeveling van de zeer vereerde Vader en dat bleef hij doen tot op het einde van zijn dagen.

Zo schreef hij ook op 16.8.1884 uit Pinerolo aan de dierbare Don Bonetti, raadslid van het kapittel, en later algemeen catechist van de sociëteit: "In de loop van je leven moet je steeds het volgende prediken: - Hervorm onze regels niet, maar beoefen ze. Wie hervorming zoekt, vervormt zijn levenswijze. Beveel voortdurend de strikte beleving van onze constituties aan. Herinner dat "Qui timet Deum nihil negligit, et qui spernit modica paulatim decidet."

Zo zal onze sociëteit getrouw haar doel nastreven: de christelijke volmaaktheid van haar leden en elk werk van geestelijke naastenliefde ten bate van de jongeren, vooral voor de armen. Onze eerste beoefening van de liefde zal altijd hierin bestaan: arme en verlaten jongens opnemen, hen in de katholieke godsdienst opvoeden, vooral op zon- en feestdagen; en "in zoverre het mogelijk is" voor de meest verlatenen "huizen openen, waar men met de hulp van de goddelijke Voorzienigheid, aan hen onderdak, kleding en voedsel zal verschaffen, hen in het katholieke geloof zal opvoeden en hun een vak of beroep zal aanleren." Tegelijkertijd zal men "hen die bijzondere aanleg voor studie tonen en aanbevelingswaardig zijn door hun zedelijk gedrag tot godsvrucht opvoeden; men zal de voorkeur geven aan de armsten omdat zij nergens anders hun studies kunnen doen, op voorwaarde dat zij enige hoop op de priesterlijke roeping geven..."

Laten wij steeds voor de geest houden dat het verlangen en het voortdurende werk van onze H. Stichter erop gericht was nieuwe bedienaars van de Heer aan de Kerk te verschaffen, zowel voor de beschaafde wereld als voor de niet beschaafde streken!

(1) Cfr. Vertrouwelijke herinneringen aan de directeurs, gezonden in 1871 blz. 1045.

(2) Cfr. de 1ste uitgave van de regels in het Italiaans, 1875, pag. XXXV.

BIJVOEGSEL

I

DE REGELS IN 1873 VOORGELEGD

REGULAE

SOCIETATIS SANCTI FRANCISI SALESII

SOCIETAS

Sancti Francisci salesii

I

PROEMIUM

Lat. tekst zie vol. X, blz. 871 tot en met 889.

II

De "BREVIS NOTITIA"

De Societate S. Francisci Salesii

Brevis Notitia

et nonnulla decreta ad eandem spectantia.

Lat. tekst Vol. X, blz. 890-893.

III

"DECLARATIONES"

Lat. tekst Vol. X, Blz. 894 en 895

IV

DE REGELS IN 1874 TER GOEDKEURING VOORGELEGD

Nr. 1

Eerste editie

REGULAE SOCIETATIS S. FRANCISI SALESII

Lat. tekst Vol. X, blz. 896-915.

Nr. 2

Tweede Uitgave

REGULAE SOCIETATIS S. FRANCISCI SALESII
Romae, Typis S. C. de Propaganda Fide - MDCCCLXXIV.

Het is niet nodig die 2de uitgave over te nemen; want behalve de weglating van de paragraaf "De externis" waren er slechts eenvoudige verbeteringen in paragraaf VII en XII en in de formule van de professie."

- 1) In paragraaf VII "Internum Societatis regimen", art. 2, op het einde, las men: "Nulla tamen, quod ad res immobiles spectat", en in de tweede zette men: "At nulla, quod ad res immobiles spectat".
- 2) In art. 3, tweede deel stond er eerst: "Omnes tamen socii", daarna zette men: "Verumtamen omnes socii".
- 3) In art. 4, in betrekking met de herverkiesing van de Algemeen Overste, voegde men er de volgende woorden aan toe: "Sed haec reelectio erit semper a Sancta Sede confirmanda".
- 4) Op het einde van art. 9 las men: "Quod si non sufficiat, Capitulum certiozem faciat de hac re sacram Episcoporum et Regularium Congregationem, cujus consilio", enz.; en men zette: "Quod si non sufficiat, Capitulum de hac re sacram Episcoporum et Regularium Congregationem certiozem faciat, cujus consilio", enz.
- 5) in art. 2 van paragraaf XII was er een drukfout: "ad Bibliam Sacram" terwijl men in de eerste las: "ad Biblia Sacra".
- 6) In de formule van de professie, in de eerste editie waren de woorden die betrekking hadden op de overste in indirecte vorm: "Et nostrae Societatis Superiori... Quapropter ipsum... quae sibi videantur; en in de tweede gebruikte men de rechtstreekse vorm: "et tibi, nostrae Societatis superior... Quapropter te ipsum... quae tibi", enz.
N.B. - Wij herhalen het: klaarblijkelijk was de reden van de herdruk de weglating van de paragraaf "De externis"; hoewel op het einde geplaatst, als buiten de tekst, wilde men hem toch absoluut eruit.

V

De "POSITIO"

of Consultatie door de Particuliere Congregatie.

20442

10

Gereserveerd

Maand maart - Jaar 1874

PARTICULIERE CONGREGATIE
VAN BISSCHOPPEN EN REGULIEREN

samengesteld door hunne Em. en Hoogerw. Heren Kardinalen
PATRIZI - DE LUCA - BIZZARRI - MARTINELLI

Over de goedkeuring van de constituties
van de salesiaanse sociëteit

Referent: de doorluchtige en Hoogerw. Monseigneur Nobili Vitelleschi aartsbisschop van Seleucia, secretaris.

Roma,- Tipografia Poliglotta van de H. C. van de Propaganda - 1874.
Index van de documenten (overgebracht in het overzicht).

- I. Smeekschrift van de priester Bosco aan Zijne Heiligheid om de definitieve goedkeuring te bekomen van de salesiaanse sociëteit. Summarium Nr. I.
 - II. Decreet van lof door de H. Stoel verleend op 13 juli 1864.
 - III. Opmerkingen op de constituties in die tijd voorgelegd.
 - IV. Decreet van de definitieve goedkeuring van het instituut en beperkte verlening van de Dimissorialen op 1 maart 1869.
 - V. Informatie van de aartsbisschop van Turijn.
 - VI. Particuliere brief van dezelfde.
 - VII. Aanbevelingsbrief van de bisschop van Casale,
 - VIII. Idem van de bisschop van Savona.
 - IX. Idem van de bisschop van Vigevano.
 - X. Idem van de bisschop van Albenga.
 - XI. Idem van de bisschop van Fossano.
 - XII. Idem van de bisschop van Genova.
 - XIII. Mening van Zeereerw. Consultor over de regels gedrukt in 1873.
 - XIV. Samenvatting van de opmerkingen doorgegeven aan de overste,
 - XV. Actuele morele en economische toestand van de sociëteit.
- N.B. - De regels van 1873 en de gewijzigde constituties worden in aparte boekjes door de drukkerij van de Propaganda gedrukt.

20442

10

Maart 1874

HEILIGE CONGREGATIE VAN BISSCHOPPEN EN REGULIEREN
Consultatie door een Particuliere Congregatie

Taurinen. - Super approbatione Constitutionum Societatis S.
Francisci Salesii.

De christelijke liefde is vruchtbaar door haar weldoende invloed;
terwijl men haar de wegen afsluit door het opheffen van religieuze or-

den, komt zij toch met onoverwonnen geest elke tegenwerking te boven en wekt met een wonderbare gave nieuwe instituten voor het geestelijk en lichamenlijk welzijn van ongelukkigen en voor het behoud van het geloof en de goede zeden. Een dergelijk instituut werd gesticht door priester D. Giovanni Bosco; het werd geprezen en goedgekeurd door twee plechtige decreten van de H. Stoel.

Inderdaad, de mensen van elke stand herinneren zich dankbaar hoe vanaf het jaar 1841 de hooggeprezen priester met andere geestelijken de meest verlaten jongens van de stad Turijn bijeenbracht in gepaste lokalen waar ze met eerlijk spel hun tijd doorbrachten en waar hun ook het brood van het goddelijk woord werd gebroken. Het kerkelijk gezag moedigde dit vrome werk aan en de goddelijke Voorzienigheid zegende het met haar bijzondere bescherming zodat in 1844 de toeloop buitengewoon groot was. Daarom liet de aartsbisschop, in die tijd Monseigneur Fransoni toe, twee kamers, bestemd voor andere goede werken tot een kerkje om te bouwen en zo ontstond er een kapel met een aanpalende tuin toegewijd aan de H. Franciscus van Sales, in het centrum van de wijk Valdocco. De aartsbisschop zelf verleende vele gunsten en voorrechten van zijn geestelijke jurisdictie aan de jongens die deze vrome bijeenkomsten bijwoonden. In 1846 begonnen de avond- en zondagsscholen voor de grootsten en meer dan zeshonderd van deze arme en in gevaar verkerende jongens werden opgenomen in een huis naast het Oratorio, wat nu het tegenwoordige tehuis van liefdadigheid is. Vanaf 1847 groeide het aantal jongens zó aan, dat met de toestemming van het bisschoppelijk gezag in een andere hoek van de stad een tweede Oratorio onder de titel van St.-Aloysius van Gonzaga geopend werd en in 1849 nog een op een andere plaats onder de naam van Engelbewaarder, met hetzelfde doel als de twee andere. De ordinarius keurde uit eigen beweging het reglement van deze Oratorio's goed, stelde de priester Bosco aan als hoofddirecteur en verleende hem alle voorrechten die nodig en opportuun waren. Aangemoedigd door dergelijke voortekens en zegen namen andere bisschoppen hetzelfde reglement aan en zetten zich in om in hun bisdommen zulke zondagsoratorio's in te voeren. Meer nog, in 1863 werd te Mirabello het klein seminarie gesticht en het huis waar in 1870 ongeveer tweehonderd jongens opgevoed werden is eigendom van de sociëteit, juist zoals dit van Turijn; op het ogenblik wordt het overgebracht naar het dorp van S. Martino, grondgebied van het bisdom Casale. In 1864 werd te Lanzo, in het aartsbisdom Turijn de kostschool S. Filippi Neri gesticht; hier werden jongens die in andere tehuizen niet opgenomen konden worden, opgevangen. Op korte tijd werden er achtereenvolgens verscheidene andere huizen geopend, onder meer het college van de "Madonna degli Angeli" te Alassio, stad van het bisdom Albenga; in 1871 een kosthuis te Varazze, bisdom Savona, alsook een tehuis "S. Vincenzo" in de stad S. Pier d'Arca bij Genua ten voordele van verlaten kinderen... Eindelijk in het dorp Cogoleto, bisdom Savona, werd een nieuw huis geopend waar priesters hun ambt uitoefenen in openbare scholen. Om eenheid en orde in zoveel grote en talrijke huizen te bewaren, hebben vanaf 1844 zich enige geestelijken verenigd in een soort sociëteit of congregatie; zij waren niet door geloften gebonden maar wel deden zij de belofte elk werk te doen om Gods glorie en het heil der zielen te bevorderen.

Deze belofte werd in 1858 de regelmatige vorm van de eenvoudige geloften en wel onder de invloed van gezagvolle personen. In die tijd raadde de aartsbisschop van Turijn aan op een bestendige manier te voorzien in de toekomst van vele jongens die in de tehuizen opgenomen waren of de zondagsoratorio's bezochten; en daarom schreef hij een brief om mij bij paus Pius IX, die God ons nog lange jaren moge bewaren, aan te bevelen. In een audiëntie, die hij welwillend bekomen had, legde Don Bosco aan de H. Vader de reden en het doel van zijn komst uit. Hij kreeg er aanmoediging en voorzichtige raad, die overgenomen werden in een werkje dat hier te Rome in de drukkerij van de Propaganda gedrukt werd. Wat het oordeel over deze particuliere gesprekken ook weze, er bestaat geen twijfel dat de stichter zich inzette om de regels van zijn instituut vast te stellen en te verbeteren; hij nam hiervoor gaarne raad aan en voegde er drie onderscheiden paragrafen aan toe nl. de drie geloften van zuiverheid, armoede en gehoorzaamheid, om zo een sociëteit met eenvoudige geloften te stichten; want zonder deze geloften kan er geen passende band zijn tussen leden onderling en tussen oversten en onderdanen. Deze normen werden in praktijk gebracht gedurende ongeveer zes jaar; gezien de gestadige vooruitgang door tastbare weldadigheid ten voordele van de armen, begaf de ijverige priester zich met de aanbevelingsbrieven van vele bisschoppen terug naar Rome om in zijn hoedanigheid van stichter en Algemeen Overste de apostolische bevestiging van zijn sociëteit te bekomen. Zijne Heiligheid aanvaardde welwillend de bede en verwaardigde zich deze weldoende sociëteit en de Regels die in die tijd in de landstaal geschreven waren, door deze H. Congregatie te laten onderzoeken. De ene en de andere werden zorgvuldig besproken; een verslag werd overgemaakt aan Z.H. de paus op de 1ste juli 1864 volgens de regels uitgedrukt in het eerste "Bijvoegsel van de Collectanea" van Z. Em. Bizzarri, en men bekwam een formeel "Decreet van lof", "memoratum Societatem attentis litteris commendatitiis praedictorum Antistitum uti Congregationem votorum simplicium, sub regimine Moderatoris Generalis, salva Ordinariorum jurisdictione ad praescriptum sacrorum canonum et Apostolicarum Constitutionum amplissimis verbis laudavit, et commendavit, prout praesentis Decreti tenore laudat, atque commendat, dilata ad opportunius tempus Constitutionum approbatione." En in zijn grote goedheid stond de paus toe dat de huidige Moderator of Algemeen Overste "in suo munere quoad vixerit permaneat". (Sommario n2). Bij dit decreet werden 13 opmerkingen gevoegd om de regels te verbeteren (Sommarium n3); zonder dralen werden ze in de constituties ingelast die in de Latijnse taal opgesteld werden en te Turijn gedrukt in 1867 in de drukkerij van de salesiaanse sociëteit. Na vijf jaar beoefening ging de Algemeen Overste naar Rome om zijn bedelingen voor te leggen die hem ertoe gebracht hadden enkele veranderingen aan te brengen, volgens het doel van het nieuwe instituut en enige artikels weg te laten om het bestaan ervan niet te compromitteren door de gestrengheid van de burgerlijke wetten. Deze regels werden naar de H. Stoel gezonden samen met een memorie waarin de voornoemde stichter de goedkeuring van het instituut en van de regels vroeg, alsook het voorrecht om de dimissorialen te verlenen aan zijn leerlingen die tot het priesterschap geroepen werden. Deze memorie steunde op aanbevelingsbrieven van vierentwintig bisschoppen die allen getuigden van het wonderbare nut dat de kerk en de maatschappij van het nieuwe instituut mochten ervaren. Onder deze brieven waren er twee van Kardinalen: Zijne Em. Kardinaal de Angelis, aartsbisschop van Fermo getuigt "dat hij met eigen ogen gezien heeft het groot getal jongens die daar opgevoed worden en uit de

leegloperij en de miserie gehaald worden door de vruchtbare liefde van de waardige priester die er het hoofd en de Algemeen Overste van is; dat hij de levendige en onvermoeibare ijver gezien heeft om die jongens te doen groeien in godsvrucht, om hen een ambacht te leren volgens hun bekwaamheid en hun karakter en dat hij een ongewoon resultaat bij die jongens opgemerkt heeft en de hoop die zij geven voor de toekomst. Zijn Em. Kardinaal Antonucci verklaart samen met zijn aanbeveling van het instituut en van de regels dat hij ontroerd is door de ijver voor Gods glorie en het heil der zielen en dat hij dankbaar is voor deze vrome sociëteit, "quae modo non paucos hujus civitatis et Diocesis infortunatos adolescentes, complures orphanos propter ultimam cholera-morbi tristissimam invasionem, liberaliter, ac peramanter alit et instituit."

Er ontstonden enige moeilijkheden bij het uitvoeren van de 13 opmerkingen, vooral bij de vierde, over het verlenen van de dimissoria en bij de vijfde over het "Heneplacito Apostolico pro alienationibus ac debitis contrahendis!" De Heilige Stoel ging heel bedachtzaam en stap voor stap vooruit en volgens de aangeduide norm kwam op 1 maart 1869 het Decreet van goedkeuring van het instituut in het algemeen en stelde men tot een gelegener tijd, en tot na hun verbetering de goedkeuring van de constituties uit: "attentis litteris commendatitiis plurimorum Antistitum enuntiatam piam Congregationem, uti societatem votorum simplicium sub regimine Moderatoris Generalis, salva Ordinariorum jurisdictione ad formam sacrorum Canonum et Apostolicorum Constitutionum; dilata ad opportunius tempus approbatione constitutionum, quae emendandae erunt juxta animadversiones." Wat de "dimissoria" betreft, de H. Vader had welwillend aan de Algemeen Overste het voorrecht verleend deze uit te reiken aan de leerlingen die in de Vrome Sociëteit ingeschreven waren, vóór hun veertiende jaar, "ita tamen ut, si a pia Congregatione quavis de causa dimittantur, suspensi maneant ab exercitio susceptorum ordinum, donec de sufficienti patrimonio sacro provisi, si in sacris Ordinibus sint constituti, benevolum Episcopum receptorem inveniant (Som. N.4). Na deze concessies gebeurde het dat een leerling afkomstig uit Ivrea, die gans kosteloos in ons huis geleefd en gestudeerd had, als volwassene bij ons was gekomen en na zijn vierde jaar theologie de heilige wijdingen verlangde te ontvangen; met een rescript van 13 augustus 1869, werd in deze omstandigheid de gevraagde faculteit verleend, hoewel de wijdeling na zijn veertiende jaar in de sociëteit was binnen gekomen, gunst die kort daarop uitgebreid werd voor de wijding van zeven kandidaten. En daar het aantal wijdelingen gedurig aangroeide vroeg de Algemeen Overste in 1871 de gunst om deze aan iedereen te verlenen, hetzij ze vóór hun veertiende of na hun veertiende jaar waren aangenomen, ten minste voor een periode van zeven jaar. De H. Stoel achtte het niet nuttig het gevraagde indult te verlenen en beperkte het voorrecht tot tien gevallen, "de speciali gratia annuit pro extensione enuntiatae facultatis favore dumtaxat decem servatis in reliquis omnibus de jure servandis". En onlangs verwaardigde zich de H. Vader in de audiëntie van 8 augustus 1873 ze weer te verlenen voor zes kandidaten.

Om uit het voorlopige te geraken, om de grote moeilijkheden uit de weg te ruimen bij de administratie van de huizen in verschillende bisdommen en ook om huizen te kunnen openen in China, Amerika en Afrika, legde de Algemeen Overste een memorie voor; hierin vroeg hij de H. Stoel om hem, na het experiment van vijf jaar sinds de bevestiging van het statuut, de definitieve goedkeuring van de constituties die in 1873 gedrukt waren als ook het absolute voorrecht van de "dimissoria" te verlenen (Som. n.1). Om de groeiende en voorspoedige ontwikkeling van zijn sociëteit te bewijzen heeft hij de laatste statistieken ervan opgesteld (Som. n.15). Deze laatste aanvraag werd aanbevolen door de ordinarii die in hun bisdom huizen van het instituut hebben of die er iets van af weten. (Som. N. 5 tot 12). Sommigen stellen nochtans voorwaarden en zouden in de constituties willen inlassen het 12de Hoofdstuk, Zitt. XXIII van het Conc. van Trente over het examen voorbehouden aan de bisschoppen in verband met de wijdelingen (Sum. 12). Met de gewone voorzichtigheid vertrouwde daarom de H. Congregatie de eervolle taak toe aan één van de zeereerw. Consultoren, om er zijn oordeel over uit te spreken. Hij bleef trouw aan de vroegere regels en aan de vaststaande principes en hield rekening niet de opmerkingen van een persoonlijke brief gerapporteerd in Sum. n.6; hij maakte na enkele maanden zijn opmerkingen (Sum. 13). De H. Congregatie vatte ze samen tot achtentwintig; zij werden op eenvoudige wijze en zonder afbreuk te doen aan de volledige wens van de Zeereerw. Consultor aan de aanvrager overgemaakt (Sum. N.14). Om de definitieve goedkeuring te bespoedigen, haastte men zich na deze mededeling om de constituties, die al in het verlopen jaar voorgelegd waren, te verbeteren zoals ze in een nieuwe editie gedrukt staan. Deze is van recente datum en werd in de drukkerij van de Propaganda in de maand januari van dit jaar 1874 gedrukt.

Inderdaad zoals blijkt uit de met de hand geschreven verklaringen die staan in de akten, geeft Zeereerw, D. Giovanni Bosco de volgende uitleg:

- 1° Hij heeft het merendeel van de achtentwintig opmerkingen die hem werden meegedeeld, aanvaard.
- 2° Hij heeft in betrekking met sommige enige matiging aangebracht.
- 3° Hij heeft enige artikels behouden alleen om zijn instituut als van een schipbreuk te redden omwille van de strengheid van de burgerlijke wetten.

Het is de plaats niet om de opmerkingen na te gaan die zonder voorwaarde aangenomen werden. De punten waarover uitzonderingen gemaakt werden in het handschrift beperken zich tot de vierde, achtste, zestiende, zeventiende, vierentwintigste en achtentwintigste. Enkele hiervan zouden lichtjes moeten veranderd worden in de recente constituties; hierover worden hunne Em. verzocht hun voorzichtig oordeel uit te spreken zoals reeds gedaan werd over de opmerkingen die verscheidene keren gemaakt werden op de voorlaatste constituties. Inderdaad, in de achtste wordt voorgeschreven dat de Algemeen Overste (leeftijd van de Algemeen Overste) vijfenveertig jaar oud moet zijn, de algemene raadsleden vijfendertig jaar met minstens vijf jaar professie, de novicemeester 35 jaar, met minstens tien jaar professie; welnu de aanvrager verklaart dat hij dit als algemene regel aanvaardt in § 8, n.1 blz. 19. Daar het kan gebeuren dat iemand die vijf of tien jaar professie heeft de vereiste leeftijd niet heeft, vraagt hij bij uitzondering dat men dit zou verhelpen door

een "Benepiacito Apostolico", vooral om iemand tot Algemeen Overste te kiezen die geen veertig jaar oud is; daarom stelt hij in de genoemde § 8 de volgende clausule voor: "haec vero aetas minui aliquando poterit, interveniente S. Sedis consensu".

Wat de "zeventiende" opmerking betreft, die de regel over de studies voorschrijft en speciaal de cursus van theologie over vier jaar, zou de overste er al in voorzien hebben met een particuliere beschikking in § 12, blz. 30, onder de titel "De Studio"; en hij is er niet tegen die cursus op vier jaar vast te stellen. Het schijnt nochtans dat er geen studiehuis apart kan zijn, afgescheiden van de andere huizen; alzo is hij niet onderworpen aan de wetten van het openbaar onderwijs en bestaat er geen gevaar het huis te moeten sluiten. Het is niet onverenigbaar met de studie catechismus te onderwijzen en leerlingen te assisteren, als dit zo gebeurt dat de studies er niet door verhinderd worden; tezelfdertijd is het een test en een voorbereiding op de werken die het doel van het instituut beoogt. Het zal wel niet nodig zijn hier de onderrichtingen en de verklaringen die te vinden zijn in het bijvoegsel van de "Collectanea" van Z. Em. Bizzarri, blz. 898 en vlg. weer te geven en de toepassing ervan te kennen, te meer daar Z. Em. de Prefect deel uitmaakt van de speciale congregatie.

In de 24ste opmerking wordt er gezegd "dat het opportuun zou zijn voor te schrijven dat de biechtvaders zowel van de leerlingen als van de leden goedgekeurd moeten zijn door de ordinarius". Over dit voorstel verklaart hij te steunen op de voorschriften van de H. Canons en stelt voor bij § 13, n.2, blz. 31, volgende formule te voegen: "Confessarios a Rectore constitutos et ab Ordinario approbatos". Hier valt op te merken dat de voorlaatste constituties al ten dele verbeterd zijn; daarin stelde men in § 13, n.2 slechts één biechtvader aan; en in deze staat er gedrukt "Confessarios a rectore constitutos", wat enkel betrekking kan hebben op het vertrouwen van de persoon en niet op de verzwakking van de bisschoppelijke jurisdictie. Hunne Em. kunnen zien of zij deze uitdrukking geschikt vinden. Ten slotte aanvaardt hij de 25ste opmerking die de toestemming eist van de H. Stoel om processen voor de burgerlijke rechtbank te voeren. Dit komt voort uit de constituties § XI, n. 15, blz. 24, en wordt in deze woorden opgevat: "Ipse (oeconomus) executioni mandabit emptiones, venditiones, aedificationes et alia similia. Sed in eausis civilibus et judicialibus agere non poterit absque Santae Sedis consensu". Om zijn doel gemakkelijk te bereiken, heeft hij graag deze verandering aangebracht, hoewel het niet te ontveinzen is dat dit in de praktijk niet weinig moeilijkheden en ongemakken kan veroorzaken omdat de beheerders van de sociëteit elk ogenblik voor de burgerlijke rechtbank kunnen getrokken worden.

Na deze hoofdstukken die geen grote moeilijkheden bieden wordt de aandacht gevraagd voor die opmerkingen waarvoor de consultor zich enigszins hard toont, en vasthoudt aan vroeger vastgestelde principes, terwijl van de andere kant de overste speciale beschikkingen van de H. Stoel afsmeekt. Zij worden herleid tot het bewaren van "burgerlijke rechten", het "noviciaat en de Wijdingsbrieven". Inderdaad, in de

"vierde" opmerking werd hem gezegd niet voortdurend gewag te maken van de burgerlijke rechten en van de onderwerping aan de burgerlijke wetten. Op dit punt verklaart hij dat hij alles weggelaten heeft wat de onderwerping van de leden aan de burgerlijke wetten betreft. Volgend artikel wil hij gaarne bewaren nl. § II, n. 2. "Quicumque societatem ingressus fuerit civilia jura etiam votis non amittit. Ideo valide et licite potest emere, verdere, testamentum conficere, atque in aliena bona succedere, sed quamdiu in societatem permanserit, nequit facultates suas administrare, nisi ea ratione et mensura qua Rector Major in Domino bene judicaverit". Het doel van deze beschikking volgens verzoeker is dat het lid tegenover de wet zijn burgerlijke rechten bewaart, terwijl hij tegenover de Kerk een ware religieus is, in geweten gebonden door de drie geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid. Hij voegt eraan toe dat dit onderscheid het enige middel is om het instituut in stand te houden tegenover de actuele wetten. In dit geval strekt de gelofte van armoede zich niet uit tot de eigendom, maar enkel tot het beheer en het vruchtgebruik, terwijl het individu arm blijft.

Strikt genomen is dit niet gelijkvormig aan de principes volgens welke in het algemeen de religieuze orden besturen; de uitdrukking is immers gekend: "quidquid Monachus acquirit, monasterio acquirit", en de leden "nequeunt in particulari neque de licentia ac dispensatione Superiores habere peculium seu aliquid proprium (Ferraris voc. Regulares n. 15). Toch kan "justa concurrente causa" door de H. Stoel toegelaten worden dat sommige reguliere instituten het eigendomsrecht bewaren, wat de grond van de armoede niet raakt. Inderdaad de H. Alfonsus van Liguori, "Theol. Mor. lib. IV, n.14 "de statu religioso" geeft er deze bepaling van: - "Religiosus ex voto paupertatis obligatur ut nihil habeat proprium. Nomine proprii autem intelliguntur bona temporalia praetio aestimabilia, quorum dominium VEL, certe facultatem disponendi LIBERAM et INDEPENDENTEM in perpetuum abdicavit." En met zulk een disjunctief deel houdt hij staande in het aangehaald nr. dat de eerw. paters jezuïeten na de geloften het eigendomsrecht mogen behouden, doch niet mogen genieten van het vrij beheer ervan: "post emissa vota retinent, et acquirere possunt dominium radicale bonorum temporalium, non tamen habent jus actuale de iis pro suo arbitrio disponendi vel uiendi in cuius ABDICATIONE ESSENTIA religiosae paupertatis consistit". De aanvrager verklaart dat met het behoud van het eigendomsrecht zijn sociëteit niet te lijden zal hebben vanwege de regering; wat het meest waarborg biedt tegenover de burgerlijke maatschappij is leden te hebben die iets bezitten; zoniet zijn zij een rechtspersoon die niet door de wet erkend wordt en bijgevolg aanstonds door de wet getroffen wordt. Inderdaad de moderne tribunen hebben verscheidene malen verklaard dat de wet van de opheffing niet uitgebreid wordt tot de "rechtspersonen" hoewel ze een religieus doel hebben, zelfs als de leden hun eigen persoonlijkheid en hun eigen bezit behouden. (Hof van Beroep van Ancona, 11 januari 1869, tussen de Domeinen en de vrome Onderwijzeressen Venerini). Zo een radicaal eigendomsrecht dat aangenomen en toegestaan werd, komt overeen met wat de zeereerw. H. Consultoren de opmerking n. 4 voor het bewaren van de gelofte eisen, volgens de norm bevat in de Collettanea S. Cong. Episcoporum et Regularium, blz. 859. Zulke norm werd met opzet op 15 juni 1860 opgenomen in de constituties van de sociëteit van de "Maristen": "Professi in hoc instituto dominium radicale, uti aiunt, suorum bonorum

retinere poterunt, sed eis omnino interdicta est eorum administratio et reddituum erogatio atque usus. Debent propterea ante professionem tedere etiam private administrationem, usumfructum et usum quibus eis placuerit, ac etiam suo Instituto si ita pro eorum libitu existimaverant; huic vero concessionem apponi poterit conditio quod sit quaecumque revocabilis; sed professus hoc jure revocandi in conscientia uti minime poterit, (nisi) accedente Apostolicae Sedis placito. Quod etiam dicendum erit de bonis quae post professionem titulo haereditario eis obvenierint. Poterunt vero de dominio, sive per testamentum, sive de licentia tamen Superioris Generalis per actus inter vivos libere disponere, quo ultimo eventente casu, cessabit concessio ab eis facta quoad administrationem, usufructum et usum; nisi eam concessionem: tempore eis benevisio firmam voluerint, non obstante cessionem dominii. Professis autem vetitum non est ea proprietatis acta peragere, de licentia Superioris, quae a legibus praescribuntur. - Quidquid professi sua industria vel intuitu Societatis acquisierint non sibi adscribere aut reservare poterunt; sed haec omnia inter communitatis bona referenda sunt ad communera societatis utilitatem."

Integendeel, in § IV, blz. 1, heeft de overste een meer beknopte formule geschreven; maar of deze alle gevallen en voorwaarden inhoudt van de voorgaande formule daarover zullen hunne Eminenties oordelen.

Daarom stelde men voor in nr. 5 van de opmerkingen dat de clerici, of de priesters na de eeuwige geloften hun kerkelijke beneficiën niet mochten behouden. Nochtans werd deze opdracht niet uitgevoerd in / II, N Nr. 4, waar men leest: "patrimonia vel simplicia beneficia retinebunt, sed neque administrare, neque iis perfrui poterunt, nisi ad Rectoris voluntatem". In principe worden de wereldlijke beneficiën niet aan religieuzen verleend daar zij er het beheer niet van hebben; de gelofte van armoede blijft substantieel bestaan als het behoud van het eenvoudig bezit toegelaten wordt; want als een van de leden het indult van de secularisatie bekommt, dan zal het hem bij gebrek aan kerkelijke voorzieningen niet aan middelen voor zijn bestaan ontbreken, te meer daar een eenvoudig beneficium heel verschillend is van residentieële beneficiën of van beneficiën die uit de zielzorg voortkomen.

Volgt dan de 16de opmerking over het "noviciaat". Hoewel de stichter verklaard had, deze benaming te vermijden om geen moeilijkheden te hebben, heeft hij in de recente editie de hele § XIV met twaalf artikels ingeschakeld. Deze congregatie kent de strenge discipline door de H. Canons ingeprent, vooral door Clemens VIII in zijn Constitutie "Cum ad Regularem disciplinam" waar onder meerdere voorschriften bevolen wordt "de volledige scheiding van de novice met de geprofesten alsook hun enige bezigheid nl. alleen geestelijke oefeningen"; zie de Colleectanea op de zo even genoemde plaats. De overste heeft in het algemeen een noviciaat voorzien, maar hij schijnt de aangehaalde bezigheid nl. enkel geestelijke oefeningen niet ingevolgd te hebben; maar in nr. 8 spreekt hij over andere bezigheden: "non leve experimentum facturi sunt, de studio, de scholis diurnis et vespertinis, de catechesi pueris faciendis, atque de assistentia in difficilioribus casibus praestanda".

Op dit punt verzoekt hij te mogen afwijken van het algemeen recht om reden van het doel dat men had bij de stichting van het instituut; want genoemde oefeningen moeten het bewijs leveren om te weten of de aspiranten geschikt zijn om te assisteren en de jeugd te onderwijzen.

Eindelijk wat het absolute voorrecht betreft voor het uitreiken van de wijdingsbrieven, laat men opmerken in de 28ste opmerking dat dit al geweigerd werd en dat een vroegere gedeeltelijke uitzondering niet kan ingeroepen worden als een precedent, te meer daar die concessie door de ordinarii zou afgekeurd worden. Op deze bedenkingen werden altijd verscheidene opwerpingen gemaakt en in de "positio" schijnt het dat de wijdingsbrieven "ad quemcumque Episcopum" gevraagd werden. Overigens werden ze gevraagd in het algemeen om de eenheid in het beheer te bewaren vooral als een lid door de respectieve ordinarius uit de sociëteit verwijderd werd en tot een ander ambt bestemd. Ten andere, als men krachtens de gehoorzaamheid, met voorbehoud van de gelofte aan de H. Stoel, aan zijn eigen overste moet gehoorzamen, dan kan men tezelfdertijd niet onderworpen zijn aan en onderdaan zijn van de respectieve ordinarius. Niettegenstaande dit werd de absolute faculteit om de Wijdingsbrieven te geven nooit aan de overste verleend. In zijn recente brieven antwoordt hij integendeel dat zulke faculteit hem nooit op absolute wijze gegeven werd. In 1869 ging het om de goedkeuring van de sociëteit in het algemeen, en dus niet van de constituties, hoewel hij eraan herinnert dat in hetzelfde Decreet hem de faculteit voor de wijdingsbrieven "ad decennium" verleend werd ten voordele van hen die vóór hun veertiende jaar in een van zijn colleges of tehuizen binnen gegaan waren en op tijd en stond deel uitmaakten van het Instituut. Voor de volwassenen heeft hij zo nodig een speciaal indult gevraagd en verkregen. Op dit oogenblik beperkt hij zijn vraag voor het verlenen van de dimissorie "ad Episcopum Diocesanum", en hij heeft de bedoeling niet te willen genieten van een speciaal privilege, om ze te geven "ad quemcumque Episcopum", privilege dat na het Concilie van Trente "nominatim et directe" moet gegeven worden. Bij die gelegenheid haalt hij een Decreet aan van de Congregatie van het Concilie gericht aan alle oversten van de religieuze orden: "Congregatio Concilii censuit Superiores regulares posse suo subdito, itidem regulari, qui praeditus qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerit litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diocesanum, nempe illius monasterii, in cujus familia, ab iis ad quos pertinet, Regularis positus esset". Zulke regeling schijnt ten goede te komen aan een instituut met eenvoudige geloften en algemene regels; bijgevolg stelt de stichter bij § 6, nr. 5 dit artikel aldus voor: "Quod vero ad sacros ordines spectat, socii ab Episcopo dioecesis eos accipient a quo sunt ordinandi, juxta decretum Clementis VIII, die 15 Martii 1596."

Deze samenvatting schijnt mij voldoende voor een onderzoek waarvoor de informaties van de Ordinarii en de gedrukte werkjes veel verklaringen bieden. Ten andere de opmerkingen maken de basis uit, om de veranderingen te confronteren zonder hierover in discussie te vallen, wat een lang en overtollig werk zou vragen. Ook heeft Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. de secretaris van deze Congregatie, zoals uit de akten blijkt, een speciaal werk gemaakt over de constituties en zal aan Hunne Eminenties in zijn verslag meerdere details kunnen geven om onmiddellijk de uitgevoerde veranderingen in de laatste editie te vergelijken. Tenslotte vraagt

de priester Bosco met aandrang na jaren onderhandelingen de absolute goedkeuring; tot dit doel verklaart hij uitdrukkelijk, "dat hij daarenboven rekening zal houden met elke verbetering, verandering en raad, die Zij in hun hoge en verlichte wijsheid, zich verwaardigen zullen voor te stellen of eenvoudig aan te raden tot meerdere glorie van God en het voordeel van de zielen; op deze wijze hoopt hij in orde te zijn met de respectieve Ordinarii en vreedzaam zijn onderhandelingen ten voordele van de vreemde missies te kunnen voortzetten."

Zo beschouwd, vatte men een brede formule op bij het stellen van de "Dubbio" (twijfel), opdat HH. Hoogeerw. Em. met hun verheven oordeel en met hun bekende voorzichtigheid, alle tijdelijke of definitieve maatregelen zouden bijvoegen die zij nodig achten, alsook alle voorwaarden die zij menen te moeten inlassen.

Dubbio - Twijfel

Of en hoe de recente constituties van de salesiaanse sociëteit moeten goedgekeurd worden in dit geval?

OVERZICHT

N. I.

Beatissime Pater,

Societas Salesiana, quam Tu, Beatissime Pater, consilio et opere et consilio fundasti, ecc. ecc.

(zie blz. 700)

Nr. II.

Decreet

23 juli 1864

Pauperum adolescentulorum ecc. ecc. (zie M.B. Boekdeel VII, blz. 706)

Nr. III.

Animadversiones in Constitutiones Sociorum sub titulo S. Francisci Salesii in Dioecesi Taurinensi, quae adnectebantur Decreto diei 23 jul. 1864.

(zie M.B. Boekdeel VII, blz. 707)

Nr. IV.

Decretum

Salus animarum, quarum curam a Principe Pastorum accepit SS.D. Noster Papa IX, ecc. ecc.

(zie M.B. Boekdeel IX, blz. 558)

Nr. V.

Informatie van de aartsbisschop van Turijn. Quum admodum...
(zie M.B. Boekdeel X, blz. 927 en 928).

Nr. VI.

Vertrouwelijke brief van de aartsbisschop van Turijn.
Torino, Seminario, 20 aprile 1873.
Hoogerw. Eminentie,
Ik acht het mij tot en ... (zie blz. 711).

Nr. VII.

Inlichtingen van de bisschop van Casale. Beatissime Pater,
Pro Dei gloria et... (zie Boekdeel X, blz. 929).

Nr. VIII.

Inlichtingen van de bisschop van Savona, blz.
Cum advocaverimus... (zie Boekdeel X, blz. 929 en 930).

Nr. IX.

Informatie van de bisschop van Vigevano.

Vigevano, 21 februari 1873.

J.M.J.

De naam van de priester D. Giovanni Bosco weerklinkt dankbaar en vereerd sinds verscheidene lustra vooral in Piëmonte. De bewondering voor het goede die hij afdwingt is algemeen; hij zorgt voor de jeugd in zijn Oratori's, hij spant zich in voor volksuitgaven die ook door ontwikkelden tot hun groot nut en genoegen gelezen worden, en houdt zich bezig met de opvoeding van clerici tot het priesterschap. Zijn kerkelijke colleges die met grote ijver op veel plaatsen in Liguria en Piëmonte gesticht werden, waar goede studies gedaan worden en de tucht heerst, zijn er een schitterend bewijs van. Veel bisdommen en speciaal het mijne kregen uit de colleges van D. Bosco zeer goede priesters.

Ons getuigenis was zeker niet nodig, aangezien de werken van Don Bosco voor zichzelf spreken. Nochtans zijn wij zeer gelukkig dit getuigenis van onze bewondering en dankbaarheid te geven voor een priester die wij onophoudelijk gewaardeerd hebben en bij wie wij, vanaf het begin, de heilige ondernemingen bewonderd hebben, als een man, die door de Heer verwekt werd tot glorie van het katholiek priesterschap en tot welzijn van het mensdom.

Wij menen dat het werkelijk ten bate van de godsdienst en van de maatschappij zal komen, als men zijn verlangen inwilligt om een meer verzekerd bestaan te geven aan zijn congregatie, die herhaaldelijk door de wonderbare paus Pius IX gezegend werd.

+ Pietro Giuseppe.

Nr. X.

Inlichtingen van de bisschop van Albenga.
Cum Vicarii... (zie Boekdeel X, blz. 930-31).

Nr. XI.

Inlichtingen van de bisschop van Fossano.
Ab anno Redemptoris... (zie Boekdeel X, blz. 931-32-33).

Nr. XII.

Inlichtingen van de aartsbisschop van Genua.
Dum inimicus homo (zie Boekdeel X, blz. 933-34).

Nr. XIII.

Mening van de Hoogeerw. Consultor.

Dit vrome instituut dat als speciaal doel heeft de opvoeding van de arme jongens, werd al als instituut met eenvoudige geloften goedgekeurd door de H. Stoel met het Decreet van 1 maart 1869, doch de goedkeuring van de Constituties werd tot een meer geschikte tijd uitgesteld. Samen met het Decreet werden 13 opmerkingen op de constituties gemaakt.

Nu vraagt de Algemeen Overste aan de H. Stoel de goedkeuring van dezelfde Constituties, waarin, zo zegt hij op blz. 9 van een bijgevoegd memoriaal, deze opmerkingen aangepast werden "prout finis et regulae societatis patiuntur".

Deze smeekbrief wordt gesteund door verscheidene brieven van bisschoppen met enige reserve nochtans van enkele, o.a. van Mgr. de aartsbisschop van Genua en vooral van Mgr. de aartsbisschop van Turijn, ordinaris van het hoofdhuis.

Ik heb het boek van de Constituties onderzocht en nagezien hoe de verbeteringen, die door de H. Stoel opgelegd werden, uitgevoerd waren. Maar ik was niet weinig verwonderd te zien dat het grootste deel ervan weggelaten werd of dat er min of meer bedrieglijke voorwendsels door de Algemeen Overste aangebracht waren in een zogenaamde "verklaring van de Regels", die bij het smeekschrift gevoegd was.

1. Er werd gezegd (Animad. 3) dat de geloften in het instituut afgelegd, voorbehouden waren aan de H. Stoel en dat het voorrecht van de overste om ervan te ontslaan, uit de Constituties moest weggelaten worden. Welnu, hiermee werd niet de minste rekening gehouden, zoals te zien is op blz. 11, nr. 7.

Het aangevoerde voorwendsel dat dit in andere soortgelijke instituten de gewoonte zou zijn, heeft geen voldoende grond. Want als sommige instituten een zeker gelijkaardig voorrecht bekomen hebben, dan is dit slechts een uitzondering op de algemene regel geweest en mag niet als voorbeeld aangehaald worden.

2. Men liet de Algemeen Overste niet toe de dimissorialen voor de wijdingen te geven en men vroeg ook dit uit de Constituties weg te laten. Welnu, de letter van de Constituties werd veranderd; maar er is een artikel in de plaats gekomen dat substantieel impliciet hetzelfde inhoudt, meer nog, het voegt er iets aan toe t.w. dat zij de wijdingen zullen ontvangen van de Ordinarii volgens de gewoonte van de andere instituten (blz. 16, Nr. 4) "videlicet ex privilegiis Congregationum quae tamquam Ordines regulares habentur": en tot staving worden de Constituties genoemd van de oblaten van de Allerh. Maagd Maria, van de priesters van de Missie en van de Rosminianen, die dit voorrecht bekomen hebben. De Algemeen Overste van het instituut, waarover het nu gaat, kreeg van de H. Stoel al een of ander indult om de wijdingsbrieven aan een beperkt aantal wijdelingen te verlenen: doch het schijnt niet opportuun te zijn deze licentie in de Constituties op te nemen als een algemeen voorrecht. Het is zeker dat de licentie verleend aan andere instituten als uitzondering op de algemene wet niet ingeroepen kan worden als precedent en als voorbeeld, daarbij is er een sterke oppositie van enkele Ordinarii en vooral van Mgr. de aartsbisschop van Turijn, ordinarius van het hoofdhuis, omwille van beweegredenen waar rekening mee dient gehouden, zoals men op het einde beter zal zien. Vandaar dat men van mening is dat de vierde opmerking moet behouden worden zoals ze werd meegedeeld.

3. Er werd voorgeschreven dat aan het Beneplacito van de H. Stoel, volgens de H. Canons, de vervreemding van goederen en het aangaan van schulden blijft voorbehouden. Welnu, men leest deze reserve niet meer in de Constituties. De overste zegt dat hij dat zal onderhouden; maar hij wil er geen melding van maken in de Constituties, uit vrees voor moeilijkheden vanwege de burgerlijke Overheid. Zulk een reden schijnt niet voldoende. Hiertegen kan men zoveel andere instituten in Italië en in andere landen, waar de burgerlijke regeringen de religieuze communiteiten niet willen erkennen, invoeren; er bestaat immers geen enkele verplichting de Constituties te drukken, noch om ze integraal aan de regering mee te delen.

4. Hetzelfde Beneplacito van de H. Stoel was voorgeschreven (7de Opmerking) naast dat van de ordinarii, om nieuwe huizen te stichten en de directie van seminaries te aanvaarden. Welnu, de noodzakelijkheid van dit Beneplacito leest men niet, en de Algemeen Overste geeft hetzelfde antwoord en haalt dezelfde vrees aan voor het burgerlijke gezag. Hierop meent men te moeten antwoorden als boven nl. dat deze beweegredenen geen stand houdt en dat de 7de opmerking volgens de apostolische constituties moet behouden blijven.

5. Er werd gezegd (8ste opmerking) dat het wenselijk was dat de leden elke dag meer dan een uur meditatie deden en elk jaar tien dagen retraite. Welnu, men leest dat zij minstens een uur aan het gebed zullen besteden en minstens zes dagen retraite. (Blz. 32, Nr. 3).

6. Er werd verklaard (9de opmerking) dat men niet kon goedkeuren dat personen die niet tot het instituut behoorden er ingeschreven werden door een zogenoemde "Affiliatie". Welnu, de Algemeen Overste beweert, dat dit heel voordelig zou zijn voor het instituut, en voor de godsdienst zelf, indien deze affiliatie zou bewaard blijven. Hij voegt er nochtans aan toe dat hij bereid is ze te laten vallen, indien de H. Stoel het opportuun oordeelt. Daar er geen nieuwe reden is om de genoemde opmerking te veranderen, is men van oordeel dat men de genoemde affiliatie helemaal achterwege moet laten in de constituties, waar ze "in bijvoegsel" werd geplaatst.

7. De formule van de professie (blz. 35) werd niet veranderd volgens de zin van de 10de opmerking; deze schreef voor dat de naam van de Rector zou bijgevoegd worden vóór de naam van hem bij wie de professie gedaan wordt.

8. Men schreef voor (11de opmerking) dat de Algemeen Overste om de drie jaar een relaas over de toestand van zijn instituut aan de H. Congregatie van BB. en RR. zou zenden. Ook dit punt werd niet ingelast, zoals gewoonlijk uit vrees voor de burgerlijke macht !... Het zou wellicht mijn plicht zijn niet verder te gaan en een meer particulier onderzoek van deze constituties uit te stellen, totdat de overste al de voorgeschreven verbeteringen heeft ingelast. Opdat hij nochtans een minder gebrekkig compilatiewerk opnieuw aan het onderzoek en de goedkeuring van de H. Stoel kan voorleggen, heb ik gemeend de huidige redactie zorgvuldig te onderzoeken en de volgende opmerkingen erover te maken.

9. De statuten worden overal "Regels" genoemd. Men zou dit moeten vervangen door het gewone woord "Constituties", daar men "Regels" niet moet gebruiken voor moderne instituten.

10. De H. Stoel heeft de gewoonte niet de voorrede in de Constituties goed te keuren. Men is van mening dat de voorrede en de geschiedkundige lofredede van het instituut die er op volgt weg te laten (blz. 3 tot 7).

11. Men zou ook moeten weglaten (blz. 9) de melding die gemaakt wordt van de te verspreiden goede boeken, nl. "van de Katholieke Lezingen, van de Jeugdbibliotheek en vele andere uit de drukkerij van het instituut." Dit alles lijkt op een bericht van een uitgever en is ook een soort van impliciete en ook voorbarige goedkeuring van al gedrukte en nog te drukken boeken, die door de H. Stoel niet onderzocht noch goedgekeurd werden.

12. Men stelt voor de steeds herhaalde melding van de burgerlijke rechten die de leden moeten onderhouden en van de onderwerping aan de burgerlijke wetten (blz. 10, Nr.2; blz. 11, Nr.6; blz. 26 Nr.2) weg te laten.

13. De norm voor het onderhouden van de gelofte van armoede is noch klaar, noch nauwkeurig. Integendeel, op meer dan een punt is zij tegen de wetten die door de H. Stoel vastgesteld zijn voor de instituten met eenvoudige geloften, zodat het beheer van het patrimonium van de leden en de opbrengst in handen is van de Algemeen Overste (blz. 11, Nr.5). Men is van mening ze te laten vervangen door de formule die zo dikwijls gebruikt wordt voor soortgelijke instituten en vooral voor de PP. Maristen (Collectanea blz. 859).

14. Men stelt vast (blz. 10, Nr.4; blz. 11, Nr.5), dat de clerici en de priesters de eenvoudige beneficiën behouden en dat het beheer en het vruchtgebruik ter beschikking zijn van de Algemeen Overste. Hoewel het hier gaat om een regelmatige orde, kan men toch per analogie dit punt beschouwen als zijnde minstens tegen de geest van de H. Canons, die de intrede in de religieuze staat als een stilzwijgende afstand beschouwen. Men zou van mening zijn dat clerici of priesters de eenvoudige beneficiën zouden verliezen ten minste na de eeuwige geloften, uitgenomen die beneficiën die aan de eigen familie toebehoren.

15. Men kent het voorrecht om de constituties te veranderen aan het kapittel van het instituut toe. - De goedkeuring moet voorbehouden worden aan de H. Stoel.

16. De openbaring van het geweten (blz. 13, Nr. 6) wordt op een zeer strikte en stipte wijze voorgeschreven zodat de leden geen enkel geheim van het hart en van het geweten moeten verzwijgen. Men stelt voor ze te herleiden tot de uiterlijke beoefening van de constituties en de vooruitgang in de deugd, dit ook zonder enige verplichting.

17. Ze hebben de leeftijd van de Algemeen Overste op slechts 30 jaar vastgesteld in plaats van 40, volgens de canonieke wetten. Noch de leeftijd van de algemene raadsleden, noch die van de novicemeester werd vastgesteld. Zij moeten 35 jaar oud zijn: de eerste met 5 jaar, de laatste met 10 jaar professie.

19. De verkiezing van de Algemeen Overste wordt op een zeer anticononieke wijze gedaan, d.i. per brief, met meerderheid van stemmen en een herstemming bij gelijkheid van stemmen waaraan de weinige kiezers deelnemen die in het huis zijn waar de verkiezing gebeurt. Men is van oordeel voor te schrijven dat de verkiezing zowel van de Algemeen Overste als van de raadsleden moet gedaan worden enkel door de aanwezige leden, bij absolute meerderheid van stemmen, in de vorm die geschreven is door het Concilie van Trente.

20. Het "Algemeen Kapittel" is samengesteld door alle rectoren en alle eeuwig geprofesten van het huis waar de verkiezing gebeurt. Men ziet geen enkele reden tot deze voorkeur, waarover met reden de geprofesten van de andere huizen zouden kunnen klagen; vandaar dat het opportuun zou zijn dat het Algemeen Kapittel samengesteld wordt zoals gewoonlijk: de Algemeen Overste, de algemene raad, de rectoren van de particuliere huizen en een afgevaardigde van ieder huis, die bij geheime stemming verkozen wordt door de geprofesten van het huis bij absolute meerderheid van stemmen.

21. Het hoofdkapittel (zo wordt onjuist en met een dubbelzinnige naam de algemene raad genoemd) schijnt samengesteld te zijn uit zeven leden; hiervan dragen er drie de naam van raadsleden, de andere drie naast de Rector of Algemeen Overste, worden genoemd prefect, econoom en geestelijk directeur of catechist. Allen maken deel uit van het bestuur van het instituut, doch er wordt niet gezegd of ze allen deel uitmaken van de raad "met beslissende stem". Vier van hen worden benoemd door het instituut en de twee anderen enkel door de overste en voor één jaar. Men is van oordeel, dat alle raadsleden - hoe talrijk zij ook wezen - die deel uitmaken van de raad met beslissende stem, moeten verkozen worden door het Algemeen Kapittel, zoals hoger gezegd werd; dat ze allen raadsleden genoemd worden en allen verblijven in het hoofdhuis bij de Algemeen Overste. Niets belet nochtans dat de Algemeen Overste met zijn raad voor dezelfde raadsleden de bovengenoemde ambten van het instituut kiest.

22. Het is een ongewone zaak dat de Algemeen Overste de vicaris kan aanduiden die in geval van zijn overlijden het instituut bestuurt tot aan het kapittel met verkiezing. Integendeel, het is de gewoonte dat dit ambt, dat beschouwd wordt als een van de voornaamste taken van het instituut, uitgeoefend wordt vb. door een van de oudsten of door het voornaamste lid van de raad, indien er een andere rang is dan die van anciënniteit.

23. Men kent de bevoegdheid om tot het noviciaat en de professie toe te laten en om de novicen weg te zenden alleen aan de Algemeen Overste toe; men zegt nochtans dat hij, zo hij het wil, de geprofesten van het hoofdhuis "kan" raadplegen (blz. 28 en 29) maar zonder de tussenkomst van de algemene raad (blz. 29, N.3). Hij noemt ook alleen de rectoren van de particuliere huizen en in het algemeen is hun gezag te onafhankelijk. Welnu, de H. Stoel is gewoon de aanneming tot het Noviciaat en de professie voor te behouden aan de beslissing van de algemene raad, evenals de wegzending van novicen en geprofesten, de benoeming van de oversten van de particuliere huizen en de voornaamste functies van het instituut.

24. Men kan huizen stichten met slechts twee religieuzen, op voorwaarde dat een van de twee priester is (blz. 26, Nr.4). Dit aantal schijnt te klein, daar de ondervinding leert dat dit heel gevaarlijk is. Men meent dat er minstens drie of vier moeten zijn, waarvan er minstens twee priester zijn.

25. Als novicemeester stelt men de geestelijke directeur of catechist aan, die naast zijn functie van algemeen raadslid (blz. 17, Nr.1) ook nog belast is met de geestelijke zorg (blz. 28, 12) niet alleen van de leden, maar ook van hen die geen deel uitmaken van het instituut. Men is van mening dat de novicemeester geen ander ambt of taak moet vervullen, en ook geen deel mag uitmaken van de raad, waar hij nochtans tegenwoordig is enkel met raadgevende stem, als het gaat over het noviciaat en de novicen.

26. De constitutie over de noviciaten ontbreekt helemaal. Het zou passend zijn het onderhouden voor te schrijven van de Constitutie "Regularis disciplinae" van Clemens VIII en van de andere canonieke wetten over deze zeer belangrijke stof : en in het bijzonder het verblijf van alle novicen in het noviciaat, hun volledige afscheiding zowel van mensen die vreemd zijn aan het instituut als van de geprofesten zelf, de opdracht alleen met geestelijke zaken bezig te zijn, zonder dat zij onder geen enkel voorwendsel, vóór de professie naar particuliere huizen kunnen gezonden worden of zich met werken van het instituut bezig houden.

27. De constitutie van de studies voor de aspiranten tot het priesterschap ontbreekt ook. Volgens sommige ordinarii, die de kandidaten voor de H. Orden hebben ondervraagd, zouden de kerkelijke studies in dit instituut zeer zwak zijn en slecht ingericht; dat is niet te verwonderen, als men weet dat de clerici in hun studietijd ook nog zorg dragen voor de leerlingen. Men is van mening voor te schrijven: dat de clerici van het instituut na twee jaar filosofie, minstens vier jaar theologie moeten studeren in een speciaal college van het instituut, of in een seminarie zonder dat zij afgeleid worden door werken van het instituut, dat ze niet tot de H. Wijdingen toegelaten mogen worden tenzij na de eeuwige geloften; en dat de bisschoppen de vrijheid hebben ze te ondervragen alvorens ze tot de H. Wijdingen toe te laten.

28. Men leest (blz. 16, Nr.2) dat zij aan de Ordinarii onderworpen zullen zijn wat de toediening van de sacramenten betreft, de predicatie en alles wat het openbare Priesterwerk betreft "pront regulae societatis patientur". Men is van oordeel deze woorden weg te laten; zij kunnen aanleiding geven tot moeilijkheden en conflict tussen het instituut en de ordinarii; en deze andere in de plaats zetten: "Volgens de canonieke wetten".

29. Men zou uit de constituties de vermelding moeten weglaten dat de toestemming van de ouders nodig is voor de toetreding tot het instituut, hoewel men dat om voorzichtigheidsredenen in de praktijk zou kunnen doen (blz. 30, Nr. 6 VI).

30. Behalve de uitzet en het pension voor de tijd van het noviciaat wordt aan de novicen de som van 300 lires gevraagd te betalen na het noviciaat en voor de professie. Men zou dit laatste punt kunnen weglaten, omdat het tegen de canonieke wet schijnt te zijn voor de instituten voor mannen (blz. 30, Nr.8).

31. Dezelfde canonieke wetten willen dat de kandidaten voor de inkleding en de novice voor de professie tien dagen retraite doen en niet alleen "enkele dagen" (blz. 33).

32. Men vereist van de kandidaten slechts de gezondheid die nodig is om de constituties "tijdens het noviciaat" te kunnen onderhouden. Men zou er wellicht moeten aan toevoegen "de gefundeerde hoop" dat zij ook gezond zullen blijven "na de professie", wanneer zij er strikter toe verplicht zullen zijn (blz. 30, Nr.7).

33. Men leest dat de leden moeten biechten bij de priester door de rector aangeduid. Om groter gewetensvrijheid te geven schrijft men gewoonlijk meerdere biechtvaders voor, minstens twee of drie voor elk huis, de rector niet meegerekend.

34. Het zou wellicht opportuun zijn te verklaren dat de biechtvaders, ook voor de leerlingen en zelfs voor de leden door de ordinarius goedgekeurd zijn.

35. Om processen voor de burgerlijke rechtbank aan te gaan (blz. 24, Nr.15) is de toelating van de H. Stoel vereist.

36. Het Algemeen Kapittel met verkiezing heeft slechts om de twaalf jaar plaats; maar het is de gewoonte dat de H. Stoel om de drie jaar een Algemeen Kapittel eist voor de meest belangrijke zaken van het instituut en dat de akten van alle kapittels aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren overgemaakt worden voor onderzoek en goedkeuring.

37. Het schijnt niet gepast dat men in de constituties het voorrecht inlast van de Algemeen Overste (blz. 33, Nr.8) om te ontslaan, wanneer hij het nuttig acht, van godsvruchttoefeningen voorgeschreven door de constituties, te meer daar dit voorrecht ook de jaarlijkse retraite betreft en de retraite die de inkleding en de professie voorafgaat (blz. 32 en 33, Nr.7 en 8).

38. Ten slotte is het mijn bescheiden mening dat deze constituties, alvorens ze voor goedkeuring aan de H. Stoel te presenteren, zorgvuldig moeten verbeterd worden volgens de reeds gemaakte opmerkingen en volgens enkele van de voorgaande, die Zijne Heiligheid meent te moeten maken; en wellicht zal het ook opportuun zijn dat zij enige tijd beoefend worden, vooral wat het noviciaat en de studies betreft, eer zij goedgekeurd worden.

Rome, 9 mei 1873

Fr. R. Bianchi van de predikheren Consultor.

N.B. - Om zijn bewering te staven citeert de Zeereerw. Consultor als bijvoegsel enige stukken van een brief van de aartsbisschop van Turijn, volledig gedrukt in Nr. 5.

Nr. XIV.

Samenvatting van de voorgaande opmerkingen overgemaakt aan de Pr. D. Giovanni Bosco over de constituties in 1873.

De dertien opmerkingen die hem in maart 1869 overgemaakt werden, bleven voor het merendeel achterwege in het nieuwe ontwerp van constituties. Men wil dat er "absoluut rekening" mee gehouden wordt. De aangehaalde vrees voor moeilijkheden met de burgerlijke overheid, die als reden aangewend wordt, om in de constituties geen gewag te maken van som-

mige opmerkingen, wordt niet als een voldoende reden beschouwd om deze weglating te rechtvaardigen. In veel andere instituten in Italië werden dezelfde grondregels in hun constituties opgenomen en het is helemaal niet nodig de constituties te drukken, noch ze integraal aan de regering mee te delen.

1. Daar het niet de gewoonte is dat de H. Stoel de voorrede en de geschiedkundige lofrede van het instituut in de constituties goedkeurt, zouden beide moeten weggelaten worden.

2. Op blz. 9 zou de "speciale" melding van die goede boeken moeten weggelaten worden die een "impliciete" en een "voorbarige" goedkeuring is van "gedrukte" en nog "te drukken" boeken, die door de H. Stoel niet onderzocht werden.

3. Men late de herhaalde meldingen weg van de burgerlijke rechten van de leken en van de onderwerping aan de burgerlijke wetten. (blz. 10, Nr.2; blz. 11, Nr.6; blz. 26, Nr.2).

4. Men zal een "klaarder" en "nauwkeuriger" norm moeten vaststellen voor het onderhouden van de gelofte van armoede, in de zin van deze die staat in de "Collectanea S. C. Episcoporum et Regularium Nr. 859".

5. Dat de clerici en de priesters de eenvoudige beneficiën behouden (blz. 10, Nr.4; blz. 11, Nr.5) is niet gelijkvormig aan de geest van een religieus instituut. Deze beneficiën zouden moeten vervallen na de eeuwige geloften, uitgenomen deze die aan de eigen familie toebehoren.

6. Het voorrecht om de constituties te veranderen, waarover op blz. 18, Nr.69 is toegelaten op voorwaarde dat de veranderingen onderworpen worden aan de goedkeuring van de H. Stoel.

7. De voorgeschreven gewetensopenbaring (blz. 13, Nr.6) "wordt niet aangenomen"; ten hoogste kan ze zonder verplichting aangenomen worden, doch beperkt tot de uiterlijke beleving van de constituties en de vooruitgang in de deugd.

8. De "canonieke" leeftijd van de Algemeen Overste moet 40 jaar zijn; die van de raadsleden 35 jaar met minstens vijf jaar professie en die van de novicemeester 35 jaar met minstens "tien" jaar professie.

9. De verkiezing van de Algemeen Overste en van de algemene raadsleden wordt enkel door de aanwezige kiezers gedaan en met absolute meerderheid van stemmen, "en niet anders".

10. Het Algemeen Kapittel zal samengesteld worden, zoals het de gewoonte is in de andere instituten; men mag niet toelaten dat het gevormd wordt door de eeuwig geprofesten van het huis waar de verkiezing gebeurt, omdat de eeuwig geprofesten van de andere huizen erover zouden klagen.

11. De raadsleden van het hoofdkapittel moeten allen door het Algemeen Kapittel verkozen worden en bij de Algemeen Overste verblijven.

12. Het is ongewoon dat de Algemeen Overste iemand aanwijst die na zijn dood het instituut zal besturen tot aan het kapittel met verkiezingen. Het is integendeel de gewoonte dat een van de voornaamste waardigheidsbekleders van het instituut hem vervangt.

13. De H. Stoel heeft de gewoonte aan de beslissing van de algemene raad de aanvaarding en de wegzending van novicen, geprofesten, de benoeming van plaatselijke oversten en van de voornaamste functies van het instituut voor te behouden. Er werd tegen deze gewoonte ingegaan op blz. 28 en 29 in Nrs. 1, 2, 3.

14. Twee personen om een huis te openen is te weinig (blz. 26; nr. 4); het moeten er minstens drie of vier zijn, waarvan twee priesters.

15. De novicemeester mag geen ander ambt bekleden en bijgevolg kan hij de geestelijke directeur of catechist niet zijn, die meerdere taken te vervullen heeft. (blz. 17, Nr.1; blz. 28, Nr.12).

16. Heel de constitutie over de noviciaten ontbreekt; daarin moet de beoefening van de constituties "Regularis disciplinae" van Clemens VIII en van de andere canonieke wetten voorgeschreven zijn, omdat het van het grootste belang is dat de novicen in het noviciaathuis totaal van de geprofesten afgescheiden zijn en alleen bezig zijn met geestelijke oefeningen "zonder betrokken te zijn in de werken van het instituut".

17. Eveneens ontbreekt de constitutie over de studies. Zij die het priesterschap verlangen moeten zich gedurende vier jaar op de theologische studies toeleggen in een speciaal college van het instituut of in een seminarie, zonder dat zij zich intussen bezighouden met de werken van het instituut.

18. Waar men op blz. 16 Nr.2 leest "prout regulae societatis patientur" schrijve men de woorden "juxta praescripta SS. Canonum" of iets dergelijks.

19. De toestemming van de ouders voor de intrede in het instituut (blz. 30, Nr.6) kan uit voorzichtigheid in de praktijk gevraagd worden, doch mag niet als voorwaarde in de constituties opgenomen worden.

20. De betaling, waarover op blz. 30 Nr. 8, is iets nieuws voor manneninstituten; het is beter deze weg te laten.

21. Op blz. 33 § 7 in plaats van "aliquot dies" zette men "per decem dies".

22. Waarom wordt op blz. 30 in betrekking met de gezondheid gezegd dat zij nodig is tijdens het noviciaat? En daarna?

23. Voor meer vrijheid schrijft men gewoonlijk twee of drie biechtvaders voor elk huis; men neme "de ene" weg waarvan sprake op blz. 31, Nr.2.

24. Het ware opportuun voor te schrijven dat de biechtvaders én van de jongens én van de leden door de ordinarius goedgekeurd moeten zijn.

25. Om processen voor de burgerlijke rechtbank te voeren is de toelating van de H. Stoel nodig. Zie blz. 24, Nr. 15.

26. Om de drie jaar houde men een Algemeen Kapittel over de voornaamste zaken van het instituut, behoudens het verkiezingskapittel om de twaalf jaar. De akten van het ene en het andere moeten voor onderzoek en goedkeuring naar de H. C. van BB. en RR. gezonden worden.

27. Men ziet niet in dat het opportuun is aan de Algemeen Overste het voorrecht te verlenen om van de geestelijke oefeningen te ontslaan, (blz. 33, Nr. 8).

28. Wat er gezegd is op blz. 16, Nr.4 over de wijding in deze woorden "videlicet ex privilegiis Congregationum quae tamquam Ordines regulares habentur" houdt impliciet voor de Algemeen Overste het voorrecht in om de wijdingsbrieven uit te reiken, voorrecht dat reeds geweigerd werd. De bovengenoemde concessie zou door de bisschoppen tegengesproken worden en een afwijking zijn van de algemene regel. Een zeldzame uitzondering door de H. Stoel verleend kan niet als precedent beschouwd worden, vooral als het niet bevorderd wordt door de Ordinarii. Aangezien een regelmatig noviciaat en een regelmatige studiecursus ontbreken, zou dit een beletsel zijn voor zulke uitzonderingen.

Nr. XV.

Korte samenvatting van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales op 23 februari 1874.

Deze vrome sociëteit bestaat 33 jaar. Ze ontstond en groeide in stormachtige tijden en plaatsen, waarin men elk principe en elk religieus gezag, vooral dat van de paus wilde neerhalen; in tijden en plaatsen waarin alle religieuze orden en vrome Congregaties van mannen en vrouwen werden verdreven, de collegiale kerken afgeschaft, de goederen van de seminaries en de temporalien van de bisschoppen aangeslagen; tijden waarin de religieuze en kerkelijke roepingen op nul waren gedaald. Zij telt nu driehonderd dertig leden: priesters, clerici en leken.

Over de betrekkingen met het kerkelijke gezag.

Haar positie in betrekking met de Kerk is als volgt:
Er werd nooit iets gedaan zonder de toelating en de uitdrukkelijke goedkeuring van de kerkelijke overheid.
Nooit, in zoverre men weet, werd er geklaagd over de leden of de gang van de congregatie.(1)

(1) Het is niet lang geleden dat een gezagdrager mij op vriendschappelijke wijze zegde: - Iemand zegde dat uw priesters en de clerici niet studeren. - Ik liet hem opmerken dat vele van onze priesters en clerici letterkundige en religieuze werken gepubliceerd hadden, door velen gelezen en geprezen.

In 1852 kreeg zij de goedkeuring van de diocesane aartsbisschop van Turijn Mgr. Frasoni; de regerende paus Pius IX, grondige kenner van de manier waarop de jeugd christelijk opgevoed moet worden, schetste er in 1858 de grondslag en de regels van.

In 1864 loofde de Congregatie van Bisschoppen en Regulieren de sociëteit met een passend decreet en stelde de overste ervan aan voor het leven. Bij dit decreet waren 13 opmerkingen gevoegd die aan de constituties aangepast werden.

Met de toestemming van de H. Vader werd in 1869 de vraag tot definitieve goedkeuring ingediend. De Consultor maakte geen opmerkingen, maar bij middel van de secretaris Mgr. Svegliati verwees hij naar de naleving van die van 1864. Vervolgens werd op 1 maart van dat jaar het Decreet van de definitieve goedkeuring van de Vrome Sociëteit uitgevaardigd. Wat de wijdingsbrieven betreft werd de toelating gegeven ze uit te reiken aan allen die voor hun veertiende jaar in onze huizen waren binnengekomen; voor de anderen van hogere leeftijd werd een aanvraag gedaan voor een bepaald aantal, iets wat tot nu toe toegestaan werd.

Om een stabiele vorm aan de wordende maar groeiende congregatie te geven werd er een nieuwe aanvraag gedaan in 1873 voor de definitieve goedkeuring van de constituties. Tegen alle verwachtingen in, vond de consultor het opportuun 28 nieuwe opmerkingen te maken, hoewel er geen enkele gemaakt werd toen het vorige decreet uitgevaardigd werd. Men deed in elk geval zijn best om al deze opmerkingen in de regels in te schakelen; men wijzigde er enkele, maar zo dat zij niet afweken van het fundamentele doel van de congregatie, vooral deze in verband met de studie en het noviciaat; de wijdingsbrieven werden alle toegestaan volgens het decreet van Clemens VIII.

Haar Constituties

Hoewel de constituties van deze vrome sociëteit altijd onderhouden werden, ondergingen zij nochtans verscheidene wijzigingen, ingegeven door de ondervinding en voorgesteld door de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren.

De uitgave door de drukkerij van de Propaganda Fide is de laatste; hierin werden de veranderingen die op verschillende tijdstippen werden voorgesteld ingelast, behalve enkele kleine punten die werden aangebracht om de regels niet van hun doel af te leiden.

Betrekkingen met de Bisschoppen.

Tot nu toe blijkt het niet dat een bisschop tegen deze congregatie zou gekant zijn. Aan vierenveertig werd gevraagd een aanbevelingsbrief te schrijven en de vierenveertig deden het graag en met uitdrukkingen van de meeste voldoening. Een enkele, de huidige aartsbisschop van Turijn suggereerde enige veranderingen aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren. Deze veranderingen werden ook aanvaard en er werd rekening mee gehouden in de laatste uitgave van de regels. Maar met allen had men harte-lijke betrekkingen; en op het ogenblik hebben wij een vijftigtal aanvragen om huizen te openen in verscheidene bisdommen, zowel in Italië, als in Azië, in Afrika, en in Amerika.

Elk jaar werden er ongeveer honderd vijftien van onze leerlingen die priester wilden worden naar de bisschoppen van hun respectieve bisdommen gezonden. Dat is voor deze ordinarii een grote steun, gezien de schaars-te aan roepingen in hun bisdommen. Ongeveer driekwart van de huidige Turijnse geestelijkheid en leraren in de seminaries van dit aartsbisdom waren eens onze leerlingen. Hetzelfde kan gezegd worden van de andere bisdommen. Daarenboven zijn er meer dan vijftig salesiaanse priesters die retraites, missies, triduüms en novenen preken en biechthoren in de hospitalen, in weldadigheidshuizen, gevangenissen en in de dorpen en steden van de verschillende bisdommen. Anderen schrijven of drukken boeken of woordenboeken of castigeren Italiaanse, Latijnse en Griekse klassiekers. Dat blijkt uit de verschillende edities, en uit de "Katholieke Lezingen" die sinds 22 jaar uitgegeven worden. (1) De bibliotheek van de klassiekers bestaat sinds zes jaar.

Maar zowel bij de samenstelling en de druk van deze boeken als bij de verspreiding van vele andere, alsook in de prediking en in de godsdienstles-sen, hield men altijd het fundamentele doel van de congregatie vanaf haar ontstaan voor ogen nl.: het gezag van het hoofd van de Kerk hooghouden en verdedigen bij de minder bemiddelde klasse van de maatschappij en vooral bij de verwaarloosde jeugd. Zie Regels, hfdst. I en VII.

(1) Onder de naam van "Katholieke Lezingen" verstaat men een maandelijks publicatie van 108 blz. Het aantal abonnees daalde nooit onder de tienduizend. Onder de boeken die door de salesianen in deze drukkerij gedrukt werden noteert men: "De Gewijde Geschiedenis, de Kerkelijke Geschiedenis, De Geschiedenis van Italië, De Katholiek onderwezen, rekenkundige boeken, het Metriek Stelsel, de Italiaanse, de Latijnse en de Griekse spraakkunst, Latijnse woordenboeken en vele andere." Het benaderende aantal gedrukte boekjes onder het volk verspreid in de laatste dertig jaar belooft ongeveer het miljoen.

Tegenover de burgerlijke maatschappij.

Door de burgerlijke maatschappij werden wij altijd met rust gelaten, omdat wij steeds als vreedzame burgers beschouwd werden; en om aan de eisen van de schoolautoriteit te voldoen, zorgen wij ervoor in onze klassen leraren te hebben die gediplomeerd zijn. Een sociëteit die tot doel heeft in gevaar verkerende jongens op te nemen, te onderwijzen, te ontwikkelen, op te leiden in kunst en ambachten, zodat zij hun brood kunnen verdienen, wordt door iedereen gewaardeerd; want dat betekent dat men deze jongens het stelen belet, ze uit de gevangenis houdt en er eerlijke burgers en nog beter goede christenen van maakt.

Huizen van de Congregatie.

Er zijn 16 kerken, opvoedingshuizen en tehuizen.

1. Het oudste is dat van Turijn onder de naam van "Oratorio van de H. Franciscus van Sales" waar externen en internen zijn. De internen of kostleerlingen zijn ten getale van 850, studenten en vakleerlingen.

Er zijn daar de lagere klassen, de middelbare, het lyceum of filosofie en de theologie. Alle leerkrachten behoren tot de salesiaanse congregatie. De vakleerlingen kunnen in de werkplaatsen van de instelling het ambacht van schoenmaker, kleermaker, ijzerbewerker, schrijnwerker, meubelmaker, boekhandelaar, boekbinder, letterzetter, drukker, hoedenmaker leren; zij kunnen muziek en tekenen leren en ook lettergieter, stereotypist, chalcograaf en lithograaf worden.

Er is ook de hele cursus van het militaire muziekkorps tot ontspanning van internen en externen; men leert er piano, harmonium en orgel spelen. Men bespeelt er houten muziekinstrumenten en koperen blaas- en snaarinstrumenten. Ongeveer 600 externen volgen er de lessen en komen naar de godsdienst-oefeningen. Het zijn de meest ongedisciplineerden van de stad, die voor het merendeel in de openbare scholen niet toegelaten worden. Meer dan 800 komen naar de avondlessen, waar de Gregoriaanse en andere zang aangeleerd wordt, alsook instrumentaal muziek. Men leert er ook catechismus, alsook lezen, schrijven; de Italiaanse, Latijnse, Griekse, Franse spraakkunst, rekenen en metriek stelsel met al de andere studies die nodig zijn voor iemand die handel wil drijven en leven als een goede christen.

Er is ook de kerk van de H. Franciscus van Sales en die van Maria Hulp der Christenen, die door meer dan duizend jongens bezocht wordt.

Zondagsoratorio's van Turijn.

3. H. Franciscus van Sales in de parochie van S. Simone e Giuda met 600 leerlingen.

4. St.-Jozef in de parochie van S. Pietro e Paolo met 700 leerlingen,

5. St.-Aloysius van Gonzaga in de parochie van S. Massimo, 700 leerlingen.

6. Engelbewaarder in de parochie van S. Giulia met 200 leerlingen.

7. Er is ook de geestelijke zorg van het huis: Famiglia di S. Pietro waar vrouwen, die uit de gevangenis ontslagen zijn, samen zijn; aantal: 60.

8. Het "Laboratorio di S. Giuseppe" dat werk bezorgt en de godsdienst aanleert aan verwaarloosde jongens: 100 leerlingen.
9. Nieuwe kostschool te Valsalice voor jongens van de burgerij: aantal 60.
10. Te Lanzo, bisdom Turijn, kostschool-college, 200 internen, 300 externen.
11. Te Borgo S. Martino bij Casale: het College S. Carlo vervangt het kleinseminarie in dit bisdom dat sinds 25 jaar door de regering bezet is; 200 leerlingen.
12. Te Sampierdarena bij Genua: Ospizio S. Vincenzo, waar 100 arme leerlingen een ambacht leren, zoals te Turijn. Er is hier ook een dag- en avondschool voor externen, een grote kerk, waar meer dan eens meer dan duizend mensen samenkomen.
13. In de stad Varazze, bisdom Savona, is er een kostschool waar externen en kostleerlingen 700 in aantal zijn.
14. Te Cogoleto in hetzelfde bisdom hebben wij de openbare school met 200 leerlingen, en men helpt er ook de pastoor bij zijn pastoraal werk.
15. Te Alassio, bisdom Albenga: gemeentecollege met 200 internen en 400 externen.

Hoort ook bij en hangt af van de salesiaanse congregatie het "Huis van Maria Hulp der Christenen", gesticht met kerkelijke goedkeuring te Mornese, bisdom Acqui. - Het doel is hetzelfde: voor de arme meisjes doen wat de salesianen doen voor de jongens. Er zijn reeds veertig zusters die zorg dragen voor 200 meisjes.

Huidige toestand.

Tegenwoordig zijn de onderhandelingen besloten om huizen te openen voor katholieke jongens op het eiland Hong-Kong in China en voor een wezenhuis te Genua. In alle hoger genoemde kerken en huizen is er naast het wetenschappelijke en religieuze onderwijs ook op de zondagen voor kinderen en volwassenen gelegenheid tot biechten en communiceren en mishoren; tot het bijwonen van het officie van O.-L.-Vrouw (Metten), en de uitleg van het evangelie, en tot ontspanning.

's Namiddags: muziek, turnoefeningen, spelen, daarna catechismus per afdeling. Vespers, preek, lof, klas en aangename ontspanning tot 's avonds.

Zo wordt er zeker aan 7.000 jongens christelijk onderricht en opvoeding gegeven, maar niet zelden aan tien- en twaalfduizend. Alleen in de kerk van Maria, Hulp der Christenen, waren er tot tienduizend toehoorders.

Vergelijking van de samenvatting voorgelegd aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren, van 20 januari 1870 met die van 23 februari 1874.

Het college van Cherasco werd omwille van de ongezonde ligging in 1871 overgeplaatst naar de stad Varazze, bisdom Savona. Het klein seminarie van S. Carlo werd, met toestemming van de bisschop overgebracht naar Borgo S. Martino, zelfde bisdom; daar er hier een sta-

tion is, kan het gemakkelijk per spoor bereikt worden. Het rusthuis te Trofarello werd verkocht om een ander gebouw in Lanzo te kunnen beëindigen, dat om zijn gezonde ligging beter aan zijn doel beantwoordt.

In 1871 werd het huis van de Dochters van Maria hulp der Christenen te Mornese gesticht.

In 1872 werd het college van Valsalice geopend en het tehuis met openbare kerk werd te Sampierdarena gesticht.

In 1873 werd de leiding van de openbare scholen van Cogoleto bij Varazze aanvaard.

Op 20 januari 1870 waren er 124 salesianen.

De hun toevertrouwde jongens waren ten getale van 4.710. Aanvragen om 25 huizen te openen.

Op 23 februari 1874 waren er 330 salesianen.

Ongeveer 7.000 jongens waren aan hun zorgen toevertrouwd. Aanvragen voor 50 nieuwe huizen.

Hieruit blijkt dat de congregatie bijna met twee derde vermeerderd was en dat het aantal leerlingen met 2.300 gestegen is. Tegenwoordig, zoals in 1870, is er geen geld in kas, maar er zijn ook geen schulden.

Wij hopen dat de goddelijke Voorzienigheid, die ons waarlijk op wonderbare wijze geholpen heeft, ons ook in de toekomst niet in de steek zal laten, als wij maar beantwoorden aan haar genaden en ermee begaan zijn haar heilige en aanbiddelijke wil te volbrengen.

Gio. Bosco, priester.

VI.

"GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT"

Geschiedkundig overzicht van de Congregatie van
de H. Franciscus van Sales
en respectieve verklaringen.

Roma. — Tipografia Poliglotta van de H. C. van de Propaganda.
1874

Met goedkeuring van het Kerkelijke Gezag.

I

Oorsprong van deze Congregatie.

Van 1841 tot 1848 waren er al enige regels volgens de geest van die congregatie, maar er was geen gemeenschappelijk leven.

Dat jaar (1848) stak er een vijandige geest op tegen de religieuze orden en tegen de kerkelijke congregaties; daarna in het algemeen tegen de clerus en tegen de gezagsdragers van de Kerk. Deze uiting van woede en misprijzen van de godsdienst had als gevolg dat de jeugd een afkeer had voor moraliteit en godsvrucht; en daarna ook voor de geestelijken. Daarom was er geen enkele roeping voor het religieuze leven en voor het priesterschap. De religieuze instituten werden verbeurd verklaard, de priesters veracht, sommige werden gevangen genomen en anderen kregen verplicht huisarrest. Hoe was het menselijkerwijze mogelijk de geest van roeping aan te kweken?

In die tijd liet God op duidelijke wijze een nieuwe soort troepen ontstaan, die Hij zich zou uitkiezen niet bij welgestelde families, want deze stuurden hun kinderen naar openbare scholen of naar grote colleges, waar elke gedachte, elke neiging tot roeping gesmoord werd. Maar zij die met hamer en spade werkten, zouden gekozen worden om een glorieuze plaats in te nemen onder hen die zich op weg naar het priesterschap begaven. Maar waar de middelen gevonden voor de gepaste gebouwen, voor de studies, de kleding, de voeding, de kerkelijke titel en later de vrijkoping van de militaire dienst?

De mens is een arm werktuig van de goddelijke Voorzienigheid. In de handen van God en met zijn heilige hulp doet Hij wat Hem behaagt.

Eerst heb ik enkele jongens van het platteland bijeengebracht; bij hen plaatste ik enkele brave en ijverige vakjongens van het oratorio H. Franciscus van Sales. Teneinde wat uitgaven te besparen en de nieuwe leerlingen hun nederige afkomst voor ogen te brengen, assisteerden zij, terwijl ze hun studies voortzetten, bij hun medeleerlingen, gaven avondlessen en catechismus in de verschillende zondagsatoria die al in de stad Turijn bestonden. Bij hen kwamen er anderen en nog anderen. Men kan zich moeilijk inbeelden welke ontberingen, vermoeienis, en andere moeilijkheden moesten overwonnen worden in betrekking met het burgerlijke gezag en de schoolautoriteit. Maar toch, God zegende zijn werk en in 1852 was men erin geslaagd een kleine kern jongens te vormen die in het openbaar en in privé hulp konden bieden bij de werken van liefdadigheid en ook door iedereen goed gezien waren. De aartsbisschop van Turijn verlangde dat de geest van deze nieuwe instelling zou bewaard blijven; hij keurde ze goed in 1852, stelde de priester Gio. Bosco tot hoofd ervan aan, en schonk hem alle voorrechten die nodig en nuttig waren tot dit doel.

Ongemerkt te midden van de wereld werden er zondagsatoria in alle wijken van deze stad geopend. Men stichtte scholen en liefdadigheidshuizen. Elk jaar werden verscheidene clerici naar de seminaries van verschillende bisdommen gezonden, terwijl er enkele, die roeping hiertoe hadden, hier bleven en het aantal van de groeiende congregatie vergrootten. In 1858 waren er al verscheidene priesters, clerici en enkele leken die in gemeenschap leefden en in principe de regels van de salesiaanse sociëteit onderhielden.

II

Meningen van de H. Vader over deze vrome sociëteit.

In 1858 raadde Mgr. Frasoni, steeds dierbare gedachtenis, mij aan om op stabiele wijze voor de toekomst van vele jongens, die in de tehuizen waren of de zondagsatoria bezochten, te zorgen. Met een brief van hem zond hij mij naar het hoofd van de Kerk, de grote Pius IX. Deze onverge-lijkelijke hogepriester ontving mij op de meest welwillende manier en liet mij tot in de bijzonderheden de oorsprong van deze instelling vertellen; wat er mij toe gebracht had daarmee te beginnen, wat men er deed en hoe men het deed. Daarna besloot hij:

- Mijn beste, U hebt vele dingen in gang gezet, maar u bent een mens en als God u roept waar ieder mens zal eindigen, wat zal er dan gebeuren met al uw ondernemingen?

- Heilige Vader, antwoordde ik, het is juist daarom dat ik hier bij U gekomen ben. Daarom heeft mijn aartsbisschop deze brief meegegeven om Uwe heiligheid te vragen mij de basis van een instelling te geven in over-eenstemming met de tijden en de plaatsen waarin wij leven.

- Het is een niet zo gemakkelijke onderneming. Het gaat erom in de wereld te leven zonder door de wereld gekend te zijn. Maar als het de wil van God is dat dit werk gedijs, zal Hij ons verlichten. Ga, bid en kom na enkele dagen terug, en ik zal u mijn mening zeggen.

Na een week keerde ik bij de H. Vader terug. Zodra hij mij zag zei hij het volgende: "Uw plan kan zeer goed de arme jeugd helpen. Een associatie, een sociëteit, of religieuze congregatie schijnt nodig te zijn in deze droevige tijden. Deze moet op volgende basis gevestigd worden: een sociëteit met eenvoudige geloften, want zonder geloften zou er geen vaste band zijn tussen de leden onderling en tussen oversten en onderdanen. Zij moet te midden van de wereld niet opvallen door kleding of godsvrucht-oefeningen. De regels moeten mild en gemakkelijk te onderhouden zijn. Bestudeer het middel opdat elk lid voor de Kerk een religieus weze en in de maatschappij een vrije burger. Wellicht zal het beter zijn ze sociëteit te noemen eerder dan Congregatie; zo zal ze minder in het oog vallen. Zorg dat u de regels aan deze principes aanpast, en als het werk af is, geef het aan kardinaal Gaudi; hij zal er mij op tijd en stond over spreken."

Ik ontving de zegen van de H. Vader en heb mij uitgaande van zijn grondlijnen onmiddellijk aan het werk gezet om de geschreven constituties die al verscheidene jaren te Turijn in voege waren, aan te passen aan deze, die mij voorgesteld waren.

Kardinaal Gaudi las alles met grote goedheid; ik profiteerde van zijn wijze bemerkingsen en raad, ontving opnieuw de zegen en de aanmoediging van de H. Vader en kwam naar Turijn terug te midden van onze familie te Valdocco.

III

Het aanbevelingsdecreet van 1864.

De aldus gewijzigde constituties werden gedurende zes jaar beoefend; men noteerde en wijzigde alles wat tot Gods meerdere eer kon bijdragen.

In 1864 werden de regels met de aanbevelingsbrieven van verscheidene bisschoppen aan de H. Vader voorgelegd; hij aanvaardde ze met zijn gewone goedheid, toonde er grote belangstelling voor. Met een Decreet van de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren in juli 1864, drukte hij zijn voldoening uit over al wat de salesianen deden. Nadat hij de congregatie in het algemeen aanbevolen en geloofd had, stelde hij de goedkeuring van de constituties tot latere datum uit. Gezien de speciale omstandigheden van tijd en plaats stelde hij schrijver dezes aan als Algemeen Overste voor het leven en zijn opvolger voor een periode van twaalf jaar. Bij het voornoemde decreet waren dertien opmerkingen gevoegd en ik werd uitgenodigd de wijze en de mogelijkheid te onderzoeken om ze op de gepaste plaats in te lassen. Met een brief door Mgr. Svegliati ondertekend werd er gezegd dat sommige ervan, vooral de vierde in verband met de wijdingsbrieven, gemaakt waren omdat de salesiaanse congregatie nog niet definitief goedgekeurd was.

IV

Moeilijkheden voor de heilige Wijdingen.

Tot nu toe werden onze leden gewijd door elke bisschop volgens de algemene regels van de H. Canons en elke bisschop schonk gaarne de gewijde priester, als een geschenk aan een van onze huizen terug, dat elk jaar verscheidene seminaristen naar zijn seminarie zond. Maar na dit decreet ging het zo niet meer. In de benoeming van de overste en in de regeling voor zijn opvolger zagen de bisschoppen de samenstelling van een moreel korps. Van daar begon iedereen zich af te vragen of de wijding toegediend moest worden in naam van de congregatie of van de ordinarius. Niet in naam van de congregatie die de wijdingsbrieven niet kon geven; niet in naam van de ordinarius omdat, zo zei men, de wijdeling tot een religieuze familie scheen toe te behoren. In die gevallen maakte ik een verklaring op voor de ordinarius van mijn clerici, die ze meestal tot de H. Wijdingen toeliet.

Toen raadden alle bisschoppen, bij algemeen akkoord, mij aan, de definitieve goedkeuring aan de H. Stoel te vragen. Meer nog, een voor-naam en verdienstelijk persoon gaf mij de formele raad ervoor.

V

De goedkeuring van 1 maart 1869.

Ongeveer vijf jaar verlieden sinds het Decreet van aanbeveling tussen onzekerheid en moeilijkheden. Eindelijk ging ik met de aanbevelingsbrieven van vierentwintig bisschoppen naar Rome. Iedereen beval de goedkeuring van de congregatie en van de constituties aan, zoals ze voorgelegd waren en daarmee vroeg men ook onrechtstreeks het voorrecht van de wijdingsbrieven aan. Ik heb ervoor gezorgd de opmerkingen aan de constituties aan te passen en ik maakte een uiteenzetting van deze die ingelast waren en van andere die gewijzigd waren; ik vroeg ook er enkele, die alleen schenen onderhouden te moeten worden zolang de congregatie niet definitief goedgekeurd was, op te schorten.

Daar deze sociëteit in haar samenstelling een enigszins andere basis vertoonde dan deze van andere al bestaande congregaties, werd mij gevraagd veel uitleg te geven aan Mgr. Svegliati, alsook aan kard. Quaglia en zelfs aan de H. Vader en aan de verdienstelijke kardinaal Berardi. En daar de verklaringen en opmerkingen bijna dezelfde waren bij iedereen, leg ik ze hier voor in de vorm van dialoog; zo zal de lezer de kwestie beter inzien.

Vr. Zoekt u in deze Sociëteit het welzijn van de naaste en van de leden?
Antw. Het doel enz. enz.

(N.B. De dialoog werd letterlijk weergegeven in Vol. IX van de M.B.; zie blz. 705-708).

VI.

Studie.

Vr. Hoe organiseert U de studie?
Antw. Niemand wordt aanvaard enz. enz.

(Ook deze paragraaf leest men in zijn geheel in bovengenoemd boekdeel blz. 508-510).

VII.

De wijdingsbrieven.

Nadat hij de zaken die de studie, het noviciaat en de praktische beoefening van de regels betroffen, zo letterlijk uitgelegd had, toonde elk van de voornoemde personen zich tevreden. Dan deed zich de moeilijkheid van de wijdingsbrieven voor, die een fundamenteel deel zijn van kerkelijke congregaties. Met uitzondering van de diocesane congregaties genieten alle andere, waarvan de huizen gemeenschappelijk verbonden zijn, in verscheidene bisdommen dit voorrecht. De bisschoppen verlangden mee te werken aan de versteviging van de salesiaanse sociëteit en ze te be-

gunstigen in alles wat zij nuttig en passend achtten. Daar het voorrecht van de wijdingsbrieven in de goedkeuring van de constituties zou opgenomen worden en het er toen slechts ging om de goedkeuring van de sociëteit en niet van de constituties, werd er een weg gevonden om het voorrecht van de wijdingsbrieven niet krachtens de constituties te verlenen maar aan de overste van de congregatie "ad decennium" voor allen die vóór hun veertiende jaar in een van onze colleges of tehuizen waren aanvaard en op hun tijd in de congregatie waren ingetreden; voor de anderen die ouder waren, zou men een speciale aanvraag doen voor een bepaald getal telkens als het nodig was.

De H. Vader nam het voorstel aan en liet mij gaan met deze troostende woorden: - Laten wij stap voor stap vooruitgaan, langzaam maar zeker. Als alles goed gaat, heeft de H. Stoel niet de gewoonte af te nemen, maar toe te voegen. - Inderdaad, er werd aan de congregatie van Bisschoppen en Regulieren gevraagd het voorrecht van de wijdingsbrieven te verlenen een keer aan zeven, een andere aan tien en laatst nog aan zes; de overste van de congregatie kon erover beschikken volgens de noodzakelijkheid. Aldus loste men de moeilijkheid van de wijdingen op, en sindsdien was er geen enkel geschil meer op dit punt.

Altijd op raad van die voorname persoon, zonder het einde van het "decennium" af te wachten, heb ik dezelfde constituties voorgelegd voor de definitieve goedkeuring. Daartoe heb ik een exemplaar van de constituties met een verslag en analoge documenten voorgelegd aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren om de zaak in te zetten. Ik meende dat er bij de reeds gemaakte opmerkingen geen andere zouden gevoegd worden; doch er kwamen er nog achtentwintig bij. Ik maak niet de minste moeilijkheid; integendeel, ik dank de welwillende consultor die zich verwaardigd heeft ze te maken. Voor het merendeel werden zij in de constituties ingelast. Ik heb het hoofdstuk over de studies en over het noviciaat bij de regels gevoegd zoals vastgesteld is en in het directorium staat, maar nog niet in de constituties ingelast. Ik vraag echter dat men de delen waar het om het bewaren van de burgerlijke rechten en het behoud van de eigendom ook na het afleggen van de geloften gaat, niet substantieel zou veranderen en de proeftijd en de studietijd zou laten zoals het tegenwoordig is.

Wat de wijdingsbrieven betreft smee ik de absolute faculteit er voor te verkrijgen niet "ad quemcumque Episcopum" maar enkel in overeenstemming met het decreet van Clemens VIII krachtens welk elke religieus van zijn Overste de dimissorialen voor de H. Wijdingen kan bekomen, die dan bestemd zijn voor de bisschop van het bisdom waarin het religieus huis ligt. 15 maart 1569. Dit privilege werd, voor de oblaten van Maria goedgekeurd in 1826 en voor het instituut van Liefde goedgekeurd in 1839.

"Congregatio Concilii, zo luidt de tekst, censuit superiores regulares posse suo subdito, itidem regulari, qui praeditus qualitatibus requisitis, ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen dioecesanum, nempe illius monasterii, in cujus familia ab iis ad quos pertinet Regularis, positus fuerit, et, si dioecesanus abfuerit vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, etc.

V. Bened. XIV in Constit." De regularium ordinatione.

De jongens waarvoor de salesianen de zorg hebben zijn ten getale van meer dan zeventuizend.

Deze congregatie telt ongeveer driehonderd dertig leden. Verscheidene onder hen horen biecht, preken triduüms, novenen, retraites in de opvoedingshuizen, hospitalen en gevangenissen en in de dorpen volgens de noden van de bisdommen, als men er om vraagt.

Op het ogenblik is men in onderhandeling met de H. Congregatie van de Voortplanting van het Geloof om huizen en christelijke scholen te openen voor jongens op het eiland Hong-Kong in China; men zal tot een definitief besluit komen zodra de welwillendheid van de verdienstelijke paus de verlangde gunst van de definitieve goedkeuring van deze vrome sociëteit toegestaan heeft.

Giovanni Bosco, priester.

Volgen Nr. VII en VIII die de twee exemplaren van de goedgekeurde constituties bevatten:

Nr. VII zoals het aan de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren gegeven werd;

Nr. VIII zoals het werd gedrukt door de drukkerij van het Oratorio in 1874.

Het past eraan te herinneren dat de H. Vader Pius IX, eerbiedwaardige gedachtenis, onze heilige stichter zo beminde en zo hoogachtte, dat hij hem herhaaldelijk, "Vivo vocis oraculo", volle voorrecht verleende om zonder meer, voorzichtig, alles te doen, zonder uitdrukkelijk verlof van de H. Stoel wat hij nodig of passend achtte voor de meerdere glorie van God en het heil van de zielen.

Ook na de goedkeuring van de constituties liet hij confraters toe tot de eeuwige geloften zonder de driejaarlijkse geloften afgelegd te hebben en gaf ook de wijdingsbrieven voor de hogere orden, het priesterschap inbegrepen aan verscheidene medebroeders, eer zij de eeuwige geloften hadden afgelegd.

Daar hij gaarne alles op de best mogelijke manier deed, liet hij ook de drukproeven van de definitief goedgekeurde constituties door verscheidene van de onzen en ook door andere gekende latinisten lezen en verbeteren. Er moesten heel wat verbeteringen aangebracht worden, bijzonder taal- en stijlverbeteringen. Opdat de lezer ze gemakkelijker zou opmerken, drukken wij de tekst van de twee exemplaren tegenover elkaar: die van het goedgekeurde exemplaar links en rechts die van het verbeterde exemplaar; de verbeteringen en de varianten zijn in cursief gedrukt; en we geven ook een "Facsimile" van een blad van de eerste drukproeven van de eerste editie (cfr. blz. 968-69) en een stuk van een ander (cfr. blz. 984-85) met vele verbeteringen ook van de heilige.

VII

DE GOEDGEKEURDE CONSTITUTIES

Lat. tekst, zie van blz. 956 tot 993.

VIII

DE EERSTE EDITIE VAN DE GOEDGEKEURDE CONSTITUTIES Lat.
tekst, zie van blz. 957 tot 993.

IX

KOSTBARE KANTTEKENINGEN VAN DE HEILIGE STICHTER Lat.
tekst, zie van blz. 994 tot 996.

X

ANDERE DOCUMENTEN

Antwoord van de bisschop van Albenga
aan Mgr. Gastaldi.

Albenga, 17 januari 1873.

Hoogeerwaarde Excellentie,

Ik ga akkoord met uw aanbevelingsbrief ten voordele van de congregatie van de goede en eerwaarde Don Bosco, en ik word ertoe gebracht door de ondervinding. Een kandidaat voor het priesterschap werd mij in 1871 en 1872 aanbevolen voor de H. Wijdingen; uit hoogachting voor zijn overste ontsloeg ik hem van het examen; later kwam ik tot de vaststelling dat hij niet veel afwist van de theologie en dat hij zelfs bijna geen Latijn kende. Ik zeg u dit in alle vertrouwen.

Overtuigd van het belang van het examen vooral voor de wijdelingen van deze congregatie, zal ik graag in de aanbevelingsbrief, die mij zeker zal gevraagd worden, uw spoor volgen; en zo u de goedheid wil hebben mij een kopie van uw brief te bezorgen, zal ik er mij strikt "et praecisis verbis" aan houden. Ik ben fier te Alassio een huis te hebben dat bestuurd wordt door de voornoemde Don Bosco; het is zeer bloeiend dank zij de goede en religieuze opvoeding aan de jongens en de kinderen van deze stad; maar het zou te wensen zijn dat de priesters die met het onderwijs belast zijn minstens hun studie in de moraaltheologie zouden voortzetten. Uwe Exc. zou dit op een goede manier aan Don Bosco kunnen meedelen.

In de maand december jl. werd ik lastig gevallen voor de klassen van mijn seminarie, zoals de bisschop van Vigevano en Mgr. de aartsbisschop van Genua; maar het onweer is, Goddank, voorbij, daar de rector aan de heer prefect heeft verklaard dat de klassen zeer oud zijn en dat de nieuwe bisschop... "nihil innovavit". Ik geniet niet meer van de Kanonikale prebende, die ik sinds 30 jaar in deze kathedraal had en word teruggebracht tot de koninklijke bewilliging zoals het ook gebeurd is met de zeereerw. aartsbisschoppen van Genua en Vercelli die van plan zijn dit voor het tribunaal te brengen om hun rechten van vreedzaam bezit te verdedigen; ik integendeel ben de grote ondankbaarheden, waaronder wij reeds te lijden hebben door het ontbreken van het "R. Exequatur" beu en denk dat het beter is dit te verzaken bij de H. Vader en de provisie te vragen. Nu kreeg ik het bericht van het verlies van portvrijheid met de burgerlijke autoriteiten, als bisschop zonder R. Placito; en ik denk dat het beter is daarop niet te antwoorden en te doen wat ik kan. Als u hetzelfde verbod zou krijgen en u het goed zou vinden in beroep te gaan, dan zou ik het ook doen.

Deze tegenslagen zijn op zichzelf niet zo erg, maar ik vrees dat er ons nog grotere moeilijkheden en onaangenaamheden te wachten staan; want ik heb van een deputé vernomen, dat er in het parlement in 1872 een sterke linkse partij was die de nieuwe bisschoppen wilde verbieden hun ambt uit te oefenen indien zij het R. Exequatur voor hun respectieve pauselijke Bullen niet bekomen hadden. De Heer laat het aldus toe en zijn H. Wil weze altijd volbracht "in omnibus et per omnia".

Toen wij theologie studeerden aan de Kon. Universiteit van Turijn leefden wij, mijn zeervereerde Mgr., veel rustiger en blijer; o zalige gedachtenis van die tijden.

Wil aanvaarden de gevoelens van mijn hoogachting en diepe verering die ik U steeds meer en meer toedraag.

Van Uwe Exc.

de zeer nederige en zeer toegewijde Dienaar
+ Anacleto Pietro, bisschop.

P.S. Ik heb uw heel schone brief gelezen over de opvoeding van de clerus en in de seminaries en ik dank U. Binnenkort zal ik de mijne verzenden voor de aanvang van uw bezoek.

2.

Memoriale van de Pr. G.B. Anfossi.

Vroeger werden zeven clerici uit de school van Don Bosco aangenomen als meesters of assistenten in het doofstommenhuis van deze stad; de voorzitter van de administratie, een leek die uitmuntte door zijn godsvrucht, zijn gehechtheid aan de godsdienst en zijn eerbied voor de clerus, alsook de andere leden, waren over geen enkele tevreden. Met het inzicht te bewijzen dat Don Bosco niet bekwaam is clerici op te voeden, verzekert Mgr. de aartsbisschop volgens een relaas van een "geloofwaardig persoon"

dat er wel zeven clerici uit het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, in het K. doofstommeninstituut bewijs gaven van "hoogmoed" en "opstandigheid".

1. In de veronderstelling dat het waar zou zijn, dan staaft dit feit de bewering van Monseigneur niet omdat er hier slechts sprake is van zeven clerici, daar waar Don Bosco al een duizendtal clerici aan de kerk schonk. Het is een particulier feit en dat laat geen algemene uitspraak toe. Het is niet omdat iemand zijn beklag doet over een paar kapelaans dat alle kapelaans opgevoed in het aartsbisschoppelijk seminarie van Turijn een slechte opvoeding zouden ontvangen hebben.

Nog eens, aangenomen dat het feit waar is, dan heeft Don Bosco daar geen schuld aan, maar de clerici daar zij niet meer onder zijn gezag noch onder zijn invloed staan.

2. Maar men loochent absoluut dat er in het K. doofstommeninstituut zeven clerici zouden geweest zijn uit het Oratorio van Don Bosco; meer nog, er is er nooit een enkele geweest.

3. Er zijn wel vier priesters geweest die in het Oratorio hun middelbare studies gedaan hebben en twee ervan ook hun filosofie en hun theologie, nl. Don Giambattista Anfossi, Don Turletti, Don Turchi en de theoloog Giuseppe Antonio Tresso. Zouden het dan deze vier priesters zijn en niet de gedroomde zeven clerici die bewijzen geleverd hebben van "hoogmoed" en "opstandigheid"? Is er een feit? Neen! Monseigneur zegt van wel en steunt daarvoor op het getuigenis van een "geloofwaardig" persoon.

4. Priester Giambattista Anfossi legt documenten voor die getuigen hoe hij zich gedurende de negen jaar, die hij in dit instituut doorbracht, gedroeg en speciale gelukwensen verdiende vanwege de directie.

Priester Giovanni Turchi bleef slechts korte tijd bij de doofstommen; na één jaar verliet hij hen, omdat deze bezigheid hem niet lag en omdat hij de belofte van de administratie om er eens Rector te worden niet zo vlug in vervulling zag gaan. Priester Don Turletti moest na weinige maanden de doofstommen verlaten; hij werd ertoe gedwongen door een ongemak waaraan hij vooral 's nachts onderhevig was als gevolg van het zittende leven, dacht men. De theoloog Don Giuseppe Antonio Tresso verliet het instituut, toen de administratie het besluit genomen had het personeel niet door het instituut te bezoldigen, uitgenomen de rector, de assistenten en het dienstpersoneel.

5. Door die tegenslag gebeurde er iets dat wellicht aanleiding gaf tot die bovengenoemde bewering te weten dat de veronderstelde zeven clerici bewijzen van "hoogmoed" en "opstandigheid" gegeven hadden. Zie hier! Aan theoloog Tresso werd meegedeeld huisvesting en pension te zoeken buiten het instituut, in het midden van het schooljaar. Het stipendium dat hem werd toegekend (1.000 lires per jaar) was niet voldoende om van te leven. Hij nam dus het besluit het instituut te verlaten en vroeg aan de administratie schadevergoeding, daar hij niet onmiddellijk een andere bezigheid kon vinden; in alle colleges werd ten andere het volledige stipendium uitgekeerd aan een leraar die het onderwijs moest verlaten, onafhankelijk van zijn eigen wil. De administratie weigerde, en hij bracht

dit voor het gerecht: het was kanunnik Caviassi, pro-kanselier van de curie die hem dit aanraadde. Deze is nu overleden. De administratie kreeg ongelijk en het kan zijn dat een van deze heren, allen burgers, die er deel van uitmaakten het aan Mgr. de aartsbisschop verteld heeft.

6. Maar de aartsbisschop die de feiten niet goed kende en wel iets durfde zeggen ten nadele van een zo verdienstelijke persoon als Don Bosco van het bisdom Turijn, veroordeelde zichzelf. En zie hier hoe. De twee priesters Antonio Tresso en Turletti hadden hun Latijnse studies en de filosofie bij Don Bosco gedaan; zij gingen, de ene naar het seminarie van Turijn, de andere naar dat van Giaveno, die beide afhangen van Monseigneur de aartsbisschop, en deden daar hun theologie; zij gaven er het bewijs van hun kerkelijke geest en werden dus tot de wijdingen toegelaten. De opvoeding van deze twee priesters "accepta est referenda" komt aan het seminarie en niet aan het Oratorio toe.

7. Maar nu nog wat meer. Theoloog Antonio Tresso was dus uit het doofstommeninstituut weggegaan zoals wij al zagen en had ziekenzorg als kapelaan op de parochie SS. Annunziata. Tot verwondering en verrassing van heel de clerus (niet omdat hij onbekwaam was of geen aanleg had, maar omdat hij nog zo jong was) werd hij door Monseigneur zelf tot aartsbisschoppelijk vicaris en deken van Lanzo benoemd, die tot een van de voornaamste parochies van het bisdom behoort. Welnu, men zou het geweten van Monseigneur de bisschop kunnen ondervragen en zeggen: geloofde Monseigneur ernstig dat theoloog Tresso, die een van de zeven veronderstelde clerici was, slecht door Don Bosco werd opgevoed en dat hij geen geest van "nederigheid" en "onderdanigheid" had (vooral vereist bij iemand die boven op de kandelaar wil staan) of niet? In het eerste geval, met welk een geweten benoemde Monseigneur theoloog Tresso zijn vicaris voor die voorname parochie van Lanzo? In het tweede geval hoe durfde Monseigneur een feit bevestigen dat niet bestaat, dat hij dus niet kende, ten nadele van een bloeiende religieuze congregatie en in de aanwezigheid van een zo verheven tribunaal?

8. En eindelijk zal het passend zijn te spreken over het ambt dat de drie andere priesters, van wie hoger sprake, op het ogenblik bekleeden. De priester Turletti is kapelaan op de parochie S. Simone e Giuda te Turijn; de priester Don Turchi is professor te Rome in een college dat onder de bescherming staat van Zijne Heiligheid; de priester Giambattista Anfossi onderwijst letterkunde aan het college S. Giuseppe te Turijn. Deze vier priesters genieten de hoogachting van de aartsbisschop zelf, die zonder hen te kennen, ze zo zwaar beledigde enkel met het inzicht hem te bekladden die hen op weg hielp om het goede te doen dat ze nu verwezenlijken.

4.

Diploma van medestichtend lid van de
Academie van de Subalpijnse Kerkelijke Geschiedenis.

Lat. tekst, vol. X blz. 1001.

5.

Handschrift van Mgr. Vitelleschi.

Zie eens het verschil van zienswijze: vijf gevallen aan de ene kant en vijf aan de andere.

Vragen van Don Bosco.

Met brief van 8 okt. vraagt Don
Bosco

Vragen van de Turijnse aartsbis-
schop.

In zijn brief van 23 sept. stelt
de aartsbisschop van Turijn,
nadat hij kennis genomen had van
het privilege op 10 juni aan de
rector verleend om de
wijdingsbrieven te geven, de vol-
gende vragen:

1. of de aartsbisschop aan de
overste van een religieuze con-
gregatie kan verbieden die clerici
en priesters in de congregatie aan
te nemen, die verlangen er deel
van uit te maken? (deze vraag
staat in verband met deze van de
aartsbisschop in Nr. 4).

1. Zijn de constituties van de
congregatie door Don Bosco ge-
sticht definitief goedgekeurd
door de H. Stoel?

2. Of de ordinarius gezag heeft
om een nauwkeurige ondervraging
over de roeping mag doen van
geprofeste religieuzen die reeds
verscheidene jaren in de congre-
gatie leven (men bedoelt hier niet
het examen van theologie).

2. Hoort deze congregatie nu bij
de religieuze orden? en is ze
bijgevolg rechtstreeks onderwor-
pen aan de H. Stoel en vrijge-
steld van de bisschoppelijke
jurisdictie?

3. Moet de overste van een ker-
kelijke congregatie de verklaring
afleggen, in de zin door de aarts-
bisschop bedoeld?

3. Heeft de bisschop de faculteit
niet meer om de kerken en de
huizen van zulke congregatie te
bezoeken?

4. Heeft de overste volgens het
Concilie van Trente en de verklarin-
gen van de BB. en RR. (Collectan.
257-313-303-430) het recht in een
van zijn huizen of colleges, leraren
bijeën te brengen voor retraits of
geestelijke conferenties?

4. Is het de rector toegelaten se-
minaristen aan te nemen, te laten
inkleden en professie te laten
doen of ook seminaristen als le-
raren, assistenten enz., zonder de
toestemming van de bisschop of
ook tegen de wil van de bisschop?

5. Mag de ordinarius tijdens de re-
traite van de religieuzen in eigen
persoon of door anderen een
onderzoek

5. Is het de rector toegelaten se-
minaristen in de congregatie op te
nemen aan wie de bisschop bevel

instellen over de predikanten,
biechtvaders en over deelnemers
die niet tot de congregatie behoren.

gegeven heeft het geestelijk
kleed af te leggen, omdat hij
hem niet bekwaam achtte voor het
priesterambt; en dit zonder de
toestemming en ook tegen de wil
van de bisschop?

Na deze vragen schreef Monseigneur de aartsbisschop van Turijn op 4 oktober naar de H. Vader om erover te klagen dat Don Bosco diocesane seminaristen buiten zijn weten en tegen zijn wil, in zijn congregatie opnam en ook hen die niet geschikt waren voor het priesterlijk ambt; hoewel hij hem gewaarschuwd had, meende hij toch het recht te hebben hen te aanvaarden. Deze manier van doen belette de aartsbisschop zijn clerus te vormen, omdat de jonge mensen, die niet onder zijn tucht wilden leven, gemakkelijk naar het salesiaans instituut overgingen ... en hij haalde enige voorbeelden aan. Hij herhaalde dat zij ook geen goed noviciaat doen en dat men ze niet tot goede en geleerde priesters opleidt. Daarom smeekt hij de H.V. "de salesiaanse rector absoluut te verbieden zijn seminaristen aan te nemen zonder zijn schriftelijke toelating, temeer als het om een seminarist gaat die op bevel van de ordinarius het geestelijk kleed moet afleggen".

Als een clericus echte roeping heeft zal hij het hem niet verhinderen, maar hij wil zulk een roeping onderzoeken en zijn oordeel erover uitspreken. Zie "Collect. blz. 724" die zulke vraag tegenspreekt.

N.B. Bened. XIV laat in zijn Constit. "Ex quo Dilectus" de toetreding tot de reguliere instituten aan de seminaristen vrij. Vervolgens vertelt hij het feit van een uitnodiging tot de retraite door Don Bosco, waarover Don Bosco zelf in zijn brief van 12 oktober spreekt. Hij noteert dat ze afgelast werd en dat een uitnodiging van zulke aard de rechten van de ordinarius aantast. Dit zal behandeld worden in het deel over "de dubbi" 4 en 5 van Don Bosco.

6.

Smeekschrift aan de H. Vader
voor de wijdingsbrieven "ad quemcumque Episcopum".

Beatissime Pater,
(Lat. tekst zie Vol. X, blz. 1003 en 1004).

7.

Voor de getuigschriften van de pastoors
en niet van de ordinarii.
(Lat. tekst, blz. 1004).

8.

Voor andere gunsten.

Zeer Heilige Vader,

Luigia Cataldi geb. Parodi werd met volledige blindheid geslagen, en moet in een landhuis te Sestri Ponente, bisdom Genua, verblijven. Tot haar grote troost had zij van U.H. de gunst bekomen om het H. Sacrament in haar publieke kerk te bewaren; elke dag wordt er de H. Mis opgedragen door een priester die enige kamers palende aan de kerk, bewoont.

Daar de tijd van de verleende gunst verlopen is, knielt zij nederig aan de voeten van U.H. om de vernieuwing van dezelfde gunst af te smeken tot Gods meerdere eer en tot verlichting van de vele kwalen waarmee de barmhartige God ze wilde bezoeken. Wat de aanpassing en het decorum van de kerk betreft, is zij bereid alles te doen wat de diocesane aartsbisschop zal voorschrijven of zelfs aanraden.

Zij vraagt uw apostolische zegen en hoopt de gunst te bekomen.

Zeer Heilige Vader,

Ridder Giuseppe Fissore, dokter en professor in de medicijnen en de chirurgie aan de universiteit van Turijn is een heel vrome christen die zijn talent en zijn goederen gebruikt ten voordele van de katholieke godsdienst. Zijn gezin en hij in het bijzonder hebben door hun werk en aalmoezen bij vele gelegenheden het Oratorio van de H. Franciscus van Sales geholpen.

Hij heeft drie broers die ijverig priesterwerk verrichten; één onder hen is de aartsbisschop van Vercelli.

Het zou voor allen een zeer grote troost zijn, indien Uwe Heiligheid hem wilde vereren met de titel van Commandeur van St.-Gregorius de Grote of met een andere titel die U.H. goedvindt.

Vraagt de gunst en knielt aan uw voeten neer,

De nederige smeker
Giovanni Bosco, priester.

Zeer Heilige Vader,

Alessandro Sigismondi, majordomus van het huis van Torre de'Spetchi en van kard. De Silvestris, verklaart U.H. eerbiedig dat zijn echtgenote Mathilde sinds vele jaren zeer zwak van gezondheid is, zodat ze niet zonder grote moeite naar de kerk kan gaan en ook tot haar grote droefheid soms haar religieuze plichten niet kan volbrengen.

Daarom smeekt zij U.H. hem de gunst te verlenen van een privé-oratorio ten voordele van zichzelf, zijn echtgenote en dienstbode, met het voorrecht er ook de H. Communie te mogen ontvangen.

De kamer en het altaar zullen ingericht worden met het decorum door het kerkelijke gezag vereist.

Zeer Heilige Vader,

Zuster Maria van het H. Sacrament, overste van het klooster van de Gedurige Aanbidding te Turijn deelt U.H. mee dat vele stoffelijke en morele ongelukken deze religieuze familie getroffen hebben en dat zij ook de troost niet meer hebben de inkleding en de professies te kunnen doen in de kerk waar het vroeger gebeurde.

In de grote ellende waarin zij nu verkeren, vragen zij U.H. hun minstens deze troost te willen verlenen van een privé-oratorio met de toelating er het H. Sacrament te bewaren en er de H. Communie uit te reiken zowel aan gezonden als aan zieken.

Men zal alles onderhouden wat voorgeschreven is voor het decorum van de plaats en het altaar en de kerkelijke overste zal onmiddellijk op de hoogte gebracht worden, als de gunst verleend wordt.

Samen met haar religieuzen aan de voeten van U.H. neergeknield, smeken zij uw apostolische zegen af en hopen de gunst te bekomen.

Turijn, 25 maart 1874.

H O O F D S T U K VIII.

LERAAR EN VADER

1871-74.

- 1) Onvergelijkelijk! - 2) De bezoeken aan de huizen. -
- 3) Met allen. - 4) Programma van christelijk leven voor de leerlingen. 5) De "avondwoordjes". - 6) De "jaarspreuken". -
- 7) Confidentiële wenken aan de directeurs en regels tot uitleg en aanvulling. - 8) Raadgevingen en particuliere waarschuwingen. - 9) Rendiconti en beslissingen van de algemene en de herfstconferenties. 10) Tijdens de retraite. - 11) De religieuze staat volgens de opvatting van Don Bosco. - 12) Andere waardevolle herinneringen. - 13) De omzendbrieven.

Wie het leven van Don Bosco goed bestudeert om grondig zijn karakteristieke deugden te kennen zal in dit hoofdstuk van het Xde boekdeel van de "Memorie Biografiche" dat de titel draagt van "Leraar en Vader", alles vinden wat kan bijdragen om beter zijn buitengewone wijsheid en vaderlijke goedheid te begrijpen.

Hier treffen wij inderdaad verscheidene veelzeggende episodene en vele aansporingen aan die gedurig uit zijn hart opborrelden voor iedereen en met iedereen bij elke gelegenheid, speciaal bij zijn bezoeken aan de huizen. Hier zullen wij ook een lange reeks documenten publiceren die ons zoals in de vorige boekdelen, zijn liefdevolle en onophoudelijke ijver tonen om de jongens in de godsvrucht en de deugd op te voeden door zijn "avondwoordjes" zijn "jaarspreuken" en zijn "aanbevelingen" voor de vakantie en die ons duidelijk wijzen op zijn intense en wijze werk dat door hem van 1871 tot 1874 volbracht werd om zijn geestelijke zonen aan te moedigen in de stipte beleving van het religieuze leven.

Ook hierin vond hij het beter langzaam en slechts stap voor stap vooruit te gaan; want het spreekwoord zegt: "Wie te veel hooi op zijn vork neemt, houdt het niet uit"; daarbij herhaalde hij dikwijls: "het betere is de vijand van het goede". Kard. Cagliero heeft het zo dikwijls gezegd:

"Als Don Bosco ons onmiddellijk en duidelijk gezegd had dat hij van ons religieuzen wilde maken, zou er waarschijnlijk niemand in het Oratorio gebleven zijn om salesiaan te worden!" en ook in de jaren dat hij zo hevig werkte om de definitieve goedkeuring van de constituties te bekomen, ging hij altijd met de grootste discretie vooruit.

Wij zullen hier dan ook de "Confidentiële aanbevelingen" aanhalen die hij in 1871 en daarna nog twee- of driemaal aan de directeurs zond, om in zijn huizen dat dierbaar en heilige familieleven te doen heersen zoals het in het Oratorio altijd beleefd werd; - vervolgens de belangrijke verslagen van de "Algemene conferenties"; die een of meer keren per jaar plaatshadden; - en dan de overvloedige en interessante herinneringen aan zijn heilig apostolaat te Lanzo tijdens de retraites, wanneer hij preekte, biecht hoorde en een particulier onderhoud had met alle medebroeders; - en tenslotte zeven eenvoudige, prachtige "omzendbrieven", waarin hij het levensprogramma van de salesianen uittekende.

Wij zijn aan een zeer interessante periode gekomen van het leven van de heilige stichter. Zij zal aan allen, die van zijn geest moeten leven en vooral aan allen die anderen moeten leiden en zijn voetstappen moeten volgen, dierbaar en voordelig zijn.

1) Onvergelijkelijk!

Op ieder ogenblik, overal, in elke omstandigheid, was de goedheid van Don Bosco iets bijzonders.

Omstreeks 1871 kwamen Francesco Alemanno, een jonge arbeider, geboren te Villa Miroglio (Monferrato) die met de familie te Turijn was komen wonen, regelmatig naar het zondagsoratorio. Zijn vader was koster in de kerk van de "Immacolata" te Borgo San Donato en hij ging elke dag de mis dienen in het "Istituto Buon Pastore". Op uitnodiging ging hij naar het Oratorio waar hij reeds de eerste dag Don Bosco leerde kennen. Het was de dag van de prijsuitdeling die door de heilige zelf gehouden werd. Na de godsdienstoefeningen was er ook een kleine loterij waar Alemanno een das won. Onmiddellijk deed hij hem om de hals en Don Bosco vroeg hem:

- Hoe heet je?

- Francesco Alemanno.

- Kom je reeds lang naar het Oratorio?

- Dit is nu de eerste keer!

- Ken je al iemand?

- Ik ken de priester die alle dagen de Mis gaat opdragen in de "Buon Pastore".

- En Don Bosco, ken je die?

De jongen aarzelde een beetje; daarna sloeg hij schuchter de ogen op en zegde:

- U bent Don Bosco!

- Maar ken je hem?

- Nu wel, ja!

- Je zult Don Bosco goed kennen indien je hem goed laat doen aan je ziel.

- Dat zoek ik precies: een vriend die voor mij zorgt.

- Zie je, besloot Don Bosco, deze avond heb je een das gewonnen, en daarmee zal ik je zo aan het Oratorio binden dat je er nooit meer zult weggaan.

Inderdaad! De jongen begon intens het Oratorio te bezoeken, en werd al spoedig lid van de vrome sociëteit. Onmiddellijk daarna legde hij de eeuwige geloften af en stierf op 5 sept. 1885. Don Francesca publiceerde in 1893 zijn biografie in een aflevering van de "Letture Cattoliche". Op bijzondere wijze illustreerde hij de jeugd-jaren van de overledene.

In 1871 werd Paolo Perrona als student aanvaard. Hij kwam uit Valperga Canavese en was elf jaar oud. Hij was eerder schuchter en daar hij niemand kende bleef hij meestal alleen staan terwijl hij in de ontspanning van de anderen een verzet vond voor zichzelf. Op zekere ochtend na de H. Mis en tijdens het ontbijt stond hij naar gewoonte tegen een pilaar geleund; dan zag hij een priester uit de kerk komen die onmiddellijk door een groep jongens omringd werd; al glimlachend groette hij iedereen, ondervroeg hen en had voor iedereen een goed woordje.

Wie mag dat zijn, vroeg Perrona zich af.

Hij ging naderbij en hoorde hem aan een andere nieuweling het $a + b - c$ uitleggen. (1) "Indien je een vriend van Don Bosco wil zijn, zorg er dan voor een $a + b - c$ te zijn. En weet jij wat dit betekent?... Ik zal het je zeggen, ging Don Bosco verder. Weest allen a , d.w.z. blijmoedig (allegri), plus b , deugdzaam (buono), min c , slecht (cattivi). Ziedaar het recept om vrienden van Don Bosco te zijn."

De kleine Perrona dacht bij zichzelf: - Zou dat misschien Don Bosco zijn? Maar hij had de tijd niet meer zich nog verder vragen te stellen, want Don Bosco keerde zich vol genegenheid naar hem toe.

- Wie ben je, mijn beste? Sinds wanneer ben je hier?

- Ik heet Paolo Perrona, uit Valperga, en ik ben al twee of drie dagen hier.

- Wil jij ook een vriend van Don Bosco zijn?

- Zeker zou ik dat willen, maar ik weet nog niet wie hij is.

Bij dit naïeve antwoord begonnen al zijn makkers te lachen en zegden hem fluisterend dat Don Bosco zelf voor hem stond. Hierop nam Perrona zijn muts af en opende hem in volle vreugde zijn hart tot vertrouwen; hij zei hem dat hij verlangde zijn vriend te worden en dat hij daarvoor van huis naar hier gekomen was, en dat zijn pastoor gezegd had hem te groeten.

(1) Cfr. Biografie van de in 1885 overleden salesianen. S. Benigno Canavese, 1890, Typografie en Libreria salesiana, blz. 72.

- Goed zo, zegde Don Bosco, ik ben blij met wat je mij zegt, en nu weet je wie Don Bosco is?

- U bent Don Bosco.

- Weet jij wat hij van zijn jongens verlangt?

- Dat wij allen a + b - c zouden zijn.

- Bravo! Indien je dit werkelijk zult doen, zullen we zeker goede vrienden worden.

Don Bosco zou hem zeker nog iets anders gezegd hebben, maar op dit ogenblik naderde iemand om hem te spreken, en Don Bosco voegde er nog dit aan toe: "Vraag maar aan deze hier, hoe je doen moet om bij Don Bosco te komen." Daarna ging hij met de bezoeker de trap op tegenover de portieken. Glimlachend volgde hij hem nog met de blik, waaruit de vreugde van de ziel straalde.

Toen Don Bosco weg was, zag hij naast zich een jongen die hem gezelschap hield, hem naar zijn naam vroeg, hoelang hij al in het Oratorio was en andere dergelijke dingen. Toen vroeg hij hem hoe hij Don Bosco kon bereiken. De makker nam hem glimlachend bij de hand en zei: - Zo je wilt zal ik je er dadelijk naar toe brengen. Hij bracht hem naar de sacristie en wees hem een mooie zetel aan onder een groot kruisbeeld tussen twee lange knielbanken; dan zei hij hem dat Don Bosco daar biecht hoorde en dat hij hem daar kon verwachten.

Hij dankte hem hartelijk en van toen af wilde hij zich voorbereiden om "met Don Bosco te spreken", zoals ze overeengekomen waren. Inderdaad, 's anderendaags 's morgens (dat was voor hem het eerste geluk van zijn leven in het Oratorio) ging hij bij Don Bosco voor de eerste keer te biecht, bij hem die zijn weldoener, zijn vader, zijn vriend, zijn alles zou zijn om hem naar God te leiden."

Op de eerste dagen van augustus 1872 kwam Francesco Picollo, uit Pecetto Torinese, voor het eerst in het Oratorio. Don Bosco was afwezig, en intussen sloot hij vriendschap met de medebroeder Don Pietro Racca; toen Don Bosco terug was, stelde hij hem de jongen voor. Franceschino was verlegen en verborg zich achter Don Racca; maar lachend riep Don Bosco uit: "Kijk eens, mijn beste, ben je bang voor Don Bosco? Blijf rustig bij Don Racca, dat doet mij veel plezier." Later werd Don Racca naar het huis van Sampierdarena verplaatst, en Picollo was zo bedroefd dat hij niet ophield met wenen. Don Bosco liet hem zeggen dat hij naar Don Racca mocht gaan. Onmiddellijk werd de jongen rustig, en zegde dat hij gelukkig was bij Don Bosco te kunnen blijven. Hij zou de goedheid van de heilige op bijzondere wijze ondervinden toen hij de tweede gymnasiumklas volgde.

Hij vertelt: "Op zekere dag kwam mijn goede moeder mij bezoeken, tijdens de speeltijd na het middageten en sprak mij over haar zorg. Zij had aan Don Bologna, prefect van de externen, uitstel gevraagd voor het betalen van het weinig kostgeld dat er moest betaald worden tot na de verkoop van de wijn. Maar Don Bologna had geantwoord: "Indien u niet betaalt, zal ik uw zoon wegsturen."

Mijn moeder weende bij die bedreiging; daar ik naar de klas moest, liet ik haar in die toestand achter. Na de les werd ik tot mijn verwondering bij de portier geroepen; mijn moeder was nog niet vertrokken en wilde mij terug zien. Ik vond ze daar gelukkig en zegevierend als iemand die een overwinning behaald heeft; zij wilde mij weerzien en zei: "Luister Cecchino, nu ween ik niet meer, en jij ook niet, wees blij want ik ben bij Don Bosco geweest en die heeft mij geantwoord:

-Luister, moeder, ween niet en zeg aan uw zoon dat, indien Don Bologna hem via de ingangdeur wegzendt, hij door de kerkdeur terug kan binnenkomen. Don Bosco zal hem nooit wegzenden!"

Hetzelfde gebeurde dat jaar ook met een andere leerling die later ook salesiaan werd, Eusebio Calvi uit Palestro. De jongen was ten eerste terneergeslagen en bezorgd omdat zijn familie omwille van ernstige economische moeilijkheden het nodige kostgeld niet kon betalen. De prefect, Don Bologna, hield zich aan de voorschriften van Don Bosco en schreef aan die familie dat, indien zij niet betaalden, ze hun zoon moesten terughalen. Eusebio wist dat slechts Don Bosco dit in orde kon brengen door hem de schuld kwijt te schelden, zoals hij dat gewoonlijk deed wanneer hij dat nodig achtte. Hij had echter de moed niet om naar Don Bosco te gaan. Op zekere dag kwam de heilige hem tegen, en ziende dat de jongen stil en droevig was vroeg hij hem:

- Wat is er aan de hand?
- O, Don Bosco, mijn ouders kunnen het kostgeld niet meer betalen en Don Bologna heeft hun een brief geschreven...
- En dan?
- Hiermede ben ik verplicht mijn studies te onderbreken.
- Ben je de vriend van Don Bosco?
- O, ja
- De zaak zal dus gemakkelijk opgelost worden. Schrijf aan je vader dat hij over het voorbije niet moet dubben, en wat de toekomst betreft zal hij betalen wat hij kan.
- Maar mijn vader zal met een dergelijke voorwaarde niet tevreden zijn. Hij wil wel betalen en zal tevreden zijn indien hem die verplichting wordt opgelegd...
- Hoeveel betaalde hij per maand?
- Twaalf lires!
- Welnu, schrijf dan dat je pension op vijf lires per maand is vastgesteld, en dat hij die zal betalen... indien hij kan...

Bij deze woorden begon Calvi te wenen van blijdschap. Don Bosco gaf hem toen een briefje voor Don Rua om alles in orde te brengen. Op die manier kon de jongen zijn studies voortzetten; hij werd salesiaan en priester.

Hoeveel duizenden leerlingen ontvingen een dergelijk teken van vaderlijke genegenheid.

Voor allen, ook voor de eenvoudige aspiranten van de vrome sociëteit was hij buitengewoon liefdadig. Tijdens de herfst van 1872 was hij voor enkele dagen te Peveragno waar hij door een apotheker werd aangesproken, een zekere Angelo Lago. Deze werd zo aangetrokken door de persoon van Don

Bosco dat hij besloot zijn apotheek op te geven en salesiaan te worden. Hij bracht Don Bosco, die een door hem aanbevolen jongen aanvaardde, al het geld dat hij had kunnen bijeenkrijgen. De heilige had in die dagen veel geld nodig om verder te raken. De goede apotheker hield hem op de hoogte van zijn plannen, maar Don Bosco raadde hem aan voorzichtig te zijn en discreet te zijn:

" Dierbare Angelo Lago, (1)
"
" Mijn beste gelukwensen voor de verdeling en de verkoop
" van de apotheek. In deze zaken moet men grote offers brengen om
" de christelijke liefde te bewaren, en zich zonder eigen interes-
" se te doen kennen.
" Breng gerust de kleine Maccagno met je mee. Het huis en
" de (nieuwe) sacristie zijn volledig bezet, maar we zullen wel zien
" dat ook dat in orde komt. Met de Perevagnezen maak ik alle
" mogelijke uitzonderingen. Dat hij alleen de gewone uitzet
" meebrengt. God zal wel voor de rest zorgen.
" Ik dank dat het goed zou zijn een gevolmachtigde voor
" de verkoop en de administratie van je zaken aan te stellen om niet
" op elk ogenblik gestoord te worden. Zoek echter een duif die
" geen sperwer kan worden. Dat het een persoon weze die je goed kent.
" Hoeveel dingen zijn er in dat huis niet te doen. Gebruik
" het geld dat je ontvangt zo je dat nodig hebt. Zo niet breng het
" mee wanneer je komt. Met dat geld kunnen wij enkele clerici van
" de congregatie vrijkopen van de militaire dienst dit jaar, en
" dan moeten we daarvoor geen lening aangaan.
" Doe veel groeten aan de heer deken, D. Schez, aan de beste
" Don Luigi en aan de heer Campana. Zeg aan allen dat wanneer ik
" een volgende keer naar ginds kom, ik mij zal hoeden voor Giro,
" die nog iemand, die met beide benen in de werkelijkheid staat,
" in de war zou brengen.
" God zegene ons allen, bid voor mij die vol broederlijke
" liefde en genegenheid in J.C. ben
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.
" Turijn, 5-11-72.

De apotheker Angelo Lago kwam dat jaar naar het Oratorio en werd lid van de sociëteit; op aanraden van Don Bosco begon hij toen zijn theologische studies, en op zijn 43ste jaar werd hij priester gewijd en was een heilige bedienaar van de Heer. Hij was diep gelovig en nederig; bij het lezen van de H. Mis of bij het bidden van zijn brevier, of bij het bijwonen van de kerkelijke diensten en het luisteren naar het woord van God, scheen hij een engel; ook buiten de kerk, in heel zijn houding en zijn manier van doen gaf hij getuigenis van ware deugd.

(1) In het origineel leest men Laghi, klaarblijkelijk had hij de naam niet goed verstaan ofwel was hij hem vergeten.

Hij was de helper van Don Rua toen deze prefect was en daarna vicaris en later eerste opvolger van Don Bosco werd. Zijn werkzaamheid en voorzichtigheid waren eerder enig dan zeldzaam. Nooit veroorloofde hij zich enig vermaak en nooit zegde hij één woord te veel. Steeds werkte hij intens en besteedde hieraan ook vele uren van de nacht. Niettegenstaande dit zware programma was hij een en al versterving bij het eten, ook al had hij een delicaat gestel. Zijn enige ontspanning bestond in een wandeling van enkele minuten, gewoonlijk in gezelschap van een medebroeder, na het middag- en na het avondmaal. Hierbij ontbrak nooit het bezoek aan het H. Sacrament. En terwijl hij zo streng was voor zichzelf, was hij vol goedheid voor de anderen en had voor allen steeds delicate attenties. Hij ontving allen met een buitengewone vriendelijkheid.

Bij zijn dood op 14 maart 1914, (hij stierf van de ouderdomsziekte) hoorde men eenstemmig uitroepen: "Een heilige is gestorven! Zo Don Lago niet onmiddellijk naar het paradijs is gegaan, wie zal er dan wel naar toe kunnen?"

Nadat de clericus Giuseppe van Bolero (Alessandria) zijn driejaarlijkse geloften had afgelegd, wilde hij zijn ouders gaan bezoeken. Don Bosco schreef hem volgende vriendelijke brief:

" Dierbare Giulitto,
"
" Ik sta je een week vakantie toe op voorwaarde dat je stu-
" deert, braaf weerkeert en je bezighoudt met een brave leerling te
" zoeken en je familieleden en vrienden te heiligen. Groet je ouders
" en vooral van mijnentwege de kanunnik die je aan het huis van Val-
" docco heeft aanbevolen.
" God zegene je, bid voor mij die ben
"
" je zeer toegenegen in J.C.
" Lanzo, 26-9-71. Giov, Bosco, priester.

Ook al had de clericus Giuseppe Ronchail te Alassio nog maar de kleine wijdingen ontvangen, toch maakte hij al deel uit van het kapittel van het huis. Op de vooravond van zijn subdiaconaat twijfelde hij echter nog om de stap te zetten, en deelde zijn onrust aan Don Bosco mee die hem antwoordde:

" Dierbare Ronchail,
"
" Niet dubben over wat je mij schrijft. Daar de duivel de
" partij verloren heeft, wil hij het anders proberen. Let daar ech-
" ter niet op en ga rustig je wijding tegemoet zoals ik je reeds
" woordelijk heb gezegd.
" Ik zal je aan de Heer aanbevelen. Groet voor mij de direc-
" teur, en bid voor mij, die met genegenheid ben
" je zeer toegenegen in J.C.
" Turijn, 5.3.1872. G. Bosco, priester,

De 16de van die maand werd Ronchail subdiaken, in mei diaken, in september ontving hij het priesterschap en in oktober werd hij prefect van het college.

Don Giovanni Garino was catechist te Alassio én had op 5 april 1860 de driejaarlijkse geloften afgelegd. Hij twijfelde of hij zijn eeuwige geloften reeds zou kunnen doen. Don Bosco schreef hem:

" Dierbare Don Garino,
"
" Daar je geen moeilijkheden noch gedachten hebt die tegen
" je roeping ingaan, kan je heel gerust je eeuwige geloften afleg-
" gen. Blijf voor mij bidden, voor mijn lichamelijk welzijn, maar
" vooral voor mijn zieleheil.
" Groet voor mij de directeur en de andere medebroeders,
" en geloof mij
" je zeer toegenegen in J.C.
" Turijn, 21.3.72. G. Bosco.

De volgende maand legde Don Garino zijn eeuwige geloften af.

Mgr. Costamagna getuigde van Don Bosco: "Indien alle salesianen zijn liefdevolle zorgen moesten publiceren, zouden zij heel wat boekdelen moeten schrijven over hem die leefde als de goddelijke Zaligmaker - pertransiit bene faciendo -." (1)

Al onze zorgen en al ons lijden werden de zijne, ook als hij wist dat deze meer de vrucht van inbeelding dan wel werkelijkheid was. Hij stond altijd alles toe als het niet schadelijk was voor het stoffelijke of geestelijke welzijn van onszelf of van de communiteit. Hij zegde gaarne "ja", voor zoverre het kon. "Neen", sprak hij nooit onmiddellijk uit, om ons geen pijn te doen. Maar als het moest, werd dat nochtans zonder omwegen gezegd. Hij wist heel goed dat de onbeslistheid en aarzeling de oversten en de onderdanen doen lijden.

Hij bestudeerde de manier waarop hij ons het leven, de studie en het werk kon veraangenamen, met religieuze feesten, wandelingen, toneel en ander vermaak, steeds afwisselend, maar onschuldig. Hij wilde dat wij goed voor onze gezondheid zouden zorgen: zij is geen persoonlijke eigendom, maar behoort aan de congregatie. Daarom verlangde hij dat wij tocht en vochtigheid zouden vermijden, niet stil in de zon zouden staan, vooral tijdens de maanden met een "r". "Mensibus erratis, in sole ne sedeatis." (2); niet van de ene warme plaats naar een koude zouden overgaan zonder

(1) Cfr. Hand. X, 38.

(2) Don Costamagna schreef: "... Hier in Amerika zou hij misschien "non erratis" gezegd hebben.

de nodige voorzorgen; niet op een koude plaats zouden blijven als wij bezweet zijn; niet te veel zouden eten en drinken en ook niet te weinig; niet nodeloos de stem zouden verheffen bij het preken of les geven enz.; niet onmiddellijk na het eten ons met studie zouden bezighouden; niet te weinig zouden slapen (hij herhaalde dikwijls: "septem horas dormivisse, satis juveni senique", maar aan de directeurs liet hij de keuze tussen een uur minder of meer, naargelang de omstandigheden).

Wij mochten ons niet aan melancholie overgeven; zij is de sluipende ziekte van de bloeiendste gezondheid. Tenslotte wees hij op een overdreven zorg voor de eigen gezondheid, door het misbruik van pijnstillende middelen en andere geneesmiddelen, die nadelig zijn voor de gezondheid, volgens het spreekwoord: "Qui medice vivit, modice (of miserrime) vivit." (1).

2) Bij de bezoeken aan de huizen.

Bij iedere gelegenheid hoorde men van de heilige de meest wijze raadgevingen, die rechtstreeks uit zijn hart kwamen. Maar dit gebeurde op een bijzondere wijze tijdens de onderhoudjes en conferenties die hij voor de medebroeders hield bij zijn bezoeken aan de verschillende huizen.

Het is niet gemakkelijk hier de juiste draagwijdte van zijn apostolaat bij die bezoeken te beschrijven die zijn vermoeyenis erg deden toenemen, maar ook blijkt gaven van zijn grote liefde; en, zoals wij hem bij zijn verschillende stichtingen bewonderd hebben, zo zullen wij hem nu als een uiterst zachtmoedige en zeer bezorgde vader voor zijn zonen beschouwen. Hij kende hun noden en wilde hen persoonlijk opvrolijken en aanmoedigen.

Bij zijn aankomst wilde hij geen feestelijkheden of uitnodigingen, "om geen tijd te verliezen" zoals hij zegde. Maar hij wilde alles zien, en nagaan en gemoedelijk met allen spreken; oversten en leerlingen ontvingen hem dan ook steeds met een niet te overtreffen jubel en vreugde.

Don Luigi Piscetta getuigde: "Bij zijn aankomst in een huis was steeds zijn eerste vraag, "of er misschien zieken waren", en die ging hij dan onmiddellijk bezoeken. Hij had voor hen werkelijk een moederlijke genegenheid en ging na of zij al het nodige hadden."

Hetzelfde deed hij voor ziekelijke en ook voor de gezonden. Spaarzaamheid, ja, maar ook grote naastenliefde", hoorde men hem dan zeggen. "Dat men alle zorg voor hen overhebbe" hetzij bij de voeding, de kleding, en tenslotte bij alles wat zij nodig hebben."

De eerste avond groette hij na de gebeden opnieuw de gemeenschap, en dit met zeer eenvoudige en hartelijke woorden.

(1) Cfr. Mgr. Costamagna: "Vertrouwelijke brieven aan de directeurs van de salesiaanse huizen in het vicariaat van de Stille Zuidzee". Santiago, Escuela Tipografica Salesiana. 1901, blz. 109.

Te Lanzo begon hij eens op de volgende wijze:
"Ik heb het college van Borgo S. Martino bezocht en wij hebben veel over u gesproken en zoveel mooie dingen gezegd die hier niet moeten herhaald worden. De jongens daar hebben mij onder andere gevraagd: "Houdt men te Lanzo zoveel van Don Bosco als wij hier? En bidden ze voor hem zoals wij? En doen zij ook alles om zijn troost te zijn zoals wij dat doen?"

Met deze woorden begon hij zijn toespraak, die met de meeste eerbied en aandacht aanhoord werd. Zo wilde hij hen zeggen wat hem zo na aan het hart lag: dat zij ervoor zouden zorgen steeds in de genade Gods te leven. En de volgende morgen als bij toeval de oefening van de goede dood gehouden werd, of een speciaal feest gevierd, dan werd zijn biechtstoel belegerd, want allen wilden bij hem te biecht gaan.

Na de gebeden kwamen de medebroeders voor een bijzondere conferentie bijeen, terwijl aan een andere clericus het toezicht over de slaapzalen werd toevertrouwd. In deze conferenties behandelde hij het ene of andere belangrijk onderwerp en gaf hij aan allen zó praktische raadgevingen dat wij het als een plicht aanzien deze te herinneren.

In die tijd waren er nog maar weinig huizen en het grootste gedeelte van de medebroeders bestond uit clerici die op eigen krachten studeerden, de jongens assisteerden en les gaven. Don Bosco gaf hen de volgende aanbevelingen:

- "De clerici moeten de jongens eerbied voor hun oversten aanleren door hun uiterlijke eerbied, door hun groet en hun vertrouwen."
- "De oversten moeten zich nooit bezorgd tonen voor dingen van weinig of geen belang. Dat zij kalm wezen, tijd nemen, wachten en onderzoeken alvorens aan de een of andere zaak belang te hechten. De leraren moeten eraan denken dat de school slechts een middel is om goed te doen. Zij zijn als pastoors in hun parochie, als missionarissen in het missiegebied. Nu en dan zullen zij de christelijke waarheid doen uitkomen, over de plichten jegens God spreken, over de sacramenten en de godsvrucht tot O.-L.-Vrouw; in één woord: hun lessen moeten christelijk zijn. Zelf zullen zij zonder schroom en liefdevol hun leerlingen tot een christelijk leven aansporen. Dit is het grootste geheim om de genegenheid en het vertrouwen van de jeugd te winnen. Wie verlegen is om tot de godsvrucht aan te sporen, is niet waardig te onderwijzen; de jongens zullen hem misprijzen en hij zal schade doen aan de harten, die hem door de goddelijke Voorzienigheid zijn toevertrouwd."
- "Dat geen enkele medebroeder ooit een misprijzend woord over of afkeuring van een andere medebroeder late horen, vooral niet in aanwezigheid van de leerlingen; zoniet "regnum divisum desolabitur". Dat men de gebreken bedekke en elkaar verdedige en nooit een "air" van populariteit aanneme die slechts ontgoocheling tot gevolg heeft."

- "Niemand zal het voedsel of de schikkingen van de overste in het bijzijn van de jongens bekritisieren, want dat geeft aanleiding tot gemopper; van het gemopper komt de immoraliteit en dus de vernieling van de ziele; en wat een rekenschap zal men dan aan de Heer moeten afleggen! Wat een slecht voorbeeld van naastenliefde, gehoorzaamheid en versterving zouden wij dan wel geven?..."

- "Stiptheid en regelmatigheid bij de assistentie in de kerk, de studie-zaal, als de jongens in rijen gaan, op de slaapzalen, tijdens de wandelingen en de recreatie.

- "In de kerk moeten allen aanwezig zijn: clerici en priesters, zonder één enkele verontschuldiging. De priesters zullen de H. Mis vóór of na die van de communiteit opdragen; intussen zullen zij die ze reeds gelezen hebben hun dankzegging doen en de anderen bereiden zich voor of bidden hun brevier. Dat is een strikte plicht voor hen zelf, en ook opdat de jongens zich goed zouden gedragen en goed bidden. Het voorbeeld is steeds de beste leraar. Dat men hiervan bij elk maandelijks rendiconto een bijzondere vermelding make.

- "Assistentie in de studie. Niet alleen stilte, maar vóór alles moraliteit. Hoe kunnen verscheidene honderden jongens door slechts één persoon gesurveilleerd worden? Bijgevolg mogen hulpassistenten en ook zij die moeten studeren hun plaats niet verlaten. Onze uitvluchten zullen achteraf door God geoordeeld worden. Wat een kwaad kan er ontstaan bij gebrek aan assistentie in de studiezaal!...

- "Assistentie in de rijen." Eén assistent aan het hoofd en steeds één op het einde van de rij. Allen die op dat ogenblik vrij zijn moeten, zoals zij die assisteren, de stilzwijgendheid onderhouden; zoniet zullen de jongens hiervan gebruik maken om ook onder elkaar te praten, en wie weet waarover...

- "Assistentie op de slaapzalen." Geen enkele assistent zal een grote cel hebben om er zijn boeken te plaatsen en te studeren. De slaapkamer is geen studieplaats; men zou er overdreven licht gebruiken. Men moet onze regels volgen, zoniet, wee de moraliteit! Men zorge voor de stilte en late de jongens nooit alleen op de slaapzalen.

- "Assistentie tijdens de wandelingen": in zoverre het mogelijk is zullen de jongens in rijen van vier gaan. Zo zal het ene afhankelijk zijn van het andere. Men late nooit fruit of andere eetwaren of wat ook kopen, want daardoor komt het dat zij geld op zak houden. Zij zouden koopjes sluiten of zelfs ook stelen, en brieven, die ook wel minder goed zijn, verzenden. Men late hen nooit toe zich uit de rijen te verwijderen tenzij uit noodzaak, maar slechts dan alleen. Wat een zonden kunnen er alzo begaan worden, wat een slechte praat gehouden en zelfs wat een gesprekken met vrouwelijke personen!...

Men late dus nooit aankoop van wijn of likeur toe, en ook het roken niet. De rook ontsteekt de ingewanden.

Op donderdag mag niemand, behalve zij die de wandeling van de jongens vergezellen, zonder toelating van de prefect of de directeur het huis verlaten en in herbergen of in privé-huizen gaan. De directeur zou een hulp kunnen nodig hebben en weet dan niet waar hij iemand kan vinden. Daarbij moet de gehoorzaamheid alles heiligen.

- "Assistentie tijdens de recreatie." Opletten voor de groepjes en op een verstandige manier er bij gaan staan en het onder een of ander voorwendsel uiteen doen gaan: bijvoorbeeld iemand een boodschap laten doen, een boek laten halen enz.

Zelfs de clerici mogen niet te veel bij elkaar staan praten. Waarover hebben zij zoveel te praten?... Het zal steeds mopperen zijn.

- "Assistentie in de klas." Men zal de handen steeds op de lessenaars laten houden, hen nooit alleen laten, wanneer iemand de les gegeven heeft en de volgende leraar niet dadelijk komt; dat hij geduld hebbe en het klaslokaal niet verlate.

Indien alle directeurs notitie van deze raadplegingen genomen hadden, zoals Don Lemoyne, zouden wij de mooiste en authentiekste didactische illustratie van het opvoedkundige systeem van onze onvergelykelijke leraar en Vader bezitten.

- "Hier volgen nog andere raadgevingen die men nooit mag vergeten. Het betreft de wijze van straffen, het vluchten van gemopper en de voorzichtige gereserveerdheid die men in sommige gevallen moet aanwenden.

"De assistenten zullen nooit straffen maar verslag aan de overste uitbrengen." Zo zullen ze hatelijkheden vermijden en zich niet vergissen. Men straffe nooit wie in de klas te kort komt tegenover de assistent, zonder er eerst met de leraar over te spreken. De fouten bedreven buiten de school gaan de prefect aan. Toch moet een tekort aan eerbied tegenover de assistent streng gestraft worden.

Indien een jongen omwille van een nalatigheid uit de klas wordt gezonden, zullen de prefect of de studieleider de leraar ervan overtuigen de leerling weer te aanvaarden; men geve de schuldige de nodige vermaningen en men neme hem dan weer op in de klas.

Men zal nooit leerlingen of medebroeders bekritisieren in tegenwoordigheid van andere leerlingen. Ieder woord weze doordrongen van liefde. Wie een berisping moet geven, moet dat doen in privé.

Men zal de leerlingen nooit op de hoogte brengen van vertrouwelijke beslissingen, die door de oversten genomen worden. Men spreke nooit met hen en ook niet met de dienstboden over een mogelijke wanorde in een ander college en ook niet over de wanorde in een klas met leerlingen van een andere klas.

Men ondervrage nooit over gewetenszaken en ook niet of iemand te biecht of te communie gaat of niet. Dit is de taak van de voorzichtige catechist. Wanneer leraren nalatigen in de klas berispen, mogen zij nooit op het ontvangen van de sacramenten zinspelen, alsof dat in tegenspraak is met hun gedrag.

Men zal het grootste geheim bewaren over de naam van hem die groot kwaad, dat in het huis gebeurd is, ontdekt en bekend gemaakt heeft. Men kan wel de gemeenschap verwittigen dat er iemand is die observeert en overbrengt.

Men prijze nooit een jongen in het bijzijn van medebroeders, want deze lof wordt herhaald en zou aanleiding kunnen geven tot hoogmoed en bijzondere vriendschappen.

Ook al is het de jongens verboden gearmd te lopen, toch moet men er zich geen zorgen over maken, indien zij elkaar terloops aanraken, in tegenwoordigheid van de assistent, bij spelen zoals: tingolo en trincea.(1)

Tijdens de dagen dat hij de verschillende huizen bezocht, had hij voor ieder die hij ontmoette een goed woordje over.

Aan een van de prefecten gaf hij de volgende aanbevelingen: "denk eraan dat, ook voor de jongens, de directeur steeds als eerste persoon van het huis moet doorgaan, gedraag je dus steeds als zijnde zijn tegenwoordiger."

Hij drong erop aan dat de wekelijkse les over de beleefdheid nooit werd overgeslagen; dat, als een nieuwe jongen binnen kwam, zijn kledingsstukken, linnen en beddengoed, in een speciaal register werden opgetekend; dat ook de kleintjes steeds goed verzorgd en netjes waren en door een clericus, een coadjuteur of ook door een brave bejaarde vrouw gekamd werden.

Aan een assistent zegde hij: "Si vis amari, esto amabilis." De eerste indrukken in het hart van de jongens zijn die van de opvoeding. Om de liefde Gods, ontstem ze niet door straffen, en door een slechte behandeling opdat zij nooit de "zwartrokken" zouden verachten; de afschuw die sommigen voor de priesters hebben is zo al groot genoeg.

Te Lanzo ontmoette hij de algemene studieassistent op een ogenblik waarop tweehonderd jongens het stilzwijgen onderhielden. "Houd steeds de ogen open en verziende." Ook al heeft de Heer ons brave jongens gezonden, toch is het goed dat je soms op je hoede bent. Kijk uit, vraag, voorzie en aanschouw elke kleine nalatigheid als iets groot; zij kan oorzaak zijn van ernstige ongeregelheden en beledigingen van God. Waak vooral over hun lectuur, terwijl toch steeds voor iedereen achting moet getoond worden, zonder ooit iemand te ontmoedigen. Blijf steeds waken, toezien, begrijpen, helpen en meevoelen. Laat je steeds door de rede en nooit door de passie leiden.

Zekere namiddag sprak hij met de onderwijzers van de lagere school en gaf hun volgende raad: "Bij het begin van het schooljaar, maak de klas aantrekkelijk en laat de theorie van de wiskunde en de grammatica terzijde; wat de wiskunde betreft, laat zekere bewerkingen uit het hoofd herhalen, en nu en dan onder vorm van verhaal opzeggen. Voor de grammatica, laat uw leerlingen eenvoudige zinnen maken. Zeg hun bijvoorbeeld: God, geef mij een eigenschap van God!... Zij zullen "eeuwig" antwoorden... Dus "God is eeuwig!..." Zo zult ge hun praktisch leren zinnen vormen. Daarna gaat ge verder met de samengestelde zin. Leg goed uit wat onderwerp betekent en wat bijvoeglijke bepaling is enz. Uw leerlingen zullen goede zinnen leren vormen. Tenslotte laat ge hen een klein opstel maken, een verhaal, een korte brief die u reeds in uw boek

(1) Zeer geanimeerde spelen waaraan veel jongens deelnemen en die dagelijks in het Oratorio gespeeld werden.

hebt. Wanneer ze u hun werk afgeven, lees dan alles aandachtig na en verbeter. Daarna dicteert ge de tekst en laat hem van buiten leren.

Op de vraag hoe men moest preken om gaarne door de jongens met vrucht beluisterd te worden, antwoordde hij: "Eerst het onderwerp dat ge wilt behandelen op eenvoudige en duidelijke wijze uitleggen; om te be-sluiten iets geschiedkundigs aanhalen of een eenvoudig illustrerend feit vertellen; ondervraag hen daarna over hetgeen ge uitgelegd hebt en indien niemand antwoordt, geeft ge zelf de gewenste antwoorden."

Hijzelf deed dat ook dikwijls! Na een preek aan de jongens over St.-Aloysius eindigde hij als volgt: - "Nu gaan jullie naar huis, beste kinderen, en uw goede ouders zullen jullie vragen: - Wat hebt ge in het Oratorio gedaan? - en jullie zullen antwoorden: - Wij hebben er het feest van St.-Aloysius gevierd. - Op welke wijze? Wat werd er gedaan? - Biecht, communie, muziek, loterij, toneel en Don Bosco kwam voor ons preken... - En wat heeft hij je gezegd?... Hij heeft ons aanbevolen St.-Aloysius na te volgen in de gehoorzaamheid aan de ouders, en niet met slechte makkers om te gaan en naar het Oratorio te blijven komen..."

Op die manier deed hij hen de preek goed onthouden. Er waren er zelfs die de details ervan nog wisten te herhalen.

In de regelmatige bezoeken aan de colleges van Lanzo, Borgo San Martino, Cherasco, Varazze, Alassio en Valsalice raadde hij steeds aan de nalatige ouders te waarschuwen het nodige pensioengeld te willen betalen. Indien zij na acht dagen geen antwoord hadden gegeven, zou men hen op vriendelijke wijze opnieuw schrijven en de termijn van betaling vaststellen. Kwam hierop nog geen antwoord dan zou men hen tien dagen tijd geven voor de soldering van de rekening en het gewone voorschot van de maandelijks, tweemaandelijks of trimestriële som, en hen verwittigen dat, bij uitblijven van betaling men de leerling naar huis zou sturen. Maar toch raadde hij echter ook geschikte uitzonderingen aan, zoals voor de kinderen van ouders waarvan men wist dat zij welgesteld waren en ten-slotte hun plicht zouden doen; of nog voor de jongens die door de pastoors waren gezonden of aan het college waren aanbevolen.

Men zou hier ook bij de ouders aandringen om hun kinderen de nodige kleren te bezorgen. Indien door tegenslag iemand het kostgeld niet meer kon betalen, zou men op het einde van het schooljaar de ouders aanraden om voor hun zoon een plaats aan te vragen in het Oratorio van Valdocco. Natuurlijk zou bij deze aanvraag een getuigschrift van de directeur aangaande het gedrag en de studieresultaten van de aanbevolene moeten gevoegd worden. Aan de directeurs zegde hij: - "Bid je voor je leerlingen?"... "Wil je een raad van mij betreffende een beloning die door de leerlingen ten zeerste op prijs wordt gesteld? Zeg nu en dan eens aan een goede jongen: - "Ik ben tevreden over jou en zal dit naar je ouders schrijven!" - Je zult zien welk effect deze woorden hebben. Zorg ervoor dat je 's avonds na de gebeden regelmatig tot hen spreekt.

De heilige moedigde steeds iedereen aan om hem al hun noden en ook al hun verlangens bekend te maken. Hij lette er ook op hoe de constituties en het reglement door het directiepersoneel en ook door de leerlingen onderhouden werden en hoe op stoffelijk gebied alles beheerd werd; hij had ook de meest liefdevolle zorg om misverstanden tussen de ene of de andere te kalmeren en op te lossen; hij oordeelde niet of nam geen maatregelen noch tegen, noch voor, zonder eerst geduldig geluisterd en de redenen van de ene en de andere overwogen te hebben.

Dezelfde normen schreef hij voor aan de directeurs omdat, zo zei hij, men dikwijls tot de ontdekking komt dat zekere zaken die een balk schenen te zijn slechts splinters zijn.

Op dezelfde wijze regelde hij eventuele misverstanden tussen een onderdaan en een overste en zo deze ongelijk had, dan vond hij het middel om zonder het gezag te schaden, de rechten van de onschuldige steeds te beschermen. Soms ging hij ook zelf bij iemand anders om raad.

Dikwijls, getuigt Mgr. Cagliero, vroeg hij raad aan de oudere priesters van de congregatie. Ik herinner mij dat hij eens een ernstige beslissing tegen een schuldige moest nemen. Hij liet mij roepen en zegde;

- "Mijn plicht brengt mij tot deze beslissing; daar het echter ernstig is, zou ik uw mening willen horen."

Ik antwoordde hem: - "Mijn mening is dat u deze keer nog als een vader voor hem kunt zijn. Hij hecht aan zijn fout niet hetzelfde gewicht als wij dat doen. Na enige tijd zal hij dat echter inzien. Hij zal zich beteren en een goed lid van de congregatie worden."

De dienaar Gods nam hiermede vrede en onze medebroeder verbeterde zich werkelijk en goed ook. En nu nog bewijst hij grote diensten aan de vrome sociëteit.

In sommige gevallen die gelukkig zeldzaam waren moest hij krachtadige beslissingen nemen, en soms iemand van de ene taak of plaats naar een andere overplaatsen. Maar hij deed dit steeds op delicate wijze zonder bij de anderen argwaan te wekken. Op die manier redde hij de eer van de betrokkene, aan wie hij ook voor enige tijd een gelijkaardige of eervolle taak gaf, om hem niet te vernederen, en hem aan te moedigen zijn plicht te doen voor de glorie van Goden voor het welzijn van de zielen.

Don Francesco Cerruti vertelt: - "Ik herinner mij nog steeds dat hij, in een zeker jaar, iemand, die een grote nalatigheid begaan had, en voor wie de straf van wegzending uit de congregatie niet te groot zou geweest zijn, naar Alassio zond. Hij kwam dus bij mij aan en zegde duidelijk welke nalatigheid hij begaan had. Tevens deelde hij de schuldige mee dat zijn nieuwe directeur hiervan op de hoogte werd gesteld. Maar hij drong ook aan om alle mogelijke uiterlijke voorzorgen te nemen, opdat niets publiek zou worden wat onbekend was, en dat de schuldige alle middelen ter beschikking zou hebben om op de goede weg te komen. Die medebroeder was werkelijk getroffen door zoveel goedheid en delicate voorzichtigheid vanwege Don Bosco;

en op zekere dag zei hij mij: "Ik weet dat Don Bosco van mij houdt en mij wil redden!" Stilaan verbeterde hij zich en was er weer bovenop.

3) Met allen.

Bij het geven van bevelen was hij uiterst goed en delicaat voor iedereen, ook voor de eenvoudigste medebroeder! Nooit sloeg hij een autoritaire toon aan, maar steeds deed hij alsof hij een plezier vroeg. Ook over deze bijzonderheid van zijn karakter hebben wij enkele getuigenissen, die wij niet achterwege mogen laten.

Erminio Borio was een intelligente jongen met een sterke wil: nauwelijks clericus werd hij voor het onderwijs naar Borgo S. Martino gezonden waar hij zich echter niet thuis voelde. Don Bosco achtte het beter hem terug te roepen en schreef hem zonder uitstel als volgt:

" Dierbare Borio,
"
" Daar ik hier een bezigheid voor jou heb en ook opdat je
" rustiger zou kunnen studeren, meen ik dat het beter voor jou is
" naar je oude "kooi" terug te keren, bij je trouwe vriend Don
" Bosco. Kom wanneer het past; je bed is klaar!
" God zegene je en geloof mij
" je zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.
"
" P.S. Groet van mijnentwege de heer directeur en deel hem deze
" aanvraag mee. Tot ziens.
" Turijn, Valdocco, 16 - '71.

De vaderlijkheid van Don Bosco veroverde in 1872 een salesiaanse roeping, Giovanni Tarnietti, die in 1860 naar het Oratorio was gekomen. In 1863 werd hij als clericus ingekleed.

Nadat hij al twee jaar de driejaarlijkse geloften had afgelegd, en gedurende een triënnium met veel vrucht les gegeven had, verlangde hij niet langer in de congregatie te blijven. Hij deelde dit meermaals aan Don Bosco mee en vroeg hem een plaats te vinden waar hij kon blijven onderwijzen. De goede vader antwoordde hem steeds dat hij rustig zijn toekomst en zorgen aan Don Bosco kon overlaten. In 1871 omstreeks de maand juni ging hij opnieuw naar de heilige, zegde hem ronduit dat de tijd gekomen was om weg te gaan en vroeg hem, zoals hij beloofd had, een plaats te zoeken in een of ander instituut als onderwijzer. Don Bosco keek hem vlak in de ogen en zei:

- Gij wilt mij dus verlaten? De clericus brak in tranen uit.

- Maar u weet goed dat ik u op dit punt nooit bedrogen heb, dus meen ik u niet te kwetsen met mijn verklaring.

- Wel! Laat mij dan doen! zegde Don Bosco.

De heilige was er zeker van dat hij hem niet zou verlaten, maar toch bezorgde hij hem, zoals beloofd, een plaats in het college van Valsalice, dat toen nog niet aan de vrome sociëteit toevertrouwd was. Hij beval hem bij Prof. Luce aan en vroeg hem de kandidaat onmiddellijk te aanvaarden, zeggende dat het niet alleen passend maar absoluut nodig was. Intussen brak de vakantie aan en enkele onderwijzers verlieten onze huizen met het verlangen naar vrijheid en winst. Don Bosco zat in de nesten, daar hij niet wist hoe hij hen moest vervangen. Maar zie, Tamietti komt bij hem en zegt:

- Luister, Don Bosco. Ik had erop gerekend te vertrekken en naar Valsalice te gaan, maar toen had u nog genoeg leraren. Nu hebt u er echter te weinig. Ik wil niet dat men van mij kan zeggen dat ik Don Bosco in zijn nood niet geholpen heb. Ik zal nog een jaar bij u blijven.

Don Bosco was ontroerd en antwoordde hem:

- Maar één jaar? Ik heb het altijd gezegd dat Tamietti mijn vriend was. Intussen kan ik u zeggen dat Valsalice het volgende jaar van ons zal zijn...

En in het nieuwe schooljaar bleef Tamietti in het Oratorio als leraar. Tijdens de lente verzwakte zijn gezondheid en moest hij naar huis om er wat van de gezonde lucht te gaan genieten. Intussen betuigde hij aan Don Bosco zijn goede wil, zei hem salesiaan te worden en het voor altijd te blijven. En Don Bosco antwoordde hem:

" Dierbare Tamietti,
"
" Je brief haalt mij een doorn uit het hart die mij verhinder-
" de dat goede voor je te doen, dat ik tot op heden niet heb kunnen
" doen. Goed zo.
" Je bent in de armen van Don Bosco en deze zal zich van jou
" weten te bedienen tot de meerdere glorie van God en het welzijn
" van je ziel. Eens terug hier zullen wij het nodige bespreken, maar
" in ieder geval verlang ik dat je:
" 1° De letterkundige cursus volgt.
" 2° Dat je thuis blijft zolang dat voor je gezondheid nodig is.
" Hoe vlugger je komt, des te vlugger zul je bij hem zijn die zo-
" veel van je houdt.
" 3° Men zal voor je zuster zorgen; maar weet mij dan te zeggen of
" zij in een klooster zou binnentreden ofwel of ik voor haar een
" goede familie moet zoeken enz.
" God zegene je, mijn dierbare. Groet je ouders en je pastoor,
" en bid voor mij die in J.C. is
" je zeer toegenegen vriend,
" G. Bosco, priester.
" Turijn, 25-4-1872.

Voor het nieuwe schooljaar had Don Bosco de directie van het college van Valsalice op zich genomen en zond ook Tamietti, die in september zijn driejaarlijkse geloften hernieuwd had, er naar toe. Daar hij er zich niet tevreden voelde, schreef Don Bosco hem:

" Dierbare Tamietti,
"
" Ik wil niet dat je gedwongen in Valsalice blijft, en daar-
" bij heb ik van jou een bewijs van gehoorzaamheid nodig, vooral
" voor de heilige wijdingen.
" Intussen zend ik je naar Alassio. Van daar zal iemand je
" plaats hier komen innemen. Tref zelf de nodige schikkingen met
" Don Dalmazzo, en zorg ervoor alles goed te regelen.
" God geve je de nederigheid en de heilige deugd van gehoor-
" zaamheid en geloof mij,
" je zeer toegenegen in J.C.
" Giovanni Bosco, priester.
" Turijn, 18-11-1872.

Tenslotte stond hij hem toe in het Oratorio te blijven waar hij in 1873 priester werd gewijd, en in 1874 legde hij de eeuwige geloften af. In 1878 werd hij belast met de stichting van het huis te Este. Hij stierf als inspecteur van de salesiaanse huizen van Ligurië, nadat hij veel buitengewone diensten aan de sociëteit had bewezen.

Met zijn gewone beminnelijkheid wist hij heel wat harten te veroveren en hij wist het. Herhaaldelijk beval hij aan niet aan zijn persoon te gehoorzamen, maar aan de wil van God en uit liefde tot Hem.

Hierover schreef Mgr. Costamagna vol geestdrift:

" Don Bosco wist op meesterlijke wijze met de gehoorzaamheid
" om te gaan! Eerst volgde hij onze natuurlijke neiging in en zorg-
" de zoveel mogelijk ervoor ons taken te geven die hiermee overeen-
" stemden. Wanneer hij dan iets moeilijks moest bevelen, wist hij
" op de delicaatste wijze tot zijn doel te komen. Hij wachtte en
" sprak er ons na de H. Communie over, daar dat het gunstigst ogen-
" blik was om ons het kruis op te leggen; dan kwam hij ons glimla-
" chend tegemoet, en nam ons bij de hand:
" - Ik heb je nodig; zou je dat voor mij willen doen? Heb je
" er niets tegen deze of gene taak op je te nemen? Denk je de no-
" dige voorbereiding en gezondheid voor die klas of assistentie te
" hebben?... Om econoom, prefect of leraar te worden enz. in dat
" nieuwe salesiaanse huis? - ofwel:
" - Kijk, ik heb iets heel belangrijks in handen en ik zou
" het liever niet aan jou willen overlaten omdat het moeilijk is;
" maar er is niemand beter geschikt dan jij, om mij uit de verle-
" genheid te helpen; zou je de tijd, de gezondheid en de nodige
" kracht hiervoor hebben?
" Zeker, dat was een wonderlijke methode van onze dierbare
" Vader...

" Don Bosco behandelde ons op die manier toen wij nog jong
" en onervaren waren, zonder ook maar eens te denken aan religieuze
" geloften. Wij waren slechts door liefde en dankbaarheid aan hem
" verbonden; door zijn engelachtig handelen en zijn heilige manier
" was van doen, hij als de persoon van O.-H.-Jezus Christus te mid-
" den van zijn apostelen (onze gehoorzaamheid was dus niet minder
" bovennatuurlijk, daar wij in zijn bevelen het woord van God zagen).
" Maar ook later als de salesiaanse congregatie al gesticht was en
" wij gaarne naar hem toeliepen om ons "het hoofd te laten afslaan"
" en ons te laten kruisigen met de drie nagels van de heilige gelof-
" ten, dan bleef hij zoals vroeger dezelfde tactiek gebruiken. Nooit
" eiste hij iets "krachtens de heilige gehoorzaamheid" (zoals door
" de ene of de andere, uit onwetendheid of uit drift al te gemakke-
" lijk gedaan wordt, zonder voldoende reden, meer nog zonder enig);
" recht om dit te doen hij stelde zich tevreden met ons in een spe-
" ciale vergadering bijeen te roepen, en daar zei hij zonder meer: -
" Wie wil Don Bosco een plezier doen? Als uit één mond riepen allen:
" - ik, ik, en hoe moeilijk het ook was om te doen wat hij verlangde
" ons op te leggen, toch was iedereen bereid het uit te voeren. Don
" Bosco wist heel goed dat de kortste weg om de harten te winnen
" niet de rechte lijn van het strenge bevel is (d.i. absoluut, onher-
" roepelijk), maar eerder de kromme lijn van de overtuiging, de
" voorzichtigheid, het geduld en de heilige liefde.

" Weliswaar gebeurde het, doch heel zelden, dat iemand last
" had met de gehoorzaamheid; maar in plaats van zijn toevlucht te
" nemen tot bedreiging en tot de reeds genoemde uitspraak: "in naam
" van de heilige gehoorzaamheid" stelde Don Bosco zich tevreden met
" te zwijgen en liet onmiddellijk iemand anders roepen die gewilli-
" ger was om te doen wat hij vroeg. De ongehoorzame bleef dan be-
" schaamd staan, en ging bevend naar Don Bosco: - "Hoor, Don Bosco"
" (zei hij) "ik ben toch bereid om te gehoorzamen; ik heb er wat be-
" ter over nagedacht, en ... ik ben bereid; gebied maar wat u wil."
" - Ja?... antwoordde Don Bosco, een volgende keer, we zullen morgen
" zien. - De arme medebroeder was diep bedroefd en presenteerde zich
" verscheidene keren bij Don Bosco, die hem nog enkele dagen op de
" proef stelde, maar hem daarna hetzelfde vertrouwen betoonde als,
" vroeger (hij bleef steeds Vader!) en hem met een speciale opdracht
" belastte.(1)

" Zoveel zorg en zoveel kiesheid, ingegeven door een heldhaf-
" tige liefde, bracht wonderen voort; zijn geest schoot wortel in al
" de huizen en leverde prachtige resultaten.

Van toen af - getuigde Kan. Gio. B. Anfossi - merkten verscheidene
bisschoppen met wie ik de eer had te spreken, onder meer Mgr. Apollonio,
bisschop van Adria, verwonderd op, dat de geest en de opvoedingsmethode
van Don Bosco zich snel verspreidde door zijn vele priesters oud-leerlin-
gen, niet verzwakte maar integendeel levendig en krachtig bewaard bleef
bij vele ook nog jongere priesters.

(1) Cfr. op.cit., blz. 114.

En nu zullen wij de grote verzameling documenten die wij in ons bezit hebben ordelijk voorleggen tot staving van de wijsheid en de vaderlijke goedheid bij de leiding van leerlingen en medebroeders op de weg van de deugd: het programma van christelijk leven dat hij gaf aan de eersten door zijn "avondwoordjes" en "jaarspreuken"; de vertrouwelijke raadgevingen aan de directeurs; de verslagen en de algemene conferenties van elk jaar; zijn apostolaat tijdens de retraites; zijn mening over de religieuze staat; en andere waardevolle herinneringen, onder meer de "Omzendbrieven" waarvan enkele tot nog toe niet uitgegeven werden.

4) Programma van christelijk leven voor de leerlingen.

Vanaf de eerste jaren van zijn apostolaat gaf hij aan zijn leerlingen van het Oratorio en later ook aan die van Mirabello en Lanzo bijzondere voornemens voor de vakantie. In 1873 liet hij tot dat doel een briefje drukken en zond dat naar de verschillende huizen; hier werd aan elke leerling een exemplaar gegeven. Het betrof een eenvoudige maar duidelijke norm voor een christelijk leven dat iedere jongen zich moest eigen maken, en dat door de directeurs met vrucht verklaard moest worden in de "Avondwoordjes", eens dat de vakantie in het zicht was.

Op de eerste bladzijde las men:

"Voornemens voor een jongen die zijn vakantie goed wenst door te brengen."

Op de tweede bladzijde:

"Mijd altijd de slechte boeken, de slechte makkers, de slechte gesprekken. De luiheid is de grootste vijand die je voortdurend moet bestrijden.

Zonder de vreze Gods wordt de wetenschap een dwaasheid.

Ga zoveel mogelijk te biecht en te communie.

St.-Filippus Neri gaf de raad dat steeds om de acht dagen te doen. Aanhoor iedere zondag het woord Gods en woon de andere goddelijke diensten bij.

Ga elke dag, zo mogelijk, naar de heilige Mis of dien ze, en doe een korte geestelijke lezing.

Bid 's morgens en 's avonds godvruchtig uw gebeden.

Doe elke morgen een korte meditatie over een van de waarheden van het geloof."

Op de derde bladzijde stonden de volgende eenvoudige gezegden uit de H. Schrift, die gemakkelijk door de studenten van het gymnasium begrepen en gemediteerd konden worden:

(zie Latijnse teksten, blz. 1.032 en 1.033, vol. X).

Op de vierde bladzijde las men volgend bijvoegsel van Don Rua op de exemplaren voor de leerlingen van het Oratorio.

N.B. Elke leerling zal bij zijn terugkomst na de vakantie aan de studie-leider een certificaat van goed gedrag door zijn pastoor geschreven, afgeven.

5) De "Avondwoordjes".

Naast de weinige aantekeningen van Don Berto die wij hier en daar op tijd en stond inlassen, blijven er ons slechts enkele kleine toespraken van Don Bosco over, die hij na het avondgebed zijn leerlingen toestuurde, tot groot nut van hun zielen. Slechts na het ontstaan van een regelmatig noviciaat, dat de eerste vijf jaren in het Oratorio was ondergebracht, begon men vele bijzonderheden op te tekenen; vooral de clerici Giacomo Gresino, Emmanuele Dompè, Cesare Peloso, Francesco Ghiliotto, vulden hiermee verscheidene schriften; ook de novicemeester, Don Barberis tekende veel aan.

De doeltreffendheid van het woord die door Don Bosco bij zijn wijding als bijzondere gunst aan God werd gevraagd, werd in die ogenblikken van het avondwoordje door iedereen bewonderd. Vele oud-leerlingen die nu nog in leven zijn, herinneren zich dat met ontroering.

Prof. Alessandro Fabre: "Eens op het kleine verhoog of soms zelfs op een bank of stoel, kondigde Don Bosco de gevonden voorwerpen van die dag aan: een potlood, pennenmes, speelgoed, sjerp of pet. Daarna gaf hij de eventuele richtlijnen voor de volgende dag, en vervolgde met een raad of waarschuwing die dikwijls het besluit was van een bijzondere gebeurtenis, een ongeluk uit de krant of een voorval uit het leven van de heilige die op die dag of daags daarop gevierd werd. Dit gebeurde steeds met de grootste openheid en met een kleurrijke en geschikte toepassing op de praktische moraal van het leven."

Hier volgt dan iets dat aangetekend werd door de zeer vrome Cesare Ghiala, die meer dan tien jaar postmeester was, en in 1872, op de leeftijd van 35 jaar naar het Oratorio kwam en salesiaan werd. Daar hij zijn gymnasiale licentie al bekomen had en filosofie gestudeerd had, kon hij onmiddellijk met de theologie beginnen. In '73 legde hij de geloften af, in '74 werd hij ingekleed, ontving de verschillende wijdingen en op 4 oktober werd hij priester gewijd. Hij was gedurende twee jaar catechist bij de vakleerlingen en het laatste jaar ook interne prefect van het Oratorio. Op 28 juni 1876 ging hij, rijk aan verdiensten, naar het eeuwige leven.

"5 November. De nieuwe leerlingen aanmoedigen". Wanneer een jongen van het platteland naar ons komt en zoveel jongens ziet, blijft hij als verbluft staan. De vreugde van de anderen verhoogt de melancholie van zijn "alleen zijn" daar hij nog niemand kent. Indien ge zo iemand ziet, gaat dan dadelijk naar hem toe, wees vriendelijk. Vraag hem vanwaar hij komt, welke klas hij volgt, of hij al weet waar de studiezaal en de refter zijn, en of hij misschien een of ander spel kent... Dikwijls volstaan deze vriendelijke gesprekken om de nieuw toegekome blij te maken, een vriend te vinden en hem te beletten soms onverwachts naar huis terug te keren.

"7 November 1872: Twee werden weggezonden, één omwille van zijn slecht gedrag, en de andere om niet gehoorzaamd te hebben aan het voorschrift geen geld op zak te bewaren. Twee jongens werden uit het college verwijderd. Eén omdat hij slechte gesprekken hield en de andere omwille van gebrek aan tucht tijdens een wandeling.

De eerste was al sinds het voorbije schooljaar slecht gezien. Men ziet dat de vakantie hem niet verbeterd heeft. Om dus te voorkomen dat hij zijn gezellen zou slecht maken werd hij "ad lares" gezonden. De andere verdien- de dezelfde straf omdat hij niet had willen gehoorzamen aan het bevel alle geld bij zijn intrede in het Oratorio af te geven. Bij de eerste wandeling, verliet hij de rijen en sleepte anderen mee; ze gingen in een drankhuis en waren afwezig voor het middagmaal om slechts aan de avondtafel te verschijnen.

Het lijkt ongelooflijk dat er zo lang mee gewacht wordt om, zoals voorgeschreven is, het geld af te geven. Een jongen waarvan men wist dat hij geld had, werd ondervraagd en loochende. Men onderzocht de zaak, maar hij bleef nog loochenen. Men opende zijn koffer en vond het geld; daarna bleef de jongen nog steeds loochenen, zeggende dat het in de koffer lag en hij het dus niet op zak had.

Anderen gaven hun geld aan personen buiten het Oratorio. Twee jon- gens maakten hieromtrent een akkoord. De ene bewaarde het geld van de andere. In geval men het ontdekte konden zij zeggen dat het niet van hen was. Het zijn voorwendsels die vroeg of laat ontdekt worden en die de jongens absoluut moeten vermijden. Laat het slechts een paar stuivers zijn, het lijkt misschien belachelijk zo iets af te geven. Welnu, het zal weinig zijn, maar groot is de daad van gehoorzaamheid. Hetzelfde geldt wanneer men iets vindt, al was het maar een gebroken pen, een knoop: geef het af. Helaas! Enkelen beginnen de kunst van "sanrafael" op de boeken van hun gezellen uit te oefenen.(1) Wee, wee hem die zo begint. Dat zal eindigen zoals met iemand hier in huis die met boeken begon en als volmaakte dief eindigde: hij werd op he- terdaad betrapt en schandelijk weggestuurd.

Wie boeken wil kopen abonneert zich op de "Letture Cattoliche" of laat zich inschrijven bij de "Biblioteca dei giovani". De jongens van het huis betalen voor de eerste 30 stuivers en voor de tweede 4 frank.

"10 November: Wanneer het nodig is moet men om hulp roepen; dat wil niet zeggen dat men moet spioneren maar men moet handelen uit liefde. Indien jullie op een heuvel zouden staan en beneden een reiziger zouden zien en weten dat er op de draai van de weg een gevaarlijke wolf op de loer ligt, hoe hard zouden jullie de reiziger niet toeschreeuwen om die ontmoeting te vermijden?! Hetzelfde moeten jullie doen, mijn dierbare jon- gens, wanneer jullie wolven zien rondlopen, m.a.w. wanneer er gezellen zijn die slechte gesprekken houden of tot slechte daden willen meesleuren. De oversten hiervan op de hoogte brengen is een liefdedaad voor u, voor de naaste en voor de ongelukkige makker. Ik weet goed dat men zal zeggen dat dit "spioneren" heet. Maar wat zouden jullie zeggen van iemand die waar- schuwt als hij weet dat er dieven in het huis willen binnenbreken? Met welk recht zou de dief het tegen de zogenaamde spion hebben? Daarbij zal

(1) In Piëmonte betekende "de kunst van sanrafael, "saper raffare" weten te roven, te stelen.

spion hebben? Daarbij zal ook zonder de oversten te verwittigen die wolf of dief, vroeg of laat ontdekt worden, en dan bestaat er geen reden meer om hem de verdiende straf te besparen, en hem een bewijs van beterschap te laten geven..."

"11 November: De goede priester."

Die dag had de plechtigheid van de inkleding van enkele aspiranten plaats. 's Avonds maakte Don Bosco de volgende bedenkingen. Een vooraanstaande persoon vroeg mij waardoor een echte priester zich onderscheidt. Ik zegde hem dat het om deze of gene gave ging... Maar hij antwoordde mij: "Nee, nee! Op de echte priester kan alleen het volgende gezegde van toepassing zijn: "Beati mortui qui in Domino moriuntur". De priester moet sterven aan de wereld, zich alle vermaken kunnen ontzeggen en J.C. volgen op de weg van lijden en beproeving.

"20 December: Bij gelegenheid van het nabije kerstfeest!"

Men raadde u aan bij gelegenheid van Kerstmis naar uw ouders en weldoeners te schrijven. Ik verlang dat jullie dat doen. Hadden jullie donderdag vrijaf? (spontane kreten van ja! en nee!). Welnu, in de klassen waar men geen vrijaf had zal er morgen, zaterdag, geen werk gegeven worden voor zondag. In plaats daarvan zal men als werk die brief schrijven waarvan de leraren de richtlijnen zullen geven. Vergeet niet aan uw weldoeners de volgende woorden te schrijven:

"Ik bedank u voor al de zorgen en de goedheid die u voor mij hebt en ik zal met Kerstmis niet vergeten voor u te bidden. Dat God u moge zegenen, u een goede gezondheid schenke en voorspoed in de tijdelijke zaken, maar vooral dat Hij u de eeuwige gelukzaligheid in de hemel moge geven."

Wees ervan overtuigd, beste jongens, dat deze woorden een goede indruk zullen maken en dat men zal zeggen: "Kijk, hij weet niet wat hij voor mij toch maar zou kunnen doen en met zijn goed hart wenst hij mij alles wat ik maar verlangen kan of moet..."

Laat ons gedurende deze feesten echt vrolijk zijn; loopt en springt en lacht, maar denkt ook aan het grote mysterie dat zich voltrekken gaat! "God die mens wordt... onze ziel moet dan toch wel iets groots zijn dat hemel en aarde erdoor in beroering komen en dat God voor mij een mens-kind wordt."

Intussen zullen wij niet nalaten voor Hem enkele kleine verstervingen te doen.

6) De "Nieuwjaarsspreuk".

Op 31 december 1871 was Don Bosco ziek te Varazze. Sinds enkele dagen had hij geen koorts meer, maar bleef nog steeds te bed. In ieder geval wilde hij 's avonds de medebroeders van het huis rond zijn bed geschaard zien.

Hij deelde hen de "jaarspreuk" mee en wilde dat men de andere huizen hiervan op de hoogte zou brengen: - "Goed voorbeeld en gehoorzaamheid", (1) met deze dierbare woorden:

Eerst en vooral bedank ik de Heer dat Hij mij in leven heeft gehouden. Verder bedank ik u voor al de zorgen tijdens mijn ziekte, voor de hulp die gij dag en nacht geboden hebt, voor de vele attenties van toegewegen kinderen jegens hun Vader. De vorige jaren was ik gewoon op deze dag tot de jongens te spreken en hen enkele weldoende richtlijnen te geven, Ik heb gedacht vandaag jullie bij mij te roepen en in jullie al mijn dierbare zonen van de huizen van Turijn, Borgo S. Martino, Lanzo, Alassio en Marassi om u de jaarspreuk mee te delen en u een zalig nieuwjaar toe te wensen.

"Een goed voorbeeld": "Praebe te ipsum exemplum bonorum operum", zal ik aan ieder van jullie zeggen. O ja! allen die hier zijn, zijn leraren en wie het niet is door wetenschap moet het zijn door gedrag; het mag dus nooit gebeuren dat jullie aan anderen de deugd willen inprenten zonder deze zelf eerst te beoefenen. De goddelijke Meester "coepit facere et docere". Laat nooit toe dat een jongen jullie in de deugd voorbijstreeft, want dat zou een schande zijn voor de staat van volmaaktheid die gij gekozen hebt.

Wat zal nu de sleutel van het goede voorbeeld voor ons zijn? De regels van de congregatie en vooral "de gehoorzaamheid". Wijst mij iemand aan die de regels nakomt en gehoorzaam is en jullie zullen zien dat het een model is in alles. Gehoorzaamheid! maar geen gehoorzaamheid die de opgelegde zaken onderzoekt en erover discussieert, maar een werkelijke gehoorzaamheid, nl. deze die ons met een glimlach de bevelen doet aanvaarden, bevelen die wij als iets goeds beschouwen daar zij van de Heer komen. De onderdaan moet de zaken van de gehoorzaamheid niet beoordelen, maar wel de overste die rekenschap moet geven van alles en van allen, vooral van de ziel van iedereen die hem door de Heer is toevertrouwd. "Obedite praepositis vestris et subiacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri."

En nu ik spreek over de gehoorzaamheid aan de oversten, wil ik ook iets zeggen over de nederige afhankelijkheid van elkaar. Over de broederlijke

(1) Wij schrijven dit hier over van de kopie van Don Francesco Cuffia, prefect van Varazze; deze zond ze aan Don Bonetti, directeur van het college te Borgo S. Martino en zegt dat hij zijn best heeft gedaan om alles letterlijk neer te schrijven.

broederlijke terechtwijzing, en de plicht een goede raad van een medebroeder en zelfs van een mindere te aanvaarden. En laten wij nooit overgaan tot kritiek of tot gemor. Iemand die op gelijk welke wijze zijn broeder bekritiseert is een verrader!

"Gehoorzaamheid!" Deze gehoorzaamheid aan de regels en aan de oversten maakt ons tot voorbeeld voor de anderen zodat iedereen die ons ziet onze Vader die in de hemelen is, verheerlijkt; maar zij geeft ons ook de vrede van het hart, wat op het einde van ons leven, de enige troost zal zijn die wij kunnen hebben. Hiervan was ik steeds overtuigd, maar ondervond dit vooral tijdens mijn voorbije ziekte. De grootste troost die ik smaakte was de gedachte dat ik met de genade van de Heer iets tot Gods meerdere glorie had kunnen doen. Moed dus, mijn dierbare zonen, moed aan allen en aan u in het bijzonder. Ik moet zeggen dat ik werkelijk getroost ben door de goede gang van dit huis. Laat ons de Heer en de allerheiligste Maagd hiervoor bedanken en het weze tot glorie en eer van zijn heilige naam. Nu geef ik u samen met het "wel te rusten" de zegen. Adjutorium in ... Overvloedige zegen van de Almachtige God dale over ons neer en over onze werken In de naam van...

Voor het einde van het jaar 1872 zond hij een goed woord aan zijn dierbare zonen te Lanzo: aan de directeur en de priesters, aan de leraren en assistenten en aan de leerlingen. Hij beval hen aan: "een onbegrensd vertrouwen te hebben in de directeur."

" Aan mijn dierbare zonen van het college te Lanzo,
"
" Uw gelukwensen waren mij een ware troost. Ik bedank u er van
" harte voor en zal ze in dankbare herinnering bewaren. God
" vergoede u deze welwillendheid jegens mij.
" Een woordje aan allen:
" Dat de directeur nooit de goede raad en weldoende bemerking
" achterwege late, zo deze gewenst mocht blijken. Dat de priesters
" met elkaar solidair wezen wat het eigen zielenheil en dat van de
" jongens van het college betreft.
" Dat de leraren de leerlingen tijdens de lessen ondervragen
" en vooral aan de zwaksten denken.
" Dat de assistenten hun uiterste best doen om slechte gesprek-
" ken te beletten bij de jongens. Dat de priesters en de clerici er-
" aan denken dat zij het "sal terrae et lux mundi" zijn. Dat de leer-
" lingen de deugd van zuiverheid en soberheid beoefenen. Aan allen
" beveel ik een onbegrensd vertrouwen in de directeur aan. God zege-
" ne u allen en geve u de ware rijkdom: de heilige vreze Gods.
" Jullie zijn mijn troost; dat niemand mijn hart doorbore met
" doornen van slecht gedrag. Tijdens het hele jaar zal ik een spe-
" ciaal memento voor u hebben in de H. Mis. Ook jullie bevelen mijn
" arme ziel aan God aan en smeken om zijn barmhartigheid opdat mij
" het onherstelbare ongeluk haar te verliezen niet overkome.
" De genade van O.-H.-J.-C. zij steeds met ons. Amen.
" Zeer toegenegen in J.C.
" S. Stefano, 1872. Gio. Bosco, priester.

Ook in het Oratorio, op de preekstoel van de kerk van de H. Franciscus, gaf hij een speciale raad aan de prefecten en vice-prefecten, aan de leraren en de vakmeesters, aan de assistenten, priesters en clerici, aan alle geprofesten en de novicen, en tot slot gaf hij een zeer schone "jaarspreuk" aan allen. Zie hier wat Don Berto opgeschreven heeft:

"Verleden jaar, omstreeks deze tijd, bevond ik mij niet onder u; ik lag zwaar ziek te Varazze, in stervensgevaar; maar nu ben ik, Goddank, weer bij u. Als ik zo de gang van zaken naga, heb ik voor dit jaar zonder verder na te denken twee zorgen: nl. dat men honger zal lijden en dat er ziekten zullen komen; dit wil zeggen, dat er armoede en dood zal zijn.

Ik zou de jaarspreuk aan ieder van u afzonderlijk willen geven, zo dit mogelijk was. Op het ogenblik geef ik ze dan maar in het algemeen. Te beginnen met Don Bosco: welke jaarspreuk zal men aan Don Bosco geven? Dat jullie de Heer bidden opdat ik, terwijl ik voor jullie zielenheil zorg, mijn eigen ziel niet vergeete.

Dat de "prefecten en vice-prefecten" steeds hun gezag gebruiken voor het geestelijke en tijdelijk welzijn van hun ondergeschikten.

Dat de "leraren en de vakmeesters" hun best doen om hen, die bij de studie of het beroep achterblijven, te helpen.

Dat de "assistenten, priesters en clerici" een licht wezen in al hun doen, een voorbeeld voor de leken en nooit toelaten dat er jongens zijn die hen in godsvrucht overtreffen.

Dat de "leden van de congregatie", zowel de geprofesten als de novicen, goed de regel onderhouden.

Dat allen tenslotte een voorbeeld voor hun leven kiezen, een gids nemen en een beschermer, nl. de H. Aloysius.

Voor allen weze Jezus in het H. Sacrament een vriend die men vereert en Maria een moeder die men aanroept: het weze Maria Hulp der Christenen.

Enige tijd geleden zegde ik dat er voor het einde van 1872 iemand naar de eeuwigheid zou overgaan; en nu zeggen sommigen: "hoe komt dan nu dat die nog niet gestorven is? Ik zal u het waarom hiervan bij een andere gelegenheid zeggen. De Heer wil wachten in geval hij nog niet in staat van genade zou zijn en wij moeten bidden dat hij zich goed voorbereidt."

In 1873 was Don Bosco afwezig, daar hij op 29 december naar Rome vertrokken was. Wij zijn er niet in geslaagd een door hem achtergelaten of opgezonden gedachte voor het nieuwe jaar te vinden.

In 1874 schreef hij in de volgende brief aan Don Bonetti een gedachte die hij misschien later ook tot de leerlingen van het Oratorio richtte:

" Dierbare Don Bonetti,
"
" Voor jezelf": zorg ervoor dat allen, waarover je spreekt,
" je vrienden worden.
" "Aan de prefect": Verzamel schatten voor het tijdelijke en
" het eeuwige.
" "Aan de leraren" en "assistenten": "In patientia vestra pos-
" sidebitis animas vestras".
" "Aan de jongens": De veelvuldige communie.
" "Aan allen": Stiptheid bij de vervulling van de eigen
" plichten.
" God zegene u allen en geve u de waardevolle genade van de vol-
" harding in het goede. Amen.
" Bid voor je zeer toegenegen vriend in J.C.
"
" Turijn, 30.12.1874.

7) Vertrouwelijke aanbevelingen aan de directeurs en verklarende normen en toevoegingen.

Een van de oudste en meest betekenisvolle documenten over het opvoedingsstelsel dat door Don Bosco gevolgd en aanbevolen werd is het memoriaal dat hij aan Don Rua gaf in 1863, toen hij hem als directeur naar het eerste bijhuis te Mirabello Monferrato zond. (Na de dood van Don Bosco bleef het steeds aan de muur opgehangen in zijn kamer.)

Wij hebben hiervan drie exemplaren. Een werd door Don Rua nagezien en de twee andere werden door Don Bosco verbeterd en aangevuld; op 31 januari 1871 gaf hij een kopie aan de directeur van het hoofdhuis en zond een andere aan de directeurs van de huizen te Borgo S. Martino, Lanzo, Cherasco en Alassio; die exemplaren bestonden dus voor 1871. De kopie die in 1871 aan Don Rua gegeven werd, werd vier jaar later overgeschreven en opnieuw door Don Bosco nagezien; daarna gaf hij ze aan zijn zeer trouwe "alter ego" terug niet de volgende nota:
"Don Rua, lees ze aandachtig en geef ze dan aan de drukkerij."

Daarna werden er in de lithografie exemplaren van gemaakt, met de datum: "vooravond van Kerstmis 1875"; ze werden aan de verschillende directeurs gezonden. Kort daarna werd dezelfde kopie nogmaals overvloedig verbeterd en aangevuld door de heilige, op datum: "Feest van St.-Jozef, 1876". Het blijkt dat de directeurs hiervan een nieuwe kopie ontvingen. In 1886 werden er nog eens lithografische exemplaren gemaakt en verzonden.

De mededeling van deze aanbevelingen lag Don Bosco zeer na aan het hart! Wij geven hier de zuivere kopie, die aan de directeur van Lanzo gezonden werd. Bij de voetnoten lassen wij de varianten en toevoegingen

van de laatste uitgave in, opdat de lezer onmiddellijk het belang van dit document begrijpe.

De uitgave van 1886 draagt de titel van "vertrouwelijke aanbevelingen aan de directeur van het huis te... " die veranderd werd in "Kerstspreek of vertrouwelijke aanbevelingen enz." omdat ze verzonden werd op het "Feest van de Onbevleete Ontvangenis", 45ste verjaardag van de stichting van het Oratorio, en in het merendeel van de huizen van Amerika op het kerstfeest aankwam.

Ziehier dan dat waardevolle document dat "vertrouwelijk" heette, maar heden aan ieder bekend is, en dat aandachtig gelezen en herlezen moet worden, zo men goed de gedachte van Don Bosco "Stichter en Opvoeder" wil begrijpen.

Met jezelf.

- 1) Dat niets je store.
- 2) Vermijd de strenge onthouding bij het eten. Uw verstervingen zullen eerder bestaan in het volmaakte nakomen van je plichten en in het verdragen van andermans gebreken. Elke nacht moet je zeven uren slapen. Er is een uur min of meer speling hierin voorzien voor jezelf en de anderen, wanneer hiervoor een gegronde reden bestaat. Dit is nuttig voor je gezondheid en die van je ondergeschikten.
- 3) Celebreer de H. Mis en lees je brevier, pie, devote, attente.(1) Dat weze zo voor jezelf en je ondergeschikten.
- 4) Geen enkele morgen de meditatie overslaan en het dagelijkse bezoek aan het H. Sacrament niet vergeten. Voor de rest, zoals bepaald door de regels van de sociëteit.
- 5) Zorg ervoor je eerst te doen liefhebben alvorens je te doen vrezen.(2) Dat de liefde en het geduld je steeds geleiden bij het bevelen, het terechtwijzen, en zorg ervoor dat ieder uit je daden en woorden kan besluiten dat je het welzijn van de zielen nastreeft. Verdraag alles, als het er om gaat de zonde te vermijden. Je bekommernis weze deze van het geestelijk, lichamelijk en wetenschappelijk welzijn van de jongens die je door de goddelijke Voorzienigheid zijn toevertrouwd.
- 6) Bij zaken van groter belang verhef eerst je hart tot God alvorens te beslissen. Wanneer je iets wordt meegedeeld, luister goed, maar zorg ervoor eerst de feiten goed te onderzoeken alvorens te oordelen.(3)

(1) "... lees het brevier pie attente ac devote".

(2) "Zorg ervoor u te laten liefhebben dan wel u te laten vrezen (1886), terwijl op de door Don Bosco verbeterde kopie van 1876 duidelijk te lezen is : "zo ge gevreesd wilt worden".

(3) "... maar zorg ervoor de feiten goed te onderzoeken en ook de beide partijen te aanhoren alvorens te oordelen...".

Het is niet zeldzaam dat sommige dingen op het eerste gezicht balken lijken, maar slechts splinters zijn.

Met de leraren.

1) Zorg ervoor dat de leraren alles hebben wat kleding en voeding betreft. Houd rekening met hun vermoeienissen en in geval van ziekte of ongesteldheid, stuur onmiddellijk een plaatsvervanger naar de klas.

2) Spreek dikwijls met hen, afzonderlijk of samen; let erop of zij niet te veel werk hebben, of hun kleren of boeken ontbreken; of zij lichamelijk of moreel lijden; of er in hun klassen leerlingen zijn die vermaand moeten worden of die voor de tucht, de manier en graad van onderwijs speciale aandacht nodig hebben. Eens dat de noden zijn vastgesteld, doe dan al wat mogelijk is om die te verhelpen.

3) Beveel hen in een speciale conferentie aan, alle leerlingen zonder onderscheid te ondervragen en om beurt enkele van hun werken voor te lezen. Bijzondere vriendschappen en partijdigheid vluchten en nooit iemand op hun kamer toelaten.(1)

4) Wanneer zij een leerling moeten spreken of terechtwijzen zullen zij de hiervoor aangeduide kamer of zaal gebruiken.

5) Wanneer er feestelijkheden in zicht zijn o.a. novenen, of feesten van O.-L.-Vrouw, of van de heilige van de streek, of een feest in het college of een feest in verband met een mysterie van onze heilige godsdienst, dan zal men dat met enkele woorden in het kort aan de leerlingen zeggen; maar men mag dat nooit achterwege laten.

6) Men wake ervoor dat de leraren nooit leerlingen uit de klas wegzenden of nalatigen en schuldigen slaan.(2) Wanneer er ernstige dingen gebeuren, zal men onmiddellijk de studieleider of de overste van het huis verwittigen.

7) Buiten de klas oefenen de leraren geen enkel gezag uit (3) en beperken zich tot het geven van raad, verwittigingen of vermaningen die een goed begrepen liefde toelaat of aanraadt.

Met de assistenten en de hoofdleder van de slaapzalen.

1) Wat er voor de leraren gezegd is, kan grotendeels op de assistenten en hoofdleders van de slaapzalen toegepast worden.

(1) "... en nooit zullen zij "leerlingen of anderen" op hun kamer toelaten."

(2) "... men wake erover dat de leraren nooit leerlingen buiten de klas zetten en mocht dat absoluut nodig zijn, dan laten zij hen bij de directeur brengen. Ook mogen zij nooit om geen enkele reden de nalatigen of schuldigen mishandelen."

(3) "... dat zij geen enkel gezag over hun leerlingen uitoefenen."

- 2) Zorg ervoor dat zij tijd en goede gelegenheid tot studeren hebben in zoverre dit met hun plichten overeenkomt.(1)
- 3) Houd u graag net hen bezig om hun mening over het gedrag van de hun toevertrouwde jongens te kennen. Het belangrijkste deel van hun plichten bestaat erin zich stipt op de plaats te bevinden waar de jongens bijeen zijn voor de rust, de klas, het werk, de ontspanning enz.
- 4) Wanneer ge merkt dat een van hen bijzondere vriendschap met een leerling aangaat of de hem toevertrouwde taak of de zedelijkheid in gevaar zijn, geef hem dan met alle voorzichtigheid een ander werk. Wanneer het gevaar blijft voortbestaan, waarschuw onmiddellijk uw overste.
- 5) Vergader nu en dan met de leraren, de assistenten en de hoofdleiders van de slaapzalen en zeg hun ervoor te zorgen de slechte gesprekken te beletten en boeken, geschriften, afbeeldingen, "hic scientia est", en ieder ander voorwerp dat de koningin der deugden, hun zuiverheid, in gevaar kan brengen, weg te nemen. Dat zij goede raad geven en voor allen liefdevol wezen.
- 6) Het moet een algemene bekommernis zijn de gevaarlijke leerlingen te ontdekken; en als zij bekend zijn, dan moet men u ervan op de hoogte brengen.

Met de coadjuteurs en het dienstpersoneel.

- 1) Zij zullen niet familiair met de jongens omgaan. Zorg ervoor dat zij elke morgen (2) de H. Mis kunnen bijwonen en de H. Sacramenten ontvangen volgens de regels van de congregatie.
Men spore het dienstpersoneel tot een veertiendaagse of maandelijks biecht aan.
- 2) Wees vol liefdadigheid bij het bevelen en laat hen door uw woorden en houding begrijpen dat gij het welzijn van hun ziel beoogt. Zorg er speciaal voor dat zij niet familiair omgaan met de externe jongens of personen die niet tot het huis behoren.
- 3) Laat nooit toe dat er vrouwen op de slaapzalen of in de keuken komen of met iemand van het huis in contact komen tenzij de liefdadigheid of de absolute noodzakelijkheid het vraagt. Dit artikel is buitengewoon belangrijk.
- 4) Indien er misverstanden of onenigheden zouden ontstaan onder het dienstpersoneel, de assistenten, de jongens of anderen, luister dan met goedheid naar eenieder, maar in het algemeen, zeg aan ieder afzonderlijk uw mening opdat de ene niet hoort wat er van de andere gezegd wordt.

(1) "Zorg ervoor de bezigheden zo te verdelen dat zij zoals de leraren tijd en gunstige gelegenheid voor hun studie hebben."

(2) "Zorg ervoor dat zij elke morgen enz."

- 5) Het dienstpersoneel zal als "hoofd" een onberispelijke coadjuteur hebben. Deze zal over hun werk en moraliteit waken opdat er geen diefstallen gebeuren, noch slechte gesprekken gevoerd worden. Hij zorge er voortdurend voor dat niemand boodschappen doet voor ouders of andere buitenstaanders, wie het ook zij.

Met de jonge leerlingen.

- 1) Aanvaard nooit leerlingen die uit andere colleges weggestuurd zijn of leerlingen waarvan gij weet dat zij van slechte zeden zijn. Mocht dit niettegenstaande de genomen voorzorgsmaatregel toch gebeuren, wijs die leerling onmiddellijk een betrouwbare gezelschap aan die hem bijstaat en nooit uit het oog verliest. In geval de bedoelde jongen te kort komt wat de zedigheid aangaat, zal hij hiervoor slechts éénmaal vermaand worden. Ingeval hij hierin hervalt, zal hij onmiddellijk naar huis gezonden worden.
- 2) Wees zoveel mogelijk bij de jongens en zorg ervoor hen een genegen woord in het oor te fluisteren. (1) Je weet goed wát zeggen naargelang je hun nood leert kennen. Dat is het grote geheim waardoor je hun hart verovert.
- 3) Je zult je afvragen: welke woorden. Dezelfde die eens aan jezelf werden gezegd, bijv.: Hoe gaat het ermee? Goed. En met je ziel? Zo en zo. - Jij zou mij in iets belangrijks moeten helpen, wil je? - Zeker, waarmee? - Om braaf te worden. - Ofwel: om je ziel te redden. - Of nog: Om van je de braafste van onze jongens te maken. - Met de grootste losbollen zeg je: - Wanneer wil je beginnen? - Beginnen, wat? - Mijn troost te zijn. - Het gedrag van St.-Aloysius na te volgen. Tot hen die wat afkerig staan voor de Sacramenten: - Wanneer wil je dat wij de horens van de duivel breken? - Op welke wijze? - Met een goede biecht. - Wanneer u wilt. - Zo vlug mogelijk. Andere keren: - Wanneer zullen wij de grote was eens doen? Ofwel: voel je er iets voor om mij te helpen de horens van de duivel te breken? Wil je dat wij twee vrienden zijn voor de zaken van je ziel? "Haec aut similia".
- 4) In onze huizen is de directeur de gewone biechtvader: laat daarom zien dat je graag hun biecht hoort. Laat hen echter de vrijheid bij anderen te biecht te gaan indien zij dit verlangen. (2) Geef hen duidelijk te kennen dat jij bij het punten geven voor het morele gedrag niet tussenkomt. Zorg ervoor zelfs de schaduw van het minste wantrouwen ten gevolge van hun biecht te verwijderen. Ook zal er geen enkel teken van voorrang gegeven worden voor hen die voor hun biecht die ene boven de anderen verkiezen.

(1) Zorg ervoor dat de leerlingen je leren kennen en jij hen leert kennen door met hen zoveel tijd mogelijk door te brengen en hen een genegen woord in het oor te fluisteren enz.

(2) ... maar geef hen een "grote" vrijheid om bij anderen te biechten, indien zij dit verlangen."

- 5) De kleine Clerus, de Compagnie van St.-Aloysius, van het H. Sacrament, de Onbevleete Ontvangenis moeten aanbevolen en bevorderd worden. Hier- van ben je slechts bevorderaar en geen directeur.(1) Beschouw die zaken als zijnde het werk van de jongens waarvan de leiding aan de catechist toekomt of de geestelijke leider.(2)

Met de externen.

- 1) Stellen wij ons graag ten dienste van de godsdienst, voor predicatie, missen, biechthoren (3) telkens als de liefde en de plichten van de eigen staat dat toelaten. Dit vooral ten voordele van de parochie waar ons huis zich bevindt. Men zal echter nooit een taak aanvaarden die ons buiten huis houdt en ons belet de ons toevertrouwde taak te behartigen.
- 2) Uit hoffelijkheid nodige men externe priesters uit voor predicatie (4) of bij feestelijke, muzikale of andere dergelijke gelegenheden. Men nodige de burgerlijke overheid uit en ieder andere welwillende of verdienstelijke persoon, om zijn bewezen diensten of om van hem mogelijke diensten te bekomen.
- 3) Goedheid en hoffelijkheid wezen de karakteristieken van de directeur voor internen én externen.
- 4) Bij de materiële problemen, wees zoveel mogelijk tegemoet komend, zelfs tot eigen nadeel als men hierdoor betwistingen kan vermijden of andere kwesties die de liefdadigheid kunnen schaden.
- 5) In de geestelijke aangelegenheden zal men steeds tot meerdere glorie van God trachten te handelen: taken, ruzies, wraakgevoelens, eigen- liefde, redenen, pretenties, en ook de eer: alles moet geofferd wor- den om de zonde te vermijden.
- 6) Mocht de zaak daarenboven van groot belang zijn, dan zal men tijd ne- men voor een gebed en raad vragen aan een of andere vrome, voorzich- tige persoon.

(1) "De kleine clerus, de compagnieën van St.-Aloysius, van het H. Sacrament en de Onbevleete Ontvangenis zullen aanbevolen en bevorderd worden. Toon uw welwillendheid en tevredenheid over hen die ingeschreven zijn, maar je zult hiervan slechts de bevorderaar en niet de directeur zijn, enz."

(2) In het exemplaar van 1875 volgde dit 6de artikel: "De hatelijke of disciplinaire aangelegenheden zullen aan anderen worden overgelaten."

In het exemplaar van 1886 leest men het volgende:

"Wanneer je er in slaagt een ernstige nalatigheid te ontdekken, laat de schuldige of verdachte dan op je kamer komen. Op de meest liefdadige wijze tracht hem zijn schuld en zijn ongelijk te doen bekennen. Vermaan hem hierna en zet hem ertoe aan om zijn geweten in orde te brengen. Op die wijze en door een welwillende assistentie van die leerling bekwam men prachtige resultaten en een vooruitgang, die onmogelijk leken."

(3) "Laten wij gaarne ten dienste staan voor godsdienstige zaken: predicatie, het celebren van missen tot groter gemak van het publiek, biechthoren, enz."

(4) Uit hoffelijkheid zullen er nu en dan externe priesters voor de preken uitgenodigd worden, enz..."

Met de leden van de sociëteit.

- 1) Het stipt onderhouden van de regels en vooral van de gehoorzaamheid zijn de basis van alles. Maar indien gij wilt dat de anderen u gehoorzamen, wees zelf gehoorzaam aan wie het hoort.(1) Niemand is geschikt om te bevelen als hij niet bekwaam is te gehoorzamen.
- 2) Zorg ervoor alles zo te verdelen dat niemand te zwaar belast wordt, maar handel zo dat ieder trouw de hem toegewezen taken kan volbrengen.
- 3) Niemand van de congregatie mag contracten sluiten, geld ontvangen, leningen aangaan of schulden maken bij ouders, vrienden, of anderen. Ook zal niemand geld of de administratie van tijdelijke goederen voor zich houden zonder hiervoor rechtstreeks van zijn overste toelating te hebben ontvangen. Het onderhouden van dit artikel zal de meest noodlottige plaag van de religieuze congregaties verwijderd houden.
- 4) Verafschuw als venijn het veranderen van de regels. Het stipte onderhouden ervan is beter dan om 't even welke wijziging. Het betere is de vijand van het goede.
- 5) De studie, de tijd, de ondervinding hebben mij heel duidelijk bewezen dat overdadig eten en drinken, het eigenbelang en de eerzucht de ondergang waren van zeer bloeiende congregaties en eerbiedwaardige religieuze orden. De tijd zal u waarheden leren kennen die u nu misschien ongelooflijk toeschijnen.(2)

Bij het bevelen.

- 1) Zorg ervoor nooit iets te bevelen dat de krachten van de ondergeschikte te boven gaat. Geef ook nooit onaangename bevelen. Integendeel, zorg ervoor zoveel mogelijk de aanleg van ieder afzonderlijk in te volgen en bij voorkeur die dingen toe te vertrouwen waarvan men weet dat zij aangenamer zijn.(3)
- 2) Beveel nooit iets dat nadelig voor de gezondheid kan zijn of de nodige rust uitsluit of in botsing komt met de opdrachten of de bevelen van een andere overste.

(1) "Maar indien ge wilt dat de anderen u gehoorzamen, wees dan zelf gehoorzaam aan uw oversten."

(2) Hier werd het volgende artikel toegevoegd: "(6) De grootste bezorgdheid om, met woord en daad, het gemeenschappelijke leven te bevorderen."

(3) Nooit dingen bevelen die gij boven de krachten van de ondergeschikten oordeelt als ge voorziet niet gehoorzaamd te worden. Zorg ervoor onaangename bevelen te vermijden, integendeel! Zorg er goed voor de aanleg van eenieder in te volgen en een taak toe te vertrouwen waarvan gij weet dat deze hem aangenamer zal zijn.
In de kopie waar deze variëte door de heilige werd aangebracht leest men niet: "deze taken die aan een of ander", maar "deze taken die men weet "iedereen" aange-naam te zijn."

- 3) Bij het bevelen zal men steeds met woord en optreden vriendelijk en zachtmoedig zijn. Bedreigingen, woede en nog minder geweld blijven steeds achterwege.
- 4) Ingeval men iets moeilijks of onaangenaams aan de ondergeschikten moet bevelen zal men bijv. zeggen: Zou je dit of dat kunnen doen? Ofwel: Ik heb iets belangrijks te doen waarmee ik je liever niet zou belasten, maar ik heb niemand anders die het voor mij zou kunnen doen. Zou jij de tijd, de nodige gezondheid hebben en zijn er geen andere bezigheden die het je beletten? De ondervinding leert dat deze manier van doen op tijd en stond goede resultaten geeft.
- 5) Wees spaarzaam in alles, maar zo dat de zieken niets tekort hebben.(1) Maar van de andere kant zal men aan iedereen doen opmerken dat wij de gelofte van armoede afgelegd hebben en dat wij daarom aan de gemakzucht niet mogen toegeven. Wij moeten van de armoede en haar gezellinnen houden en dus elke niet absoluut noodzakelijke uitgave voor kleeding, boeken, meubels, reizen enz. vermijden.

Dit geldt als een testament dat ik aan de directeurs van de particuliere huizen zend. Indien deze raadgevingen gevolgd worden, zal ik gerust sterven omdat ik dan zeker ben dat onze sociëteit door de Heer zal gezegend worden en steeds bloeiender haar doel, nl. de meerdere glorie van God en de redding van de zielen, zal bereiken.(2)

Hoe zou men zo een wijs onderricht kunnen vergeten? De beoefening van dit vaderlijke testament is het enige middel om in onze huizen zijn geest te doen bloeien en om het familieleven dat hij hierin wilde ken- schetsen te beleven.

- Zorg ervoor u te doen liefhebben in plaats van u te doen vrezen.
- Alvorens te beslissen verhef steeds eerst even uw hart tot God.
- Dat de liefde en de hoffelijkheid uw kenmerkende trekken wezen zowel met de internen als met de externen.
- Zorg ervoor je aan de leerlingen te laten kennen en leer hen kennen door al de tijd die je ter beschikking hebt met hen door te brengen.
- De onaangename en disciplinaire taken zullen aan de anderen toevertrouwd worden.

Zorg er goed voor de aanleg van eenieder in te volgen en vertrouw hen bij voorkeur die taken toe waarvan gij weet dat zij hen aangenamer zijn.

(1) "Men zal... maar absoluut op een wijze dat de zieken niets ontbreekt."

(2) Dit is als het TESTAMENT dat ik aan de directeurs van de particuliere huizen zend. Als deze raadgevingen ingevolgd worden, dan sterf ik gerust omdat ik er zeker van ben dat onze sociëteit hoe langer hoe meer bloeiender zal worden in de ogen van de mensen, door God gezegend zal worden en haar doel zal bereiken; nl. de meerdere glorie van God en het heil van de zielen."

- Wanneer men u een rapport overmaakt luister dan naar alles, maar zorg ervoor de feiten te onderzoeken en ook de beide partijen te ondervragen alvorens te beslissen.
- Men weze in alles spaarzaam maar op zulke wijze dat de zieken absoluut niets te kort hebben.
- Vermijd als vergif elke verandering van de regels. Het betere is de vijand van het goede...

Met dit programma zal elke religieuze gemeenschap slechts één hart en één ziel met de eigen overste vormen!

Ter verduidelijking en het vervolledigen van deze aanbevelingen verzamelde men nog enkele normen tijdens de algemene conferenties, opgenomen naargelang ze werden gegeven, zoals men ze in een eerste handschrift heeft. Hierna werd dit alles opnieuw gecoördineerd en door Don Rua zelf verbeterd zoals dit blijkt uit een afschrift dat men in zijn schrift gevonden heeft. Hieruit werden de aan de directeurs gezonden exemplaren overgeschreven met een nieuwe kopie van de aanbevelingen de "dag van St.-Jozef, jaar 1876."

Private normen voor de directeurs, die als verduidelijking en het vervolledigen van de vertrouwelijke aanbevelingen kunnen dienen.

- 1) De oversten van elk huis zullen er degelijk voor zorgen, dat de eigen leraren, assistenten en het dienstdoende personeel goed starten en gevormd worden nu vooral in deze jaren waarin er een tekort aan personeel is en het personeel dat wij hebben nog zo jong is.
- 2) De directeurs moeten welwillend en toegeeflijk zijn voor hun ondergeschikten en in zoverre dat mogelijk is, moeten zij met hen geen haterlijke zaken afhandelen. De tucht zal men aan de prefect overlaten. Zo het iets belangrijks aangaande een medebroeder betreft, schrijve men naar de Algemeen Overste. Berichten over de leerlingen aan de ouders zullen in de regel door de directeur gegeven worden. Waar dit niet mogelijk is of waar er tamelijk strenge maatregelen moeten getroffen worden zal de prefect dat doen of zal de directeur aan iemand anders de richtlijnen geven om dat af te handelen.
- 3) De directeurs zullen vooraf de meest hulpbehoevenden van nabij volgen om hen aan te moedigen, hun gedrag te verbeteren en hun bijzondere noden te kennen en ze te verhelpen.
- 4) Men zorge bijzonder voor de leden die speciale hulp nodig hebben, hetzij tijdens reizen, hetzij in verschillende levensomstandigheden, maar vooral in geval van ziekte.
- 5) In alle colleges zal er speciale aandacht besteed worden aan de geprofesten, clerici en coadjuteurs. Men betone hen veel vertrouwen en al zijn zij ook minder bekwaam dan anderen, toch moet men hen zeer delicate en vertrouwelijke taken toevertrouwen; maar men moet hen doen begrijpen dat dit eerder aan hen wordt toevertrouwd dan aan anderen, aangezien zij geprofest zijn en dus als ware broeders beschouwd worden.

- 6) Elke directeur neme de theologieklas zeer ter harte en zorge dat men er zich voor inzette en ze nooit achterwege late.
- 7) Elke directeur vergete niet op tijd met de Algemeen Overste te spreken of te schrijven over hen die de heilige wijdingen waardig zijn. Eerst zal hij echter de eigen kapittelleden hierover spreken en hun mening erover opsturen. Hij moet eraan denken de volmacht terug te zenden met de nodige aantekeningen.
- 8) Men geve de pas gewijde priesters de gelegenheid de moraal te studeren.
- 9) De directeur houde steeds de twee conferenties per maand. In de eerste leest en legt men de regels uit; in de andere behandelt men een van de punten van de moraal. Is de directeur belet, dan zal men ten minste een geestelijke lezing houden die de conferentie vervangt. Dit weinige mag echter nooit achterwege blijven.
- 10) Men vergete nooit het maandelijks "rendiconto" dat met kalmte en zorg moet verlopen. Elke directeur ondervrage over de volgende punten: Is er iets in je taak dat je tegen de borst stuit en dat je roeping zou kunnen in gevaar brengen? Heb je de indruk, sinds je laatste rendiconto, of meen je enige vooruitgang te hebben gemaakt? Heb je iets vastgesteld dat gedaan of vermeden moet worden om een belediging aan God te voorkomen of om wanorde of ergernis te vermijden? Meestal ontdekt men dingen waaraan wij nooit zouden denken en waarvan zij menen dat wij het al weten of hiermee rekening houden. Wanneer men uit het rendiconto iets verneemt dat de oorzaak van kwaad of wanorde voor een medebroeder zou kunnen zijn, dan neme men hiervan notitie; en wanneer het de beurt is aan de bedoelde confrater, dan zinspele men daarop of vrage men het openlijk naargelang het geval. Op deze manier kunnen wij ernstige gevaren voorkomen zonder iemand te beledigen en ergernis vermijden zonder dat iemand dat opmerkt. Bij het rendiconto vermijde men zorgvuldig gewetenskwesties aan te raken.
- 11) Rendiconto en biecht moeten twee verschillende zaken blijven. Het eerste behandle uiterlijke dingen omdat wij ons hiervan in ieder geval kunnen bedienen, - wat niet mogelijk is wanneer men over gewetenszaken handelt - zonder gevaar te lopen ze met de biechtaangelegenheden te verwarren.
- 12) In al onze colleges lette de directeur erop dat de catechist goed zorg draagt voor de clerici en ze helpt om goed hun plicht te vervullen. Als er nalatigheden zijn, zal hij hen liefdevol vermanen en de directeur waarschuwen wanneer hij wanorde vreest; daarom late hij zich dikwijls rekenschap hierover geven.
- 13) De directeur zelf, of in zijn plaats de catechist, moeten aandacht schenken aan het celebreren van de H. Mis door hun priesters en de geschikte opmerkingen geven opdat zij de ceremoniën goed in acht nemen, dat zij met veel godsvrucht aan het altaar staan, niet te vlug zouden gaan en ook niet te langzaam wanneer zij voor het publiek celebreren.
- 14) De priesters of clerici die buiten onze colleges de H. Mis lezen of dienen, moeten zeer godvruchtig zijn en op de hoogte van de ceremo-

niën, zoniet is het beter niet te aanvaarden. Dit is voor de eer van de congregatie en van het huis vanwaar zij komen.

- 15) De directeurs zorgen ervoor hen geen relaties met buitenstaanders te laten aangaan. Dit geldt voor de leraren zowel als voor de andere ondergeschikte oversten. Vooral zal men geen bezoeken ten huize van buitenstaanders toelaten.
- 16) Voor het onderwijs zal men zo weinig mogelijk externe leraren aanvaarden, hetzij omwille van de hiermee gepaard gaande onkosten, hetzij omdat zij meestal niet om het zedelijke gedrag bezorgd zijn, wat voor ons juist het eerste en laatste doel van onze handelingen is. Wanneer men de zaken kan vereenvoudigen door twee cursussen in slechts één te verenigen en dus met minder personeel, zal men dat steeds doen. Bijv. voor geschiedenis: voor allen een jaar de "Middeleeuwen" en het volgende jaar de "Moderne Tijd". Filosofie: voor allen, het ene jaar Logica en het andere Ethica. Wanneer er een externe leraar nodig is, zal de directeur hiervoor eerst de mening van de raad en de toelating aan de Algemeen Overste vragen.
- 17) Elke trimester zal er rekenschap gegeven worden over de hygiënische, economische, pedagogische en vooral de morele toestand van het eigen college. Hierbij zal men de bijzonderheden, zowel goede als kwade over het gedrag van de leden noteren. Dit dient als norm voor de Algemeen Overste om de leden van zijn congregatie beter te kennen.
- 18) Voor de algemene administratie moet de directeur een soort register (dagboek) houden. Hierin zal hij alle inkomsten en ook al het geld dat hij wekelijks van de prefect ontvangt, optekenen. Tevens zal hij alle uitgaven opschrijven samen met het geld dat hij voor de gewone en extra uitgaven aan de prefect geeft. Hij zal zorgen ervoor de uitgaven en inkomsten goed te ordenen. Wanneer hij geheime uitgaven moet doen, kan hij die in een speciaal boekje aantekenen dat hij aan de Algemeen Overste zal geven. Het zal dienen voor het particuliere rendiconto van de directeur dat op het einde van elk schooljaar gemaakt wordt en het kan om het even wanneer door de overste ter inzage gevraagd worden.
- 19) Men brenge geen wijzigingen in de boekhouding of in iets anders zonder speciale verstandhouding met de Algemeen Overste.
- 20) De decreten van Rome (1848) moeten in de mate van het mogelijke ingevolg worden zonder zich voorlopig bezorgd te maken over wat nog niet kan uitgevoerd worden.
- 21) Wat de vereiste examinatoren betreft, zullen de leden van het kapittel van elk huis de functie van provinciale examinatoren uitoefenen. De leden van het hoofdkapittel zullen de algemene examinatoren zijn. Deze bepaling is slechts voorlopig.
- 22) Normaal duurt de taak van directeur in een college zes jaar zoals deze van de leden van het hoofdkapittel; de Algemeen Overste heeft het voorrecht hen ook eerder te veranderen waar dat nodig mocht blijken ofwel hen te herbenoemen wanneer de meerdere glorie Gods dit verlangt.
- 23) Eén ding moeten alle directeurs met de leden van het hoofdkapittel betrachten nl. de eenmaking van de algemene directie van de congrega-

tie en daarom moeten zij de wijze bestuderen om het hoofdkapittel van de directie van het Oratorio af te scheiden.(1)

N.B. Tijdens de herfstconferenties van 1875 bepaalde men dat de avondlessen in de afzonderlijke colleges, behalve in het Oratorio, voor het avondmaal zouden plaats hebben. Dit om te zien of dat meer gelegen kwam zonder daarom het uur van de gebeden, nl. 9 uur, te veranderen.

De eenheid in de gemeenschap, dank zij de gestadige en liefdevolle vaderlijke waakzaamheid, de inzet van allen om voorbeeldig te leven en de geest van armoede in het gemeenschappelijke leven te bewaren, waren de aanbevelingen van de H. Stichter die hem recht uit het hart kwamen.

8) Raadgevingen en bijzondere waarschuwingen.

De heilige liet nooit na de directeurs afzonderlijk te waarschuwen wanneer hij dit gelegen achtte, tijdens de retraite en de bezoeken aan de huizen, mondeling of schriftelijk; en zijn trouwe zonen bewaarden deze woorden vol eerbied in hun hart.

Inderdaad! Vier autografen van de heilige belichten zijn openhartigheid en vaderlijke zorgen samen met de nederigheid en de toewijding van hen tot wie ze gericht waren. Zij wilden ze ons overhandigen zonder zich bezorgd te maken over het feit dat ze hun zwakheden of gebreken zouden openbaren; ze waren alleen bekommerd ze te laten dienen om de heiligheid, de wijsheid en de vaderlijkheid van de beste der Vaders aan te tonen. De eerste en de derde zullen wij volledig weergeven.

De tweede geeft de naam van de bestemming niet op, zelfs niet in het origineel; nochtans laten wij drie woorden achterwege en zetten puntjes in de plaats om niet te zeggen aan wie dit gezonden werd.

Hetzelfde doen wij voor de vierde die als datum draagt: "Vigilie van de Tenhemelopneming 1874."

Het zijn raadgevingen en waarschuwingen die vandaag of morgen ook voor anderen van dienst kunnen zijn.

I

Aan Don Lemoyne, Retraite - 1871.

1° Vergeet nooit het maandelijks rendiconto, de twee conferenties, ene over de regel en ene over een ascetisch onderwerp.

(1) De vorming van het bijzondere kapittel van het Oratorio had plaats in 1873.

- 2° Gebruik de tijd; bestudeer goed je preken en bevorder de geest van godsvrucht onder je leerlingen.
- 3° Ga niet uit zonder noodzaak en in dat geval, voorzie dan in de orde en de moraliteit in het college.

II

Vertrouwelijk

- 1° Een preek over de geest van liefde en broederlijke eenheid. Slechts één God, één meester, één overste, één congregatie.
- 2° Het maandelijks rendiconto; bijeenroeping van het kapittel; een praktische meditatie doen en warm aanbevelen. Bijv. geen geld voor eigen gebruik bewaren en ook geen uitgaven doen zonder de toelating van het kapittel.
- 3° Nooit bekritisieren wat men vroeger in de klas of buiten de klassen in ... (de stad) deed. Noch in publiek noch in privé prat gaan op wat men doet of gedaan heeft.
- 4° Gesprekken, bezoeken en relaties die niet noodzakelijk zijn vermijden; familiariteit met de personen van het andere geslacht vluchten. Iemand deed mij uw té lang verblijf te ... opmerken.
- 5° De clerus ten zeerste eerbiedigen en ermee bezorgd zijn; daarom hem loven en nooit afkeuren; zich op de preekstoel of elders nooit boven de anderen verheffen.
- 6° Het goede doen zonder dat te laten blijken. Het viooltje groeit verborgen, doch men vindt het en kent het aan zijn goede geur.

Lees, doe uw werk, en we zullen hier nog over spreken. Aanvaard alles van u zeer toegenegen in J.C.

Bosco, priester.

III

Zeer dierbare Don Bonetti,

Ik geloof dat men de wanorde kan verhinderen indien men de fundamentele normen van onze huizen in praktijk stelt. Probeer maar:

- 1° Maandelijks rendiconto waarin de nadruk wordt gelegd op de plichten van de overste aan zijn onderdaan klaar te zeggen al wat er te zeggen valt; en deze zegge op zijn beurt de dingen; indien ze niet gezegd worden, dan herinnere men hen eraan.
- 2° Bij dit rendiconto nagaan of er beterschap is of niet, of men met de gegeven raad rekening hield; aandringen om hem in te volgen.
- 3° Nooit de twee maandelijks conferenties achterwege laten: één ascetische en ene met uitleg van de regels.
- 4° Het kapittel bijeenroepen en nu en dan ook alle leraren en de gepaste middelen bestuderen om te verbeteren wat er te verbeteren is.

- 5° Herinner u dat de directeur niet veel moet doen, maar ervoor moet zorgen dat de anderen werken en hun plicht doen.
- 6° Lees ook de normen die ik aan elke directeur van onze huizen gezonden heb.

Ik vraag slechts deze artikelen te onderhouden, en dan zal de genade van de Heer de deur tot ieder hart open vinden. De retraite zal het terrein voorbereiden. In de eerste veertien dagen van mei. zal ik u een bezoek brengen en dan zult gij mij het resultaat van hetgeen ik u nu aanbeveel weten mee te delen. Anderzijds: "mundus in malo ligno positus est totus" en wij kunnen hem niet veranderen.

God zegene ons allen en geloof mij

u zeer toegenegen in J.C.

Turijn, 17-4-1873.

Gio. Bosco, priester.

IV

Dierbare...

In de loop van deze retraite heb ik met verscheidene retraitanten van onze colleges gesproken en ik heb aangetekend waarover er in dit huis een ernstige aanmerking dient gemaakt te worden.

Roep dus de prefect bij u en lees samen:

1° Vergeet niet wat ik u zo warm heb aanbevolen toen jullie mij naar ... vergezelden.

2° Jullie verlaten te gemakkelijk het college om naar het huis van de jongens of bij andere personen te gaan.

3° Er zijn ernstige klachten over de persoonlijke netheid van de kleding en van de lokalen waar men verblijft. Ernstige klachten over de tucht. Dit zijn twee fundamentele dingen. Aan wie zijn ze toevertrouwd? Doen de directeur en de prefect hier wat ze moeten? Verkiesen zij dit boven iedere andere bezigheid buitenshuis?

4° Vele ouders klagen over de administratie; veel jongens zijn té ontevreden en anderen té veel vertroeteld enz, enz.

God helpe ons. Werk voor de zielen en vooral voor de uwe. Amen.

Vooravond van de Tenhemelopneming 1874.

G. Bosco, priester.

9) Verslagen en besluiten van de herfst- en de algemene conferenties.

Onze sociëteit ontving op 25 juli 1864 het decretum laudis, "terwijl de goedkeuring van de constituties naar een meer geschikte tijd werd verschoven." Daarin las men: "De Overste ... roepe eenmaal per jaar het kapittel en de directeurs van de afzonderlijke huizen op, om de noden van de sociëteit te kennen, erin te voorzien en daarbij de schikkingen te treffen die naargelang tijd, plaats en personen nodig geoordeeld worden." (1) Sinds 1865 werd met een zekere plechtigheid het voorschrift van het genoemd artikel toegepast op het feest van de H. Franciscus van Sales, met passende algemene conferenties waaraan samen met de directeurs alle medebroeders van het Oratorio deelnamen. Ingeval Don Bosco einde januari niet aanwezig was, werd het feest van de heilige patroon, samen met genoemde conferenties naar een latere datum verschoven tot hij terug was; hiervan hebben we enkele verslagen op losse bladen. Wij weten niet met zekerheid wie deze opstelde, maar klaarblijkelijk werd dit keer per keer en in opdracht van de heilige gedaan; daarom moeten ze met grote eerbied bewaard worden; want het zijn echte bladen van de geschiedenis van onze sociëteit die ons de progressieve ontwikkeling ervan aantonen samen met de ijver van de stichter om onder de zijnen het onderhouden van de constituties te bevorderen.

1) In 1871. - De algemene conferentie had op 30 januari plaats.

Samen met de medebroeders van het Oratorio "namen ook de directeurs van de verschillende colleges hieraan deel", nl. deze van Borgo S. Martino, Lanzo, Cherasco, Alassio, en ook Don Pestarino. "Twee medebroeders legden de driejaarlijkse geloften af". (2) Hierna nodigde Don Bosco in volgorde de directeurs uit om de gang van zaken in hun huizen voor te leggen. Op enkele uitzonderingen na van weinig belang, toonden allen zich tevreden over het gedrag van hun onderdanen die hen veel meer troost dan doornen bezorgden. Ook Don Pestarino werd uitgenodigd om over de toestand in zijn dorp te spreken. Hij was kort en deelde slechts zijn inzet mee om op de carnavaldagen goed aan de zielen te doen. Hierna sprak hij over het in opbouw zijnde huis van Mornese en liet de hoop dat het spoedig beëindigd zou zijn...

Tenslotte begon Don Bosco te spreken:

Nadat wij over de toestand van onze huizen gehoord hebben "moeten wij de Heer danken omdat Hij ons, zo zegent." Wij zien dat onze congregatie sinds verleden jaar in goede wil, eenheid en liefde gegroeid is. Niet alleen een mooi aantal jongens heeft hiervan een bewijs gegeven, maar er zijn er ook velen die gevraagd hebben binnen te treden. Het zijn jongens van goede wil.

Er werd over alle huizen afzonderlijk gesproken; en zo ik ook iets over het huis van het Oratorio, het hoofdhuis, het centrale huis moet zeg-

(1) Cfr. Hoofdstuk IX, Inwendige leiding van de sociëteit, art. 6.

(2) De clericus Luigi Rocca en de coadjuteur Rossi Marcello, beiden bijgestaan door Don Lemoyne en Don Pestarino.

gen, dan kan ik ook mijn tevredenheid uitdrukken, omdat wij dit jaar een opmerkelijke verbetering waargenomen hebben. Ik zie dat alles steeds met meer orde verloopt. Verder ben ik ook tevreden over de grote beterschap die er bij de vakleerlingen gekomen is; want tijdens de afgelopen jaren, door gebrek aan discipline, waren zij een echte plaag voor het huis; ze zijn nog niet allen "bloem om hosties" van te maken maar er is beterschap en er zijn verscheidene aanvragen om in de congregatie te mogen treden. Ik bemerk ook dat onder de medebroeders de persoonlijke inzet voor het goede verhoogd is zoals het ook het geval is met de eenheid, die onder ons zo noodzakelijk is.

"Ik heb gezien hoe men in de afzonderlijke huizen werkt, zelfs hard werkt." Zij die les geven, zijn ook assistent op de slaapzalen, bij de wandelingen, op de speelplaats en in de eetzaal, en ook bij de repetities; bij dit alles vinden zij nog de tijd om te lezen, te studeren en hun lessen voor te bereiden. Dat doet mij groot plezier, want waar er onophoudelijk gewerkt wordt kan de duivel niet heersen. Er wordt veel gewerkt in elk van onze huizen, maar men werkt hier ook hard. Het is waar dat wij talrijk zijn, maar er zijn ook veel bezigheden; en al heeft het niet de schijn, dit vraagt veel personeel. Eerst geloofde ik niet dat men zo bezet kan zijn; maar op zekere dag had ik iemand nodig om twee bladzijden over te schrijven, en vroeg dan:

- "Zou je de tijd hebben om twee bladzijden over te schrijven?"
- "Zeker, antwoordde hij mij, maar dan moet ik dat achterwege laten."

Ik vraag het aan ieder afzonderlijk en vind niemand die hiervoor een uur vrij heeft. In plaats van spijt te hebben, verheug ik mij en bid de Heer dat Hij ons steeds zoveel werk moge geven; want wee ons als we het werk vluchten en als we niets meer te doen hebben. De ondergang van de congregaties, u mag me geloven, komt voort uit het nietsdoen; want de luiheid is oorzaak van de ondeugd. Wij vrezen alleen al bij de gedachte dat dat monster bij ons binnendringt.

"Verder heb ik ieders hulp nodig om geld te maken." De kosten zijn groot en de ondernemingen die wij onder handen hebben zijn enorm; het gaat om minstens een bedrag van 200.000 frank.

Iemand van u zal misschien zeggen: "Hoe zit dat nu?" Don Bosco zegt steeds dat wij ons van de aardse rijkdommen moeten onthechten, geen geld bewaren of ermee omgaan en nu vraagt hij ons om geld te maken. Hierop antwoord ik nu: "Wij moeten geld maken." Hiertoe hebben wij een krachtig middel, nl. besparen zoveel het kan en in alles wat niet nodig is!" Wij moeten proberen zoveel mogelijk uit te sparen bij de reizen en op de kleding. Deze kleine besparingen voldoen niet om de grote kosten te dekken, die wij hebben; maar als we dit al doen, dan zal de Voorzienigheid ons de rest wel zenden. Daar kunnen wij zeker van zijn, hoe groot de nood ook mag zijn.

Voor de rest moeten we ons niet bezorgd maken; want eens dat het doel rechtvaardig is, zal de goddelijke Voorzienigheid ons de middelen wel zenden.

Zo hebben wij op het oogenblik enorme ondernemingen onder handen. Wij hebben hier het plein voor de kerk waaraan men spoedig beginnen zal. Er valt veel te werken en veel uit te geven. Verder moet er aan de bouw van de kerk naast die van de protestanten begonnen worden, hopelijk bij het begin van de lente.

Men bouwt te Lanzo en men heeft veranderingen moeten doen te Borgo S. Martino en te Alassio: ik heb geen rode duit. Toch vestig ik de blik al op de toekomst en ik verzeker de leveranciers dat ze op tijd contant zullen betaald worden. Hiervoor ben ik zeker dat O.-L.-Heer het nodige zal zenden.

Ook heb ik het volgende opgemerkt, nl.: wanneer wij "een of ander gebouw of terrein in bezit hebben, ontzegt de Voorzienigheid ons haar hulp. Zolang dit terrein in ons bezit blijft, komt er niets binnen en wij moeten er ons van ontdoen." Daarom moeten wij alle gedachten over bezittingen opzij zetten, want dat zijn slechts hindernissen.

Hier in het huis van Valdocco kunnen wij ook niet die éénheid bereiken die er in de andere huizen mogelijk is, omdat wij veel talrijker zijn en er nog steeds een aantal personen zijn die niet tot de congregatie behoren; maar wij laten ze hier, omdat het zo hoort, of uit eerbied voor de een of andere. Laten wij echter hopen dat wij met de tijd alles kunnen herleiden tot de leden van de congregatie alleen.

Verder is er nog iets dat ik in verband met geldbesparing zou willen zeggen. Wij zijn in een periode van grote zorg: de oproep tot de militaire dienstplicht. Eer een jongen zich aan het werk kan zetten, kost hij ontzettend veel. Eerst voor de studie, zijn onderhoud, zijn kleding en dan voor de vrijstelling van de dienstplicht.

"Verder moet er iets veranderd worden aan de theateropvoeringen en de voordrachten." Ik heb dit steeds geduld en laat dit nog altijd toe; maar ik wil dat het toneel alleen voor de jongens is en niet voor de mensen buiten huis.

In ieder opvoedingshuis zijn er voordrachten nodig. Goede of minder geslaagde, het blijft een noodzaak, omdat het een middel tot declamatie is en tot het aanleren van een zinvolle lezing; en naar het blijkt is het leven niet mogelijk, zo er dat niet is. Ik merk echter dat het bij ons niet meer is zoals het zou moeten zijn en zoals het in de eerste jaren ging. Het is geen jeugdtheater meer, maar een werkelijk theater. Nochtans verlang ik dat de basis van het jeugdtheater weze: "vermaak en onderricht." Dat men geen scènes ziet die het gemoed van de jongens afstompen en op hun delicate gevoelens een slechte indruk maken. Dat men rustig komedies opvoere: maar eenvoudige en met morele inslag. Dat men zinge: dat is niet alleen leen ontspannend maar tevens onderrichtend en gewild in deze tijden; men geve poëzievoordrachten uit het werk van goede auteurs, en als er genodigden zijn of weldoeners, dan zullen zij tevreden zijn bij het zien dat alles op het welzijn van de jeugd gericht is, waarvoor wij ons geofferd hebben en waarvoor de weldoeners zich inspanden. Men zal echter geen ongeschikte kledij op het toneel meer toelaten en nooit de deugd van zedigheid geweld aandoen. Men zal dingen opvoeren die nieuwe kennis bijbrengen zoals een reis naar de heilige plaat-

sen, feiten uit de gewijde geschiedenis en zo meer; op die wijze zullen wij het vooropgestelde doel bereiken. Het ligt ook niet in onze bedoeling dat ons jeugdtheater een publiek theater wordt, zodat degenen die niet kunnen komen ontstemd zijn en dat er op allerlei wijze gezocht wordt naar een toegangkaart. Hierbij heb ik personen opgemerkt waarvan ik niet begriep hoe zij daar terecht zijn gekomen, omdat zij op een allesbehalve fatsoenlijke manier gekleed gingen; en als het niet onbeleefd was geweest, dan zou ik hen onmiddellijk hebben doen weggaan. Ook kunnen bepaalde woorden die bij het toneel uitgesproken worden niet geduld worden, zo bijvoorbeeld "vervloek dit, vervloek dat." Indien men iemand uitnodigt bedoel ik hiermee weldoeners en niemand anders. Ik had dit alles aan de verschillende directeurs van de huizen moeten zeggen, maar ik heb dit hier willen doen opdat allen weten hoe de zaken moeten zijn en niets invoeren wat niet betaamt.

Voor de rest moeten wij ons slechts met ons werk bezighouden, ook al groeit het aantal medebroeders in verhouding van de aanvragen om huizen te openen, "Messis quidem est malta, operarii autem pauci". De wonderlijke groei van onze sociëteit is een waar mirakel, gezien de slechtheid van de tijden, de grote verwarring en volgehouden strijd tegen de goeden. In deze tijden dat alle orden door de burgerlijke wetten worden opgeheven, dat zelfs de zusters niet meer gerust in hun klooster kunnen blijven, dat men van geen paters meer wil weten, komen wij samen en onder de neus van onze vijanden, groeien wij aan, stichten huizen en doen het goede dat mogelijk is. Hier zien wij dan ook de vinger Gods en de bescherming van O.-L.-Vrouw.

De wetten dulden geen kloosterlingen meer. Welnu, wij veranderen van kleed en als priesters gekleed werken wij evenzeer. Maar als zij ook het priesterkleed niet meer zullen dulden? Welnu, wat belang heeft dat? Wij zullen ons zoals de anderen kleden en toch hetzelfde goed blijven verwezenlijken. Wij zullen een baard dragen als dat nodig is en dat zal ons niet verhinderen het goede te doen. Wij hebben heel de vrijmetselarij tegen ons, allen haten en vervolgen ons en toch zijn wij in vrede en rustig, want wij hebben Gods bijstand. Een groot aantal journalisten is tegen ons en niettegenstaande dat alles boezemen onze huizen de mensen steeds meer vertrouwen in. Steeds groeien de aanbevelingen voor de jongens, zelfs meer dan wij kunnen aanvaarden.

Vanavond wil ik eindigen met "de aanbeveling van de deugd die al de andere omvat, ik bedoel de gehoorzaamheid."

Wees gerust dat, indien ge alles doet wat hij, die tot bevelen aangesteld wordt, van u vraagt, ge niet zult mislopen. De Heer staat degene, die beveelt, bij en inspireert hem. Hij, die probeert opmerkingen te maken en tracht de mening van de overste te veranderen, vergist zich. Ik weet uit eigen ervaring dat telkens ik van mening veranderde om andermans raad op te volgen, ik mij vergiste. Daarbij kan ik zeggen dat "de gehoorzaamheid alles is in een congregatie. Wanneer de gehoorzaamheid ontbreekt, ontstaat er wanorde en zal alles tenietgaan."

Verder beveel ik allen aan, geen uitzonderingen te maken, omdat, spijtig genoeg, de tijd zal komen waarin het noodzakelijk wordt uitzon-

deringen te maken; alleen al de gedachte daaraan doet mij beven. Hiermee wil ik niet zeggen dat waar er nood is, men hiervoor de doeltreffende middelen tot het lenigen daarvan niet moet gebruiken. Indien men iets buiten de normale orde moet doen, zal dat slechts uit zuivere noodzake-lijkheid gebeuren.

"Ik houd ook niet op U tot werken aan te sporen." Van mijn kant zal ik het deel van mijn leven dat nog overblijft uitsluitend opofferen voor het welzijn van de jongens. Jullie weten allemaal dat ik op de leef-tijd van vijftig jaar de eeuwigheid had moeten ingaan; maar een menigte jongens heeft voor het behoud van mijn leven gebeden en heeft mijn door-gang hier verlengd. Ik bedank de Heer voor deze gunst en zal dit leven gebruiken ten voordele van hen die het voor mij bekwamen. Jullie zullen even zoveel doen, want "messis quidem multa, operarii autem pauci."

De heilige sprak ook tot in de bijzonderheden over het theater en we moeten er geen woord aan toe voegen om zijn waarschuwingen, die klaar en duidelijk zijn, uit te leggen; ditzelfde jaar zond hij een blaadje van vier bladzijden naar de huizen met deze volgende:

Richtlijnen voor het jeugdtheater. (1)

1. Het doel van dit theater is de jongens te vermaken en ze zoveel moge-lijk moreel op te voeden en te onderrichten.
2. Er is een theaterleider die steeds de directeur van het huis over de op te voeren stukken zal inlichten. Met hem ook zal hij de dag van de opvoering vaststellen en de op te voeren stukken kiezen.
3. Men zal hiervoor die jongens uitkiezen die uitmunten door hun goed ge-drag; maar tot gemeenschappelijke aanmoediging worden ze nu en dan door anderen vervangen.
4. Zij die al aan zang of muziek deelnemen, zullen geen voordrachten hou-den. Tijdens de pauzen kunnen zij echter gedichten of iets anders voordragen.
5. In zoverre het mogelijk is, zal men de vakleermeesters ervan ontslaan.
6. Men zorge ervoor dat de composities vrolijk en tot ontspanning en ver-maak geschikt wezen: moreel en kort. De te lange toneelstukken veroor-zaken buiten de storingen bij het aanleren, vermoeienis bij de toe-schouwers. Dat doet de waarde van de voorstelling verloren gaan en brengt verveling zelfs bij waardevolle stukken.
7. Vermijdt opvoeringen die gruwelijke feiten voorstellen. Enkele ernsti-ge scènes zijn geduld, maar men zal de weinig christelijke uitdrukkin-

(1) Deze richtlijnen werden bijna letterlijk bij het reglement van de huizen van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales ingelast, uitgegeven door de salesiaanse drukkers in 1877 (Cfr. Hoofdstuk XVI) en in de "Besluiten van het algemeen kapittel van de salesiaanse sociëteit gehouden te Lanzo in september 1877." Cfr. blz. 56).

gen achterwege laten, alsook woorden die, elders gezegd, onbeschaafd of gemeen kunnen klinken.

8. De leider weze steeds bij de repetities aanwezig. Wanneer ze 's avonds gebeuren, dan niet later dan 10u. Na de repetitie gaat iedereen in stilte regelrecht naar bed, zonder te blijven babbelen; dat kan alleen maar schadelijk zijn en hen die reeds slapen, storen.
9. De leider zorge ervoor het toneel daags voor de opvoering gereed te maken om niet op de feestdag te moeten werken.
10. Hij weze streng voor betamelijke kledij; ook mag ze niet te veel kosten.
11. Voor elke vertoning bespreke men de muziek- en zangstukken met de respectieve leider.
12. Zonder een gegronde reden zal niemand op het toneel en nog minder in de kleedkamertjes toegelaten worden. Verder zal men erover waken dat de spelers zich tijdens de opvoering niet hier en daar voor bijzondere gesprekken afzonderen. Verder zal men zorgen dat alles zo degelijk mogelijk is.
13. Hij schikke alles zo dat de gewone dagindeling niet door de opvoeringen gestoord wordt; en zo ze moet veranderd worden, zal men er eerst met de overste van het huis over spreken.
14. Niemand gaat afzonderlijk avondmalen. Aan hen die door God met een speciale aanleg voor zang of voordracht begaafd zijn, zal men geen lofbetuigingen geven. Zij werden al beloond door de vrije tijd die zij kregen of door de voorbereidingen die in hun voordeel verliepen.
15. Bij het opstellen en opruimen van het toneel zal men zoveel mogelijk schade aan kleding en nadeel aan de theatervoorwerpen vermijden.
16. De drama's en toneelstukken zullen zorgvuldig in de kleine theaterbibliotheek bewaard worden en gerangschikt om in colleges gebruikt te worden.
17. Daar de leider de voorschriften van dit reglement niet alleen aankan, zal hem een helper worden toegewezen. Dat is de zogenaamde "souffleur".
18. Men rade de toneelspelers aan: een natuurlijke toon, een klare uitspraak, een ongedwongen houding en beslistheid. Dat is gemakkelijk te bekomen als de rollen goed gekend zijn.
19. Men onthoude dat het mooie en het specifieke van ons jeugdtheater korte pauzen tussen de verschillende bedrijven vraagt met voordracht van goed voorbereide stukken uit goede auteurs.

Giovanni Bosco, priester
Rector.

N.B. In geval van nood zou de leider een leraar van de studenten of een assistent van de vakleerlingen kunnen vragen hun leerlingen aan te sporen een klucht of klein drama aan te leren.

- 2) In 1872. - Algemene conferentie gehouden bij de terugkeer van Don Bosco na zijn zware en lange ziekte te Varazze.

Dezelfde medebroeders van het Oratorio en de directeurs van de verschillende huizen namen hieraan deel. Hiervan blijft ons echter geen document over. Slechts een zinspeling erop door Don Pestarino in de memorie die hij tijdens de vergadering voorlas in verband met het ontstaan van het nieuwe instituut van de "Dochters van Maria Hulp der Christenen" en die Don Bosco "met genoeg aanhoorde."

3) In 1873, op 12 januari, en dus vóór het feest van de H. Franciscus van Sales werd een conferentie gehouden "met het doel een nieuwe economie en drie raadsleden te kiezen in de plaats van hen wier mandaat verlopen was. Men herkoos Don Savio, Don Provera, Don Durando en Don Ghivarello. Bij die gelegenheid hoorde men Don Bosco gedenkwaardige en profetische woorden zeggen:

"Ik zie met groot genoeg dat onze Congregatie dag aan dag groter wordt. Hierdoor zal het kapittel dat heden avond herkozen werd, nog slechts weinig tijd het bijzonder en privé-kapittel van dit huis zijn. Dit zal aangesteld zijn over al onze huizen, afgescheiden zowel van het een als van het andere..."

En tot algemene vreugde zei hij verder:

"Indien het mogelijk was, zou ik graag te midden van de speelplaats een "sopanta" (barak, armoedig afdak) bouwen, waar het kapittel gescheiden kon blijven van alle andere stervelingen. Daar de leden hiervan nog het recht hebben op deze wereld te vertoeven, kunnen zij nu hier dan daar in de verschillende huizen verblijven, zolang dat het beste blijkt.

In hun plaats zal een ander kapittel gekozen worden, dat het particulier kapittel van dit huis is. Zo zal het zijn in alle andere huizen, die hun afzonderlijk kapittel zullen hebben... Dit wordt ons door het steeds groeiende aantal medebroeders ingegeven. Hierin zie ik een teken van de hemelse bescherming, waardoor aan velen de gedachte gegeven wordt binnen te treden en alzo rijkdom, familie, winstgevende posities en wereldse glorie te verlaten. Onder hen zijn er ook die al hun bezittingen aan het huis afstaan, waardoor zij het voorschrift van de goddelijke Meester op volmaakte wijze toepassen: "Hij die Mij volgen wil, zal vader, moeder, broers en zusters verlaten en zal zijn bezit verkopen om dit aan de armen te geven."

De Heer beschermt ons nog op andere wijzen; want zij die andere religieuze sociëteiten haten en vervolgen, moedigen ons in ons werk aan en geven ons om zo te spreken, zelfs de middelen en wapens tegen hen zelf.

Indien het mijn groot verlangen is dat deze sociëteit groeit en de opvolgers van de apostelen doet toenemen in aantal, dan is het tevens en zelfs mijn vurigste verlangen dat haar leden hiervan de ijverige be-

dienaars wezen: waardige zonen van de H. Franciscus van Sales, zoals de jezuiten waardige zonen van de H. Ignatius van Loyola zijn. De hele wereld en vooral de bozen die uit duivelse haat dit allerheiligste zaad in de kiem hadden willen doden, staan verbaasd. De vervolgingen en meest gruwelijke bloedbaden kunnen deze edelmoedigen niet tegenhouden. Zij zijn verspreid, zodat de ene niets meer over de andere weet; en niet-tegenstaande deze grote afstanden blijven zij toch op volmaakte wijze trouw aan de regels die hun door hun eerste Overste voorgeschreven werden, juist alsof zij in gemeenschap leefden. Daar waar er een jezuïet is, daar is er een voorbeeld van deugdzaamheid, van heiligheid. Daar wordt er gepredikt, biecht gehoord en daar verkondigt men het woord Gods. Meer nog! Wanneer de bozen menen hen uitgeroeid te hebben, dan juist groeien zij het meest aan; dan is het resultaat van hun apostolaat het grootst.

Zo weze het met ons, mijn zonen. Denkt ernstig aan de staat waartoe God u roept. Bij het binnentreden in onze congregatie, spiegelt u aan de edelmoedige zonen van Christus en werkt zo. Of jullie nu de priesterlijke staat aangaan of leken blijven of een ander werk onderneemt, zorg er steeds voor de regels stipt te onderhouden. Uw verblijfplaats zal hier zijn of te Lanzo of in een ander huis, of in Frankrijk, Afrika of Amerika, alleen of met velen: houd altijd het doel van onze congregatie voor ogen: de vorming van de jeugd - en in het algemeen van onze naaste - in de kunst en de wetenschap en vooral in de godsdienst, in één woord de redding van de zielen. Zo ik moest uitdrukken wat mij nu door het hoofd gaat, dan zou ik u een groot aantal Oratoria die over de wereld verspreid zijn, beschrijven: in Frankrijk, Spanje, Afrika, Amerika en zoveel andere plaatsen waar onze medebroeders ononderbroken in de wijngaard van Jezus Christus werken. Dit is nu slechts een eenvoudige gedachte van mij, maar ik denk dat ik ze reeds als een geschiedkundig feit mag bevestigen.

Pius IX raadde ons aan voorlopig slechts Italië als ons werkterrein te nemen, omdat, zoals hijzelf zegt, hier de nood zeer groot is, zullen wij hier in Italië ons best doen. Wat de hemel ook beschikken wil, herinnert u steeds het doel van de congregatie waarbij gij zelf u inschrijft of reeds ingeschreven zijt. Laten wij elkaar aanmoedigen, in goede verstandhouding en ononderbroken samenwerken om eens in gezelschap te zijn van de zielen, die wij voor de Heer gewonnen hebben, en om samen het gelukzalige aanschijn van God in de eeuwigheid te genieten."

Op het feest van de H. Franciscus van Sales werden de algemene conferenties herhaald om de noden van de huizen na te gaan en in de goede gang van zaken te voorzien, zoals men in een korte inhoud kan lezen:

" Uit deze algemene conferenties werd opgemerkt dat er in elk
" huis een vermeerdering van het aantal leerlingen was. In het
" algemeen bleken de huizen goed op weg te zijn. Men noteerde de
" opening van het college te Valsalice, de vergroting van dat van
" Lanzo en Alassio en de overplaatsing van het tehuis van S. Vin-

" cenzo van Marassi naar St.-Pier d' Arena. Tenslotte spoorde Don
" Bosco allen aan om in alles het goede voorbeeld te geven en stipt
" de reglementen te volgen."

Zie hiervan echter een gedetailleerd verslag:

Gewoontegetrouw werd de H. Geest aangeroepen en daarna werd de zitting geopend. Don Bosco zat te midden van de vergadering op de kathedraal. Rechts en links van hem zaten de directeurs van de verschillende huizen.

Na de opening van de zitting vroeg Don Bosco aan Don Rua of hij de namen van de leden aan het hoofdkapittel wilde voorlezen en daarna de namen van de leden van het kapittel van het Oratorio, dat vroeger door het hoofdkapittel zelf bestuurd was. Daarom zegde hij dat het hoofdkapittel voortaan de afzonderlijke directie van de huizen niet meer op zich zou nemen, maar dat het zich met de huizen in het algemeen zou bezighouden. Daar men geen nieuwe leden aan het kapittel van het hoofdhuis kon toevoegen en deze nu ook van het hoofdkapittel deel uitmaakten, zouden enkelen van hen voorlopig nog lid zijn van het kapittel van het Oratorio.

Hierna ging men tot de verslagen van de verschillende huizen over. Als eerste en oudste besprak men dat van Borgo S. Martino, waarvan de directeur afwezig was. Men kreeg hierover dus niet veel mededelingen, hoewel deze hier voldoende waren: de zaken daar gingen heel goed, vooral wat de geestelijke aangelegenheden betrof.

Daarna kwam het huis van Lanzo aan de beurt. De directeur, Don Lemoyne zegde dat hij heel tevreden was over de goede materiële en geestelijke gang van zaken, dank zij God en de medehelpers. Hij besloot zijn rapport met de aanbeveling van zijn huis aan de gebeden van de gehele sociëteit.

Na hem kwam Don Francesca, directeur van het college te Varazze. Hij deed opmerken dat hij vorig jaar als leider van dat huis veel had geleden, vooral door de schuld van twee medehelpers die geen kerkelijke roeping hadden. Toch besloot hij dat, dank zij God, de zaken dat jaar tot zijn voldoening beter gingen; ook hij beval zich aan ieders gebeden aan.

Daarna sprak Don Cerruti, directeur van het huis te Alassio. Na de goede gang van zaken op gebied van onderwijs, moraliteit en gezondheid verklaard te hebben, wees hij erop hoezeer het aantal leerlingen groeide, zodat men vreesde voor een tekort aan lokalen. Ook hij besloot met de gebruikelijke aanbeveling in de gemeenschappelijke gebeden.

Don Albera, directeur van het Oratorio van St.-Vincentius a Paolo te S. Pier d' Arena wees op de grote nood om in die stad een huis te openen. Er kan nog heel veel goed gedaan worden vooral op gebied van het godsdienstonderricht, gezien de zeer grote onwetendheid van de inwoners daar. Tot besluit voegde hij er nog aan toe dat op materieel gebied al het mogelijke gedaan werd. Gezien het stijgende aantal van opgenomen jongens werd het huis te klein.

Don Dalmazzo, directeur van het college voor edelen te Valsalice, zei dat er in het door hem geleide huis het tegengestelde gebeurde. Het aantal leerlingen was er zeer klein, nl. 22, en het gebouw zeer groot. Ook al leek de grond onvruchtbaar, omdat men deze nog niet goed kende, toch had men al vruchten bekomen. Dit was dan wel een troost. Ook hij beval het college in de gemeenschappelijke gebeden aan.

Als laatste sprak Don Pestarino, directeur van de zogenaamde Dochters van Maria, Hulp der Christenen. Van hem hoorden wij dat alles zeer goed ging en er slechts gebrek was aan een overste, daar deze nog steeds niet gekozen was. Ook hij had het gebed van zijn broeders nodig.

Na deze rapporten sprak Don Bosco als volgt:

" Jullie zullen zeggen: Wat gaat Don Bosco ons nu vertellen?
" tellen? Ik zou u zoveel moeten zeggen - en met genoeg zou ik
" dat doen - dat ik tot morgenavond zou moeten vertellen; maar andere
" bezigheden laten het mij niet toe en ik zou niet willen dat
" u het avondmaal mist. Mijn dierbaren! Onze sociëteit bloeit,
" maar wij bevinden ons tevens in zeer kritische tijden, vooral
" voor de levensmiddelen.

" Daarom beveel ik allen warm aan goed zorg te dragen voor alles,
" les, zodat er niets verloren gaat en "dat er in alles gespaard
" wordt". Hiermee bedoel ik niet dat men maanden en maanden niet
" moet eten of slechts onvoldoende en ook niet dat er enige verandering
" in de huidige voeding moet gebracht worden, neen. Wat
" ik wel verlang is dat iedereen eet naargelang zijn behoefte maar
" niet meer en dat er niets verknoeid wordt. En wat ik voor het
" voedsel zeg, zeg ik ook voor het overige. Ik vraag u dringend
" in de huizen erover te waken dat er niets verloren gaat in kle-
" ding, door reizen, enz. Spaarzaamheid in alles. Doe uw best.
" Wat zal Don Bosco U verder als belangrijkste zaak voor onze
" sociëteit aanbevelen?

" Jullie kunnen dat al denken: "het stipt onderhouden van
" de regels". Ja zeker: De regels onderhouden, want hierdoor zullen
" wij de Heer aangenaam zijn. Niemand moet dit doen om mij of
" anderen aangenaam te zijn; en wij zullen anderen ertoe brengen
" ons na te volgen, want "Si verba movent, exempla trahunt".
" En als wij ze integendeel niet onderhouden en ons laten meeslepen
" door de gulzigheid, vooral wat de wijn betreft; en
" als we aanstonds na de communie in de kerk zitten rond te
" kijken, wat zullen de anderen van onze sociëteit gaan denken?

" Ga na wat bij anderen de overdaad of de gulzigheid kan
" teweegbrengen. Ik heb een deugdzame jongen gekend die toch zeg-
" de geen priester te willen worden omwille van een geheime reden
" die hij niet wilde bekend maken. Op zekere dag vergezelde hij
" mij tijdens een wandeling en ik deed en praatte zolang totdat
" hij met zijn geheime reden voor de dag kwam.

" - Indien u het werkelijk weten wil, zegde hij mij, luister dan.
" Zekere dag ging ik met mijn vader in een café een verfrissing
" gebruiken en weet U wat ik daar zag? Een dronken priester in
" hemdsmouwen!

" Ik was beschaamd in zijn plaats toen ik dat zag en zei bij mij-
" zelf: "Eerder sterven dan priester worden en dan zo een figuur
" slaan en zo een schandaal geven!"
" Ziet ge, mijn dierbaren, wat een slecht voorbeeld bewerken
" kan! Daarna vroeg ik aan de jongen: "Waar aan wie heb je die be-
" lofte gedaan?" "Aan niemand. " - En om hem van dit voornemen af
" te brengen zei ik hem: - "Je bent absoluut niet verplicht een
" dergelijke belofte te houden, temeer omdat je gezegd hebt geen
" priester te willen worden zoals deze die je gezien hebt. Niets
" belet je priester te worden; integendeel, het helpt je om zelf
" een echte priester te worden." Hij leek mij toen overtuigd, maar
" enkele jaren later vernam ik dat hij intussen gestorven was.
" Mijn dierbaren, ik ben nu als een kapitein omringd door
" zijn "Generale Staf", en hier voor mij is er een uitgelezen scha-
" re die bereid is alles te verdragen, niet om mij plezier te doen,
" die geen goede betaler ben, maar om God genoeg te doen. Laten
" wij er dus voor zorgen dat de anderen gesticht blijven door ons
" en dit alles tot meerdere eer en glorie van God."

Verder werden er verscheidene schikkingen getroffen waarvan ons een exemplaar overblijft. Dat werd gekopieerd en naar de verschillende huizen gezonden.

Besluiten genomen tijdens de algemene Conferenties van
de H. Franciscus van Sales.

1. Daar er nood is aan gymnasiumleraren, zal men een aanvraag doen om ook dit jaar tot de examens voor het bekomen van het diploma te worden toegelaten. Men zal met deze aanvragen te Alassio beginnen, dan te Borgo S. Martino, daarna de ene week na de andere te Varazze, Lanzo, Turijn, S. Pier d'Arina en Valsalice.
2. Men beval iedere directeur aan om leerlingen naar het college van Valsalice te sturen, nl. leerlingen van hun eigen college of anderen, op voorwaarde dat het jongens zijn bij voorkeur uit de burgerij, en dat zij minstens het grootste gedeelte van het kostgeld kunnen betalen.
3. Men drong er bij de directeur op aan een maandelijks rapport over de hygiënische-, economische-, intellectuele- en vooral over de morele toestand van hun college uit te brengen, met bijzonderheden over het gedrag van het personeel, het weze goed of slecht; dit moet voor het hoofdkapittel tot norm dienen om de leden van de congregatie te kennen.
4. Daar men niet altijd personen kan vinden die volle verantwoordelijkheid kunnen dragen om vacante taken in het college waar te nemen, zullen de oversten van elk huis er goed voor zorgen om het onderwijzend personeel, de assistenten en andere dienstdoende personen degelijk te vormen, enz. en in zoverre dit mogelijk is niemand wegzenden, tenzij er een ernstige reden is, zoals gebrek aan moraliteit, trouw, enz.
5. Men herhale de aansporing om in elk huis twee conferenties per maand te houden, voor de leden van de sociëteit, waarvan ene over het reglement van de sociëteit.

6. In alle huizen dienen dezelfde schoolboeken gebruikt te worden. Tot ditzelfde doel plande men een jaarlijkse herfstconferentie waarin het schoolprogramma en de te gebruiken boeken zouden besproken worden. Daar Don Bosco deed opmerken dat de "Geschiedenis van Italië" in vele scholen gebruikt werd, beval hij deze ook voor onze scholen aan. Als aangename lectuur wees hij op de "Letture Cattoliche", de "Biblioteca della Gioventu" en vooral die boeken die door iemand van de congregatie gecommenterieerd werden. De romans en de boeken die gevaarlijk konden zijn, moesten terzijde gelaten worden en de verspreiding ervan moet in onze huizen verboden worden. Het betreft de boeken die door de congregatie niet werden goedgekeurd.
7. Elk trimester zal de rekening gezonden worden en elk huis zal de zijne aan de verschillende burelen van het Oratorio en aan de verschillende huizen betalen. Hierbij zal men aanduiden welke rekening men wenst te betalen. De overschrijving zal echter aan de respectieve prefecten gedaan worden. Wat overblijft, zal aan de prefect van het hoofdkapittel overgemaakt worden.
8. In zoverre dit mogelijk is, zal men eenheid in de lesrooster en het reglement behouden. Zo een wijziging nodig is, spreke men hierover met Don Bosco of zijn plaatsvervanger, als dat enigszins mogelijk is.
9. Iedere directeur zorge ervoor tijdig over zijn wijdelingen te spreken of te schrijven, een of twee maanden op voorhand, nadat men er reeds met het eigen kapittel over gesproken heeft om hun mening te kennen.
10. Zoveel mogelijk de studie van de moraal bij de priesters vergemakkelijken en hun jaarlijkse examen afnemen.
11. Men zal speciale aandacht hebben voor de leden die bijzondere hulp nodig hebben, zowel bij reizen, als in de verschillende levensomstandigheden en vooral in geval van ziekte. Wanneer zij naar hun familie moeten terugkeren, zal men ervoor zorgen dat dit geen te grote zorgen veroorzaakt vooral als de familie arm is. In dat geval zal men in overeenstemming met de Algemeen Overste of het hoofdkapittel de nodige hulp verlenen.
12. In elk huis heeft de prefect of de econoom de zorg voor de moraliteit van het dienstpersoneel en hun taken. Men zal alles doen opdat zij hun religieuze en materiële plichten volbrengen.
13. De bemerkingen over het gedrag van de jongens worden aan de directeur overgemaakt. De anderen, zullen hun mening zeggen, in overeenstemming met de directeur, bij middel van het puntenregister.
14. De directeurs zullen zich dikwijls tot de meest behoeftigen richten om hen aan te moedigen, hun gedrag te verbeteren, hun bijzondere behoeften te kennen en hierin te voorzien.

Op het einde volgde er een aantekening van Don Rua.

Plannen te overwegen en te beslissen in een andere conferentie.

1. Zou het niet geschikt zijn jaarlijks enkele conferenties te houden om een soort programma voor onze scholen op te stellen? En dit in de herfst?
2. Zou het niet geschikt zijn een catalogoog op te stellen van de boeken die in onze scholen in gebruik zijn?
- 4) Hetzelfde jaar werden er andere conferenties vastgesteld op 9 september, in het Oratorio, vóór de retraite, met de deelneming van de directeurs en de prefecten.(1)

Men ijverde voor de goedkeuring van de constituties en het was nodig de voorbeeldige beleving ervan in te prenten. Tegelijkertijd zou men nagaan of hieraan geen wijzigingen of toevoegingen dienden te worden aangebracht, alvorens ze voor de definitieve goedkeuring voor te leggen.

Men zond nogmaals de besluiten die door Don Rua waren opgesteld en door Don Bosco goedgekeurd naar de huizen: over het preventief onderzoek van de geschriften der medebroeders alvorens ze in druk te geven; over de betrekkingen van de medebroeders met de buitenstaanders; de directeurs moesten ontslagen zijn van de minder aangename dingen; het moet aan hen voorbehouden zijn berichten over de leerlingen aan de ouders te geven; daarbij nog enkele gedetailleerde normen over het beoefenen van de gelofte van armoede.

Beslissingen genomen door de directeurs en de prefecten van de Congregatie van de H. Franciscus van Sales, tijdens de herfstconferenties:

1. Er zal niets gedrukt worden door leden van de congregatie eer dat door het hoofdkapittel is nagezien en de toelating voor het drukken verleend is.
2. De directeurs zullen ervoor zorgen dat noch de leraren noch de andere oversten of ondergeschikten relaties met buitenstaanders aangaan. Zij zullen er speciaal op letten dat men de huisbezoeken vermijdt.
3. Wat de berichten over het gedrag van de leerlingen aan de ouders betreft zal dit over het algemeen door de directeur gebeuren. Zo dat niet mogelijk is, - iets wat dikwijls zal voorvallen, - zal hij aan iemand anders, vooral aan de prefect, de nodige richtlijnen geven.
4. Men vroeg Don Bosco een huis voor een regelmatig noviciaat in te richten.

(1) Zie de uitnodiging door de algemene econoom, in Bijvoegsel, nr. 1.

5. Men zal er steeds op letten het gezag van de directeur te steunen. Daarom zullen de prefecten zoveel mogelijk de omstreden zaken op zich nemen en het toekennen van gunsten en andere eervolle zaken aan de directeur overlaten.
6. Men late de vakleraren nooit kleren afgeven aan of werken uitvoeren voor iemand van de congregatie zonder de toelating van de directeur of de prefect van het huis, die hiervoor verantwoordelijk is.
7. Wanneer er nieuwe kleren nodig zijn, zal men ervoor zorgen dat deze van de priesters en de clerici uit dezelfde stof gemaakt zijn. Ook voor de coadjuteurs zal eenzelfde stof gebruikt worden die voor hen geschikt is. Hetzelfde geldt voor de kleding van het dienstpersoneel; eenzelfde stof aangepast aan hun werk om alle mogelijke twisten die gemakkelijk kunnen ontstaan te vermijden. De kleur van de stof en de snit van de kleding zal men aan het hoofdkapittel overlaten.
8. Ieder mag slechts twee paar schoenen en twee kostuums hebben. Ingeval er iets nieuws moet worden gemaakt, zal men het voorlaatste paar schoenen of het oudste kledingsstuk inleveren.
9. De schoolboeken zullen het stempel van het college dragen eer men deze aan de hiervoor verantwoordelijke personen van elk huis zal geven. Hetzelfde voor de boeken, die uitgeleend worden. Zo kan men ze na een bepaalde tijd terug vragen. Alle andere boeken komen op rekening van hem die ze zich aanschafft.
10. Bij het aanvaarden van nieuw dienstpersoneel moet men een inventaris opmaken van alles wat zij meebrachten. Hierna zal men de toegevoegde kledingsstukken met het stempel van het respectieve college tekenen.
11. Men zal zo spoedig mogelijk verslag aan het hoofdkapittel uitbrengen over de methode die iedere prefect erop na houdt in verband met de voorraad.
12. De prefect zal zich vooral inzetten voor de netheid op de slaapzalen en de zindelijkheid van de kleding en het lichaam van de leerlingen.
13. Om de boekhouding te vergemakkelijken zal elk huis haar rekeningen met de andere huizen trimestrieel afhandelen. Wanneer een huis het hoofd niet kan bieden aan al zijn schulden, dan richt het zich tot het hoofdkapittel.
14. Voor de zaken die een voordeel kunnen opleveren, zal men een beroep doen op het Oratorio.

De heilige voegde er met de hand de volgende verklaring aan toe:
"Men keure bovengenoemde beslissingen van de directeurs en prefecten goed. Overtuigd dat ze tot meerdere eer en glorie van God zullen strekken, stuurt men hiervan een exemplaar aan de prefecten en directeurs van elk huis, die zich dan zullen inzetten om ze in praktijk te brengen."

Turijn, eerste dag van de noveen van St.-J.B. 1873.

G. Bosco, priester.

- 5) In 1874 werden de algemene conferenties bij de terugkeer van Don Bosco uit Rome gehouden, na de definitieve goedkeuring van de Constituties: 17 en 18 april 1874.

Wij laten hier een memorie die door Don Lemoyne overgeschreven werd volgen. Hierin komt de dankbaarheid van Don Bosco voor de genoemde goedkeuring duidelijk aan het licht. Het zijn dierbare en heilige aanbevelingen die men nooit mag vergeten.

- " - Nu de regels goedgekeurd zijn, moeten wij vanaf heden met een strikte orde vooruitgaan.
- " - De overste moet naar goedvinden over zijn mensen kunnen beschikken vooral voor het heilig priesterwerk.
- " - Wij moeten onze eigen neigingen verzaken en slechts één lichaam vormen.
- " - Niemand weigere een hem opgelegde taak; ook al moest ze hem moeilijk vallen of tegen zijn ingesteldheid ingaan.
- " - Men leve niet alleen in goede verstandhouding met de directeur, maar men beoefene de ware gehoorzaamheid: in plaats van de regel te interpreteren om aan een plicht te ontsnappen, interpreteer men hem ten gunste van het werk en handele men bereidwillig en met vreugde.
- " - De Congregatie moet niet alleen in het algemeen, maar ook in elk van haar leden geëerbiedigd worden, Onze Vader is God, onze Moeder is de congregatie. Wij moeten haar dus beminnen, haar eer verdedigen en niets doen wat haar onteren kan, maar voor haar groei en welzijn zorgen.
- " - Wees op uw hoede voor de liefde tot de ouders. Wie zijn vader en moeder meer bemint dan Mij "non est me dignus", zegde Jezus. Voor ons is het alsof ons eigen huis en vader, moeder, en broers niet bestaan. Wij zullen voor hen bidden, hun raad geven en zo nodig hen helpen, maar niets meer. Jezus was onderdanig aan Maria en Jozef; maar in de dingen die de glorie van zijn hemelse Vader aangingen, wilde Hij volledig vrij zijn. Aan de ouders die ons uitnodigen enkele dagen naar huis te komen, moeten wij hetzelfde antwoord van Jezus op zijn twaalfde jaar in de tempel geven. Dit antwoord moeten wij bovendien in andere dergelijke omstandigheden geven. - Laat ons standvastig in onze beslissingen blijven. Niet zeggen: Vandaag begin ik en 's anderendaags verander ik van mening en zeg: Ik trek mij terug. Niemand kere zich om, maar laten wij allen steeds vrij en moedig voorwaarts gaan. Men onderhoude niet alleen de regels maar ook de bijzondere voorschriften die bepaald werden.

Nadat hij over de examens en het resultaatsregister gesproken had, raakte hij het onderwerp van de vrijstelling van de dienstplicht en van het te vormen noviciaat aan. Hierna besloot hij als volgt:

- " - "Nemo quaerat quae sua sunt, sed quae Jesu Christi".
- " Men houde dikwijls conferenties waarin men uit Rodriguez voorleest of waarin de directeur handelt over de geloften, over de deugd van gehoorzaamheid, de onthechting van het aardse, over de zuiverheid en het behoud ervan, en over de wijze waarop men met de ouders moet omgaan.

- " - Eenmaal per week zal men een conferentie houden en om de 14
- " dagen een kapittel.
- " - Hier volgen drie terreinen waaraan wij onze krachten kunnen
- " wijden: de arme jongens, de verspreiding van goede boeken en de
- " prediking.

- 6) In de herfst hield men andere algemene conferenties, die in wezen een algemeen kapittel waren, en andere speciale vergaderingen voor de prefecten.

In de algemene conferenties (zo groot was de nederigheid van de heilige!...) behandelde men samen met de vertaling van de constituties en het reglement van de "salesiaanse gemeenschap", of van de "Vrome vereniging van de Medewerkers", die hij reeds dacht te stichten, ook de besparing in het gebruik van eenzelfde stof voor de kerkelijke kleding; de privé-comptabiliteit van de directeurs en de duur van hun ambtsbekleding; het lesrooster van de avondschole voor muziek en zang; de manier van bidden; het aanleggen van een archief voor de memories van de Vrome sociëteit en andere geschikte voorstellen, zoals het vervroegen van de vakanties en het stichten van een landhuis en een rusthuis, bv. te Chieri in het huis dat de echtgenoten Bertinetti aan Don Bosco in erfenis gelaten hadden; daar had Don Bosco na zijn gymnasiale studies zijn examen afgelegd voor zijn kerkelijke inkleding en men beschouwde dat als een deel van het oude paleis van de adellijke familie Tana, waarvan Donna Marta Tana, markiezin van Castiglione, moeder van de H. Aloysius van Gonzaga een afstammeling was en waar deze laatste zou gewoond hebben... of ook in de onlangs geërfde villa van graaf Filippo Belletrutti van S. Biagio, te Strambino.

Daarvan maakte Don Rua een kort verslag dat naar de huizen gezonden werd.

Korte inhoud van de herfstconferenties van het Algemeen Kapittel van het jaar 1874.

1. Men begon met het eindpunt van de vorige conferenties nl. met te spreken over de stof van de kleding en of er hierbij onderscheid diende gemaakt te worden naargelang het land en het klimaat waar de leden verbleven. Men besloot éézelfde stof te kiezen voor alle landen en elk seizoen. Men koos klaarblijkelijk sterke stof voor een middelmatig seizoen. Natuurlijk zou in geval van noodzakelijkheid aan zekere personen lichtere stof voor de zomer gegeven worden. Iemand sprak over de slechte kwaliteit van het papier en de schriften die men in het Oratorio in magazijn had en klaagde ook over de prijs van de stoffen. Men verwittigde dus de magazijnmeester; hij verlangde dat de klachten ook steeds aan hem zouden worden voorgelegd om zo zijn handelwijze te rechtvaardigen en een oplossing te zoeken voor die klachten.
2. Men vroeg zich af of het goed was dat iemand het examen van leraar in schoonschrift zou afleggen; en men ging akkoord dat het nodig kon zijn

voor het ene of andere college; men besloot hieromtrent inlichtingen te nemen en nog iemand voor dit jaar of tenminste voor het volgende jaar ertoe voor te bereiden.

3. Er werd gesproken over een herstellingsoord op het platteland en men besloot 1° dat het huis van Chieri hiervoor kon dienen, 2° tijdens de vakantie zouden de leraren, assistenten en allen die ernaar verlangen er beurtelings naar toe kunnen gaan, vanaf juli tot einde september; 3° In die maanden zou iemand daar als directeur optreden die zo nodig vervangen kan worden; 4° vanaf juli zouden degenen die tijdens de vakantie anderen in het onderwijs of de assistentie moesten vervangen, naar Chieri gaan.
Nadat hij dit alles aanhoord had, was Don Bosco van mening dat het huis van Strambino of een ander waarop hij zijn hoop had gesteld, hiertoe zou kunnen dienen.
4. Don Bosco stelde voor dat de directeurs hun bijzondere uitgaven, behalve deze voor voeding en kleding in een speciaal register zouden optekenen. Dit register moet op ieder ogenblik aan de Algemeen Overste of aan het hoofdkapittel voorgelegd kunnen worden en moet tevens dienen als particulier rendiconto dat de directeur op het einde van het schooljaar d.i. na de vakantie moet opmaken. Voor de algemene boekhouding werd een soort register aangeduid, waarin de directeur alle inkomsten van gelijk welke aard ook zou aantekenen, ook het geld dat de prefect hem wekelijks afgeeft en alle uitgaven samen met het geld dat hij voor extra-kosten aan de prefect overmaakt. Hierna zouden alle uitgaven en inkomsten geordend worden.
5. Men sprak over de duur van het mandaat van de directeur in eenzelfde college. Men besloot deze duur op zes jaar te bepalen zoals voor de leden van het hoofdkapittel; nochtans heeft het hoofdkapittel de volmacht om hem, zo nodig, vóór het einde van zijn mandaat te verplaatsen of om hem te herbenoemen, waar dat nodig mocht blijken.
6. Iemand stelde voor de avondlessen van zang en dergelijke die aan de internen gegeven worden, voor het avondmaal te plaatsen; dit was al algemeen goedgekeurd, want het was beter voor de gezondheid, en men kon gemakkelijker leraren aanwerven. Don Bosco besloot dit jaar een proef te doen in alle huizen waar dit mogelijk scheen te zijn uitgenomen in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales waar men volgend jaar zal zien of de verandering kan gebeuren; waar men deze verandering invoert, zal men echter de speeltijd na het avondmaal moeten inkorten zodat het avondgebed op het gewone uur, d.i. om 9 u. kan doorgaan.
7. Wat de gebeden betreft klaagde men over een té grote snelheid van bidden in verscheidene huizen. Men besloot zich in te zetten om een ernstige en godvruchtige wijze van bidden te bekomen.
8. Men stelde voor aan Don Bosco te vragen de vakanties in alle huizen vroeger te laten beginnen; maar gezien de bezwaren die Don Bosco tegen een dergelijke aanvraag zou hebben, en de ingesteldheid dat de vakantie zo kort mogelijk moet zijn, besloot men dat de colleges waar men vroeger de vakantie wilde beginnen, hiervoor jaarlijks een aanvraag zouden doen.

9. Het grootste gedeelte van de conferenties werd daarna besteed aan de verbetering van de Italiaanse tekst van de regels van de congregatie en die van de "Salesiaanse Gemeenschap".
10. Don Bosco stelde voor een archief van de congregatie aan te leggen om er de belangrijkste documenten te bewaren. Dit zou in zijn kamer of wachtkamer ingericht kunnen worden en toevertrouwd worden aan Don Berto Gioachino die al zijn secretaris was.
11. Na dat alles duidde men het personeel van de verschillende colleges voor het volgende schooljaar aan.

Behalve deze korte inhoud hebben wij nog een uiterst belangrijk handschrift, gedeeltelijk door Don Barberis opgesteld; het draagt als titel: "Besluiten genomen in de algemene conferenties van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales, of verklarende aantekeningen over onze Regels", met verbeteringen door Don Bosco en Don Rua. Bovenaan op de eerste bladzijde links, tekende Don Brunazzo, secretaris van Don Lemoyne, het jaar van dit handschrift aan: 1874. Wij menen echter dat het 1875 moet zijn.

Wat er ook van zij, het document is van groot belang en is een eerste schets van de "Besluiten" tot verklaring van de Regels die men vervolgens nam te beginnen vanaf het jaar 1877 in het 1ste Algemeen Kapittel en waarvan genoemde conferenties een voorbereiding waren. In plaats van er een eenvoudige synthese van te maken, geven wij ze in hun geheel in het bijvoegsel samen met de verbeteringen van Don Rua die men in het handschrift vindt. (1)

In de conferenties voor de prefecten wordt er gesproken over de armoede, over de gelijkvormigheid in de kleding; over de praktijk van de regels van wellevendheid; over de meditatie van een half uur die allen doen moeten; over de goede gang van de retraitses zonder last aan het Oratorio te veroorzaken en over verscheidene andere kleinigheden, zoals blijkt uit het verslag dat door Don Rua geschreven werd:

SAMENVATTING van de conferenties van de prefecten.

1. Daar de jongens gemakkelijk van een college naar een ander college van ons overgaan en dat er in bijna alle een uniform voorgeschreven is, vond men het passend dat het uniform voor de jongens van dezelfde stand eenvormig zou zijn om de ouders geen te zware onkosten te bezorgen. De onderscheiding zou bestaan in de letters op de ceintuur en op de pet. De stof voor het uniform werd ook vastgesteld; de ouders kunnen zelf ook de stof kiezen, als de kleur en het model maar dezelfde zijn.

(1) Cfr. Bijvoegsel nr. 2.

2. Men sprak over een lichte overjas voor de geestelijken van de congregatie, in plaats van het schoudermanteltje voor de zomer; men besloot dat ook wij een proef hieromtrent zouden doen, indien het gebruik ervan algemeen zou worden bij de seculiere geestelijken.
3. Men bepaalde dat, in zoverre dit mogelijk bleef, het feest van de H. Franciscus van Sales in alle huizen plechtig gevierd zou worden. In het Oratorio van de H. Franciscus van Sales te Turijn op de feestdag zelf, en de andere huizen op de daaropvolgende zondag.
4. Men dacht eraan de leden en vooral de clerici de gelegenheid te geven om de regels der wellevendheid aan te leren. Dit zou in het noviciaatsjaar gebeuren en er zou, zo mogelijk, een assistent aangesteld worden aan elke tafel in de refter en op de slaapkamers, om in het algemeen of in privé te kunnen wijzen op zaken die moeten verbeterd worden.
5. Verder werd er, zo mogelijk, een half uur dagelijkse meditatie voor iedereen vastgesteld, in groep of apart naargelang de omstandigheden in elk huis. De oversten zouden de nodige boeken bezorgen.
6. Om onaangenaamheden of wanorde te vermijden, besloot men dat alleen de oversten opdrachten in de keuken mogen geven. Wanneer iemand een bijzondere voeding nodig heeft, zal de overste hem hiervoor een briefje geven of voor hem in de keuken verwittigen.
7. Men sprak verder nog over het kenmerken van al het linnengoed van de congregatie van de H. Franciscus van Sales met de letters C.S.F. om het van het andere te onderscheiden en aldus verlies ervan te voorkomen, zoals het al meer gebeurd is.
8. Om meer orde bij de retraite te hebben dacht men er aan enkele weken op voorhand de persoon die de leiding hiervan zou hebben, aan te duiden; dan kan hij naar het huis gaan waar ze plaats heeft en op tijd voorzien in het nodige linnengoed, bedden en eetwaren die nodig zijn voor de opeenvolgende retraites.
9. Men dacht eraan de retraites minstens zes dagen te laten duren.
10. Tenslotte om de ernstige stoornissen in het Oratorio te vermijden bij de aankomst en het vertrek van de retraitanten, - vooral door het voorbereiden van de nodige bedden - en ook om het hun gemakkelijker te maken, en hun geen slapeloze nacht te bezorgen heeft men besloten, in zoverre het mogelijk is, het vertrek uit de colleges zo te regelen dat men slechts het middagmaal neemt te Turijn om 's namiddags naar Lanzo te vertrekken en er 's avonds aan te komen; en dat men na de retraite uit Lanzo op maandagmorgen vertrekt om op dezelfde dag, in zijn eigen college terug te zijn.

Ook hebben wij van vier conferenties van de prefecten een gedetailleerd verslag; het werd in het bijvoegsel opgenomen.(1)

Uit de voorgelegde documentatie kan men hoe langer hoe meer opmaken wat een hoop werk Don Bosco verzet heeft om de salesiaanse sociëteit goed tot stand te brengen.

(1) Cfr. Bijvoegsel nr. 3.

10) Tijdens de retraite.

Destijds begon de retraite op maandagavond en eindigde op de volgende zaterdagmorgen, omdat men 's zondags de huizen niet zonder priesters kon laten; dat zou ten andere nadelig geweest zijn voor de parochie of andere plaatselijke kerken.

De plechtigheid van de professies had 's vrijdags plaats om op zaterdagmorgen onmiddellijk de sluiting te kunnen doen en zo de deelnemers toe te laten tijdig te vertrekken.

1) In 1871 werd de retraite na de terugkeer van Don Bosco uit Rome gehouden. De eerste had plaats van 18 tot 23 en de tweede reeks van 25 tot 30 september.

Van de preken door Don Bosco gehouden hebben wij enkele aantekeningen genomen door Don Rua. Verder zijn er nog enkele kleinere aantekeningen van andere medebroeders die zoals gewoonlijk de retraite met aandacht deden en er de vruchten van meedroegen.

Don Rua schreef:

Inleiding.

Zoals God Abraham uit zijn ouderlijk huis riep, zo roept Hij ons uit de wereld om zijn stem te laten horen.

1ste onderricht: Over de biecht.

Een korte polemiek tegen de protestanten over de goddelijke instelling van de biecht.

Het vertrouwen dat men bij het biechten moet hebben. Plichten van de biechtvader tegenover de penitent.

Te noteren: de directeur is de gewone biechtvader in onze huizen om de eenheid van geest te bewaren en een oordeel te kunnen vormen over hen die tot het priesterschap en tot de sociëteit geroepen zijn. Daarom zal de directeur ervoor zorgen het vertrouwen te winnen; zich er niet mee bemoeien als de andere oversten de gedragspunten voor de jongens geven, en ook geen straffen opleggen; zo dit laatste nodig is, zal hij hiervoor de prefect opdracht geven.

Buitengewone biechtvader: de Algemene Overste. Wanneer hij de huizen gaat bezoeken is het beter hem eerst en vooral over de zielsaangelegenheden en daarna over de rest te spreken.

2de onderrichting: Over het gebed.

Hij verwijst naar de regel van de congregatie die minstens één uur gebed voorschrijft.

Drie soorten gebeden:

het mondelinge: gebeden die samen gezegd worden; manier van bidden. het inwendige: meditatie en wijze van mediteren.

het gemengde: d.w.z. schietgebeden op elk ogenblik, vooral tijdens de bekoringen.

3de onderricht: Over de versterving.

Hij begon met een voorbeeld uit het leven van de Zaligmaker, van St.-Jan de Doper, St.-Paulus en de andere heiligen, om ons de noodzakelijkheid hiervan te doen kennen...

Manier van versterving met de ogen, in de kleding, in eten en drinken: "Abstrahe ligna foco, si vis extinguere flammam; si motus carnis, otia, vina, dapes."

Bemerking: de gulzigheid was oorzaak van de ondergang van vele religieuze instituten.

Andere kleine aantekeningen:

1. De verantwoordelijkheid van de directeur over het gedrag van de medebroeders.

Elke directeur moet aan God rekenschap geven over de ziel van zijn medebroeders die hem door diezelfde God werden toevertrouwd. Een of andere zal niet gewillig zijn, maar de vaderlijke genegenheid, de liefde en het gebed overwinnen zelfs de moeilijkste karakters en met de genade van staat slaagt men er in zekere medebroeders zeer goede en zelfs heilige dienaren van God te maken.

Bij zijn aansporing tot het volbrengen van de eigen plichten hoorde men hem uitroepen: "of heilige salesianen, of geen salesianen!"

2. "De erkentelijkheid die wij aan Maria, hulp der Christenen schuldig zijn." Zo zei Don Bosco: Slechts in de hemel zullen wij verbaasd kunnen vaststellen wat zij voor ons deed en hoeveel keren zij ons voor de hel behoedde. Door de eeuwen heen zullen wij haar hiervoor bedanken. Indien ik, zowel als gij, dierbare zonen, meer geloof had gehad, meer vertrouwen in God en in Maria, Hulp der Christenen, dan waren er duizenden zielen meer gered!
3. "De gebruikelijke uitnodiging om voor de eigen zielenzaligheid te bidden." De preken van Don Bosco raakten steeds de harten omdat hij altijd over de goedheid van God sprak. Zijn vertrouwen in de barmhartigheid van de Heer was buitengewoon en hij sprak erover in zijn preken, in de biecht, in de avondwoordjes, vooral in de retraite. In de sluiting ervan heeft hij de gewoonte ons aan te zetten voor zijn zielenheil te bidden.

Op 29 september legden drie medebroeders de driejaarlijkse geloften af en Domenico Belmonte en Giuseppe Monateri de eeuwige geloften. Tijdens die retraite gaf Don Bosco een bewijs van zijn uitzonderlijk geduld. Omwille van de nalatigheid van de koster moest hij heel de tijd biechthoren op een wankelende stoel, naast een oude knielbank, die slecht gemaakt was en zeer ongemakkelijk vooral voor hem die steeds een zeer stichtende houding had en rechtop zat. Op het einde van de eerste retraite liet hij de geestelijke directeur Don Giovanni Cagliero roepen en zegde glimlachend:

"Bekijk die knielbank eens!... ze zou als model kunnen dienen!... laat er een tekening van maken!..."

Alles eindigde op een lachpartij.

2) In 1872 werden de retraites van 16 tot 21 en van 23 tot 28 september gehouden.

Don Bosco was voor iedereen de uitverkoren biechtvader en ontving zoals altijd ook nog de retraitanten voor een particulier onderhoudje. Na het avondgebed zei hij een kort aangepast woordje. Hij zat de kapittelvergaderingen voor om de benoemingen van de medebroeders in de verschillende huizen te doen en andere belangrijke beslissingen te nemen en hield de conferenties in beide retraites.

Hij leidde de anderen met een blik die steeds op de eeuwigheid gericht was en sprak dikwijls over zijn dood. Toen Don Berto hem eens deed opmerken dat velen een dergelijk verlies niet konden dragen, zegde hij: "O kijk, indien ik zou sterven, zou het goede volkje mij een tijdje betreuren en daarna zou alles gedaan zijn; maar de duivel zou feesten, want die zou een vijand minder hebben."

De 18de september wandelde hij met Don Berto en sprak met hem over zijn gezondheidstoestand; de goede medebroeder zei hem enige voorzorg en wat rust te nemen, maar hij antwoordde:

- Kijk, het einde van mijn leven was op mijn vijftigste jaar vastgesteld. Men bad en bidt nog voor mij. Wat er mij nog overblijft is een aalmoes. Hoe groter de aalmoes is, des te beter moet hij die ze ontvangt, ze ook gebruiken.

In de kapittelvergaderingen was hij buitengewoon voorzichtig bij de benoeming van het personeel voor het nieuwe schooljaar. Hij wilde dat niet alleen de directeurs, maar ook allen die deel uitmaakten van de verschillende kapittels, zeer stipt de constituties zouden onderhouden en hun best zouden doen om ze door de anderen te laten onderhouden; zo zouden ze hun geweten niet belasten met de fouten van anderen; want, zei hij, het verval van de religieuze gemeenschappen is te wijten aan de oversten die niet stipt zijn in het onderhouden ervan en die, om plezier te doen aan de medebroeders en goed gezien te zijn, de zaken op hun beloop laten.

Ook al meende men dat hij soms een té zware taak aan iemand toevertrouwde, toch zag men steeds spoedig dat alles buitengewoon slaagde. Dit hing vooral van zijn gebed en raad af: "God regelt de zaken en wij moeten Hem bidden dat Hij de goedheid moge hebben zich van ons voor zijn heilige ondernemingen te bedienen!"

Iemand die sinds lange tijd probeerde in een zekere zaak te slagen, zegde hem: "Eindelijk ben ik erin geslaagd! Zo ik er niet was geweest, zou alles te gronde gegaan zijn!..."

Don Bosco antwoordde hem slechts heel eenvoudig dat hij God hiervoor kon danken. Dezelfde avond zegde hij echter vertrouwelijk aan een van zijn intimi: "die ongelukkige weet niet dat Don Bosco sinds twee maanden bad en werkte opdat hij in zijn onderneming zou slagen!"

Ook in 1872 riep hij de directeurs voor bijzondere conferenties bijeen om in de noden van de huizen te voorzien. Bij deze gelegenheid illustreerde hij o.a. het nut en de noodzakelijkheid - wekelijks het kapittel bijeen te roepen om te voorzien in de goede gang van zaken van het college.

- dikwijls de leraren te ondervragen over het gedrag en de behaalde resultaten van de leerlingen.
- nooit in het publiek dagbladen te lezen en nooit over politiek te spreken, noch met de medebroeders noch met de leerlingen.

Hijzelf las nooit enig dagblad en beperkte er zich toe het verslag van de dagelijkse gebeurtenissen van Don Savio te vernemen, wanneer dat nodig was in verband met de gebeurtenissen tussen Kerk en Staat. Toch liet hij een goed dagblad door de medebroeders lezen, maar slechts één per huis en dat moest steeds in de studiezaal van de priesters en de clerici blijven.

Verder sprak hij nog over de briefwisseling of beter nog over de wijze van schrijven en bepaalde al de vormen die hij in 1877 in het bijvoegsel van het reglement van de huizen wilde inlassen. Ook beval hij de medebroeders aan de leerlingen beleefdheid aan te leren door hun woord en gedrag; zijzelf moeten ook elke morgen hun bed opmaken en zo dit om een of andere reden niet gaat, dan moeten ze minstens de lakens en dekens in orde leggen om geen slechte indruk te maken op hen die eventueel in de loop van de dag de slaapzalen zouden bezoeken; nooit op elkaar leunen; nooit te uitbundig lachen; zich recht houden bij het neerzitten; nooit op de grond spuwen, of in de zakdoek van op zekere afstand doch deze bij de mond brengen en de lippen afvegen; en op geestige wijze wees hij op de ongemanierdheid van een of andere.

Ook drong hij aan op de persoonlijke netheid, op deze van de kleding en de slaapzalen; en in de loop van het jaar, sprak hij ook tot de jongens daarover. Hij toonde ook hoe men op gepaste wijze de onbeleefdheid van iemand kon verbeteren. Wanneer een jongen u voorbijgaat zonder te groeten omdat niemand het hem geleerd heeft of hijzelf dit vergeten is, groet hem dan de eerste; dit is de beste les. Wie aan de jongens de beleefdheid wil aanleren met een slag om de oren, weet zelf niet wat goede opvoeding is, en kent daarbij de manier niet om het hart van de jongens te winnen. Zijn zij de uitgelezen edele zonen van de Koning der Koningen niet? En als men een beetje geloof en liefde heeft, wie durft hen dan ruw of misprijzend behandelen?

Op 20 september had de plechtigheid van de professies plaats! Negenentwintig novicen legden de driejaarlijkse geloften af en een, sinds drie jaar geprofest, deed de eeuwige geloften.

Op 27 september dezelfde ceremonie: twaalf medebroeders legden de driejaarlijkse geloften af.

Op 28 werd de retraite gesloten en allen keerden naar hun huizen terug. Daags daarna stierf in het college van Borgo S. Martino, de medebroeder clericus Francesco Carones uit Frassineto Po, op de leeftijd van 19 jaar.

Op 3 augustus stierf Giovanni Batista Camisassa van het Oratorio; hij was 26 jaar oud. Don Bosco illustreerde hun deugden met de volgende kostbare woorden in de catalogoog van de sociëteit:

" Het behaagde de barmhartige Heer twee van onze dierbare
" en deugdzame medebroeders in Jezus Christus tot zich te roepen.
" Beiden hadden de eeuwige geloften afgelegd: hun voorbeeldig le-
" ven, hun verlangen tot Gods meerdere glorie te werken, de gela-
" tenheid en het geduld dat zij toonden vooral tijdens hun lange
" ziekte, de vurigheid waarmede zij de laatste sacramenten en al
" de troostmiddelen van onze heilige godsdienst ontvingen, doen ons
" hopen dat zij nu in de vrede van de Heer rusten. Daar God noch-
" tans vlekken bij de engelen zelf vaststelt, moeten wij hen in
" onze persoonlijke en gemeenschappelijke gebeden gedenken, opdat
" de schuld die ze nog bij de goddelijke rechtvaardigheid hebben
" uitgewist wordt en zij weldra mogen genieten van het hemels
" geluk.
" Intussen zullen wij hen navolgen in hun onthechting van
" al het aardse en in de zeer kostbare deugd van gehoorzaamheid;
" laten wij ons uiterste best doen om de regels van onze congre-
" gatie te onderhouden en ons aldus tot de grote oproep van God
" voor te bereiden, die God in zijn oneindige barmhartigheid ook
" dit jaar nog tot iemand van ons zou kunnen richten."

- 3) In 1873 hadden de retraites plaats van 15 tot 20 en van 22 tot 27 september.

Tijdens de eerste legden 21 novicen de driejaarlijkse en één de eeuwige geloften af. Tijdens de tweede waren er 10 driejaarlijkse geloften en een eeuwige.

Een weinig verder zullen wij hierover nog enkele waardevolle onderrichtingen van Don Bosco aanbieden.

- 4) Over de retraite van 1874 blijft ons geen enkele herinnering. Zij hadden plaats op 14 - 19 en 21 - 26 september te Lanzo.

Tijdens de eerste legden 26 medebroeders de driejaarlijkse en 7 de eeuwige geloften af. Tijdens de tweede reeks waren er dertien jaarlijkse en 8 eeuwige geloften, waarbij Don Luigi Lasagna.

11) De religieuze staat volgens de opvatting van de heilige.

Zoals wij al zegden hebben wij uit de retraites van 1873 een korte inhoud van de conferenties door Don Bosco gepreikt. Ze werden samengevat door Cesare Chiala, die dat jaar in het noviciaat was (hoewel men zijn naam in de lijst van de sociëteit niet vindt). Ze handelen over de noodzakelijkheid van de "retraite", "de geloften", "de armoede" en "de voordelen van de religieuze staat", samen met drie korte aantekeningen over de "bestemming van de mens", de "uitmuntendheid van het religieuze leven" en het "voorbeeld".

Van dezelfde Cesare Chiala hebben wij vier résumés van de conferenties van Don Bosco aan de novicen: nl. op 29 oktober 1872 over "het doel van de sociëteit"; - op 2 december over de "geloften van gehoorzaamheid"; - op 16 juni 1873, over de "zuiverheid"; - en op 1 september, over de "uitmuntendheid van de geloften"; wij menen de lezer genoeg te doen met ze "letterlijk" weer te geven. Het is een illustratie, zoals er al in de vorige boekdelen aangehaald werden, van de gedachte van de heilige "over het religieuze leven", en laten we maar zeggen, "over de manier waarop hij het beleefd wilde zien door de salesianen".

Bij de acht reeds genoemde schema's voegen wij nog als inleiding een résumé, ook door Don Chiala geschreven, van een van de vier conferenties van Don Bosco in de retraite van 1875 (die gepreikt werd door Don Francesca en door Don Rua), en een lange résumé van drie conferenties door Don Barberis gepubliceerd.

Inleiding.

Het rijk der hemelen lijkt op een handelaar die waardevolle stenen zoekt, enz. Op de wereld zijn er stenen maar niet alle zijn kostbaar. Enkele zijn dit min of meer, andere zijn nabootsingen en nog andere zijn als hellestenen: fataal.

Hetzelfde gebeurt met onze handelingen die goed, minder goed, slecht of zeer goed kunnen zijn. Men moet zich bijzonder op de laatste toeleggen. Want hiermee koopt men het rijk der Hemelen. Zoals er onder vele edelstenen, die alle van grote waarde zijn, ook enkele de andere in waarde overtreffen (o.a. de ster van het Zuiden, de solitair..., lees de geschiedenis van de meest waardevolle diamanten) zo zijn er ook deugden die meer waarde hebben dan de andere omdat men met deze al de andere heeft. Deze deugden heten: armoede, gehoorzaamheid en zuiverheid.

Wij moeten ons onderzoeken of wij tot nu toe deze waardevolle parels gezocht en gevonden hebben. En als wij die niet gevonden hebben, dan ten minste andere van grote waarde. Ingeval wij er slechts valse of nagebootste zouden hebben, dan moeten wij trachten ons hiervan te ontdoen.

1) Noodzakelijkheid van de geestelijke oefeningen

Waartoe dienen ze?... Wij beoefenen voortdurend de deugden... De heiligen wensten zich af te zonderen en naar de woestijn te vluchten; lees het leven van de pastoor van Ars... Waartoe dienen de militaire oefeningen, die geveinsde operaties, parades, vluchten en aanvallen? En toch meent men dat in deze tijd de oefeningen in de kampen van S. Morizio di Somma niet volstaan, en worden er algemene manoeuvres gehouden. Dus: exercities op de pleinen, exercities in militaire kampen, algemene manoeuvres en uiteindelijk veldslagen en oorlog in werkelijkheid.

Zo zijn ook wij soldaten: "militia est vita hominis super terram"; wij houden onze eerste manoeuvres: het behandelen van wapens: de wapens veranderen steeds. Nu eens gaat het over geweren, dan weer een nieuwe strategie; dan zijn er militaire kampen, de Oratorio's; daarna de algemene oefeningen wanneer de leiding en gang van een huis op ons weegt. Uiteindelijk volgt er een kampstrijd tegen de gemeenschappelijke vijand; wij kunnen onze waarde leren kennen hetzij door openlijke vervolgingen van de wereld of door inwendige aanvallen die God laat gebeuren. "Nemo coronabitur, nisi legitime certaverit".

Niemand kan de strijd voorkomen en allen moeten zich dus hierop voorbereiden. Voor enkele helden duurt de strijd heel het leven, voor anderen komt deze slechts laat en voor nog anderen slechts bij het sterfensuur zoals dit met St.-Hilarion het geval was. Allen moeten echter langs die weg; er is geen andere uitkomst.

Een voorbeeld zijn de manoeuvres op zee; in vreedstijd hebben die geen betekenis, maar in oorlogstijd beslissen zij over de nederlaag of de zege.

1) Voordelen van de religieuze staat.

Het lijkt dat deze staat zwaarder weegt dan de lekenstaat; dat is niet waar. Het beleven van de evangelische raden vergemakkelijkt het onderhouden van de geboden van God en van de Kerk.

De jongens op het marktplein lijken op het eerste gezicht gelukkiger, vrijer en benijdenswaardiger dan die andere die onder de leiding staan van een opvoeder. Maar kijk: ze maken ruzie, iemand begint te vloeken of leert de anderen stelen; zij worden bedorven en eindigen in de gevangenis of in de galeien. Het gaat heel anders met hen die een opvoeder hebben. Zij krijgen een goede opvoeding, kiezen een loopbaan en bewerken hun eigen geluk en dat van de maatschappij. Ook de wielen aan een kar en de vleugels van een vogel zijn een gewicht, maar zo men deze ontnemt zullen kar en vogel nog slechts met moeite kunnen voortbewegen.

Ook het schild van de krijgers uit de oudheid was zeer zwaar, en zie eens wat een belang zij eraan hechtten...

Geweldig hoe de schepen gepantserd zijn; het schijnt niet mogelijk dat zij met zo een zwaar gewicht nog in beweging kunnen komen en

varen; maar zie eens waarin hun stevigheid bestaat... En kijk naar de schepen die vol gaten zitten.., en gij zult weldra overtuigd zijn dat ze dienen gepantserd te worden. Het is van belang dat men het kleine niet verwaarloost om daarna ook het grote niet te veronachtzamen.

Om Hannibal te verslaan viel Fabio Massimo hem nooit van voren aan maar hij overviel achtereenvolgens de troepen die achter bleven en zich van het gros van het leger verwijderd hadden. Zo doet ook de duivel met de religieuzen.

3) Het doel van de sociëteit

is de redding van onze ziel en ook van de ziel van de anderen, vooral van de jongens.

- Wie in de Congregatie treedt zou zich vergissen indien hij denkt
- 1° dat hij er betere voeding en betere behandeling zou krijgen.
 - 2° dat zijn broodje voor het leven gebakken is, hetzij hij gezond blijft of ziek wordt.
 - 3° dat men er gemakkelijker een beroep en een kunst kan aanleren of leerbaar worden, of een zeker gezag in het huis zal hebben; dat men zaken kan doen die opbrengen of boeken schrijven en faam verwerven.
 - 4° dat men, dank zij de relaties van Don Bosco, met graven en markiezen, daarom zekere dag ook in dat gezelschap zal kunnen doorbrengen, er met achting behandeld zal worden en van goede maaltijden kan genieten.

Onze droom is de redding van onze ziel en die van anderen. Wat een edel doel! Jezus Christus, zoon van God, had slechts dit doel toen hij op de wereld kwam: "facere salvum quod perierat"; het mooiste geschenk en de grootste eer die hij gaf aan zijn apostelen en volgelingen, waarvan Hij zoveel hield, was de evangelisatie van de wereld; maar let erop: Hij zond hen eerst naar Israël en daarna in de "mundum universum". Dit wil zeggen dat wij met het kleine moeten beginnen, met hen die ons het meest nabij zijn.

Het beste middel om de eigen ziel en de ziel van de andere te redden is te streven naar persoonlijke vervolmaking bij middel van het goede voorbeeld. Alles goed doen zoals men te Genève de horloges maakt, m.a.w. het voorwerp in de volmaaktheid afwerken, de taak die ons door de congregatie wordt toevertrouwd op de meest volmaakte wijze uitvoeren.

Iemand van de vakleerlingen zou kunnen zeggen: akkoord dat onze congregatie er is om zielen te redden maar deze taak kan aan een priester, een predikant overgelaten worden. Maar wij...

Nergens beter dan in onze congregatie, bestaat de echtheid van de gemeenschap van de heiligen, waar alles wat de ene doet ook ten voordele van de andere is. Inderdaad! Hij die predikt of biecht hoort, heeft voedsel nodig; wat zou hij doen zo er geen kok aanwezig was? De geleerde professor draagt toch ook kleren en schoenen; wat zou hij doen als er geen klee- of schoenmaker was. Het is zoals in het lichaam: het hoofd is meer waard dan de benen en de ogen beter dan de voeten, maar zowel het ene als

het andere is nodig. Als men een doorn in de voet krijgt, zullen hoofd, ogen, handen, zich onmiddellijk aan het werk zetten om de pijn aan de voet te verhelpen.

Ook hier kunnen wij een vergelijking maken met een horlogefabriek. Alle onderdelen worden met juistheid en tot in de puntjes afgewerkt en dan samen in elkaar gezet met als resultaat: een volmaakt lopend uurwerk. Het is waar dat sommige onderdelen delicaeter en noodzakelijk zijn, maar probeer eens een schijnbaar minder belangrijk onderdeel weg te nemen... Het uurwerk verliest zijn waarde...

Wie door gezag of door zijn verstand een hogere plaats bekleedt, zal aan het gezegde van David op het toppunt van zijn roem denken: "exaltatus, humiliatus sum". Hoe hoger iemand geplaatst is, des te nederiger moet hij zijn. Dat is als de pompierladder: hoe hoger men klimt, des te kleiner moet men zich maken en de ladder goed vasthouden. Zonder deze voorzorgsmaatregel krijgt men hoofddraaiingen, en hoe hoger men zich bevindt des te verschrikkelijker is de val.

4) Over de geloften.

Op het einde van ons leven zal God ons rekenschap vragen over ons vermogen en over het beheer ervan; wat wij van het overtollige aan de armen gegeven of niet gegeven hebben. Maar als wij reeds alles verzaakt hebben, zullen wij kunnen antwoorden: - Heer, sinds lange tijd heb ik alles aan u gegeven en u hierover meester gemaakt. Ikzelf bezit niets meer. De Heer heeft gezegd: "uit liefde tot mij verzaakt gij niet veel en Ik zal u veel geven. Geef alles en ge zult recht hebben op alles wat Ik u in de hemel heb voorbereid."

Zie eens wat Jezus aan Petrus antwoordde toen deze hem vroeg wat er van hen zou worden: "Ecce nos reliquimus omnia..." Hoe beslister wij met alles afbreken, des te zekerder zal onze beloning zijn; misschien houdt de genegenheid voor een persoon, voor een zaak of ook een gril ons nog vast; laten wij ermee gedaan maken en ons geluk is verzekerd.

Als wij de dingen van de wereld verzaken, geven wij slechts terug wat God ons in leen had gegeven. Een heilige schaamde zich te zeggen: "Mijn God, ik bemin u boven alles !" omdat het hem hetzelfde leek te zeggen: "Heer, ik bemin u meer dan een stukje grond, een weinig vlees, een beetje bederf!..."

5) Voortreffelijkheid van de geloften.

Door de gelofte belooft men aan God een groter goed met de vaste wil dit ten uitvoer te brengen. Iemand die ziek is belooft aan God 1.000 fr. voor de kerk te geven, indien hij weer gezond wordt. Zo hij geneest is deze som aan God gewijd: zij behoort Hem toe.

Door de gelofte van armoede geven wij aan God heel ons bezit. Door de gelofte van zuiverheid wijden wij Hem ons lichaam en onze zinnen toe.

toe. Door de gelofte van gehoorzaamheid wijden wij Hem onze ziel toe en vooral de wil die het overheersend vermogen is.

Is deze band met God, deze toewijding hem aangenaam? Aangenamer gave zou men niet kunnen vinden. Hijzelf zei aan hen die tot Hem kwamen en met Hem wilden leven, alles te verkopen en Hem te volgen; daarom verkondigde Hij hen de evangelische zaligheden.

St.-Franciscus van Assisië had eens een verschijning tijdens welke de Heer hem vroeg iets te willen schenken. De heilige antwoordde dat hij niets had en Jezus Christus zei hem de handen in de schoot te leggen waar Hij een prachtig en waardevol goudstuk te voorschijn haalde. Hij bevalt hem tweemaal hetzelfde te doen en tweemaal vond de heilige een goudstuk... Hierna begreep St.-Franciscus, dank zij een bovennatuurlijke verlichting, dat het hier om een symbool van de drie geloften ging.

Is er een verschil tussen goeddoen en de gelofte tot goeddoen? Oneindig veel verschil! Broeder Egidio, gezelschap van St.-Franciscus van Assisië, zegde dat hij één graad genade binnen de religieuze staat verkoos boven 10 graden genade buiten deze staat, omdat men deze in de religieuze staat niet gemakkelijk verliest. Wanneer iemand u belooft jaarlijks de vruchten van zijn fruitboom te geven en de ander schenkt u de boom zelf, aan wie van beiden bent u het meest verplicht? Is het misschien aan de laatste niet?

Sommigen vergelijken de verdienste van de geloften met die van het martelaarschap dat alle wereldse dingen verzaakt en de dood te midden van de marteling vindt; wie de gelofte aflegt stelt eenzelfde liefdedaad en is bereid dat leed langzaamaan te verdragen!... Wie de geloften aflegt krijgt het kleed van de onschuld van het doopsel terug. Voorbeeld van St.-Antonius die door de engelen naar de hemel werd gebracht.

Indien het geestelijke voordeel zo groot is, dan is ook de straf verschrikkelijk ingeval deze geloften niet worden nagekomen. De H. Schrift geeft ons in Anania en Zaffira een voorbeeld hiervan.

Een religieus, die ook hier in het Oratorio was, vroeg onder voorwendsel dat hij een bejaarde vader had, om het klooster te mogen verlaten. Dit werd hem niet toegestaan en hij ging toch weg. Diezelfde dag gaat hij naar huis en raakt in twist met zijn vader die hem wegjaagt. Hierna leeft hij als gewoon priester; doet steeds meer dwaasheden, verliest de rechte weg, gaat naar Engeland, waar hij zekere dag sterft tengevolge van een dolksteek. Was hij maar in het klooster gebleven.

6) De armoede.

Als wij de armoede aanvaarden, moeten wij ook de gezellinnen en de gevolgen van de armoede aanvaarden. Op onszelf letten en ons afvragen: ben ik arm of niet? Ja, en waarom klaag ik dan?

Opwerpen: Ik moet steeds de vuilste werkjes opknappen... En die heeft een mooier hemd.., gaat beter gekleed... Ik heb nooit enige vrijheid; en wanneer ik ga wandelen, moet ik de anderen surveilleren... al het werk is voor mij... de anderen doen wat zij willen. Als er aan tafel iets minder goed is, of slecht, dan is het voor mij... Johannes Chrysostomus spreekt over een jongen die thuis niets had en met niets meer tevreden was, toen hij clericus werd. Wie rijk was moet eraan denken dat hij arm in het klooster binnentreedt.

Jezus Christus "toepit facere!" Hij gaf ons de voorbeeldigste lessen over de armoede bij zijn geboorte, zijn leven en zijn dood. Hij beoefende ze en leerde ons hoe men zich van de ouders moet onthechten. Een groot loon wacht hen die dit edelmoedige offer brengen!" "Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum coelorum". Hij zegt "est" en niet "erft" en de reden hiervan is duidelijk. Elders belooft Hij niet alleen maar verzekert hen het honderdvoudige in deze wereld en het eeuwige leven... daarom zegt Hij "est": omdat het ons als een recht toekomt...

De rijst is een halve centimeter lang, men laat de wijn verzuuren... Het is waar dat ik thuis slechts een stuk brood at, maar ik wist ten minste wat ik at. Hier echter is het een mengelmoes van porties en van soepen en het brood is dikwijls als steenkool. St._Thomas van Villanova droeg (éénzelfde hoed gedurende 40 jaren! De H. Hilarion veranderde nooit van kleeed...

"Pauperes spiritu"; wij moeten dit begrijpen in de zin dat onze armoede niet volledig is. Wij zijn nog ver van het kloosterideaal en nog verder van deze van Jezus Christus. Het past dus dat wij ze ten minste voor de geest houden. Dan zullen alle klachten op onze lippen uitsterven. Laten wij dus de armoede leren van hen die ze werkelijk bezaten.

St.-Filippus dronk uit liefde voor de armoede uit een beker, waarvan de voet scheef stond. Deze beker wordt nu als relikwie te Keulen bewaard... Wanneer ik aan tafel een slecht glas krijg, zal ik aan de beker van St.-Filippus denken en zeggen: ik wil arm zijn als St.-Filippus.

7) De zuiverheid.

De zuiverheid is het wapen van de christen. De gehoorzaamheid en de armoede zijn noodzakelijk voor hen die in het klooster treden. De zuiverheid is de kroon die alles mooier maakt.

Dat deze deugd nodig is weten wij van St.-Paulus: "Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra". Wanneer hij verklaart waarin de heiligheid bestaat, dan zegt hij dat men zuiver en vlekkeloos moet zijn als Jezus Christus.

Hoe God deze deugd op prijs stelt, stellen wij vast bij Jezus Christus die op dit punt nooit de minste achterdocht liet. Toen Hij op deze wereld wilde komen koos Hij als moeder de H. Maagd en als voedster-

vader de H. Jozef. Hij had een voorliefde voor een leerling omwille van zijn zuiverheid en toen Hij stierf vertrouwde Hij zijn moeder aan hem toe; en aan de moeder gaf Hij hem als zoon, om iemand te hebben op wie zij haar blikken kon richten.

Wat een tekenen van voorliefde gaf Hij aan Johannes! Hij liet hem op zijn eigen hart rusten en voerde hem mee in de hoogste beschouwingen. Wat zag Johannes in de hemel rond Christus?... een schare zuivere en maagdelijke jongens die een lied zongen dat niemand anders kon zingen.

Door deze deugd worden wij aan de engelen gelijk en zoals Christus zegt, zullen wij het ook zijn; nog meer: St.-Johannes Chrysostomus zegt dat wij de engelen overtreffen omdat deze geen lichaam hebben en bijgevolg niet onderworpen zijn aan de bekoringen waar wij aan blootgesteld zijn.

Er zijn drie middelen om deze waardevolle deugd te bewaren: "waken over zintuigen, het gebed en de sacramenten, waken over het hart."

1. Waken over de ogen: "foedus pepigi cum oculis meis, ne quidem cogitarem..." zegt St.-Job. Wat hebben de ogen met de gedachten te maken? Een blik is voldoende om duizend verlangens op te wekken (de brug van de zuchten, de jongens die speelgoed zien.) De tong in bedwang houden, vooral wij die met de jongens moeten omgaan. Een dubbelzinnig woord kan volstaan om oneindig veel kwaad aan hun ziel te berokkenen. Tijdig de oren sluiten: "geen slechte gesprekken beluisteren en ervoor zorgen dat ook anderen die niet beluisteren". Voorzichtig in de aanrakingen, nooit de handen op iemand anders leggen. "Versterving van de smaak": in vino luxuria, volle buik...

2. Gebed. Savio begreep dat hij slechts dank zij God zuiver kon blijven, en hij zei het ook. Zonder Hem hebben onze inspanningen geen waarde, geen zin: "Nisi Dominus custodierit civitatem!..." Ons hart is als een burcht, de zinnen zijn haar vijanden.

Sacramenten: de communie is "vinum germinans virgines". De biecht geeft ons de gelegenheid de raad te ontvangen die speciaal voor ons bestemd is. Aan de biechtvader zeggen wij alles wat daarmee verband houdt. Natuurlijk met de nodige voorzorgsmaatregel zullen wij ook over de bekoringen spreken; alles is verleidelijk op dit gebied; in het algemeen zijn de tekortkomingen tegen de zuiverheid altijd zware zonden.

3. Bewaking van het hart. Ons onthechten van te grote genegenheid ook voor goede makers; men vluchte de te grote familiariteit; ze is zeer gevaarlijk...

Is het niet mogelijk wat breder te zijn, wat minder behoedzaam? Nee! Het is als iemand die zich op de helling van een afgrond bevindt en langzaam naar beneden glijdt om er een bloem te plukken. Het is mogelijk dat hij weer terug boven geraakt. Maar wat een gevaren zo de voet uitglijdt... of zo men duizelig wordt. Laten wij ons aan St.-Aloysius aanbevelen.

8) Over de gelofte van gehoorzaamheid.

De grootste zaak van deze wereld ligt in het volbrengen van de wil van de Heer! Daarom moet men Hem kennen, om niet onze eigen wil te volgen in plaats van Gods wil. David bad: "Doce me facere voluntatem tuam". Laten wij dit tot ons schietgebed maken.

De gehoorzaamheid is de grondslag van de godsdienst. Maar deze gehoorzaamheid moet "volledig" zijn; d.w.z, de dingen niet half en half doen, of er slechts een deel van doen. "Hij moet opgeruimd zijn" m.a.w. wij mogen in zekere dingen die ons niet al te best aanstaan niet met tegenzin gehoorzamen. Wanneer de directeur weet dat iemand een lang gezicht zal zetten bij een of ander verzoek, dan zal hij soms nalaten hem iets op te leggen met het gevolg dat er een nadeel komt voor de congregatie of voor de meerdere eer van God.

"Steeds klaar staan": nl. wanneer de overste iets zegt of op een of andere wijze zijn wil te kennen geeft, of bij het teken van de bel, dan moeten wij onmiddellijk gehoorzamen. De H. Aloysius liet een woord half uitgesproken, wanneer hij de bel hoorde.

"Nederig": m.a.w. nooit denken dat de overste ons iets buitengewoons bevolen heeft en dus beter zus of zo gehandeld zou hebben... De overste is in zijn staat door God bijgestaan. Hij had misschien dezelfde gedachten als deze die nu in uw hoofd opkomen en hij heeft ze niet gepast bevonden. Ook is het een teken van gehoorzaamheid wanneer wij niets vragen en niets weigeren.

Sommigen die iets nodig hebben of menen iets nodig te hebben, dringen zó bij de overste aan dat deze, tegen zijn mening in, zich verplicht ziet toe te geven. Iemand wil met vakantie gaan. De overste ziet in dat het contact met de familie, de vrienden enz., hem fataal kan zijn, en verzet zich ertegen. De andere blijft aandringen en bekommt vakantie. Maar dit houdt in dat men de wil van de overste naar zijn hand zet.

Ook "niets weigeren": De overste zal aan iemand die moe is na een dag werken zeggen: "Blijf morgen tot 7 uur slapen." De andere zou echter om 6 uur willen opstaan om te communie te gaan; toch gehoorzaamt hij; welnu, deze zal niet alleen de verdienste hebben van de communie die hij wenste te ontvangen, maar zal daarbij ook de verdienste van de gehoorzaamheid hebben. De overste zal bijvoorbeeld zeggen: "Geef jij die klas." De andere meent hiertoe niet bekwaam te zijn en weigert. Hij verzet zich tegen de grondregel dat men niet haastig mag zijn om te weigeren.

Op het laatste ogenblik van zijn leven liet de H. Franciscus van Sales de volgende herinnering aan de zusters van de Visitatie: "Weest er niet mee bekommerd om iets te vragen of iets te weigeren." Ook wij die hem als patroon hebben, moeten deze raad steeds goed voor ogen houden.

(1)

(1) Ziehier de drie aantekeningen van Don Chiale :

"Doel van de mens": - God gaf de mens een hart, dat onrustig is zolang het zich niet tot God richt... zoals de punt van de magneet van het kompas, die steeds het Noorden aanwijst hoe het schip ook draait of vaart. Hoe meer men een andere weg volgt, des te meer wijst het kompas aan dat men de verkeerde richting volgt...

.../....

12) Andere waardevolle herinneringen.

Het gaat hier om vier eigenhandig geschreven aantekeningen, klaarblijkelijk van conferenties of onderrichtingen van de heilige tijdens de retraite, zonder jaartal. Een ander autograaf handelt over "Onderwerpen voor de predikanten van onze retraites." Tenslotte is er nog een memorie van Don Lemoyne.

1. Inleiding.

Doel van de wapenoefeningen door de militairen. Hetzelfde geldt voor ons. Wij oefenen ons in de strijd tegen de vijand van de ziel. Het voorbeeld van de tuinier navolgen, die steeds een werkje vindt in verband met zijn planten, zijn groenten, zijn bloemen. De plant die sinds drie jaar geen vruchten meer droeg, werd door de goddelijke Zaligmaker bekeken...

Welke vruchten hebben wij in verband met de armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid geoogst?

Wij moeten ervan overtuigd zijn dat wij grondig ons geweten moeten onderzoeken.

Gebed.

Trouw aan de dagindeling.

2. Gehoorzaamheid.

- 1) Natuurlijke deugd.
- 2) Christelijke deugd.
- 3) Religieuze deugd en wat betekent ze voor de salesianen,

(1) .../...

"Uitmuntendheid van het religieuze leven": - de "Navolging van Christus" zegt: "O sacer status religiosi famulatus, qui hominem angelis reddit aequalem, Deo placabilem, daemonibus terribilem, et cunctis fidelibus commendabilem". Religieus is gelijk aan martelaar... Bij het afleggen van de geloften worden de zonden uitgewist, wat de schuld en de straf betreft.

"Voorbeeld": "J.C. "Coepit facere et docere"... Jullie onderwijzen de zachtmoedigheid en de mildheid; niemand die u kent, maakt de bemerking: "Maar, meester, hoe komt het dat u zo ongeduldig, onverdraagzaam bent en dat u zo hard bent voor hen die niet de nodige eerbied voor u hebben... U predikt de versterving voor anderen maar beoefent ze zelf niet en u hebt alleen aandacht voor uw eigen verlangens en uw eigen voordeel..."

- 4) God zegent de gehoorzame.
- 5) Troost hem in de werken van het leven.
- 6) In het uur van de dood.
- 7) Basis en behoud van de andere deugden.
- 8) Steunpilaar van de religieuze orden.
- 9) De ongehoorzaamheid is er de ontbinding en de ondergang van.
- 10) Hoe moeten de salesianen ze beoefenen.
- 11) De gehoorzamen worden gezegend op aarde en rijkelijk beloond in de hemel.

N.B. Segneri schreef een boek over de gehoorzaamheid, Rodriguez een traktaat. Zie ook Scaramelli - St.-Alfonsus - Da Ponte en Magnum Theatrum vitae humanae: art. Oboedientia.

3. Rendiconto over de gewetenstoestand.

Men verhaalt dat Pythagoras, een beroemde filosoof uit de oudheid, eiste alvorens een leerling te aanvaarden, dat hij hem gedetailleerd al het goede en het slechte uit zijn leven bekende. Wanneer de jongen dan zijn leerling werd, eiste hij in alles de grootste openhartigheid, omdat, zegde hij, zonder hun inwendig leven te kennen, ik onmogelijk het goede voor hen kan doen dat ik verlang te doen en dat voor hen zo nodig is. Onze goddelijke Zaligmaker verhief deze regel tot een evangelische waarde, toen hij aan zijn apostelen zegde: "Habete fiduciam." Inderdaad! Om richtlijnen te kunnen geven die aan de noden van een medebroeder beantwoorden, moet men eerst zijn noden kennen.

4. Simile est regnum coelorum quaerenti bonas margaritas, inventa autem enz... (Mt., c. 137).

Zij die het Rijk des Hemels verlangen, zijn gelijk aan de handelaar die waardevolle parels zoekt:

1. Velen zoeken rijkdom, wetenschap, eer, een betrekking, een vak en dergelijke; doch dat zijn geen echte parels... De christelijke en goddelijke deugden: geloof, hoop en liefde zijn de echte. De parel van onberekenbare waarde is Jezus Christus; in Hem treft men alle deugden aan. Zo deed St.-Paulus.
2. Deze deugden worden door de meditatie, het gebed en de schietgebeden bekomen. David: "Unam petii", etc.; met goede werken "operemur bonum". Hoe de heiligen deze parels vonden. De apostelen; de heiligen; St.-Antonius, als hij in de kerk binnenging.
3. Een even waardevolle parel is het religieuze leven, waarvoor wij alles willen verkopen en van alles afstand willen doen om de grote parel van onze eeuwige redding te vinden.
4. Wij onderzoeken nu de "waarde" van de parels, m.a.w. die van onze werken, zoals de armoede, zuiverheid, gehoorzaamheid enz. Weg met de valse parels; tot elke prijs willen wij goede parels bemachtigen. enz.
5. Urbs fortitudinis nostrae Sion salvator, ponetur in ea murus et ante murale (Isaias, 26-1).
Difficile est quod homo praecepta servet, quibus intratur in regnum nisi sequens consilia divitias relinquat. (St.-Tom. v. Aq.)

De regels van de sociëteit zijn de vleugels waarmee men vliegt, de wielen waarmee men de wagen voortstuwt. (St.-Aug.)

Het oorspronkelijke stuk van de heilige, met als titel: "Onderwerpen voor de predikanten van onze retraits": draagt volgende aantekening van Don Rua: "Don Barberis zond er een exemplaar van aan alle predikanten van onze retraits." Zonder twijfel komt het na 1874; wij kunnen het best hier inschakelen als een goed besluit op alles wat wij aangehaald hebben.

Onderwerpen voor de predikanten van onze retraits.

1. Geduld bij het verdragen van de gebreken van onze medebroeders; hen waarschuwen en met liefde verbeteren, maar zonder aarzeling.
2. Kritiek en blaam vermijden en elkaar wederzijds verdedigen. Elkaar materieel en geestelijk helpen.
3. Nooit klagen over een bevel, een weigering, over het voedsel of de kleding, de keuze van de taken, de tegenslagen van het leven en de kwaliteit van de opdrachten.
4. Nooit mag een salesiaan aan een belediging terugdenken om iemand een verwijt te maken of zich te wreken.
5. Met grote zorg ieder ergernisgevend woord of iets dergelijks vermijden en doen vermijden.
6. Voorbije en vergeten zaken worden niet opgehaald om ze te laken.
7. IJver en algemene inspanning om de salesianen te bekwamen hun plichten van staat voorbeeldig te volbrengen.

Een ander waardevol document.

De dierbare Don Lemoyne verzamelde tijdens de retraite van 1873 enkele raadgevingen die Don Bosco in verschillende omstandigheden gaf: "over de geestelijke relaties tussen de directeurs van de huizen en hun ondergeschikten, over de bezoeken van de Algemeen Overste, over de studie in verband met het sacrament van de biecht" enz. enz., al wat wij steeds goed voor ogen moeten houden.

Het is waar dat destijds de directeurs de gewone biechtvaders van het huis waren; door het absolute verbod de biecht van de onderhorigen te horen, schijnen nu de raadgevingen en de aanbevelingen van de heilige hun oude waarde verloren te hebben; maar het lag in de bedoeling van Don Bosco van elk salesiaans huis een familie te maken waarvan de directeur de "vader was die zijn zonen moest beminnen en begrijpen." En samen waren ze als zovele broeders die één hart en één ziel vormden. Na het decreet van Rome in 1901 is de door onze stichter verlangde familiegeest hier en daar verbleekt. Om hem opnieuw te doen opbloeien en voor altijd te bewaren, zullen de dierbare vaderlijke aansporingen het onfeilbare middel zijn. Bij het overschrijven van dit kostbare document zullen wij ze "in cursieve letter" weergeven.

1. "De directeur is de geboren biechtvader voor hen die tot de congregatie behoren. Hij ontving van God de taak hen in hun roeping bij te staan. Ook voor de jongens is hij de gewone biechtvader. Hierdoor kan hij hun roeping kennen en hen eventueel de geest van het huis meedelen.
Men laat volle vrijheid bij de keus van een biechtvader, maar men zal degenen die tekens van roeping tonen naar hem zenden. Indien ze zeggen dat zij niet durven en indien deze vrees veroorzaakt is door ernstige fouten, door slecht gedrag, dan zou dit een teken zijn dat zij geen roeping hebben.
Niemand moet bang zijn om bij de directeur te biecht te gaan. Hij is een vader die niet anders kan dan zijn zonen beminnen en er medelijden mee hebben.
2. De Algemeen Overste is de buitengewone biechtvader. Wanneer hij een huis bezoekt zullen eerst de directeur en daarna de andere leden van de sociëteit hem hun gewetenstoestand blootleggen. Daarna zullen de jongens hetzelfde doen. Maar zij die tot de sociëteit behoren zullen steeds de eersten hiervoor zijn. "De geest van het huis moet van de Algemeen Overste op de directeurs overgaan en van hen op de anderen. Bij deze bezoeken zal de Algemeen Overste de eenheidsbanden tussen de directeur en de leden steeds vaster maken. Hij zal dus met allen spreken en de schaduwzijden, het wantrouwen en de wrok verwijderen. Zij ontstaan zo gemakkelijk en duren lang indien de liefde die toestand niet verhelpt."
3. De directeurs zullen niet straffen of berispen en de jongens nooit bedreigen. Zij zijn vol liefde en vertegenwoordigen de liefde van God. Straffen en berispen is het werk van de prefect. Het is het ogenblik waarop men voor altijd het vertrouwen van de jongen kwijtspeelt. De directeurs mogen niet tussenbeide komen bij het geven van de gedragspunten. Zo nodig mogen zij een puntcijfer veranderen, bijv. wanneer het gedrag van een bepaalde jongen goed is en dat men denkt dat het punt onrechtvaardig is, of ook als het verslag ernstig is of ook omdat dit het oordeel is van al de medebroeders van het huis.
4. "De directeur zal dagelijks zijn penitenten in de H. Mis gedenken: voorbije, tegenwoordige, toekomstige." En de biechtelingen (onderhorigen zoals wij nu zeggen) zullen in de H. Mis en bij de H. Communie nooit hun biechtvader (de directeur) vergeten.
5. Elk jaar houden wij allen een jaarlijkse biecht en tijdens de oefening van de goede dood spreken wij de maandelijksse biecht. Bij de intrede in de sociëteit zal men een algemene biecht spreken.
6. Elk lid van de vrome sociëteit bestudere aandachtig alles wat de biecht betreft. Het theoretische gedeelte om op de opwerpingen te kunnen antwoorden; het praktische gedeelte, of de manier om goed te biechten; men legge die aan de jongens op de meest eenvoudige manier uit en late de geleerde traktaten achterwege. De aflevering van de "Letture Cattolice" - "Gesprek tussen een advocaat en een plattelandspastoor over het sacrament van de biecht", dient daar best voor.

7. De directeur en niet de anderen moeten de clerici en de andere leden van de sociëteit vermanen. Wanneer zij een berisping verdienen, moet hij dat niet aan de prefect overlaten, maar zelf op beminnelijke wijze raad geven over wat er te doen staat en hierbij nooit de liefde uit het oog verliezen.

13) De omzendbrieven.

De verzameling van de omzendbrieven van Don Bosco destijds aan de huizen gezonden, werd in 1896 door Don Albera, geestelijk directeur van de sociëteit gepubliceerd; daar de documenten in het archief niet gecoördineerd waren, stelde men vast dat deze van voor 1876 ontbraken.(1)

Twee ervan werden intussen in voorgaande boekdelen van de "Memorie Biografiche" ingelast. In het 8ste: die van "9 juni 1867, Pinksteren": Over het doel dat men bij de intrede in de sociëteit moet hebben (2); en in het 9de: die "van de plechtige dag van de Tenhemelopneming van de Allerheiligste Maria": Over het vertrouwen dat men in de overste moet hebben.(3)

De niet uitgegeven brieven laten wij hier na elkaar volgen. Wanneer wij erover nadenken hoe ze door de heilige geschreven werden in de jaren waarin hij zoveel moest werken om de definitieve goedkeuring van de Constituties te bekomen, mogen wij zonder enige overdrijving zeggen dat alsdan, in zijn geest, zoals nu en altijd de volgende vurige wensen leefden en blijven leven:

- Dat in de sociëteit steeds de geest van eenheid en beheer zou heersen door het onderhouden van elk artikel van de constituties;
- dat allen in elk huis spaarzaam zouden leven en alle mogelijke besparingen doen;
- dat elke medebroeder trouw de constituties zou onderhouden alsook het bijzondere reglement van de hem toevertrouwde taak, om zo de tucht onder de leerlingen te doen heersen;
- dat men voortdurend en met alle geschikte middelen de moraliteit bij de jongens, die ons door de goddelijke Voorzienigheid werden toevertrouwd, zou bevorderen;
- dat in elk huis ook de bijzondere raadgevingen voor een goede gang van zaken in acht worden genomen;
- dat men ten koste van alle offers ervoor zorgde dat de salesiaanse sociëteit priesters moge hebben die "het zout" zijn door hun godsvrucht en wetenschap om de zielen naar het goede te brengen en "een licht" door het goede voorbeeld!

(1) Cfr. Omzendbrieven van Don Bosco en Don Rua en andere van hun geschriften aan de salesianen. Turijn, Tipografia Salesiana. 1896.

(2) Cfr. Vol. VIII, blz. 828.

(3) Cfr. vol. IX, blz. 688.

Dit zijn de onderwerpen die de heilige stichter in de omzendbrieven, die wij hier laten volgen, behandelt.

1. - Eenheid van geest en beheer door het onderhouden van elk artikel van de Constituties.

Wanneer en of deze brief naar de verschillende huizen werd gezonden, weten wij niet. Wij laten hem hier volgen zoals wij hem in het handschrift van de heilige, dat in het archief van de sociëteit bewaard wordt, terugvonden. In de verzameling van Don Rua is deze brief niet ingelast. De eerste die wij daar vinden dateert van de Tenhemelopneming van 1869. Daar men er wijst op de retraits die te Trofarello hadden plaats gehad, menen wij dat ook die brief van voor 1870 is; want tot op die datum hadden alle retraits te Lanzo plaats.

Het blijft in ieder geval een waardevol document geheel van de hand van de heilige. Omwille van de belangrijkheid van het onderwerp zal dit voor de salesianen steeds een aangenaam thema tot studie en overweging zijn.

" Aan mijn dierbare Zonen en Medebroeders,
" van de Sociëteit van de H. Franciscus van Sales,
"

" De maand mei die wij gewoonlijk aan Maria wijden begint
" binnenkort en ik maak van deze gelegenheid gebruik om tot mijn
" dierbare zonen en medebroeders te spreken en hun enkele zaken,
" waarvoor ik geen tijd had tijdens de conferenties van de H.
" Franciscus van Sales, uiteen te zetten.

" Ik ben ervan overtuigd dat gij allen de vaste wil hebt
" te volharden in de sociëteit en al uw krachten in te zetten om
" de zielen voor God te winnen en eerst uw eigen ziel te redden.
" Om hierin te slagen moeten wij als basis nemen: de grootste
" zorg om de regels van de sociëteit te onderhouden omdat onze
" Constituties tot niets zouden dienen, als zij als een dode
" letter in onze bureelschuif zouden blijven liggen en meer niet.
" Indien wij willen dat onze sociëteit vooruitgaat met Gods
" zegen, dan moet elk artikel van de Constituties een norm tot
" handelen zijn. Er zijn, in ieder geval, toch ook enkele prak-
" tische en zeer werkdadige zaken om het vooropgestelde doel te
" bereiken; onder meer wijs ik op de "eenheid van geest" en de
" "eenheid in het beheer".

" Met de "eenheid van geest" bedoel ik het vaste, constan-
" te voornemen om akkoord te gaan met de overste in alles wat
" strekt tot Gods meerdere glorie. Dit voornemen worde nooit lam-
" gelegd, hoe ernstig de moeilijkheden voor het geestelijk en eeu-
" wige welzijn ook mogen zijn, volgens de leer van St.-Paulus: "Ca-
" ritas omnia suffert, omnia sustinet". Dit voornemen brengt de me-
" debroeders ertoe stipt hun plichten te volbrengen, niet alleen
" omwille van het bevel maar tot de eer van God, die zij willen
" bevorderen. Hieruit vloeit de bereidwilligheid voort om op het
" gestelde uur te mediteren, te bidden, het bezoek aan het heilig

" sacrament, het gewetensonderzoek en de geestelijke lezing te doen.
" Het is waar dat dit alles door de regels is voorgeschreven, maar
" zo men er niet voor zorgt ze te onderhouden om bovennatuurlijke
" redenen, dan zullen onze regels vergeten worden.

" De sacramenten dragen veel bij tot de eenheid van geest.
" De priesters zullen alles doen om regelmatig en godvruchtig de H.
" Mis op te dragen. Zij die geen priester zijn zorgen ervoor zoveel
" mogelijk te communie te gaan. Maar het basispunt bestaat in de
" veelvuldige biecht. Iedereen zorge ervoor de regels op dat punt
" na te komen. Een bijzonder vertrouwen met de overste van het huis
" waar men verblijft is absoluut nodig. Het is een grote fout de
" beslissingen van de overste verkeerd uit te leggen of ze te on-
" derschatten; dat heeft als gevolg een minder goede beleving van
" de regels, nadeel voor onszelf, ontstemming van de oversten en
" verwaarlozing van die dingen, die krachtig zouden meegewerkt heb-
" ben aan het heil van de zielen. Iedereen weze onthecht aan eigen
" wil, verzake de gedachte van eigen voordeel en weze ervan over-
" tuigd dat al wat men moet doen, gedaan wordt tot meerdere glorie
" van God; en zo maakt men vorderingen. Hierbij ontstaat de volgen-
" de moeilijkheid. In de praktijk komt men gevallen tegen waar het
" blijkt dat het beter is anders te handelen dan er bevolen werd.
" Dat is niet waar. Het beste is steeds te gehoorzamen en niet de
" geest van de regels te veranderen die door de respectieve overste
" geïnterpreteerd wordt. Iedereen moet er dus voor zorgen het onder-
" houden van de regels te interpreteren, ze te beleven en ze aan te
" bevelen aan zijn medebroeders. Verder zal hij voor zijn naaste
" alles doen wat de overste tot meerdere glorie van God en tot wel-
" zijn van de zielen geschikt oordeelt.

" Met de "eenheid van geest" moet de "eenheid van beheer" ge-
" paard gaan. Een religieus neemt zich voor alles te doen wat de Za-
" ligmaker zegt d.i. afstand doen van wat hij bezit, of in de wereld
" zou kunnen hebben, met de hoop op een betere beloning in de hemel.
" Vader, moeder, broers, zusters, huis en om het even welk bezit
" wordt uit liefde tot God opgeofferd. Daar hij echter steeds ziel
" en lichaam blijft, heeft hij nog materiële middelen nodig om zich
" te voeden, te kleden en om te werken. Terwijl hij van alle bezit
" afstand doet, tracht hij zich bij een sociëteit aan te sluiten
" waar er in de levensbehoeften voorzien wordt zonder de last van
" tijdelijk beheer. Hoe zal hij zich daar nu in verband met de tij-
" delijke zaken moeten schikken? De regels van de sociëteit voorzien
" in alles en als men ze beleeft, dan bekomt men alles voor het
" levensonderhoud: kleding en een stuk brood moeten voldoende zijn
" voor een religieus. Mocht er meer nodig zijn, dan zegge men het
" aan de overste en hij zal erin voorzien. Hier moet elke inspanning
" samengebundeld worden. Wie de sociëteit voordelen kan bezorgen,
" moet dat doen; maar niemand mag het doen voor zichzelf. Hij zal zó
" handelen dat er slechts één beurs weze zoals er slechts éénzelfde
" wil moet zijn. Wie zou trachten iets te verkopen, te kopen, te
" ruilen of geld bewaren voor eigen voordeel... zou handelen als een
" landbouwer die het graan, dat zij die dorsen verzameld hebben,
" uiteengooit en rondom zich in het zand wegwerpt. Hierbij moet ik
" u aanbevelen geen geld te behouden onder voorwendsel hiermee enig

" voordeel aan de sociëteit te bezorgen. Het nuttigste dat men voor
" de sociëteit doen kan is haar regels te onderhouden.
" De kleding, de kamer en de meubilering zullen niet "gezocht"
" maar zeer eenvoudig zijn. De religieus moet op ieder ogenblik
" bereid zijn uit zijn cel te treden en voor zijn Schepper te ver-
" schijnen zonder enige spijt iets te moeten achterlaten en zonder
" dat er een reden tot berisping vanwege de Rechter zijn kan.
" (Alles zal dus gebeuren onder de nederige en vertrouwvolle leiding
" van de gehoorzaamheid. Men zal de overste niets verbergen; ieder-
" een zal zich als een zoon vol eerlijkheid voor hem openstellen.)
" Op die manier zal de overste gelegenheid hebben zijn medebroeders
" te kennen, in hun noden te voorzien en beslissingen kunnen nemen
" die het nakomen van de regels vergemakkelijken tot voordeel van
" de hele sociëteit.
" Op dit punt moeten er veel dingen gezegd worden. Dit zal
" in een andere brief gebeuren, tijdens bepaalde conferenties en
" vooral tijdens de retraites die binnenkort te Trofarello zullen
" gehouden worden, indien God ons in zijn grote barmhartigheid in
" het leven wil houden en, zoals ik hoop, ons zal helpen om de
" volgende septembermaand daar allen samen te komen. De genade van
" O.-H.-J.-C. weze steeds met ons en geve ons een geest van ijver
" en de waardevolle genade van de volharding in de sociëteit. Amen.
" "
" "
" Zeer toegenegen in J.C.
" Giov. Bosco, priester.

2. - Spaarzaamheid in alles, maar niet overdrijven; sparen waar dat
mogelijk is.

Dit rondschrijven werd aan de huizen gezonden, toen de laatste on-
derhandelingen voor de definitieve goedkeuring van de Constituties ten
einde liepen. Deze en de twee volgende brieven bevatten dus de drie
voornaamste aanbevelingen.

" "
" "
" 4 juni 1873.
" "
" Aan de beminde zonen van de H. Franciscus van Sales,
" te Turijn-Valdocco.
" "
" De ondervinding, mijn dierbare zonen, is een grote leer-
" meesteres. Wanneer men hieruit leert wat er voordelig kan zijn
" voor het gemeenschappelijke nut van een familie of van de enke-
" ling, dan zal ze nog nuttiger zijn voor de religieuze families,
" waar men slechts één doel heeft: het goede kennen om het te be-
" vorderen en het slechte kennen om het te kunnen vluchten.
" Daarom denk ik dat het goed is u over enkele dingen, die
" ik bij mijn bezoeken aan onze huizen heb opgemerkt, te spreken.
" Ik doe dit ten voordele van de leden in het bijzonder en van heel
" onze congregatie in het algemeen. Enkele van deze zaken betreffen
" het "materiële voordeel"; andere "de moraal en de tucht". Dit

" zal "de stof zijn van drie verschillende brieven".

" Op dit ogenblik moeten wij bezorgd zijn voor de materiële
" gang van onze huizen, daar de aankoop, de bouw, de aanpassing en
" de stichting van nieuwe huizen grote onkosten veroorzaakten; de
" prijsstijging van de voedingswaren doet de maandelijks uitgaven
" heel wat hoger liggen dan de inkomsten. Daarom moeten wij ernstig
" aan spaarzaamheid gaan denken en samen de praktische dingen tot
" besparing nagaan.

" Ik wil in het kort het volgende opmerken.

" 1) Dit jaar begint men geen bouwwerken die niet strikt noodzake-
" lijk zijn en men houdt zich aan de herstellingen die niet uitge-
" steld kunnen worden, In die gevallen moet men aantekenen wat
" absoluut moet gedaan worden plus het onkostencijfer en men laat
" dat aan het hoofdkapittel geworden.

" 2) Geen reizen ondernemen tenzij voor eigen noden. In zoverre het
" mogelijk is, zal men opdrachten, boodschappen, taken vermijden
" die onkosten of tijdverlies met zich meebrengen. Zij, die zelf
" of bij middel van anderen dergelijke onkosten kunnen doen,
" zullen hiervan voorzichtig gebruik weten te maken.

" 3) Men legt de nadruk op het onderhouden van art. 2, 3, 4, 5 en 6
" van het IVde hoofdstuk van onze regel. Deze zullen praktisch
" door de directeur uitgelegd worden en indien nodig zal men er
" in het bijzonder over spreken of zal men de zaak aan de overste
" voorleggen. Deze artikelen vormen de basis van het religieuze
" leven en voeren tot de onthechting van de aardse zaken, perso-
" nen en zichzelf, en bewerken dat de gemeenschappelijke bekom-
" mernis gericht is op het volbrengen van de eigen plicht tot
" groter voordeel van de congregatie.

" 4) De aankoop van boeken, kleren, schoenen, linnen, huisraad en
" gebruiksvoorwerpen. In zoverre het decorum dit toelaat zal
" men herstellen wat men al heeft.

" 5) Ook bij de eetwaren kan gespaard worden. Men zorge goed voor
" alles wat bewaard kan worden; de aankopen moet men in het groot
" doen en men moet zuinig zijn met de duurste zaken, zoals vlees
" en wijn. Verder nog letten op hoeveelheid en kwaliteit van spe-
" cerijen en ervoor zorgen dat noch brood, noch gerechten, wijn,
" licht en hout verloren gaan. Slechts als het niet anders kan,
" zal men uitnodigingen doen en hierbij zal men nooit vergeten
" dat wij van de Voorzienigheid leven, geen inkomsten hebben en
" dat de geest van armoede in al onze huizen moet heersen. Deze
" punten moeten ook goed in acht genomen worden.

" 6) Men zal een briefwisseling tussen de verschillende huizen hou-
" den, om de zaken, die in een andere streek minder kosten, te
" kennen. Hiermee wil ik echter geen overdreven spaarzaamheid
" bedoelen. Men zal slechts sparen daar waar dat mogelijk is.
" Het blijft mijn bedoeling dat men alles wat tot een goede ge-
" zondheid en het behoud van de moraliteit zowel van de beminde
" zonen van de Congregatie als van de leerlingen die de godde-
" lijke Voorzienigheid ons toevertrouwt kan bijdragen, ter hand
" neemt.

" Ik hoop u binnenkort andere en niet minder belangrijke din-
" gen te kunnen schrijven. Intussen leze iedere directeur de
" hierboven gegeven aantekeningen voor en geve er de nodige ver-
" klaringen bij; hij

" spreke erover met de prefect van het huis. Na enkele weken deelt
" hij mee wat er gedaan werd en wat hij tot het beoogde doel nut-
" tig oordeelt.

" Over het algemeen ben ik zeer tevreden geweest over de mo-
" raliteit, de gezondheid en de wetenschappelijke vooruitgang in on-
" ze huizen, Hiervoor zullen wij God, Schepper en Gever van alle
" goed aan wie de eeuwen door glorie en eer toekomt, bedanken. Amen.

" De genade van O.-H.-J.-C. weze steeds met ons. Dat God
" vanuit de hemel al onze werken moge zegenen en ondersteunen. Bidt
" voor mij die met vaderlijke genegenheid in de Harten van Jezus en
" Maria ben.

" Uw zeer toegenegen broeder en vriend,
" Giov. Bosco, priester.

3. - Over de tucht of het stipt onderhouden van alle regels, zowel van de constituties als van deze die in verband staan met een toevertrouwde taak.

Het is een authentieke weergave door de heilige "van de wijze van leven volgens onze regels en onze gebruiken, met particuliere raadgevingen aan de directeurs, prefecten, catechisten, leraren, assistenten en aan alle medebroeders, om de tucht in onze huizen te doen heersen en om onze leerlingen van deugd tot deugd te zien opgroeien en veilig de weg van de eeuwige redding te zien opgaan."

" Aan mijn dierbare zonen van het huis...(Turijn).
" Over de tucht.

" Bij het begin van het schooljaar is het goed, mijn dierbare
" zonen, dat ik mijn belofte tegenover u houd nl. u te spreken over
" de basis van de moraliteit en de studie: m.a.w. over de tucht onder
" de leerlingen.

" Ik wil u geen traktaat van morele of burgerlijke voorschriften over de tucht voorleggen. Ik wil u slechts de middelen uitzetten die een 45 jarige ondervinding vol goede resultaten mij geleerd heeft.(1) Ik hoop dat dit ook voor jullie dienen mag bij het volbrengen van de verschillende taken die u kunnen worden toevertrouwd.

" Met tucht bedoel ik geen straf, of de zweep, dingen waar-
" over bij ons niet gesproken wordt. Ook bedoel ik hiermede geen
" behendigheid of meesterschap in een of andere zaak. Met tucht

(1) Dit verwijst duidelijk op de droom die hij tussen zijn 9de en 10de jaar gehad heeft, waarin hij, samen met het terrein van zijn apostolaat, het te volgen systeem bij het opvoeden en de middelen om het goede resultaat hiervan te verzekeren, vernam.

" bedoel ik "een wijze van leven volgens de regels en de gebruiken
" van een instituut". Om een goed resultaat hierin te bekomen moet
" men eerst en vooral deze regels allemaal en goed beleven. Geef mij
" een gezin waarin er velen sparen en er slechts één verkwist, of
" een gebouw waaraan er velen bouwen en slechts één vernielt: wij
" zullen spoedig zien hoe de familie tenietgaat, het gebouw uiteen-
" valt en er niets meer overblijft dan puin.

" De tucht, waarvan hier sprake is, betreft de leden van de
" congregatie en de leerlingen die de Voorzienigheid ons toever-
" trouwde. De tucht zal zonder resultaat blijven, indien men de
" regels van de sociëteit en het college niet volgt.

" Geloof mij, mijn dierbaren, van deze beleving hangt het
" morele en wetenschappelijke welzijn of de ondergang van onze leer-
" lingen af. Nu zullen jullie mij vragen: Welke zijn de praktische
" regels die ons een zo waardevolle schat helpen veroveren?

" Er zijn er twee: een algemene en een bijzondere. De alge-
" mene: onderhoudt de regels van de congregatie en de tucht zal de
" bovenhand krijgen. Iedereen moet de regels eigen aan zijn taak
" kennen; hij moet ze onderhouden en ze doen onderhouden door zijn
" ondergeschikten. Als hij die voorgaat de tucht niet onderhoudt,
" dan kan hij van de anderen niet eisen dat zij dat wel zouden doen.
" Zo niet zou men kunnen zeggen: "medice, cura teipsum". Om prak-
" tisch te zijn zal ik nu de zaken behandelen die elkeen in het bij-
" zonder aangaan. "

" 1) De directeur: Hij moet de plichten kennen van de leden
" als "lid van de congregatie" en van hen die een taak te vervullen
" hebben. Hij moet niet veel werken, maar hij moet ervoor zorgen dat
" ieder zijn plicht doet. De hoofdtuinier moet niet te veel werken,
" het volstaat dat hij geschikte arbeiders zoekt, hen onderricht,
" bijstaat, op tijd voor de belangrijkste zaken waarschuwt en boven-
" dien zelf aanwezig blijft om iemand die in moeilijkheden zou gera-
" ken, bij te staan. Deze tuinier is de directeur. De zwakke planten
" zijn de leerlingen. Het personeel: dat zijn de kwekers, die van
" het hoofd, nl. de directeur afhangen; hij is verantwoordelijk voor
" de daden van alle ondergeschikten.

"De directeur zal er bij winnen indien hij zich niet van "
het hem toevertrouwde huis verwijdert zonder ernstige redenen. In
" dit geval zal hij eerst een plaatsvervanger zoeken.

" Met grote bezorgdheid zal hij de slaapzalen bezoeken, de
" keuken, de ziekenzaal, de klassen en de studie. Hij moet een lief-
" devolle vader zijn, die alles wil weten om aan allen goed te doen
" en aan niemand kwaad.

" 2) De prefect: De prefect of tuchtmeester zorge ervoor dat
" de dagindeling van het huis in acht wordt genomen. In zoverre
" het mogelijk is, moet hij de omgang tussen internen en externen
" beletten; ervoor zorgen dat de assistenten en allen die enig gezag
" dragen tijdens de recreatie bij de leerlingen zijn en erover waken
" dat er onder de wandeling geen vertraging gebeurt waarbij de leer-
" lingen zich aan het oog van de assistenten kunnen onttrekken. Nie-
" mand mag de rijen verlaten, om in café of herberg te gaan, of bij

" externen. En niemand zal boeken, dagbladen of brieven binnen
" brengen zonder toezicht van oversten.

"
" 3) De catechist: Hij zal zich herinneren dat de geest en
" de morele vooruitgang van onze huizen afhangt van de bloei van
" de "Kleine Clerus", de "Compagnie van de Onbevleete Ontvangenis,
" van het H. Sacrament en van St.-Aloysius". Hij zorge ervoor dat
" allen en vooral de coadjuteurs gelegenheid hebben om gemakkelijk
" te biecht en te communie te gaan. Indien een van de dienstboden
" onderricht nodig heeft, zal hij zorgen dat deze de communie en het
" vormsel kan ontvangen, de mis kan dienen en zo meer. Enige tijd
" voor zekere plechtigheden moet hij de leerlingen met korte preken
" en stichtende voorbeelden voorbereiden om de plechtigheid met de
" grootst mogelijke luister te vieren.

"
" 4) De leraren: Zij zullen het eerst in de klas zijn en het
" laatst buitengaan. Zij zullen van alle jongens evenveel houden
" en niemand minachten. Met de minstbegaafden van de klas zullen
" zij meer geduld hebben, hen meer bijstaan, ze dikwijls onder-
" vragen en zo nodig met de aangewezen persoon over hen spreken om
" ze ook buiten de klas te helpen. Geen enkele leraar mag vergeten
" dat hij tevens een christelijke leraar is; als de stof er zich
" toe leent of bij gelegenheid van feesten, mag hij niet nalaten
" een raad of een aanmoediging aan de jongens te geven.

"
" 5) De assistenten: Allen die waar ook in het huis enig
" gezag uitoefenen, in de klas, op de slaapzalen, in de keuken,
" aan de ingangdeuren, zullen stipt hun plichten volbrengen, de
" regels van de sociëteit onderhouden en vooral de religieuze oefen-
" ningen volgen. Zij moeten vooral het gemor tegen de oversten of
" over de gang van het huis vermijden en zullen speciaal aandrin-
" gen en niets onverlet laten om slechte gesprekken te voorkomen.

"
" 6) Aan allen wordt warm aanbevolen alles wat het welzijn
" kan bevorderen en de beledigingen van de Heer kan voorkomen,
" aan de directeur mee te delen. Onze Heer zei eens aan een van
" zijn volgelingen: "Hoc fac et vives". Doe dit, onderhoud mijn
" geboden en gij zult het eeuwig leven bezitten. Hetzelfde zeg ik
" aan u, mijn dierbare zonen. Doet uw best om het weinige dat uw
" zeer toegenegen vader U heeft meegedeeld, in daden om te zetten
" en gij zult door de Heer gezegend worden, de vrede van het hart
" bezitten en de tucht in onze huizen doen heersen. Wij zullen
" onze leerlingen in deugden zien toenemen en veilig de weg van
" hun eeuwige redding zien bewandelen.

" De genade van O.-H.-J.-C. weze steeds met mij en met u
" opdat wij Hem allen voortdurend mogen beminnen en in dit leven
" dienen, om Hem eens eeuwig in de hemel te danken en te loven.

"
" Zeer toegenegen in J.C.
" Turijn, 15 november 1873. Giovanni Bosco, priester.

4. - Over het behoud en het bevorderen van de zedelijkheid bij de jongens "die de goddelijke Voorzienigheid ons in haar goedheid toevertrouwt."

"O! zuiverheid, o! zuiverheid! gij zijt een grote deugd! Zolang gij onder ons zult uitblinken, zolang de zonen van de H. Franciscus van Sales u zullen hoogachten en de teruggetrokkenheid, de nederigheid en de matigheid zullen beoefenen en al wat wij door de gelofte aan de Heer beloofden zullen nakomen, zolang zal ook de zedelijkheid een eervolle plaats onder ons innemen en zal de heiligheid van zeden als een vlamme fakkelt in onze huizen schitteren."

Elk commentaar is hier overbodig! Nulla par elogium!

" Aan mijn salesiaanse zonen van het huis... (Turijn).

"

" Ik verblijf nu in de eeuwige stad, de plaats die door het
" bloed van de prinses der apostelen Petrus en Paulus geheiligd werd
" en behandeld er zekere zaken van onze congregatie. En nadat ik in
" de H. Mis gebeden en de H. Geest om verlichting gevraagd heb en
" het opperhoofd van de Kerk om de bijzondere zegen gesmeekt heb,
" schrijf ik jullie over een van de meest belangrijke onderwerpen:
" "Over het behoud en het bevorderen van de zedelijkheid onder de
" jongens die de goddelijke Voorzienigheid ons in haar goedheid toe-
" vertrouwt." Om deze zaak ietwat breedvoerig te behandelen, meen
" ik dat het goed is dit onderwerp in twee delen te scheiden: 1) De
" noodzakelijkheid van de zedelijkheid bij de salesianen. 2) Midde-
" len om ze onder onze leerlingen te doen toenemen en in stand te
" houden.

" Als onvergankelijk principe kan men vaststellen dat de ze-
" delijkheid bij de jongens afhangt van hen die ze onderricht, as-
" sisteert en leidt. Het spreekwoord zegt dat: Wie niets heeft, kan
" niets geven. Een lege zak kan geen graan geven, en een volle fles
" droesem geen goede wijn. Alvorens leraren van anderen te zijn,
" moeten wij zelf bezitten wat wij aan hen willen onderwijzen. De
" woorden van de goddelijke Meester zijn duidelijk: "Gij zijt het
" licht der wereld. Dat licht of het goede voorbeeld moet schitteren
" voor alle mensen, opdat zij bij het zien van uw goede werken in
" zekere zin aangetrokken worden om u te volgen en aldus de gemeen-
" schappelijke hemelse Vader die in de hemel is verheerlijken. De H.
" Hieronymus zegt dat een geneesheer die de anderen wil genezen maar
" zichzelf niet kan genezen een slecht geneesheer zou zijn. Er zou
" hem zeker met de woorden van het evangelie geantwoord worden: "Me-
" dice, cura teipsum". Zo wij dus de moraliteit en de deugden in on-
" ze leerlingen willen bevorderen, moeten wij ze eerst zelf bezitten
" en beoefenen, ze laten schitteren uit onze werken en gesprekken en
" nooit van onze onderdanen een deugd verlangen die wij zelf ver-
" waarlozen.

" Hoe kunnen wij van de leerlingen verlangen dat zij voorbeel-
" dig en godsdienstig zijn, indien zij bij ons nalatigheid in gods-
" dienstige zaken gewaar worden, bij het opstaan, in de meditatie,
" bij het ontvangen van de H. Sacramenten van biecht en communie,
" bij het celebreren van de H. Mis.

" Hoe kan een directeur, een assistent, een leraar gehoorzaam-
" heid eisen, indien zijzelf onder een of ander voorwendsel aan
" hun plicht te kort komen, zonder toelating het huis verlaten of
" zich met zaken bezighouden die niets met hun plichten te maken
" hebben? Hoe kan men van anderen liefdadigheid, geduld en eerbied
" bekomen, indien hij die beveelt, in gramschap uitvliegt en er op
" los slaat, de schikkingen van de overste laakt, de dagindeling
" critiseert, het voedsel en hem die ervoor zorgt afkeurt? Wij gaan
" allen akkoord om hem te zeggen: "Medice, cura teipsum".

" Het is niet zolang geleden dat een jongen die berispt werd
" omdat hij een slecht boek las, met de grootste eenvoud antwoordde:
" "Ik meende dat het niet verkeerd was een boek te lezen dat ik
" mijn onderwijzer meermaals zag lezen."

" Aan iemand anders werd gevraagd waarom hij een brief
" schreef waarin de gang van het huis bekritiseerd werd. De jongen
" antwoordde dat hij slechts dezelfde woorden die hij meermaals van
" zijn assistent gehoord had, geschreven had.

" Willen wij de goede zeden in onze huizen bevorderen, mijn
" dierbare zonen, dan moeten wij zelf eerst en vooral meesters van
" het goede voorbeeld zijn. Aan anderen iets goeds voorstellen en
" zelf het tegengestelde doen, is zo iets als iemand die 's nachts
" licht wil geven met een gedoofde lamp, of wijn uit een lege fles
" wil gieten, Het lijkt me zelfs dit te mogen vergelijken met
" iemand die het eetmaal met giftige specerijen wil kruiden... Op
" een dergelijke wijze bevordert men zeker de goede zeden niet,
" maar men geeft de gelegenheid om kwaad te doen, men geeft erger-
" nis. Dan worden wij een armzalig smakeloos zout, bedorven zout
" dat slechts dient om weggeworpen te worden: "Vos estis sal ter-
" rae" zegt Christus ons, "quod si sal evanuerit, in quo salietur?
" Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et conculcetur
" ab hominibus".

" De openbare mening betreurt dikwijls immorele daden, die
" de ondergang van zeden en vreselijke schandalen als gevolg heb-
" ben. Het is een groot kwaad, een ramp. Ik bid de Heer dat al
" onze huizen gesloten zijn, eer zo een ramp onze huizen overkomt.

" Verder wil ik u niet verbergen dat wij rampspoedige tij-
" den beleven. De huidige wereld is zoals de Zaligmaker hem be-
" schrijft: "mundus in maligno positus est totus"; zij wil alles
" zien en alles beoordelen. Zij verspreidt perverse opinies over
" God, overdrijft dikwijls de zaken en nog vaker vindt zij ze uit
" ten nadele van anderen.

" Maar als toevallig haar oordeel op de werkelijkheid steunt,
" dan kunt ge u voorstellen wat een lawaai, een gedonder dat zijn
" moet!... Nochtans indien wij onpartijdig naar de oorzaken van
" dit kwaad zoeken, dan moeten wij vaststellen, dat het zout zijn
" kracht verloor en het licht gedoofd werd; het tekort aan heilig-
" heid bij hem die bevelen moet, werd de oorzaak van het onheil
" dat hun ondergeschikten overkwam.

" O zuiverheid! zuiverheid, gij zijt een grote deugd! Zo
" lang gij onder ons zult schitteren, d.w.z. zolang de zonen van
" de H. Franciscus van Sales u zullen hoogachten en teruggetrokken,

" bescheiden en matig zullen leven en doen wat wij door onze ge-
" lofte aan God hebben beloofd, zal altijd onder ons de moraliteit
" en de heiligheid van zeden als een vurige fakkel schitteren
" in alle huizen, die van ons afhangen.

" Als God mij leven geeft, hoop ik binnenkort u opnieuw te
" schrijven over enige middelen die zij zeer geschikt toeschijnen
" om de goede zeden onder onze jongens te bevorderen en te bewaren.

" Intussen om enige vrucht te halen uit wat de vriend van
" uw zielen u schreef, vraag ik u het volgende:

" 1. Dat men drie onderscheiden conferenties houde, of liever drie
" praktische onderzoeken waarin men leest en uitlegt wat er te
" doen en te vluchten is in verband met de gelofte van armoede,
" zuiverheid en gehoorzaamheid.

" Daarna zal ieder op zichzelf de levenswijze toepassen
" die in die drie hoofdpunten beschreven is en zal ieder een
" vast besluit nemen zich te beteren in alles, wat in woord
" en daad verkeerd is in verband met de geloften.

" 2. Men leze bovendien het hoofdstuk over de godsvrucht oefeningen
" en kniele daarna aan de voeten van het kruis neer. Van hier-
" uit zal ik in gedachten samen met jullie het voornemen maken,
" ze alle ten koste van ieder offer voorbeeldig te doen.
" Mijn dierbare zonen, wij bevinden ons op het belangrij-
" ste ogenblik van onze congregatie. Helpt mij met het gebed,
" met de stipte beleving van de regels en God zal onze inspan-
" ningen tot een goed einde brengen, tot glorie van God en tot
" welzijn van onze zielen en die van onze leerlingen die steeds
" de glorie van de salesiaanse sociëteit zullen uitmaken. De
" van O.-H.-J.-C. weze steeds met ons en beware ons voortdurend
" genade op de weg naar de hemel. Amen.

" Uw zeer toegenegen in J.C.

" G. Bosco, priester.

" Rome, 5.2.1874.

5) Triduüm van gebeden en oefeningen van christelijke godsvrucht, om het
licht van de H. Geest te bekomen over de Commissie van Kardinalen, die
belast zijn met de stemming over de goedkeuring van de constituties.

Deze brief werd aan het hoofdhuis van de Dochters van Maria, Hulp
der Christenen te Mornese gezonden, opdat zij zich bij de gebeden en de
driedaagse strenge vasten van de salesianen zouden aansluiten.

" Uitgelezen Zonen in J.C.

"

" De 24ste van deze maand zal een zeer heuglijke dag voor
" onze sociëteit zijn. Gij zult u zeker wel herinneren dat zij
" definitief werd goedgekeurd bij decreet van 1.3.1869. Nu gaat
" het om de definitieve goedkeuring van de constituties.

" Tot dit doel koos de H. Vader een congregatie van kardi-
" nalen om hun mening hierover te uiten, die van het grootste
" belang is voor ons huidige en toekomstige welzijn. De gebeden
" die ik u zo dikwijls gevraagd heb waren voor dit doel. Wij moe-
" ten onze smeekbeden tot de goddelijke Troon verdubbelen opdat
" de barmhartige God alles tot zijn meerdere glorie en tot ons
" geestelijk welzijn beschikke. Laten wij ons dus in de geest van
" levendig geloof verenigen; alle salesianen en leerlingen die hun
" door de goddelijke Voorzienigheid zijn toevertrouwd, zullen
" één hart en één ziel vormen bij het afsmecken van het licht van
" van de H. Geest over H. Em. de kardinalen, door een triduum
" van gebeden en christelijke godsvruchttoefeningen.

" Opdat er gelijkvormigheid zou wezen in onze smeekbeden tot
" de goddelijke barmhartigheid stellen wij vast:

- " 1. Vanaf de 21ste van deze maand zullen alle salesianen een stren-
" ge vasten van drie dagen beginnen. Wie hieraan omwille van
" ernstige redenen niet kan deelnemen, zal het "Miserere" bidden
" met drie maal "Salve Regina" tot Maria, Hulp der Christenen
" met het vers: "Maria, auxilium Christianorum, ora pro nobis."
" Iedereen zal hieraan de gebeden en versterkingen toevoegen,
" overeenkomstig zijn krachten en zijn plichten van staat.
- " 2. Onze beminde leerlingen zullen verzocht worden zoveel moge-
" lijk de sacramenten van biecht en communie te ontvangen.
" 's Morgens begint men met de zang "Veni creator spiritus"
" en "Emitte spiritum tuum" enz. Met het oremus "Deus qui
" corda fidelium" enz. De gebeden, de rozenkrans, de Mis en
" de meditatie wezen tot dit doel gedaan.
- " 3. Tijdens de dag zullen alle salesianen al hun vrije tijd bij
" het H. Sacrament doorbrengen. Het brevier, de geestelijke
" lezing en alle gewone gebeden hebben plaats in de kerk.
" De kleine clerus, de leden van de compagnieën van St.-Aloy-
" sius, van het H. Sacrament en van de Onbevleete Ontvange-
" nis samen met die van St.-Jozef worden verzocht hetzelfde
" te doen.
- " 4. 's Avonds, op het meest geschikte uur, zal eenieder zich
" naar de kerk begeven en er met de meeste godsvrucht het
" "Veni Creator" bidden zoals dat 's morgens gebeurt. Verder
" zal men de gebruikelijke oefeningen "tot eerherstel" voor
" de beledigingen die Jezus ontvangt in het H. Sacrament,
" houden. Daarna zingt men het "Ave Maris Stella" en zal men
" de zegen met het H. Sacrament geven.
" Onze nederige gebeden tot de Heer zullen de 21ste beginnen
" en 's morgens op de 24ste van deze maand eindigen.
" De genade van O.-H.-J.-C. weze steeds met ons. Amen.

" Zeer toegenegen in J.C.
" Rome, 16 maart 1874. G. Bosco, priester.

" N.B. De directeur van elk huis zal dit schrijven aan de mede-
" broeders voorlezen en uitleggen. Hij zal dit ook aan de
" leerlingen meedelen met de woorden die hiervoor het best
" passen.

" Op de 25ste, 26ste en 27ste zal men 's morgens en 's avonds met
" dezelfde godsvruchttoefeningen doorgaan voor de huidige noden van
" de H. Kerk en volgens de intentie van de paus.(1)

6.- Aanbevelingen voor de goede gang van zaken in de huizen. Tot
meerdere glorie Gods, tot eer van onze heilige godsdienst, tot welzijn
van onze salesiaanse sociëteit.

" Het (hoofdkapittel en het kapittel van het huis te Turijn)
" worden verzocht het volgende in acht te nemen en te bevorderen:
" 1. Van de compagnie van de Onbevleete Maagd moeten vooral de
" salesiaanse aspiranten deel uitmaken.
" 2. De kleine clerus, de dienst aan het altaar, de compagnie van
" St.-Aloysius, van het H.Sacrament en van St.-Jozef is bedoeld
" voor de vakleerlingen.
" 3. Alles in het werk stellen om kritiek en gemor over de gang van
" het Oratorio en over de beschikkingen van de oversten te ver-
" mijden.
" 4. Bijzondere zorg voor de zieke leden.
" 5. Normaal slechts één portie vlees bij het middagmaal en 's avonds
" een gemengde portie.
" 6. Elke dag zal de studieleider zich een uur met de schoolaangele-
" genheden bezighouden. De prefect zal minstens twee uren beste-
" den aan het bezoek van de keuken, de slaapzalen en de andere
" delen van het huis. De catechist zal op bijzondere wijze zorgen
" voor de zedelijkheid en de zieken.
" 7. Men herinnere er dikwijls aan dat wij de gelofte van armoede
" hebben afgelegd.
"
" N.B. "Intellige" bezoeken, waarschuwen en raad geven bij het lei-
" den van het onderwijzend personeel, de assistenten of prak-
" tijkleraren. Men vergete nooit het maandelijks rendiconto
" en de wekelijkse conferentie voor de bijeengekomen leden.
"
" College van Lanzo, 27 september 1874.
" Gio. Bosco, priester.(2)

(1) Van een kopie die aan de goede heer, Don Michele Rua, directeur van het Oratorio van de H.Franciscus van Sales te Turijn, werd gezonden.

(2) Dit schrijven werd met enkele zeer kleine varianten aan de andere huizen gezonden. Hier volgt b.v. een exemplaar voor de medebroeders van het huis van Lanzo.
Tot meerdere glorie van God
tot eer van onze heilige godsdienst
tot welzijn van de salesiaanse sociëteit
de directeur, de prefect, de catechist van het college van Lanzo worden uitgenodigd in overweging te nemen en te bevorderen:
1. Van de compagnie van de Onbevleete Maagd moeten vooral de salesiaanse aspiranten deel uitmaken.
2. De kleine clerus, dienst aan het altaar, de compagnie van St.-Aloysius, van het H.Sacrament en van de H. Jozef is bedoeld voor de vakleerlingen.

7.- Voor de studie van de theologie.

Dit werd opgesteld of geschreven onder dictaat door Don Cagliero en daarna nauwkeurig verbeterd door de heilige.

" 23 november 1874.
"
" Aan mijn dierbare zonen, directeurs en clerici van de
" salesiaanse sociëteit te ... (Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales).
"
" Onze goddelijke Zaligmaker zegde aan zijn dierbare vol-
" gelingen dat zij het zout van de aarde en het licht van de we-
" reld moesten zijn: "Vos estis sal terrae et lux mundi". Zout
" door godsvrucht en wetenschap om de zielen naar het goede en
" de deugd te richten; het licht door het goede voorbeeld.
" Indien ik steeds de godsvrucht heb aanbevolen, dan doe
" ik nu hetzelfde voor de theologische studies. Ik beveel deze
" warm aan al de clerici van onze salesiaanse congregatie aan.
" Hetzelfde deed St.-Paulus met zijn volgeling Timoteus. Hij
" zegde hem er niet alleen naar te streven de deugd te bezitten
" maar ook voor de nodige kennis van zijn herderlijke taak te

(2) .../...

3. Alles in het werk stellen om kritiek en gemor over de gang van het college en over de beschikkingen van de oversten te vermijden.
4. Hetzelfde eten voor alle medebroeders; de grootste zorg voor de zieken.
5. Voor het middagmaal normaal slechts een portie vlees; 's avonds een gemengde portie.
6. Elke dag gebruike de directeur een uur om in de klassen te gaan en een uur om de keuken te bezoeken. De prefect gebruike twee uren voor het bezoek van de keuken, de slaapzalen en de andere delen van het huis. Aan de catechist is in het bijzonder de zorg voor de kapel, de moraliteit en de zieken toevertrouwd.
7. Men denke er dikwijls aan dat wij gelofte van armoede gedaan hebben.

N.B. "Intellige" bezoeken, vermanen, raad geven, het onderwijzend personeel, assistenten en praktijkleraren leiden. Het maandelijks rendiconto niet vergeten.

Lanzo Torinese, 27 september 1874.

Giov. Bosco, priester.

" zorgen. Zo zou hij zichzelf en zijn toehoorders redden:
" "Attende tibi et doctrinae: Insta in illis. Hoc enim faciens, et
" teipsum salvum facies, et eos qui te audiunt" (I ad Caput IV,16).
" De directeur wordt dringend verzocht ervoor te zorgen
" dat iedere week al de tijd, die met de andere bezigheden
" verenigbaar is, aan deze studie besteed wordt.
" Om deze studie, die de wetenschap der wetenschappen is, te
" vergemakkelijken:
" 1) zullen jaarlijks drie examens over drie verschillende trakta-
" ten plaats hebben: een in maart, een ander in juli, en het
" andere in het begin van november.
" 2) De traktaten van dit jaar zijn: De Gratia, de Ordine, de Matri-
" monio en zo mogelijk ook De Virtute Religionis en De Prae-
" ceptis Decalogi.
" De examens zullen op de hierboven vastgestelde tijd worden
" afgelegd en door afgevaardigden, die door de overste aange-
" steld zijn, afgenomen worden.
" God zegene u allen en moge het licht van de H. Geest ons
" verlichten om de dwaling te midden van de duisternis te kennen
" en voortdurend de waarheid te volgen om met zekerheid de weg
" naar de hemel te bewandelen. Amen.
" Zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.
" Dit schrijven zal in het passende archief bewaard worden.

Hier eindigen de documenten die wij konden verzamelen. Wat gezegd
als besluit over zoveel goede voorbeelden en waardevolle richtlijnen?
Laten wij de raadgevingen, die onze heilige meester en vader ons uit de
hemel blijft herhalen, volgen: Mijn zoon, vergeet mijn onderricht niet...

(1)

Neem mijn woorden ter harte, neem mijn wenken in acht en leef.(2)

Ik wijs u de weg van de wijsheid, doe u de paden van het recht betre-
den... Houd onverzwakt vast aan de tucht, neem haar in acht, want zij is
uw leven.(3)

(1) Prov. III, 1.

(2) Prov. IV, 4.

(3) Prov. IV, 11, 13.

B I J V O E G S E L

Nr. 1.

Mededeling van de algemene econoom.

Bericht.

De ondervinding heeft geleerd dat de tijd onder de retraite te kort is om een overzicht te hebben over de zaken van elk van onze huizen en om te voorzien in alles wat nodig is voor het nieuwe jaar. Daarom nodigt onze beminde rector Don Bosco, in overeenstemming met de leden van het hoofdkapittel, de directeur van elk huis uit, de volgende punten in acht te nemen:

1. Iedere directeur kome op 9 september naar het Oratorio voor de conferenties die voor de retraite zullen gehouden worden; dat hij intussen de aanvragen voor verandering van personeel voorbereide, alsook de voorstellen die men als opportuun beschouwt voor de goede gang van de sociëteit.
2. Zo nodig dele hij ook de namen mee van novicen of geprofesten, die men best uit de congregatie zou verwijderen.
3. Zij die de geloften moeten afleggen of vragen om ze af te leggen komen naar de retraite.
4. Men zegge dat iedereen de baret meeneemt, zo hij ze nodig heeft tijdens de retraite.
5. Zij die boeken of kledingsstukken uit het Oratorio nodig hebben, doen de aanvraag aan hun eigen overste die de naam en de zaken die nodig zijn, zal opgeven.
6. Voor hen die met vakantie gaan, stelle men de datum van terugkomst vast, opdat het nodige personeel niet ontbreke.
7. Wie naar huis gaat tot voldoening van de ouders, trachte zo mogelijk het reisgeld daartoe van hen te krijgen.

Turijn, 23 augustus 1873.

Ghivarello, priester.

Nr. 2.

Beslissingen genomen in de algemene vergaderingen van de Sociëteit van de H. Franciscus van Sales.

Verklaringen over onze regels.

Art.I.

Algemene regels.

1. Waar het nog niet in voege is, volge men het artikel van ons reglement (d.i. van onze regels) dat zegt geen brieven te schrijven, noch te

- ontvangen zonder de toelating van de overste, behalve de brieven die gezonden worden aan de paus en de Algemene Overste. Daarom worden de brieven aan de directeur of aan hem die ervoor werd aangeduid, open afgegeven. De directeur opene alle brieven en geve ze open aan de geadresseerde; doch dit gebeure met grote voorzichtigheid en liefde.
2. Zo een van de leden de toelating vraagt uit te gaan, dan moet hij ook de reden hiervan opgeven en zeggen waar hij naar toe gaat en ook hoelang hij zal wegblijven.
 3. Als iemand, om het even voor welke reden naar een ander huis gaat, ook voor korte tijd, dan geve hij eerst en vooral aan de directeur van dit huis een begeleidend schrijven af. Door deze daad stelt hij zich onder zijn gezag, zoals hij eerst onder het gezag stond van zijn gewone overste.
 4. Wanneer een lid, om het even voor welke reden, (ziekte, vakantie of iets anders) buiten onze huizen is, mag hij geen reizen doen of zaken van belang zonder de op voorhand overeengekomen toelating van zijn directeur of de oversten.
 5. Elk lid moet een exemplaar van onze regels hebben, om ze rustig te kunnen lezen en overwegen, en ze op tijd en stond te beoefenen.
 6. De gehoorzaamheid weze niet persoonlijk doch religieus. Men gehoorzame nooit omdat het die of die is die beveelt, of omdat hij beveelt op de goede manier; maar men gehoorzame omdat men in dit bevel de wil van God ziet.
 7. Voor de oefening van de goede dood kieze elk de best geschikte dag. Doch deze dag moet door de oversten gekend zijn opdat alle bezigheden die niet absoluut nodig zijn, zouden wegvallen. Als iemand b.v. les moet geven, dan geve hij zo mogelijk enkel les en studere niet, noch verbeterde werken; en zijn vrije tijd bestede hij aan gebedsoefeningen die op die dag door de regel voorgeschreven zijn.
 8. Vooral tijdens de retraite dienen de priesters de rubrieken te herzien en aan een priester te vragen hem op de fouten te wijzen die zij bij het opdragen van het heilig misoffer begaan.
 9. De oversten moeten ervoor zorgen en de leden zich ervoor inzetten, dat in al onze huizen eenvormigheid weze bij het bidden: ernstig en godvruchtig, zonder overhaasting en met duidelijke uitspraak van de woorden.
 10. Voor de goede gang en volgens de regels van de congregatie, om de eenheid van geest te bewaren en het voorbeeld van andere religieuze instituten na te volgen is er een directeur of vaste biechtvader aangesteld voor de leden van de sociëteit. De Algemeen Overste is de gewone biechtvader in ieder huis, waar hij zich bevindt. Te Turijn vervangt hem op het ogenblik D. Michele Rua. In de andere huizen is de directeur van het huis de gewone biechtvader; bij zijn afwezigheid zal een andere aangeduid worden.
 11. Laten wij elkaar goed steunen, vooral in het bijzijn van de onderdanen en betonen wij elkaar veel achting en genegenheid; de verstandhouding onder de oversten moet in elk geval heel duidelijk zijn.

Iedereen moet de goede naam van de congregatie hoog houden, de beslissingen en bevelen eerbiedigen en doen eerbiedigen en er altijd met eerbied over spreken.

Art. II.

Regels voor de administratie.

1. Aan tafel leest men op de vastgestelde tijd de twee decreten die te Rome uitgevaardigd werden over de toestand van de regulieren in het jaar 1848. Het eerste dat verband houdt met de wijdingsbrieven, wordt op 1 januari gelezen. Het tweede spreekt over de toelating tot het noviciaat en tot de professie en moet ook op 1 januari gelezen worden en een tweede keer op de eerste zondag van juli.
2. In alle huizen worden alle omzendbrieven die door de Algemeen Overste aan de colleges gezonden worden, bewaard. Als er een behoorlijk aantal zijn, bindt men ze in en waar het gaat, laat men ze drukken in hun geheel of worden de besluiten ervan samengevat.
3. Men zorge voor het onderhouden van het artikel van het reglement (hfdst. 5, art. 5) dat zegt: "Als het mogelijk is moet de overste een gezet aanduiden voor iemand die buiten huis moet gaan."
4. Als een lid van een huis naar een ander moet gaan, moet de directeur hem een brief meegeven voor de directeur van het huis waar hij naartoe gaat; hij moet de reden van de reis vermelden, hoelang hij zal blijven, en alle andere nodige of opportune inlichtingen geven. Zo een brief moet op een gelijkvormig formulier gedrukt worden, waarop enkele lijnen in blanco voorzien zijn om de reden en de duur op te schrijven. Op de envelop staat het stempel van het college waaruit het lid vertrokken is.
5. Men bevordere het onderhoud van de stilzwijgendheid na het avondgebed tot 's morgens aan het ontbijt.
6. In elk college begint de herfstvakantie omstreeks 0.-L.-Vrouw Geboorte, 8 september. Mocht er in een college speciale reden zijn om ze vroeger te beginnen, dan vrage de directeur daartoe elk jaar de toelating aan de Algemeen Overste.
7. De plaatselijke directeurs hebben niet het recht hun onderdanen met vakantie te laten gaan. De aanvraag moet aan de Algemeen Overste gedaan worden.
8. De voorbereidingsretraite van de novicen tot de geloften wordt zo mogelijk voor hen alleen onderhouden. Zij duurt 10 dagen volgens onze regel.
9. Om elke wanorde in de retraite van Lanzo te vermijden, wordt vastgesteld dat enkele weken op voorhand de directeur ter plaatse gezonden wordt om tijdig de voorraad en de noodzakelijke dingen aan te schaffen zodat er niets ontbreekt wat linnen, bedden, eetwaren betreft en alles wat nodig kan zijn tijdens de verschillende retraites.
10. Om de grote ongemakken te vermijden in verband met aankomst en vertrek moet men in elk college de afreis zo regelen dat het niet nodig is in het Oratorio te overnachten en dat men er enkel naartoe gaat om te middagmalen of een andere maaltijd te nemen.

11. Men zorge ervoor dat door het toneel de slapenstijd niet vertraagd wordt en dat de toneelspelers na de opvoering niet gaan eten.
- 11.bis. Men late niets drukken van de leden van de congregatie zonder nazicht door de Algemeen Overste of zijn afgevaardigde en zonder de toelating ervoor gekregen te hebben.
- 11.ter. Van de boeken die op rekening van onze drukkerij gedrukt worden, zende men twee exemplaren naar elk van onze huizen, één voor de bibliotheek en één om in omloop te zijn onder de leden.
12. Het past niet dat onze nieuwe priesters naar hun geboortestreek gaan om er een van hun eerste missen te lezen. Er zijn te veel dingen die in die dagen verstrooien, en die missen die de vurigste moesten zijn, worden gewoonlijk veel verstoord. Als het nu eenmaal zo hoort, dat ze het dan later doen.
13. Als het gaat, zorgen wij ervoor dat er een zondagsratorium aan onze colleges verbonden is. Het is het enige middel om op radicale wijze goed te doen aan de bevolking van een streek.
14. Men verplichte absoluut de leerlingen uit onze scholen op zon- en feestdagen naar de mis te komen en ook op de weekdays, zo het gaat. En men zorge ervoor dat zij elke maand te biecht en te communie gaan.
15. In al onze huizen zorge men zoveel men kan voor de uniformiteit in de dagindeling en het reglement. Zo er een verandering nodig is, schrijve men naar de Algemeen Overste.
16. De opmerkingen over het gedrag van de jongens gaan alle naar de directeur en de andere worden in overeenstemming met de directeur door middel van het puntenregister gegeven.
17. Men zal zorgen voor een rusthuis voor de leden met vakantie of voor hen die een lange hersteltijd nodig hebben. Men zal elk jaar een directeur aanstellen, die zo nodig kan veranderd worden; na hun jaar-examen zullen de clerici de anderen in de loop van de vakantie vervangen om les te geven of om te assisteren. De gewone leraren, de assistenten en zij die het nodig hebben, zullen om beurt naar het rusthuis gaan. Het zal open blijven tot half oktober.
18. Het feest van de H. Franciscus van Sales worde in alle huizen met de meeste luister gevierd. Te Turijn in het Oratorio op de dag zelf, in de andere huizen 's zondags daarop.
19. De leden, vooral de clerici moeten ervoor zorgen de regels van de beleeftheid te kennen en te volgen; die regels moeten tijdens het noviciaat aangeleerd worden; als 't kan duide men aan elke tafel een assistent aan evenals op de slaapzalen om de opmerkingen in het openbaar of in privé te maken over al wat verbeterd of gedaan moet worden.
20. Alleen de directeur of wie door hem gemachtigd is, mag schikkingen treffen of bevelen geven in de keuken; als er voor iemand iets bijzonders nodig is, zal de overste dit gaan zeggen of een briefje geven.
21. Elk jaar na de retraite zal men aan ieder apart hetzij mondeling hetzij door een speciaal daartoe gedrukte brief zijn bestemming geven.

22. Elk jaar in de maand januari zal een catalogoog van de leden gedrukt worden; zij worden vermeld bij de colleges waar zij in het begin van het schooljaar naartoe gezonden werden. Op het einde zal een korte biografie van de overleden medebroeders van dat jaar gedrukt worden.
23. In elk huis zal niemand tenzij de directeur op kranten geabonneerd zijn en dan nog enkel op de goede; zij mogen nooit aan het college geadresseerd worden, noch aan de directeur, noch aan de directie, noch aan een huis dat zou wijzen op een officieel abonnement van het college, maar op een naam van iemand van het huis. Men spreke nooit over politiek en men leze geen dagbladen in tegenwoordigheid van de leerlingen.
24. De brieven die uit de verschillende huizen naar het hoofdkapittel worden gestuurd, worden aan de Algemeen Overste geadresseerd.
25. De boeken van de bibliotheek van het Oratorio, die men in de colleges heeft, worden zo vlug mogelijk teruggegeven; wie er voortaan nog verlangt in leen te krijgen, zorge ervoor ze terug te geven. Men drage er geen buiten huis zonder de toelating van de Algemeen Overste en zonder eerst de bibliothecaris ervan verwittigd te hebben voor de nodige inschrijving.

Art. III.

Richtlijnen in verband met de spaarzaamheid
(of voor de prefecten).

1. Men vermindere zoveel mogelijk bijkomende uitgaven.
2. Men late vakmeesters niet toe iets te geven aan of werken uit te voeren voor wie ook, zelfs voor de congregatie, zonder de toelating van de directeur van het huis waartoe zij behoren.
3. Niemand mag meer dan twee paar schoenen hebben en twee kostuums; en als er nieuwe moeten gemaakt worden, dan moet het voorlaatste paar dat men gekregen heeft teruggegeven worden; idem voor de kostuums.
4. De klasboeken die aan de leerlingen van elk huis gegeven worden, moeten het stempel van het college dragen; idem deze die men uitleent, zodat men ze op zijn tijd kan terugvorderen. Alle boeken worden aangerekend.
5. Om de comptabiliteit te vereenvoudigen houde elk huis zijn eigen rekeningen, die dan per trimester ingeschreven worden met die van de andere huizen; zo het gebeurt dat een huis de schulden niet kan betalen, dan wende het zich tot het hoofdkapittel.
6. Om de drie maand stuurt ieder huis het bedrag van zijn tegoed bij een ander huis. Dat huis moet dan deze schuld zo vlug mogelijk betalen. Men sture het geld naar de prefect met de vermelding over welke rekening het gaat. Wat er in ieder huis overblijft, na betaling van de rekeningen, moet aan de prefect van het hoofdkapittel gestuurd worden.

7. Er moeten registers gedrukt worden voor elke tak van de administratie en het moeten dezelfde zijn voor alle colleges. De directeurs en prefecten moeten zich schikken naar die eenvormigheid.
8. De uniformen van de verschillende colleges wezen dezelfde om de onkosten van de ouders niet te vergroten wanneer een jongen van college verandert. Het kenteken zou ook kunnen herleid worden tot de knopen, het nr. van de gordel en de pet.
9. Men late de ouders toe zelf het uniform voor de jongens te maken, ook uit een andere stof als het maar dezelfde kleur en vorm heeft.
10. Al het linnen van de congregatie worde getekend met C.S.F. om het te onderscheiden van het andere en om niet verloren te gaan.
11. In elk college houde men rekening met het beschreven papier of papiersnippers, die men in vier categorieën kan onderbrengen: 1) halve bladen wit papier, o.a. van brieven die men ontvangt of dergelijke, moeten in het college dienen om notities te nemen, als ontvangstbewijzen, kwijschriften, persoonlijke aantekeningen; als er te veel zijn zende men ze naar het Oratorio; - 2) beschreven papier aan één kant, wit aan de andere kant - zoals gewoonlijk de werken zijn en zeker de examenbladen -, zende men naar de drukkerij te Turijn, waar ze veel papier nodig hebben voor de drukproeven of voor een eerste afdruk; (1) - 3) inpakpapier, dagbladen of grof papier, van om het even welke kleur zende men ook naar Turijn, zo men het niet kan gebruiken; men verzende het samen met andere zendingen op adres van de boekhandel of van het magazijn; - 4) papier dat helemaal beschreven is, maar in goede staat (zoals gelijk welk ander overschot, dat verzameld wordt in de studiezalen en in de klassen, gescheurde brieven of correspondentie, zende men ook naar het Oratorio als het bij u ter plaatse niet kan verkocht worden.
12. Voor zover het gaat moet men geen dienstpersoneel wegzenden tenzij voor zware tekortkomingen b.v. tegen de moraliteit, de rechtvaardigheid enz. Als zij zich goed gedragen, maar niet dienen voor dit huis, moet men ze terugsturen naar het Oratorio met een begeleidingsbrief; maar men verwittige eerst de overste. Zo men iemand moet wegsturen voor zware tekortkomingen, dan sture men ze niet naar het Oratorio, doch men laat ze naar hun bestemming gaan. Ook dan schrijve men naar het Oratorio om er de reden van te kennen en om op de hoogte te zijn ingeval hij zich daar zou presenteren.
13. Ten einde het gezag van de directeur te steunen, belasten de prefecten zich, zo het kan, met de betwiste zaken en laten aan de directeur de gunsten en de eervolle taken over.
14. Voor ieder college weze er een enkel centrum voor voorraad van stoffen. De stof voor de togen van clerici en priesters weze altijd voor allen dezelfde; en als de kwaliteit vastgesteld is, verandere men niet meer zonder de toelating van de oversten of bij algemeen ak-

(1) Ook de eerste twee drukproeven van de goedgekeurde constituties waren getrokken op examenbladen van de leerlingen van het Oratorio, waarvan een toebehoorde aan Don Varvello...

koord. men kieze ook eenzelfde stof voor de kleding van de coadjuteurs en voor de broeken van de clerici en de priesters, enz.; ze weze voor allen dezelfde en als zij vastgesteld is, verandert men niet meer. Men lette er goed op dat deze stof gewoon maar duurzaam moet zijn.

15. De prefecten zorgen voor de netheid van het huis, vooral op de slaapzalen en van de kleren en de persoon van de leerlingen. (1)
16. Om het hoofdhaar van de kleinere jongens goed te verzorgen kan men een kapper of een bejaarde kapster vragen om dit elke dag te doen.
17. Om verlies van linnen bij de jongens te voorkomen moet het getekend worden; en de prefecten zorgen ervoor dat zij die in de loop van het jaar linnengoed krijgen, het laten tekenen alvorens het in de was te geven.
18. In de colleges waar het mogelijk is (en geleidelijk zorge men er overal voor) moet er behalve de zaal voor het linnen ook een kamer zijn waar ieder in gepaste vakken klederen en schoenen kan bergen; zo kan men de koffers uit de slaapzalen, waar niemand meer mag binnengaan tenzij op de vastgestelde tijd, verwijderen.
19. Alvorens uitgaven van belang te doen, vrage men schriftelijke toelating aan de Algemeen Overste, en men beginne niet iets te doen, eer de toelating er is.

Art. IV.

Regels voor de zedelijkheid.

De zedelijkheid bevorderen, bekomen en verzekeren is in onze huizen de voornaamste zaak, zowel voor de leden als voor de jongens. Als deze verzekerd is, is alles verzekerd; zo ze ontbreekt, dan ontbreekt alles.

De regels die ons tot dit doel zullen voeren zijn de volgende:

1. Men onderhoude goed de regels van onze congregatie. Het onderhouden ervan zal ons zeker tot ons doel brengen.
2. De directeurs zullen niet nalaten de gewone conferenties te geven, twee per maand: in de ene leest en legt men de regel uit, in de andere behandelt men een zedelijke deugd. Als de directeur ze niet kan geven, dan doet men een geestelijke lezing die ze vervangt; maar men late dit weinige nooit achterwege.
3. Men neme elke maand het rendiconto af; men late het om geen enkele reden achterwege; men doe het rustig en goed. Onder meer verklare de medebroeder: 1. Of hij in zijn ambt iets ondervindt waaraan hij een

(1) Voor de netheid der bedden en vooral om ze te beschermen tegen de zomerwandluizen, heeft men een afdoend middel gevonden: men maakt vettig zeepsop gemengd met een amandelgeurige zeeploog; daarmee wast men de door de luizen besmette delen van het bed.

hekel heeft en of dat een beletsel voor zijn roeping zou zijn. 2. of hij denkt dat er iets gedaan of belet moet worden om enige wanorde of ergernis te vermijden. In dit rendiconto opene elke medebroeder zijn hart voor de directeur, maar spreke speciaal over uiterlijke dingen.

4. Iedereen zorge ervoor om elk eetmaal buiten de regelmatige maaltijden te vermijden, zoals vieruurtjes enz.
5. Het is niet toegelaten op de slaapzalen of in de cellen of kamers van anderen te gaan en niemand late zich door de jongens dienen; maar elk een knappe zijn zaken zelf op.
6. Gedurende de dag blijven de slaapzalen gesloten; men gaat er 's avonds terug voor de nachtrust; en als het nodig is, opene men ze voor enige ogenblikken.
7. Men vermijde elke particuliere vriendschap. Men houde het gezegde van de H. Hieronymus voor ogen: "aut aequaliter ignora, aut aequaliter dilige". De directeur wake erover en lette erop dat men niet arm in arm wandelt en elkaar niet aanraakt.

Art. V.

Voorschriften voor de scholen.

1. Om in al onze huizen eenvormigheid te hebben in de schoolboeken en in de stof die onderwezen wordt, stelle men elk jaar in de herfstvergaderingen een soort programma op in zaken van onderwijs en klasboeken.
2. Daar de "Geschiedenis van Italië" van Don Bosco in veel colleges gebruikt wordt, zal ze ook in onze colleges gebruikt worden; wat ontspanningslectuur betreft, nemen wij bij voorkeur de "Letture Catto-liche" en de "Jeugdbibliotheek" vooral de boekdelen die besproken werden door een van de onzen; laten wij romans en boeken die gevaarlijk kunnen zijn achterwege. In onze colleges worden enkel boeken verspreid die samen met de kerkelijke goedkeuring ook nog die van onze congregatie zelf hebben.
- 2 bis. In onze huizen gebruike men zoveel mogelijk christelijke klassiekers eerder dan de heidense, vooral voor hen die verkorte studies doen.
3. In de particuliere colleges mag niemand het examen van onderwijzer of leraar enz. afleggen zonder er eerst met de directeur over gesproken te hebben. Als de directeur denkt dat dat goed zou zijn, dan zal hij er de studieleider van het hoofdkapittel over schrijven; (dergelijke aanvragen moeten gecentraliseerd zijn); deze zal er met de Algemeen Overste of in het kapittel over spreken en het nodige doen.
4. Aangezien het gunstig is dat medebroeders zich op speciale examens voorbereiden, moet de directeur hen de nodige tijd voor de studie geven om niet afgewezen te worden; want dat is nadelig voor hen en voor de congregatie; eer zij zich aanbieden, moet hij er zeker van zijn, dat ze goed voorbereid zijn.
Voor de gelijkvormigheid in de theologische studies, gebruike men in alle colleges dezelfde auteurs en bestudere men dezelfde traktaten,

zoals het in het begin van het jaar vastgesteld is.

6. Als iemand tot priester gewijd wordt eer hij de studie van de theologie voltooid heeft, zal hij die studies voortzetten en er regelmatig examen van afleggen.

Nr. 3.

Conferenties voor de prefecten.
Iste Conferentie.

Het ging over de geestelijke en materiële zorg die de prefecten voor het dienstpersoneel moeten hebben.

Daartoe werd aanbevolen:

1. Elke avond met hen de gebeden doen en hun daarna ook een goed woord zeggen.
2. Ervoor zorgen dat allen 's morgens de heilige mis bijwonen en na de mis met hen een meditatie doen.
3. Ervoor zorgen dat het werk evenredig verdeeld wordt en erop letten dat ze niet zonder bezigheid zijn, vooral op de gevaarlijkste uren van de dag, van twee tot vier na de middag in de zomer en in de winter van 6 tot 8 's avonds, zoals de ondervinding leert.
4. Met elk van hen in contact blijven en elke maand dienen zij rekening te geven van de taak die hun toevertrouwd werd
5. Er wordt de directeur, de prefect, de catechist aanbevolen een speciale conferentie te houden waarin men maandelijks een gedachte ter overweging meegeeft aan iedere persoon van het huis.
6. Ingeval een van de huisbedienden van college zou moeten veranderen, zorge de prefect ervoor hem een begeleidend schrijven mee te geven, want zo die brief ontbreekt, kan men veronderstellen dat die persoon weggezonden werd.
7. Zo iemand uit een college weggestuurd is voor een reden die geen beletsel is voor zijn aanvaarding in een ander college, dan moet de prefect dat aan de prefect van het Oratorio meedelen om te weten wat hij moet doen ingeval de weggestuurde zich zou aanbieden.
8. De assistentie van de coadjuteurs bij hun bezigheden is de taak van de prefect; in geval van nood en in overeenstemming met de directeur, kan hij ook een clericus of een priester ermee belasten; en deze houdt hem dan steeds op de hoogte.

IIde Conferentie.

Het gaat over reizen, over voorraden en spaarzaamheid in het algemeen.

Dienaangaande stelde men vast:

1. Dat clerici of priesters die van een college naar een ander moeten gaan, van de directeur of de prefect een brief moeten ontvangen, waarin datum van vertrek en plaats van bestemming, de reden van de reis en de duur van het verblijf aangegeven wordt. Hetzelfde gebeurt voor de jongens voor wie men ook de voorwaarden noteert. Er wordt in deze brief ook genoteerd of hij het nodige voor de heen- en terugreis heeft. Het past dat de directeur het nodige geeft voor de heen- en terugreis, maar niet als deze drie of vier dagen in dit huis blijft.
2. Als een clericus zich om gezondheidsredenen met zo een brief presenteert, dan moet hij de nodige zorgen krijgen.
3. Dat de voorraad, die men in het Oratorio kan bekomen (stoffen, administratieve zaken enz.) door het magazijn van het Oratorio moet opgedaan worden, in zoverre dat mogelijk is.
4. Dat de andere voorraden moeten opgedaan worden door een praktische leek; in alles trachtte men zo spaarzaam mogelijk te zijn en men zal de raad van vakmensen inwinnen om een maatstaf te hebben van voorraden en uit te voeren werken.
5. Dat elk college een register houde van de lopende rekeningen en erin aantekene de omzet van goederen met de andere colleges en andere particuliere rekeningen.
6. Het vervoer van de koffers geschiede ten laste van het college tot wiens voordeel dit transport gedaan wordt.

IIIde Conferentie

"Over de tucht in de colleges,
zowel wat de internen betreft als het personeel."

Om gemakkelijker deze tucht te bekomen heeft men het volgende bepaald:

1. "Dat in een college de prefect voor de tucht zorge; daarom moeten de leraren en assistenten zich voor de zware straffen tot de prefect wenden; al wat verband houdt met het gedrag van de jongens gaat hem aan; maar hij zal de directeur ervan op de hoogte houden.
2. Dat men aan de prefect iedere week de gedrags- en klaspunten moet overhandigen, die dan minstens elke maand moeten afgelezen worden.
3. Dat de prefecten een clericus uitkiezen die hen steeds in al hun taken bijstaat en die, als dat mogelijk is, geen andere bezigheden heeft.

In naam van Don Bosco worden er nog drie zaken aanbevolen aan de directeurs en aan de prefecten; zij moeten ervoor zorgen dat ze in acht genomen worden. Het zijn de volgende:

1. Dat in elk college na de avondgebeden tot 's morgens na het ontbijt de strengste stilzwijgendheid onderhouden wordt.
2. Dat na het avondgebed iedereen ter ruste gaat.
3. Dat iedereen, hetzij leraar, assistent, prefect of directeur zich het reglement van zijn ambt moet aanschaffen en het in praktijk moet brengen.

IVde Conferentie.

Hierin bepaalde men de aanvaarding en Don Bosco beval volgende zaken aan:

1. Dat elke prefect zich zijn reglement aanschaffe en er voor zorge het stipt uit te voeren.
2. Dat hij ervoor zorge niemand in de keuken toe te laten tenzij hen die er thuishoren.
3. Dat er eenheid van belangen weze onder de prefecten en dat ze elkaar helpen bij de aankoop van zaken die in de ene provincie goedkoper zijn dan in een andere enz.
4. Dat de reductiebiljetten uitgedeeld worden met datum van vertrek en aanduiding van bestemming.

Genoteerde beschouwingen.

1. Een man zoeken die de eetwaren in het groot levert voor al de colleges.
2. Met de directeurs spreken over een helper voor elke prefect.
3. Het middel zoeken om de achterstallige kostgelden en kredieten te innen.
4. Er naar uitzien om een aangepaste toiletgelegenheid te hebben op iedere slaapzaal.

H O O F D S T U K IX

NIETS VERONTRUST HEM

1873 - 1874

- 1) In ernstige nood.
- 2) Onverwachte inbeslagneming.
- 3) De verdwijning van een testament.
- 4) Steeds rustig en alles voor allen.
- 5) Een andere betwiste erfenis.
- 6) Andere gedenkschriften uit 1873.

In het begin van 1873 telde de salesiaanse sociëteit 138 geprofesten, 40 met eeuwige en 98 met driejaarlijkse geloften, en 92 novicen. Alles samen 230 personen waaronder 42 priesters, 97 clerici, 63 coadjuteurs en 28 gewone studenten.

Behalve de vier Oratorio's: dat van de H. Franciscus van Sales, dat van St.-Jozef in de parochie van St.-Pieter en Paulus, dat van St.-Aloysius in die van S. Massimo en dat van de Engelbewaarder in de parochie van S. Giulia, waren er 8 huizen: het hoofdhuis, de colleges van Valsalice, Lanzo, Borgo S. Martino, Varazze en Alassio, het tehuis van S. Pier d'Arena en het instituut van de Dochters van Maria, hulp der Christenen, te Mornese.

De eerste dag van het jaar werd er een bijzondere vergadering gehouden om enkele leden van het kapittel van het hoofdhuis te herkiezen; en op het feest van de H. Franciscus van Sales koos men het eigen kapittel, van het Oratorio, opdat het hoofdkapittel zonder bezwaren zijn taak tegenover geheel de vrome sociëteit zou kunnen volbrengen.

De leden van het hoofdkapittel bleven dezelfde, nl. Don Bosco, Don Rua, Don Cagliero, Don Savio, Don Provera, Don Durando en Don Ghivarello; die van het Oratorio waren de directeur Don Bosco, de onderdirecteur Don Rua, de prefect Don Provera, de vice-prefect Don Giuseppe Bologna, de catechist Don Lazzero, de vice-catechist Don Berto, de econoom Don Sala, de vice-econoom Don Francesco Cuffia en de raadsleden: Don Barberis, Don Bertello en Don Cibrario.

1) In ernstige nood.

1873 was een jaar van uitzonderlijke financiële nood. Op 3 januari zond Don Bosco volgende smeekbede aan de prefect en voorzitter van de provinciale raad van Turijn:

" Zeergeachte Heer Prefect,
"
" Ik vraag U met goedheid te willen lezen wat ik hier in het
" kort uiteenzet ten voordele van de arme jongens die in het Orayorio van de H. Franciscus van Sales opgenomen zijn. Dit huis werd
" in het verleden steeds door de dagelijkse weldadigheid onderhouden
" met uitzondering van een kleine jaarlijkse som, die door het gemeentebestuur van Turijn toegekend werd. Verder waren er nog enkele
" bijzondere subsidies die dank zij uw goedheid, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en van dat van Oorlog werden bekomen,
" hoofdzakelijk kledingsstukken.
" Daar er dit jaar buitengewoon veel aanvragen zijn, bevind ik mij ten gevolge van de prijsstijging van de voedingswaren en
" van de opvallende vermindering van giften vanwege de weldoeners, in de dringende noodzaak mij op uw welgekende liefdadigheid te
" beroepen, en door U op de Heren van de provinciale deputatie.
" U kent onze toestand. In dit tehuis worden jongens van 12 tot 18 jaar opgenomen; de meesten krijgen avondonderricht, en sommigen ook daglessen; zij studeren muziek en doen aan lichamelijke
" opvoeding; verder worden zij tot een beroep opgeleid om eens op een eerlijke manier hun dagelijks brood te kunnen verdienen.
" Men ontvangt jongens uit alle streken, maar het grootste gedeelte komt toch uit de provincie Turijn. Van de 850 die in het
" huis van Turijn zijn opgenomen, zijn er ongeveer 320 uit onze provincie. Om deze reden smeed ik U als onze beschermer bij de Heren
" van de provinciale deputatie te willen optreden, en te laten optreden: - dat deze jongens voor een groot deel door de provinciale- of gemeentelijke overheden uit de dorpen van de provincie Turijn gezonden worden.
" - dat, als deze jongens aan hun eigen lot worden overgelaten, zij misschien vagebonden worden, maar zeker blootgesteld zijn aan de gevaren van immoraliteit en aldus moeilijkheden kunnen berokkenen
" aan de publieke overheden.
" Ik vraag slechts subsidies voor dit buitengewone geval en misschien voor het meest waardige gedeelte van de sociëteit: de jongens uit de lage volksklasse.
" Daar de provinciale deputatie reeds andere instituten van dezelfde aard hielp, hoop ik dat zij ook mijn vraag gunstig zal ontvangen.
" Al deze redenen, die steunen op uw welbekende liefdadigheid en op deze van de Heren van de provinciale deputatie, geven mij de vaste hoop op een gunstig antwoord. Aldus zou de nood van het huidige kritieke jaar gelenigd worden met de hoop dat wij hierna

" betere tijden mogen beleven.
" Ik bid God dat Hij U met alle goed moge zegenen en tevens
" allen die meehelpen aan de opvoeding van de jeugd om er eervolle
" christenen en goede burgers van te maken.
" Met de meeste dankbaarheid heb ik de eer, mij van U te
" noenen
" de nederige schrijver
" Turijn, 3 januari 1873. Gio. Bosco, priester.

Voor een welwillende steun voor zijn aanvraag richtte hij zich tot de Weledele Heer Commandeur Villa Vittorio, provinciaal raadslid, volksvertegenwoordiger, woonachtig Via Francesco Bonelli, 18, Turijn:

" Oratorio van
" de H. Franciscus van Sales
" Turijn 4.1873
" Via Cottolengo, N.32
" Weledele Heer Commandeur,
" Ik geloof dat het instituut voor arme jongens, het zogenaamde Oratorio van de H. Franciscus van Sales, U minstens een weinig bekend is. Daar zijn ongeveer 850 jongens opgenomen en 350 hiervan zijn afkomstig uit de provincie Turijn.
" Aangezien er dit jaar ernstige financiële nood is, heb ik een aanvraag voor subsidie van de provincie ingediend. Om deze aanvraag te steunen durf ik ze aan uw goedheid aanbevelen, ook al ben ik U misschien onbekend. De bedoeling van deze brief is dat U aan de provinciale deputatie een woordje in het voordeel van onze jongens zou zeggen, wanneer dit ter sprake komt.
" Toen ik in het college van Chieri was, had ik een medestudent met name Villa Vittorio, maar ik weet niet of U en deze persoon dezelfde bent. Hoe het ook zij, ik beveel mij eerbiedig aan U aan en zo U het ooit zou behagen dit huis een bezoek te brengen, dan zou dat voor mij een allergrootst genoegen betekenen.
" God verlene U en uw hele familie alle goed en wees overtuigd van mijn grote dankbaarheid,
" Uw zeer verplichte dienaar
" Giov. Bosco, priester.

De provinciale deputatie besloot op 3 februari, bij meerderheid van stemmen, een subsidie van 300 lires toe te staan; hoewel ze zeer klein was en niet beantwoordde aan de nood en de verdienste van het instituut, hoopte men toch dat zij evenzeer welkom zou wezen. Don Bosco liet aan Don Rua de taak om te zien wanneer men dit geld in ontvangst zou kunnen nemen.

Hij deed ook beroep op het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Op 8 maart deelde prefect Zoppi hem mee dat "overtuigd van de nood waarin

dit Oratorio zich bevindt," hij hem een buitengewone subsidie van 800 lires had toegekend, die weldra aan de prefectuur zou gezonden worden en van daaruit aan hem zou worden overgemaakt.

Op 17 januari en te midden van de genoemde zorgen, sloot Don Bosco het contract met Giovanni Battista Coriasco, voor de aankoop van het huisje dat naast de kerk van Maria Hulp der Christenen gelegen was: dat wil zeggen, achter de kapel van St.-Anna, een beetje aan gene zijde van de actuele ingang, op dezelfde strook grond die hijzelf aan Coriasco verkocht had op 18 juni 1851. Het was een onderhandeling die lang duurde, vooreerst omdat hij het absoluut niet wilde verkopen en dan omdat hij een overdreven prijs vroeg; eindelijk op 4 oktober werd de koop gesloten.

Hiervoor richtte Don Bosco zich tot gravin Callori:

" Turijn, 15 - 1873.
" Mijn goede Mama,
" Laten wij zien tot hoever de goedheid van de goede Mama
" wel reikt.
" Ik heb het contract voor de aankoop van het huis en de
" grond die ons gebouw van de kerk van Maria, Hulp der Christenen
" scheidden, gesloten. Een wijnhandelaar stond op het punt het
" genoemde contract te sluiten, en dat zou een ramp voor ons
" Oratorio en de kerk geweest zijn.
" Men kwam overeen voor 15.000 fr., te betalen op het ogen-
" blik van de akte van verkoop. Dit kan geschieden wanneer men wil
" binnen de zes maanden.
" Nu wend ik mij tot de Mama; of nu of over zekere tijd:
" help mij zo u wil, ook over een jaar; dan kan ik beloven dat ik
" op een vastgestelde datum een zeker voorschot zal vinden.
" De openhartigheid waarmede de zoon spreekt, geeft aan de
" Mama alle vrijheid van antwoorden. Indien U kunt, weet ik dat U
" bereid bent. Zo U niet kunt, heb dan toch het verlangen, en God
" zal U evenveel belonen en u zult mij met een gebed helpen.
" God geve u en uw familie alle goed. Geloof mij met de
" meeste dankbaarheid,
" uw nederige losbol,
" Gio. Bosco, priester.

In die dagen ontving hij uit Parijs, 100 goudfrank voor de kerk van Maria, Hulp der Christenen. Hij zond een ontvangsbewijs aan de overste van de Fedeli Compagne, die het geld gegeven hadden.

" Turijn, 26 - 1873.
" Zeereerwaarde Moeder Overste,
" Ik heb de 100 goudfrank, die een godvruchtige persoon uit
" Parijs, tot het bekomen van een hoogst dringende gunst, aan de

" kerk van Maria, Hulp der Christenen zond, ontvangen. Ik dank u die
" hiervan de tussenpersoon was en dank tevens de godvruchtige jonk-
" vrouw die er de verzending van gedaan heeft.

" Ik heb al gebeden en zal blijven bidden totdat de gunst
" volledig bekomen is. Ik hoop u binnenkort in uw instituut te mo-
" gen groeten. Intussen bid ik God, heel uw familie en al onze wel-
" doeners te willen zegenen en verblijf vol dankbaarheid,

"
" uw zeer verplichte dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

Intussen begon hij met de inzameling van kleine giften van 10 frank. Onder de gevers werd, samen met 30 andere prijzen ter waarde van 100 lires, het waardevolle schilderij van de Madonna di Foligno uitgeloot. Dit mooie schilderij bevond zich in de sacristie van het heiligdom en het speet Don Rua en andere medebroeders dit spoedig te zien verdwijnen. Buzzetti zegde dat dan ook aan Don Bosco die hem lachend antwoordde: - "Zeg hen maar dat zij op het middaguur in plaats van in de refter te gaan eten, naar het schilderij kunnen gaan kijken!"

Hij liet het volgende rondschrijven drukken en verzond hiervan duizenden kopieën onder "gesloten omslag":

" Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales
" Via Cottolengo, 32
" Turijn

" Waarde Heer,
"

" Het uitzonderlijke jaar waarin wij ons bevinden, dwingt ook
" mij er toe mijn toevlucht tot uitzonderlijke middelen te nemen.
" De prijsverhoging van de voedingswaren en het verminderen van de
" giften van verschillende weldoeners, verlaagden fel onze inkomsten
" en brachten ons in ernstige moeilijkheden om brood en kleding aan
" onze jongens te bezorgen. Er zijn meer dan 800 jongens in het
" Oratorio opgenomen.

" Men heeft intussen het plan opgevat om kleine giften van
" 10 frank in te zamelen; zo zullen de weldoeners in aantal toene-
" men en zal men gemakkelijker de nood kunnen lenigen zoals u op de
" de ingesloten biljetten lezen kan. Ik ben zo vrij om er X... aan
" uw liefdadigheid aan te bevelen met de vraag ze voor uzelf te wil-
" len houden of ze aan personen die u goed kent te willen uitdelen.

" Een liefdadige persoon bood ons een waardevol schilderij
" aan om de deelnemers in zekere zin aan te moedigen. Het is een
" doek dat de H. Maagd van Foligno (i) voorstelt. Een ander vrome
" persoon,

(1) "De Madonna van Foligno of van de godsvrucht" is een werk van de beroemde Raffaele Sanzio geboren te Urbino in 1483 en gestorven te Rome in de leeftijd van slechts 37 jaar in 1520. Dit schilderij verbeeldt op de meest levendige wijze de heilige Maagd op de wolken omringd door een schare engelen. Lager staat de H. Johannes, de H. Franciscus van Assisië, de H. Hiëronymus en in het midden een liefvallige Kind dat met de mantel speelt van de hemelse Moeder. Het origineel van dit wonderbare werk is in de galerij van het Vaticaan; het is enigszins door de jaren ontkleurd. De beste kopie ervan schijnt deze te zijn die men schonk als eerste prijs; ze werd door een deskundige op 4.000 fr. geschat.

" gaf 30 prijzen van 100 frank elk, die kunnen gewonnen worden bij
" de trekking die na de maand maart zal plaats hebben. Er zijn dus
" 31 prijzen met als eerste het bovengenoemde schilderij.

" Het voorgestelde werk is bestemd om de naakten te kleden
" en de hongerigen te voeden en is dus een speciale dank waard van-
" wege de mensen en zeker van grote waarde voor God. Mijnerzijds zal
" ik niet nalaten mijn gebeden bij die van mijn arme jongens te voe-
" gen om de hemelse zegen over u en alle deelnemers af te smeken op-
" dat hun de belofte van de Zaligmaker steeds meer verzekerd weze,
" als Hij zegt: "Gij zult het honderdvoudig in dit leven ontvangen
" en de eeuwige glorie in de toekomst."

" Met de meeste dankbaarheid verblijf ik

"

"

Uw zeer verplichte in J.C.

"

Gio. Bosco, priester.

Bericht voor de verdienstelijke verdeler.

" Aan de verdienstelijke verdeler wordt het volgende ge-
" vraagd, zo het mogelijk is:

"

- " 1. Naam en woonplaats op te schrijven van de persoon waaraan men
" de biljetten geeft, om te gelegenertijd de gewonnen prijzen te
" kunnen verzenden.
- " 2. Zo op het einde van de maand maart de liefdadige verdeler nog
" biljetten heeft die hij niet voor zich wenst te houden, wordt
" hij verzocht ze aan de ondergetekende terug te zenden op de
" voor hem gemakkelijkste manier.
- " 3. Indien iemand zou verkiesen voedingswaren, stof of kleding-
" stukken enz. te geven in plaats van geld, zal dat met de mees-
" te dankbaarheid aanvaard worden, ook al zouden deze niet nieuw
" zijn.

Bij het rondschrijven aan de geestelijken voegde hij de bemerking
"dat zij ook met missen voor onze rekening konden betalen."

Op de biljetten zelf las men: "Aalmoes van 10 frank voor de kleding en de voeding van de arme jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales".

Hij vertrouwde aan Don Antonio Sala, econoom van het Oratorio en geboortig van Lombardije de taak toe om de voornaamste steden van die streek te doorlopen, te beginnen met Milaan, om de biljetten aan de meest welgestelde families aan te bieden. Don Sala was enigszins onbeslist en vreesde niet te zullen slagen; maar Don Bosco zegde hen: "Ga, houd moed. Het zijn niet alleen de rijken die ons goed doen met een aalmoes. Ook wij doen hun goed door hun de gelegenheid te bieden een aalmoes te geven."

Don Sala vertrok met de volgende verklaring bij zich:

" Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales
" Via Cottolengo, 32
" Turijn
"
" De ondergetekende verklaart aan degeïnteresseerde persoon:
" 1) Dat priester D. Antonio Sala, diocesaan van Milaan, deel uit-
" maakt van de administratie van dit instituut, en sinds meerdere
" jaren op lovende wijze de taak van econoom waarneemt.
" 2) Heel belangloos werd genoemde persoon door de ondergetekende
" voor de uitdeling van de liefdadigheidsbiljetten ten voordele
" van deze jongens aangesteld. Hij is volledig op de hoogte van
" de ernstige toestand waarin dit Oratorio zich op het ogenblik
" bevindt.
" 3) Hij beveelt zich intussen warm aan bij de liefdadige personen
" met de bede te willen meehelpen en hem aan te bevelen bij de
" personen die door de goddelijke Voorzienigheid in de mogelijk-
" heid geplaatst werden om de noden te lenigen.
"
" Gio. Bosco, priester
" Turijn, 10.2.1873. Directeur

Don Bosco zelf zond onmiddellijk een zeker aantal biljetten naar enkele edele weldoeners en voorname personen. Verschillende zonden ze met het geld terug zodat de biljetten nog eens verkocht konden worden. Hij zond aan allen zijn hartelijke dank.

Wanneer de aartsbisschoppelijke curie van Turijn de schriften van de heilige verzamelde gaf Don G.B. Pizio uit Chieri volgend briefje zonder te zeggen aan wie het gezonden werd:

" Turijn, 16.2.1873
" Waarde Gravin,
" Ik ontvang 50 franken voor 5 liefdadigheidsbiljetten.
" "Deo gratias". Overmorgen vertrek ik naar Rome en zal voor u
" een speciale zegen aan de H. Vader vragen.
" God geve u alle goed, bid voor mij die in der haast maar met
" de diepste waardering, van u ben
" de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco.

De plaatsing van de biljetten was het derde doel van zijn reis naar Rome in de maanden februari en maart; vooreerst ging hij er heen voor de goedkeuring van de constituties en daarna voor het bekomen van de temporaliën voor de bisschoppen van Italië; en daarom reisde hij via Piacenza, Parma, Bologna en Firenze en verlengde hij zijn verblijf te Rome.

Alvorens uit Bologna te vertrekken dankte hij markiezin Bianca Malvezzi:

" Verdienstelijke Mevrouw de Markiezin,
" Ik dank u voor de edelmoedige gift ten voordele van mijn
" armen. De Heer vergoede het u mild.
" Hierbij tien weldadigheidsbiljetten met verzoek ze te willen plaatsen bij liefdadige mensen. Zo het niet gaat, breng het
" overschot bij de deken van S. Martino.
" Bid ook voor mij, die dankbaar van u ben
" de nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.
" Bologna, 22-2-73.

Zoals wij al gezien hebben verrichtte hij te Rome buitengewoon werk. Hij had een audiëntie bij de H. Vader; en de avond van de 27ste februari schreef hij aan gravin Callori:

" Mijn goede Mama,
" Ik ben juist bij de H. Vader geweest en trof hem aan in
" volle gezondheid. Hij geeft mij de speciale opdracht u en de uwen
" zijn apostolische zegen mee te delen. Ik schrijf u later meer.
" De heer schenke u alle goed; bid voor mij dat ik mij
" niet vergis in de vele zaken die ik onder handen heb.
" Geloof mij in Christus,
" uw zeer verplichte losbol,
" Gio. Bosco, priester.
" Rome, avond van 27.2.1873.

Tijdens diezelfde audiëntie bekwam Don Bosco de toelating voor Vittorio Pavesio, die les gaf in het Oratorio, om verboden boeken te lezen.

" Mijn dierbare Pavesio,
"
" De H. Vader zendt u zijn zegen voor u en uw broer. Aan u
" wordt de volmacht gegeven verboden boeken te lezen en te bewaren.
" Uw broer kan zijn taak blijven uitvoeren als hij maar het goede
" doet dat hij kan, wanneer de gelegenheid zich hiertoe voordoet, en
" het kwade in verband met de godsdienst tracht te beletten.
" Ik hoop dat ge de maat voor uw toog reeds hebt laten nemen
" en dat er mij bij mijn terugkomst te Turijn niets anders te doen
" valt dan ze te zegenen en ze u te laten aantrekken.
" Groet uw broer en zijn leerlingen en bid voor mijn arme
" ziel. Geloof mij in J.C.
" uw zeer toegenegen vriend,
" Rome, 3 maart 1873 Giov. Bosco, priester.
" Via S. Chiara, 49

Bij de brief sloot hij de volgende verklaring:

" Volmacht aan de Heer Vittorio Pavesio om verboden boeken te le-
" zen.
"
" Vivae vocis oraculo, Pius Papa IX benigne annuit, exceptis li-
" bris contra bones mores et tractantes ex professo contra religi-
" onem.
"
" Die 27 februarii 1873
" Sac. Joannes Bosco.

Verder bekwam hij voor kan. Giuseppe Masnini, secretaris van Mgr. Ferré, de titel van Monseigneur. Hij zond het document aan de directeur van het college van Borgo S. Martino, met de woorden:

" Dierbare D. Bonetti,
"
" Zodra je de brief voor Kan. Masnini ontvangen hebt, ga je
" er onmiddellijk mee zonder er met iemand over te spreken, naar de
" bisschop en kom met hem overeen op welke wijze je hem aan de ka-
" nunnik zult geven.
" Ik weet niet hoe het met je "zouthandel" gaat, maar ik
" vroeg een speciale zegen voor jou en voor je leerlingen met een
" volle aflaat op de dag die je verkiest.
" Onze zaken gaan goed. Bid God dat allen hun hersens op de
" juiste plaats houden.
" God zegene ons en geloof mij,
" je zeer toegenegen in J.C.
" Rome, 5.3.1873. G. Bosco, priester.

Voor de plaatsing van de biljetten verwaarloosde hij geen enkel middel. Het huis van de edele oblaten van Torre de'Specchi was het centrum waar de personen, die uitgenodigd waren om ze te plaatsen ook de overblijvende moesten terugsturen, zoals blijkt uit volgend briefje aan mevrouw Sigismondi.

" Verdienstelijke Mevrouw Mathilde,
"
" Ik stel uw grote liefdadigheid op de proef. Zoek enkele
" edelmoedige personen en help hen om de bijgevoegde biljetten voor
" onze arme jongens die in groot aantal ook Romeinen zijn, te plaat-
" sen. De overblijvende biljetten kunt u gerust aan de Moeder Presi-
" dente van Torre de'Specchi terugzenden.
" God zegene u en geve u de vrede des harten en de genade
" van de volharding in het goede. Intussen heb ik de eer van u te
" zijn
" de zeer verplichte dienaar
" Rome, 12 maart 1873. Gio. Bosco, priester.

Diezelfde dag schreef Don Berto aan Don Rua:

" Onze zending loopt ten einde. De biljetten zijn bijna al-
" lemaal geplaatst... Volgende maand (17de) zullen wij, als het
" God belieft, een laatste groet aan de stad van de zeven heuvels
" brengen;

maar twee dagen later verklaarde hij echter heel sereen:

" Ik schreef u dat wij de volgende maandag zouden vertrekken.
" Het is bijna onmogelijk. De biljetten houden ons tegen; er worden
" er heel wat teruggestuurd en wij moeten zorgen dat ze geplaatst
" raken...

Don Bosco had besloten er 10.000 te verspreiden en zo honderd-
duizend fr. te verzamelen. Daar hij wist dat er in het Oratorio veel te-
ruggekeerd waren, vroeg hij er nog een honderdtal; maar in plaats van
100 zond men er eerst 200 en daarna nog eens 400 en tenslotte volgden
er nog, zodat men er 1.200 had!... Het was dus beter nog enkele dagen
te Rome te blijven, ook omdat de paus hem nog een audiëntie verleend
had die uitgesteld werd.

Zij had de 18de plaats en op hartelijke wijze; zij duurde meer
dan een uur en hij kreeg nog enige geestelijke gunsten voor allen die
welwillend de biljetten van "aalmoes van 10 fr. om brood en kleding te
verschaffen aan de arme jongens van het Oratorio" zouden kopen of ver-
spreiden.

Tenslotte belde de paus, liet Don Berto binnenkomen, gaf hem een
brandende kaars en leidde hen in een naastgelegen zaal vol waardevolle

voorwerpen, waar hij er twee van nam en aan Don Bosco gaf. Don Berto knielde aan de voeten van de paus, deelde hem de vreugde mee van de leerlingen van het Oratorio voor zijn speciale zegen en zei hem dat allen voor het behoud van de H. Vader te communie waren geweest, dat zij blijven bidden en zich zelfs bereid voelen hun leven voor dat van de paus te geven, indien dat tot het einde zijn lijden zou kunnen verlichten. De paus antwoordde ontroerd:

- "Dat de Heer hen steeds met deze heilige gedachten beziele!"

Zonder uitstel schreef Don Bosco aan gravin Corsi:

" Mijn beste en dierbare mama,
"
" Ik ben juist bij de paus geweest die welgenoegd over u en
" de fameuze deputatie sprak. Hij droeg mij op zijn speciale zegen
" aan u en de hele familie, maar vooral aan gravin Maria die Hij in
" de H. Mis zou aanbevelen, mee te delen. Binnenkort zal ik u meer
" schrijven. Indien u personen kent die biljetten wensen, kunt u dat
" aan Don Rua meedelen die voor de verzending ervan zal zorgen.
" Ik heb nog duizend zaken af te handelen. Bid opdat alles
" goed moge gaan. God zegene ons allen en geloof mij, kwajongen, ja
" maar
" zeer verplicht en zeer genegen in J.C.
" G. Bosco, priester.

Aan gravin Callori schreef hij:

" Mijn goede en dierbare Mama,
"
" Ik bedank u voor het deel dat u in onze zorgen neemt. God
" zal alles betalen. Wanneer de jonkvrouw Balbo en u zullen weten
" welk geschenk de H. Vader voorbehoudt aan allen die aan deze klei-
" ne loterij deelnemen, zult u heel tevreden zijn. Ik zal u dat op
" gepaste tijd wel zeggen.
" Ik hoop voor het feest van St.-Jozef te Turijn te zijn maar
" ik heb duizend dingen te doen waaronder het plaatsen van de biljet-
" ten. Men zond er 1.200, maar niemand hield er zich mee bezig en ze
" bleven liggen. O, Mama Corsi, enige Mama, waarom is er ook te Rome
" niet minstens ene?
" Nu zend ik de biljetten naar rechts en naar links en hoop
" er geen mee terug naar huis te moeten nemen.
" God zegene ons allen en behoude ons steeds als de zijnen.
" Geloof mij,
" uw zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco, priester.

Onder vorm van omzendbrief zond hij uitleg naar het Oratorio over de verkregen gunsten voor de weldoeners. Deze brief zou gedrukt worden en gezonden aan allen die biljetten van de loterij genomen of verspreid hadden.

Samen hiermee zond hij de volgende "Nota voor Don Rua":

" Na het semestrieel examen verlang ik dat alle filosofen
" zich voor het examen voor onderwijzer aan de lagere school voor-
" bereiden. Men zal dus de leraren verwittigen en men bestudere
" de wijze om de programma's na te gaan.
" Volgende week zal je een wissel ontvangen terwijl wij de
" zeilen op Turijn richten.
" Zend na maandag de brieven enz. aan de Markiezin Merli.
" Na donderdag aan de deken van S. Martino te Bologna. Verder zul
" je dan nieuws ontvangen. De biljetten gaan goed weg; ze zijn
" alle in omloop, maar er is veel te doen.
" God zegene ons allen.

Zondag 23 was hij te Florentië; hier schreef hij aan een gravin:

" Florentië, 23.3.1873.
"
" Verdienstelijke Mevrouw de Gravin,
"
" God zegene u, Mevrouw de Gravin en met u heel uw familie.
" Terwijl u zich met onze arme jongens bezighoudt, bidden wij de
" Heer dat Hij U de vroegere gezondheid moge weergeven.
" Wees zo vriendelijk het bijgaande pak aan mevrouw uw
" zuster, Gravin Bontorlini te geven en haar te verzekeren dat al
" wat zij materieel voor onze jongens doet, haar door de Heer hon-
" derdvoudig voor haar kinderen zal vergoed worden.
" Bid God voor mij en wees verzekerd van de dankbaarheid van
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Waarschijnlijk bevatte het pak liefdadigheidsbiljetten en relatieve omzendbrieven, die verspreid moesten worden.

Alles ging goed.

" Don Bosco, zo schreef Don Berto naar het Oratorio, zegt
" dat hij nooit zó tevreden was als deze keer over zijn reis naar
" Rome; hij handelde nooit zoveel zaken af. Dit is het resultaat
" van uw gebeden. Werkelijk, het is zo dat de ondervinding "multa
" docet". Om zich met onze zaken te kunnen bezighouden vertrok hij
" 's morgens vroeg om slechts om 9 uur 's avonds terug te keren.
" Een menigte enthousiaste mensen verlangden naar hem, liep overal

" rond en vroeg gejaagd naar hem. Het was een kruis voor de arme
" Colonna die ons heel vriendelijk en vol goedheid behandelde. Don
" Bosco kocht hem een horloge en zodoende wilde hij geen vergoeding
" voor zijn gastvrijheid..."

Michele Colonna, laatste zoon van ridder Stefano, bij wie Don Bosco te gast was, verklaarde dat in de dagen die zijn geboorte voorafgingen, zijn moeder door een zo ernstige buikvliesontsteking getroffen werd en dat slechts de gebeden en de zegen van Don Bosco het leven van moeder en zoon hadden gered. Hij voegde er nog aan toe: "De mijnen vertelden mij van een avond waarop mijn moeder uiterst ernstig ziek was. De geneesheer, Prof. Panunzi, beval onmiddellijk een warm bad. Don Bosco kwam juist voorbij de keuken, toen de dienstbode het water met een emmer en koord begon op te halen. (Wij bewoonden de derde verdieping.) Daar hij een ongewoon gerucht gehoord had, vroeg hij naar de oorzaak hiervan. In zijn onbegrensde goedheid wilde hij de dienstbode bij diens vermoeiend werk helpen en zelf de emmer naar boven trekken."

Michele werd op 17 mei geboren en toen Don Bosco het volgende jaar die datum vernam zegde hij: "Michele is in de bloemenmaand geboren! Hij zal trouw de Mama van alle liefde dienen!"

0.-L.-Vrouw lag hem steeds op de lippen en in zijn hart en zij hield steeds haar blikken op hem. Don Berto schrijft verder:

" Bij zijn vertrek kwam een menigte personen zich aan zijn
" gebeden aanbevelen. Ik zag heel wat mensen die weenden toen zij
" vernamen dat het niet meer mogelijk was hem nog te groeten. Het
" speet hen bijna dat hij naar Rome gekomen was om er slechts zo
" korte tijd te blijven. Er waren er die hem tot op de trein ver-
" gezelden.

" In het compartiment waar wij instapten zaten er zes Ameri-
" kaanse heren, protestanten... Don Bosco werd te Rome door iedereen
" bewonderd voor zijn welwillendheid, vredelievendheid en zijn kalm-
" te te midden van zijn vele bezigheden, zodat velen verbaasd waren
" over zijn deugd en zachtzinnigheid en mij ontroerd kwamen zeggen:
" - "Maar die man is een heilige, een echte heilige! Het is voldoen-
" de een keer met hem gesproken te hebben om daarvan overtuigd te;
" zijn en dit grote aantal jongens dat hij heeft zonder inkomsten,
" is dat geen aanhoudend mirakel?"
" Zo sprak hij ook rustig met die protestanten over onverschillige
" zaken. Eerst toonden zij zich wat afzijdig; maar toen men in Um-
" bria aangekomen was en zij begonnen te middagmalen - het had
" twaalf uur geslagen - boden zij ons aan om met hen mee te eten en
" zij drongen zelfs aan. Don Bosco sprak hen over verscheidene merk-
" waardige dingen van Italië; maar ten slotte sprak hij ernstig,
" (want zijn woorden, hoe onverschillig ook, strekken steeds tot de
" glorie van God) en nodigde hen uit, als zij naar Turijn zouden ko-
" men, het Oratorio te bezoeken waar hij hen boeken zou bezorgen
" over de katholieke godsdienst. Zij beloofden het hem. Zij voelden
" er zich toe geneigd en bevalen zich aan in zijn gebeden. Die heren
" kwamen uit New-York..."

Don Berto besloot:

" Blijf bidden. Wij hebben nog heel wat biljetten te plaatsen,
" dat vertraagt onze terugkomst.
" Don Bosco zegt dat het hem goed gaat. Deze reis zal zijn
" wankelende gezondheid versterken...
" Morgenavond zullen wij waarschijnlijk te Bologna sla-
" pen. Op het ogenblik zijn we in het huis van de goede markie-
" zin Merli die ons met de meest liefdevolle zorgen omringt.
" Nog enkele dagen en dan keer ik naar mijn arme maar
" zeer op prijsgestelde cel van het Oratorio terug en zal onze
" dierbare Moeder, Maria Hulp der Christenen, kunnen bedanken...
" Met welk groot vertrouwen richten de Romeinen zich tot
" haar! Allen bevelen zich aan onze jongens aan om door hen van
" Haar een gunst of bijzondere genade te bekomen. Dat Jezus in
" het H. Sacrament en zijn Moeder ons steeds op deze wijze hun
" voorliefde mogen betonen.
" Eens zal het nederige Valdocco voor heel de wereld een glo-
" rie zijn! Van ver zal men de grond waarop de apostel van Pië-
" monte (zo noemen hem de Romeinen) zijn voeten plaatste, vereren.
" Bezing, Rome met zijn zonen, de engelachtige Philippus. In zijn
" goedheid gaf de Heer ons Don Bosco: dat is ons genoeg."

De 26ste verliet hij Florentië en schreef, alvorens te vertrekken
waarschijnlijk aan een Heer te Rome, volgende brief.

" Florentië, 26.3.1873.
" Geachte Heer,
" Ik ben vertrokken zonder u en mevrouw de Gravin uw echt-
" genote nog te kunnen groeten en danken. Dit is dan ook het doel
" van deze brief en ik bid God van harte dat Hij uw grote liefda-
" digheid, die u mij en de personen die ik u meermaals aanbevolen
" heb bewijst, belone.
" Ik sluit hierbij een brief in voor Mgr. Negrotto ingeval
" de Gravin samen met een van haar vriendinnen, een audiëntie van
" de H. Vader zou verlangen.
" Ik wens mijzelf de gelegenheid toe om u op een of andere
" wijze mijn dankbaarheid te kunnen betonen, beveel mij in uw
" beider gebeden aan en heb de eer mij te noemen
" uw zeer verplichte dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

De 27ste was hij te Modena en Don Berto schreef naar het Oratorio:

" Blijft bidden. Nog een of twee dagen en wij zullen de
" vruchtbare en aangename heuvels van Piëmonte kunnen begroeten
" en het lieve, edele Turijn terugzien. Wij zullen onze dierbaren

" omhelzen en een vreugdehymne aanheffen. Telegrafisch zal men u het
" uur van onze aankomst melden. Dat Enria zijn muziek voorbereide,
" want de Vader keert glorieus uit de eeuwige stad van Pius terug!"

Te Modena ontmoetten zij de coadjuteur, Giuseppe Rossi die ook
voor de verspreiding van de biljetten zorgde, zoals Don Sala dat deed,
en de 29ste of 30ste keerden zij, via Milaan, naar Turijn terug.

Daar nog heel wat biljetten waren blijven liggen of teruggezonden
waren, stelde men de trekking uit tot 10 april. Men deelde dat aan de ge-
interesseerden mee samen met de geestelijke gunsten die de H. Vader voor
hen had voorbehouden:

" Verdienstelijke Heer,
"
" Ik reken het tot mijn plicht u te laten weten dat op 10
" april e.k. de plaatsing van de biljetten ten voordele van de arme
" jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales een einde
" zal nemen.
" Indien u in die korte tijd nog andere biljetten meent te
" kunnen plaatsen, schrijf ons dan een woordje. Tegelijkertijd vraag
" ik u nederig de biljetten, die u meent niet meer te kunnen plaat-
" sen, terug te zenden om op een andere wijze in de verspreiding
" hiervan te kunnen voorzien. De biljetten die niet teruggezonden
" zijn voor de hierboven meegedeelde datum, komen op uw rekening als
" liefdadige medewerking.
" Daar de ernstige nood van dit instituut met de dag groter
" wordt, zou ik u willen vragen al wat u tot dit doel zou kunnen
" verzamelen, te willen opsturen. Na de 10de april zullen de prijzen
" uitgeloot worden en zal men u onmiddellijk de lijst van de winnen-
" de nummers laten geworden. Tegelijkertijd zal men u de geestelijke
" gunsten, die de H. Vader in zijn grote goedheid verleende aan al-
" len die meewerkten aan dit liefdadige doel, meedelen. Ik bid God
" dat Hij u veelvuldig voor uw liefdadigheid wil belonen en verblijf
" intussen met de meeste dankbaarheid,
"
" uw verplichte dienaar,
" Giov. Bosco, priester.
"
" N.B. In verband hiermee kan te Rome eenieder zich tot Z.E. Moeder
" Galeffi, presidente van Torre de' Specchi, wenden. Zij ont-
" vangt met de meeste liefdadigheid de biljetten en het geld,
" naargelang van het geval.

Een weinig later oordeelde Don Bosco het geschikt de trekking nog-
maals uit te stellen tot na 20 april en liet hij het eerste rondschrif-
ven met de nodige varianten herdrukken. Hij vroeg opnieuw de niet ver-
spreide biljetten te willen terugzenden, indien de liefdadige bezitters
ze niet verlangden te houden.(1) Ook verscheidene voornamen geestelijken
zonden ze hem terug.

(1) In de herdrukte omzendbrief voegde hij er op het einde nieuwe bijzonderheden aan toe.
.../...

" Geachte zeereerwaarde Don Giovanni,
"
" Ik houd de biljetten nr. 2810-11-12 voor mij en zend de
" andere twee terug daar ik niet weet aan wie ik ze zou geven.
" Ik durf er de andere priesters niet over spreken, daar zij reeds
" door armen omringd en lastig gevallen worden. Ook ik kan niet meer
" doen daar er vele andere noden zijn; daarbij zijn mijn beperkte
" middelen nog verzwakt door de vele onkosten ten gevolge van een ge-
" vaarlijke ziekte van mijn moeder; God zij dank is zij die geluk-
" kig te boven gekomen, ondanks haar 86 jaar. Ik beveel haar en mij
" aan uw gebeden en die van het hele heilige instituut aan, terwijl
" ik met eerbiedige achting de eer heb te zijn
" uw zeer toegewijde dienaar
" + Paolo Angelo Ballarini
" Seregno, 3.4.1873 patriarch van Alessandria.
"
" P.S. Ik voeg hierbij de 30 frank voor de biljetten.

" Milaan, 5.4.1873
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Het spijt mij de biljetten van priester Ant. Sala terug
" te moeten zenden. Er zijn op het ogenblik zoveel inschrijvingen
" open te Milaan dat de inzamelingen en iedere loterij moeilijk
" worden. De goede mensen, die ik bezoek, hebben reeds via andere
" wegen deze biljetten ontvangen en kunnen er dus geen meer bij
" nemen. Met duizend verontschuldiging en met de meeste hoog-
" achting verblijf ik
"
" uw zeer toegewijde
" Domenico Gola, priester.

In het midden van april waren alle biljetten in omloop en Don Bosco schreef aan graaf Francesco Viancino van Viancino.

(1) .../...

"4. Zo kunnen ook de priesters de prijs van de biljetten omwisselen met het celebreren van missen tot intentie van dit tehuisoperatorio. De aalmoes voor elke mis is 0,80 lire. "Na de trekking van de prijzen zal de lijst van de winnende nummers verzonden worden. Tegelijkertijd zullen enige geestelijke gunsten meegedeeld worden die de paus in zijn grote goedheid verleend heeft aan allen die aan dit werk van weldadigheid deelnemen."

" Pasen 1873.
" Dierbare Heer Graaf,
" Ik wend mij tot u, dierbare Heer Graaf, voor een eigenaar-
" dige lening: dat u mij biljetten van onze loterij zou lenen, zo u
" er ter beschikking hebt. Zij zijn alle in omloop en een groot aan-
" tal zullen zeker terugkeren. Op het ogenblik heb ik echter de ge-
" legenheid er enkele te plaatsen, maar ik heb er geen meer.
" Ik verplicht mij u deze terug te geven, niet in bankbiljet-
" ten zoals u deed, maar de biljetten zelf.
" Ik hoop u in de loop van de week te mogen groeten en over
" Rome te kunnen spreken.
" Intussen bid ik God dat hij u en Mevrouw de gravin Luigia,
" een goede gezondheid en alle hemelse zegen moge geven. Met de mees-
" te dankbaarheid verblijf ik
" uw nederige dienaar,
" Giov. Bosco, priester.

Zij die hem hielpen ontvingen zijn hartelijkste dank. Aan Markiezin Bianca Malvezzi van Bologna:

" Verdienstelijke Mevrouw de Markiezin,
" Ik heb uw eerste brief met 100 frank voor de biljetten die
" U uit liefdadigheid behouden hebt, ontvangen. Heden ontvang ik uw
" tweede brief die zinspeelt op de vrees dat ik de eerste niet zou
" ontvangen hebben. Slechts de vele lopende zaken beletten mij u on-
" middellijk te antwoorden. Ik bedank u van harte en bid samen met
" mijn jongens dat God u zegene, beware, "de vrede des harten moge
" geven" en de ware beloning in het paradijs der zaligen. Amen.
" Intussen vraag ik u mijn eerbiedige groeten aan Mark. Mal-
" vezzi, uw schoonzuster, te willen overbrengen en haar te verzekeren
" dat zij en de familie in de H. Mis niet vergeten worden. Maar ik
" ben er zeker van dat u beiden door Maria, hulp der Christenen op
" Haar feest van 15 tot 24 mei verwacht worden. Mgr. Scotton zal de
" preken houden.
" God zegene u, Mevrouw de Markiezin Bianca en samen met u al
" uw belangen, uw familie, maar dat Hij op bijzondere wijze de zaken
" van de ziel zegene en u helpe in het goede te volharden.
" Bid ook voor mijn arme ziel en wees verzekerd van mijn diepe
" dankbaarheid.
" uw zeer verplichte dienaar
" Turijn, 10.4.1873. Gio. Bosco, priester.

Alvorens uit Rome te vertrekken had hij aan de abt van S. Callisto, P. Zelli Jacobuzzi, geschreven:

" Zeereerwaarde Pater,
"
" De arme ondergetekende is op zoek naar brood voor zijn jon-
" gens en is zo vrij een beroep te doen op uw bekende liefdadigheid.
" Tot dit doel sluit ik 10 liefdadigheidsbiljetten in met de
" bede deze bovendien aan andere vrome personen te willen aanbevelen.
" Ik doe u opmerken dat deze jongens voor een groot deel Romeinen
" zijn en onlangs nog bracht men er acht van de meest verlatene naar
" Turijn.
" U wordt verzocht op 10 april de biljetten die u niet
" wenst te behouden of het geld dat u hiervoor bestemd hebt, aan
" Mevrouw Moeder presidente van Torre de'Specchi te willen zenden.
" Wat u ook in deze uitzonderlijke nood zult doen, ik kan u
" de verzekering geven dat zowel de jongens als ikzelf voortdurend
" de hemelse zegen over u en uw religieuze familie zullen afsmeken,
" met het volle vertrouwen dat dit liefdadige werk zal bijdragen
" tot haar voorspoed en behoud. Met diepe eerbied, verblijf ik
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Rome, 21 maart 1873. Gio. Bosco, priester.

De abt Zelli steunde edelmoedig het werk en ontving een hartelijke dankbrief:

" Zeereerwaarde vader abt,
"
" Uw liefdadigheid en de woorden die uw werk vergezellen
" verdienen zeker een bijzondere dank; dat is het doel van deze
" korte brief.
" Ik bid God dat Hij de plannen van de goddelozen verrijde-
" le, de huizen van de Heer beware en dat onze zielen hier in
" ieder geval niet moeten onder lijden.
" Indien u of een van de uwen ooit in de omtrek moest ko-
" men, verzoek ik u zich van mij en het hele huis te willen be-
" dienen alsof het u toebehoorde, met onbegrensde rechten.
" Ik beveel mijzelf en mijn arme jongens aan de liefdadig-
" heid van uw gebeden aan en verblijf met de meeste dankbaarheid,
"
" uw zeer verplichte dienaar
" 21 april 1873. Gio. Bosco.

Hij richtte zich zelfs tot de koning; Commandeur Advocaat Giovan-
ni Visone deelde hem, toen hij te Turijn was, de prompte toestemming van
de koning mee. Enkele dagen later zond Visone hem een cheque uit Rome.

" Ministerie van het huis van Z.M.
" Cabinet van de Minister
" 938 Turijn, 17 april 1873
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Ik heb uw brief van de 15de, aan Z.M. gericht, ontvangen sa-
" men met de 20 loterijbiljetten ten voordele van uw armen. Ik haast
" mij u mee te delen dat de soevereine liefdadigheid, die steeds hulp
" biedt, de biljetten aanvaardt. Zodra ik terug te Rome ben, zal
" ik u de relatieve L. 200 doen geworden.
" Intussen wees verzekerd van mijn bijzondere eerbied.
"
" Uw toegewijde dienaar
" Visone

" Ministerie van het Huis van Z.M.
" Eerste Divisie
" Volgnnummer 664 Rome, 28 april 1873
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Gevolg gevend aan mijn brief van de 17de jl. verheug ik mij
" u een cheque ten bedrage van L. 200 te kunnen sturen: bedrag voor
" de 20 door Z.M. de Koning aanvaarde biljetten, om zo mee te wer-
" ken aan de liefdadigheidsloterij ten voordele van de armen, die
" in dit vroom tehuis opgenomen worden.
" Hierbij zend ik u een blanco cheque en vraag u hem van uw
" handtekening te voorzien en hem mij terug te sturen.
" Ik maak opnieuw van de gelegenheid gebruik u mijn eerbiedige
" achting te bevestigen.
"
" Regent van het Ministerie
" Visone.

Zonder de geldsommen te tellen die Don Bosco persoonlijk ontvangen had en die Don Albera verzameld had in het tehuis van San Pier d'Arca, dat ook in grote nood was, had men 63.618 lires bijeengegaard. De steden die zich het meest onderscheiden hadden waren: Turijn, Milaan, Rome, Novara, Mondovi, Brescia, Ivrea, Acqui, Tortona, Vercelli, Alba, Casale, Asti, Bergamo, Biella, Cremona, Vigevano, Alessandria, Pinerolo, Saluzzo, Como, Bologna, Firenze en Piacenza. Te Turijn verzamelde men 13.772 lires en 3.052 in de provincie; te Milaan 4.512 en 3.982 in het aartsbisdom; te Rome 3.788. Aldus een notitie van Don Chiala, die alles registreerde.

Nu moest de trekking der prijzen nog plaats hebben; zij was vastgesteld op 1 mei; maar een grote moeilijkheid dook op.

2) Onverwachte sekwestratie.

Alvorens met het verhaal verder te gaan moeten wij een mooi feitje vertellen dat Don Bosco overkwam toen hij nauwelijks in het Oratorio terug was. Graaf Stappul, later priester en Monseigneur, had hem te Rome gevraagd zich voor een bijzondere asceet te willen interesseren, die bij velen in hoog aanzien stond, ermee te spreken, te onderzoeken en er dan zijn mening over te zeggen.

Het betrof niemand anders dan David Lazaretti, de "heilige van Monte Labbro" die te Arcidosso in het bisdom Montaleino geboren was. Hij was een eenvoudige boodschapper met een dichtertelijke aard en mystieke neiging. Eerst had hij zich in een kluis van Sabina bij Montorio Romano teruggetrokken waar hij samen met Marcus, een Duitser, en andere aanhangers gedurende 15 jaar verbleef. Hij beweerde dat hij tot grote religieuze daden geroepen was, hemelse visioenen had en van St.-Pieter een teken op het voorhoofd gekregen had, dat bij nader toezien gewone tatoeering was. In 1869 was hij samen met Marcus naar zijn streek teruggekeerd, begon er een soort toren te bouwen en ontdekte een grot. Dit feit zou zijn aantal volgelingen doen aangroeien. Maar de toren viel om eer hij af was en David verving hem door een kluzenaarshuisje met een kerkje ernaast. Eerst stichtte hij de heilige liga van de christelijke verbroedering en daarna de sociëteit van de christelijke gezinnen onder vorm van religieuze verenigingen die min of meer communisten waren. De private interessen lieten niet na hiertegen te reageren zodat de asceet in 1873 in ernstige economische moeilijkheden raakte en besloot naar Frankrijk uit te wijken. Een van de getrouwen vergezelde hem tot Turijn en keerde onmiddellijk terug naar Monte Labbro om er voor de interessen van de sociëteit in te staan.

Don Bosco was nog te Rome in die tijd. Lazaretti werd samen met zijn zoon, van wie hij zegde dat hij eens de generaal zou zijn van het leger dat de wereld zou redden, in het Oratorio opgenomen.

Doch deze ex-eremiet die zich profeet verklaarde, bad weinig of niet en bij de maaltijden maakte hij zelfs geen kruisteken zodat Don Cagliero hem een profeet van het Oude Testament noemde. Toch waren velen erg op hem gesteld en zonden hem zelfs in de dagen dat hij in het Oratorio verbleef, goudstukken van 20 lires. Nauwelijks was Don Bosco terug of David wilde hem spreken. Daar Don Bosco onmiddellijk begreep met wie hij te doen had, antwoordde hij hem dat hij geen tijd kon verliezen en hoogstens een kwartier met hem kon spreken. En op een morgen ging David naar de kamer van Don Bosco en vertelde hem zijn geschiedenis, beginnend met de schepping van de wereld! De heilige zegde hem zonder omwegen dat hij de eindconclusies moest maken.

- Maar het is nodig dat u alles hoort om een voorzichtig oordeel te kunnen uiten.

En Don Bosco:

- Antwoord mij eens: hoelang is het geleden dat u niet meer te biechten bent geweest?

- Maar dat heeft hier allemaal niets mee te maken, eerwaarde.
- Dat heeft hier zeker iets mee te maken. De biecht is een van de voornaamste dingen.
- Ik ga biechten wanneer ik dat nodig acht.

Don Bosco begreep dat David de biecht erg nodig had en ging verder:

- Kunt u het kruisteken maken?
- Waarom moet u deze vraag stellen?
- Excuseer, maar ik zie dat u dat noch voor noch na het middagmaal doet.

Hij bewees hem de belangrijkheid hiervan en hoe God voor de redding van de mensen niet iemand kon gebruiken die het kruisteken achterwege liet. Iedere goede christen maakt het kruisteken.

- Maar laat mij toch ook eens spreken, onderbrak Lazzaretti hem.
- Spreek dan!

David sprak hem over de ontvangen onthullingen, hoe hij zich in een grot bevond zonder uitgang en zonder te weten hoe hij erin geraakt was en over geheimzinnige stemmen...

Don Bosco vroeg hem:

- Welke bewijzen hebt u voor dit verhaal?
- Wat bedoelt u daarmee? Welk bewijs eist u? Ik heb die grot gezien en ik heb die stemmen gehoord!
- Maar neem mij niet kwalijk. Wanneer de Heer iemand iets onthult, geeft Hij ook de mogelijkheid aan de persoon in kwestie te zien of deze goddelijk zijn. Dergelijke middelen of tekens noemt men mirakels of profetieën. Hebt u reeds een mirakel gedaan?
- Ik begrijp, ik begrijp, bromde David, maar ik ben er zeker van de geest Gods te bezitten!

Hij begon andere fantasieën te vertellen, maar Don Bosco zond hem weg.

Toen graaf Stappul aan Don Bosco kwam vragen wat hij over de onthullingen van Lazzaretti dacht, zegde hij hem dat hij hierin niets, maar werkelijk niets buitengewoons zag... In het begin was de graaf perplex; daar hij enkele twijfels niet uit zijn hoofd kon krijgen, vergezelde hij David naar Frankrijk, naar de grote Chartreuse en elders; de dweepzieke man ontmoette andere personen die hem edelmoedig hielpen om zijn grote ondernemingen te kunnen verwezenlijken!...

Hij bleef tot het einde van het jaar in Frankrijk waar hij ook verscheidene boeken schreef. Op de terugweg naar Italië kwam hij via Turijn en vertelde over de goede resultaten van zijn reis en het vele geld dat hij bij zich had, dat hem beloofd was en dat hij reeds naar de kluis gezonden had.

Toen hij een derde maal te Turijn kwam (1875), nodigde hij Don Bosco uit met zijn eigen ogen zijn volgelingen te komen zien en al het wonderlijke dat hij gedaan had.

Don Bosco antwoordde hem dat hij 15 jongens naar het Oratorio mocht zenden; hij zou hun een opvoeding geven, ze onderrichten om priester te wor-

den en ze daarna naar Davids volgelingen zenden om hen terug op de rechte weg te brengen.

Lazzaretti ging natuurlijk niet akkoord en vertrok nogmaals naar Frankrijk vanwaar hij slechts in 1878 naar Monte Labbro terugkwam. Duidzenden personen sloten zich bij hem aan en geloofden vast in een mystieke republiek die door David en zijn voornaamste volgelingen geleid werd. Zij trokken theatrale kledij aan en gaven zich uit als apostelen en dienaars van God en gingen in de richting van Arcidosso. Maar op 18 augustus werden zij door de openbare macht tegengehouden. Lazzaretti stierf in een conflict en zo eindigde zijn buitengewone missie!...

Maar nu volgt de onverwachte tegenstand die Don Bosco ernstige onaangenaamheden bezorgde!

Op 20 april verviel de tijd voor de verspreiding van de biljetten en begon de trekking. Tezelfdertijd werd bij de prefectuur van Turijn de klacht neergelegd dat Don Bosco zonder volmacht een publieke loterij gehouden had. Registers werden bij Guiseppe Buzzetti en Cesare Chiala in beslag genomen. De politie vond echter slechts een oud register met als titel: "Register van de reukloze reiniging van de beerputten." Men had van de blanke bladzijden gebruik gemaakt om de namen van de deelnemers op te schrijven. Men lachte hartelijk met die eigenaardige titel. De politiecommissaris nam de eerste en laatste zin uit het register in het verbaal op en verzegelde daarna het schilderij in de sacristie.

De werkelijke registers waren echter elders ondergebracht toen men de aanklacht vermoedde.

Don Bosco was die dag buiten Turijn en wel te S.-Pier d'Arca. Op 30 april was hij terug in het Oratorio en ging onmiddellijk naar de Commandeur ridder Giovanni Migliore, substituut van de Procureur des Konings, die hij goed kende en die hem vorige winter een van zijn dochtertjes, T.B.C.-lijdstster en door de dokters opgegeven, aanbevolen had. Don Bosco had heel de familie uitgenodigd voor een mis die hij in zijn wachtkamer zou celebreren; en het meisje genas.

De ridder zegde hem dat ook hij biljetten aanvaard had en voegde er aan toe dat gewoonlijk al de in beslag genomen voorwerpen in zijn handen kwamen. Deze keer gaf men echter de zaak direct in handen van de Algemene Procureur, Commandeur Corenzo Euba. Hij vergezelde Don Bosco naar het Oratorio waar hij enkele dagen nadien weerkeerde om zijn biljetten te betalen, en de heilige in te lichten over de wijze waarop hij zich in deze zaak moest houden; hij verklaarde duidelijk dat een dergelijk beroep op de publieke liefdadigheid volgens hem geen daad tegen de wet was en beloofde hem te zullen helpen en in zijn voordeel te spreken. Op 1 mei 's avonds ging Don Bosco naar advocaat Commandeur Tomasso Vila, Via S. Domenico, 1. Hij was een democraat, maar een van de beste advocaten van Turijn. Deze antwoordde hem: "Wij hebben alle redenen die in ons voordeel spreken! Ik ben blij dat u naar mij gekomen bent. Blijf gerust komen!" besloot hij vriendelijk.

Don Bosco antwoordde echter: "0 neen, heer Commandeur, wanneer het om weinig belangrijke zaken gaat, kan ik mij daarvoor tot iedere advocaat richten. Nu het echter om mijn eerlijkheid en die van het instituut gaat, heb ik een eerste klas advocaat nodig!"

- Ik ben zeer tevreden dat u naar mij gekomen bent en verzeker u dat ik de zaak heel gaarne zal behandelen. Het zou me niets kunnen schelen indien ik zelf veroordeeld moest worden: het is een zaak die mij bevalt!

Wij zullen echter zien dat het proces niet gewonnen werd.

De 2de mei ging Don Bosco met de Procureur des Konings spreken en gaf hem alle inlichtingen over zijn handelwijze. Ook advocaat Migliore was aanwezig en deze vertelde tenslotte over de genezing van zijn dochtertje.

- Toen ik duidelijk zag dat mijn dochtertje de tering had en door de dokters opgegeven was, ging ik ze in de gebeden van Don Bosco aanbevelen; nu is zij volledig genezen; het zijn zijn gebeden die haar genezen hebben.

Als een van zijn verdedigingsredenen noemde Don Bosco o.a.: "Wat ik gedaan heb, is geen loterij; want zoals u kunt bemerken staat er "aalmoes" op het biljet geschreven. Daarbij spreekt de wet van een publieke loterij. Wat ik deed was niet publiek en er werd hieromtrent geen enkele publiciteit gemaakt."

- Maar, zegde de Procureur, hier staat het woord "trekking" hetgeen een teken is dat het openbaar zal moeten gemaakt worden.

- Wij spreken nog niet van trekking maar staan nog stil bij het woord "openbaar", omdat, indien het niet openbaar is, de trekking gebeuren mag. Daarbij heeft er nog geen enkele trekking plaats gehad.

Men wierp echter op dat het een publieke loterij was, gezien de verzonden circulaires en de vele tot dat doel geschreven brieven. Don Bosco antwoordde:

- Ik begrijp niet hoe men een brief, die gesloten is en met de relatieve postzegel verzonden is, publiek kan noemen... Verder zou ik willen vragen ook medelijden met mij te hebben. Bij het begin van de winter had ik meer dan 800 jongens in zomerkleding en zonder brood en bevond mij voor de harde werkelijkheid hen aan hun lot en de straat over te laten. Ik heb verkozen mij bloot te stellen aan gevangenneming en boeten eerder dan deze jongens te laten wegwijnen. Men kan alles en nog wat doen, zegde ik bij mijzelf, maar hen verlaten: nooit! Nu krijg ik de sekwestratie op bevel van de regering nadat ik vele door de regering aanbevolen jongens heb opgenomen.

- Maar kon u mij geen goedkeuring vragen?

- De uiterste nood dwong mij aldus te handelen. Indien ik mij voor een goedkeuring tot de regering gericht had, zouden de onderhandelingen lang geduurd hebben en dat uitstel, hoe kort ook, zou het onmogelijk gemaakt hebben de nood te lenigen.

- Maar de wet zegt tevens dat het verboden is aalmoezen te vragen.

- Maar wilt u dat ik kon veronderstellen dat de maker van deze wet dit artikel op een zo strikte wijze heeft opgevat, om niet "barbaars" te zeggen, dat hierdoor alle inzamelingen verboden zouden zijn en men zelfs niet meer op de liefdadigheid voor het onderhoud van de volkskinderen mag doen?

Men zoekt hem in alles tegen te werken en op zijn duidelijke antwoorden bezagen die heren elkaar en vroegen zich af:

- Is Don Bosco misschien een advocaat?

Eerst glimlachten ze bij het zien van een eenvoudige priester en de eenvoud waarmee hij sprak; maar per slot van rekening stonden ze verstomd. De Procureur des Konings zelf was ontroerd door de verdediging van Don Bosco en zei dat hij onmiddellijk het relaas zou laten opstellen en het welwillend en aandachtig zou laten onderzoeken. Eens buiten wilde advocaat Migliore hem omhelzen en zei: "Indien alle advocaten van de wereld hier verzameld geweest waren, hadden zij geen betere verdedigingsmotieven kunnen aanbrengen dan u dit deed! Don Bosco kende echter de reden van de tegenstand. Hij had de lijst van alle vrijmetselaars van Turijn in zijn bezit en er waren er heel wat; en er waren er ook van wie men het nooit zou gedacht hebben! Zo vertelde hij ons.

Intussen deed een gerucht de ronde dat het tegengestelde was van wat hij bekomen had... (1) nl. dat hij aan zijn vrienden herhaaldelijk vertelde dat hij hoopte dat de paus Rome spoedig zou verlaten; en de Commandeur Zoppi, prefect van Turijn, die Don Bosco hoogachtte, gaf hierover een vertrouwelijk bericht aan Comm. Gaspere Cavallini, algemeen secretaris of, volgens de huidige terminologie, vice-secretaris van de staat, terwijl hij officieel naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken schreef over moeilijkheden veroorzaakt door de loterij.

" Hoewel ik zeker ben niets te kunnen schrijven wat u nog
" niet weet in verband met de intriges die, zoals men zegt, aan
" gang zijn om de paus Rome te doen verlaten, reken ik het de mij
" tot mijn plicht u mee te delen dat men mij bevestigde dat Don
" Bosco hierover meermalen met intieme vrienden sprak en dat hij
" de hoop liet blijken dat Z.H. binnenkort tot deze stap zou over-
" gaan.

" Men verzekert mij ook dat er op het ogenblik enkele vreemde
" jezuïeten in het instituut van Don Bosco logeren.

Zo blijkt het uit een klad dat bewaard wordt in het archief van graaf Giovanni Zoppi te Alessandria samen met het antwoord van het ministerie, geschreven door Cavallini:

" Ministerie van
" Binnenlandse Zaken
" Kabinet Rome, 2 mei 1873
"

" Beste Zoppi,
"

" De minister wist helemaal niets af van wat je geschreven
" hebt in je bijzondere brief en in je tweede officiële brief be-
" treffende de loterij van Don Bosco. Het spreekt van zelf dat,
" indien hij het zou geweten hebben, hij het je toch niet zou heb-
" ben medegedeeld.

" Je hebt goed gedaan met de verzending van de cheque uit de
" schatkist voor de betaling van 10 biljetten aan het ministerie
" aangeboden, in te houden. Ik zend je dus de biljetten en vraag je
" ze te willen terugzenden met dezelfde verklaring waarmee je zelf
" je biljetten hebt geweigerd. Verder zend ik je nog twee biljetten
" die aan mij, als volksvertegenwoordiger, werden gezonden met het
" verzoek ze ook terug te sturen. Wat de 100 L. betreft zal je wel
" zo vriendelijk willen zijn deze terug naar het Ministerie te zen-
" den met een andere cheque van de schatkist. De mijne zijn niet
" betaald en dus volstaat de eenvoudige teruggave hiervan.

" Blijf gezond en geloof mij steeds
"

" je toegenegen Cavallini.

De prefect zond de 10 biljetten van het ministerie en de twee van
de alg. secretaris terug aan het Oratorio.

De loterijkwestie kwam op het tribunaal terecht en Don Bosco meende dat
hij de geïnteresseerden op de hoogte moest brengen.

" Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales
" Turijn 5 mei, 1873
"

" Verdienstelijke Heer,
"

" Ik reken het tot mijn plicht u mee te delen dat op de voor-
" avond van de trekking van de prijzen, die aangeboden werden tot
" aanmoediging bij de aankoop van liefdadigheidsbiljetten ten voor-
" dele van de arme jongens van dit huis, de regeringsoverheid het
" schilderij dat de R. Maagd van Foligno voorstelt, verzegeld heeft.
" Men wil dit als een publieke loterij laten doorgaan, doch dit be-
" rust op niets. Daarom hoop ik dat de sekwestratie eerstdaags zal
" opgeheven worden. Nochtans stel ik het op prijs u te verwittigen
" dat ik uw gift ontvangen heb, dat het uitstel veroorzaakt is door
" een van mij onafhankelijke reden en dat u, zodra de trekking ge-
" daan wordt, hiervan op de hoogte zult gebracht worden.

" Wees zo goed mij voor dit onvrijwillige uitstel te veront-
" schuldigen en wil aanvaarden de verzekering van mijn ware dank-
" baarheid.

" Uw zeer verplichte dienaar
"

" Gio. Bosco, priester.

Daar hij op het einde van mei zag dat alles lang zou aanlopen, vroeg hij aan de prefectuur om minstens tot de trekking van de 30 biljetten van 100 L. te mogen overgaan. Doch Comm. Zoppi verklaarde dat het hem speet de gevraagde volmacht niet te kunnen geven.

" Prefectuur
" van de
" Provincie Turijn Turijn, 3 juni 1873.
"
" Het spijt mij geen bevestigend antwoord op uw vraag tot
" toelating voor de trekking te kunnen geven van de dertig prijzen,
" die beloofd zijn aan de kopers van de loterijbiljetten ten
" voordele van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales.
" Daar het feit aan de rechterlijke macht werd beschreven
" als een werk dat wel de liefdadigheid tot doel had, maar in zijn
" bijzonderheden de tekens droeg van een werkelijke loterij, die
" geen volmacht had kunnen bekomen omdat er geldprijzen beloofd
" waren, wat tegen de wetbeschikkingen is; daar er reeds een nor-
" maal gevolmachtigde liefdadigheidsloterij bezig is en er tevens
" andere op dergelijke toelating wachten, kan ik tot mijn spijt
" geen enkel oordeel over dit geval uitspreken, noch u toelaten
" alles verder op zijn beloop te laten onder de naam van inzame-
" ling; gezien de huidige toestand van zaken, moet de zaak door
" de rechterlijke macht op grond van de wetbeschikkingen opgelost
" worden.
" Ik haast mij u dit op uw brief van 30 mei te antwoorden.
"
" De prefect
" Zoppi

Wat gedaan?

Na dit antwoord schreef Don Bosco opnieuw aan de deelnemers:

" Waarde Heer,
"
" Het geschil betreffende het schilderij dat als geschenk
" voor de weldadige schenkers ten voordele van onze arme jongens
" moest dienen, blijft hangend bij het tribunaal. Men wil dat de
" trekking een "publieke loterij" zou genoemd worden en dus tegen
" de wet die dat verbiedt. Daar ik u echter niet langer van het
" genot wil beroven van de u door de paus toegekende gunsten, deel
" ik ze u mee opdat zij mogen dienen tot de meerdere glorie van God
" en het welzijn van de zielen.
" Zo er blaadjes moeten uitgedeeld worden aan andere schen-
" kers, wees zo vriendelijk mij dit te berichten en ik zal voor de
" onmiddellijke verzending hiervan zorgen.
" Zodra de zaken besloten zijn, zult u hiervan op de hoogte
" gebracht worden. Wil mij intussen uw weldadig begrip tonen voor

" dit onvoorziene uitstel. Ik bid God dat Hij u edelmoedig voor uw
" liefdadigheid jegens mijn arme jongens belone, en verblijf met
" de meeste dankbaarheid,
"
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Giov. Bosco, priester

Hier volgen de gunsten die door de H. Vader verleend werden:

" Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales
" Via Cottolengo, 32
" Turijn
"
" Zijne Heiligheid Pius IX verleende als teken van bijzon-
" dere welwillendheid jegens de weldoeners van de arme jongens van
" dit huis op 1 maart 1873 "vivae vocis oraculo", de volgende gun-
" sten aan allen die beantwoorden aan de liefdadige oproep "Aalmoes
" van L 10 om in de kleding en voeding van de arme jongens van het
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales te voorzien."
"
" 1. De apostolische zegen met volledige aflaat in het stervensuur.
" 2. Aflaat van 300 dagen voor allen die catechismusonderricht aan
" de kinderen geven. Deze aflaat werd verleend aan de catechis-
" ten en aan hen die deze lessen volgen.
" 3. Dezelfde aflaat wordt toegekend aan de priesters telkens als
" zij de H. Mis lezen, het evangelie uitleggen of op een of an-
" dere wijze de gelovigen onderrichten. Deze aflaten kunnen zo-
" wel door de priesters als door hen die de H. Mis bijwonen,
" verdiend worden.
" 4. Deze aflaten zijn toepasselijk op de zielen van het vagevuur.
"
" Terwijl ik het genoeg heb deze gunsten mede te delen
" verzeker ik u dat de jongens niet zullen nalaten God te bidden
" dat Hij u met hemelse zegeningen overstelpe.
" Met dankbaarheid verblijf ik
"
"
" de zeer verplichte dienaar
" Giovanni Bosco, priester.

Het werd een lang proces op de tribunalen. Op 4 oktober 1874 werd Don Bosco tot een geldboete veroordeeld en het schilderij werd in beslag genomen. Don Bosco ging in beroep en nog dezelfde maand stelde hij in plaats van het in beslag genomen schilderij een prijs van 4.000 fr. vast om tenslotte tot de trekking te kunnen overgaan; hij bracht de geïnteresseerden hiervan op de hoogte.

" Oratorio van
" de H. Franciscus van Sales

"
" Turijn, oktober 1874

" Verdienstelijke Heer,

" Meer dan een jaar geleden zond ik u enige weldadigheidsbil-
" jetten met de benaming: "Aalmoes van 10 fr. om te voorzien in
" brood en kleding van de arme jongens van het Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales". Ten einde de schenkers daartoe aan te
" moedigen, schonk een liefdadige persoon een schilderij dat de
" H. Maagd van Foligno voorstelde, om als prijs verloot te worden,
" en iemand anders schonk nog dertig prijzen van 100 fr. tot het-
" zelfde doel.

" De administratie van de openbare financiës oordeelde dat
" dit een overtreding van de wet op de openbare loterijen was; de
" kwestie is nog steeds hangend. Daar ik toch mijn dankbaarheid
" aan mijn weldoeners wil betonen, heb ik besloten in plaats van
" het gesekwestreerde schilderij de som van 4.000 fr. als prijs
" te verloten. Aldus werd er tot de trekking van de prijzen of
" geschenken overgegaan met het resultaat zoals hieronder vermeld.

" Wie door het lot begunstigd werd, zende op veilige ma-
" nier het winnende biljet op, en het gewonnen geschenk zal zo
" spoedig mogelijk opgestuurd worden.

" Terwijl ik mijn plicht vervul, bied ik mijn hartelijkste
" dank aan alle verdienstelijke schenkers en verzeker u dat ik
" samen met onze door u begunstigde jongens, de zegen van
" de hemel over u zal afsmeeken met de wens voor een goede
" gezondheid en een gelukkig leven.

" Met ware hoogachting noem ik mij

" uw zeer verplichte dienaar
" G. Bosco, priester.

Lijst van de winnende nummers.

" Aan het eerste nummer wordt de som van 4.000 fr. toege-
" kend in plaats van het schilderij.

" S E R I E C - N° 3841

" Nummers die een prijs van 100 fr. wonnen:

"	SERIE A	SERIE B	SERIE C	SERIE D	SERIE E
"	1607	1965	2052	1722	23
"	1926	3444	3224	1269	703
"	5869	2144	2333	4077	1181
"	3992	2895	4646	4255	260
"	7336	1652	2935	2705	4278
"	672				
"	4082				
"	6738				
"	5029				
"	752				

Het Hof van Beroep verminderde op 16.2.1875 de geldboete en bevestigde de inbeslagneming van het schilderij, maar door bemiddeling van adv. Vincenzo Demaria deed Don Bosco beroep op de koning en smeekte om de kwijtschelding van de straf.

" Aan Z.K. Majesteit Vittorio Emanuele II,
" Koning van Italië.

" Sire,

" Priester, Ridder D. Giovanni Bosco werd door uitspraak
" vanwege het Hof van Beroep van Turijn op 16 februari jl. tot
" een zware geldboete veroordeeld voor overtreding van de wet
" betreffende de publieke loterijen. Als stichter en rector
" van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, dat zich in
" deze stad bevindt, moest hij tijdens de winter van 1872-73
" (pijnlijke herinnering omwille van de publieke noden) in de
" nood van meer dan

" 800 jongens, die in genoemd instituut zijn opgenomen, voorzien.
" Hij richtte zich dan tot de stedelijke liefdadigheid en deed een
" beroep op de geldelijke hulp en andere aalmoezen van edelmoedige
" personen ten voordele van die arme en verlaten jongens. Daar hij
" gevolg had gegeven aan de wens van vele liefdadige stedelingen,
" die enige prijzen ter verloting gaven, (als teken van dankbaar-
" heid) voor hen die een bepaalde som gaven, meende de publieke
" overheid hierin echter een overtreding te zien van het wettelijke
" voorschrift dat de publieke loterijen verbiedt en spande een pro-
" ces in dat uitliep op de genoemde veroordeling.

"
" Priester D. Giovanni buigt eerbiedig het hoofd voor de be-
" schikking van het rechterlijke gezag, maar hij meent zich niet te
" vergissen indien hij verklaart wat de magistraat die de veroorde-
" ling uitsprak, zelf ook juist en wenselijk achtte, dat, gezien de
" zeer bijzondere omstandigheden van het concrete geval, de har-
" de en onherroepelijke zin van de wet zou verzacht worden door
" de Suprême Sociale Macht; haar heilzame mening kan immers de
" strengheid van de strafrechterlijke veroordelingen verzachten.

"
" Inderdaad! In het vonnis van de priester D. Giovanni Bos-
" co leest men o.a. "dat er niet aan kan getwijfeld worden dat het
" door ridder G. Bosco vooropgestelde doel uiterst lofwaardig was..."
" dat het doel zelf, waarnaar hij met die loterij streefde, alle
" lof verdiende... "dat nochtans de goede trouw hem echter niet
" van de straf kon ontslaan, aangezien het materiële feit vol-
" doende was om de overtreding vast te stellen."

"
" Natuurlijk kon de magistraat, gezien de natuur van de
" wet zelf, niet meer openlijk toegeven wat hij in geweten als
" weerzinwekkend beschouwde, nl. de straf tegen het lofwaardige
" van het aangeklaagde feit.

"
" Het edele voorrecht om de overmatige en ook onrechtvaardi-
" ge gevolgen waartoe de strafrechterlijke wet met haar strenge
" voorschriften kan leiden, te herstellen en te vermijden is aan uw
" verheven Majesteit toevertrouwd en onder de naam van "recht van
" gratie" vormt dit een van de mooiste edelstenen van de konink-
" lijke kroon.

"
" Daarom doet ridder priester Don Giovanni Bosco een beroep
" op uw verheven oordeel en op uw grootmoedig hart, Sire, en smeekt
" om de kwijtschelding van de hem opgelegde geldboete. Deze gratie
" vraagt hij niet voor zichzelf maar voor zijn arme jongens, waar-

" voor hij de verantwoordelijkheid en zorg op zich nam, en op wie
" de pijnlijke gevolgen van de veroordeling terechtkomen.

"

" Sire,

" Door de nederige bede van hem die slechts een vroom werk
" voor ogen had (dit bevestigen de magistraten zelf) te aanvaarden,
" zult U zich daadwerkelijk bij dit werk aansluiten. Over u en uw
" koninklijke familie zal de zegen van duizend jongens neerkomen,
" wier nood gelenigd werd en die in hun ellende getroost werden.

"

"

"

Voor de verzoeker,
Adv. Vincenzo Demaria.

De koning stemde toe en het decreet van de gratie kwam te Turijn op de dag waarop onze eerste missionarissen naar de Argentijnse republiek vertrokken: 11 november 1875.

3) De verdwijning van een testament.

In diezelfde periode ontstond er een ander geknoei dat Don Bosco heel wat last bezorgde, in plaats van er een waardevolle steun aan te hebben. Op 2 maart was op 65 jarige leeftijd te Turijn de theoloog Felice Golzio overleden. Hij werd door Don Bosco zo hooggeacht dat hij hem, na de dood van Don Cafasso als zijn geestelijke leider gekozen had. Ook de theoloog ging bij Don Bosco te biecht. Mondeling en per testament had hij als zijn universele erfgename zijn zuster Eurosio, echtgenote van Kolonel Clodovec Monti, volksvertegenwoordiger, aangeduid om met de opbrengst van zijn spaarcenten de clerici van Don Bosco van de militaire dienstplicht vrij te kopen.

Toen mevrouw Monti de ernstige toestand van haar broer vernomen had, kwam zij onmiddellijk van Rome naar Turijn waar zij echter na zijn overlijden toekwam. 's Anderendaags vroeg haar Don Guiseppe Begliati, econoom en vice-rector van het convict, welke lijkdienst zij voor de overledene verlangde; maar toen men de documentenmap en de laden geopend had, stelde men vast dat noch testament noch andere waarden voorhanden waren. Mevrouw Monti was verwonderd, want zij wist dat in het kastje van de overledene samen met het eigenhandig geschreven testament er enkele waarden waren: twee titels van de Openbare schuld van 50 L. elk:
- een pak andere aandelen van 500 L.; andere geldswaardige papieren en geld;
- onkostenregister en dagsaldo en akten om een krediet van 15.000 lires voor de volle neven te doen gelden; de documenten en geschriften om van diezelfde de interesten en het bedrag van het kerkelijke patrimonium van de overledene en van de reeds vroeger gestorven broer theoloog Agostino te eisen, en eindelijk de briefwisseling van de familie.

D. Begliati was verrast bij het horen van dit alles en verzekerde haar dat de nodige opzoeken zouden gedaan worden om terug te vinden

wat haar toekwam; hij voegde eraan toe dat Don Bosco, die zich te Rome bevond, tijdens de laatste dagen de rector had bijgestaan, "de schuiven doorsnuffeld had en tot tweemaal toe papieren had meegenomen."

Men kan zich gemakkelijk de spijt van Mevrouw Monti indenken die een beroep op het tribunaal wilde doen; maar abt Botto, graaf van di Rovre, een eerbiedwaardig tachtigjarige priester, haar biechtvader en raadgever, wees er op uiterst voorzichtig te werk te gaan, "en te vermijden tot krachtige middelen over te gaan om grote schandalen te vermijden." En zo deed zij; maar dat bracht geen resultaat op. Zij gaf daar bericht over aan Don Bosco, "niet zonder pijn" "terwijl het haar speet dat anderen" eventueel "schuldig de wil van de vereerde overledene tot de eigen wil hadden willen maken." Haar schrijven besloot als volgt:

" Indien u het geschikt acht, zoals ik hoop en tot rust
" van mijn geweten, het nodige onderzoek in te stellen om deze ver-
" warde zaak op te helderen en de nodige raadplegingen met de heer
" D. Begliati te houden, zal ik u hiervoor zeer verplicht zijn. Ik
" ben er zeker van dat mijn broer vanuit de hemel uw bezorgdheid
" zal zegenen. Zoniet, gebeure wat gebeure en de verantwoordelijk-
" heid is voor hem die haar draagt. God zal oordelen! Ik zou alleen
" willen als het lukt dat de familiepapieren die niet gespaard
" bleven, mij werden teruggegeven, samen met de bijzondere rekening
" van mijn broer, daar dergelijke papieren niet in vreemde handen
" moeten gaan.

Bij deze brief voegde zij de lijst van de bezittingen van de overledene die, volgens het testament en zijn mondelinge verklaringen bestemd waren om de clerici van Don Bosco van de legerdienst vrij te kopen.

Alvorens te vertrekken ging mevrouw Monti tweemaal naar het Oratorio om Don Bosco mee te delen hoe zij de zaken achterliet. Daar deze echter afwezig was, schreef zij na haar terugkeer te Rome:

" Mijn geestelijke leider en biechtvader, Eerw. abt Botto,
" raadde mij aan geen beroep te doen op het tribunaal om het ver-
" dwenen bezit terug te vinden, daar hierdoor een groot schandaal
" en nadeel voor de priesters zou ontstaan. Ik heb hieraan gevolg
" gegeven te meer nog daar abt Botto mij verder aanraadde, zeer
" voorzichtig maar volhardend de laatste wil van mijn broer te doen
" gelden. Hij heeft er mij toe gebracht nogmaals bij D. Begliati
" aan te dringen; deze heeft dan gezegd dat hij op de hoogte was
" van al wat zijn overste bezat en verklaard dat de waarden en het
" geld dat uit twee pakken bestond, het ene met 25 goudstukken met
" de woorden: "mijn gift aan de H. Vader", en het andere van 15
" goudstukken, met de woorden: "Aan Pius IX", aan Z. Exc. Mgr. de
" Aartsbisschop, op diens bevel, overhandigd werden, alsook de
" rekening, verschillende familiebriefen, de schuldbrief van mijn
" neven en de briefwisseling met hen. Ik was waarlijk verbluft.
" Wat gedaan in dergelijke toestand? Ik nam al mijn moed bijeen en
" ging naar de kerkelijke overste. Ik begon mijn gesprek met hem

" mijn dankbaarheid te betuigen omdat hij meermaals mijn overleden
" broer bezocht had en vroeg hem schuchter wat deze laatste al ster-
" vende beschikt had. Hierop antwoordde hij mij dat men niets gevon-
" den had. Verward omwille van de tegenspraak tussen de verklaringen
" van Don Begliati en die van Mgr. nam ik mij voor de eerste hierover
" te ondervragen. Tot overmaat van ongeluk werd deze priester daags
" voor mijn bezoek door een beroerte getroffen en stierf 's anderen-
" daags zonder nog te kunnen spreken. Toen ging ik terug naar Rome.
" Enkele dagen geleden schreef mijn nicht mij dat theoloog Bertagna
" op last van Mgr. de Aartsbisschop, mij de 2 aandelen van 50 L. elk
" naar mij zond. Eén voor mij en één voor de zes neven, kinderen van
" mijn overleden zuster. Ik beken dat ik zeer verwonderd was, hetzij
" over de verzending als over de eigenaardige verdeling; want ik kon
" mij niet overtuigen dat anderen willekeurig het testament in de
" plaats van de overledene kunnen opmaken.

" Zeereerwaarde D. Bosco, omwille van de verdwijning van het
" testament kan ik u de 15.000 L., die mijn eigendom zijn, niet geven
" en bevind mij in de onmogelijkheid u te overhandigen wat mijn broer
" voor het bovengenoemde doel voor u bestemde. Wat mij het meest ver-
" driet doet is het feit dat ik de gevoelens van eerbied en achting
" van mijn broer voor de H. Stoel, die ik van hem erfde en ook al
" met hem deelde, niet kan overmaken, dat ik de gift die voor de H.
" Vader bestemd was niet kan geven en dat ik de pauselijke zegen niet
" zal kunnen ontvangen. Nu u volledig over het voorval ingelicht bent,
" blijft mij dus niets anders dan u de knoop van dit kluwen over te
" reiken opdat u met uw voorzichtigheid dit zou vrijmaken en mijn
" geweten zich kan bevrijden van de last dat ik de laatste wil van
" mijn beminde theoloog niet kon volbrengen.

" Zo het testament niet teruggevonden wordt, kan ik u voorlo-
" pig slechts de helft van hetgeen Mgr. mij liet geworden, geven. De
" andere helft gaat naar de 6 neven en God behoede dat geen van hun
" echtgenoten het tribunaal er bij hale om te eisen wat aan ieder
" zou moeten gegeven worden.

Kort daarna verzond zij het aandeel van 50 lires. Don Bosco ant-
woordde haar uit Lanzo:

" Verdienstelijke mevrouw Eurosia,

"

" Ten gevolge van een dringende brief ben ik inderhaast naar
" de huizen in Ligurië moeten vertrekken en ben daar enkele weken
" gebleven. Op het ogenblik ben ik te Lanzo en geef u rekenschap
" van onze zaken. Ik heb het aandeel van L. 50 ontvangen en bedank
" u hiervoor van harte. Het werd spoedig verkocht en de opbrengst
" gebruikt om de dringendste noden van onze jongens wat te lenigen.
" Wat de rest betreft werden wij zeer gehinderd door de dood van D.
" Begliati. Met hem was alles geregeld. Er is reeds een nieuwe rec-
" tor en ik heb met hem gesproken. Hij verzekerde mij dat hij zich
" goed van alles op de hoogte zou stellen en er daarna een gedetail-
" leerd verslag van zou maken; hij zou het mij zo spoedig mogelijk

" doen geworden. Mevrouw uw nicht zegde mij bij het overhandigen van
" bovengenoemde obbligatie dat zij mij binnenkort ook een som geld
" zou brengen, nl. de opbrengst van een andere obligatie die verkocht
" moest worden om daarna verdeeld te worden. Ook hiervan zal ik u op
" de hoogte houden.

" Wat een verschrikkelijke gebeurtenissen in het convict!
" In enkele maanden tijd werden de sacristieprefect, de econoom en
" de rector naar de eeuwigheid geroepen en we hopen naar het zalig
" leven. Intussen bid ik God dat Hij u, Mevrouw Eurosia en mijnheer
" uw man een duurzame gezondheid en lange gelukkige levensjaren met
" de genade van de volharding in het goede moge geven. Bid ook voor
" mij en met de verzekering van mijn diepe dankbaarheid, noem ik mij
" van Ued.

" de zeer verplichte dienaar
" Lanzo, 8 mei 1873. Gio. Bosco, priester.
" Morgen, 9de, terugkeer naar
" Turijn.

Mevrouw Eurosia bleef aandringen om een oplossing voor deze ver-
warde zaak te vinden en op 25 mei schreef zij aan Mgr. Gastaldi:

" De overleden Don Begliati bevestigde ook enkele dagen vóór
" zijn dood en enige dagen voor ik naar Rome vertrok dat in de
" schuiflade, waarin mijn arme broer theoloog Felice zijn waarden
" opsloot, twee onderscheiden rollen lagen: de ene bevatte 15 goud-
" stukken en de andere 25; de eerste met de woorden 'voor de H. Va-
" der de tweede met de woorden "Mijn gift voor Pius IX" en dat dit
" geld aan Uwe Excellentie was overhandigd.

" Daar ikzelf deze vrome wil van de dierbare overledene, als
" erfgename van zijn bezit en van zijn religieuze gevoelens voor de
" H. Stoel, die ik met hem deel, wil uitvoeren, verzoek ik U. Exc.
" mij zohaast mogelijk per post de twee genoemde pakken te willen
" opzenden, daar ik de belofte gekregen heb door Zijne Heiligheid
" ontvangen te worden.

Drie dagen daarop, de 28ste, antwoordde Theoloog Chiuso:

" Z. Hoogw. Exc. Monseigneur de Aartsbisschop belast mij op
" uw brief van 25 jl. te antwoorden en u te zeggen dat de 25 goud-
" stukken rechtstreeks naar Z.H. werden gezonden door middel van de
" "Unità Cattolica" en in dit blad aangekondigd werden onder N.N.
" uit vrees dat de belastingontvanger successierechten zou geëist
" hebben.

" De andere 15 zullen u door de verzender Piatti met aftrek
" van L. 4,55 voor verzendingskosten, worden overgemaakt. De totale
" som die u gezonden werd, bedraagt dus 14 lires in goud en 15 1/2
" in zilver waarvoor ik u vraag mij een bewijs van ontvangst te wil-
" len zenden.

" Ik sluit hierbij het papier waarin de goudstukken zich be-
" vonden. Hieruit blijkt dat deze goudstukken misschien een depot
" zijn dat aan theoloog Golzio werd toevertrouwd. Dus vandaag of

" morgen zou iemand daar kunnen naar vragen.
" Het is wel waar dat op de keerzijde staat: "H. Vader".

Maar kolonel Munti had alle nummers van de Unità Cattolica die vanaf de dag van het overlijden van zijn schoonbroer verschenen waren, aandachtig doorgenomen en niets gevonden. Op 2 juni schreef hij aan Mgr. Fratejacci waarmee hij intiem bevriend was en die reeds op de hoogte was van de zaak.

" Daar mijn vrouw en ikzelf er aan houden dat de laatste wil
" van mijn beste schoonbroer, theoloog Felice Golzio, ernstig vol-
" bracht wordt, heb ik mij tot het dagblad "Unità Cattolica" gericht
" en vanaf 27 maart, dag van het overlijden van mijn schoonbroer,
" tot einde april, kon ik er niet in terugvinden dat iemand uit
" Turijn 500 lires aan de H. Vader zou gezonden hebben; maar er is
" meer; de gift van mijn schoonbroer bedroeg 25 goudstukken en de
" waarde van een goudstuk beliep 23,50 of beter 23,52 lires; indien
" dus deze goudstukken in bankbiljetten omgewisseld werden, zou de
" gift gestegen zijn tot 587,50 lires en niet slechts 500, tenzij
" de 87,50 lires gebruikt werden voor verzendingskosten, wat buiten-
" sporig zou geweest zijn.

" Indien Mgr. de Aartsbisschop van Turijn zich niet zo licht-
" zinnig in het bezit van het erfdeel had gesteld, dat toch mijn
" echtgenote toekomt en niet naar willekeur beschikt had over de
" waarden die mijn dierbare overledene nagelaten heeft, dan zou men
" een hele reeks onaangenaamheden vermeden hebben, dan zou het geld
" voor Z.H. bestemd in de bestaande geldstukken geschonken geweest
" zijn en had mijn echtgenote samen met een schuldbekentenis van een
" particuliere rente ook nog een lening van 15 lires terug kunnen
" krijgen.

" Doch zoals wij reeds de eer hadden u te zeggen, alles is
" verdwenen, het eigenhandig geschreven testament inbegrepen. Zo u
" het toelaat zouden wij op het gewone uur van de audiëntie u mor-
" gen komen begroeten en u nog eens danken voor uw bekommernis voor
" ons...

Monseigneur Fratejacci "vroeg raad aan de H. Maagd en bad drie Weesgegroeten." Hij begaf zich 's anderendaags bij Z.Em. kard. Antonelli en legde hem tot in de minste bijzonderheid het geval voor, om te weten "wat hij moest doen in het voordeel van de uitmuntende en heilige priester Don Bosco zonder het gerecht erbij te betrekken met groot gevaar van alle commentaar en beledigingen van de pers." Thuis gekomen schreef hij aan mevrouw Eurosia:

" Z. Em. Antonelli heeft alles aandachtig aanhoord en is over-
" tuigd van de rechtvaardige zaak van mevrouw Eurosia en van het be-
" lang zelf van Don Bosco en vooral van de eerbiedwaardige en on-
" schendbare wil van de overleden priester theoloog Felice Golzio;
" hij heeft zich verwaardigd mij met de meeste vriendelijkheid te
" antwoorden in zake dit geschil:

" Zo de mevrouw over wie U me spreekt mij door uw bemiddeling
" een brief wil zenden met een kort informatief feit waaruit blijkt:
" 1. dat de overledene werkelijk wilde dat voor het loskopen van de
" militaire dienst van de clerici van Don Bosco jaarlijks een gecon-

" solideerde som van 1.000 lires moet geschonken worden; 2. dat
" de aandelen van het genoemd bedrag werkelijk in de kamer lagen
" van de overleden theoloog D. Felice, zaliger gedachtenis, op
" het ogenblik van zijn dood; 3. dat op dat ogenblik deze aande-
" len en elke andere zaak zoals papieren, geld enz. in handen van
" de aartsbisschop zijn of bij iemand door hem aangesteld; 4. en
" dat eindelijk de aartsbisschop ondanks verscheidene verzoeken
" weigert de genoemde waarden en papieren of iets anders aan me-
" vrouw Eurosia of aan Don Bosco of aan wie het toekomt te geven;
" dan zal ik gaarne, zegt Z. Em., dat overmaken aan de zaakgela-
" tigde van de H. Stoel bij de nuntius te Turijn met een persoon-
" lijke brief om zich in mijn naam bij de aartsbisschop te pre-
" senteren en hem officieus te verplichten mij over alles reken-
" schap te geven. Ik meen dat dit de kortste, de meest recht-
" streekse en doelmatigste weg is om te bekomen wat men verlangt.
" Het zou mij genoegen doen, voegde Z. Em. er aan toe, dat deze
" mevrouw mij in haar brief zou laten doorschijnen dat zij veel
" eerbied heeft voor de waardigheid van Mgr. de Aartsbisschop en
" dat zij daarom zich niet tot het gerecht had willen wenden;
" maar zij mag niet zeggen dat zij daar absoluut van afziet, zo-
" dat ik in mijn brief op dit laatste de nadruk zou kunnen leggen,
" om alzo te bekomen dat de Aartsbisschop vrijwillig en gewillig
" zijn plicht doet.

De dame stelde een gedetailleerd rapport op. Monseigneur gaf het
aan de kardinaal en heel delicaat zond hij zijn requisitoir aan Mgr. Gas-
taldi..., en op 25 oktober 1873 schreef Mgr. Fratejacci aan Don Bosco:

" Na lang wachten antwoordde de door u goed gekende aarts-
" bisschop punctueel op het "affabre elaborata requisitori" van Z.
" Em. met alle bijzonderheden die het overlijden van de goede the-
" ooloog Golzio voorafgingen, begeleidden en volgden. Nochtans hield
" hij vol: dat alles gedaan werd wat men kon en dat er geen enkel
" testament gevonden werd waaruit men juridisch kon opmaken welke
" de wil van de overledene was; dat hij er daarom voor gezorgd had
" alles bij te houden en te bewaren voor de erfgenamen; dat het
" geld waarover Zijne Eminentie in zijn brief sprak, een duidelijke
" bestemming had gekregen: een pak met 15 goudstukken werd aan me-
" vrouw Eurosia overhandigd daar zijzelf dit aan de H. Vader ver-
" langde te geven; de andere geldsom was reeds in kleine gedeelten,
" zonder de naam te noemen via de "Unità Cattolica" naar de H. Va-
" der gezonden. Daarenboven verzekerde dezelfde prelaat dat de ge-
" consolideerde waarden door zijn zorgen aan de verschillende erf-
" genamen gegeven waren; dat van zijn kant elke plicht met nauwge-
" zetheid en oplettendheid jegens de belanghebbenden vervuld was en
" dat er hem verder niets te zeggen of te doen bleef. Dit was in het
" kort het antwoord van de genoemde prelaat aan kard. Antonelli.
" Nochtans moet ik u niet verzwijgen dat dezelfde prelaat, na zijn
" antwoord "ad rem" aan de kardinaal, eraan toevoegt dat hij zo
" dikwijls vanwege mevrouw Eurosia vorderingen en verklaringen kreeg
" dat het vervelend werd en dat het hem speet dat men ook met die

" zaak de H. Vader en zijne Eminentie last had veroorzaakt. Maar dat
" was niet genoeg. Als slot van zijn brief geeft de prelaat volgende
" mening: "Het is mij niet onbekend, Eminentie, dat ook het hoofd of
" de overste van een vroom instituut te Turijn een plaats in deze
" zaak inneemt en dat hij de verkeerde neigingen aanmoedigt van hen
" die het gezag en de vertegenwoordiging van de aartsbisschop zoeken
" te verontrusten en te beledigen."

" Maar geloof mij, dierbare D. Bosco, dat dit geklaag van de
" prelaat mijzelf en ook de kardinaal noch koud noch warm maakte,
" omdat hij goed van alles op de hoogte is en dat het voor mij stof
" was om een nieuw en concluderend commentaar te leveren op de be-
" oordelingen, de onvoorzichtigheden en de verkeerde stappen van
" Monseigneur, die hem inderdaad compromitteren, in plaats van tot
" zijn eer te strekken.

" De kardinaal was diep teleurgesteld over dit resultaat; want
" groot was zijn verlangen om door zijn zeker gezagvolle bemiddeling
" iets beters te bereiken ten voordele van de goede dame Eurosia en
" ook en nog meer voor uw Oratorio van de H. Franciscus van Sales.
" Maar men is nu op dit punt gekomen dat resoluut door de aartsbis-
" schop volgehouden wordt, dat er geen testament was, "actum est de;
" Sejano" want, zoals de kardinaal opmerkte, het vertrekpunt ont-
" breekt, de as waarrond alle rechten draaien bestaat niet, rechten
" die mevrouw Eurosia met recht opeiste. In een betwiste kwestie
" (een zaak van verdenking zoals deze) had zij haar toevlucht kunnen
" nemen tot de eis van een eed, als het toegelaten was, daar het om
" een persoon ging die verondersteld wordt de waarheid te zeggen,
" hetzij hij iets bevestigt of loochent. Maar na die quasi vertrouwe-
" lijke interpellatie van kard. Antonelli en na de vaste, constante
" en openlijke bevestiging van de prelaat dat er geen testament ge-
" vonden werd, dat er geen testament bestaat en dat daarbij alles wat
" de overledene toebehoorde, gegeven werd aan wie het toekwam, welk
" middel bleef er dan nog over? Hoewel hij overtuigd was van het
" tegengestelde, zei de kardinaal dat men zich gewonnen moest geven,
" alles in vrede moest verdragen en zich aan de wil van God moest
" onderwerpen, die dit zo toegelaten had.

" Ziedaar mijn dierbare Don Bosco, de algemene samenvatting van
" heel deze onbesliste zaak, waarvoor ik tweemaal bij Zijne Em. Ge-
" weest ben, zonder te spreken van de drie samenspraken die ik met
" Zijne Em. had, eer hij naar Turijn schreef. Zijn ongenoegen om de
" mislukking was zeer groot maar werd gemilderd door wat ik zegde
" en mij door Z. Em. werd geantwoord over Don Bosco en zijn stich-
" ting. U moogt er zeker van zijn, dat, als het afhing van zijne
" Eminentie, het geld van de overledene reeds in uw handen zou zijn
" ten bate van uw heilige stichting.

" U kunt er ook zeker van zijn dat de manier van doen van de-
" ze prelaat niet bevalt en op zijn tijd zal hij geoordeeld worden
" zoals het moet. Meer dan ooit moeten wij ons nu onderwerpen aan
" de last van de tijden en de omstandigheden die ons leiden. En
" niets blijft hier beneden duren; alles is vergankelijk en enger
" nog zijn de grenzen van de aanmatiging en de onrechtvaardigheid.
" Hier komt het woord van Virgilius van pas: "Durate et rebus vos-
" met servate secundis..."

Praatjes deden de ronde in verband met deze betwisting en er werd mevrouw Monti voorgesteld haar aanspraak op het betwiste erfdeel te verkopen met de afstand van alle papieren die zij wat dat betreft bezat, de zaak voort te zetten en stof te doen opwaaien via de kranten.

Maar Don Bosco vroeg haar daar van af te zien "daar hij tot elke prijs wilde dat zijn kerkelijke overste geen last zou bezorgd worden."

En mevrouw Monti besloot:

" Ik eerbiedig te zeer de religieuze gevoelens van de god-
" vruchtige priester om niet te doen wat hij verlangt. God alleen
" zal het onaanvechtbare oordeel uitspreken."

Maar de antiklerikalen zwegen niet en het slechte tijdschrift "la Pulce" dat in oktober 1874 ontstaan was, maakte van de zaak van het erfdeel van theoloog Golzio een gedetailleerd verhaal in zijn Nr. van 21 januari 1875. Het was getekend Domenico Pagani, waaraan de redactie deze aantekening toevoegde: "Beste heer Pagani, u bent een kerel, de gegevens zijn kostbaar, blijf ons hapjes sturen en "La Pulce" dankt er u hartelijk om."

En Don Bosco zoals altijd trachtte het lawaai van de pers ten nadele van de aartsbisschop en ook ten koste van veel geld stil te leggen!

4) Altijd kalm en alles voor allen.

Datzelfde jaar had onze beminde Vader andere grote moeilijkheden, maar niemand slaagde erin hem zijn kalmte te doen verliezen noch zijn sereniteit, noch zijn beminnelijkheid, en ook niet zijn bereidheid voor hen met wie hij hartelijk omging en voor allen die zich tot hem wendden.

Het is dus best dat wij bij dat alles even blijven stilstaan terwijl de chronologische volgorde der feiten zoveel mogelijk zal gevolgd worden, bij het weergeven van de ons overgebleven brieven, die hij dagelijks in groten getale schreef. Zij zijn een interessante documentatie over zijn geest, die steeds door het geloof, de hoop en de meest sublieme liefde tot God en tot de naaste geleid was. Men had hem kleine voorwerpen voor een loterij gevraagd. In verband hiermee schreef hij aan mej. Lorenzina Mazè de la Roche, of haar afgevaardigde, in Via Giulio 20-4, te Turijn.

"
" Zeer geachte Lorenzina,
"
" De deken van Garessio samen met theoloog commandeur Randone
" zouden voorwerpen voor een loterij willen kopen. Indien er nog

" van onze vroegere loterij over zijn, zouden zij deze willen kopen.
" Doe zoals u het beste meent, maar help hen zoals u kunt.
" Houd moed; groet Mama en God zegere u allen.
"
" Zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.

Uit Milaan zond mevrouw Eugenia Radice Marietti Fossati hem een gift als dank aan Maria, Hulp der Christenen, voor de genezing van haar dochtertje. Tegelijkertijd deelde zij hem het overlijden van haar schoonvader mee, waarop Don Bosco antwoordde:

" 4 - '73
" Verdienstelijke Mevrouw,
"
" Ik bedank u en mijnheer uw man van harte voor de 200 fr.
" die u voor de kerk van Maria Hulp der Christenen gezonden hebt om
" deze goede Moeder te danken voor de genezing van uw dochter. Ik
" heb volledig vertrouwen dat de gunst zal verleend worden. In ieder
" geval zal ik hiervoor elke dag een speciaal gebed in de mis doen,
" terwijl onze jongens aan het altaar van Maria Hulp hetzelfde zul-
" len doen.
" Helaas! Het verlies van de betreurde schoonvader werd mij
" reeds medegedeeld. Wij hebben onmiddellijk speciale gebeden voor
" zijn zielenrust gedaan. Ik geloof dat wij niets voor zijn redding
" moeten vrezen daar zijn christelijk leven ons een grote waarborg
" hiertoe geeft. Ik bedank u voor uw gelukwensen en bid God dat Hij
" ze verhonderdvoudige voor u en uw familie.
" Indien u de gelegenheid mocht hebben Mevr. Luigia, uw
" schoonzuster, te zien, wees dan zo vriendelijk haar van mijnen-
" twege te groeten.
" Met de meeste dankbaarheid verblijf ik van Ued.
"
" de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester

Diezelfde mevrouw zond hem een gift en hij verzekerde haar dat, indien zij hem met haar liefdadigheid zou blijven helpen, de Heer zijn genaden zou vermeederen.

" Hooggeachte Mevrouw,
"
" Ik heb de 25 fr. die u mij in uw liefdadigheid liet gewor-
" den, ontvangen. Ik bedank u en de H. Maagd zal er voor zorgen u
" met het geld dat nooit in waarde vermindert te betalen.
" Mijnerzijds zal ik niet nalaten te bidden en mijn arme
" jongens voor voor het altaar van Maria te doen bidden, vooral
" voor uw kinderen, opdat God hen tot uw troost moge bewaren en dat
" zij goede christenen van de burgerlijke maatschappij, die in deze
" tijden zo ontaard is, mogen zijn.

" Blijf ons met uw liefdadigheid helpen en wij zullen voor u
" u niet alleen blijven bidden, doch nog meer bidden, terwijl God
" van uit de hemel zijn genaden zal vermeerderen.

" God geve u en uw familie alle goed; bid voor mij die in
" dankbaarheid in J.C. ben

" uw nederige dienaar,
" Turijn, 14 april '73. Gio. Bosco, priester.

Kort daarna werd een van haar kinderen ziek en Don Bosco verzekerde haar dat God voor zijn genezing zou zorgen.

" 5 mei 1873.

" Hooggeachte Mevrouw,

" Wij zijn onmiddellijk met een triduüm van speciale gebeden aan het altaar van Maria, hulp, voor uw kindje begonnen.

" Laat ons hopen dat God ons de gevraagde genade geve; meer nog!

" Ik hoop dat dit intussen reeds gebeurd is.

" Ik ben laat met mijn antwoord omdat ik afwezig was; maar de gebeden begonnen onmiddellijk na de ontvangst van het bericht.

" God zegene u, uw man en heel de familie. Bid voor mijn arme ziel, terwijl ik mij noem van Ued.

" de nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.

In juni werd haar dochttertje ziek en D. Bosco besloot dat men gedurende negen dagen de zegen zou geven en voor haar bidden.

" Turijn, 5 juni 1873

" Verdienstelijke Mevrouw Radice,

" Het spijt mij dat uw dochttertje tamelijk ziek is. Veront- rust u echter niet, heb slechts geloof in de macht van Maria.

" Wij beginnen vanavond een noveen aan het altaar van Maria Hulp.

" Elke avond zullen wij het lof doen met speciale gebeden. God ze-

" gene u en de hele familie. Bid ook voor mijn arme ziel en geloof mij in J.C.

" uw nederige dienaar
" G. Bosco, priester.

" P.S. Wees zo vriendelijk Mevr. L. Vittadini voor mij te groeten indien u de gelegenheid ertoe hebt.

Een vrome en vurige Romeinse dame, Mathilde Sigismondi, echtgenote van Alessandro, hofmeester en beheerder van het huis van de edele oblaten van Torre de'Specchi en bijgevolg in intieme betrekking met Moeder Galeffi, presidente van de edele Oblaten - die hem drie en een halve maand in zijn huis als gast had toe hij in 1874 te Rome was - had adembenemende

hartkloppingen en had zich in zijn gebeden aanbevolen. Don Bosco had haar gezegd elke dag tot Pasen driemaal het "Onze Vader" en driemaal "Wees gegroet Koningin"... te bidden, wat hij gewoon was aan hen die gunsten van Maria, Hulp der Christenen verlangen, aan te bevelen. De dame deed zo en de 13de april schreef zij hem dat zij zich beter voelde, maar dat zij nog niet geheel bevrijd was van de hartkloppingen die ze kreeg tengevolge van onbeduidende dingen en dat zij er slechts van bevrijd was geweest op het feest van St.-Jozef, zoals Don Bosco het voorspeld had. Don Bosco antwoordde haar:

" Turijn, 16 april '73.
" Hooggeachte Mevrouw,
" God wil ons zekere genaden toestaan wanneer zij de vrucht
" van voortdurende gebeden zijn geworden. Ik geloof dat wij in dit
" geval zijn.
" Wij zullen dus blijven bidden zoals u, maar met geloof en
" wij zullen de gewenste gunst verkrijgen.
" Wanneer het goed weer is, kunt u dagelijks een korte voet-
" wandeling maken; ik zie hierin niets nadeligs.
" Wil aan moeder presidente zeggen dat zij de ongebruikte lo-
" terijbiljetten kan terugzenden, daar de trekking nog enkele dagen
" is uitgesteld. Groet haar ten eerste voor mij.
" God zegene u, mijnheer uw man; dat Hij u beiden alle goed
" moge geven. Geloof mij in Christus,
" uw zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Een maand later zond deze vrome dame een gift voor de bekomen voortdurende beterschap en in zijn dankwoord vroeg hij haar aan moeder Overste van de edele oblaten te zeggen dat ze kon gerust zijn en dat hun huis het lot van zovele andere religieuze huizen, die de ene na de andere in beslag genomen werden, niet zou ondergaan.

" Turijn, 22.5.1873.
" Hooggeachte Mevrouw,
" Ik heb uw brief en Fr. 50 voor onze arme jongens ontvangen.
" Ik bedank u van harte en verheug mij over uw beterschap. Houd
" moed, geloof en blijf bidden zoals wij dat doen.
" Indien het u niet te veel stoort, wil dan aan Moeder Presi-
" dente zeggen, dat zij verheugd weze en niets vreze. De duivel wil
" haar een stamp geven, maar O.-L.-Vrouw zal hem met een slag van
" haar roede neerslaan. Wij zullen haar hiervoor bidden.
" Vele groeten aan mijnheer uw man. God zegene u beiden en
" behoude u in goede gezondheid en in zijn genade. Bid ook voor
" mijn arme ziel en wees zeker van mijn dankbaarheid.
" Uw nederige dienaar
" G. Bosco, priester

Hij was steeds in hartelijke relatie met Mgr. de Gaudenzi, bisschop van Vigevano en hield hem op de hoogte van al zijn moeilijkheden; ook liet hij niet na hem nieuws te geven over een neefje, leerling in het college te Lanzo.

" Zeereerwaarde en dierbare Monseigneur,
"
" Ik had het vurige verlangen P. Belasio naar Vigevano te
" begeleiden; maar een dringende zaak riep mij naar Ligurië en
" zelfs bij mijn terugkeer kon ik niet naar ginder komen. Toch heb
" ik het genoeg en de nood u over vele dingen te spreken. Op een
" of andere manier hoop ik binnenkort te komen "si Dominus dederit".
" Het antwoord van de minister duidt aan hoeveel de beloften
" van de mensen waard zijn. Ik ben te Lanzo en heb uw neef gezien
" en gesproken. Zijn gezondheid is opperbest. De oversten hopen de
" verlangde vrucht te plukken; nl. er een goede christen van te ma-
" ken. Zend hem een bijzondere zegen.
" Ik heb uw gebeden dringend nodig. Met diepe eerbied en
" dank verblijf ik van U, Hoogeerw. en dierbare,
" de nederige dienaar en vriend
" 9.5.'73 Bosco Giovanni, priester.

In Ligurië wachtten hem ernstige zaken. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om er verscheidene huizen te bezoeken. Terug te Turijn wachtten hem nieuwe autoritaire verklaringen van de aartsbisschop en hij trok zich voor 3 dagen retraite te Borgo S. Martino terug. Hij kwam voor de noveen en de plechtigheid van Maria hulp der Christenen terug naar het Oratorio vanwaar hij het programma ook onder vorm van circulaire verzond. (1) Deze feestelijkheden gaven hem tevens gelegenheid zijn dankbaarheid jegens de weldoeners uit te drukken:

Aan gravin Uguccioni schreef hij:

" Turijn, 18.5.1873.
" Mijn goede Mama,
"
" Ik weet niet of wij dit jaar het genoeg zullen hebben
" onze ze goede mama onder ons te hebben. In ieder geval worden
" tijdens de noveen speciale gebeden voor u gedaan, voor de heer
" Tommaso en heel de familie, vooral voor de zieke. Ik heb verno-
" men dat haar beterschap aanhoudt en dank God hiervoor.
" Ingeval u op bezoek komt, zult u mij wel vooraf een
" woordje willen schrijven. Heel onze talrijke familie van 6.600
" jongens wenst u alle hemelse zegen en ik, de U meest verplichte,
" van allen zegen u van harte. Intussen beveel ik mijn arme ziel
" aan in uw gebeden en verblijf met de meeste dankbaarheid, van
" Ued.
" de zeer verplichte losbol
" Gio. Bosco, priester.

(1) Cfr. Bijvoegsel N. 1.

Gewoonlijk vroeg hij in die dagen verschillende edele families op het middagmaal en als slot hiervan bood hij hun de eerste aardbeien van Borgo S. Martino aan.

Aan graaf Francesco Viancino van Viancino zond hij deze uitnodiging:

" Dierbare heer Graaf,
"
" Morgen komen enkele van uw vrienden naar het Oratorio om
" de aardbeien van Borgo S. Martino te eten. De familie Fassati,
" Gravin Callori prioeres, graaf Corsi en Baron Bianco zullen disge-
" noten zijn.
" Het is een gemeenschappelijke wens dat u en mevrouw uw echt-
" genote hieraan zouden deelnemen. Wat denkt u hiervan, heer Graaf?
" Dat zou om 12.30u. plaats hebben. U moet niet verlegen zijn,
" noch wat de plaats noch wat de andere aanwezigen betreft.
" Ik hoop dat u ter ere van Maria zult aanvaarden. Intussen
" bid ik God dat Hij u beiden alle goed moge geven terwijl ik de eer
" heb mij dankbaar te noemen,
" Van u, dierbaren, de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.
" Oratorio, 21 mei 1873.

De 24ste ontving hij andere weldoeners om zijn dankbaarheid te be-
tuigen en in hen de vlam van de liefdadigheid levendig te houden. Het
feest slaagde bijzonder goed. Pater Secondo Franco, Jezuïet, zou de pre-
ken van de noveen onder vorm van geestelijke oefening houden, zoals het
gebeurt bij gelegenheid van missies om een groter geestelijk voordeel te
bekomen, zegde de "Unità Cattolica".

De 24ste voerde men tevens de plechtige muziekmis van De-Vecchi
uit. Na de vespers volgde het "Sancta Maria" van Don Cagliero in drie
stemmen en het "Tu es Petrus" dat in 1864 te Rome werd uitgevoerd. De
25ste, zondag, herhaalde men de plechtige diensten bij gelegenheid van
de 700ste verjaardag van de dood van Gregorius VII. Hiervoor hield men
een triduüm tot voorbereiding van de bedevaart naar het heiligdom te
Oropa, waaraan meer dan 8.000 personen deelnamen. Om het feest op te
vrolijken hield men van 23 tot 25 mei een soort kleine kermis op de
speelplaats van het Oratorio ten voordele van de kerk en het instituut.
Maar de 24ste gebeurde er een zonderling feit dat later door Don Bosco
zelf in de "Letture Cattoliche" gepubliceerd werd, (1) enkel met het doel
Maria te verheerlijken en zelf in de schaduw te blijven. Op 24 mei 1873,
feest van Maria, Hulp der Christenen, kwam een jonge officier bij de di-
recteur van het Oratorio en vertelde snikkend en met betraand gezicht
dat zijn vrouw thuis op sterven lag ten gevolge van een lange, pijnlijke
ziekte en bezwoer hem alles te doen wat hij kon om de genezing van zijn
vrouw van God te bekomen.
De directeur troostte en sterkte hem, maakte gebruik van de goede gestel-
tenis waarin de officier zich op dat ogenblik bevond en overtuigde hem

(1) Cfr. de aflevering "Maria, Hulp der Christenen, met een verhaal van enkele gunsten",
blz. 167.

neer te knielen en enkele gebeden te zeggen tot Maria, Hulp der Christenen voor de gezondheid van de stervende. Hierna zond hij hem weg. Nauwelijks één uur later kwam de officier haastig teruggelopen één en al blijdschap. Men deed hem opmerken dat de directeur niet te spreken was en dat zijn tijd helemaal ingenomen was door weldoeners bij gelegenheid van de plechtigheid.

- Zeg hem mijn naam en dat ik hem absoluut een woordje moet zeggen. De directeur vernam het aandringen van de officier en ging naar hem toe. Jubelend en stralend van vreugde vertelde de officier, toen hij Don Bosco zag:

- Van hier ben ik naar huis gelopen. O wonder! Mijn vrouw die ik stervend te bed had achtergelaten, had nergens geen pijn meer en kwam mij bij mijn terugkeer tegemoet. Zij voelde zich nog zwak, ja, maar volledig genezen.

Al pratende haalde hij een kostbare gouden armband te voorschijn: "Dit is het huwelijksge Geschenk dat ik destijds aan mijn vrouw gaf; beiden geven wij het nu van harte aan Maria, Hulp der Christenen door wie wij deze onverhoopte genezing verkregen."

Enkele minuten later ging de directeur terug naar zijn weldoeners en liet hen de armband zien en zegde: "Dit is een teken van dankbaarheid voor een gunst die vandaag zelf verkregen werd door de bemiddeling van Maria, Hulp der Christenen, waarvan wij het feest vieren!"

Die dag begon de Heer hem bijzondere tekens te geven voor het welzijn van de Kerk en de naties. Dit gebeurde de 24ste juni zoals blijkt uit een verklaring die hij onder de titel "24 mei 1873 - 24 juni 1873" deed en uit een brief aan de keizer van Oostenrijk.(1)

De economische toestand bleef zeer zorgwekkend. "Onze arme financiees zijn volledig uitgeput" schreef hij aan moeder Galeffi, presidente van de oblaten van Torre de'Specchi. Tevens bracht hij haar rapport uit over 2 priesters van Genua. Een ervan was edelmoedig en liet aan de salesianen zijn erfenis. De andere had een eigenaardig karakter, een echte "vulkaan" maar slaagde er ten slotte in om zich hierdoor niet te laten overmeesteren.

"
" Turijn, 2 juni 1873
" Zeereerwaarde Moeder,
"
" Ik heb de 600 fr. per post ontvangen. Deze bereikten mij
" op een zeer geschikt ogenblik, daar onze arme financiees volledig
" opgebruikt waren. Dat alles moge dienen tot meerdere glorie van
" God, tot het materieel voordeel van onze arme jongens en het
" geestelijke voordeel van de oblaten van Torre de'Specchi!

(1) Zie hoofdstuk I, 5, Een bijzondere gunst, nr. 8-9 (III).

" Wat de brieven van Ricchini uit Genua betreft, heb ik onmid-
" delliijk een brief hieromtrent verzonden. Hij had echter uw brief
" reeds aan een van onze priesters laten zien, die de belangrijkheid
" er niet van begreep en spoedig de naam van de schrijver vergat.
" Dit heeft echter geen gevolgen. Men moet onderscheid maken tussen
" 2 priesters Ricchini: Angelo, zeer voorbeeldig en Paolo een echte
" "vulkaan". Toen ik te Rome was heb ik mij in deze zaak gemengd en
" alles leek in orde; maar een brief van Paolo waarop geen antwoord
" kwam van Mevr. Rosa Gattorno sloeg alles in duigen. Nu ligt alles
" op het tribunaal en wel met de schandalen die ik juist wilde ver-
" mijden.

" Houd u buiten alles en antwoord aan niemand, hoewel u toch
" eerst de brieven die hierover toekomen zou kunnen lezen en dan
" verbranden. In deze tijden moet de overste van een instituut goed
" weten wat er gezegd en gedaan wordt te onzen opzichte of beter
" al wat ons zou kunnen aangaan.

" Alle goed voor u, Mevrouw Moeder; hetzelfde voor uw familie
" en Mevr. Beppina. Ik beveel mij in de gebeden van u allen aan en
" noem mij in J.C.

uw zeer verplichte dienaar
G. Bosco, priester.

Beppina, nichtje van de H. Vader, woonde bij de edele Oblaten, en datzelfde jaar werd door haar, door markiezin Villarios en door Moeder Galeffi op 24 juni een telegrafische wissel naar het Oratorio gezonden als hulp voor het werk; en Don Bosco dankte de presidente, raadde aan zulke zendingen per aangetekende brief te doen; tevens gaf hij haar en ook haar dochters de raad een medaille van Maria, Hulp der Christenen, aan de hals te dragen en elke dag een "Salve Regina" te bidden en verze-kerde haar dat niemand door de cholera zou getroffen worden die toen op verscheidene plaatsen woedde; hij herhaalde ook dat ze gerust konden zijn aangaande de toekomst van hun religieus instituut dat niet afge-schaft zou worden.

Turijn, 29.6.'75

Verdienstelijke Mevrouw de Presidente,

" Ik weet niet of Mevr. Amalia Graziani te Rome is of niet.
" U kunt dat weten en ingeval zij afwezig moest zijn, schrijf dan
" haar adres op deze brief die zij verwacht.

" De dagbladen spreken over cholera te Rome. Maak u niet
" ongerust. Hang een medaille om de hals van uw dochters: medaille
" van Maria, Hulp der Christenen. Laat ze daarna elke dag het
" "Salve Regina" bidden tot het gevaar geweken is en zeg aan uw
" dochters dat zij geen slachtoffer zullen worden, zo zij op Maria
" hopen.

" Ik heb uw telegram ontvangen dat tevens vanwege markiezin
" Villarios en Beppina kwam. Het werd met handgeklap en muziek
" ontvangen en ik bedank u allen voor dit fijne gebaar.

" Wanneer u ons geld wil zenden, is het misschien beter dat
" per aangetekende brief te doen. De heer Sigismondi kan ons hier-
" bij helpen, daar hij hiervan goed op de hoogte is. Op deze manier

" weegt niemand iets van onze zaken af. Ik hoop dat Torre de'Specchi
" ook nu rustig is, maar zo er iets moest gebeuren, maak u niet on-
" gerust. Het betreft hier een zet van de duivel, maar dat zal u
" geen kwaad doen.

" Zo u mij moest schrijven, dan zou u mij plezier doen mij
" nieuws te geven over markiezin Villarios, Rosa Mercurelli en mevr.
" Maria Zaveria en heel uw huis.

" God zegene u allen, bid voor mij die dankbaar ben

"

"

uw nederige dienaar

"

Gio. Bosco, priester.

"

" P.S. Men zegde mij dat juffrouw Beppina tot elke prijs een heili-
" ge wil worden, is dat waar?

Op de vooravond van S. Giovanni vernam hij dat Gravin Callori ziek was en zond haar een prentje van het Kind Jezus en zegde haar dat de jongens 's anderendaags voor haar de communie zouden opdragen en dat hij haar zou gaan bezoeken.

"

Turijn, 23 juni 1873.

"

Mijn goede Mama,

"

" Don Durando zegde mij dat mijn goede Mama ziek is, wat
" mij ten zeerste spijt. Ik zend u het Kindje Jezus met zijn
" H. zegen en morgen zullen al onze jongens voor u te communie
" gaan.

"

" Indien u woensdag nog thuis bent, zal ik u een bezoek
" brengen. Zo u vroeger moest vertrekken, zult u mij dat willen
" meedelen; dan kom ik morgen in de loop van de dag.

"

" God zegene u en uw gezin, mijn goede Mama en wees
" zeker van mijn dankbaarheid.

"

Van Ued.

"

de nederige stoute zoon

"

G. Bosco, priester.

Wij hebben geen bijzonderheden over het feest van S. Giovanni. Er blijven ons slechts enkele gedichten die voorgedragen werden. Een hiervan werd door een jongen van het Oratorio opgesteld:

Luister, goede Vader, ook ik had mij verplicht u vandaag
te lezen een mooi gedicht
om het u te zeggen liep ik als de wind
toen het lot mij verraadde; mij beledigde; naar hier
komend verliet het mijn geheugen... Wat ik nog onthield
is: dat ik u bemin.

Er bleef ons ook nog een hymne gepubliceerd voor zijn feestdag, maar zonder jaartal. Misschien is het van 1873; we geven het in bijvoegsel.(1)

(1) Zie Bijvoegsel n° II.

Er kwam ons ook niets in handen over de verklaring die hij het jaar te voren gedaan had in betrekking met de gebeurtenissen in de Kerk: "Dit jaar (1872-73) zullen wij een traan en een glimlach hebben"; maar we kunnen aannemen dat hij zinspeelde op de afschaffing van de religieuze huizen in de provincie Rome, bekrachtigd door Koninklijk decreet, getekend te Turijn op 19 juni 1873; en op de hoop van de goede uitslag in de onderhandelingen ten voordele van de bisschoppelijke temporalien; ofwel op de ziekelijke H. Vader, die dank zij de gebeden van de gelovigen volledig genas.

Tenslotte is er nog een gedicht van Don Lemoyne, onuitgegeven en zonder datum. Het eindigt als volgt:

Zekere dag zegdet gij dat een bittere traan
en blijde glimlach ons door de Heer wordt gegeven; uw
droevig geweest daalde in mijn hart
maar zo hij kwam, de dag van vreugde, welke zou het zijn?

Het naamfeest van mijn dierbare Vader
weze de jubeldag die God beloofde.
Tranen verzwinden; volbreng gij dan, goede Jezus de wens
van een zoon.

Pater Oreglia van de Jezuiten kende de nood van Don Bosco en om hem te helpen, gaf hij hem twee legaten vanwege graaf Cesare Arnaud di S. Salvatore en de gravin, zijn moeder. De waarde ervan bedroeg 900 lire met de verplichting 400 missen te lezen. Hiervoor had de pater de toelating van zijn oversten.

Ook het college van Borgo S. Martino baarde hem dat jaar heel wat zorgen in verband met de onderwijsverhouding en de aankoop van het gebouw. Op 3 juni schreef hij dan ook aan graaf Aug. Gazelli:

" Dierbare Heer Graaf,

"

" Ik zend u hierbij een pro memorie over de vergissing ont-
" staan bij de aankoop van het gebouw van de heer markies Scarampi
" te Borgo S. Martino. Bij de voorwaarden spreekt men over een aan-
" koop in zijn "geheel" en niet volgens schatting en meting. Tijdens
" de onderhandelingen die de notariële akte voorafgingen, vergezel-
" den of volgden, werd er steeds gerekend dat de gewelven van bak-
" steen waren en niet een gewoon plafond. Als vergissing geen debet
" maakt, dan mag men nu zeggen dat vergissing geen krediet verwekt.

" Zonder schuld en zonder weten van de partijen werd er iets
" verkocht en gekocht dat in werkelijkheid niet bestaat. Uit een
" niet bestaand feit kan men geen vaste verplichting afleiden; ver-
" plichting die er in bestaat dat ik gewelven die niet bestaan, zou
" moeten betalen.

" Het ligt niet in mijn bedoeling hieromtrent enige moeilijk-
" heid te maken of te bevorderen. Via graaf Gazelli, aanvaardde de
" koper het oordeel dat u en de markies, of liever Ridder Clemente
" van Villanova zouden uitspreken, en ik aanvaard zonder meer dat
" oordeel en

" keur dit op voorhand goed, wat het ook zijn moge. Ik hoop dat men
" anderzijds hetzelfde zal doen, aangezien wij samen hiermee akkoord
" gingen.

" Ik wil echter slechts doen opmerken dat dit contract werke-
" lijk voordelig was voor de verkoper; en daar het huis waarvan
" sprake, een werk is dat van de liefdadigheid leeft, hoop ik toege-
" vendheid bij de verkopende partij te vinden.

" Intussen voegt u dit bij de vele andere goede werken die u
" doet; en ik zal God bidden dat Hij u de verdiende beloning in het
" vaderland van de zaligen voorbereidt. Natuurlijk wordt met "u" ook
" mevr. de gravin, uw echtgenote bedoeld.

" Ik zou willen vragen dat u naar het geschikte oogenblik om
" met Ridder Clemente te spreken, zou willen uitzien. Zo er van mij-
" nentwege iets nodig is, dan moet u dat maar meedelen.

" Ik beveel mij aan de liefdadigheid van uw heilige gebeden
" aan en verblijf met de meeste dankbaarheid,

" Van U, dierbare,

de zeer verplichte dienaar
Gio. Bosco, priester.

" 3 juni 1873

" P.S. Hierbij 2 brieven in verband met het transport van de meubi-
" lering van het gebouw. De vergissing ontstond uit het feit
" dat de inventaris werd opgemaakt nà de verkoop en dit alleen
" door de verkoper. Het materiaal werd vervoerd zonder dat de
" koper hier tussenkwam; zowel de inventaris als het transport
" moesten in tegenwoordigheid van de beide partijen gebeuren.
" Dit alles wordt geheel aan het goede oordeel van Ridder Cle-
" mente van Villanova overgelaten.

De graaf zond hem de schatting terug en deelde mee dat Markies van Villanova bereid was een offerte (voorstel) te doen, na afbetaling op termijn uitsluitend "bij wijze van welwillendheid" en absoluut niet "bij wijze van schadeloosstelling" en voegde er nog klaar en duidelijk aan toe dat de voorgestelde overeenkomst op basis van betaling van de kosten voor de vernieling van de gewelven en voor de bouw van nieuwe, volgens hem onmogelijk bleek.

Om de moeilijkheden met de schooloverheden op te lossen, had Don Bosco met de inspecteur Rho, zijn vriend, gesproken. Deze verzekerde hem dat er van zijnentwege geen moeilijkheden zouden zijn.

Don Bosco verwittigde dus de directeur:

" Dierbare D. Bonetti,

"

" Ik heb met Rho, inspecteur van Alessandria gesproken en
" wij zijn in de beste verstandhouding uiteengegaan. Om discussies
" te vermijden heb ik erin toegestemd de aanvraag van Albano niet
" goed te keuren. Hij gaf mij de relatieve documenten. Ik zal na-
" gaan hoe men dit kan oplossen.

" Hij verzekerde mij dat zolang hij er is, wij geen moeilijk-
" heden zullen hebben. Hij sprak over een mogelijk bezoek om na te

" gaan of de bedden niet te dicht staan; dit zei hij mij in ver-
" trouwen, hoewel de schoolraad nog geen enkel voorstel heeft gedaan.
" Hij deed mij opmerken dat er een bezoek werd vastgesteld voor het colle-
" ge van Acqui ter oorzake van de immoraliteit onder de leerlingen
" gen. Zorg ervoor, zegde hij mij nog, dat de leerlingen uit hun
" eigen bed met hun handen niet aan de andere bedden kunnen raken.
" Hij voegde hierbij dat hij met mensen zonder religieuze
" principiepen te doen heeft en dat het hem veel plezier zou doen hen
" in het ongelijk te kunnen stellen.
" Over de andere zaken zullen wij elkaar nog wel spreken.
" Ik hoop dat je alles wat ik publiek aanbevolen heb, in
" praktijk hebt gesteld; vooral het volledige vertrouwen van de tucht
" aan de prefect.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
" "
" je zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.
" "
" Alessandria, 19.6.1873

Burgemeester Zavattaro deelde hem mee dat Markies Fernando Scarampi van Villanova de bedoeling had ook de laan die van het eigendom van het college onmiddellijk naar het station leidt, te verkopen; en via Don Bonetti antwoordde Don Bosco hem dat indien de gemeente deze laan wilde kopen, zij dat gerust kon doen.

De economische toestand bleef ernstig en de uitgaven waren groot. Op 15 juli betaalde hij aan Carlo Buzzetti wat er nog schuldig was van de 84.000 lires voor de gebouwen van de vakschool in de via Cottolengo, de verlenging van het koor en de bouw van de sacristie van de kerk van Maria, Hulp der Christenen, de ringmuur van het Oratorio S. Luigi, en van de tuin achter het Oratorio van de H. Franciscus van Sales. Zo vlug mogelijk moest hij nog 1.500 lires betalen voor de aankoop van het huis Coriasco. Op alle manieren moest hij hulp zoeken. Ridder Carlo Fava, gemeentesecretaris, vroeg hem om een speciale zegen voor hem van de paus te bekomen. Don Bosco zond de bede op 12 juli aan kard. Antonelli; onmiddellijk antwoordde hij dat zijne Heiligheid "ontroerd door het geloof van de aanvrager" "aan hem en op bijzondere wijze aan zijn echtgenote Annetta de apostolische zegen schonk."

Op 16 juli schreef hij aan de ridder:

" Hooggeachte Heer Ridder,
" "
" Ik haast mij u de brief die ik zopas uit Rome ontving, toe
" te zenden. Het doet mij veel genoegen dat kard. Antonelli zich met
" zoveel bereidwilligheid en onmiddellijk voor deze zaak inzette. God
" geve alle goed aan u, aan Mevrouw uw echtgenote en overlade u bei-
" den met hemelse zegen en wees zeker van mijn diepe dankbaarheid.
" Van Ued.
" "
" de nederige dienaar
" Turijn, 16 juli 1873. Gio. Bosco, priester.

Agostini Anzini, leerling van het Oratorio was in die dagen te Lanzo waar hij lid van de sociëteit wilde worden. Hij twijfelde echter een weinig omwille van zijn gezondheid en deelde zijn onrust aan Don Bosco mee die hem de volgende vaderlijke aanmoediging zond:

" Dierbare Anzini,
"
" Wees gerust. Wanneer wij elkaar spreken, zullen wij alles
" zo in orde brengen dat het voor het tijdelijke en het eeuwige goed is.
" Vreugde, gebed en communie zijn onze steun. God zegene je en
" bid voor mij die in J.C. is
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.
" Turijn, 20.7.1873.

Lorenzina Mazè de la Roche had hem gevraagd waar zij enkele dagen zou kunnen rusten; hij had haar het hotel Londen te Alassio aangera- den. Daar zij het daar niet al te best vond, schreef zij aan Don Bosco en deze antwoordde met deze vriendelijke woorden:

" Mevrouw Lorenzina,
"
" Ik meende u naar een paradijs te zenden en in plaats daar-
" van hebt u een vagevuur gevonden. Dat was nodig om ons te verze-
" keren dat het nutteloos is rozen op aarde te zoeken. Er zijn er
" enkele, maar met zoveel doornen dat het beter is ze niet te zoe-
" ken. God zal echter alles met goede munt betalen. Ook nu nog is
" het mij niet mogelijk naar Alassio te gaan, want de ziekte van
" het voorbije jaar laat mij geen rust, dag noch nacht. Alles gaat voorbij.
" Indien u de brief wil schrijven, dan zou het goed zijn...
" Ik heb Mama een keer gezien. Haar toestand was goed, met uitzon-
" lering van haar gewone ongemakken. Gravin Corsi was hier en sprak
" veel over U en liet mij U groeten. Nu is zij in haar buitenver-
" blijf te Torre di Bairo. Ga Don Cerruti eens bezoeken en zeg hem
" dat ik minstens voor het einde van het schooljaar hoop hem een
" bezoek te brengen. Als u geld nodig hebt, vraag het dan aan hem,
" hij heeft er, want de gemeente heeft hem een grote som gegeven.
" Groet de mevrouw die God u als engelbewaarder uitkoos.
" God zegene u beiden en bid ook voor mij die in J.C. ben,
" uw nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.
" Turijn, 22.7.1873

Don Cerruti had van het gemeentebestuur een som ontvangen die sinds lang vervallen was. De puntjes in de brief duiden op een tekst die doorstreept en onleesbaar gemaakt was; volgens het zeggen van de juffrouw hield hij een bijzonderheid in, die niet eervol was voor Mgr. Gastaldi, haar oom. Waarschijnlijk ging het over iets waarvan Mgr. zei dat dit over hem gezegd was, zoals wij dit verder zullen zien.

Gezien de ellendige toestand in de familie van een jongen uit het Oratorio, stond Don Bosco hem toe rechtstreeks op de liefdadigheid van de H. Vader een beroep te doen; de paus belastte kard. Berardi ermee inlichtingen in te winnen en zond de jongen daarna 200 lires. Don Bosco zond een verslag ervan aan de "Unità Cattolica" die het op 26 juli publiceerde.

" Nieuw en aandoenlijk voorbeeld van liefdadigheid van onze H. Vader
" Pius IX.

"

" Het schijnt ongelooflijk dat één mens alleen zich kan bezig hou-
" den met zoveel zaken, zoveel landen en zoveel toestanden van per-
" sonen. De dagelijkse feiten zijn er een klaar bewijs van en iets wat
" onlangs gebeurd is, bevestigt het.

" Onder de jongens van het huis Oratorio H. Franciscus van Sales was er een
" leerling (Avalle Giuseppe) waarvan de familie in grote ellende ver-
" keerde; hierdoor ontroerd besloot de jongen over de droevige toe-
" stand van zijn familie aan de H. Vader te schrijven. Hij zei dat
" hij zelf van de ene kant zeer gelukkig was, omdat hij in een colle-
" ge was, waar men hem niet alleen alles gaf wat nodig was, maar
" waar hij ook een zeer goede opvoeding ontving en goede studies kon
" doen. Doch hij voegde eraan toe dat hij zeer bedroefd was over de
" toestand van zijn ouders en van een broertje van negen jaar; en
" dat zij in een heel andere toestand verkeerden, daar zij geen mid-
" delen van bestaan hadden.

" De brief komt rechtstreeks via de post in handen van de H. Vader,
" die bij het lezen onder de indruk komt van dit eenvoudige maar
" medelijdenswaardig schrijven. Hij wilde nochtans ook voorzichtig
" zijn en belast Kardinaal Berardi te schrijven en het nodige on-
" derzoek in te stellen over de echtheid van het feit. Alles werd
" waar bevonden en de liefdadige opperherder stuurde onmiddellijk de
" som van 200 lires. Daarmee kon men definitief voorzien in de opvoeding van
" het arme kind dat opgenomen werd in het wonderbare werk van Cot-
" tolengo. Aldus telt de stad Turijn een familie meer die geniet van
" de goedheid en de onuitputtelijke liefdadigheid van Pius IX; hij
" toont welk gebruik hij maakt van de St.-Pieterspenning en leert aan alle
" mensen van de wereld hoe nuttig men zijn geld kan uitgeven vooral
" al ten voordele van de ongelukkigen.

Daags daarna werd aan theoloog G. Margotti een prachtig album
gegeven met op elk blad het volgend gouden opschrift:

"Aan theoloog Giacomo Margotti, bij gelegenheid van het 25ste jaar dat hij
zich inzette om de belangen van God in het journalisme te verdedigen."
Hieronder volgen de handtekeningen van vele voorname Italiaanse en vreemde
personaliteiten die hem enigszins aanmoedigden om na 25 jaar journalis-
tische strijd altijd dezelfde weg te gaan. Bij het openslaan van het album
was theoloog Margotti werkelijk ontroerd door de woorden van de H. Vader:
- "Hij heeft geen aangename dingen, maar ware dingen gezegd en dat niet
om sprookjes te schrijven maar om de waarheid te bewijzen. Velen leidde
hij op de weg van de rechtvaardigheid. God zegene en bescherm hem.
Pius PP. IX".(1)

(1) Locutus est non placentia, sed vera, non ad fabulas exponendas, sed ad veritatem con-
firmandam, et erudivit multos in semitis justitiae. Deus benedicat illum et protegat.
Pius PP. IX.

Toen volgde nog een Latijnse zinspreuk van kardinaal Berardi en de hartelijkste en meest lovende woorden van aartsbisschoppen en bisschoppen, van Mauro Ricci, pater Secchi, van Ondes Reggio, Taccone Gallucci en P. Pucirillo, directeur van de "Civiltà Cattolica", van markies di Baviera, directeur van de "Osservatore Romano" en van vele beroemde personen en waardevolle journalisten.

Ook Don Bosco nam hieraan deel en schreef de volgende woorden:

" Lof aan de verdienste.
"
" Voor de banden van vriendschap die mij sinds meerdere lus-
" tra met theoloog Giacomo Margotti binden;
" Als hulde voor de standvastige, katholieke principes die hij zo
" ijverig verdedigde.
" In vereniging met zoveel vrome, geleerde en beroemde personen die
" hem toejuichen.
" Tot teken van nederige maar diepe en onuitwisbare dankbaarheid voor de
" weldaden, die hij aan mij, aan de door de goddelijke Voorzienig-
" heid aan mij toevertrouwde huizen en aan de jongens daar onder-
" gebracht, bewezen heeft.
" Ik wens aan de beroemde en sterke Margotti lange en gelukkige levens-
" jaren en de beloning van de getrouwheid in het zalige en eeuwi-
" ge leven.
"
" Gio. Bosco, priester.

Op 26 juli zond Mgr. Vitelleschi de nieuwe "Opmerkingen" over het laatste exemplaar van de constituties, voorgelegd aan de H. Vader in de maand maart, maar de aartsbisschop van Turijn stak verder stokken in de wielen. Don Bosco die altijd met bezigheden overladen was, voelde zich weer minder goed gezond. Gelukkig begon kort daarop de retraite in St. Ignazio, en van daaruit stuurde hij bescheiden mededelingen.

" Dierbare Don Rua,
"
" 1) Ten gevolge van vele ernstige redenen door D. Cerruti opgegeven,
" heb ik besloten het examen dat de 28ste van deze maand zou ein-
" digen, enkele dagen te vervroegen.
" 2) Te Lanzo zou dat op 4 september zijn, het onze zou de 5de kun-
" nen plaatshebben gezien de herhaalde aanvragen van de leraren.
" Denk erover na en laat mij dan iets weten.
" 3) Vervolledig het adres van D. Guanella Luigi pastoor te ... (1)
" 4) Iemand wees erop dat het beter was onze examens te Valsalice te
" laten plaatshebben. Probeer eens met D. Dalmazzo te spreken om
" te zien of dat geschikt en mogelijk is.

(1) De dienaar Gods Don Luigi Guanella verlangde, sinds een paar jaar, religieus en salesiaan te worden.

" 5) Mijn gezondheid is wat beter. De lichte koorts van 's middags
" komt nu echter 's avonds, doch minder erg en met minder hoofd-
" pijn. Wij zullen zien. Ook hier is het erg warm, maar minder dan
" te Turijn.

" 6) Een briefje voor de pastoor van elke leerling uit onze huizen
" en een ander briefje met raadgevingen voor de leerling. Dat men
" ze leze en verbeterde. Dit laatste moet op dubbel blad gedrukt
" worden. Op een zijde blz. 2 zet men de raadgevingen: op de an-
" dere d.i. op blz. 3 zet men Bijbelteksten in een Latijn dat op
" het Italiaans gelijkt.

" Aan onze jongens van het Oratorio.

" Doe het avondwoordje voor onze dierbare en beminde jongens
" en zeg hun dat ze opgeruimd en braaf moeten zijn. Van hieruit be-
" veel ik hen allen aan de Heer aan en vraag aan ieder de drie "S"
" maar alle drie hoofdletters. Volgende zondag zal ik voor u allen,
" mijn dierbare jongens, de mis hier in het heiligdom opdragen en zo jul-
" lie van mij houden, gaat dan voor mij te communie. Ik bid ook voor
" hen die hun examens afleggen.

" Wat hen betreft die over hun roeping nog niets besloten
" hebben, zeg hun dat, indien het mogelijk is, zij tot de 14de van
" deze maand op mij wachten. Zoniet dat zij het met u regelen of naar de
" retraite te Lanzo komen waar het goed zal zijn. 110 heren nemen
" aan deze retraite deel en zijn werkelijk voorbeeldig. Zij laten
" mij nooit gerust en willen steeds op alle uren met mij spreken.

" God beware u steeds gezond en in zijn genade en wees geluk-
" kig. Amen.

Zeer toegenegen in J.C.

G. Bosco, pr.

Kort daarna schreef hij hem opnieuw:

" Dierbare Don Rua,

" 1) Voor de examens, doe wat u het beste lijkt. Zo men de 28ste van
" deze maand vaststelde?

" 2) Dat D. Gras naar Valsalice ga, maar spreek er eerst met D. Dal-
" mazzo over.

" 3) Gij hebt het warm en wij hebben geen kou hier.

" 4) Over de biografie van Peyron heb ik niets kunnen vernemen; de
" hitte zal haar onderweg verstikt hebben.

" 5) Ik zend u enkele af te handelen documenten.

" 6) Met de gezondheid gaat het veel beter; maar gisteravond had ik
" toch nog wat koorts die bijna vier uur aanhield. Er waren echter
" geen gevolgen, alleen een beetje moeheid.

" Voor de rest is het hier een verbazende retraite, die
" prachtig verloopt.

" "In omnibus caritas". Zorg ervoor dat allen met wie ge
" spreekt, uw vrienden worden.

" Alle goed voor u, voor de dierbare D. Provera en heel de
" beminde familie en geloof mij
" uw zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.
" St. Ignazio, 10.8.'73.
"
" Laat het moeder Galeffi weten als de 800 fr. aangekomen zijn. Men
" voege erbij dat indien Adv. Bartelli niet te Rome is, hij te Pa-
" lombare is.

Misschien omwille van het uitzonderlijke tekort aan middelen, maar in ieder geval werd het schooljaar vroeger besloten en de prijsuitdeling had plaats op 22 augustus.(1) De leerlingen ontvingen een gedrukt blad met "aanmaningen" voor de vakantie(2) en een vermelding dat de terugkeer op de 15de oktober bepaald was.

Die dag schreef Don Bosco aan Gravin Ubaldi di Capei Borromeo, Villa Angela, Monza, die hem op de hoogte gebracht had van een moeilijk geschil met een goede religieus van het college van de barnabieten in deze stad.

" Hooggeachte Mevrouw,
"
" Uw gedachten over. P. Ceresa zijn de mijne en het is nu vier
" maanden dat wij 's morgens en 's avonds voor de goede oplossing van
" dat proces hebben gebeden. Laat ons hopen op een goed resultaat.
" De 24ste en 25ste van deze maand zullen wij onze gebeden verdub-
" belen en ons dan in Gods handen overgeven.
" Ik zal voor u, voor uw zoon en de familie bidden. Tegelij-
" kertijd beveel ik mijzelf en mijn arme jongens (7.000) aan uw ge-
" beden aan. Wij beleven moeilijke jaren zowel voor de publieke mo-
" raliteit als voor de werken die van de openbare liefdadigheid leven.
" Indien een goede gelegenheid u in onze stad moest brengen,
" zou ik u willen vragen ons met uw bezoek te vereren. Ik zou u het
" huis en de nieuwe kerk van Maria, Hulp der Christenen, laten zien.
" God zegene u en geloof mij met de meeste eerbied,
"
" uw nederige dienaar,
" Gio. Bosco, priester.
" Turijn, 22.8.1873.

De jonge Anzini werd intussen niet vergeten:

(1) Zie Bijvoegsel n° III.

(2) Zie deel VIII, par. 4, blz. 1.031.

" 22.8.'73
" Dierbare Anzini,
" Wees gerust. Tijdens de retraite zullen wij alles regelen.
" Doe je best om zo deugdzaam te worden als St.-Aloysius; voor de
" rest zorg ik wel. God zegene je en geloof mij
" je zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.
" Groeten aan de heer directeur.

In die dagen had hij een gesprek met Mgr. Gastaldi in verband met de moeilijkheden die hij veroorzaakte tegen de definitieve goedkeuring van de constituties van de vrome sociëteit. Uit Montemagno, bij de Mar-kiezen Fassati Roero van S. Severino, schreef hij twee brieven aan D. Rua, de eerste zonder handtekening. Zij zeggen ons duidelijk hoezeer hij met werk overladen was.

" Dierbare Don Rua,
" Zaterdag komt de bisschop van Casale naar hier voor het
" herderlijk bezoek en zo er niets ernstigs tussenkomt, zal ik tot
" maandag hier blijven.
" Indien er brieven uit Rome of andere plaatsen toekomen en
" indien ze u belangrijk lijken, zend ze mij dan onmiddellijk.
" Zeg in alle vertrouwen aan mej. Lorenzina Mazè dat haar oom
" zich bij mij beklagde omdat men in het college van Alassio kwaad
" over hem sprak en verder dat het geschrift enz....
" Hier, huis Fassati; alles gaat goed maar bid voor de heer markies
" die terneergeslagen is door het ongeluk van zijn broer.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
" Montemagno, 27.8.'73.

" Dierbare Don Rua,
" Ik zend je de onderrichtingen van de bisschop van Novara opdat
" ze zo vlug mogelijk zouden gedrukt worden. Men zende de proeven aan
" P. Belasio te Gozzano. Men vraagt 60.000 exemplaren; ik weet
" niet of er een vergissing in het cijfer is. Dat men het vrage, wan-
" neer de proeven opgestuurd worden.
" Dat men op de achterzijde van de omslag van dit boekje
" een advertentie plaatse van onze gewone en meest aangepaste boeken.
" Vóór woensdag kan ik niet naar huis. Donderdag ga ik naar
" Racconigi om de Z. Caterina-preek te houden. Vrijdag te Cueno om-
" wille van een zieke. Tracht je uit de slag te trekken, zoals je kunt.
" God zegene ons allen en geloof mij in de Heer
" je zeer toegenegen vriend
" Montemagno, 30.8.'73. G. Bosco, priester.

De 3de september was hij in het Oratorio en de 4de ging hij naar Racconigi voor de preek van de zalige Caterina Mattei, en de 5de te Cuneo bij de Madonna dell'Olmo om broeder Eugenio Ricci des Ferres te bezoeken, zoon van baron Feliciano en van Gabriella Beraudo di Pralormo, een dierbare en heilige jongeling van 24 jaar, student in theologie, die al een hele tijd zwak van gezondheid was en tijdens de grote vakantie naar huis gezonden was om van de geboortelucht te genieten. Hij werd door de dokter onderzocht; deze stelde vast dat de luchtpijpen zo aangetast waren en zo een uitputting veroorzaakten dat volledige ineenstorting te vrezen was. Toen hij thuis kwam zegde de jongen aan zijn moeder: "Mama, u moet de plaats van mijn overste innemen; ik vraag u met mij te doen wat u wil; herinner mij alle aanbevelingen die hij mij gegeven heeft (en hij somde ze op) maar vooral, mama, zorg ervoor dat ik niet in het minst aan de gehoorzaamheid te kort kom."

Hij was fijngevoelig als een engel, een andere heilige Aloysius!

Op zekere dag deed de moeder met hem een korte wandeling in de tuin; zij zag dat het moeilijk ging. - Je bent wel zwak vandaag, arme jongen. - En hij glimlachte: - Zeker mama, en als ik geen religieus was, dan zou ik u de arm geven, zo uitgeput ben ik. - Maar dat is toch geen beletsel; weet je niet dat men mij tot jouw verpleegster gemaakt heeft! - Jawel, mama, maar ik ben toch eerst en vooral religieus! Hij zette toch met veel moeite, de wandeling verder, zonder steun.

Het leven van deze dierbare religieus werd door P. Girolamo Raffo, jezuiet, geschreven en in 1875 door de typografie Speirani uitgegeven. Hierin beschrijft men twee eigenaardige bezoeken die hij van de "beroemde" Don Bosco ontving. Het eerste in 1864, toen hij na een ernstige ziekte op het punt stond naar Parijs te vertrekken om er in de vermaarde school van de H. Filomena hogere studies te beginnen; hier volgt het verhaal erover:

" Hij zou in het begin van oktober vertrekken. Maar na zijn ziek-
" te wilde God hem, die in zijn studies geslaagd was, een nieuwe les
" geven ten einde hem tegen aanmatigende eigenliefde en de geva-
" ren die ze meebrengt te beschermen. Op de verjaardag van een neef,
" sprong hij samen spelend met de neef en zijn broer Carlo over een
" gracht, struikelde en brak zijn been. Het was geen gevaarlijke
" breuk; ze hield hem voor verscheidene weken te bed met het gevaar
" dat hij niet op de vastgestelde dag kon vertrekken. Dat viel de
" vurige jongen zwaar en hij weende, iets wat de manhaftige jongen
" nooit deed, daar hij steeds elke aandoening in bedwang hield. Ook
" dit aanhoudend luieren (zo scheen hem dit gedwongen niets doen
" toe) verveelde hem verschrikkelijk. Maar hier schitterde zijn ge-
" loof en de onverschilligheid voor het menselijk opzicht. Toen hij
" gezond was, had hij de gewoonte om de acht dagen te communiceren;
" nu hij ziek was wenste hij niets te veranderen aan deze godvruch-
" tige gewoonte. Elke zondag kwam de eucharistische Liefde in de
" kamer en in het hart van de trouwe dienaar.

" Don Bosco vernam het pijnlijke geval van Eugenio. Don Bosco,
" een heilige priester, was zeer bekend in Italië en ook daarbuiten

" door zijn liefdewerk; hij hield veel van de vrome jongen en bracht
" hem een bezoek. Het meeleven dat hij hem betoonde, valt niet te be-
" schrijven; het was werkelijk dat van een vader; voor de zieke was
" het een waar feest. Maar de dienaar Gods wilde vooral deze door Jezus be-
" minde ziel goed doen en in hem de liefde en het vertrouwen in
" Maria doen aangroeien; want door haar alleen, meer dan door om
" het even welk schepsel kunnen wij God dierbaar worden. Don Bosco ging
" zitten naast het bed van Eugenio, bekeek hem met zijn zachtmoe-
" dige, nederige en eerbiedwaardige blik en zei glimlachend:
" - O God, mijn dierbare jongen! Wat zou ik blij zijn had je ook
" het andere been gebroken!
" - Wat zegt u nu, pater! riep Eugenio uit.
" - Maar zeker, ging de man Gods rustig verder, dan zou je nog beter
" de macht van de Madonna die je geneest naar waarde kunnen schatten.
" Kom, schep moed en vertrouw op de heilige Maagd: op het einde van
" de maand zal je op reis kunnen. - En zo was het."(1)

Don Berto vernam dit alles van de moeder van Eugenio in oktober
1872 toen hij verscheidene dagen op de Madonna dell'Ormo verbleef en ook
het volgende van de broer Roberto hoorde:

" Don Bosco vertelde mij hoe hij de dingen in de toekomst ziet.
" Hij kent de harten zo klaar dat hij zeker is zich niet te vergis-
" sen: "Dit zal een instinct zijn, zei hij, dat de Heer mij gegeven heeft."

En wij hebben er een bewijs van in het tweede bezoek dat Don Bosco
aan Eugenio bracht in het begin van september 1873.

" Broeder Eugenio was sinds enkele weken in de villa van zijn
" ouders en Don Bosco, die hem vroeger in zijn ziekte getroost had,
" zoals ik hoger vertelde, bracht hem een bezoek dat de jonge reli-
" gieus, die heel veel van de man Gods hield, buitengewoon genoeg
" deed. De moeder sprak apart met de vrome priester en drukte haar
" vrees uit over de zo ellendige toestand van haar zoon; maar hij
" scheen haar een zacht verwijt te maken over haar zo droevig voor-
" gevoel en haar tekort aan vertrouwen op de genezing van de jongen.
" Na het vertrek van Don Bosco, zei ze aan Eugeen: - Weet je wat,
" jongen? De heilige man scheen mij te verwijten dat ik niet genoeg
" op je genezing hoopte. - De voorzichtige jongen keek zijn moeder
" in de ogen met de zekerheid dat zij inwendig voorbereid was om te
" begrijpen wat hij haar wilde openbaren; vandaar dat hij haar in
" eenvoud antwoordde:
" - Waarschijnlijk heeft Don Bosco u dit gezegd, omdat u mijn moeder bent;
" maar als hij met mij sprak, vergat hij niet dat ik eerst en vooral reli-
" gieus ben, en hij vroeg mij of ik graag mijn leven aan

" Jezus zou offeren zo hij het mij vroeg. Ik raadpleegde mijn hart
" en antwoordde: - Dat het mij helemaal onverschillig was te leven
" of te sterven volgens de wil van God. - Aldus sprak Eugenio tot
" zijn moeder, en zijn zacht en vredig gezicht zei veel meer dan
" zijn woorden.(1)

In het begin van oktober vergezelden zijn ouders Eugenio naar Turijn, waar hij op 19 november de heilige Mis bijwoonde in een kamertje naast dat van P. Secondo Franco en de H. Communie ontving; en de volgende morgen, zo schreef de moeder, ging hij zoals wij vast hopen "van de compagnie van Jezus strijdend op aarde naar de compagnie van Jezus, zegevierend in de hemel."

Van Cuneo ging Don Bosco naar Nizza Monferrato bij gravin Corsi; vandaar schreef hij aan Don Sala te Rome:

" Dierbare Don Sala,
"
" Ik heb aan de heer graaf Berardi geschreven die mij deed be-
" slissen de onderneming te aanvaarden, indien men mij het lokaal
" voor 6 jaar zonder huur afstaat. Verder mogen wij niet gaan.
" Zo je deze brief nog te Rome ontvangt zorg er dan voor naar
" kard. Antonelli, Berardi en Mgr. Vitelleschi te gaan, om te
" zien of zij misschien een boodschap hebben mee te geven. Ga
" ook even naar Moeder Galeffi die kwaad op je is omdat je niet bij de
" heer Sigismondi bent gaan logeren, zoals wij overeengekomen
" waren. Breng geld mee naar huis en goede reis.
" God zegene je en geloof mij in Christus
" je zeer toegenegen vriend
" Turijn, (sic) 8.9.1873. Bosco, priester.
"
" P.S. Duizend groeten aan het hele huis Colonna.

De familie Sigismondi is vol bewondering voor de heilige en verlangde hem als gast te hebben. Het jaar daarna was ze heel gelukkig hem gedurende drie en een halve maand in huis te hebben.

Don Bosco had een pak met verzegelde documenten aan Don Sala gegeven met de absolute opdracht dit persoonlijk aan kard. Antonelli te geven. Deze opende het haastig en na een blik op de inhoud geworpen te hebben vroeg hij aan Don Sala nogmaals bij hem terug te keren.

- Zeker, antwoordde Don Sala, ik ga nu naar Caccano waar een salesiaans huis moet geopend worden. Alvorens naar Turijn te vertrekken kom ik bij Uwe Eminentie terug.

- Goed zo! Ik zal een ander pak documenten klaar maken dat gij aan Don Bosco moet geven.

(1) Ibid. blz. 204-5.

Zo ging het dan ook en D. Sala zegde dat volgens hem de documenten verband hielden met de temporaliën van de bisschoppen. Bij een van deze bezoeken aan het Vaticaan kwam Don Sala de paus tegen die met andere prelaten een wandeling in de tuin ging doen. Een van hen wees naar Don Sala en zegde aan de paus: "Het is een salesiaan!" De H. Vader deed Don Sala teken naderbij te komen en zegde: "Aha! gij zijt één van Don Bosco. Hoe gaat het met Don Bosco, hoe maakt hij het?"

De paus keerde zich tot zijn hoog gezelschap en zei: - "Luistert, luistert, heren. Don Bosco heeft verschillende colleges en zoveel jongens; hier studeert men en daar werkt men!" ... Met groot genoegen vertelde hij hoe Don Bosco destijds kleermaker, schrijnwerker, schoenmaker was en beschreef het Oratorio van Valdocco: hier hoort men het lawaai van de machines, daar de muziek van het muziekkorps, in andere zalen de notenleer van de zangschool, en verder het gekrijs van de zagen en het geklop van de hamers terwijl men op andere plaatsen turnlessen geeft; en Don Bosco bestuurt alles, houdt alles in orde, zorgt voor eten, preekt, hoort biecht, verwekt veel roepingen en is de ziel van de luidruchtigste en plezierige spelen tijdens de speeltijd en als de bel gaat, zwijgt iedereen en gaat waar hij moet zijn.

De eerbiedwaardige opperherder sprak verder over het apostolaat van Don Bosco op de meest enthousiaste wijze; klaarblijkelijk dacht hij aan de tijden waarin hijzelf zoveel goed verrichtte te midden van de jeugd, toen hij directeur was van de instituten van Tata Giovanni en van S. Michele a Ripa.

Don Ghivarello, raadslid van het hoofdkapittel, had de directeurs van de huizen uitgenodigd voor de conferenties die voor de retraites op 9 september in het Oratorio gehouden werden. Don Bosco was nog steeds buiten Turijn en Don Francesca was te Vignale.

" Nizza Monf., 9.9.1873.
"
" Dierbare Don Rua,
"
" Donderdag omstreeks de middag zal ik te Turijn aankomen via Cuneo.
" Ik zal bij Occelletti middagmalen waar je ook enkele van onze di-
" recteurs die reeds te Turijn zijn, kunt naartoe zenden, en je komt
" met hen mee. Zorg ervoor iemand in de plaats van Don Francesca te
" zenden, zoniet zal hij daar moeten blijven. Hij moet een waardevol
" letterkundige zijn en Emmanuele (Callori, waaraan D. Francesca
" herhalingslessen gaf) zal hiervoor geen zorgen wekken.
" Schrijf of zeg aan Dr. Ridder Lanfranchi dat ik hem te Lanzo ver-
" wacht voor een 15-tal dagen. Indien hij zijn oudste zoon wil mee-
" brengen, dan is hiertegen geen enkel bezwaar. Wanneer hij daarbij
" zou willen werken, dan is hij volledig vrij. Zeg hetzelfde aan T. Peche-
" nino.
" Ik eet, slaap en rust: dat is mijn werk.
" Mama groet heel het huis en ik wens aan allen alle hemelse
" goed. In J.C.
" je zeer toegenegen Vriend
" Bosco, priester.

Carlo Ocellletti, ridder van de orde van St.-Gregorius de Grote, en zijn zuster Paolina waren grote vrienden en weldoeners van Don Bosco. Sinds zijn 12de jaar had Carlo een zondagsoratorio in zijn huis in Borgo S. Salvatio dat door meer dan 500 jongens werd bezocht. Zoals graaf Cays werd hij clericus op gevorderde leeftijd en op 21 dec. 1873 tot priester gewijd; hij stierf op 30.1.1881 op 69 jarige leeftijd na oneindig veel goed voor de jeugd te hebben gedaan. Hij werd betreurd door de armen aan wie hij gedurende vele jaren graan had gegeven en door de jongens van het Oratorio, aan wie hij brood verschaftte.

Tijdens de tweede week van september waren er twee sterfgevallen, beide zeer pijnlijk voor het Oratorio en de vrome sociëteit.

"Op de leeftijd van 75 jaar, stierf op 9 september na een heel bedrijvig leven de dienaar Gods Don Giovanni Borel, voorbeeld voor de clericus, vader der armen, onverdroten arbeider in de wijngaard van de Heer, vooral ten voordele van de gevangenen en van de vrome werken van het "Rifugio en van de Maddalene", waarvan hij gedurende 34 jaar de rector was; hij werd door allen beweend maar vooral door zijn dochters, die dankbaar een grafsteen met de bovengenoemde verdiensten plaatsten op de plaats waar zijn stoffelijk overschot rust, halverwege het eerste deel van het kerkhof, rechts als men binnenkomt, juist naast het graf van Silvio Pellico, op de grond van het vrome werk Barolo.

De lezers van de "Memorie Biografiche", weten wat deze waardige priester van God deed ten voordele van Don Bosco in de eerste jaren van zijn apostolaat toen hij directeur was van het kleine hospitaal van S. Filonena en van links naar rechts moest verhuizen; en ook toen hij al het miserabele afdak gehuurd had dat hij in kapel veranderde, die de dierbare Don Borel inzegende "op 13 april, tweede paasdag van 1846". Zo groot was zijn steun bij het begin van het werk van de zondagsoratoria en zo groot de nederigheid van Don Bosco dat het werk scheen te ontstaan op initiatief van de "Priesters benoemd voor de geestelijke leiding van de boetezusters van Santa Maria Maddalena en van het Toevluchtsoord van O.-L.-Vrouw, toevlucht der zondaars, op het gehucht van de Dora"; en het is zo waar dat de akten van de Curie om de eerste kapel en later de tweede te openen aan theoloog Borel gericht waren. Hij was klein van gestalte en scheen op het eerste gezicht een priester zonder enig prestige; hij was zeer eenvoudig, populair, bescheiden, blijgezind, nederig en toegewijd en tezelfdertijd ernstig en waardig, zoals door de priesterlijke stand vereist was; hij werd door iedereen bemind en vereerd, want allen bewonderden in hem zijn grote voorzichtigheid, zijn wijze raad, zijn gevoelig hart, zijn beminnelijke manieren en de onverdroten werkzaamheid in het heilige ambt; hierdoor was hij totaal onthecht aan de dingen van deze wereld en steeds meer bezig met de hemelse zaken. Don Bosco zei van hem dat tien goede priesters al het werk niet konden doen dat Don Borel deed. Bijna elke zondagnamiddag kwam hij preken in het Oratorio. Hij was werkelijk een nieuwe apostel voor Turijn zoals de zalige Jozef Cafasso.

Toen hij stierf liet hij niet eens het nodige na om zijn begrafenis-kosten te dekken! En enkele van onze directeurs die naar Turijn gekomen waren voor de 9de september, droegen de lijk-kist op hun schouders en ande-

ren gingen mee tot aan de grafkelder; en aan de droevige plechtigheid namen ook de leerlingen en het muziekkorps van het Oratorio deel. Don Bosco had aan Don Borel gezegd dat hij in zijn droom van 1844 priesters, clerici en jongens gezien had. De gedachtenis aan theoloog Borel zal onder ons gezegend blijven.

Het tweede sterfgeval betrof de medebroeder, eeuwig geprofest, Don Pietro Racca, catechist van San Pier d' Arena. Tijdens de herfstvakantie was hij omwille van zijn zwakke gezondheid naar zijn familie gegaan met de hoop er te verbeteren. Hij stierf echter zeer jong te Volvera. Don Bosco hoopte er een korte biografie over te publiceren omdat, zegde hij, "het een ijverige priester met een werkelijk bewonderenswaardige wil en moraliteit was." "Het verlangen om goed te doen was zó levendig in hem dat hij er steeds bittere spijt over had wanneer hij iets, dat hij tot Gods meerdere glorie oordeelde, niet kon volbrengen."

Don Bosco ondervroeg de priesters van de streek waar Pietro Racca geleefd had en hij kreeg inderdaad stichtende berichten. De biografie werd echter niet geschreven: de reden hiervan is ons niet bekend. Daarom achten wij het nuttig en passend er zelf iets over te zeggen. De priester Nocolao Maria Liza getuigde:

Als kind scheen hij een engel. Hij hield zeer veel van de engel achtige deugd en schrok niet alleen terug van al wat rechtstreeks tegen de zuiverheid was, maar ook van al wat hij onrechtstreeks als een gevaar beschouwde zodat hij niet alleen een kus van elke vrouw weigerde, maar zelfs van zijn moeder. En deze uitgelezen deugd straalde uit zijn wezen en liet vermoeden dat hij vast en zeker eens de troost van zijn familie en de eer van zijn streek zou zijn. Het was Carlo Sclaverani, apotheker in dat dorp die dat zegde, toen hij hem nog klein in de armen van zijn moeder zag, en theoloog Giacomo Gribaudo, prior, toen hij haar aanbeval er grote zorg voor te dragen. Toen hij wat ouder geworden was, was hij stipt voor de catechismusles en alle goddelijke diensten in de parochie; hij diende zoveel missen als het mogelijk was, en steeds met een wonderbare godsvrucht.

Thuis had hij een altaartje; hij versierde het bij middel van het geld dat hij als geschenk kreeg of dat hij ontving om mee naar het kerkhof te gaan. Voor dit altaartje deed hij zijn morgen- en avondgebeden en ook op andere ogenblikken van de dag placht hij er te bidden. Achter de dorpskerk stond een geschilderd kruisbeeld; ook daar ging hij dikwijls bidden. En als hij de koeien hoedde, vond hij er genoeg in kruisjes in de bomen te kerven, waarvan er nog enige overblijven.

Toen hij naar de dorpsschool ging was Pierino altijd de eerste van de klas voor studie en gedrag, niet dat hij zo verstandig was, doch door zijn ijver voor de studie. Na de klas weidde hij de koeien en hield zich bezig met lezing. En wat wonderlijk is voor een kind van zijn leeftijd, hij las bij voorkeur, ja bijna altijd geestelijke boeken, zoals "het middel om Jezus te beminnen" en de "Glories van O.-L.-Vrouw" door St.-Alfonsus de'Liguori; "de wonderen van God in zijn heiligen en in de zielen van het Vagevuur" van P. Rossignol van C. van J.;

herhaaldelijk zei hij dat deze schrijver hem de ogen geopend had en in hem het verlangen opgewekt had om heilig te worden. Hij las ook de levens van de H. Ignatius van Loyola, van Xaverius, van Borgia, St.-Vincentius a Paolo van de Zal. Sebastiano Valfrè enz.

Op carnaval, als bijna iedereen zich overgaf aan drank en gemeenheid, trok hij zich terug en zei dat zij die gemaskerd waren deden zoals de Joden die Jezus aan het kruis nagelden. Hij had veel medelijden met de armen en niet zelden gaf hij de helft van zijn ontbijt weg dat zijn moeder hem had klaargemaakt.

De onderwijzer, Don Forcani, leerde hem de eerste elementen van het Latijn en liet hem daarna in het Oratorio opnemen nl. in de 3de gymnasiumklas. Pietro was toen 15 jaar en een van zijn gezellen, Don Giovanni Garino, verklaarde ons:

"Wij waren in het jaar 1858 en ik zat in het derde gymnasium, met als leraar Don Francesca Giovanni. Zekere morgen komt er een nieuwe leerling binnen; hij had een eenvoudig en deugdzaam uitzicht. Daar hij nooit in een college was geweest, had hij de eenvoud die eigen is aan hen die op het platteland geleefd hebben. Het gebeurde wel eens dat een makker met hem spotte. Doch nooit hoorde men de jonge Racca klagen over de slechte behandeling of het schertsen van zijn gezellen. Integendeel! De uitdrukking van zijn gezicht zegde duidelijk dat hij geen afkeer had voor de makkers die hem uitlachten maar dat hij van hen hield. Ook stelde hij zich ten dienste voor alles wat hen aangenaam was. Daar hij slechts een middelmatig verstand had en geen al te sterke voorbereiding in het Latijn ontvangen had, gebeurde het meermaals dat hij in de klas zijn les niet kende, hoewel hij flink studeerde. Dit was een andere reden waarvoor zijn klasgenoten hem uitlachten. Dat deed hem pijn, niet omwille van het gelach, maar omwille van het feit dat dit een hindernis betekende op de weg naar het priesterschap. Hiervoor bad hij dikwijls tot O.-L.-Vrouw om hem te willen helpen en zijn gebed was niet nutteloos. Zekere morgen toen de leerlingen hun les opzegden en op de leraar wachtten, kwam Racca binnen, vrolijker dan gewoonlijk, alsof er hem iets vriendelijks overkomen was. Ondervraagd door een makker vertelde hij eenvoudig hoe de nacht ervoor O.-L.-Vrouw hem verschenen was en hem de genade van het geheugen gegeven had. Enkelen bewonderden hem, anderen lachten hem uit, omdat hij als ernstig beschouwde wat slechts een droom en de vrucht van zijn verbeelding was. De jongen voelde zich niet gekrenkt en sprak niet tegen; doch toen hij zijn les opzegde bleek het dat hij ze heel goed kende. Sindsdien ondervond hij geen moeilijkheden meer om de aangeduide lessen te leren maar begon zelfs uit te blinken omwille van zijn goed geheugen. Hij was niet bij de eersten van de klas, maar niemand kon zijn buitengewoon geheugen ontkennen, zoals zijn latere studies het bewijzen. Van toen af legde hij zich met goed resultaat op de studie toe, zoals ik en anderen die hem van dichtbij hebben gekend, kunnen getuigen.

Ik meen dat deze plotse verandering in Racca werkelijk aan de genade van O.-L.-Vrouw moet toegeschreven worden. Hij was haar trouwens zeer genegen en hij liet niet na de godsvrucht tot Maria op anderen over te dragen.

Een ander speciaal voorval gebeurde toen hij werd uitgenodigd om zich aan te bieden voor het examen tot de H. Wijdingen. Hij meende dat hij niet voldoende tijd zou hebben om zich behoorlijk tot het examen voor te bereiden; doch om de oversten tevreden te stellen, zette hij zich aan de studie. Overtuigd dat hij niet zou slagen, beveelt hij zich aan O.-L.-Vrouw aan. O! wonder! Op dat ogenblik merkt hij dat hij alles wat hij leest al in zijn geheugen vastlegt. Het is zó waar dat in één enkele dag zijn voorbereiding klaar was en dat hijzelf en de examinatoren erover verwonderd stonden. Hij kon niet over de verkregen genade zwijgen en vertelde hierover eerst in de school zonder echter de naam van de bevoorrechte te noemen; en daarna - tijdens de recreatie - kon hij niet verzwijgen dat hij de bevoorrechte was. "Hij deed dit om een groter vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen, te verwekken", zegde D. Gabrielle Fiocchi. Bij Don Racca was de godsvrucht tot de Madonna enig in haar soort. Don Lisa zei ons dat "telkens als hij naar Volvera kwam, zijn geliefkoosd onderwerp Maria was. Hij sprak over God en de paus maar vergat nooit te spreken over het Oratorio en zijn dierbare Don Bosco. Hij hield veel van hem als hij thuis was en voelde zich ongeduldig om terug naar het Oratorio te gaan. Tijdens zijn laatste ziekte was hij voor allen een voorbeeld van geduld en nederigheid. Hoewel ernstig ziek wilde hij toch elke dag de H. Mis opdragen; en nadat hij met moeite en met de meeste vurigheid gecelebreerd had, bleef hij nog om een lange dankzegging te doen. Alvorens de kerk te verlaten begaf hij zich voor het tabernakel en - met korte en vurige opwellingen van het hart - begroette hij zijn Jezus in het H. Sacrament, die hij tegen zijn zin verliet. Onderweg naar huis prevelde hij verschillende schietgebeden of zong met gedempte stem een loflied tot Maria die hij herhaaldelijk begroette in een geschilderde afbeelding op een huis waar hij langs kwam. In de laatste dagen toen hij niet meer uit bed kon, hield de goede priester het kruisbeeld omkneld; hij kuste het dikwijls en putte hierin zijn geduld. Zekere dag verjoeg zijn moeder de vliegen die hem kwelden: - "Lieve moeder", zei hij, "laat ze; Jezus op het kruis had ook niemand die voor hem de vliegen wegjoeg!" In deze dagen gaf hij nog een klaar bewijs van zijn zedigheid, die hij vanaf zijn jeugd tot het scrupuleuze toe beoefend had. Toen een van zijn tantes hem bij de hand nam, trok hij ze onmiddellijk terug en zegde: "nee, ik ben priester!" Deze feiten stichtten de mensen zozeer, dat toen Pietro Racca stierf, men eensgezind zei: "Een heilige priester is gestorven; wat een verlies voor Volvera en voor het Oratorio van Don Bosco!" Hij was nauwelijks 30 jaar oud en - hoewel hij hoopte te genezen - was hij gewoon geworden de woorden van de H. Martinus te herhalen: "Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem!", maar hij voegde er ook de woorden van Jezus aan toe: "Fiat voluntas tua!". Hij stierf op de avond van 13 september 1873.

Die dag aanvaardde Don Bosco een overeenkomst om kosteloos een leerling in het Oratorio te plaatsen. Mgr. Lorenzo Casalegno, kanunnik van de collegiale van Trino Vercallesi sinds de zomer van 1871, had hem meegedeeld dat de overledene Don Giovanni Battista Depaoli, Pievano van Fabiano, bisdom Casalmongera, door eigenhandig geschreven testament, hem tot algemeen erfgenaam benoemd had met de verplichting verscheidene legaten uit te voeren, onder meer één van "10.000 lire aan Don Bosco", "op voorwaarde dat hij in zijn college opneemt en voor altijd, twee jon-

gens van Fabiano" "gezond, begaafd, goed, die gaarne studeren", met voorkeur "voor hen die neiging vertonen tot de geestelijke staat"; zo men tot geen akkoord zou geraken met Don Bosco, dan zou deze som gebruikt worden in overeenstemming met de bisschop van Casale "ten voordele van de arme seminaristen, vooral die van Fabiano."

De onderhandelingen hieromtrent werden meermaals hernomen. Don Bosco wilde de jongens uitkiezen terwijl Mgr. Casalegno bijzondere voorwaarden wilde stellen zonder enige verbintenis. Op 13 september 1873 ondertekende men de overeenkomst voor een kosteloze plaats in het Oratorio tegen een storting van 6.000 lires ten voordele van een arme jongen van Fabiano, die door de directeur van het Oratorio mag uitgekozen worden, enige hoop geeft op priesterroeping of na de studies ten minste een goede christen zal zijn." Na de gymnasiumstudies mag hij als clericus tot aan het priesterschap gratis studeren, op voorwaarde dat de hogere studies in het Oratorio of in een ander huis of college van de congregatie zouden gedaan worden. Elk jaar moet de bevoorrechte op de dag van de Onbevleete Ontvangenis het officie van de H. Maagd bidden tot zielenheil van de stichter.

Tijdens die maand werden er na of voor de retraite verschillende exemplaren van een werkje over de landbouw in het Oratorio gedrukt, en als huldeblijk van de auteur naar verscheidene bisschoppen gezonden, samen met het programma van de "Italiaanse Jeugdbibliotheek" en dat van de "Katholieke Lectuur".

" Turijn, september 1873
" Hoogw. Excellentie,
"
" Vanwege de heer adv. Stefano Francesco Sartorio stuur
" ik Uwe Exc. 40 exemplaren van het werkje "Geoponica".
" Het doel van de auteur is volledig religieus en moreel en ik vraag
" Uwe Exc. ze te willen aanvaarden en uit te delen naar eigen goed-
" vinden.
" Met genoegen volbreng ik deze opdracht terwijl ik de
" eer heb met de meeste achting en dankbaarheid, mij te noemen
" Van Uwe Exc.
" de nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.

De retraites werden van 15 tot 20 en 22 tot 27 september te Lanzo gehouden en Don Bosco hield de conferenties.(1)

Gravin Callori verlangde gedurende enige tijd een van onze priesters bij haar om de H. Mis in huis te hebben en Don Bosco zond haar Don Francesca.

(1) Zie Deel VIII: Meester en Vader, par. 10.

"
" Lanzo, 20.9.1873
"
" Mijn goede Mama,
"
" Het spijt mij nog voor verleden zondag. Uw briefje kwam mij
" te laat toe... en het huis stond daarbij ondersteboven omwille van
" de retraits. Mijn goede Mama zal mij wel willen vergeven, is het
" niet?
" Nu komt Don Francesca die zal blijven zolang het nodig is;
" ik zal zijn opvolger zijn.
" In deze dagen heb ik voor u gebeden en laten bidden en gezondheid en
" heiligheid voor u gevraagd. Dit alles samen met het geduld om met de
" nodige kalmte de moeilijkheden met de stiefzoon te kunnen verdra-
" gen, vooral wanneer hij in hopeloze gevallen bij de Mama om geld
" gaat bedelen. Op het ogenblik leven wij echter in overvloed zoals
" het Italiaanse rijk.
" God zegene u en de familie. Ik beveel mij aan de liefdadig-
" beid van uw gebeden aan en geloof mij,
" uw nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Ook de paus had gebrek aan geldmiddelen en de heilige probeerde hem op alle manieren hulp te bieden. Zijn verering voor de H. Stoel en zijn aanhoudende en intense zorg om deze bij anderen in te prenten kon niet groter zijn. Datzelfde jaar had hij in de "Letture Cattoliche" waarvoor hij meer dan 250 propagandisten of propagandacentra had, in overeenstemming met de jonge dame Mazè de la Roche geijverd ten voordele van St.-Pieterspenning op de volgende wijze: "Eenieder die dit programma zal lezen of ontvangen, wordt dringend verzocht alle ongebruikt papier te verzamelen, grote bladen of stukken en het in geld om te zetten. Ik bedoel alle papier, wat het ook zij; want alles zonder uitzondering hoe klein ook kan waarde hebben... Wanneer men een zekere som heeft, zal ze aan de H. Vader gezonden worden. In zijn onuitputtelijke goedheid zal hij deze gift zeker op prijs stellen en zal hij de hemelse zegen over de schenkers afsmeaken..."

Uit Milaan schreef de hertog Tommasso Scotti hem over de angst ten gevolge van een gevaar dat hij gelopen had. De heilige troostte hem met deze heldere en interessante verklaringen:

"
" Turijn, 9 september 1873.
" Excellentie en Dierbare Heer Hertog,
"
" Ik heb de 500 fr., die u in uw goedheid voor onze grote no-
" den zond, ontvangen en bedank u hier van harte voor. Deze som be-
" tekent voor ons in dit jaar van uitzonderlijke schaarste en ver-
" mindering van de weldadigheid, een hulp die driemaal zo groot is
" als in andere tijden. Wij hebben een groeiende congregatie, de le-
" den worden steeds talrijker, de oogst is elke dag overvloediger;
" maar we moeten blijven stilstaan bij gebrek aan middelen. U helpt nu een

" congregatie, die zolang ze bestaat, zal bidden voor wie haar
" helpt om zich te vestigen en te groeien.
" Wat de zaak betreft waarover u me spreekt, kan ik u in vertrou-
" wen zeggen dat ik mijzelf eens in dezelfde toestand bevonden
" heb. Mijn beschermster was toen de medaille van Maria, hulp der
" Christenen; tot driemaal toe sloeg de bliksem binnen en verplaat-
" ste mij en mijn bed van de ene naar de andere kant van de kamer.
" Ik bleef echter altijd ongedeerd. Nu vrees ik geen enkele be-
" dreiging van onweer, storm en donder meer. Ik meen u, in de naam
" van de Heer te kunnen verzekeren dat, met die medaille op u, en
" een groot vertrouwen in Maria, u helemaal niets zal overkomen.
" U spreekt mij verder over de mogelijkheid naar Cerano in
" Novara te gaan na de eerste helft van deze maand. Zo dit gebeurt
" en indien u het mij toestaat, zal ik u daar een bezoek brengen om
" er samen met u een dag door te brengen. Ik zal alle dagen een
" speciaal memento in de mis voor u hebben; bid God dat Hij u en
" uw hele familie in goede gezondheid en in zijn genade moge bewa-
" ren, en ik beveel ook mijn arme ziel aan de liefde van uw heilige
" gebeden aan, terwijl ik mij noem
" Van Uwe Exc.
" de nederige en zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester

Intussen had hij het nodige geld voor de aankoop van het huis Coriasco gevonden. Daar hij ook verder werkte om de bouw van de kerk van St.-Jan Evangelist als openbaar nut te doen erkennen, was hij verplicht geweest het geld dat voor de bouw van genoemde kerk bestemd was, te besteden aan een strook grond van Morglia. Hij ging op zoek naar andere edelmoedige zielen en schreef aan graaf Viancino van Viancino.

" Lanzo, 20.9.(1873)
" Dierbare heer Graaf,
" Nu de kwestie tussen Pruisen en Frankrijk is opgelost, moet
" ik te voorschijn komen na een slag die geweldiger was dan die van
" Sedan.
" De heer Coriasco, eigenaar van het kleine huis dat het Oratorio
" van de kerk van Maria, hulp der Christenen afscheidt, is eindelijk
" bereid de verkoopakte op te stellen. Een liefdadige persoon
" hielp mij met 15.000 lires, wat de kostprijs van die aankoop
" is; hij stortte ze op de discontobank. Om een einde te maken aan
" de onderhandelingen met de protestant Moglia en hem te dwingen een
" strook grond "tot openbaar nut" af te staan voor de kerk van
" de H. Aloysius, moest er een verklaring aan de Raad van State ge-
" zonden worden, dat wij bekwaam waren die grond te betalen en moest
" deze verklaring gestaafd worden door op de hoger genoemde bank
" 15.000 lires te deponeren.
" "Hic et nunc" kan dus hiervan geen gebruik gemaakt worden.
" Op dat ogenblik herinnerde ik mij wat u gezegd hebt in verband
" met het gedeponeerde geld als gift voor de kerk van St.-Aloysius of
" S. Giovanni. U zou 5.000 fr. geven, om zo bijeen te garen wat nodig

" is voor het huis Coriasco; en als het geld, waarvan hoger sprake,
" vrij is, dan zou ik het gebruiken voor de kerk. Zo u oordeelt dit
" voorstel te kunnen aanvaarden, zal u zich verdienstelijk maken bij de
" Madonna en haar aangenomen zoon Giovanni, die beiden goede beta-
" lers zijn. Ik ben te Lanzo voor de retraites en keer zaterdag te-
" rug naar Turijn. Ik ben hier niet vergeten voor u en Mevr. de Gra-
" vin Luigia te bidden. Terwijl ik u beiden gezondheid en genade toe-
" wens, beveel ik mij aan uw gebeden aan en verblijf met dankbaar-
" heid,
" Van Ued.
" de zeer toegenegen dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

5) Een andere betwiste erfenis.

In deze herfstdagen had Don Bosco een andere moeilijkheid, die zeer lang duurde en nog een echo had lange jaren na zijn dood. Hier volgt een korte inhoud ervan die wijzelf opstelden om lasterlijke taal te weerleggen.

Toen hij in het begin van de lente voor dringende zaken in Ligurië was, schreef hij aan graaf Filippo Belletrutti van S. Biagio, die te Turijn woonde:

" Alassio, 26-4-1873.
" Dierbare Heer Graaf,
" Deze arme jongetjes bevelen zich aan uw liefdadigheid aan
" voor hun eten en hun kleding. Ik zend u 20 weldadigheidskaartjes, met
" het verzoek ze te willen behouden tot hun voordeel. Doch mocht u
" oordelen dat het te veel is, zend u ze gerust terug. De trekking
" zal plaats hebben op 1 mei.
" Ik ben te Alassio, doch over enkele dagen hoop ik u te Turijn te
" kunnen groeten.
" God schenke u alle goeds met de kostbare gave van de ge-
" zondheid en van de volharding in het goede.
" Met de diepste dankbaarheid heb ik de eer mij te noemen
" van Ued.
" de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Graaf Belletrutti was een weduwnaar op gevorderde leeftijd en had een onwettige zoon die een groot deel van zijn bezit verkwist had. Daarom wilde hij hem slechts het door de wet verplichte deel nalaten nl. vol- doende om van te leven. Hij dacht erover na hoe hij zijn testament moest maken, te meer nog daar hij twee neven had, die hem veel last bezorgd hadden. Zijn meid, Maria Chiesa, dacht aan de relaties die hij met Don Bosco had gehad; zij kende ook zijn goede werken en raadde haar werkgever aan "aan hem te denken!"

Dit voorstel viel in de smaak van de graaf. Daar hij ziek was, liet hij Don Bosco roepen en gaf zijn wil te kennen en vroeg hem alles te willen neerschrijven. Later zou hij zelf er een eigenhandig geschreven testament van maken. Zó werd dan ook gedaan.(1)

De graaf stierf op 17.9.1873 en stelde "de priester Giovanni Bosco, zoon van Francesco aan als algemeen erfgenaam en testamentuitvoerder... ten einde hem bij zijn vele liefdadigheidswerken voor de arme en verlaten jongens te steunen."

Na de dood van de graaf vond men samen met het eigenhandig geschreven testament ook de door Don Bosco voorbereide kopie. De natuurlijke zoon van de graaf, Giuseppe Filippo Proton ging onmiddellijk naar de adv. Raimondo, legde hem de zaak uit en vroeg hem alles te doen om ten minste een deel van de erfenis te bekomen.

Twee dagen later, 10 september, verwittigde de advocaat Don Bosco "dat graaf Belletrutti, zoon" zich tot hem gericht had en zijn vorderingen had voorgelegd, waarin hij had laten doorschemeren "dat hij hoopte tot een overeenkomst te raken op basis van een door hem bepaalde som (120 duizend lires).

Don Bosco antwoordde dat hij de omvang van de erfenis eerst zou nagaan, en indien de zoon recht had, zou hij hem geven wat hem toekwam. Maar ook de twee neven kwamen te voorschijn, nl. graaf Alberto Arnaud en Frederico Borghese, zonen, de eerste van Camilla en de tweede van Matilde Belletrutti, zusters van de overledene; ook zij betwistten de erfenis, trachtten Don Bosco te beschuldigen van roof en spanden zich in om hem het erfrecht te ontzeggen als hoofd van een instituut dat niet kan ontvangen. De zaak werd voor het tribunaal te Turijn gebracht, dat op 17 april 1874 een tussenvonnisspraak, juist toen Don Bosco uit Rome terugkeerde. Hij ging in beroep. De twee betwisters, graaf Arnaud en Frederico Borghese kwamen in verzet tegen de natuurlijke zoon van Belletrutti Giuseppe Filippo Proton, en Don Bosco stelde een vriendschappelijke overeenkomst voor,

"Met de voorgestelde transactie - zegde het relatieve memoriaal, gepresenteerd door Adv. Comm. Saverio Vegezzi - zouden, na uitbetaling van de legaten, de goederen in twee gelijke delen moeten verdeeld worden, een voor Don Bosco, als testamentaire erfgenaam, het andere voor de edele heren Arnaud en Borghese, als bloedverwanten; en op Don Bosco valt "de last en de zorg voor het geding tegen Proton op de erfgenamen-bloedverwanten, die betere redenen hadden om hun zaak tegen hem te verdedigen, dan Don Bosco die er totaal buiten staat."

Zonder twijfel hadden de neven niet meer recht op de erfenis dan de natuurlijke zoon; behalve de verschillende legaten ten voordele van de genoemde neven en van Proton, waren er in het testament nog veel andere ten voor-

(1) Cfr. Verklaring van Don Rua op het informatieve proces.

ten voordele van kerken en religieuze huizen, zoals 500 fr. jaarlijks en vrij van taks voor de kerk van de sacramentinen te Turijn; 4.000 lires voor elk der vijf in opbouw zijnde kerken van dezelfde stad, d.i. de kerk van het H. Hart van Jezus, van het Suffragio, van de Onbevleete Ontvangenis, van S. Secondo en van St.-Jan Evangelist; 4.000 lires voor het loskopen van militaire dienst voor de clerici; 6.000 lires voor de parochie en evenveel voor het kindertehuis van Strambino enz. Tengevolge van dat alles scheen het voor Don Bosco minder lastig om tot een akkoord te raken.

Daar hij nog twijfelde of hij die stap zou zetten, vroeg hij om raad:

" Dierbare D. Savio,

"

" De voorgestelde transactie is enigszins nadelig voor ons daar
" het erfdeel Belletrutti grotendeels zijn doel zou missen. Noch-
" thans, zo de heer adv. Alessio zo goed zou willen zijn de heer
" Comm. Vegezzi te raadplegen, zou ik mij hier aan houden.

" Dit zou mijn gezicht redden tegenover hen die niet zouden nalaten tegen-
" gestelde bedenkingen te maken. Ik geloof ook dat een uitspraak
" van het hof van beroep onze private onderhandelingen helemaal
" niet zou schaden.

"

G. Bosco, priester.

Proton werd gewaar dat de zaak verkeerd ging verlopen en schold Don Bosco uit in het openbaar. Het is goed te weten dat hij op 29 september 1862 tot een transactie gekomen was met Graaf Belletrutti door rechterlijke akte; hierdoor had hij toegegeven dat hij geen recht had op de naam en familienaam die hij tot dan toe gedragen had, van Graaf Belletrutti di S. Biaggio, en dat hem geen enkel recht toekwam tenzij de persoonlijk noodzakelijke voeding; hij had er zich ook toe verplicht de titel en de familienaam niet meer te gebruiken noch te dragen. Toen hij zag dat Graaf Arnaud en Borghese op het punt stonden tot een vergelijk te komen met Don Bosco, viel hij op 10 september 1874 op de Corso S. Maurizio Don Bosco lastig met alle soorten van beledigingen. Enkele soldaten van de cavalerie kwamen tussenbeide en Don Bosco zette kalm en rustig zijn weg verder.

Volgens het vergelijk door Arnaud en Borghese "zou de kwestie met Giuseppe Filippo Proton, pretendent voor de hoedanigheid van natuurlijke zoon van de overleden Graaf van S. Biaggio", voortgezet worden "door de zorgen en op de gemeenschappelijke onkosten en risico's van de eisen- den, die in dezelfde mate als bij de verdeling de gevolgen ervan zouden dragen."

Zoals wij al gezegd hebben, waren er onder de verschillende legaten door de graaf nagelaten twee ten voordele van de aartsbisschop: één voor de kerk van het H. Hart en een ander voor de vrijkoping van de seminaristen van de militaire dienst; maar de aartsbisschop vond dat hij ook recht had op dit voor de kerk van S. Secondo; want zonder iets aan Don Bosco te zeggen, had hij op 4 mei 1873 - zo schreef de "Gazetta Piemontese" op 1 juli van hetzelfde jaar - aan de burgerlijke administratie

gezegd dat "het voor de bevolking die op de nieuwe wijk woonde tussen het arsenaal, het centraal station, de Crocetta en de Piazza d'Armi, nodig was zich van de parochie van S. Carlo af te scheiden om een nieuwe parochie te vormen"; en hij had eraan toegevoegd dat het gemeentebestuur "het terrein afgestaan had met de belofte van een toelage van 30.000 lires, maar dat er een geschil gerezen was met de priester Giovanni Bosco, die eerst de teak om de kerk te bouwen aanvaard had", maar daarna het werk gestopt had; en hij drukte de wens uit dat de burgerlijke administratie de schenking zou willen geven aan de nieuwe parochie die weldra door het kerkelijk gezag opgericht zou worden en voorlopig de kerk van het aartsbisdom aan de nieuwe pastoor zou toekennen met enige kamers van het aanpalende gebouw. De gemeenteraad besliste het fondskapitaal om te zetten in openbare rente die gelijkmatig onder de op te richten parochies zou verdeeld worden. Dit kapitaal werd herleid tot 3.828,60 lires zodat het congruent deel merkkelijk lager lag dan 500 lires die aan de andere parochiekerken gegeven werd. Bijgevolg werd er in dat jaar niets gedaan.

Maar in januari 1874, toen Don Bosco te Rome was, schreef de aartsbisschop hem:

" Gisteren zegde mij de architect Formento die mij het plan
" maakt voor de kerk van S. Secondo, dat het gemeentebestuur van Turijn,
" dat u de grond voor deze kerk heeft afgestaan, uw inzicht zou
" willen kennen alvorens ze aan mij over te laten. In geval u zou beslist
" hebben deze kerk niet te bouwen, omdat zij u niet toelaten ze
" op te trekken op de plaats die u verlangt; en zo dit uw besluit
" zou zijn, dan zou ik u verzoeken de burgemeester van Turijn te
" schrijven, dat het uw wil is deze grond af te staan en hem aan
" het werk van de aartsbisschop te laten.

En Don Bosco antwoordde:

" Ik schrijf zeer gaarne de brief in de aangeduide zin, doch
" ik zou moeten weten of ik voor de gedane kosten op u kan rekenen en
" zo niet, of ik mij tot de burgemeester van Turijn moet richten.
" Indien Uwe Exc. wil praten met de aannemer Carlo Buzzetti, die
" de voorbereidingen reeds gedaan heeft, dan zal het wellicht ge-
" makkelijker zijn de zaken te regelen. Ik zal doen zoals u het me zegt.

Om de legaten van Graaf Belletrutti niet te verliezen was de aartsbisschop zeer tevreden dat Don Bosco het erfdeel ervan zou krijgen. Op een vraag van Don G.B. Oglietti, Commandeur en pastoor van Strambino (waar Frederico Borghese verbleef en waar het geschil openbaar gekend was) zond hij volgend antwoord:

" Zeer geachte en zeer Eerw. Heer,
"
" De personen die u in uw laatste brief noemt en die klacht
" indienen tegen de testamentaire erfgenaam van graaf Belletrutti

" hebben absoluut geen recht; ze kwetsen de rechtvaardigheid en
" zullen rekenschap moeten geven aan God voor het geld dat zij doen
" uitgeven en waardoor het erfdeel vermindert. Ik ken al het voor en
" het tegen van deze zaak, en ik herhaal dat zij ongelijk hebben.

" Daarmee wil ik niet zeggen dat u ze de sacramentele absolu-
" tie moet weigeren, aangezien zij vertrouwen op de raad van een
" priester, die als voorzichtig en ijverig bekend is en waarschijn-
" lijk te goeder trouw zijn. Maar hun gewetensdirecteur en hun pas-
" toor kan en moet in de biechtstoel en ook daarbuiten ze op de
" hoogte brengen van de onrechtvaardigheid die ze begaan.

" Met dit antwoord op uw vraag ben ik blij de gelegenheid gehad te
" hebben de heer Commandeur en pastoor van Strambino te groeten en
" mij te noemen

"
" Uw zeer genegen in J.C.
" + Lorenzo, aartsbisschop.

Om te voorkomen dat het testament geannuleerd werd en ook om de wil van de overledene te eerbiedigen en de leugenachtige en kwaadaardige beweringen van de antiklerikale dagbladen stil te leggen, meende Don Bosco dat het beter was de voorgestelde overeenkomst te aanvaarden, omdat - volgens bovengenoemd memoriaal - alles samen genomen het risico van het proces ernstig was, en de transactie voorzichtiger, gezien de bijzonderheid van de betwisting en de overheersende ideeën van die tijd, die niet gunstig gestemd zijn voor rechtspersonen, die geen vereiste volmacht hebben voor het bestaan als "persoon", vooral wanneer ze door religieuze personen bestuurd zijn."

Op 10 januari 1875 kwam men tot de transactie doch met de volgende verklaring: "Daar de graven Arnaud en Borghese ten gevolge van de transactie niets meer te maken hebben met en zonder interesse zijn in de kwestie van de toestand en rechten tussen Don Bosco en de heer Proton, zullen zij niet deelnemen aan de eigenlijke bespreking; zo ze blijft duren, zullen de relatieve onkosten uitsluitend ten laste van de priester Don Bosco zijn."

De discussie met Proton had echter geen gevolg daar deze erkende dat hij ongelijk had en verontschuldiging aan Don Bosco vroeg. Don Bosco stelde hem zoveel mogelijk tevreden en Don Rua bezorgde hem een plaats als bediende, die hem toeliet in de nabijheid van de basiliek van het H. Hart te Parijs te leven. Wat met hem later gebeurde vernemen wij uit een brief die wij in het archief hebben, met deze aantekening van de heilige:

"Lettre de M. Proton de St. Biagio à Don Rua en remerciements des bienfaits reçus par les Salésiens, arrivée le 26.5.09, quand Don Rua se trouvait à Paris". Het is een zeer hartelijke brief waarin Proton Don Bosco "zijn zeer dierbare en vereerde Vader noemt", en hem onder meer zegt:

"Ik ben gelukkig u zo te noemen. Het is een zoete troost voor mijn arm hart, dat zoveel geleden heeft door de afwezigheid van elke vaderlijke en moederlijke genegenheid, in u een ware vader en machtig beschermer te ontmoeten. Wees duizendmaal gezegend..." (1)

(1) Zie Bijvoegsel nr. IV.

Maar de onaangenaamheden waren voor Don Bosco niet ten einde. Toen die kwestie beëindigd was, moest de schatting van alle bezittingen van de graaf gebeuren en dat werd een langdurige aangelegenheid. Mgr. Gastaldi wilde zonder dralen samen met de 4.000 lires voor de kerk van het H. Hart van Jezus in Via Nizza en de 4.000 lires voor de vrijkoping van de seminaristen van de legerdienst, ook nog de 6.000 lires voor de kerk van S. Secondo. Herhaaldelijk bleef hij hierom vragen.

Don Bosco bleef geduldig en stelde te Nizza Marittima een pro memorie voor de aartsbisschop op. Wij laten dit hier volgen als besluit, van onzentwege, van dit geschil.

- " Wat de beoordeling van de schenking Belletrutti betreft, lijkt het
" mij het volgende te mogen opmerken:
"
- " In het algemeen:
- " 1° Tot op vandaag heeft Don Bosco op geen enkele wijze van de wer-
" ken van de kerk van S. Secondo afgezien of deze opgegeven. De bouw-
" toelating werd hem door de gemeente gegeven en daarna nooit
" herroepen.
" Indien hij nooit klacht indiende tegen hem die zich in deze
" werken indrong, was dat uitsluitend uit eerbied jegens zijn
" kerkelijke overste.
- " 2° De gemeente deed de reeds begonnen werken onderbreken. Het was
" slechts ten gevolge van latere bemerkingen dat de gemeente be-
" sloot de plattegrond van de kerk te veranderen.
- " 3° Hij zou zeker niet op officiële wijze van deze werken hebben
" afgezien zonder de voorwaarde hiervoor schadeloos gesteld te
" worden; te meer daar hij voor dit werk de formele opdracht van
" de kerkelijke en burgerlijke overheden ontving.
- " In het bijzonder:
- " 1° In zijn testament doet graaf Belletrutti twee schenkingen aan
" Mgr. de aartsbisschop en noemt ze uitdrukkelijk. Aan de derde
" gekomen zegt hij echter eenvoudig: "om de kerk van S. Secondo
" te steunen" zonder een naam te noemen. Dit is een duidelijk
" teken dat hij de schenking niet aan Mgr. deed. Des te meer nog
" dat bij de dood van de graaf niemand wist dat Mgr. een dergelijk
" werk zou ondernemen, dat door Don Bosco ondernomen was, en
" waaraan niemand anders scheen deel te hebben genomen.
- " 2° Indien de aartsbisschop de door Don Bosco reeds betaalde onkos-
" ten voor deze werken zou willen vergoeden, dan zou Don Bosco
" met genoegen de schenking in kwestie met de relatieve aalmoes
" aan hem afstaan.
- " 3° De aartsbisschop zou een ander voordeel ten bedrage van 1.000
" fr. die voor Don Bosco vanwege het economaat bestemd waren,
" ontvangen hebben en ze naar het bisschoppelijk inkomen hebben
" overgebracht. Uitsluitend uit eerbied voor zijn kerkelijke
" overste heeft Don Bosco deze som nooit opgeëist.

Intussen had de aartsbisschop met een herderlijke brief van 21 november 1874, de herneming van de werken aan de kerk van S. Secorido aangekondigd. Hij hoopte ze omstreeks het einde van 1875 beëindigd te zien. De nieuwe kerk werd echter slechts op 18 april 1882 voor de goddelijke eredienst gewijd door Mgr. Celestino Fissore, aartsbisschop van Vercelli.

"Een grote menigte, talrijke geestelijken en niet minder dan elf bisschoppen namen hieraan deel. Het leek wel of daar het college van de apostelen verenigd was samen met de goddelijke Meester. Om tot twaalf te komen ontbrak er slechts één; ongelukkig genoeg Mgr. de aartsbisschop van Turijn, Mgr. Lorenzo Gastaldi, die tengevolge van een pijnlijke jicht, zijn kamer moest houden." De jonge zangers van ons Oratorio voerden de gezangen uit en hadden de eer als eersten de muzikale noten in de nieuwe kerk te doen weerklinken. Met het zangkoor was ook het muziekkorps meegekomen dat tot 10u. 's avonds vreugde bij de bevolking bracht... Indien alle inwoners van Turijn een reden hadden om zich over dit mooie feest te verheugen, dan hadden Don Bosco en de salesianen die zeker..."

Zo lezen wij in het "Bollettino Salesiano" geschreven door Don Bonetti die "uit liefde voor de waarheid en de geschiedenis" een beschrijving van de oorsprong van de kerk gaf en "hierbij enkele berichten voegde die in de gepubliceerde geschriften van die dagen weggelaten werden omdat ze niet gekend waren... of omwille van oorzaken die best niet onderzocht worden". Hij eindigde duidelijk als volgt:

"Voor de 27.000 lires, die Don Bosco reeds uitgegeven had voor de eerste werken, ontving hij 12.000 lires voor de kerk van S. Giovanni. Wij spreken dan nog niet over de vele zorgen, moeilijkheden en onaangenaamheden die hiermee gepaard gingen; en hij liet dus zo maar even 15.000 fr. ten voordele van de kerk van S. Secondo. Wij bewaren hiervan alle authentieke argumenten en bedienden ons hiervan om dit "brokje geschiedenis" op te stellen; anderen zullen dit gebruiken om de rest op te stellen. Men begrijpt echter uit dit korte overzicht dat Don Bosco samen met allen die sinds 1867 hun hulp aan de oprichting van het gewijde gebouw hadden verleend, verheugd was dat de zo lang verwachte consecratie ervan kon plaats hebben en dat deze kerk, die zo nodig was, voor het volk kon geopend worden."(1)

(1) Zie Bollettino Salesiano, mei 1882.

6) Andere herinneringen van 1873.

Tijdens het nieuwe schooljaar aanvaardde Don Bosco de scholen van Congoletto bij Varazze. Hij vertrouwde deze aan Don Domenico Bruna en de clericus Giuseppe Pavia toe.

In de eerste dagen van september werden hem door de geestelijken en door vele familiehoofden de scholen van Palombara Sabina aangeboden. Hij bedankte Adv. Ignazio Bertarelli en was bereid het aanbod te aanvaarden in geval men, in overeenstemming met de gemeente, tot een beslissing kon komen.

Na zijn terugkeer uit Lanzo, schreef hij aan Graaf Arborio Mella te Vercelli:

" 3 oktober, 1873.
" Zeer geachte Heer Graaf,
" Ik ben pas terug nadat ik twee retraites gehouden heb en heb
" heb uw brief met de aalmoes van 100 lires gevonden. Ook al ben
" ik te laat, toch wil ik niet nalaten U voor uw liefdadigheid
" van harte de bedanken. Uw liefdadigheid is op deze ogenblikken
" van grote nood dubbel zoveel waard. Wij zullen in het openbaar en in
" privé voor u en uw familie bidden en God vragen dat Hij u met zijn
" zegen overstelpe. Met de meeste dankbaarheid heb ik de eer te zijn
" Van U, Hooggeachte
" de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Diezelfde dag vroeg hij hulp voor de vrijstelling van de clerici van de legerdienst en richtte zich tot Mgr. Santo Masnini, die een zeer grote bewondering voor hem had:

" Oratorio van de
" H. Franciscus van Sales
" Dierbare Monseigneur,
" Bij alle andere zorgen komt dit jaar nog die van de vrij-
" stelling van de legerdienst voor 15 clerici. Zou u mij kunnen
" helpen?
" Alles kan mij dienen; ik heb ongeveer een paar maanden tijd.
" Zie eens hoe deze bedelaar de vreedzame mensen komt storen;
" heb medelijden. God geve u alle goeds en bid voor deze arme
" die in J.C. steeds is
" uw nederige dienaar
" 3 oktober '73. Gio. Bosco.
" P.S. Ik vraag u mijn nederige groeten aan Mevr. uw moeder en uw
" familie te willen overbrengen.

Wij geven hier een kopie van een andere brief die twee dagen later werd geschreven, zonder aanduiding van adres; misschien was hij gericht aan gravin Isabella Calderari-Migueis, propagandiste van de "Lettere Cattoliche" te Rome:

" 5 oktober '73
" Verdienstelijke Mevrouw Isabella,
"
" Het doet mij genoeg dat de weesjongen u een gelegenheid
" gaf om mij te schrijven, want zo heb ik nieuws van u mogen ontvan-
" gen. Ik weet niets meer over niemand; waarschijnlijk zijn allen
" op hun buitenverblijf.
" Wat uw aanbevolen jongen betreft geef ik u een goede of
" middelmatige hoop. Ik neem hem aan, maar niet onmiddellijk, daar
" onze jongens volgens het reglement niet vóór hun twaalfde jaar
" mogen opgenomen worden. Zodra hij die leeftijd bereikt heeft, en
" er geen andere oplossing werd gevonden, kunt u mij dat laten weten
" en ik zal hem onmiddellijk aannemen.
" Het verheugt mij dat uw familie het goed maakt. God beware
" hen allen in gezondheid en genade. Bid ook voor deze arme, maar in
" J.C., steeds
" zeer nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.
"
" Wat mij ten zeerste speet was het verlies van uw broeder.
" In de volle bloei van zijn leven wilde de Heer hem bij zich; laten
" wij de goddelijke beslissingen aanbidden. Zo hij in leven was ge-
" bleven, hoeveel gevaren had hij nog kunnen lopen! De vroegtijdige,
" voorbereide en gelaten aanvaarde dood zal hem zeker een plaats on-
" der de uitverkorenen in de hemel bezorgd hebben. Wij hebben intus-
" sen deze ochtend speciale gebeden gezegd, missen gelezen en de
" jongens hebben hun communie opgedragen. In mijn nietigheid zal ik
" voor zijn zielenrust blijven bidden opdat hij naar het paradijs en
" moge gaan, ook voor U, opdat God u nog vele jaren moge bewaren.
" Dank zij God, zijn wij allen goed gezond. Don Francesca
" groet u en ook hij bidt voor uw familie en voor U op speciale
" wijze. God zegene u, mevrouw de gravin, en samen met u, uw man en
" heel de familie. Geloof mij in de Heer,
" uw zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Op 4 oktober kocht Don Bosco, bij notariële akte van Not. Gian-
nuzzi, het huisje van Gio. Battista Coriasco; het paalde aan het heilig-
dom van Maria, Hulp der Christenen en had slechts één verdieping en tien
kamers; hij kocht het tegen de prijs van 8.000 lire, terwijl uit een
kwijschrift van diezelfde dag blijkt dat het 15.000 lire kostte.

De 5de was hij te Becchi voor het hem dierbare rozenkransfeest;
hier schreef hij een zeer toegenegen brief aan de jongen Tommaso Dell'

Antonio die salesiaan wilde worden. Daarna vertrok hij naar Nizza Monferato, van waar hij verder zou doorreizen op zoek naar aalmoezen.

" Turijn, 6 oktober 1873
" Zeer dierbare in J.C.,
" Het vertrouwen waarmede je mij je brief schrijft en de gene-
" genheid die je mij bewezen hebt, doen mij alle goed van je hopen.
" Ik ben dus bereid je onder mijn zonen van de salesiaanse congrega-
" tie te aanvaarden en je kunt komen wanneer je wilt.
" Je zegt dat je 3.000 fr. ter beschikking hebt. Laat 2.000
" fr. thuis, als je wilt en breng er voorlopig slechts 1.000
" mee. Hiermee kun je in je uitzet voorzien en de proeftijd
" betalen.
" In geval er moeilijkheden rijzen, zullen wij die oplossen wan-
" neer je in de armen van je zeer toegenegen vader zult zijn.
" God zegene je. Bid voor mij en geloof mij geheel in J.C.
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester

" Dierbare Don Rua,
" Je zult 3.000 fr. ontvangen, vrucht van de liefdadigheid
" die mij op verschillende plaatsen te beurt viel. Geef dit geld tot
" meerdere glorie van God uit naargelang de meest dringende noden.
" Deze week kun je de brieven voor de Madonna dell'Ormo naar Cuneo
" zenden. Het is waar dat ik ook nog ergens anders naar toe ga, maar
" daar is het centrum. In geval van nood kun je donderdag, vrijdag
" de heer D. Vallauri, Beinette pei Paschi aanspreken.
" Bid voor onze weldoeners en voor mij die in J.C. ben
" Je zeer toegenegen vriend
" Nizza, 11.10.'73. Gio. Bosco, priester.

Daarna schreef hij nogmaals aan Don Rua, zonder handtekening noch datum, doch meer gedetailleerd.

" Dierbare Don Rua,
" Ik collecteer. Iets wordt er bereikt. Bid. Laat mij weten
" of markies Fassati of anderen giften ad hoc gedaan hebben.
" Heeft de aartsbisschop een antwoord gezonden?
" De brieven: dinsdag bij de bisschop van Cuneo. Woensdag bij baron
" Ricci en idem de donderdag. Vrijdag bij D. Vallauri Peveragno, za-
" terdag en volgende zondag zoals tevens de maandag daarna, bij
" graaf Giriodi Costigliole van Saluzzo; daarna thuis.

" Een hartelijke groet aan jou en aan onze dierbaren en ge-
" loof mij in J.C.
" je zeer toegenegen vriend

Tijdens die maand werd hij, dank zij de werkdadige tussenkomst van Mgr. Fratejacci en omwille van de achting die hij overal genoot, vooral te Rome, in de "Academia dell' Arcadia" ingeschreven.

" G.V.C.
"
" AGESANDRO TESPORIDE, Algemeen bewaarder van de Arcadia
" aan
" de Zeereerwaarde priester GIOVANNI BOSCO van Turijn.
"

" Met de bedoeling verdienstelijke personen te eren, die om-
" wille van een uitstekende intelligentie gepaard met buitengewone
" aanleg zich door uitstekende studies over letterkunde, wetenschap
" en menswetenschappen onderscheiden hebben, heeft de Arcadia U, op
" voorstel van de zeer vriendelijke en hoogst waardevolle medeleden
" Larisso Cisseleno en Eristeno Nassio, tot lid van de Arcadia wil-
" len aanvaarden, neemt u op in de catalogoog van hen die deel uitma-
" ken van deze oude republiek der letteren en wordt u volgens de
" academische gewoonte de naam van "Clistene Cassiopeo" gegeven.
" Terwijl de "Arcadia" u lid van zijn gemeenschap verklaart,
" vertrouwt zij erop dat gij niet alleen haar wetten zult onderhou-
" den, maar bovendien zult bijdragen tot het steeds bevorderen van
" de letterkundige waardigheid en eer van het arcadisch instituut.
" Gegeven te Bosco Parrasio, op 12 oktober van het jaar 1873.
" In het jaar 183 van de "restauratie" van de Arcadia, het derde
" jaar van de 46ste Olympiade.

" De algemene Bewaarder
" Agesandro Tesporide.
"

"Larisso Cisseleno" was Kan. Giovanni Battista Fratejacci; "Eris-
teno Vassio" was kanunnik Agostino Bartolini; "Agesandro Tesporide" Al-
gemene bewaarder was Monseigneur Stefano Ciccolini.

Het diploma werd in boekd. VIII geregistreerd: nr. 267. In 1874
werd er hem een tweede gegeven met als datum, 14 februari, geregistreerd
in boekd. VIII onder nr. 320 zoals wij nog zullen zien.

Diezelfde maand werd aan theol. Albert, deken van Lanzo, meege-
deeld dat de paus hem als bisschop van Pinerolo uitgekozen had. De ne-
derige dienaar Gods (wiens zaligverklaringproces aanhangig is) deelde
dit al wenend aan zijn gelovigen mee en op de preekstoel vroeg hij te
bidden dat hij zou sterven, eer de mijter zijn voorhoofd zou sieren! Dit
bericht verwekte algemene droefheid en het leugenachtige bericht deed de
ronde dat Don Bosco deze benoeming bevorderd had om het tehuis van de

Onbevleete Ontvangen is dat door theol. Albert gesticht was, te kunnen "inpalmen". Don Lemoyne schreef zonder dralen aan Don Bosco:

" 13 oktober 1873.
" Mijn Vader in J.C.
" Ik reken het mij tot een plicht u een onaangenaam, bela-
" chelijk, absurd nieuws te melden.
" D. Bertoldo beging de onvoorzichtigheid te zeggen dat in
" geval de deken van Lanzo bisschop van Pinerolo wordt, D. Bosco
" hier de oorzaak van is. Om het tehuis van de meisjes te kunnen
" inpalmen, zou Don Bosco gaarne theol. Albert zien vertrekken,
" omdat hij hem in de weg staat. Ik weet niet wat het grootste is:
" de onbeschaamdheid of de kwaadaardigheid. Deze nacht braken ze-
" kere onbekende enkele ribben van de vensterramen van het colle-
" ge en besmeurden de muur aan de zijde van het parochieplein met
" slijk. Wie weet of het geen wraak is?
" De heer deken is ten zeerste bedroefd omwille van zijn
" bisschopsbenoeming en de hatelijkheid van kwaadaardige mensen
" tegenover ons. Verleden jaar zegden dezelfde mensen dat de deken
" nooit bisschop zou worden omdat Don Bosco er belang bij had hem
" te Lanzo te houden. Nu zegt men het tegengestelde, maar het is
" steeds dezelfde drijfveer die de tongen doet loskomen.
" De deken protesteert bij iedereen tegen al deze kletspraat-
" jes. Hij weende zeer veel en zegde mij dat zijn benoeming tot bis-
" schop en diens gevolg de tegenstand van het volk hem terneer-
" drukten. Hij voegde er nog aan toe: "Ik houd van Don Bosco en
" zal voor de sociëteit van de H. Franciscus van Sales alles doen
" wat ik kan. Ook Don Bosco houdt van mij, daar ben ik zeker van.
" Hij kent mij en ik ken hem en als het waar zou zijn dat Don Bosco
" mijn benoeming aan de paus voorstelde, of ook al was dit niet zo,
" dan zou ik liever sterven dan Lanzo met deze achterdocht onder de
" mensen te verlaten." Hij zegde mij dit al wenend. In alle kerken
" en Oratoria en kapellen van Lanzo worden er triduüms gehouden met
" de zegen van het Allerheiligste opdat de deken niet zou vertrekken.
" De teleurstelling in het dorp is werkelijk uiterst groot. Ook wij
" in het college, nemen deel in deze droefheid omdat wij hiermee
" ook onze waardevolste steun zullen verliezen.
" Deze mensen begrijpen niet dat het verlies van een derge-
" lijke pastoor, een voortdurende verdediger, een schoolafgevaardig-
" de van dat gehalte, voor ons een halve ondergang is. Geduld! Gods
" wil geschiede!
" Uw zeer toegenegen zoon
" G.B. Lemoyne.

In de marge van deze brief schreef Don Bosco: "Dat niets u store, God is met ons. Geduld, gebed."

Inderdaad! De H. Vader aanvaardde de weigering en in de parochie werd het Te Deum als dankbetuiging gezongen.

Het moet ons niet verwonderen dat die praat de ronde gedaan had. Het jaar te voren werd er gezegd dat de vrome deken nooit bisschop zou worden omdat Don Bosco er belang bij had hem te Lanzo te houden! Er waren er, die nog andere betrekkingen, die hij met onze H. Stichter had, verkeerd uitlegden. Zij geloofden en deden anderen geloven dat het nieuwe gebouw dat voor het college in dat jaar door Don Bosco gebouwd werd, in het vooruitzicht dat hij het oude klooster zou moeten verlaten, dienen moest voor vakscholen ten voordele van de arme jongens van de streek; want, zo zegde men, de theoloog had een droom gehad waarin hij een grote menigte jongens zag in uniform, met twee rijen knopen op de borst... precies het uniform van onze collegestudenten! Niets was minder waar! Om "te voldoen aan de vele aanvragen tot aanneming", had Don Bosco "het grote en praktisch gebouw gezet met prachtige portieken aan de zuidkant; zo hadden de leerlingen een zeer schone speelplaats en waren beschut tegen het slechte weer in de winter", zoals te lezen staat in de programma's van het "College-kostschool van Lanzo Torinese", die in 1873 gedrukt werden.

Ernstige en dringende zaken, onder meer de herziening van de constituties, vereist door de laatste "Opmerkingen", de beslissing om de onderhandelingen te hervatten voor de temporaliën van de bisschoppen (inderdaad de correspondentie met minister Vigliani verwijst naar die dagen, verplichtten hem af te zien van zijn reizen die hij voor de provincie Cuneo gepland had. En de 14de, daags voor het feest van St.-Theresia, aangezien hij niet naar Peveragno kon gaan, schreef hij uit Vignale aan de vrome zuster van Don Pietro Vallauri.

" Zeer geachte en verdienstelijke Mevrouw,
"
" Leve S. Teresa!
" Morgen (15) kan ik niet komen om van het feest van S. Teresa te genieten. Geduld. Ik zal genieten in de Heer en daarom zal ik het H. Misoffer opdragen voor U en voor de Heer D. Pietro opdat de Heer u beiden heilig make. Een hoop dingen hielden mij heel de vakantie bezig zodat ik de vastgestelde partij moest verzaken. Tot weerziens dan te Turijn in gezondheid en heiligheid.
" Ge weet toch dat D. Borelli (1) dood is en dat er bijgevolg meer terrein te bewerken valt voor D. Pietro.
" God verlene u en de hele familie alle goeds en bidt voor deze arme maar steeds nederige dienaar in J.C.
" Gio. Bosco, priester
" Vignale, vandaag
" 14 oktober, 1873

Hij verwittigde tevens Don Rua en zei dat hij naar Nizza terugkeerde en de 18de te Turijn zou zijn.

(1) Theoloog Borel.

" Dierbare Don Rua,
"
" 1) Denk met D. Cagliero en D. Savio aan het schilderij van St.-
" Jozef dat bij de heer Lorenzone is en af is. Alleen de om-
" lijsting moet in orde gebracht worden.
" 2) Don Savio mag niet uitstellen aan ridder Bellino te schrijven
" betreffende de boerderij van Chieri volgens onze overeenkomst.
" 3) Van dinsdag tot en met donderdag: drukwerk en brieven sturen
" naar Nizza. D. Barberis en ik maken het goed. Zaterdag zal ik,
" als God het belieft, te Turijn zijn. Op het ogenblik vertrek
" ik naar Alessandria-Acqui.
" Ik heb enkele zaken gedaan. Maakt veel wijn.
" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
"
" Uw zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Misschien hielp de toekomstige eerste novicemeester hem bij de her-
ziening van de constituties.
Zonder twijfel ging hij ook die herfst naar Peveragno, en waarschijnlijk
in de septembermaand onmiddellijk na zijn verblijf te Cuneo.

Kan. Guiseppe Giubergia, rector van het heiligdom van Mondovi, her-
innerde zich dat hij hem te Peveragno dat jaar gezien had en schreef:
"Het was het jaar 1873 en ik meen dat het niet na de septembermaand was.
Ik herinner mij dit ook omwille van een vreselijk onweer dat mij en enkele
vrienden en de kinderen van het tehuis overviel.
Allen kwamen van de Paschi terug om Don Bosco te zien. Hij werd toen al
door allen die hem kenden als een heilige aangezien. Hij was 's morgens
toegekomen en wij bezochten hem in de namiddag. Het was toen dat hij mij
met zijn zo gewone glimlach zegde: - Je zult priester worden!

's Anderendaags was hij te Peveragno. Hij was er door een zekere
Giuseppe Campana, een van de leiders van de derde-ordelingen, gemeente-
lijk ondersecretaris, uitgenodigd. Hij stapte uit het rijtuig voor het
huis van Campana. Hij leed aan een been en bediende zich van een stok om
het zieke lid niet te veel te vermoeien. Het was een receptie waarop be-
halve de clerus ook al de burgerlijke overheden uitgenodigd waren.
In 1875, vervolgt de kanunnik, had ik besloten het priesterkleed aan te
trekken, misschien of misschien ook niet dank zij de woorden die Don Bos-
co mij toen zegde. Ik ging voor de theologische studies naar het semina-
rie van Turijn; maar de avond tevoren wilde ik Don Bosco zien.
Ook al waren er twee jaren voorbijgegaan, toch herkende hij mij onmiddel-
lijk, en ik herinnerde mij zeer goed zijn woorden: "Giubergia, je bent
gekomen om seminarist te worden!" En ik antwoordde: - "Ja, maar ik kom
niet bij u, ik ga naar het seminarie."
- "Dat heeft geen belang: je zult priester worden!"

Hij wilde mij als gast in zijn Oratorio; ik nam het avondmaal in
de refter van de oversten en zat naast hem. Hijzelf bediende mij en zegde

(misschien omdat ik verlegen was door zoveel voorkomendheid):

- "Eet, want je bent jong... en je moet nog veel werken."

Na het avondmaal ging ik met hem naar de speelplaats en luisterde naar het avondwoordje dat hij, na het avondgebed, aan de jongens gaf; dan vergezeldde ik hem tot aan de trap die naar zijn kamer leidt en ging daarna naar de kerk waar ik lang van ontroering geweest heb. 's Anderendaags trad ik in het seminarie binnen."

Don Bosco werkte zoveel mogelijk om spoedig terug naar Rome te kunnen gaan voor de goedkeuring van de constituties, en om de toestand van de Italiaanse bisschoppen trachten te verbeteren.

Hij schreef aan Mevr. Sigismondi dat hij, minstens een gedeelte van de tijd die hij te Rome zou doorbrengen, bij haar te gast zou zijn:

" Zeer geachte Mevrouw Mathilde,

"

" Ik heb uw brief ontvangen en heb mijn antwoord omwille
" van verschillende zaken in de afgelopen dagen moeten uitstellen.
" Maak u niet bezorgd zo mijn econoom ergens anders beland is. Het
" was overeengekomen dat hij naar u zou gekomen zijn; daar hij ech-
" ter vreesde dat u en uw man niet te Rome waren, ging hij eerst
" naar de heer Colonna. Om te bewijzen dat ik van uw huis houd,
" geef ik u de verzekering dat ik tijdens mijn verblijf te Rome,
" zoniet de hele tijd, dan toch meestal uw gast hoop te zijn. Ik
" zeg: meestal; want de vele zaken en bezoeken verplichten mij een
" secretaris mee te brengen en ik weet niet of wij beiden in uw
" huis een nest om uit te rusten kunnen vinden.

" Ik heb de zaak aan moeder Galeffi overgelaten en eventueel
" kunt u met haar spreken en daarna het plan veranderen of beslui-
" ten zoals u dat het best zult oordelen. Hoewel ik van de Voorzie-
" nigheid leef, zou ik in dit geval niemand willen storen en ook
" alle onkosten willen dekken.

" Ik herhaal u dat ik elke dag een speciaal memento voor u
" en uw man in de H. Mis heb. Sinds ik uw brief ontvangen heb, heb
" ik een dagelijks "Onze Vader" vastgesteld dat onze jongens aan
" het altaar van Maria, Hulp der Christenen zullen bidden. Indien
" wij nog niet volledig verhoord werden, dan komt dat omdat wij of
" niet goed baden of dat u niet voldoende levendig geloof hebt. Ik
" meen echter dat het aan het eerste te wijten is.

" Ik vraag u verder mijnheer uw man voor mij te willen groe-
" ten. God geve u een goede gezondheid en aan beiden een gelukkig
" leven hier en de glorie in de hemel, wanneer dit de Heer behaagt.
" Ik beveel mij nog aan de liefdadigheid van uw gebeden aan en ver-
" blijf met ware dankbaarheid,"

" Van Ued. hooggeachte,

"

" Turijn, 29 oktober 1873.

de zeer nederige dienaar

Gio. Bosco, priester.

Tijdens de tweede helft van november deed hij andere reizen om de huizen te bezoeken. Hij was steeds bezorgd om de middelen te vinden waarmee hij de clerici van de dienstplicht kon vrijkopen. Hiervoor bedankte hij herhaaldelijk gravin Callori:

" Mijn goede Mama,
"
" Ik heb uw brief met wat er ingesloten was vanwege mevrouw
" de gravin M. Luigia ontvangen. Ik heb haar een brief geschreven.
" Aan u mijn ware dank. De clericus is vrij; ik weet niet of hij
" u allemaal in het paradijs kan brengen zoals u mij schrijft; maar
" hij is sterk, gezond en flink gebouwd zoals Rocca Luigi, en zal
" de wagen der zaligheid een flink eind op weg kunnen leiden; zo-
" lang hij leeft zal hij zeker bidden voor haar die hem het bre-
" vier in plaats van het geweer bezorgde.
" De oogmeesters, die ik geraadpleegd heb, zeiden: voor het
" rechteroog is er weinig hoop; het linker kan "in status quo" be-
" waard worden op voorwaarde dat ik van schrijven en lezen afzie.
" Dus eten, goed drinken, slapen, wandelen, enz. enz. Zo zal het
" wel gaan.
" God geve u en heel uw gezin alle goeds; bid voor deze
" arme maar in J.C. steeds
" zeer verplichte dienaar
" Borgto, 14 november 1873. Giov. Bosco.

" Mijn goede Mama,
"
" Het is goed dat u mij een berisping geeft; ik bedien mij
" daarom van een degelijke secretaris om uw raad op te volgen. Uw
" waardevolle brief bereikte mij te Varazze en terwijl ik hem las
" en uw liefdadigheid voor onze clerici overwoog, ontving ik een
" telegram uit Alessandria met het bericht dat een van onze cleri-
" ci in de eerste categorie weerhouden werd. Samen met D. France-
" sia zegende ik de Heer: Hij zendt de doornen maar tegelijkertijd
" ook de roos. Hij weze voor alles bedankt.
" Ik geloof dat D. Rua intussen uw liefdegave ontvangen
" heeft en ze reeds naar de bestemming verzonden heeft.
" Ik ontken de belangrijkheid niet van het offer dat u brengt in
" deze tijd van algemene ellende. God zal u echter lonen. De cleri-
" cus, de Kerk en wij allen zullen u erkentelijk zijn en ons met
" de bevoorrechte clericus verenigen om de voortdurende hemelse
" zegen over u en uw familie af te smeken.
" Zaterdag zal ik, als het God belieft, te Turijn zijn.
" Met de meeste dankbaarheid en de groeten van secretaris D. Albe-
" ra, heb ik de eer mij te noemen van Ued.
" de nederige dienaar en slechte zoon
" Giov. Bosco, priester.
" Sampierdarena, 26 november 1873.

De 29ste keerde hij naar Turijn terug waar hij om half vijf in de namiddag een weinig voedsel gebruikte.

" Dierbare D. Rua,
"
" Zeg aan D. Savio dat, indien hij iets voor die drie brieven
" van de Hertog de Mari gedaan heeft, hij mij hierover nieuws
" geve.
" Vergeet het schilderij van St.-Jozef niet.
" Ga aan de edelmoedige Felicita zeggen dat men mij ter liefde
" Gods een weinig soep voorbereidt voor morgennamiddag om half
" vijf. Alle goeds voor u en de anderen "in Domino".
"
" Zeer toegenegen,
" B.S.M., 28.11.73. Bosco, priester.

De 16de december vroeg hij aan de algemene spoorwegdirectie van de Romeinse lijnen om vermindering op de treinkaartjes. De 22ste antwoordde men hem dat men met genoegen op zijn verzoek zou ingaan: "indien onlangs de regering aan de sociëteit het verstrekken van om het even welk gunstbiljet of reductie niet verboden had, behoudens de gevallen door de heersende reglementen voorzien."

Hij had tevens een nieuwe aanvraag ingediend bij het ministerie van oorlog voor het bekomen van gebruikte kledingsstukken. Daar men echter een andere bestemming aan de militaire kledingsstukken gegeven had, kon tot hun spijt op de vraag niet worden ingegaan.

Zijn meest eerbiedige en toegewijde gedachte ging steeds naar de paus, de plaatsvervanger van Jezus Christus, voor wie hij voortdurend ijverde om hem universele liefde en verering te geven, zoals wij uit de volgende brief aan Mgr. Domenico Cerri kunnen besluiten.

" Hoogerwaarde en beste Monseigneur,
"
" Ik zou u zo gaarne willen spreken maar aangezien dat niet
" mogelijk is, schrijf ik u.
" In de maand mei (of maart) publiceerde de "Civiltà Catto-
" lica" een verschrikkelijk artikel over Alexander VI. U hebt dit
" zeker onder ogen gehad. Misschien hebt u al iets "ad hoc" ge-
" schreven of staat u op het punt dat te doen. In ieder geval meen
" ik dat u de enige persoon bent, die dit kan doen. Wees zo vrien-
" delijk mij hierover iets te willen meedelen; u zou mij hiermee
" een groot plezier doen.
" Wat u ook doet, een bijvoegsel bij uw waardevol werk over
" Alexander VI is werkelijk noodzakelijk.
" God geve u alle goed. Geloof mij in J.C.
"
" uw zeer toegenegen vriend
" Turijn, 15.12.1873. Gio. Bosco, priester.

Tijdens dat jaar verschenen volgende afleveringen van de "Letture Cattoliche":

- JANUARI-MAART - "Christoffel Columbus en de ontdekking van Amerika" door priester Lemoyne G.B., directeur van het college te Lanzo.
- APRIL - "De martelaar Paolo Emilio Reynaud en Giovanni Pinna, apostolische missionarissen."
- MEI - Aantekeningen over het leven van de H. Gregorius VII.
- JUNI-JULI - "Serapia, Episode uit de IIde eeuw door abbé France", bewerkt ten gebruike van het volk door L. Matteucci.
- AUGUSTUS - "De katholieke in de XIX eeuw". Opmerkingen verzameld door een lid van de katholieke uitleenbibliotheek van Turijn.
- SEPTEMBER - "Jezus Christus en de Kerk". Verhandeling over openbaringen, ingegeven door Zuster van de Nativiteit.
- OCTOBER-NOVEMBER - "Het grote beest, ontmaskerd voor de jeugd."
- DECEMBER - "De wonderen van O.-L.-Vr. van Lourdes."

Het leven van Christoffel Columbus beviel allen en er werden verscheidene herdrukken uitgegeven: ook in sierlijke uitgave. Don Bosco zelf had aan Don Lemoyne de opdracht gegeven dit volgens de volgende normen te schrijven:

" 4.3.1871.
" Dierbare Don Lemoyne,
"
" Een matrozenwerk over een Genuees moet zonder meer aan een
" Genuees toevertrouwd worden.
" Het leven van Christoffel Columbus zal een aflevering van
" 100 tot 200 bladzijden van de "Letture Cattoliche" beslaan. Het
" mogen er zelfs meer zijn, indien dat nodig blijkt.
" Bij de inhoudsopgave van de twee delen staan in de kantlijnen
" door lopende strepen (-----). Dat betekent dat de betreffende
" tekst bijna letterlijk moet overgenomen worden. De gedeelten die
" met een reeks puntjes (.....) zijn aangeduid, moeten in het kort
" samengevat worden om de feiten te binden en een geschiedkundige
" vorm te geven aan wat men verhaalt.
" Het is duidelijk dat ik je een grote vrijheid van pen en woord
" laat. Indien je dus in de overleveringen of in andere boeken epi-
" soden of uitspraken "ad hoc" zou vinden, maak er gebruik van. In
" het werk "Il Monachismo" van Tullio Dandolo, vindt men een mooi
" hoofdstuk over het monnikenleven van Columbus.
" Doe je werk rustig aan, maar verzorg de schoonheid van de taal,
" schrijf je gedachten ongedwongen en in korte zinnen neer, zoals
" je al in andere werken gedaan hebt.

" God zegene je en je leerlingen samen met heel het onderwij-
" zend personeel, de assistenten, het dienstpersoneel enz. enz.
" Bidt allen voor mij, die in J.C. ben
" uw zeer toegenegen vriend
" Giovanni Bosco, priester.

In de Galantuomo van 1874 werd er een van de talrijke lofbrieven
over de "Letture Cattoliche" ingelast:

" A...., 23 april 1873.
" Zeereerwaarde Heer,
" Als teken van erkentelijkheid voor het vele goed dat de "
" "Letture Cattoliche" in mijn parochie deden en nog doen, kan ik
" niet nalaten hiervan enkele bewijzen, waarvan ik getuige was, te
" geven. Nadat ik zonder resultaat andere middelen had aangewend om
" het nachtslenteren van de jongens te vermijden, vooral in de lan-
" delijke wijken, verspreidde ik de "Letture Cattoliche". Hieruit
" verkoos ik vooral de verhalen en de levensbeschrijvingen. Een bra-
" ve man verzamelde iedere avond deze leeglopers in een stal, las
" hen verhalen voor en legde ze uit. In korte tijd werd het aantal
" van de toehoorders zo groot, dat de nachtelijke gelegenheden voor
" een groot deel onbezocht bleven.
" Eens dat het nieuws de ronde gedaan had, vroegen verschei-
" dene personen van een aangrenzend dorp mij dezelfde lectuur, en
" de resultaten waren werkelijk troostend. Juffrouwen uit de burger-
" middens lieten hun schunnige romans die zij 's avonds lazen ter-
" zijde en hielden zich met de "Letture Cattoliche" bezig. Ook be-
" dienden die zich vooral voor de artikels over moderne valse leer-
" stellingen, de inquisitie en dergelijke zaken interesseerden,
" vroegen andere nummers voor hun vrienden.
" Sinds vijf jaar maakte de schoolmeester van deze gemeente
" misbruik van zijn invloed om de jongens de H. Mis en andere hei-
" lige diensten te doen verzuimen. Daar ik het niet voorzichtig
" achtte hem omwille van zijn hoedanigheid openlijk tegen te wer-
" ken, gaf ik aan de meest getrouwen een exemplaar over het leven
" van de jonge Besucco Francesco, gezien zijn toestand het meest op
" hun eigen toestand geleek. In minder dan een maand volgden weer
" allen de goddelijke diensten. Ook nu nog blijft dat voortduren.
" Zij onderwijzen de catechismus op de zondagen en tijdens de vas-
" ten, brengen een bezoek aan het H. Sacrament, gaan te biecht en
" sporen anderen tot godsvrucht aan. Wanneer ik hen soms voor hun
" hulp bedank, antwoorden zij mij: "O! ook Besucco handelde op die
" wijze in dergelijke omstandigheden of deed zelfs meer." Drie van
" deze jongens, de ijverigsten, zijn al twintig jaar. Een van hen
" verzamelt op delicate wijze verboden boeken en brengt ze mij; en
" vanaf het ogenblik dat hij het leven van Besucco begon te lezen,
" zei hij mij: "Wees zo goed mij in het huis waar eens Besucco ver-
" bleef, te laten opnemen!..."
" De van U, zeereerw.
" zeer toegewijde en zeer verplichte dienaar
" D.G. Prior.

In april herdrukke Don Bosco de "Meimaand", en schreef aan Don Reffo:

" 18.4.1875.
" Dierbare Don Reffo,
"
" Wij hebben op dit ogenblik de herdruk van de "Mariamaand"
" beëindigd. Daar wij al dicht bij de meimaand zijn en deze uitgave
" door velen verwacht wordt, zou jij mij een groot plezier doen
" dit in het dagblad "Unità Cattolica" aan te kondigen, met een
" passend woordje van jezelf. Hierbij twee exemplaren, een voor jou,
" en een voor iemand naar je goedvinden.
" God zegene ons allen en geloof mij met genegenheid
"
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Op 20 april las men in de "Unità Cattolica":

" Hiermee kondigen wij een mooie "Meimaand" aan, klein van
" omvang, gemakkelijk, aangepast aan de huidige noden, en uiterst
" geschikt om de godsvrucht tot de allerheiligste Maagd in het
" hart op te wekken en er de grootste vijand, de zonde, uit te
" verwijderen. Voor elke dag is er een beschouwing en een voor-
" beeld, beide goed geschreven met die uitstekende eenvoud die
" zo eigen is aan die waardevolle priester in zijn werkjes voor
" de jeugd en het volk. De naam van Don Bosco maakt elke aanbe-
" veling overbodig en doet ons begrijpen waarom er in zo korte
" tijd al vier uitgaven van deze "Maand" werden gedrukt: en het
" is er heel wat meer waard!

Tegelijkertijd verscheen de 33ste uitgave van de "Giovane Provveduto" en hetzelfde dagblad liet op 7 augustus hierover een lofschrift verschijnen:

" Een boek dat al 33 uitgaven kende, heeft zeker geen
" nieuwe woorden van aanbeveling nodig. De "Giovane Provveduto" van
" de priester Don Bosco heeft in elk opvoedingsinstituut, in elk
" werkhuis en in elke Italiaanse christelijke familie zijn weg
" gevonden en iedereen vindt dat van al de gebedenboeken die tot
" hiertoe gedrukt werden, dat van Don Bosco het meest voldoet aan
" de aard, de noden en de godsvrucht van iedereen.
" De nieuwe uitgave heeft daarbij het voordeel op de vorige
" dat het enkele nieuwe belangrijke toevoegingen bevat. Een specia-
" le aandacht verdienen de zaken die de geleerde en godvruchtige
" auteur, bij wijze van dialoog, in vijftien hoofdstukken, in ver-
" band met de grondslag van de katholieke godsdienst bespreekt...

Een ander bewijs van het apostolaat van Don Bosco via de pers was de beslissing ook een verzameling van christelijke Latijnse schrijvers te publiceren, voor gebruik in katholieke scholen. Eerst had hij immers de Latijnse klassieke schrijvers gecastigeerd om de geest van de jeugd vrij te houden van slechte gedachten. Het eerste deel had hij aan prof. Giovanni Tamietti toevertrouwd. Zo verklaarde hij zelf aan de auteur van een boekje dat in het Oratorio gedrukt was, en waarvan hij de proeven had gelezen.

" Dierbare Theol. Prof. D. Belasio,
"
" Ik las en overwoog uw zeer belangrijk werkje "Della vera
" scuola per ravviare la Società". Het beviel mij volledig. De
" aantrekkelijke uiteenzetting maakt de bewijsvoering boeiend. De
" edele opvattingen, de brede visie, de rijke kennis die een waar-
" borg is en meer nog die verzoenende toon in een zo vitale kwestie,
" bewijzen met een wonderlijke gemakkelijke en in weinig bladzij-
" den, hoe men een van de belangrijkste hervormingen van de huidige
" toestand in de maatschappij, kan verwezenlijken. Vandaar dat ik
" dit werk als een zegen begroet en het aanzie als een lichtstraal
" van de opkomende dageraad die de dag van Gods barmhartigheid aan-
" kondigt. Wij hopen dat deze dag nabij moge zijn tot troost van de
" Kerk.
" Ik zeg u met mijn hart op de hand dat, zo ik u niet reeds
" als oude en dierbare vriend had, ik u nu als dusdanig zou beschou-
" wen. U hebt in uw werkje op schitterende wijze de ideeën uiteenge-
" zet die ik al sinds jaren in mijn hoofd had. U plaatst mij voor
" mijn eigen opvattingen zodat ik dit als mijn eigen werk aanneem.
" Ik voeg er nog aan toe dat ik de verzameling van de Latijnse en
" christelijke klassieken reeds drukte ten gebruike van de katholie-
" ke scholen (die moeten helemaal hervormd worden) en dat ik uw werk
" aanvaard als inleiding op de genoemde verzameling, te meer daar
" ook mijn beste medewerkers hiermee akkoord gaan.
" God helpe u en mij om, met de bedoeling de christelijke
" klassieke auteurs in te voeren, ook de buitensporigheden van de
" heidenen in de klassen van de studerende jeugd zoniet te doen
" verdwijnen dan toch de kwaadaardige invloed ervan te mogen voor-
" komen.
" Geloof mij met werkelijke achting,
" van u, dierbare,
" de zeer toegenegen vriend,
" Gio. Bosco, Priester.
" Turijn, 6 november 1873.

"Met zijn groot hart en zijn brede en actieve geest, had hij - zoals Pius IX eens zegde - wat men geleerd zegt "een denker" kunnen zijn". Maar hij verkoos zich geheel aan allen te geven in een voortdurende drukte van zaken en dat met een zachtmoedigheid en een onoverwinnelijke nederigheid alsof hij niets anders te doen had.

In december van dat jaar, behaalde Don Cagliero als eerste van de onzen zijn doctoraatstitel in theologie aan de K. Universiteit

van Turijn, en Don Bosco - zo getuigde hij in het inleidend proces: - "schertste dikwijls met ons en zegde aan de ene of de andere: "Jij bent tenminste iets, Don Bosco is niets. Jij bent prof. in filosofie; jij in letterkunde; jij bent theoloog... de arme Don Bosco heeft zelfs geen onderwijzersdiploma. Ik zal een mooie figuur slaan wanneer ik mij zonder enige titel in het paradijs ga aanmelden!"

Hierop antwoordden wij: "Zonder titel is helemaal niet erg; maar u zal zich met veel verdiensten aanmelden. Zij zijn meer waard dan alle titels samen. Daarbij, is de naam van Don Bosco niet meer waard dan om het even welke titel?" Hier voegde hij gekscherend aan toe: "Laat het een titel wezen, maar hij zal steeds van "bosco" zijn, d.w.z. van hout!"

"Zekere dag deed hij dezelfde redenering in het bijzijn van commandeur Garelli, regionaal studie-inspecteur van Turijn; deze begreep de schertsende toon van Don Bosco niet, nam alles ernstig op en zei: "Wat! Don Bosco is geen professor, heeft geen diploma's en zelfs geen diploma van onderwijzer? Don Bosco die de eerste opvoeder van de jeugd is? Maar heeft de regering, tot nu toe niets voor u gedaan? Heeft zij uw verdiensten niet erkend? Goed zo, dan zal ik daaraan denken. Morgen nog zal ik naar het ministerie schrijven en u zult alle diploma's door uw geschriften en werken verdiend, ontvangen."

Don Bosco vroeg hem geen moeite te doen daar zijn gesprek slechts schertsend bedoeld was en niets meer. Toch kon de inspecteur niet begrijpen dat Don Bosco geen enkel diploma had en bleef vol bewondering voor de nederigheid van onze dierbare Vader."

Wat Don Bosco echter het meest verlangde was het bereiken van zijn doel: de definitieve goedkeuring van de vrome sociëteit. Hij maakte zich daarom klaar om nogmaals naar Rome te vertrekken en schreef aan gravin Uguccioni:

" Verdienstelijke Mevr. de Gravin,

"

" Dit is bijna de enige brief die ik schrijven kan om een
" zalig feest te wensen en ik richt hem tot u die sinds zo lange
" tijd een moeder voor deze arme en stoute zoon bent. Mijnerzijds
" erken en verklaar ik mij ten zeerste verplicht tegenover u en
" beloof u volgende dinsdag godsdienstoefeningen tot uw intenties
" op te dragen. Zij bestaan uit de H. Mis, het rozenhoedje, de com-
" munie van onze jongens, het lof met speciale gebeden. Hiermee wil-
" len wij u bedanken voor uw liefdadigheid en u, heer Tommaso, uw
" dochters, uw schoonzonen en neven een goede gezondheid toewensen,
" een lang en gelukkig leven en de kostbare genade van de volhar-
" ding in het goede. Wees zo vriendelijk hen allen voor mij te wil-
" len groeten en mij aan de liefdadigheid van hun gebeden aan te
" bevelen.

" Ik heb de bedoeling een uitstap naar Rome te maken tij-
" dens de aanstaande januarimaand en hoop dat ik minstens één dag
" te Florentië kan verblijven.

" God zegene u en geloof mij met de meeste dankbaarheid,
" van Ued.
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 20 december 1873. Gio. Bosco, priester.

Op de vooravond van Kerstmis schreef hij aan Gravin Callori:

" Mijn goede Mama,
"
" Ik kan u geen "zalige feestdag" te Turijn wensen; en daar-
" om zend ik u deze engel om u het Kindje Jezus met zijn H. Zegen
" te brengen.
" Deze avond zal een van de drie missen tot uw intentie gece-
" lebreerd worden.
" Indien u boodschappen of vragen hebt voor de H. Vader: mijn
" vertrek is vastgesteld op de volgende maandag.
" Alle goed voor u en heel uw familie en geloof mij
"
" uw zeer toegenegen, stoute zoon
" Turijn, 24.12.1873. Gio. Bosco.

Uit Rome bereikten hem intussen hartelijke dankzeggingen voor de bijzondere gebeden die hij tijdens de Kerstnoveen deed zeggen:

" Dierbare Don Bosco,
"
" Wat u bericht werd is niet zo ver van de waarheid: mijn ge-
" zondheid is niet al te best om goed mijn werk te kunnen doen. De
" gebeden die u voor mijn behoud tot de Heer gericht hebt samen met
" uw jongens tijdens de kerstnoveen, deden mij dus veel genoeg.
" Van ganser harte ben ik u dankbaar voor een zo toegenegen aanden-
" ken en met gevoelens van ware achting verblijf ik
" Van U, Don Bosco,
" de dienaar en vriend
" Rome, 26 december 1873 G.B. Antonelli.

Ook Mgr. Sbarretti, substituut van de H. Congregatie van de BB. en RR. bedankte hem voor "de gelukwensen" die hij ontvangen had, en beloofde hem geen gelegenheid te laten voorbijgaan om op de beste wijze aan zijn billijke verlangens te voldoen. Het is duidelijk dat Don Bosco zich bij hem had aanbevolen om gemakkelijker de definitieve goedkeuring van de constituties te bekomen.

De 29ste december vertrok Don Bosco dus opnieuw, samen met Don Ber- to, naar Rome. Intussen bereikten hem uit het Oratorio de meest toege- wijde en hartelijke gelukwensen voor 1874 vanwege de medebroeders en van alle leerlingen van Lanzo. Bovenaan op de brief die door alle medebroe- ders ondertekend was, schreef Don Lemoyne:

" Vol verlangen naar uw zegen en uw bezoek, vragen zij dat
" U hen schriftelijk een raad zou meedelen opdat ook voor hen het
" beginnende jaar gelukkig moge verlopen.

Don Lasagna, leraar van de 4de en 5de gymnasiumklassen, plaatste de volgende verklaring op het blad dat door zijn leerlingen ondertekend was:

" De leerlingen van de vierde en vijfde gymnasiumklas van
" het college te Lanzo, houden onder de hen dierbare personen het
" meest van hun gemeenschappelijke Vader Don Giovanni Bosco. Daar
" zij hem persoonlijk niet kunnen bereiken, zenden zij hem met hun
" naam de meest oprechte wensen voor het nieuwe jaar 1874 en voor
" heel zijn leven. Zij smeken voortdurend de hemel dat dit leven
" voor hun redding en de glorie van de bedroefde Kerk van God nog
" lang moge duren."

En aan de directeur en de leerlingen van Lanzo schreef Don Bosco zijn eerste brief uit Rome!

AANHANGSEL

I

Noveen en plechtigheid
ter ere van Maria, Hulp der Christenen.

in de kerk van de Aartsbroederschap aan Haar toegewijd in Valdocco-Tu-
rijn. 1873

Volle aflaat voor allen die deze kerk bezoeken in de loop van de no-
veen of op de dag van het feest, op voorwaarde dat men te biecht gaat en
communiceert.

Regeling van de goddelijke diensten.

De noveen begint op donderdag 15 mei. Elke dag van 's morgens tot 's mid-
dags worden de heilige missen gelezen en is er gelegenheid om de sacra-
menten van biecht en communie te ontvangen. Om 7u. algemene communie en
bijzondere gebedsoefeningen.

In de week.

Elke avond om 7u. Lofzang, preek en lof met uitgelezen muziek.

Zondag, 18.

's Morgens om 10u. Plechtige Mis.

's Namiddags om 3.30u.: Vespers, preek en lof.

Woensdag, 21.

Vigilie van 0.-H.-Hemelvaart.

In dezelfde kerk begint het triduüm tot voorbereiding van de bedevaart
naar de Madonna van Oropa op de 25ste, Eeuwfeest van St.-Gregorius VII.
De goddelijke diensten vallen samen met die van de noveen en de plech-
tigheid van Maria, hulp der Christenen.

Plechtigheid van 0.-H.-Hemelvaart

's Morgens om 10u. Plechtige mis.

's Namiddags om 3.30u. Vespers, preek en lof.

Zaterdag, 24.

Plechtigheid van Maria, Hulp der Christenen.

's Morgens om 10u. De leerlingen van het Oratorio zullen de prachtige
mis uitvoeren met volledig orkest door de bekende meester De-Vecchi. 's
Avonds om 6u. Plechtige vespers met nieuwe en uitgelezen muziek van de
priester Cagliero Giovanni. - Feestrede - Tantum ergo door 300 stemmen -
Lof. Op het einde van de vespers wordt de antifoon "Sancta Maria, suc-
curre miseris", werk van bovengenoemde pr. Cagliero gezongen. Prachtig
concert door drie onderscheiden koren, zoals het "Tu es Petrus" dat te

Rome gezongen werd in 1867; dit wordt uitgevoerd door de leerlingen van het Oratorio en door vele professoren, meesters en liefhebbers van de stad.

Zondag, 25.

Eeuwfeest van de dood van de H. Paus Gregorius

's Morgens om 7u. Mis, algemene communie met bijzondere gebeden volgens de intentie van de opperherder paus Pius IX. Om 10 u. Plechtige mis. 's Namiddags om 3.30u. Plechtige Vespers, preek, lof.

Maandag, 26.

Om 7u. Mis, algemene communie, speciale gebeden voor alle leden van het aartsbroederschap van Maria, Hulp der Christenen en vooral tot zielenrust van hen die God reeds naar het eeuwige leven geroepen heeft.

N.B.

Wie verlangt zich te laten inschrijven in de aartsbroederschap van Maria, Hulp der Christenen, zal iemand in de sacristie van de kerk aantreffen die hiermee belast is.

De aalmoes die de leden dit jaar verlangen te geven, zal dienen voor de meubilering van de sacristie en het koor en voor de kosten van de bouw en de plaatsing van het nieuwe uurwerk.

Nota - In het briefje dat rechtstreeks aan de vereerders gezonden werd, las men volgend bijvoegsel:

Bijkomende dingen.

Op de laatste twee dagen van de noveen, op de plechtigheid en op de zondag daarna zal in het instituut een kleine weldadigheidsbank opgericht worden ten voordele van de kerk en het instituut.

Op de verschillende banken zullen te koop gesteld worden:

1. Medailles, lithografieën, religieuze fotografies, schone boeken, muziek voor zang en piano, werken uitgegeven door het Oratorio.
2. Kunstbloemen, vruchten, speelgoed en verschillende voorwerpen voor kinderspelen.

Behalve op het ogenblik van de goddelijke diensten zijn er muziekconcerten en spelen. De directie van de feesten is toevertrouwd aan de directeurs van het Oratorio en aan een comité van edele heren die zich met ijver inzetten voor dit weldadige doel.

Alle voorwerpen van huishoudelijk gebruik, ijzer- of houtwerk, borduurwerk, weefsel, boeken, worden met de meeste dankbaarheid aanvaard en zullen dienen om de geschenken van deze weldadigheidsbank te vermeerderen.

Ued. wordt hierop uitgenodigd en verzocht dit programma aan bekenden mee te delen.

II

Aan de beminnelijkste der Vaders DON GIOVANNI BOSCO: zijn zonen die op zijn feestdag de meest uitgelezen gunsten van de hemel afsmecken en zo hun algemene vreugde uitdrukken:

Haec est dies, quam fecit Dominus,
exultemus et laetemur in ea.

(Ps. 117, v.23).

Lofdicht.

M.B. blz. 1228 - 1229.

III

Plechtige prijsuitdeling aan de leerlingen van de gymnasiale klassen van het Oratorio H. Franciscus van Sales op 22 augustus 1873 om 6 u. in de namiddag.

Programma: - 1. Mars van Meester De-Vecchi. - 2. Lezing van de examenuitslagen. - 3. De liefdadigheid. Koor van Rossini. - 4. Toespraak van de Weledele Heer Prof. Ridder Vincenzo Lanfranchi. - 5. Variaties op altfluit van Meester De-Vecchi. - 6. Gedicht in Piëmontees dialect door de heer Carlo Gastini. - 7. Prijsuitdeling. - 8. Met vakantie. Koor door Maestro De-Vecchi. - 9. Mars van Meester De-Vecchi.

Ued. wordt verzocht ons met uw aanwezigheid te vereren; u zult ons feest prachtiger maken en onze leerlingen aanmoedigen.

Turijn, 19 augustus 1873.

Gio. Bosco, priester.

IV

Brief aan Don Rua op 26-5-90 van het natuurlijke kind van graaf Belletrutti.

Mon bien cher et vénérable Père,

Ton bienveillant accueil.... Zie bijvoegsel Vol. X blz. 1230.

H O O F D S T U K X.

HET VISIOEN VAN DE TOEKOMST.
1874

- 1) Terwijl hij te Rome was. -
- 2) Terug. -
- 3) Voor de regelmatige observantie. -
- 4) Het terrein van het missieapostolaat. -
- 5) Een laatste keer te S. Ignazio. -
- 6) Hardnekkige tegenstand. -
- 7) Aanvragen tot stichtingen. -
- 8) Uit Argentinië. -
- 9) De derde familie. - 10) Tijdens de herfst. -
- 11) De dochters van Maria, Hulp der Christenen. -
- 12) De gedachte van de dood. - 13) Te Nice. -
- 14) Andere herinneringen.

In de catalogoog van de vrome sociëteit van 1874 las men de namen van: 42 met eeuwige geloften, 106 met driejaarlijkse geloften en 103 novicen: samen 251, en om precies te zijn:

49 priesters:	30 eeuwig geprofest, 16 met driejaarlijkse geloften
-----	en 3 novicen.
104 clerici:	3 eeuwig geprofest, 61 met driejaarlijkse geloften en
-----	40 novicen.
62 coadjuteurs:	9 eeuwig geprofest, 28 met driejaarlijkse geloften
-----	en 25 novicen.
36 gewone studenten:	1 met driejaarlijkse geloften en 35 novicen.

Op het einde van de catalogoog 1875 schreef Don Bosco als voorwoord op de biografie van verscheidene overleden medebroeders:

" Mijn dierbare zonen, het jaar 1874 was "voor ons zeer heuglijk".
" Nadat hij ons grote gunsten had toegestaan, verwaardigde Zijne
" Heiligheid Pius IX zich op 3 april onze geringe congregatie defi-
" nitief goed te keuren. Terwijl ons dit met ware vreugde vervulde,
" werd deze gebeurtenis al spoedig door een reeks pijnlijke gebeur-
" tenissen gevolgd. Inderdaad, de 13de van diezelfde maand riep God
" de priester Provera tot zich. Daarna D. Pestarino, en dan de

" clericus Ghione en Don Cagliero Giuseppe. Dit alles slechts op vier
" maanden tijd. In deze dierbare medebroeders hebben wij vier evange-
" lische arbeiders verloren. Allen hadden de eeuwige geloften en
" waren de salesiaanse Congregatie zeer genegen; zij waren trouw aan
" de constituties en werkelijk ijverig in hun werk tot meerdere glo-
" rie van God.

" Het is dus niet te verwonderen dat deze verliezen pijnlijk in
" onze sociëteit werden aan gevoeld. Maar God, die oneindig goed is
" en die weet wat voor ons beter is, oordeelde hen waardig voor Zich.
" Men kan van hen zeggen dat zij niet lang leefden maar zoveel
" gewerkt hebben, alsof zij lang geleefd hadden. "Brevi vivens tempo-
" re, explevit tempora multa". Wij hebben ernstige redenen om te ge-
" loven dat onze medebroeders, die hun werk op deze aarde onderbroken
" hebben, in de hemel onze beschermers bij God zijn geworden."

1874 was inderdaad een heuglijk jaar voor onze sociëteit niet al-
leen door haar goedkeuring maar ook omwille van de voortdurende zorgen
van de H. Stichter om ze ook in het buitenland te verbreiden, nieuwe le-
den en medewerkers aan te werven en aldus een uitgebreider apostolaat
tot meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen te verwezenlij-
ken. Reeds in 1871 had hij aan de H. Vader gevraagd of hij het geschikt
achtte nieuwe huizen in Italië, Zwitserland, Indië, Algerië, Egypte of
Californië, waar uit dringende aanvragen toekwamen, te openen.(1) De
paus had hem toen geantwoord: "Voorlopig denk eraan u in Italië steviger
te vestigen. Wanneer de tijd gekomen is om uw zonen elders te zenden, zal
ik het u zeggen."

Onmiddellijk na de definitieve goedkeuring zegde de paus inder-
daad dat hij het werkterrein moest uitbreiden daar waar hij dat geschikt
oordeelde.

1) Terwijl hij te Rome was.

Terwijl hij te Rome was, zag hij de noodzakelijkheid in een bij-
huis bij de H. Stoel te openen en hernam zonder talmen de onderhande-
lingen tot het bekomen van de kerk van S. Sudario der Savooiaarden. Hij
ging daar dikwijls de H. Mis opdragen; zij was toen bediend door zijn be-
wonderaar kan. Grosset Mouchet uit Pinerolo. Com. Giovanni Visone, minis-
ter van het Kon. huis beloofde hem alles te doen bij de koning wat hij
kon opdat de genoemde kerk aan de salesianen zou worden toevertrouwd; en
Don Bosco deed de officiële aanvraag.

(1) In bijvoegsel I, geven wij het pro-memoria van de heilige, waarin deze vraag staat.

" Ecellentie,
"
" Priester Giovanni Bosco van Turijn legt Z. Exc. met eer-
" bied zijn plan, in betrekking met de kerk van S. Sudario te Rome
" voor; dit met het verlangen het welzijn van zijn naaste en vooral
" dat van de onbeschermden jeugd te bevorderen.
" Sinds 1597 richtten enkele godsvruchtige onderdanen, gedreven door
" hun geest van godsvrucht en met de goedkeuring van de H. Stoel,
" een sociëteit of confraterniteit op, met als voornaamste doel, de
" morele opvoeding van de jeugd, het bezoeken van zieken en gevan-
" genen en andere dergelijke liefdadige werken: JUVENES IN VIAM
" SALUTIS DIRIGENDI, FIRMOS ET CARCERATOS VISITANDI ET ALIA CHARI-
" TATIS OPERA EXERCENDI, zoals men op de platen van de stichting-
" oorkonde leest.
" Dit vrome genootschap beantwoordde prachtig en gedurende meer dan
" 200 jaren aan het voorgenomen doel; maar door de politieke gebeur-
" tenissen in het begin van deze eeuw, werd haar het bezit en de
" administratie van de kerk en de hieraan verbonden verplichtingen
" ontnomen (1805).
" Na een reeks gebeurtenissen (1837) werd, met de toelating van de
" H. Stoel, de administratie van de kerk en de zorg van de verplich-
" tingen aan het Sardisch gezantschap dat te Rome resideerde, toe-
" vertrouwd. Hierdoor hadden de koningen van Savooie dit genootschap
" steeds onder hun speciale bescherming.
" Daar de kerk in de laatste tijd dreigde in te vallen, gaf de
" paus het Sardisch gezantschap te Rome de toelating haar te slui-
" ten, en werden de onkosten van de eredienst uitgespaard: (om de
" restauratiewerken te kunnen doen (1858). Tijdens deze 12 jaar
" werden de testamentaire vrome stichtingen in de nabije kerk van
" S. Andrea della Valle, uitgevoerd. Op 16 december 1871 werden de
" gemeenschappelijke wensen vervuld: de kerk werd geconsacreerd en
" voor de eredienst geopend met als rector de geleerde en ijverige
" kan. Giuseppe Crosset Mouchet.
" Aan dit historische jaar kan men nog toevoegen dat in 1869, met de
" toestemming van de H. Stoel, de ondergetekende aan Graaf Menabrea
" - toen minister van Buitenlandse Zaken - het voorstel deed aan
" de restauratie mee te werken met het doel de kerk zo vlug mogelijk
" opnieuw voor de eredienst te kunnen openen.
" Omwille van zekere redenen die de Minister van Frankrijk aanbe-
" langden, werden deze onderhandelingen toen niet beëindigd.
" Nu het gebouw van het vrome instituut van S. Sudario zich in een
" normale toestand bevindt, herhaalt de ondergetekende eerbiedig
" zijn aanvraag dat de sociëteit van de H. Franciscus van Sales,
" bij haar de sociëteit van S. Sudario die ophield te bestaan, zou
" mogen aansluiten, aangezien beide hetzelfde doel hebben nl. zich
" inzetten voor de arme jongens en voor andere dergelijke goede
" werken. De sociëteit van de H. Franciscus van Sales is een bur-
" gerlijke vereniging met hetzelfde doel als destijds deze van S.
" Sudario. Samen met de zorg voor de arme en onbeschermden jeugd
" zou deze sociëteit zich verplichten in te staan voor de regelma-
" tige diensten in de kerk, het onderhoud, de restauratie, en al-
" les wat het decorum van de heilige diensten betreft.

" Ik ben overtuigd dat Uwe Exc. dit nederig voorstel welwillend
" in overweging zal nemen; het streeft ernaar een Piëmontees insti-
" tuut in deze stad Rome te stichten naar het voorbeeld van andere
" Piëmontezen, maar steeds met hetzelfde doel; en laat mij toe de
" eer te hebben mij met diepe dankbaarheid van Uwe Exc. te mogen
" noemen
" de nederige aanvrager,
" Gio. Bosco, priester.
" Rome, 17 januari 1874.

Enkele dagen later zegde de minister dat de onderhandelingen gunstig verliepen. Maar een maand daarna op 27 februari, nadat hij herhaald had dat de koning tevreden was en dat Minister Vigliani de aanvraag had goedgekeurd, toonde hij hem een artikel van de "Popolo Romano". Hierin las men dat een congregatie van kardinalen bijeengekomen was om te Rome een instituut van Don Bosco te openen zoals dat van Turijn en dat de heilige Vader tevreden was samen met enkele kardinalen; maar dat de anderen en de Franse clerus niet akkoord gingen... Ook Vigliani schudde het hoofd en herhaalde:

- Nu schaft men hier de religieuze orden af... en het zou de schijn hebben dat de regering zelf zich zou tegenspreken indien zij haar steun verleende om te Rome een nieuwe religieuze orde te stichten!...

Don Bosco echter merkte op:

- Maar dit is geen religieuze orde, het is een burgerlijke sociëteit!...

Op die manier liep alles spaak en Don Bosco drong niet aan; want hij begreep dat het nemen van de leiding van de kerk van het oude gezantschap van de hertog van Savooie bij de H. Stoel, die na 1870 de particuliere kerk was van het heersende Huis van Italië, bij velen als een vleiërij van de Italiaanse regering zou aankomen.

De gedachte om te Rome een huis te openen, liet hem echter niet los en hij richtte zijn blik op de kerk van S. Giovanni della Pigna nabij S. Maria della Minerva (waar sinds 1902 onze algemene procureur is); hij sprak hierover met kard. Patrizi, die zich gunstig toonde en tijdens de herfst drong de heilige nogmaals aan.

" Hoogeerwaarde Eminentie,

"

" Ik verzoek U, Hoogeerwaarde Eminentie, mij te willen toestaan u opnieuw lastig te vallen in verband met het begonnen plan voor de kerk van S. Giovanni della Pigna.

" Uw Eminentie had de goedheid mij te zeggen, dat er van uw kant geen enkele moeilijkheid bestond om de directie en de zorg van de heilige diensten aan de salesiaanse congregatie, waaraan u zoveel welwillendheid betoont, over te laten.
" Bijna dezelfde woorden verwaardigde zich de H. Vader te zeggen.
" Zijn Excellentie Mgr. Vitelleschi toonde zich steeds gunstig zo-
" als hij trouwens steeds zeer welwillend is voor de salesiaanse
" congregatie. De laatste gebeurtenissen hebben alle beslissingen
" ingewikkeld gemaakt en geschorst.

" Nu verlang ik ten zeerste ernaar om tot een gunstig besluit
" te kunnen komen; want het is werkelijk nodig dat enkelen van de
" onzen te Rome zouden wonen; er werd mij hiertoe een voorstel ge-
" daan voor de kerk van de Duitsers. De voorwaarden zijn echter niet
" interessant. Op alle gebied zou voor ons de kerk van S. Giovanni
" della Pigna veel beter zijn. Hiervoor beveel ik mij nederig aan de
" gekende goedheid van Uwe Em. aan.

" Iemand zou kunnen doen opmerken dat de confraterniteiten
" door inbeslagneming bedreigd worden. Dat is waar; maar wanneer
" de kerk voor de diensten openstaat en het huis bewoond is, bevin-
" den de zaken steeds in een betere toestand dan wel als alles leeg
" staat, Er zou een zekere tegemoetkoming van de burgerlijke
" overheden te verhoppen zijn, tenminste zolang de directeurs in le-
" ven zijn.

" Ik heb aldus mijn wens uitgedrukt en laat alles aan uw
" liefdadigheid over, terwijl ik steeds tevreden zal zijn met uw
" beslissing of raad.

" Met de meeste erkentelijkheid heb ik de eer mij te noemen
" van Uwe Hoogw. Exc.

de zeer verplichte dienaar
Gio. Bosco, priester.

De kardinaal-vicaris antwoordde hem dat dit op het ogenblik niet
gelegen kwam; het zou ten nadele van de rector zijn en misschien ook een
gevaar voor de confraterniteit.

" Zeereerwaarde Heer,
"

" Het ware verlangen naar een stichting van de salesiaanse
" congregatie te Rome blijft in mij en Mgr. Vitelleschi nog steeds
" levendig; maar de gerezen moeilijkheden die ons aanraadden het
" plan tot betere tijden uit te stellen, zijn nog niet geweken.

" Tot nu toe werden de confraterniteiten door de regering
" met rust gelaten; daar die van S. Giovanni della Pigna een bij-
" zonder liefdadigheidsdoel heeft, hoopt men dat hiervoor een spe-
" ciale tegemoetkoming zal getoond worden, ingeval de andere confra-
" terniteiten zouden afgeschaft worden. Indien de kerk en het aanpa-
" lende gebouw aan een regelmatige congregatie werd toevertrouwd,
" zou men het risico lopen dat de confraterniteit onder die nieuwe
" titel bedreigd werd. Tenslotte kan men de rector van die kerk niet
" vergeten, die heel wat zou te lijden hebben, zo hij zijn woning
" moest verlaten. Daarbij zou het met de huidige toestand van zaken
" uiterst moeilijk zijn hem in een dergelijk geval een passende
" vergoeding te geven.

" Omwille van deze bedenkingen zijn wij van mening dat het
" beter is het besluit van die zaak naar betere tijden te verschui-
" ven.

" Met dit antwoord op uw brief van 28 september jl., be-
" vestig ik mijn gevoelens van ware achting.

" Uw zeer toegenegen dienaar,
" Rome, 9 oktober 1874. P. Kard. Patrizi.

Don Bosco was vast besloten S. Giovanni Evangelista te Turijn te bouwen. Nauwelijks had hij het ontbrekende stukje grond, dat door de protestant Enrico Morglia betwist werd in zijn bezit of hij deed opnieuw een beroep op de minister van het Kon. Huis, om van de koning voor deze onderneming een subsidie te bekomen, want in het bouwplan waren ook scholen en een tehuis voor arme jongens uit de omstreken voorzien. Het betrof dus een werk dat geheel voor het openbare nut bestemd was.

" Excellentie,

"
" Onder de meest bevolkte wijken van Turijn behoort zeker
" deze, die begint aan de Piazza d'Armi, haar centrum heeft in Viale
" del Re, in de volksmond "platanenlaan" genoemd, en zich uitstrekt
" tot aan de Po. Daar er op deze ruimte van 3 km. noch kerk noch
" school is, slenteren in de week en 's zondags heel wat jongens rond
" met het gevolg dat de publieke overheid erover te klagen heeft en
" zich genoodzaakt ziet sommige jongens op te sluiten zoals het,
" helaas, al meer dan eens gebeurd is.

" Ik had er voor gezorgd een Oratorio met speelplaats en scho-
" len voor de meest verlaten en onbeschermden jeugd te openen, maar
" door de onlangs verlengde Via S. Pio V, werd de speelplaats ingeno-
" men en werden de scholen van de kapel gescheiden. Hierna gaf de ei-
" genaar aan die plaats een andere bestemming.

" Gedreven door het intense verlangen die publieke nood te ver-
" helpen heb ik een stuk grond gekocht tussen de Via Mad. Cristina
" en de genoemde Via Pio V. Deze grond komt uit op de Viale del Re.
" Deze ruimte zou bestemd zijn voor de bouw van een kerk, scholen en
" een tehuis waar ongeveer een 400-tal arme jongens kunnen opgenomen
" worden. Op deze wijze zou het Oratorio van de H. Franciscus van Sa-
" les van een zekere last verlicht worden, want dat is overvol en
" dagelijks komen nieuwe aanvragen tot opname binnen.

" Alvorens de onderneming aan te vangen, heb ik mij tot de
" algemene econoom gericht om subsidies te bekomen. De heer Comm.
" Realis, algemeen econoom, ontving mij goed en beloofde mij een sub-
" sidie die nader bepaald zou worden wanneer er een werkelijke aan-
" vang van de werken zou plaats hebben.

" Deze werken moeten nu begonnen worden, daar het plan klaar
" is; de kerk, de scholen en het huis zouden op de Via del Re uitko-
" men.

" Omwille van deze redenen - terwijl enkele dringende zaken
" mij te Rome houden - vraag ik u nederig, Exc., mij te hulp te wil-
" len komen om dit werk te realiseren, dat volledig voor het openba-
" re wezijn en vooral voor de onbeschermden volkskinderen bestemd is.
" Ik vraag u dus een grotere subsidie, die u in dit uitzonderlijke
" geval gepast zult oordelen.

" Vol vertrouwen in uw bekende goedheid, heb ik de eer met
" dankbaarheid mij te noemen,
" van Uwe Exc.

" de nederige verzoeker,
" Gio. Bosco, priester.

" Rome, 5 februari, 1874.

Daar de werken nog steeds niet begonnen waren had ook deze vraag geen verder gevolg.

Andere bijzonderheden.

Toen Don Berto destijds te Rome was, schreef hij enkele dingen op die ons de geest van de heilige stichter beter oen begrijpen.

Don Bosco was een aandachtig waarnemer en niets van wat hier en daar gebeurde, ontging hem hetzij goed of kwaad. Don Berto vertelde ons dat in de Via Montanara, Don Bosco hem eens het volgende zegde:

- Weet gij wat ik onlangs dacht?
- Ik zou het niet kunnen zeggen!...
- Ik was aan het denken dat bij het zien van al die wanorde hier te Rome er gevaar bestaat het geloof te verliezen.
- Bij mij doet het tegengestelde zich voor. Zien dat niettegenstaande zoveel wanorde de godsdienst toch onaangetast blijft, is voor mij een bewijs van de goddelijkheid ervan. Daarbij bevestigen alle religieuze monumenten die wij bij iedere stap te zien krijgen, mij nog meer in mijn geloof.
- Zeker, de godsdienst is goddelijk, maar is aan mensen toevertrouwd, die ook hier kinderen van Adam zijn.

Misschien ondervroeg Don Bosco mij op die wijze om te zien of ik mij ergerde bij het zien van al die menselijke ellende, geschillen, afgunst, gekonkel die onder de religieuzen en ook in het Vaticaan te vinden zijn.

Wanneer Don Bosco een erg schandaal of wanorde hoorde vertellen, was hij steeds voorzichtig in zijn oordeel, ook al werd dit onder goede mensen verteld, en zegde:

- Wat wilt ge! Ook zij zijn kinderen van Adam!

En hij trachtte allen goed te behandelen, in elke omstandigheid, ook als men hem kwaad wilde, en liet nooit blijken dat men hem beledigd had. Zekere dag was op de hoek van de Via del Tritone de straat afgezet door een troep jongens, nietsnutters met fiere en minachtende blik; het was niet mogelijk erdoor te geraken. Glimlachend nam hij zijn hoed af en groette hen al buigend. Alsof zij spijt hadden van hun manier van doen, maakten zij onmiddellijk de weg vrij en betoonden hem achting en eerbied.

Zonder vrees, bezorgd om elk ogenblik te gebruiken voor de meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen, hoorde men hem meermaals uitroepen: - Ik heb mensen nodig die mij helpen om de moeilijkheden te overwinnen en niet om er mij te bezorgen. Ik zou willen dat men zich niet zoveel interesseert voor de persoon van Don Bosco, maar wel oor het welzijn van de godsdienst en de zielen; want ik werk voor de Kerk.

Ook verloor hij nooit de moed ten gevolge van een of andere onverwachte moeilijkheid of tegenslag. Als ik dan zag, zo zei don Berto, hoe standvastig en geduldig hij bleef bij nutteloze bezoeken aan zekere per-

sonen om een gunst te verkrijgen, om iets te regelen ten bate van de ene of de andere of van de Kerk, of om een aalmoes te bekomen, hoe hij de trappen opging tot op de vierde verdieping van een huis, dan kon ik mij soms niet weerhouden hem te zeggen:

- O, arme Don Bosco, indien men in het Oratorio moest weten hoe gij moet werken en zweten om wat hulp te zoeken of een zaak voor uw jongens op te lossen!...

- Alles om mijn arme ziel te redden!... Om onze arme ziel te redden, moeten wij tot alles bereid zijn...

Aan tafel bij ridder Stefano Colonna, apostolisch expediteur, probeerde Mgr. Monacorda in gezelschap van vele andere genodigden, Don Bosco kwaad te maken. Hij viel hem lastig, maakte hem verwijten, sprak hem tegen en probeerde alles om te zien of hij in zijn opzet zou slagen, en hij deed het al schertsend en met weinig eerbied. Don Bosco glimlachte, schertste ook, redeneerde of zweeg en wist zich op delicate wijze buiten schot te houden, zodat de brave Monseigneur, die een grote verering voor hem had, er bijna het geduld bij verloor.

Dat was zijn manier om elke moeilijkheid te overwinnen: sereen elke vernedering verdragen!

En de Heer was steeds met zijn dienaar. Wij hebben gewezen op de verschillende gunsten die door zijn zegen bekomen werden en Don Berto legde in het "Inleidend proces" getuigenis over een ervan af.

"Toen ik op 16 februari 1874 met de dienaar Gods te Rome was, vergezelde ik hem om 5 uur in de namiddag naar de villa Ludovisi. Nabij de kerk van de kapucijnen kwam een zekere heer voorbij die Don Bosco groette. Don Bosco groette hem ook en de heer keerde terug om hem te bedanken. Hij zegde hem dat hij in 1867 van Don Bosco, die bij graaf Vimercati in S. Pietro in Vincoli was, de zegen ontvangen had. Ik was toen krankzinnig en ik herinner mij dat men mij bij u bracht om uw zegen te ontvangen. U zei mij dat ik niet bang moest zijn, maar dat ik zou genezen. Inderdaad, vanaf toen ben ik volledig genezen. Ik heb u al meer hier te Rome gezien, doch uit eerbied ben ik niet durven komen.

Hij genoot een universele bewondering en eerbied, zoals wij meermaals konden vaststellen. Op 8 januari, zo schrijft Don Berto, vergezelde Mgr. Fratejacci ons naar de "Accademia dell'Arcadia" waar de speelplaats en de klassen met maretakken en laurier versierd waren. Wij kwamen daar in een grote zaal vol kostbare schilderijen waaronder het portret van Pius IX. Daarna zong men een pastorale, goddelijk geïnspireerd en uitgevoerd door twee buitengewone contra-alten, damesstemmen met zware basstemmen en tenoren begeleid op piano en met violen. Als pianist trad de organist van de Vaticaanse basiliek op. Men las proza en poëzie voor in het Latijn, Italiaans, Frans, Spaans, Duits, Grieks enz... De directeur van de "Osservatore Romano" was tegenwoordig, kwam Don Bosco begroeten, gaf zijn adres af en vroeg het onze. Ook markies Baviera (via S. Claudio) en veel andere personen en Monseigneurs groetten eveneens Don

Bosco, onder wie de directeur van de "Academia Arcadica"; en Mgr. Fratejacci beloofde mij een diploma te zenden waardoor Don Bosco, Don Francesca en Don Cagliero tot lid van de Academia werden aanvaard. Don Bosco was ten andere al in de "catalogo van de leden van deze oude letterkundige republiek" het jaar te voren opgenomen; en op 15 februari 1874 werd hem opnieuw het diploma in sierlijker formaat toegezonden op datum van 14 februari. (1) Op 12 oktober had Don Rua het ook verkregen; en twintig andere salesianen en twee vrienden van Don Bosco hadden dezelfde eer, zo zegt ons Don Berto zonder de datum op te geven. (2)

Op 14 april schreef Mons. Fratejacci aan Don Bosco:

" Daar ik gisteren en vandaag bedlegerig was, kon ik u het
" door mij zo verlangde bezoek niet brengen ook omdat u ons spoedig
" dig weer zult verlaten. Ik heb echter op een andere wijze dit be-
" zoek vervangen en schreef gisteren en vandaag twee huldeblijken,
" een voor Don Bosco en het andere voor Cleonte Cassiopeo en voeg
" daarbij een kopie van mijn "Carmen" dat u reeds in de Arcadia
" hoorde. Ik bied u persoonlijk mijn werk aan en hoop dat u dit met
" uw gebruikelijke goedheid op prijs zult stellen. U weet in welke
" toestand, in welke omstandigheden en ogenblikken dit geschreven
" werd! Dit zal tot verontschuldiging dienen voor elke fout die u
" in mijn verzen zou vinden en waarvoor u begrip zult opbrengen.
" Mijn gezondheid is fel verzwakt. Hoop, moed zoveel ge maar
" wilt, maar... onderwerping aan de wil van de Heer, zeker in zo-
" verre

(1) Cfr. blz. 597 en 1211.

(2) Hier de lijst van alle ingeschrevenen van de "Accademia Arcadica" door Don Berto opgemaakt :

DON BOSCO GIOVANNI	= Clistene Cassiopeo
D. BONETTI GIOVANNI	= Gerisio Timedense
D. CAGLIERO GIOVANNI	= Egisco Sponadico
D. DURANDO CELESTINO	= Mirbauro Ascreo
D. RUA MICHELE	= Tindaro Stinfalico
D. ALBERA PAOLO	= Vatilio Driopeo
D. LEMOYNE GIANBATTISTA	= Ersndo Geresteo
D. CERRUTTI FRANCESCO	= Mirtale Amicleo
D. DALMAZZO FRANCESCO	= Celauro Grineo
D. FRANCESIA GIO. BATTISTA	= Nigazio Pirgense
D. BERTELLO GIUSEPPE	= Podacre Pleuronio
D. RONCHAIL GIUSEPPE	= Elcipo Corintio
D. GUIDAZIO PIETRO	= Fidamente Alfeiano
D. BARBERIS GIULIO	= Melisso Larisseo
D. TAMIETTI GIOVANNI	= Nastone Efesio
D. VOTA DOMENICO	= Arctaone Eubio
D. DAGHERO GIUSEPPE	= Anceo Pollazio
D. ROSSI FRANCESCO	= Etilo Ortigio
D. MONATERI GIUSEPPE	= Licofonte Macaondo
D. SCAPINI GIUSEPPE LUIGI	= Almindo Cidonio
D. GARINO GIO. BATTISTA	= Fidippo Sidonio
D. BORIO ERMINIO	= Agastene Pelopideo
D. PECHENINO MARCO	= Dagero Ybleo
Prof. VICENZO LANFRANCHI	= Ysandro Atticense

" zijn heilige genade mij helpt, maar... maar... .
" Verwaardig u mij nooit in uw gebeden en in die van uw com-
" munititeit te vergeten.
" Ik verheug mij nogmaals van harte voor de definitieve goed-
" keuring van uw heilig instituut en heb de vaste hoop dat dit on-
" eindig veel goed aan de maatschappij en de staat zal bezorgen tot
" schaamte van de satan en van de vele handlangers die zelfs te Tu-
" rijn niet ontbreken. Eens te meer is het bewezen dat God meer kan
" dan de duivel...

In ons archief hebben wij de "Carmen" naar aanleiding van de zes honderdste verjaardag van de dood van St.-Thomas van Aquino, maar wij beperken ons tot de kopie van de Latijnse huldeblijken.(1) Het eerste werd opgedragen aan Don Bosco en hierbij was "Carmen" gevoegd; het tweede was opgedragen aan Cleonte Cassiopeo, naar aanleiding van de goedkeuring van de Sociëteit. Dit is wel duidelijk een onjuistheid want in de Arcadia wordt op beide diploma's Don Bosco met de naam Clistene Cassiopeo betiteld.

Het is zeker dat Don Bosco het plan koesterde om te Turijn een "Colonia Arcadica" te doen herleven, en wellicht moest hij er belang in stellen om met de steun en de invloed van Mgr. Fratejacci, zoveel medebroeders lid te laten worden van de Academia. Op 31 mei schreef Mgr. hem opnieuw:

" Drie brieven, drie schulden! De eerste werd op 8, de tweede
" op 14 en de derde op 16 mei geschreven. De eerste door Don Bosco,
" de tweede door Don Berto en de derde door Prof. Celestino Durando
" geschreven...
" Eerst en vooral moet ik u bedanken voor de vriendelijke uit-
" drukkingen waarmede u mij in uw goedheid bejegent. Ik kan u ver-
" zekeren dat uw brief mij veel genoegen deed en heel gelegen kwam.
" Ik maakte juist de crisis door van de onuitstaanbare en gevaarlij-
" ke kwaal waaronder ik zo erg geleden heb tijdens de laatste lente.
" U weet dat meer dan een wederwaardigheid mij zeer verraderlijk
" overvallen heeft en mij zeer bittere pillen deed slikken, In de-
" ze toestand was de liefdevolle brief van iemand die ik zeer hoog-
" acht en wie ik de meest hartelijke genegenheid toedraag, een wer-
" kelijke steun. Ik kan dus niet anders dan u mijn grote erkente-
" lijkheid, die steeds duren zal, te betuigen, voor uw zo dierbare
" en waardevolle attentie, die ik toen zo nodig had. Die brief,
" doordrongen van genegenheid brief van Don Bosco, geschreven in de
" schaduw van het heiligdom, gevoed door gevoelens van een openhar-
" tige en edelmoedige vriendschap, was voor mij de verrukkelijke
" stem die de vitale krachten opwekt van een paard dat een zware
" wagen voortsleept op een steile berg. De stem van de leider
" schijnt de zware last van de wagen te verlichten, de krachten van
" dat vermoeide strijdros schijnen weer levendig te worden, zodat
" het gelukkig de top van de berg bereikt en door de stem van zijn
" leider een onderneming volbrengt die onmogelijk te bereiken
" scheen te zijn.

(1) Zie Bijvoegsel n° II.

" Wat de "Colonia d'Arcadia" betreft die u met zoveel gezond
" inzicht te Turijn wenst te stichten, heb ik al de nodige stappen
" bij dhr. Ciccolini, algemeen bewaarder van de Arcadia gedaan. Uw
" verlangen werd heel gunstig onthaald en zal spoedig vervuld worden.
" Het betreft hier geen stichting maar een herleving - ab interitu -
" van de Colonia, die reeds in uw beroemd vaderland bestond. De Ar-
" cadia telde meer dan 160 colonies waaronder deze van "Augustae
" Taurinorum" uitblonk. De Franse invasie vernielde alles en slechts
" 2 of 3 colonies werden na de restauratie van de pauselijke staat
" in de provincie heropend.

" Uw verlangen als Turijns burger, als wetenschapsmens en als
" stichter van het Oratorio is passend en lofwaardig. U volgt de da-
" den van zovele heiligen en geleerde monniken na, die arcadische
" colonies oprichtten in hun kloosters, van zoveel recente stichters
" van de Scolopen, de Somaschen, van het instituut van de Moeder
" Gods in Campitelli, die Arcadische colonies begunstigten en sticht-
" ten in hun instituten. Ook de Camaldolees, kard. Zurlo, vicaris
" van Rome, stichtte als erfgenaam van de monarchale tradities te
" Rome zelf in het Romeins seminarie een Arcadische colonie. Ik deel
" u dit bericht hier onmiddellijk mee; mocht ooit een Mr. Aristarce
" (de aartsbisschop Mgr. Gastaldi) uw plan met kwaad oog bezien,
" dan zult u dit wapen in handen hebben om uw plan te verdedigen;
" het lijkt mij dat genoemd wapen van beide kanten snijdt.

" Cicciolini doorsnuffelt reeds de boeken en de tradities
" van het archief van de Arcadia om alles onder ogen te hebben in
" betrekking met de vroegere Colonia Arcadica te Turijn. Ik zal on-
" middellijk het resultaat van deze opzoekingen bekomen en ze u
" meedelen. Daarna zal men de aanvraag in gemeenschappelijke ver-
" standhouding aan het raadhuis van de Arcadia richten en de colo-
" nie zal spoedig in uw Oratorio opgericht zijn; zij zal tot uw eer
" strekken en zal u bezorgen brieven, zang, poëzie, muziek ten
" voordele van de godsdienst: voornaamste doel in alle tijden, maar
" vooral in deze tijd; want in de gedachte van elke opvoeder van de
" jeugd, van de letterkundigen en de priesters in het bijzonder,
" moet het doel de bovenhand krijgen.

" Ik zal u nog andere brieven over uw Colonia schrijven tot op het
" ogenblik dat het plan uitgevoerd is "et de hoc satis..."

" Er blijft mij nog een nieuws over. Enkele dagen geleden
" ontving ik het vriendelijke bezoek van de Heer kolonel Monti en
" zijn echtgenote Mevr. Eurosia. Dat deed mij veel genoegen. Zij
" bleven ongeveer drie uren en bezochten de tuin, de kapel met de
" gewaden en het huis. Agnesina gaf een ruiker bloemen aan mevrouw
" Eurosia. Men sprak veel kwaad over Don Bosco en men praatte lang
" over de Excellentie die door Mevr. Eurosia zoveel vereerd wordt..."

Maar ook deze onderhandelingen hadden geen gevolg.

2) Terug te Turijn.

Over de terugkeer van Don Bosco in het Oratorio en de feesten hebben wij al gesproken, doch het past hier een ode aan toe te voegen, die toen door Don Lemoyne opgesteld werd en ook gedrukt werd. Zij toont ons de geestdriftige bewondering voor Don Bosco ten gevolge van de definitieve goedkeuring van de salesiaanse constituties.

Aan Don Giovanni Bosco bij gelegenheid van zijn gelukkige terugkeer uit Rome als teken van eerbied en liefde: de jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales.

ODE.

Boekdeel X. blz. 1244.

Op het einde van de ode is er een gedachte, die geïnspireerd werd, zo schijnt het toch, door een andere poëzie, die tegelijkertijd gedrukt werd. In die dagen ging Don Bosco naar Beinasco, een dorp niet ver van Turijn, op de weg naar Orbassano, waar Don Antonio Balladore, eertijds zijn medestudent in het seminarie te Chieri en nu zijn grote vriend, pastoor was. Don Bosco had te Rome een speciale zegen gevraagd met volle aflat voor alle parochianen en de H. Vader had hem opdracht gegeven deze te geven op de dag zelf dat ze zouden biechten en communiceren.

Wij kennen de datum niet waarop dit gebeurde, doch wij hebben een kopie van het Latijns dichtwerk, vol begeestering, bij die gelegenheid gedrukt "met kerkelijke goedkeuring". Hierin wordt de heilige vergeleken met Mozes die de Sinaï beklimt... om van de plaatsvervanger van Jezus Christus alle zegen te ontvangen.(1)

Een ander document om aandachtig te lezen. Te Rome had Don Bosco verscheidene gesprekken gehad met kolonel Monti en zijn echtgenote Eurosia, en hij had door de H. Vader voor hen een kruisbeeld laten zegenen met speciale aflaten. Dat kruisbeeld had waarschijnlijk toebehoord aan theoloog Golzio, broer van mevrouw Eurosia. Daar hij omwille van de vele bezigheden, hen dat niet persoonlijk had kunnen geven, gaf hij verslag aan de kolonel en voegde er op delicate wijze nieuws aan toe over de gezondheidstoestand van de aartsbisschop Mgr. Gastaldi; samen met hem had hij immers bekomen dat van hun zijde het geschil nopens het erfdeel stil gelegd werd, hoewel het gezwets van de antiklerikale pers bleef duren.

" Dierbare Heer Commandeur,
"
" Hoewel ik wat laat ben, wil ik toch mijn plicht vervullen
" en op uw vriendelijk schrijven antwoorden.
" Ik heb mijn vertrek uit Rome verhaast om nog een van mijn
" dierbare zonen D. Provera te kunnen zien: helaas, te laat!

(1) Zie Bijvoegsel n° III.

" Ik kwam kort na zijn begrafenis aan. Zo beviel het de Heer
" en zo weze het. Hij liet een grote leegte in de administratie van
" onze zaken en nu bestudeer ik de mogelijkheid hem op de beste
" wijze te vervangen.
" Alle zaken in verband met onze congregatie werden met een
" goed resultaat afgehandeld.
" Ik heb bij iedereen welwillendheid gevonden; maar de H. Vader was
" voor mij werkelijk een zeer toegenegen Vader.
" Ik heb het kruisbeeld meegebracht; het werd net alle gewens-
" te aflaten verrijkt. Indien u het geschikt oordeelt zal ik het op
" uw adres naar Rome zenden; zoniet zal ik het u persoonlijk afgeven
" na mijn terugkeer in onze oude hoofdstad.
" Ik heb met de aartsbisschop gesproken; hij was heel vrien
" delijk. Hij verkeert echter in een heel moeilijke positie. Sinds
" opmerkelijke tijd, zo zegt hij mij, kon hij niet meer in de stad
" gaan, daar hij hier en daar nagewezen en beledigd wordt; dus min-
" der wandelingen. Zijn preken, die eens een menigte aantrokken,
" krijgen nu nog slechts een matig aantal toehoorders. Men zou dat
" kunnen verhelpen; maar wat gedaan als de zieke én geneesheer én
" geneesmiddelen weigert?
" Uit de ongedwongen manier waarop uw brief geschreven werd,
" blijkt dat uw gezondheid betert; dit was het doel van mijn gebeden
" en van die van de jongens: d.w.z. de Heer bidden opdat uw
" gezondheid en die van Mevr. Eurosia bestendig moge blijven en dat
" Hij u beiden nog lange en gelukkige levensjaren moge schenken.
" Te midden van zoveel zaken heb ik bij mijn terugkeer een
" werkelijke troost gekend. Alle directeurs van onze 16 huizen (1)
" waren te Turijn bijeen. Na over alles gesproken te hebben, heb ik
" kunnen vaststellen dat de zaken, de tucht en de administratieve
" gang van zaken ongewijzigd waren gebleven sinds mijn vertrek naar
" Rome; het was alsof ik slechts vandaag naar die stad vertrokken
" was. God zegene u en mevr. Eurosia. Ik beveel mij aan uw beider
" gebeden aan, terwijl ik de eer en het genoegen heb mij van Ued.
" te noemen
" de zeer toegenegen dienaar
" Turijn, 24.4.1874. Gio. Bosco, priester.

Wie zou de delicate wijze van handelen van de heilige om alle herinnering aan de last met de aartsbisschop te doen vergeten, niet bewonderen? Tijdens die maanden had de boekhandel van het Oratorio een mooie foto van de theol. Borel laten omlijsten en er kleine afdrukken van laten naken. Hierover las men in de "Unità Cattolica" van 5 april:

(1) Wat de 16 huizen betreft, herinnere men zich het document dat in de Positio ingelast werd voor het onderzoek van de Constituties. Zie blz. 946 (in de M. B.).

" Wie herinnert zich niet theoloog Giovanni Borel, die onver-
" moeibare en heilige dienaar Gods uit onze stad, die in de gevange-
" nissen, de instituten en de missies zijn leven voor het welzijn van
" de zielen offerde? Zijn aandenken zal een zegen blijven en de fijne
" geur van zijn deugden vooral deze van zijn apostolische ijver, zijn
" bewonderenswaardige eenvoud, en zijn joviale beminnelijkheid zullen
" nog lang hun spoor achterlaten en tot voorbeeld strekken van de cle-
" rus en tot stichting van het christenvolk. Het was dan ook een geluk-
" kig idee vanwege de priesters van het Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales te Turijn zijn gelaat te laten schilderen en dan te foto-
" graferen. Hoewel dit na de dood van de dienaar Gods gebeurde, werden
" de wezenstrekken voldoende weergegeven om de glans van zijn heilig-
" heid te weerspiegelen. Onder de foto leest men een korte zinspreuk
" eigenhandig door hem geschreven en ondertekend. Wie deze mooie af-
" beelding als een waardevolle herinnering van de heilige man wil
" hebben, kan ze in het Oratorio bekomen..."

Op 26 april, beschermfeest van St.-Jozef, kon men in het heilig-
dom van Maria, hulp der Christenen, eindelijk een schilderij van de hei-
lige boven zijn altaar bewonderen. Het werd diezelfde dag plechtig ge-
zegend door Don Bosco zelf en Don Francesco Piccollo schreef, na vele
jaren, de volgende herinnering hierover:

" Allen richtten de blik op het doek dat de schilderij bedekte
" en men las de spanning van de gezichten af om te zien of het werke-
" lijk zo mooi was als men het beschreven had. Toen het beeld van
" St.-Jozef, zoals het door Don Bosco aan Lorenzone was geïnspireerd,
" onthuld werd en men de zachte kleuren kon bewonderen, hoorde men in
" de kerk een fluisterend gemompel van bewondering. Allen drukten
" stil hun oordeel hierover uit: - Wat is St.-Jozef toch mooi! Zie
" eens hoe lieflijk het Kindje dat zijn hoofdje op zijn schouder legt,
" zei een makker. Kijk eens naar de korf met rozen op de knieën van
" het Kindje, zei de andere. Het geeft ze aan St.-Jozef, die ze op
" het Oratorio laat neervallen, voegde een derde eraan toe. - Het is
" geen schilderij dat wij zien, zei er een, het is iets dat spreekt...
" Het is een preek; het is voldoende het te bekijken, om onmiddellijk
" te begrijpen wat de godsvrucht van St.-Jozef is en hoezeer hij met
" ons bezig is.

" De altaarbel bracht nu stilte onder de gelovigen en de hel-
" dere stem van Don Bosco hief het "Deum in adjutorium nostrum" aan;
" hij riep de zegen af, waarmee God de afbeelding verrijkt en waar-
" door ze ophoudt iets profaans te zijn en een gewijde zaak wordt.
" En Don Bosco zegende het schilderij en het gaf de indruk dat het
" de menigte jongens toelachte die al hun vertrouwen in hem stelden;
" daarop werd de plechtige mis gezongen.

" Ik stond bij het altaar en heb de bezieling van de dienaar
" Gods gezien; dikwijls wierp hij zijn blik op de afbeelding en bad
" met ontroerde stem de "oraties" tot de heilige. Ook het koor van
" meer dan honderd kinderstemmen dat op het oksaal het "Quasi arco
" rifulge Giuseppe trale nubi di gloria: e come cespo di rose nei
" giorni invernali"

" zong, verwekte bij de massa gelovigen een diepe inwendige ontroe-
" ring. De rozen in de hand van St.-Jozef en de zang van de honderd
" kinderstemmen die erbij aansloot, gaven ons de indruk ons in een
" tuin te bevinden versierd door de heerlijkheid van St.-Jozef en
" geurend van de deugden van deze grote apostel van de jeugd, die
" daar aan zijn voeten stond, ingekeerd en vol bewondering voor
" zijn liefde (tot Jezus).

Don Bosco liet foto's nemen van het schilderij die door de boek-
handel van het Oratorio verspreid werden en de "Unità Cattolica" van 7
mei schreef er deze lof over:

" "Ite ad Joseph" - Wij hebben een mooie foto hier voor ons
" liggen die St.-Jozef als beschermer van de Kerk voorstelt; het is
" een schilderij in olieverf opgehangen in een van de zijkapellen
" van de kerk van "Maria, Hulp der Christenen", naast het Oratorio
" van de H. Franciscus van Sales te Turijn.
" Het schilderij is een nieuw werk van de heer Lorenzone,
" wiens talent vooral in werken van godsdienstige aard onze lof niet
" nodig heeft. Vrienden en vijanden van de gewaardeerde kunstenaar
" zijn eensgezind om te verklaren dat in het schilderij een uit-
" drukking van het religieuze gevoel ligt en dat het iets in zich
" draagt dat tot de ziel spreekt en levendige en verschillende ge-
" voelens in de harten opwekt van wie het schilderij bekijkt, ook
" al is hij geen kunstkenner, zodat het voor geen enkel van zijn
" tijd moet onderdoen. Het onderwerp van het schilderij is eenvou-
" dig maar zeer vroom; het is aangepast aan het begrip van het volk
" om bij de eerste oogopslag te doen begrijpen de verhevenheid en de
" macht van de glorieuze bruidegom van de Moeder van God. De heilige
" staat op een wolk, is omringd door verscheidene engelen in aller-
" lei devote houdingen, en draagt het Kindje Jezus dat een korf ro-
" zen op de knieën houdt, op de arm. Het Kind Jezus neemt de rozen
" en geeft ze aan St.-Jozef die ze over de kerk van Maria, hulp der
" Christenen, uitstrooit. De houding van het Kindje Jezus is bewon-
" derenswaard: het is naar zijn Voedstervader toegekeerd en lacht
" hem op een onbeschrijfelijk zachte wijze toe. De heilige patriarch
" schijnt in de hemel te vertoeven bij deze goddelijke glimlach en
" men zou zeggen dat de hemelse vreugde van het goddelijk Kind, dat
" zich in dit beminde wezen weerspiegelt, nog verdubbelt. Om deze
" heerlijke groep volledig te maken staat naast het Kind Jezus in
" sierlijke houding zijn heilige Moeder, de Maagd Maria; ingetogen
" en in vervoering bij de beschouwing van deze uitwisseling van
" onuitsprekelijke beminnelijkheid tussen haar goddelijke Zoon en
" haar allerzuiverste bruidegom, schijnt zij buiten zichzelf te
" zijn van de oneindige tederheid die haar hart overstroomt.

Nog een andere bijzonderheid. Don Francesco Giacomelli volgde destijds samen met Don Bosco de lessen in het seminarie en werd na de dood van de theoloog Golzio de biechtvader van de heilige; hij vertelde dat hij aan Don Bosco deed opmerken dat de rozen, die St.-Jozef uit zijn handen liet vallen rood en wit waren en hij vroeg hem: - "Wat wil dit betekenen?" Don Bosco antwoordde niet. Ikzelf zegde toen: "Het lijkt mij dat de witte rozen de genaden voorstellen, die ons aangenaam zijn en de rode rozen de genaden die God dierbaar zijn. Wat denkt u hiervan? Goed dan, de rode zijn de beste!"

Een eigenaardig feit:

In 1872, kort voordat de Carlistische partij de wapens in Spanje terug opnam en onder de naam van Carlos VII de zoon van Don Juan di Borbone d'Angio (die in 1868 in zijn voordeel afstand gedaan had van alle rechten op de troon) tot koning uitriep, ging Carlos zich aan het hoofd stellen van de wettige opstandelingen. Door graaf Servanzi, edelwacht van zijne H. vergezeld, kwam hij via Turijn en ging samen met hem naar het Oratorio van Don Bosco, De graaf bracht het gesprek op de Spaanse opstand, maar noemde de naam van zijn gezelschap niet:

- Wat denkt Don Bosco over Don Carlos?

Hierop antwoordde de heilige:

- Wel, indien het Gods wil is dat hij de troon bestijgt, zal het zo zijn, doch met enkel menselijke middelen is het hem bijna onmogelijk om in zijn plan te slagen.

- Kent U deze heer?

Niemand had Don Bosco verwittigd wie hij was, doch hij antwoordde onmiddellijk: - Dit is Don Carlos!

Toen onderbrak Don Carlos het stilzwijgen en zegde: - Of nu of nooit. Ik heb veel vrienden, weet u, en daarbij het recht aan mijn kant.

- Welnu, indien u hoopt te slagen, ga dan met eerlijke bedoeling om Gods zegen te verkrijgen. - Hierna volgden er andere gesprekken; toen Don Bosco hem tot afscheid naar de deur begeleidde, waar ze Don Lemoyne tegenkwamen, zegde de heilige glimlachend: - Ik stel u Don Carlos, pretendent van de Spaanse troon voor! - Don Carlos gaf Don Lemoyne de hand en hiermee werd het bezoek gesloten. Maar de gedachten van Don Bosco vergaten de jonge krijger niet. Don Carlos ging naar Spanje waar de derde Carlistische oorlog begon, die 4 jaar duurde; eerst tegen Amedeo van Savooie die op 11 februari 1873 afstand deed, en daarna tegen de republikeinen. In 1874 ging het tegen Alfonso XII... en op 29 april - zo schrijft Don Berto - hoorde Don Bosco biecht in de kerk. Omstreeks 8 u. 's morgens vloog hij recht en hij had de indruk zich te midden van de strijd tussen de Carlisten en republikeinen te bevinden. Hij hoorde verschillende kanonschoten met beide oren en wilde iemand roepen om te weten wat dat betekende. Maar dat toneel verdween... De strijd duurde nog 2 jaar en in 1876 verliet Don Carlos Spanje... Hij stierf in Italië, te Varese op 18 juli 1909.

De tiende mei was Don Bosco te Alassio waar de leerlingen hem een feestelijke ontvangst hadden voorbereid. Een van de leerlingen las hem zelfs een mooi gedicht voor:

" Ik kniel voor u neder, o goede vader, nederig in uw grootheid,
" daalt gij zelfs tot de kleinen en zijt vriendelijk met hen;
" voor hun geest en hart opent gij met liefde een gemakkelijke
" weg. Een wereldse glorie verlangt gij niet, en geen enkel mense-
" lijke beloning; slechts aan God hecht gij u; gij gaat door het
" leven steeds vol met verheven gedachten, O beminde pelgrim.
" Ik bewonder u wanneer gij het hart van het kind benadert en in
" hem de kiem van de man, van de stedeling aankweekt en de dier-
" bare nabootst die haar naam het eerste leerde stamelen.
" O, niet te vergeefs vertrouwen de ouderen u hun plichten toe
" en leggen hun gewijde macht in uw hand; zij weten dat gij de-
" zelfde genegenheid hebt die God in hun hart heeft gelegd en dat
" gij hen als een moeder bemint."

De 12de was hij te S. Pier d' Arena en schreef aan Don Rua:

" Tehuis van S. Vincenzo de'Paoli
" San Pier d' Arena 12.5.'74
"
" Beste Don Rua,
"
" Men probeer het met de Heer Mayor Francesco voor de socië-
" teit. Indien de heer Tessier hetzelfde wil doen, aanvaard hem.
" Indien er te weinig plaats in het Oratorio is, kan men ze naar
" Valsalice zenden. Morgen om 12 uur zal ik bij de grote Felicita
" zijn. Zeg haar dat zij de soep klaarmake.
" Vale.
"
" Zeer toegenegen in J.C.
" Gio. Bosco.

Het feest van Maria, Hulp der Christenen werd tot de 28ste uitgesteld omdat 24 mei samenviel met het Pinksterfeest. Het werd met de gebruikelijke luister gevierd.

Op Pinksterdag 's avonds werd na de kerkdiensten, op de binnenplaats van het Oratorio het grote "Gelukswiel" ingehuldigd. Daags tevoren en op de feestdag zelf werd er een kleine kermis gehouden zoals de vorige jaren. De 29ste 's morgens werd de mis opgedragen, ging men te communie en werden andere godsvrucht oefeningen gehouden voor de overleden leden van de aartsbroederschap. De giften van de gelovigen dienden om de uitrusting van de nieuwe sacristie te bekostigen.

Don Berto noteerde daar op 9 juni een wonderlijk feit. Omstreeks 11.30 u. kwam een vrouw vergezeld van Mevr. Pittatore uit Fosano, met een meisje dat niet kon lopen en vroeg de zegen van Don Bosco.

De heilige bad, liet bidden en schreef andere gebeden voor. Daarna vroeg hij hoelang het kind in die toestand verkeerde: vier jaren. Het meisje kon slechts recht blijven staan bij middel van twee krukken en was per koets naar het Oratorio gekomen. Vooral een been was erg aangetast zodat het bij het gaan over de grond sleepte. Na de zegen zegde Don Bosco dat zij de krukken moest neerleggen en vrij door de sacristie moest wandelen. De koster en verscheidene vreemdelingen waren aanwezig; zij lachten van verwondering en geluk - zo schrijft Don Berto. Het staat vast dat zij zonder krukken wegging; zij beloofde 's anderendaags te zullen weerkeren om de Allerheiligste Maria te bedanken. Haar kleine krukken werden als ex voto in de sacristie opgehangen.

Ook het feest van St.-Jan werd zeer plechtig gevierd. De jongens van de verscheidene Oratoria namen deel aan de feestzitting. Van de diverse voordrachten ter ere van de heilige is ons een oud lied over gebleven van de leerlingen van de lagere school en een sonnet van de gymnasiale school van het Oratorio van St.-Aloysius. Een leerling van de eerste gymnasiale school van het Oratorio van Valdocco las deze verzen vol eenvoud en genegenheid; zonder twijfel werden zij door zijn assistent of zijn leraar gemaakt.

Zie gedicht blz. 1252-1253 (M.B. Xde deel, Italiaanse tekst).

De hymne van Don Lemoyne was helemaal geïnspireerd door "Carmen" van Beinasco en viel niet in de smaak van Mgr. Gastaldi, zoals wij al zegden; hij verbood er de druk niet van, maar noemde ze overdreven. Don Berto bracht advocaat Menghini op de hoogte van de uitspraak van de aartsbisschop en kreeg als antwoord: "Mij dunkt dat deze censuur ook de paus kwetst die in deze feestode ook geprezen wordt."

Voor de hymne: Zie blz. 1253-1254, (M.B. Xde deel. Italiaanse tekst.

Het is klaar dat deze zo eenvoudige toespeling op een "nieuwe Mozes" in de hymne die bij gelegenheid van de terugkomst van de heilige uit Rome, gelezen werd en ook de dichterlijke beschrijving die Don Lemoyne ervan gaf, geïnspireerd werd door "Carmen" van Beinasco, een onbekende dichter. "Carmen" werd gedrukt "con approvazione ecclesiastica".

Het lijdt geen twijfel dat voor iemand die de heilige niet op intieme wijze kende en niets van het leven dat hij leidde en van de voortdurende zegen die hij van God ontving afwist, dit alles overdreven leek. Dat geldt nog meer voor wie op alles een negatieve kritiek uitbracht. Het feest van 24 juni was zo prachtig, dat zelfs Don Giacomelli - zijn biechtvader - bij het "Inleidend proces" verklaarde:

Toen ik hem had doen opmerken dat de jongens té prachtige feesten voor zijn naamfeest organiseerden, antwoordde hij mij: "Integendeel, deze feesten van de jongens staan mij aan, omdat hun dat veel goed doet en hun eerbied en liefde voor de oversten inprent."

Ook het feest van St.-Aloysius op 28 juni werd plechtig gevierd. De beschermheer van het feest, ridder Giovanni Frisetti, woonde tevens

de academische zitting bij. Deze werd na de kerkelijke diensten in de namiddag gehouden samen met de uitdeling van de prijzen voor goed gedrag. Don Bosco liet de volgende opdracht, die door hemzelf was opgesteld, ter ere van de beschermheer, voorlezen:

" Woorden van genegenheid en erkentelijkheid aan de verdienstelijke Heer Ridder Giovanni Frisetti, beschermheer van het feest van St.-Aloysius, in de kerk van Maria, Hulp der Christenen, gevierd op 24 juni 1874.

" Verdienstelijke Ridder, vandaag houden wij een plechtiger feest dan gewoonlijk. Wij verlangden een vrome godsdienstige en liefdadige beschermheer: wij hebben hem in uw eerbiedwaardige persoon bekomen. Al mijn vrienden zijn zo tevreden dat zij één voor één hun genegenheid zouden willen uitdrukken en hun eerbied en erkentelijkheid zouden willen betuigen. Om u echter niet te lang lastig te vallen, gaven zij ons de opdracht dit in hun naam te doen. Wij verklaren u van ganser harte dat wij een zeer mooie dag beleefd hebben. Deze morgen hebben wij in de kerk onze godsvrucht oefeningen gehouden met bijzondere gebeden tot uw intentie. U hebt ons uw genoegen hierover betuigd en ons bij het verlaten van de kerk een flink stuk "salame" gegeven, Wij woonden andere plechtigheden bij, en zie, u hebt ons daar een ander teken van welwillendheid gegeven: nl. een middagmaal dat voor ons, jongens, werkelijk prachtig was. Daarna volgde de recreatie, de namiddagdiensten in de kerk, muziek, zang en nu de uitdeling van de prijzen waaraan u zich verwaardigt deel te nemen.

" Wat een reden tot dank en erkentelijkheid en genegenheid! Nu zouden wij u een geschenk willen overhandigen, en al is het ook te schamel, toch lijkt het ons behoorlijk. Maar wat kunnen wij u aanbieden, aangezien wij niets hebben, integendeel, alles van allen nodig hebben. Wij bieden u deze ruiker bloemen aan samen met onze oprechte gevoelens van blijvende dankbaarheid.

" Wij verzoeken u tevens dit boek te willen aanvaarden. Niet omwille van zijn materiële waarde, maar omdat het voor ons een middel is ons dankbaar hart jegens u te tonen. Het boek draagt de naam van onze beminde overste en werd gedrukt en gebonden door onze makkers in het Oratorio. Dit is slechts een kleine prijs, maar het is de beste die wij bezitten en het is niet meer dan juist dat u - die de beschermheer van dit feest bent - de eerste prijs bekomt. Terwijl wij u danken voor de goedheid die u ons betoonde, zouden wij u tevens een genade willen vragen. U zult zeggen dat slechts God genade verleent. Dat is ook zo, maar zekere genaden kunnen ook door de mensen worden geschonken. Deze zou er in bestaan dat wij steeds op uw bescherming en welwillendheid mogen rekenen, niet slechts voor vandaag maar voor altijd, zodat de jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales als zonen onder uw bescherming mogen staan. Wat denkt u ervan, Heer Ridder? Wij hopen dat uw goed hart dit voorstel aanvaarden wil. Wij willen intussen ook iets doen. Wij zullen dankbaar de herinnering bewaren van onze verdienstelijke beschermheer en wanneer wij het geluk mogen hebben u op

" straat tegen te komen of u in dit huis te zien, zullen wij in u
" steeds een dierbare persoon, een weldoener en een toegenegen
" beschermheer van het feest van St.-Aloysius begroeten.
" Verder zullen wij dagelijks speciaal voor u de Heer bidden opdat
" Hij u zegene samen met heel uw familie en aan u allen lange en
" gelukkige levensjaren moge schenken, zo lang als het God zal be-
" hagen, totdat, zo laat mogelijk, de barmhartige God u de grote
" beloning geve die Hij op overvloedige wijze in de hemel toekent
" aan allen die zijn armen op aarde welwillend bijstaan.
" Dit zijn de gevoelens die wij u vanwege al onze vrienden
" uitdrukken: studenten en vakleerlingen, onze leraren en assisten-
" ten en al onze oversten. Indien u in uw goedheid en vriendelijk-
" heid deze gevoelens wil aanvaarden, zouden wij ten volle gelukkig
" zijn en van vreugde uitroepen:
" - Leve Ridder Frisetti, beschermheer van het feest van St.-Aloy-
" sius!

De dankbaarheid van Don Bosco voor zijn weldoeners was onovertref-
felijk! Op 25 juli vertrok hij naar S. Pier d'Arca waar hij tot de vol-
gende zondag (26) bleef. De 27ste was hij te Sestri Ponente bij barones
Cataldi, de 28ste te Genua en de 29ste was hij al terug te Turijn.

Diezelfde maand verzond hij de programma's van het college van
Valsalice met het volgende rondschrijven, waarvan wij het oorspronke-
lijke ontwerp hebben.

" Turijn, juli 1874.
" Zeer geachte Heer,
" Ik heb de eer u het programma van het college van Valsa-
" lice te doen geworden. Er werden enkele wijzigingen ten voordele
" van de leerlingen aangebracht. U zult gemakkelijk kunnen vaststel-
" len dat het in onze bedoeling ligt aan de kinderen van voorname
" families een letterkundige vorming te geven volgens de voorschrif-
" ten van het openbaar onderwijs. Tegelijkertijd wordt hun echter
" meegedeeld dat de meest waardevolle schat de moraliteit en de
" godsdienst blijft.
" Indien u zich zult verwaardigen dit programma aan uw vrien-
" den te bezorgen of ons leerlingen te zenden, die kunnen slagen,
" dan zal ik u hiervoor zeer dankbaar zijn en geef u de verzekering
" dat aan de aanbevolen leerling alle aandacht zal geschonken wor-
" den.
" God geve u alle goeds en geloof mij met de meeste achting,
" Van Ued.,
" de nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.

In 1874 ging Don Bosco meermaals naar Varazze en Alassio.
Te Varazze waren er grote moeilijkheden ten gevolge van antiklerikale
acties. Op 20 mei schreef Markies Marcello Durazzo uit Genua aan Don
Bosco in verband met de directie van het wezenhuis dat hij daar aan de
salesianen wilde toevertrouwen: "Ik ben zo pas bij onze Prefect geweest.
Toen hij uw naam hoorde, zegde hij mij dat uw benoeming niet in de smaak

valt van de provinciale deputatie en van het ministerie. Hij voegde er nog aan toe dat hij van Varazze kwam, waar men in onderhandeling was om een door u geleide school te sluiten. Tenslotte zegde hij nog dat degene die de macht in handen heeft te doen wat hij wil, de bedoeling heeft om alle door u geleide scholen, de ene na de andere, te doen sluiten."

Ten gevolge van een "gedurfde" brief van Don Bodrato, prefect van het college te Alassio, beval het gemeentebestuur de opzegging van het aangegane contract met Don Bosco voor de scholen; maar de onderprefect van Albenga, een braaf en genegen persoon, annuleerde echter deze onverwachte beslissing. De Prefect van Genua steunde deze annulering en verwierp het beroep van de gemeente.

Om deze en andere redenen moest de heilige, ondanks zijn zwakke gezondheid, verscheidene malen naar Ligurië gaan. Wij herinneren er aan dat hij op 27 april, kort na zijn terugkeer uit Rome, aan het station van Alessandrië gezien werd. Waarschijnlijk bij een van deze reizen had de ontmoeting plaats die door Mgr. Gio. Battista Bianchi, geheim kamerheer van Z.H., verhaald werd:

"De vereerde Don Bosco was tevens grappig. Zekere dag reisde hij in gezelschap van een familiaris van Varazze naar S. Pier d' Arena. In een compartiment van tweede klas bevond zich Mgr. Bianchi, kamerheer van Z.H. en wel tegenover Don Bosco. Deze hield een knoestige stok in handen en zegde glimlachend tot Mgr. Dit is de stok van Adam!

Mgr. deed alsof hij verwonderd was en antwoordde: - Drommels! die stok van vóór de zondvloed moet wel flink door de motten aangevreten zijn!

Maar Don Bosco werd ernstig en antwoordde: - De stok waarop ik steun is van mijn familiaris Adam, hier naast ons.

Natuurlijk moesten allen er hartelijk om lachen.

Adamo Gio Battista was van Farigliane afkomstig en als familiaris eerst in het Oratorio en daarna in het college van Alassio opgenomen.

Don Bosco was dat jaar of het jaar daarna ook naar Cuneo geweest, zoals ons Don Francesco Cottrino bevestigde:

" In 1874 en 1875 was ik leerling in het klein seminarie van
" Cuneo en volgde er de 3de en 4de klas van het lager onderwijs. In
" het seminarie heerste het oude systeem. Geen feesten, geen zangen
" en weinig recreatie. De goddelijke diensten waren eerder zeldzaam
" en zonder enige pracht en de sacramenten werden zelden ontvangen.
" Mgr. Formica, een heilige man, was er toen bisschop en had zeer
" veel achting voor onze vereerde vader Don Bosco.

" Dezelfde Mgr. nodigde Don Bosco uit tot een bezoek
" aan het seminarie. Hij kwam in juni naar ons en werd door de bis-
" schop begeleid en ontvangen met de eerbetuigingen, die aan de
" bisschoppen voorbehouden zijn. Na een kort gebed in de kapel, nam

" hij het woord met een zo gulle glimlach en welwillende manier van
" wij verbaasd waren, daar wij hieraan niet gewoon waren. Dat ver-
" doen dat hoogde nog toen hij, na verschillende heilige aansporin-
" gen, ons meedeelde dat Z. Exc. ons een wandeling naar een mooie
" en voor ons ongewone plaats toestond, maar dat wij eerder nog een
" heerlijke koffietafel zouden hebben.

" Wie kan onze vreugde voorstellen bij de gedachte dat er
" eindelijk eens een verandering komt in die stereotiepe wandeling
" naar de madonna della Ripa? Maar op dat ogenblik rees er een moei-
" lijkheid. Onverwacht was de hemel donker geworden en toen Don Bos-
" co ophield met spreken regende het pijpenstelen. Intussen gingen
" wij naar de eetzaal en konden onze ogen niet geloven bij het zien
" van de borden waarop een groot stuk salami lag samen met een goede
" portie kersen, die in minder dan een ogenblik verdwenen... Intus-
" sen was de hemel echter weer helder geworden en op die drukkende
" warmte volgde een frisse wind. Buiten onszelf van vreugde gingen
" wij langs de Viale degli Angeli tot aan het klooster van de min-
" derbroeders, waar wij voor het eerst het stoffelijke overschot van
" de Z. Angelo da Chivasco te zien kregen. Wij baden er vol dank-
" baarheid voor de onbekende priester die ons zoveel geluk bijge-
" bracht had.

" In 1877 ging ik naar het Oratorio en vernam daar wie die
" heilige priester was. Ik trof er niet minder dan zeven ex-semina-
" risten van Cuneo aan onder wie Don Chiapello, die allen zeer en-
" thousiast waren over het heel andere systeem dat in het Oratorio
" heerste.

Don Cottrino vertelde ons een ander mooi feit dat tussen 1886 en
1888 voorgevallen was en nog niet is uitgegeven. Wij zijn blij het hier
te kunnen aanhalen. Cottrino had een broer die naar het militair onder-
zoek moest en vreesde dat hij "geschikt" zou bevonden worden. Daar hij
te S. Benigno gelegenheid had met Don Bosco te spreken, deelde hij hem
zijn vrees mee. De heilige nam zijn handen tussen de zijne en ermee wie-
gelend zei hij:

- Wees gerust, uw broer zal daar niet naar toe gaan.
- Maar hij heeft geen enkel persoonlijk gebrek dat hem hiervan kon
vrijstellen.
- Hij zal niet gaan!
- Er zijn ook geen geldige familieredenen...
- Hij zal niet gaan!
- Hij is flinker gebouwd dan ik en hij heeft een goede borstkas!
- Hij zal niet gaan!

De broer ging naar het onderzoek, met als uitslag: "een nieuw on-
derzoek" daar zijn borstkas een halve centimeter te weinig was!... Het
volgende jaar ging hij terug voor het onderzoek en wederom werd een
"nieuw onderzoek" voorgeschreven. Hij ging voor de derde maal en Luigi
Bartolomeo Cottrino (hij had 2 namen) werd "geschikt" verklaard ... en
naar de derde categorie verwezen...

Toen hij te Borgo San Martino zijn broer ging bezoeken, vroeg de-
ze hem:

- Welnu?
- Ik ben onder de wapens omdat ik in de eerste categorie ben...
- Hoezo?!... onderbrak Francesco hem. Don Bosco gaf mij meermaals de verzekering dat je geen soldaat zou worden...
- Luister goed, antwoordde de andere glimlachend. Ik ben onder de wapens;... maar zal geen legerdienst doen, omdat ik van de eerste... en de derde categorie deel uitmaak!...
- O ! wat een warboel!?!...

Vol vreugde liet Luigi Bartolomeo hem de oproepbrief zien. Hierin was Luigi Cottrino tot de derde categorie aangewezen... omdat Bartolomeo Cottrino, die van eerste categorie was, onder de wapens was! Gevallen die geen "gevallen" zijn!... maar scherts van de goddelijke Voorzienigheid die dikwijls "ludit in orbe terrarum" door de tussenkomst van de heiligen!

3) Voor de regelmatige observantie.

Na de goedkeuring van de constituties was de heilige bekommerd met het bevorderen van een stipte observantie ervan. Hij gaf aan Don Rua, prefect van de sociëteit en vice-directeur van het Oratorio en sindsdien "levende regel genoemd" de opdracht tot dit doel alle huizen op te zoeken.

De dienaar Gods, waarvan wij hopen dat hij spoedig tot de eer van het altaar zal verheven worden, (1) tekende alles wat hij nodig achtte in een boekje op: tekortkomingen tegen de stiptheid, gebreken, onvolmaakt-heden en ook alles wat bewondering en lof verdiende; ter plaatse gaf hij dan een verslag en als hij terug was te Turijn, gaf hij ook een verslag aan ieder directeur.

Het boekje bevat de aantekeningen van alle bezoeken die de dienaar Gods van 1874 tot 1876 bracht en dus tot op het ogenblik dat de inspecties werden gevormd. Wij laten hier de aantekeningen van 1874 volgen na het aanhangsel "Zaken die moeten onderzocht worden". Wij geven geen commentaar! De lezer zal onmiddellijk de waarde hiervan begrijpen en hierdoor aangespoord worden om het salesiaanse leven steeds voorbeeldiger te beleven.

Ziehier het aanhangsel, gedetailleerd, precies en ordelijk van de "Zaken die moeten nagegaan worden."

Kerk en sacristie: De altaartafel. Netheid van de kerk. Hoe onderhoudt men de kerkgewaden? Welke goddelijke diensten zijn er op zon- en werkdagen?

Kamers van de oversten en van de jongens: Zijn ze niet te mooi? Zijn ze net? Is er een kruisbeeld of een O.-L.-Vrouwbeeld? Zijn de cellen van

(1) Nota van vertaler: Don Rua werd door Paulus VI op 29 okt. 1972 zalig verklaard.

de assistenten klein genoeg? Zijn de slaapzalen verlucht? Gangen, trappen, speelplaatsen?

Onderhoud: Komt er geen slechte geur van de toiletten voort?

Scholen: Onderhoud - verluchting - religieus teken - schriften nagaan - jongens ondervragen - zijn er decurionen?

Sociëteit: Of men conferenties voor de leden houdt en voor de aspiranten indien er zijn; maandelijks rendiconto. Of er een geest van nederigheid, armoede en gehoorzaamheid heerst. Zien of de taken van prefect, catechist enz. goed gedaan worden.

Clerus: regelmatige theologie- en filosofielessen. - Of de ceremonieles gegeven wordt. Hun gedrag als clericus, assistent of leraar. Zijn er voldoende? meditatie en geestelijke lezing.

Jongens: Gezondheid, ziekenzaal en assistentie. Is er iemand om te leren hoe de gebeden moeten gezegd, hoe de mis moet gediend worden? Hoe worden zij in de kerk, de studiezaal, de klassen, de recreatie, op de kamers en tijdens de wandelingen geassisteerd? Netheid van hun persoon, de kleding en vooral de zuiverheid van hun ziel. Compagnie van St.-Aloysius, het H. Sacrament, de Onbevleete Ontvangenis, de kleine clericus? Inzet bij de studie; familiariteit met leraren, assistenten en oversten. Of er externen zijn, of er een zondagsratorium is en hoe dit gehouden wordt. Of er regelmatig een externe biechtvader komt.

Bijzondere examens: Of er onder de jongens iemand is die het examen voor de inkleding, voor de gymnasiumlicentie of de lyceumlicentie moet afleggen en of er onder de clericus iemand is die zich tot het examen van onderwijzer voor de lagere school of tot een ander bijzonder examen voorbereidt.

Verhoudingen met de omgeving: Hoe het college gewaardeerd wordt, de leraren en assistenten, of zij particuliere families bezoeken. Omgang met de pastoor en het gemeentebestuur.

Onkosten: voeding van de oversten en de jongens. Nieuwigheden in verband met bouw, herstellingen, voorraad, landbouw enz. Boeken, reizen enz. Totaal van de ontvangsten van de vorige jaren.

Registers: 1° van de missen. 2° van het gedrag van de clerici en de coadjuteurs. 3° maandelijks verslag over gedrag en studie van de jongens. 4° postulanten. 5° lijst van leerlingen. 6° Pension en voorraad voor de leerlingen. 7° Geld van de jongens in bewaring. 8° Uitgaven. 9° Souchekwitanties. 10° Dagboek van de onkosten. 11° Register van de giften. 12° Handboek. 13° Register van de uitzet door de coadjuteurs bij hun intrede medegebracht. 14° Register met indeling voor alle leveranciers: schoenmaker, kleermaker, melkventer, slager, spekslager, apotheker enz. 15° Register van de lopende rekeningen. Waar er bijzondere zaken zijn, ook de registers daarvan nagaan.

Op de aantekeningen van de bezoeken aan Borgo S. Martino en Lanzo werd geen datum gevonden; maar zij zijn klaarblijkelijk het eerst aan de beurt gekomen:

BORGO SAN MARTINO

Ik legde er eerder een haastig bezoek af en het leek mij dat de zaken er zeer goed verliepen. Toch heb ik volgende bemerkings opgetekend.

1. De wasvlekken van het altaar verwijderen en benzine gebruiken om de kaarsen te ontsteken.
2. In alle klassen en slaapzalen een kruisbeeld en een afbeelding van O.-L.-Vrouw plaatsen, zo dit nog ontbreekt.
3. De cellen van de assistenten verkleinen volgens het model van de cellen van het Oratorio.
4. De wijze bestuderen om de slechte geuren van het toilet, dat zich dicht bij de retoricaklas bevindt, te verwijderen.
5. De maandelijkse conferenties voor de leden en de aspiranten regelmatig laten plaatshebben. Hetzelfde geldt voor het maandelijkse rendiconto.
6. De theologische studies een beetje meer aanmoedigen.
7. De ceremonielessen voor de clerici en de jongens regelmatig houden.
8. De conferentie van de Onbevleete Ontvangenis bevorderen.
9. Beginnen met maandelijkse punten te geven aan de clerici en de coadjuteurs.
10. Het register van de postulanten aanleggen en het dagboek van de uitgaven.
11. Zien of aan Ghione de catechistentaak kan toevertrouwd worden en hem zo mogelijk vrijstellen van andere lessen en bezigheden opdat het voor hem mogelijk wordt zich met de compagnie van St.-Aloysius, het H. Sacrament en de kleine Clerus bezig te houden.
12. Verscheidenen aansporen om examens af te leggen.

COLLEGE VAN LANZO

Na het bezoek dat anderhalve dag duurde, maak ik de volgende opmerkingen:

1. Meer netheid in de kerk en het koor, ook al was er tamelijk veel orde en netheid.
2. Ik beveel een beetje meer orde op de slaapzaal aan.
3. Er zijn kruis- en Mariabeelden nodig in de verschillende klassen, slaapzalen en vooral in de particuliere kamers.
4. De cellen van de assistenten van de slaapzalen moeten verkleind worden naar het model van deze van het Oratorio.
5. In de regel moeten alle slaapzalen, klassen en de andere kamers gesloten worden tijdens de afwezigheid van de jongens.
6. In de gangen, speelplaatsen en op de trappen heerst er voldoende netheid; maar omstreeks de middag moet er vermeden worden dat de benedenspeelplaats vuil gemaakt wordt.

7. Er moet grotere regelmaat zijn voor het maandelijks rendiconto en de maandelijks conferenties voor de leden en de aspiranten.
8. Ik drong er op aan de lessen nooit te verwaarlozen om buitenshuis te gaan prediken, in zoverre dit mogelijk is.
9. Het is best dat de prefect de coadjuteurs assisteert, hen de regels van het huis voorleest en dat ook wekelijks voor de jongens doet. Men moet bijzondere en rechtstreekse zorg hebben voor de coadjuteurs, opdat zij hun plicht als goede christen vervullen.
10. De clerici zijn te veel bij elkaar en te veel van de jongens gescheiden. Er moet regelmatige ceremonieles gegeven worden. Een grotere inzet bij de theologische studies is onontbeerlijk. Enkel en zelden zouden zich meer moeten inzetten voor de assistentie bij de jongens uit de lagere klassen tijdens de recreatie.
11. Het zou zeer goed zijn indien de clerici samen of afzonderlijk het H. Sacrament gingen bezoeken en er een beetje lezing zouden houden.
12. De jongens hebben iemand nodig die hen de gebeden en het misdienend aanleert. Het gedrag van de jongens uit de 2de gymnasiumklas laat iets te wensen over. Om zowel in het ene als in het andere te voorzien zou men Don Bussi als hulp aan Don Costamagna en Don Scaravelli kunnen geven. Zijn klas zou aan Don Rossi kunnen worden toevertrouwd, die dan de 2de en 3de gymnasiumklas tezelfdertijd kan geven. De jongens dienen netter te zijn op hun kleding. De prefect mag zich niet zo gemakkelijk verwijderen en moet hen vertrouwen inboezemen.
13. Men zal zien of iemand van de beste jongens tot de compagnie van de Onbevleete Ontvangenis kan toegelaten worden.
14. Ik heb Don Rossi aangeraden zich op het examen van de 5de gymnasiumklas voor te bereiden. Aan anderen raadde ik aan zich op de examens van onderwijzer in de lagere school voor te bereiden.
15. Er zijn verschillende registers tekort: dat voor het gedrag van de clerici en de coadjuteurs, het kasboek van de onkosten, boekjes voor de verschillende leveranciers. Het zou tevens wenselijk zijn regelmatig de bijzondere onkosten in het hoofdregister in te schrijven.
16. Iets nieuws is de afbraak van de pergola te midden van de tuin.

Op vier of vijf dagen tijd volbracht hij in juni de bezoeken aan het tehuis van San Pier d'Arene, en aan de colleges van Varazze en Alasio en deed dat met dezelfde onovertreffelijke aandacht en ijver.

SAN PIER D'ARENE - 9.6.'74.

Tijdens het bezoek, dat ongeveer anderhalve dag duurde, merkte ik dat alles in verband met de innerlijke aangelegenheden van het tehuis en de relaties met de externen zeer goed is. Ik merkte slechts de volgende dingen op en gaf enkele aanbevelingen.

1. In de kerk zouden de altaartafels netter zijn, indien men benzine voor het ontsteken van de kaarsen zou gebruiken. Sommige altaren moeten hersteld worden.
2. De kamer van de prefect zou meer orde moeten vertonen vooral wat de boeken betreft. Op sommige slaapzalen ontbreekt er een kruisbeeld. De cellen van de assistenten moeten verkleind worden naar het model van die te Turijn. Op sommige slaapzalen zouden de bedden beter geordend kunnen zijn. Het zou misschien beter zijn de slaapzalen altijd gesloten te houden, wat bijna altijd gebeurt.
3. Meer orde in de klassen bij het bewaren van de boeken en de schriften. Een ernstiger aspect geven, wat gemakkelijker kan bekomen worden indien men een meer geschikte plaats kan hebben.
4. Ik beval de directeur aan twee conferenties per maand te houden voor de leden van de congregatie en voor de aspiranten en goed het rendi- conto af te nemen.
5. Voor de filosofie- en theologieklassen stelt men steeds meer de noodzakelijkheid vast de leerlingen hiervan te Turijn bijeen te brengen omdat ondanks de goede wil, deze lessen niet regelmatig kunnen plaats hebben. Er wordt bijna nooit ceremonieles gegeven hoewel zij dit uit hun eigen studeren.
6. Ik beval de prefect aan er voor te zorgen dat de jongens niet blootsvoets lopen.
7. De registers worden niet goed bijgehouden. Het register van de leerlingen ontbreekt. Dat van het gedrag van de jongens is onvolledig daar er het deel van de studenten en de volwassenen ontbreekt. Dat van de dépôts, van de ontvangsten en de onkosten, en het handboek ontbreken. Dat van het kostgeld is niet in orde en ik geef enkele te volgen normen voor dit laatste en voor dat van het werk voor de externen. En ik beloofde de ontbrekende registers te zenden.
8. Ik spoorde er toe aan dat elke maand de prefect of een van de voornaamste assistenten de lijst van de jongens eens zou nagaan om te zien of ze hun religieuze plichten vervullen, de sacramenten ontvangen, enz...
9. Ik raadde benzine aan voor het ontsteken van de kaarsen.
10. Zien hoe en of het mogelijk is enkele altaren links in de kerk te laten herstellen.
11. Verder beval ik aan tafel het lezen van de bijbel en van een ander boek aan.
12. Ik raadde de prefect en de directeur aan dikwijls met elkaar te spreken en zegde aan de directeur dat hij de prefect moest aanraden de registers te gebruiken en dat hij hem daarin moest helpen.

VARAZZE - 10.6.'74

1. Ik beval een beetje de netheid aan in de sacristie.
2. Ik beval de directeur de eenvoud in zijn kamer aan, de tapijten weg te nemen enz...
3. Regelmatigheid bij het maandelijksse rendiconto van de leden van de sociëteit en van dat van de directeur aan het algemeen kapittel.
4. De theologielessen werden vanaf het semestrieel examen tot heden verwaarloosd. Ik beval de ceremonielessen aan de clerici aan; sinds het vertrek van Don Cagliero bleven die achterwege.
5. Zien of men de tafels en de rekken uit de cellen van de assistenten van de slaapzaal kan wegnemen.
6. Het puntenboek van elke klas en dat van alle jongens in het algemeen in orde houden voor de maandelijksse punten.
7. Daar Don Giuseppe Cagliero verplaatst werd, moet men proberen hem door verscheidene anderen te vervangen, want er is nog geen andere priester om zijn plaats van catechist in te nemen.
8. De compagnies van St.-Aloysius, het H. Sacrament, de Onbevleete Ontvangenis en de kleine clerus bevorderen en iemand speciaal ermee belasten.
9. Er werd een tekort aan registers vastgesteld en men zal ervoor zorgen ze aan Don Fagnano te vragen: het register van de postulanten, van de uitgaven, van het gedrag van de clerici en de coadjuteurs, van de uitzet door de coadjuteurs bij hun intrede medegebracht.
10. Een manier vinden om de vliegen in de kerk te verminderen
11. Aspiranten voor de priesterstaat, en voor de congregatie zoeken.
12. De slaapzalen gesloten houden.
13. Een religieus voorwerp op elke slaapzaal en in elke klas plaatsen, waar het nog ontbreekt.
14. Elke week door de prefect een deel van het reglement laten lezen.

ALASSIO - 12.6.'74.

1. Ik beval het plaatsen van een religieus voorwerp in de klassen en slaapzalen waar dit ontbreekt, aan.
2. De "Letture Cattoliche" en de "Biblioteca della gioventù" bij de internen en externen van het college en van de andere instituten van de stad, bij particulieren bevorderen en daartoe ook de hulp van de heer deken inroepen, zo het nodig is.
3. Vermijden dat de boeken die door de jongens in de kerk gelaten worden, vernield of beschadigd worden.
4. Zien of het kan geregeld worden om niet meer via het oksaal naar de klassen te gaan.

5. Zien of de kisten uit de slaapzalen kunnen verwijderd worden. Het poetsen zou hierdoor veel vergemakkelijkt worden.
6. Voor de cellen van de assistenten zou men het voorbeeld van Turijn kunnen volgen: in de breedte twee staven van 0,60 m en ze met een andere staaf verbinden om er het gordijn aan op te hangen. Daarna kan men best de tafels en rekken uit de cel doen verwijderen.
7. Meer netheid naast de keuken aan de kant van de tuin is wenselijk.
8. Het zou goed zijn een manier te vinden om de gebeden langzamer te doen bidden. Misschien zou men dat aan de jongens kunnen leren en oefeningen doen tijdens de studie of na de avondgebeden.
9. Ervoor zorgen dat de clerici, die naar de studiezaal kunnen gaan, dat ook werkelijk doen en zien of het niet beter is de anderen in één plaats samen te brengen met de priesters; men moet er natuurlijk voor zorgen dat zij hun eigen boeken hebben en het stilzwijgen onderhouden.
10. De bibliotheek in orde brengen. Deze zou misschien als studiezaal voor de leraars kunnen dienen en voor hen die niet naar de gemeenschappelijke studie kunnen gaan.
11. De prefect zorge ervoor wekelijks een gedeelte van het reglement te lezen en hierbij de nodige uitleg te geven.
12. Hij moet rechtstreeks zorg dragen voor de coadjuteurs en hen zelf bijstaan opdat zij hun religieuze plichten 's morgens en 's avonds vervullen en vooral op de feestdagen. Hij mag zich ook laten vervangen.
13. Het zal best zijn maandelijks in het kapittel na te gaan hoe de clericus en de coadjuteur de maand doorbrachten; daarna zal men aan iedereen de gepaste raad voor verbetering geven.

Een van de andere zorgen van Don Bosco ging naar het instellen van een regelmatig noviciaat, d.w.z. aan het bestaande een regelmatige vorm geven. Tot in 1874 was ook de bijzondere zorg voor de novicen van de sociëteit aan Don Rua toevertrouwd en op 7 november 1874 werd Don Giulio Barberis tot novicemeester benoemd. Op 31 januari 1900 droeg hij het door hem opgestelde en in druk gegeven "Vade mecum" van de novicen van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales op met de volgende woorden: "Dierbare novicen, op de intussen verlopen 7 november was het 25 jaar geleden dat ik bij de wil van God en die van onze beste oversten, vooral van Don Bosco, de leiding over u nam."

Hij trachtte hen op de beste wijze te leiden ook door hen wat apart te houden, zelfs al verbleven zij in het Oratorio. Dit om hen precies tot een regelmatig leven te vormen volgens de canonieke voorschriften en de geest van onze sociëteit, totdat in 1879 het noviciaat naar S. Benigno Canavese overgebracht werd.

4) Het terrein van het missieapostolaat.

Weinige heiligen ontvingen van God een zo duidelijk afgetekend visioen over het apostolaat dat zij eens zouden volbrengen. Onze heilige had dat als kind al gezien en het werd hem in meerdere dromen herhaald zolang hij leefde; zelfs de bijzonderheden werden hem getoond om hem als leidraad te kunnen dienen. Zo zag hij bijvoorbeeld, in 1861 een oneindige massa jongens; zij waren op allerlei manieren gekleed, spraken verschillende talen en hoewel hij trachtte uit te maken wie ze waren, herkende hij er slechts weinigen met hun directeurs, leraren en assistenten.

- Maar wie zijn zij? vroeg hij aan de gids.

- Het zijn allemaal jongens van u! Luister, zij spreken over u en uw vroegere zonen en hun oversten die sinds lang overleden zijn. Zij herinneren zich het onderwijs dat zij van u en hen ontvingen.(1) Inderdaad! Zoals in andere dromen zo zag hij hier al zijn en onze leerlingen, uit het verleden, het heden en de toekomst. Dat is werkelijk iets buitengewoons! Omstreeks 1872 zag hij een oneindige vlakte, een nog maagdelijk terrein. Er waren noch bergen noch heuvels te zien, terwijl hij aan de verre einder het profiel van ruwe bergen zag waar een grote menigte rondliep; zij waren groot van gestalte, wild van uitzicht; met lange borstelige haren bijna naakt, half bedekt met dierenvelen die van de schouders vielen: PATAGONIE.(2)

Hij verklaarde in 1876, dat hij na dit visioen in zijn hart de oude apostolaatvlam voor de missies voelde heropflakkeren. Hij wist echter nog niet aan welk volk de eigenschappen van de mensen uit zijn visioen konden toegeschreven worden.

" Eerst meende ik dat het Afrikanen van Ethiopië waren, dit
" wil zeggen uit de grensgebieden van Egypte. Dit deed mij aan
" een lang geleden bezoek van Mgr. Comboni aan het Oratorio
" denken en aan de apostolische ondernemingen van de sociëteit
" van de Buitenlandse Missies te Verona van de Figli del S. Cuore,
" voortkomend uit het seminarie dat door Mgr. Comboni gesticht werd
" in 1871 om missionarissen te vormen ten voordele van zijn aposto-
" lisch vicariaat in Centraal Afrika. Maar nadat ik personen die
" deze streken kenden, had ondervraagd en aardrijkskundige boeken
" had gelezen, liet ik die gedachte varen.
" Daarna stond ik stil bij Hong-Kong, eiland van China. Meer
" nog! Daar Mgr. Raimondi, missionaris van die streek, naar Turijn
" gekomen was en personen zocht die hem wilde volgen, ondernam ik
" een begin van onderhandelingen met hem. Het leidde echter tot
" niets, daar Mgr. zekere verplichtingen aan de sociëteit wilde
" opleggen; vooral deze dat alles wat de sociëteit bij schenking
" of bij aankoop zou verwerven, het eigendom van zijn missie zou
" worden. Op een zeker

(1) Cfr. MB VI p. 919.

(2) Cfr. p. 513.

" ogenblik meende ik dat die eilandbewoners werkelijk de wilden
" van mijn droom waren; maar na verdere inlichtingen ontdekte ik
" dat de aard van de grond anders was en ook de aard van 't volk.
" Dit kostte mij nieuwe geografische studies, doch nutteloos. Toen
" begon ik aan de missies van Australië te denken omdat kort daar-
" na Mgr. Quinn op bezoek was geweest. Ik vroeg hem over de toe-
" stand en de aard van de wilden aldaar; maar zijn beschrijving
" stemde niet overeen met wat ik gezien had.

" En toch! Die droom had mij een zo overgetelijke indruk
" nagelaten, dat ik hem zo maar niet opzij kon schuiven. Daarbij
" wist ik uit vroegere ondervindingen dat ik moest uitvoeren wat
" ik gezien had. Anmagalore, eiland van Indië, verving toen Aus-
" tralië in mijn gedachten. Ik verzamelde boeken en sprak met En-
" gelse priesters die uit die streken kwamen; en door een eigenaar-
" dige vergissing overtuigde ik mezelf dat na door mij gemaakte
" vergelijkingen de droom Indië betrof of toch nog Australië,
" waarvan de gedachte opnieuw bij mij opkwam. Van toen af en gedu-
" rende 4 jaren (1) sprak ik over niets anders dan over die landen.
" Ik dreef de zaken zelfs zover dat Don Bologna en de Clericus
" Quirino zich met vuur aan de studie van het Engels moesten
" zetten.

" Het is in die tijd dat de chemist Ferrero in het huis
" begon rond te lopen en er zich daarna met zijn kaarten van het
" christelijke Indië vestigde.

" Te Rome sprak men er zelfs over en wilde men ons een apos-
" tolisch vicariaat in die streken geven.

" Tenslotte in 1874 maakte de Argentijnse consul te Savona,
" Commandeur Gazzalo, te Varazze kennis met Don Bosco en met de
" geest van de salesiaanse congregatie; hij sprak erover in Amerika
" met de aartsbisschop van Buenos Aires en ook met vele priesters.
" Deze werden allen enthousiast over de salesianen en verlangden
" dat een kolonie salesianen zich in hun streken zou komen vesti-
" gen.

" Toen schreef de secretaris van de aartsbisschop mij dat
" de Argentijnen zich gelukkig zouden achten, indien onze congrega-
" tie in hun bisdom een huis zou oprichten en er zich zou uitbrei-
" den.

" Samen met de genoemde brief kwam er een schrijven van Don
" Ceccarelli, pastoor van S. Nicolàs de los Arroyos, een stad die
" op een dag boottocht van Buenos Aires gelegen was. Hij zegde mij
" dat hij de Argentijnse Consul over de salesianen had horen spre-
" ken en stelde spontaan voor die stad te verlaten en de parochie
" in onze handen over te geven, en dat hij op andere plaatsen goed
" kon doen; dat er in die stad al een college gebouwd was dat ech-
" ter nog gesloten was, maar dat de gemeentelijke overheden graag
" op zijn raad de zorg hiervan aan de salesianen zouden overlaten.
" De Argentijnse consul van Savona steunde deze uitnodigingen en
" bood zich als bemiddelaar aan.

" Ik was verwonderd over deze brieven. Onmiddellijk bezorgde
" ik mij boeken over Zuid-Amerika en las aandachtig de geografische
" bijzonderheden. En wonderbaar! Hieruit en ook uit de drukwerken
" die ik had, kon ik duidelijk opmaken dat het ging om de wilden

(1) Het is duidelijk dat hij de droom in 1871 had.

" die ik in mijn droom gezien had en over hun streek, Patagonië,
" een onmetelijke streek ten zuiden van die republiek! Na veel an-
" dere berichten, opklaringen en inlichtingen had ik geen twijfel
" meer. Alles kwam volmaakt overeen met de droom. Van toen af ken-
" de ik perfect de plaats waarheen mijn gedachten en inspanningen
" moesten gaan.

Mons. Quinn had het plan opgevat vijf jongens naar het Oratorio te zenden. Deze moesten er gratis opgevoed worden en zouden daarna naar Australië weerkeren. Of zij nu leek bleven of salesiaan werden, dat maakte geen verschil, ze zouden hem in zijn apostolaat helpen, zoals hij uit Dublin schreef:

" St. Marys College
" Donnyb Rood-Dublin 24 september 1874.
"
" Zeereerwaarde Heer,
"
" Uw zeer gewaardeerde brief van 21 jl. is mij vandaag toege-
" komen. Hierop zal ik binnenkort antwoorden. Daar ik nog vandaag
" uit Dublin vertrek, kan ik slechts enkele woordjes schrijven. Op
" het ogenblik herinner ik u aan wat er tussen ons overeengekomen
" werd: nl. dat ik slechts voor de reiskosten van mijn leerlingen
" tot in Turijn moet zorgen. Volgens dit akkoord zullen er binnen-
" kort vijf jongens voor mijn missie in Australië aankomen, hetzij
" zij leek blijven, hetzij zij zich als salesianen in uw congrega-
" tie laten inschrijven.
" Zij kennen een weinig Grieks en Latijn en ook een beetje
" wiskunde; maar ik weet niet of zij voor de retoricaklassen ge-
" schikt zijn.
" Met de meeste achting, van Ued.
"
" + Matheo Quinn.
"
" P.S. Ik ben in briefwisseling met pater Listin.

Terwijl Don Bosco te Rome was, werd hij door een apostolische missionaris, Don John Bertazzi, uit de Verenigde Staten van Amerika aangesproken. Sinds jaren bestudeerde hij de wijze om te Savannak een college-seminarie te openen waar de leerlingen minstens tot aan de theologische studies konden studeren. Alvorens naar Rome te vertrekken had ook de bisschop Mgr. Gross hem daarover gesproken en hem de opdracht gegeven om religieuzen te zoeken die hem zouden kunnen helpen bij het oprichten van een diocesaan seminarie. Hij bestemde voor deze onderneming 700 acres grond (een acre = 4.046 m²). Met de renten hiervan zou men de onkosten dekken. Hij dacht dat men hiermee een college kon openen om aan het verlangen van de mensen van Savannak te voldoen. Er zouden enkele beurzen toegekend worden en tegelijkertijd zou een seminarie geopend worden en de hoge kostgelden van de collegestudenten zouden dienen om het personeel van het college en dat van het seminarie te onderhouden.

" Dit was mijn plan. Een plan waarover ik met niemand sprak en
" ook al was het heel goed te verwezenlijken, toch meende ik dat
" het niet mijn taak was dit in werkelijkheid om te zetten, trouwens
" ik dacht daar niet eens aan.

" Gelukkig dat ik de moed had het u mee te delen, zo schreef
" hij achteraf aan Don Bosco, maar eigenlijk was het geen moed.
" Nauwelijks ontmoette ik u te Rome of ik voelde mij door uw goed-
" heid gewonnen; ik voelde mij een van de uwen, hoewel ik de rich-
" ting van de jezuieten had ingeslagen met een brief voor de gene-
" raal. Daar ik echter die brief te Foligno verloren had met de por-
" tefeuille en het geld (goddelijke Voorzienigheid) durfde ik mij
" niet naar de secretaris begeven; ik ging naar u, alleen maar om
" mij te helpen tot het bekomen van een paspoort, indien u zich
" dat herinnert en ik sprak slechts per toeval over andere dingen.

" Daar de portefeuille niet teruggevonden werd, schreef ik u
" nogmaals om dezelfde reden. Het was een samenloop van gedachten
" die mij in die brief over mijn bedoelingen te Savannak deed
" schrijven. De Heer had dat alles zo gewild; u nodigde mij uit
" voor een onderhoud en dat leidde tot het feit dat ik vandaar als
" uw zoon vertrok."

Don Bosco zocht nog steeds waar het missieterrein lag dat de Heer hem destijds getoond had. Hij nodigde Don Bertazzi uit naar Turijn te komen en er in het Oratorio te logeren, om hem een uiteenzetting te geven over de missies die de salesianen te Savannak moesten ondernemen.

Don Bertazzi kwam voor verscheidene dagen naar het Oratorio. Toen Don Bosco er weerkeerde gaf Don Bertazzi hem een lang memoriaal waarin hij zijn verlangens te kennen gaf; hij wilde ook salesiaan worden maar tevens terug naar zijn missie gaan en zich weer naar de bisschop die hem zo dierbaar was, begeven. Daar zou hij zijn oude droom verwezenlijken: een bijzondere missie stichten. De brave Don Bertazzi wilde met twee salesianen terug naar Amerika gaan, "niet minder en niet meer dan twee." Een hiervan zou de toestand van zaken onder ogen hebben en bestuderen en daarna onmiddellijk terug naar Italië keren om Don Bosco een gedetailleerd verslag uit te brengen. Hij had graag gehad dat Don Bosco zelf die reis zou ondernemen: "Ik dring erop aan dat, indien dit mogelijk is, u beslist dit offer zou brengen. Zoniet, zie ik slechts drie personen die u zouden kunnen vervangen: D. Rua, D. Cagliero en D. Savio..."

"De plaats die D. Rua bekleedt, zijn grote voorzichtigheid, zijn kennis, zijn welgemanierdheid en het feit dat hij reeds de Engelse taal kent, wijzen hem in alle opzichten als eerste persoon hiervoor aan. Daarbij heb ik een bijzonder vertrouwen in hem, wat niet zonder waarde is; want zo kan ik hem alles toevertrouwen. Don Cagliero, geestelijk directeur, theoloog en verstandig, heeft het voordeel naam te hebben op muzikaal gebied. Dat zou de sympathie van de stedelingen doen winnen en hij is tevens bekwaam om de rest van zijn taak op zich te nemen. Don Savio is zeer wijs in zijn oordelen en ook vriendelijk, en handig in zaken. U moet zelf zien of hij aan alles beantwoordt. Don Dalmazzo uit Valsalice

kan als oud-rector van dat college, en vooral door zijn uitstekende beleefde manieren die een interessant aspect aannemen (wat in Amerika zeer op prijs gesteld wordt) ook in aanmerking komen..."

En hij ging door met zijn uiteenzetting, sprak over "het wanneer en het hoe van de afreis", beschreef in detail de religieuze functie die vóór het vertrek moest gebeuren zodat men kan geloven dat Don Bosco zich later van dit plan bediende toen hij afscheid van de eerste missionarissen nam.

Don Bertazzi rekende er op de dienst voor het vertrek samen met de sluiting van de meimaand te celebreren, beter nog: op 24 mei, Pinksteren. Het was echter zomaar op staande voet niet mogelijk dat voorstel te aanvaarden; te meer daar hij op het punt stond te vertrekken en... er kwam dus niets van in huis.(1)

Dit was echter niet het eerste apostolaatgebied dat voor de salesianen bestemd was. Don Bosco bleef verlangend uitzien naar de plaats hiervan en liet niets achterwege om eindelijk de naam ervan te kennen.

Een Engels priester, Don Dionigi Halinan, had met lof over het salesiaans werk horen spreken en kwam naar het Oratorio te Turijn. Don Bosco had intussen reeds de toestemming van de H. Vader bekomen om ook in het buitenland huizen te openen. Hij vroeg aan Don Halinan jongens te zoeken, die wensten missionaris of salesiaan te worden en ze naar Turijn te sturen. Hij zou hen onderrichten, tot het priesterschap voorbereiden en de gedachte aan de koloniën van Groot-Brittannië levendig voor de geest houden. Hiervan gaf hij de priester een uitdrukkelijke verklaring.(2) Wat de heilige tegenhield om tot een definitieve keuze te komen was het feit dat hij in zijn droom een woestijn met twee rivieren gezien had, die hij op de aardrijkskundige kaarten niet kon terugvinden. Slechts bij zijn eerste oponthoud te Turijn met Commandeur Giovanni Battista Gazzalo, consul van de republiek Argentinië in Savona, kwam hij te weten dat deze rivieren de Rio Colorado en de Rio Negro van Patagonië (3) waren. Deze goede man, die de opvoedingsmethode in het college van Vazzo, Alassio en S. Pier d' Arena gezien had en ook meer dan eens met Don Bosco gesproken had, kwam op het einde van 1874 naar Turijn en nodigde op officiële wijze Don Bosco uit om in de genoemde streek waarvoor hij verantwoordelijk was, d.i. in de Argentijnse republiek, zulke instituten te willen openen. Wij zullen zien hoe de onderhandelingen op zeer korte tijd met goed resultaat verliepen.

(1) Cfr. Het document is onder verscheidene oogpunten interessant. Zie Bijvoegsel IV.

(2) Zie bijvoegsel V.

(3) Wij herinneren eraan dat wij zelf een van de oude atlanten die Don Bosco onderzocht, gezien hebben. Hier las men: "Patagonum regio, in qua incolae sunt gigantes".

5) Hardnekkige tegenstand.

Met de bouw van de kerk van S. Giovanni Evangelista kon er nog steeds niet begonnen worden. De onderhandelingen voor de onteigening van het stukje grond van Morglia werden door de gemeente in handen van de prefectuur gegeven op 28 september 1872, omdat het doel van de beslissingen volgens welke de gemeenteraad in verband met de onteigeningswetten moest handelen, niet juist omschreven was. Het plan bleef daar tot begin 1873 liggen, totdat Don Bosco opnieuw aandrong en zijn vraag naar de prefectuur aan het Ministerie van Openbare Werken gezonden werd op 3 februari.

Vijf dagen later verklaarde het ministerie zich bereid om de aanvraag van de eerwaarde priester Ridder Giovanni Battista Bosco in overweging te nemen en te doen wat in zijn macht lag om een verklaring "ten algemene nutte" te bekomen voor de bouw van een kerk met tehuis en scholen voor de verlaten jeugd, die zoals alle werken van dien aard ten bate komt van de burgerlijke maatschappij. Daar de aanvraag echter naar de hogere Raad van openbare werken en de Raad van State moest gezonden worden, verzocht het ministerie de prefect van Turijn de nodige publicaties te doen en de eerwaarde Don Bosco te vragen een verklaring te willen afleggen wanneer hij van plan was het door hem ontworpen werk te beginnen; tevens werd hem gevraagd een algemeen plan in duplo eraan toe te voegen alsook de schatting waaruit de kosten van de onteigening zouden blijken en een attest van de gelden die in een of andere bank ter beschikking zijn."

Don Bosco liet de schatting door Ing. Trocelli vaststellen. Hij verklaarde dat de onteigening van de strook grond en andere bijkomende onkosten 5.296 lires zouden belopen. Hierna stortte Don Bosco 15.000 lires op de Banca di Sconto e di Sete en zond het verslag van de schatting en het ontvangstbewijs van de directeur van de Banca di Sconto naar de prefectuur.

" Turijn, 11 april 1873.
"
" Zeer geachte Heer Prefect van Turijn,
"
" In gevolge van het schrijven van de Minister van Openbare
" werken (8.2.1873 N. 311/237, div.e 8a) en in antwoord op uw schrij-
" ven van 3.2.1873, heeft de ondergetekende de eer u hierbij de ge-
" vraagde documenten over te maken en een aanvraag te doen tot ver-
" klaring van "algemeen nut" voor het Oratorio, de scholen voor ver-
" laten jeugd en een kerk op de Viale del Re te Turijn.
" Het monumentale werk, dat de ondergetekende bouwen wil,
" ligt al sinds twee jaar stil, daar men een ontbrekend stukje
" grond niet kon aankopen, ondanks de grote som geld die hiervoor
" geboden werd. Nu vraagt men de onteigening hiervan.
" In de hoop dat u zich zult verwaardigen de bedoelde onder-
" handelingen te beginnen, verblijft de ondergetekende met de mees-
" te achting, van U, hooggeachte Heer,
" de zeer toegewijde en verplichte dienaar
" Giovanni Bosco.

De gemeente liet de aanvraag van Don Bosco publiceren, maar graaf Carlo della Veneria schreef aan Don Savio dat Morglia wilde dat "zijn grond zo hoog mogelijk geschat werd en daarbij 50.000 lires meer vroeg. Overdrijving na overdrijving." De onderhandelingen vielen opnieuw stil.

Don Bosco had aan zijn vriend Giovanni Viale, bediende van het secretariaat van de Raad van State gevraagd op te zien hoever de zaken stonden. Op 18 september had hij hem geantwoord dat er in de registers over de onteigening van de grond van Morglia voor algemeen nut niets te vinden was. Toen de heilige op 11 oktober bij de prefectuur aandrong, antwoordde men hem dat de documenten over zijn aanvraag op het centraal bureau van Openbare Werken lagen en dat men de nodige stappen gedaan had om ze terug te bekomen, maar zonder enig resultaat.

Commandeur Baccalario, hoofdsecretaris, schreef op 22 januari: "de prefectuur heeft de verzending van de documenten in verband met de onteigening van de grond van Morglia uitgesteld omdat het bureau van Openbare Werken tot nu toe zijn mening nog niet ingediend had; want uit een brief, die hier voor mij ligt, en ondertekend werd door hoofdingenieur Gambaritta, blijkt dat de onteigening op aandringen van graaf della Veneria en van U, zeereerw., opgeschort werd tot in de helft van de lopende maand om dan een onderhoud te hebben waardoor men hoopte de zaak op vriendschappelijke wijze te kunnen regelen..."

Op aandringen van zijn geloofsgenoten, de protestanten, zocht Morglia nogmaals moeilijkheden te maken. Uiteindelijk werden de documenten naar Rome verzonden en op 10 juli 1874 schreef Adv. Francesco Gilar dini, referendaris van de Raad van State, aan Don Bosco: "Precies vandaag werd de mening in verband met het decreet van algemeen nut van uw kerk te Turijn geuit. Ik haast mij u te zeggen dat deze in alle opzichten "gunstig" is. Alle tegenstand werd overwonnen en het bericht besluit "dat de verklaring van algemeen nut verleend kan worden en volmacht gegeven om de grond Morglia te onteigenen volgens het plan van Ing. Arborio (Eduardo Arborio Mella)". Vandaag of morgen zullen de documenten naar hun bestemming teruggezonden worden en het is ondenkbaar dat het ministerie een tegengestelde mening zal geven."

Het doel scheen bereikt, maar drie jaren lang rezen nog vele andere moeilijkheden totdat met de daadwerkelijke hulp van Ing. ridder Carlo Trocelli alles in orde kwam en men de werken volgens het plan van graaf Eduardo Arborio Mella, doeltreffend geholpen door graaf Carlo Reviglio della Veneria, kon beginnen. Op 14 augustus 1878 zegende Mgr. de eerste steen in aanwezigheid van een werkelijk ontroerde Don Bosco die voor alle weldoeners die meegeholpen hadden aan deze heilige onderneming van God afriep "een duurzame gezondheid, een lang en gelukkig leven, vrede en verstandhouding in de gezinnen, een goede uitslag in al hun ondernemingen en in elke zaak" samen met het "overvloedige honderdvoudige" door Jezus Christus beloofd" in dit tegenwoordige en nog overvloediger in het toekomstige leven."(1)

(1) Zie Bollettino Salesiano, september 1878.

Ook de onderhandelingen voor de verkoop van het college van Mirabello Monferrato waren van lange duur. Op het einde van 1872 besprak de gemeentecommissie het ontwerp voor de aankoop van het bestaande gebouw in de gemeente Mirabello, eigendom van zeereerw. Heer Don Bosco.

1° De gemeente zou genoemd gebouw voor een som van 25.000 lires aankopen.

2° De betalingen zouden op de volgende manier geschieden: 5.000 lires bij de notariële akte die onmiddellijk na het bekomen van de goedkeuring vanwege de hogere overheid zou opgemaakt worden om tot de beschrijving van het contract te komen. Voor de overblijvende 20.000 lires neemt de gemeente de verplichting op aan Don Bosco 2.000 lires jaarlijks gedurende 10 jaar te betalen. Op deze sommen zou zij de overeenkomende interest van 6% betalen, maar de eigendomsbelastingen zouden ten laste van de verkoper zijn.

3° De gemeente behoudt zich het recht voor, indien zij zou willen en kunnen, gedeeltelijke betalingen te doen als vooruitbetaling op de verschuldigde som; in dat geval zal men de verkoper twee maand op voorhand verwittigen.

4° Ingeval de goedkeuring van het contract door de hogere overheid of de beschikking door de gemeente over de gelden die op het ogenblik bij de cassa Esattoriale gedeponneerd zijn, uitblijft ten gevolge van een gebruikelijke vertraging in de opstelling van de rollen en dus in de systematisering van de rekeningen, zal de gemeente toch op 1.1.1873 tot de aankoop overgaan. Diezelfde dag zal zij aan de eerw. heer Don Bosco de relatieve 6% rente zowel op de 5.000 lires als op de 20.000 lires overmaken tot op de dag van de storting van genoemde som. Zij zal zich tevens verplichten tot de betaling van alle belastingen van het lopende jaar.

Ingeval deze voorwaarden aanvaard worden, zal Don Bosco zijn gebouw in de wijk Rovere gelegen aan de gemeente Mirabello afstaan in dezelfde toestand waarin het zich bevindt, nl. met het roerende en onroerende goed en het oude materiaal dat zich op de speelplaats bevindt.

Voor de Gemeentelijke Commissie van Mirabello

Francesco Bocca.

Casale, 23 november 1872.

Twee jaren later, in 1874 werd het contract opgesteld. De gemeente besloot tot de aankoop over te gaan en begon de onderhandelingen voor het bekomen van de goedkeuring. Op 27 juni deelde Ing. Rogna, destijds burgemeester, officieel aan Don Rua mede dat hij de goedkeuring van de Provinciale Deputatie bekomen had. Er ontbrak dus niets anders meer dan het kon. Decreet en "nog vandaag zal ik hiervoor schrijven opdat dit niet langer uitgesteld wordt, gezien de gemeentelijke belangen; en ik hoop dat men binnenkort tot het opmaken van het definitieve document" kan overgaan.

Gelukkig kwam dat huis in 1938 opnieuw in ons bezit en werd een aspirantaat voor de clerici-missionarissen.

6) Een laatste maal te S. Ignazio.

Wij laten nu de briefwisseling van de dienaar Gods, samen met andere interessante herinneringen, in chronologische orde volgen. Men kan geen brief van Don Bosco lezen zonder erdoor gesticht te zijn en de geest tot God te verheffen.

Aan Gravin Callori schreef hij:

" Mijne goede Mama,
"
" Ik zal slechts weinig schrijven, daar ik niet wil dat de
" brief van een zo goede moeder zonder antwoord blijft. Ik heb uw
" briefje ontvangen en bedank de Heer die de beproeving van Mevrouw
" uw dochter verwijderd hield. Ik zal voor deze hemelse gunsten
" blijven bidden. Elke dag bijzondere gebeden aan het altaar van
" Maria Hulp.
" God zegene u en heel de familie Medolago. Geloof mij in J.C.
"
" uw nederige dienaar,
" Turijn, 2.5.'74. Gio. Bosco, priester.

Hij was een en al hartelijkheid voor alle weldoeners en schreef aan Baron Ricci des Ferres.

" Dierbare Baron,
"
" Ik zend u een briefje voor de heer Graaf Eugenio en vraag
" u dit bij gelegenheid in een van uw brieven te willen insluiten.
" Ik bedank u hiervoor en terwijl ik u en mevr. de Barones
" Azeglia de verzekering geef dat ik u beiden in mijn arme gebeden
" aanbeveel, beveel ik mij ook in uw beider gebeden aan die zeker
" vuriger zijn, terwijl ik met dankbaarheid verblijf
" van U, dierbaren,
" de zeer verplichte dienaar
" Gio. Bosco.
"
" P.S. Wees zo vriendelijk aan Bar. Azeglia te vragen bijgaande
" brief bij haar schrijven aan Beaumesnil te willen voegen.

De Baron zond hem in naam van zijn vader een aalmoes. Deze kwam toe in een ogenblik van grote nood en de heilige bedankte hem onmiddellijk met het volgende briefje, zeggende dat het geld werkelijk op de gepaste tijd gekomen was.

" Dierbare Heer Carlo,
"
" Ik heb de aalmoes van 100 L., die u mij in naam van uw
" vader zond, ontvangen. Ik bedank u hiervoor van harte. Dit kwam
" juist toe op een ogenblik dat in ons huis de laatste centiem
" uitgegeven was en onze financies op nul stonden. Ik bedank u
" dus dubbel en ook uw vader bedank ik; ook wens ik u en heel de
" familie alle hemelse zegen toe. Intussen heb ik de eer mij te
" kunnen noemen van Ued., dierbaren,
" de nederige dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

Annetta Fava-Bertolotti vroeg hem een bijzondere zegen aan de H. Vader te vragen en Don Bosco stelde haar onmiddellijk tevreden:

" Zeer geachte Mevrouw,
"
" Nauwelijks had ik uw brief ontvangen of ik heb onmiddellijk naar de H. Vader geschreven via de persoon die hem terzijde staat en vertrouwelijk met hem is. Op dit ogenblik zal de paus reeds de zegen van de Heer over u gezonden hebben. Ik heb u ook in zijn gebeden aanbevolen.
" Tevens heb ik bijzondere gebeden voor u voorgeschreven aan het altaar van Maria Hulp. Zij zullen 's morgens en 's avonds gedaan worden totdat u voldoende hersteld bent om persoonlijk onze hemelse weldoenster te komen bedanken.
" In mijn nietigheid zal ik elke morgen een memento in de H. Mis voor u voorbehouden. Laten wij op de barmhartigheid van de Heer hopen.
" God geve u en mijnheer uw man alle goed; bid voor mij en wees zeker van mijn waarachtige dankbaarheid.
" uw nederige dienaar
" Giovanni Bosco, priester.
" Turijn, 27.6.1874.

Mejuffer Barbara Rostagno vroeg hem raad en gebeden bij de keuze van hem die haar door het huwelijk gelukkig zou maken. Met korte woorden ontving zij de volgende heilige en praktische aanbevelingen:

" Zeer geachte Mejuffrouw,
"
" Ik zal niet nalaten te bidden opdat de Heer u verlichte bij de keuze van de persoon die het meest tot de redding van uw ziel kan bijdragen. Let er echter op goed rekening te houden met de moraliteit en de godsdienstzin van de persoon. Let niet op de uiterlijkheden, maar wel op de werkelijkheid.
" God zegene u en geve u alle goed. Bid ook voor mijn arme ziel en geloof mij in J.C.
" uw zeer nederige dienaar
" G. Bosco, priester.
" Turijn, 27.6.1874.

" Er is iets dat u, Hoogeerw., aangaat en dat mij zozeer,
" maar zozeer spijt. Wanneer u bij ons logeerde sliep u in een bed
" waarin er heel wat insecten gevonden werden. Dat speet ons allen
" werkelijk! Heb medelijden met ons en om te bewijzen dat u ons dat
" niet kwalijk neemt, kom ons spoedig eens bezoeken en wij geloven
" dat u deze keer rustiger nachten zult doorbrengen.
" Geef ons uw heilige zegen en wees zeker van de meeste
" dankbaarheid.
" Van U, dierbare,
" de zeer nederige dienaar en vriend
" Bosco Giovanni, priester
" Turijn, 30.8.1874.

Waar zou men een grotere eenvoud, hartelijkheid en vertrouwelijk-
heid kunnen vinden? Begin augustus ging hij naar S. Ignazio voor de re-
traite nadat hij er met de oversten van het "Convitto Ecclesiastico"
over gesproken had.

Mgr. Gastaldi had echter enkele jonge priesters voor de leiding van deze
oefeningen aangeduid. Een van hen ging op Don Bosco af en zei hem:

- Er is geen plaats meer.
- Nochtans sprak ik er met de mensen van het convict over en men
zegde mij dat ik kon komen, daar er nog een plaats was.
- Ik kan u slechts zeggen dat er geen plaats is.
- Welnu, als er geen plaats is, zal ik naar Lanzo terugkeren!
- Doe wat u wilt!

Hij had onmiddellijk begrepen dat hij daar niet gewenst was en wil-
de weggaan. Toen hij naar beneden ging kwam hij een heer tegen die ver-
wonderd was hem te zien vertrekken, en vroeg waarom. Toen hij alles be-
grepen had, liep hij verontwaardigd naar die priester en zegde hem:

- Zo er geen plaats is voor Don Bosco, sta ik hem mijn plaats af en
zal te Turijn gaan slapen. Ik wil echter niet dat Don Bosco weggaat. Het
is een ware schande!... er was een plaats voor Don Bosco en die moet er
steeds zijn.

Die priester gaf toe om aan dit voorval niet veel ruchtbaarheid te
geven en Don Bosco aanvaardde om ongunstig gemompel te beletten. Het was
echter de laatste keer dat hij naar S. Ignazio ging. Sinds 1842 was hij
daar regelmatig naar toe geweest! Het vertrouwen en de lof die men ginds
voor hem had waren de reden waarom de anderen hem daar niet meer wilden.

Uit S. Ignazio schreef hij intussen naar het Oratorio:

" College-Kostschool
" van S. FILIPPO NERI
" in Lanzo
"
" Dierbare Don Rua,
"
" Koop een paar slobkousen van mijn maat en zend ze naar D.
" Momo; hij zal ze aan D. Neizone bezorgen. Voeg de rekening met

" Het is vandaag een vreugdedag voor ieder van uw zonen en
" bijzonder voor mij, arme sukkelaar, die voor de eerste keer de
" eer heb als lid van uw talrijke familie, het woord tot u te
" richten.

" Ik ken de regels van de redekunst niet, maar anderen zullen
" u met hun gedichten en voordrachten daar de bewijzen van geven. Ik
" zeg wat mijn hart mij ingeeft en ik zou U, o heilige stichter van
" dit Oratorio, eerst en vooral willen vragen mijn levendige dank
" voor al het goede dat ik van u ontving, te willen aanvaarden en
" op deze dag, feestelijke verjaring van Uw geboortedag, vraag ik U
" mij, als de meest onwaardige, ja, maar toch als uw zoon, te willen
" gedenken.

" Dat de almachtige God en de troostende Maagd mijn arme ge-
" beden mogen aanhoren, die ik, vandaag bijzonder, voor de voorspoed
" van de moderne Piëmontese La Salle, van U, o Don Bosco, zó groot
" in al uw eenvoud, ten hemel zal richten.

" Zoals de zonen van de Franse La Salle over heel de wereld
" verspreid zijn voor de opvoeding van de jeugd, mogen ook uw zonen
" zich zo vermenigvuldigen en zich tot elke stad uitbreiden en er
" de geur van Uw deugden, van Uw oneindige liefdadigheid versprei-
" den en alle jongens van ons arm Italië op de weg naar het para-
" dijs leiden... .

De vakleerlingen van de slaapzaal van de Onbevleete wilden tot elke prijs hun genegenheid uitdrukken en wensten hem "een rustige volgende nacht en nog eenenveertig verjaardagen" en dat hij aldus 100 jaar zou mogen worden!

Een boekbinder die sinds 1861 in het Oratorio verbleef, bracht hem onder vorm van factuur: "1.000 wensen voor een echt geluk, 1.000 zegeningen uiterharte, 1.000 tekenen van genegenheid, 1.000 tekenen van vreugde, 1.000 gevoelens van zoete liefde, 1.000 gevoelens van liefdevolle erkentelijkheid, 1.000 tekenen van ware afhankelijkheid, 1.000 belangstellende zorgen, 1.000 tekenen van dankbaarheid, 1.000 enz., enz.," hem geschonken "bij gelegenheid van de 59ste verjaring van zijn geboortedag", voor een miljoen lires zonder afbetaling, samen tien miljard met afbetaling van 50%, allemaal uitgaven, zo zei hij, te beginnen vanaf 1861, "voor mijn ziel in zijn handen." En hij besloot: "Ontvangen de afbetaling van deze factuur in de vorm van zoveel broodjes en liefdevolle zorgen. Ik teken ze nu als afbetaald af, maar mijn dankbaarheid zal blijven duren."

In die dagen deed P. Appollinare van Parijs, in naam van zijn aartsbisschop, een beroep op Don Bosco. Hij vroeg hem een uiteenzetting van al wat hij opmerkenswaardig vond in verband met de dienaars Gods, Maria Magdalena Victoria de Bengy, Burggravin van Bonnault d'Houet, stichteres van de sociëteit van de Trouwe Gezellinnen van Jezus. Don Bosco schreef aan Moeder Eurosia, overste van het instituut dat haar geestelijke dochters te Turijn had, achter de kerk van de Gran'Madre di Dio:

" Zeereerwaarde Moeder,
"
" P. Apollinare van Parijs vraagt mij, in naam van zijn
" aartsbisschop, dat ik al wat ik over Moeder Houet, stichteres van
" het verdienstelijk instituut van de Trouwe Gezellinnen van Jezus,
" te weten kwam, zou willen uiteenzetten. Dit met de bedoeling het
" proces van de zaligverklaring te beginnen.
" Ik wil dit met alle plezier doen, maar dan moet u mij zeg-
" gen:
" 1° Wanneer zij naar Turijn kwam en of zij dit huis bezocht heeft.
" 2° Of het vaststaat dat zij iets speciaals gezegd of gedaan heeft
" dat strekt tot algemeen of particulier voordeel van anderen.
" Ik zou naar u gekomen zijn, maar om geen tijd te verliezen
" bij een zo belangrijke zaak heb ik gedacht dit bij middel van deze
" weinige regels te vragen. Wees zo vriendelijk mij een antwoord te
" geven, tenzij u zelf zou kunnen komen.
" Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om U en heel Uw
" gemeenschap alle goed toe te wensen en beveel mij aan de liefda-
" digheid van Uw heilige gebeden aan. Intussen heb ik de eer met
" dankbaarheid mij te noemen,
" van U, Zeereerwaarde,
" de nederige dienaar,
" Turijn, 14-8-'74. G. Bosco, priester.

Toen hij de inlichtingen ontvangen had, schreef hij het volgende
getuigenis naar Parijs:

" Zeer graag schrijf ik U de weinige dingen die ik mij over
" Mevrouw d'Houet, stichteres van de Trouwe Gezellinnen van Jezus,
" herinner.
" Ik herinner mij het volgende:
" 1. Uit haar gesprekken kon ik vaststellen dat zij een grote gods-
" vrucht, een grote liefde voor God en grote onthechting van het
" aardse had.
" 2. Ik heb haar meermalen horen zeggen dat zij in haar instituut
" en in haar zaken slechts de meerdere glorie van God als doel
" had. Het lag in haar bedoeling zichzelf, al haar bezittingen
" en de door haar gestichte Congregatie aan Hem op te offeren.
" 3. Was het omwille van haar liefdadigheidswerken of om haar ver-
" lichte godsvrucht, men sprak bij ons steeds over haar als over
" een bijzonder deugdzaam persoon en als over een spiegel van
" de christelijke volmaaktheid.
" 4. In het bijzonder heb ik een grote godsvrucht tot het H. Sacra-
" ment en een grote eerbied voor de priesters opgemerkt. Zij wil-
" de nooit met hen een gesprek beginnen, eer zij geknield en hun
" zegen gevraagd had.
" 5. Haar groot geloof en haar heiligheid blijken duidelijk uit haar
" werken en vooral uit de stichting van het instituut van Turijn,
" waar de godsvrucht lichtend weerglanst samen met de trouw aan
" de H. Vader en het veelvuldig ontvangen van de HH. Sacramenten
" van biecht en communie.

Van de retraits van de medebroeders die in september te Lanzo werden gehouden, hebben wij geen enkele geschreven herinnering gevonden in verband met wat de heilige er gezegd heeft. Maar hier volgen de heilige voornemens van de clericus Giuseppe Giulitto, die op 18 september de eeuwige geloften aflegde:

"A. M. D. G. - Deze morgen 18 september 1874, dag waarop ik 21 jaar werd, heb ik op het einde van de retraite de geloften afgelegd in de sociëteit van de H. Franciscus van Sales, definitief door de H. Stoel goedgekeurd bij decreet van 3 april 1874 en heb mij zo, voor het H. Sacrament door de geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid aan God gebonden en aan mijn zeereerw. Overste en Vader in J.C. de priester Don Giovanni Bosco, stichter van genoemde congregatie. Als getuigen waren er de zeereerw. medebroeders, 1° Don Albera Paolo, directeur van het tehuis S. Vincenzo de' Paoli in S. Pier d' Arena (Genua) en 2° D. Francesca Gio. Batt.. Mijn ziel beleefde een grote vreugde en een onuitsprekelijke voldoening...

Grondregel. - Het gebouw van mijn heiliging moet hebben:
Als fundament de deugd van nederigheid,
" bouwwerk " " " gehoorzaamheid,
" dak " " " godsvrucht.

Bijzondere voornemens van de retraite van het jaar 1874.

Ik ben een dienaar en werk voor een meester, van wie ik een loon zal ontvangen, dat op oneindige wijze mijn verdiensten zal overtreffen hoe groot deze ook mogen wezen; zeker "Merces tua, Domine, magna nimis", daar Gij zelf het zijt die tot uw dienaar zult zeggen: "Ego ero merces tua magna nimis". (Gen., 15,1)

"Praktijk". Ter ere van St.-Jozef, wiens naam ik draag, zal ik op elke laatste woensdag van de maand, na een biecht van de maand en de H. Communie, aandachtig voor mijzelf het "Ordo Commendationis animae" lezen; en op deze dag of een andere woensdag zal ik na de communie, de bijzondere genade van een goede dood vragen en mij daartoe in het bijzonder tot St.-Jozef richten, die de patroon is van de goede dood.

"Elke dag". Na het bezoek aan het H. Sacrament, alvorens de kerk te verlaten zal ik het volgende gebed opzeggen: - Goede Jezus, aan wie ik mij gans heb toegewijd; allerheiligste Maagd, Moeder van Jezus en mijn Moeder; mijn engelbewaarder, aan wie mijn ziel op speciale wijze werd toevertrouwd; H. Jozef, van wie ik de naam ik tot mijn groot geluk draag; H. Franciscus van Sales, Patroon van mijn congregatie; St.-Aloysius van Gonzaga en St.-Stanislas Kostka, engelen van zuiverheid: u heb ik gekozen als mijn bijzondere beschermers; help mij om de geloften die ik heb afgelegd goed te beleven; zij zullen mij eendaags de poorten van de hemel moeten openen."

Op 1 september gingen verscheidene leerlingen van Valsalice naar Rome, samen met hun directeur Don Dalmazzo; zij hadden ook de eer door de H. Vader ontvangen te worden.

In de loop van dezelfde maand zond Don Bosco een gedrukte smeekbrief:

" Aan de heren raadsleden van gemeente Turijn, om subsidie te
" bekomen voor de jongens van het instituut Valdocco of, van de
" Oratorio's of van de speeltuinen van deze stad.

" Turijn, 12 september 1874.

" Zeer geachte Heer Burgemeester,

" Het is ongeveer twee jaar geleden dat ik de eer had, Hoog-
" geachte, uw welwillende aandacht te vragen voor de scholen van
" dit huis ten bate van de arme jongens van de omgeving; en u waart
" zo goed mij te antwoorden; u prees het doel ervan en beloofde mij
" onmiddellijk antwoord na de mening van de gemeenteraad ingewonnen
" te hebben.

" Daar deze scholen nog altijd bestaan en ik mij in ware nood
" bevind om er verder mee door te gaan, hernieuw ik hetzelfde ver-
" zoek om hulp en steun voor deze kinderen uit de laagste volksklas-
" se. Ze zijn op het ogenblik ten getale van driehonderd vijftig,
" en het zou mij zeer aangenaam zijn uw bezoek of dat van een andere
" persoon van uwwege te mogen ontvangen.

" Met de verzekering van mijn dankbaarheid, van u, Zeer
" Hooggeachte,

de zeer nederige dienaar
Gio. Bosco, priester.

Een korte pro memorie.

" In het Oratorio van de H. Franciscus van Sales zijn er
" volgende categorieën van arme interne jongens:

" 1. Vakjongens verdeeld over verschillende ambachten. Aantal:
" ongeveer 350, waarvan een groot deel aanbevolen werd door de
" prefectuur, de quaestuur en door de gemeente. Om de jongens
" een ambacht in dit instituut aan te leren, zijn er werkplaatsen
" nodig voor drukkers-letterzetters, calquografie, lettergieterij,
" stereotypie, boekbinders, hoedenmakers, kleermakers, schrijnwer-
" kers, ijzerbewerkers, schoenmakers; men leert er ook instrumenta-
" le muziek, zang enz.

" 2. Studenten in verscheidene klassen, ten getale van 500.
" Verwaarloosde kinderen die momenteel de vier lagere klassen vol-
" gen, zijn meer dan 400. De directie en de onderwijzers hebben al-
" len het vereiste diploma en volgen het programma van de openbare
" scholen.

" 3. Arme kinderen die 's zondags aanwezig zijn voor lichaams-
" oefeningen en alle soorten van ontspanning, muzieklessen, elemen-
" taire lessen en ook godsdienstonderricht; meer dan 500.

" 4. Valt aan te merken dat vanaf de piazza Emanuele Filiberto
" tot aan S. Donato en aan de Fucina delle Canne er geen enkele open-
" bare school is en dat er een veel groter aantal zou opkomen, moch-
" ten er lokalen zijn en gepaste middelen om de kosten ervan te
" dragen.

" 5. Met hetzelfde doel komen er meer dan 500 jongens naar
" het Oratorio van St.-Aloysius op de Viale del Re te Porta Nuova.

" 6. Idem voor het Oratorio S. Giuseppe, via Nizza, achter de
" wijk S. Salvario.

" Er valt nog op te merken:
" 1. Als bovengenoemde jongens op die wijze niet bijeengehouden
" werden, dan zouden ze straatlopers zijn op de werkdagen en nog
" veel meer op zon- en feestdagen, gekende vechtpartijen uithalen
" tot aanhoudende stoornis van het openbare gezag en tot stoornis
" en gevaar voor de vredelievende burgers.
" 2. Als deze jongens het instituut verlaten, dan zullen zij
" eerlijk hun brood verdienen als militair, in de handel, als arbeider,
" als bediende, als leraar, of klerk in een of ander kantoor.
" 3. Onder de vele verlaten jongens moet men hen melden die in
" het jaar van de "cholera" door de heer burgemeester van Turijn
" werden aanbevolen. Meer dan veertig werden gratis opgenomen
" en enkelen zijn er nog steeds."

In september ondernam advocaat Carlo Menghini een reis naar Turijn en verbleef verscheidene dagen in het Oratorio; hij keerde buitengewoon tevreden naar Rome terug en was onder de indruk van de vriendelijkheid van Don Bosco.

7) Aanvragen voor stichtingen.

Er waren vele en dringende aanvragen uit alle delen van Italië om nieuwe huizen te openen. Wij willen hier slechts even verwijzen naar enkele huizen waarvan we de documentatie terugvonden.

In november 1873, kort na de hervatting van de lessen was Don Bosco naar "Cogoleto" geweest. Don Domenico Bruna en de clericus Giuseppe Pavia verbleven daar als onderwijzers. Gezien het grote aantal aanvragen voor het college te Varazze en de onmogelijkheid nog leerlingen te aanvaarden bij gebrek aan lokalen, werd hem voorgesteld er een soort filiaal voor jongens van de lagere school te openen. Men zou hiermee veel goed kunnen doen; want sinds jaren weken vele mensen van die streek uit naar Amerika en lieten hun kinderen bijna alleen achter, die dan gevaar liepen de verkeerde weg op te gaan. De bevolking bleek enthousiast over het ontwerp en de gemeente zelf beloofde de nodige grond, mooi gelegen, voor de bouw van het college af te staan en nog andere faciliteiten te verlenen. Nauwelijks was Don Bosco terug uit Rome of de aartspriester Don Giuseppe Scarrone schreef hem de onderhandelingen hieromtrent te bespoedigen. Don Bosco interesseerde zich werkelijk hiervoor en tijdens de herfst zond hij het volgende:

" Ontwerp van contract tussen priester Gio. Bosco van Turijn
" en de gemeente Cogoleto.

" De heren van het gemeentebestuur van Cogoleto verlangen
" het openbaar onderwijs van de jongens van hun gemeente te bevorderen en tevens een teken van voldoening te geven over de huidige
" onderwijzers,

" die de scholen van de dorpen leiden en tot het Instituut van
" Don Bosco behoren; zij besluiten eenparig:
"
" 1° Aan de genoemde priester Bosco de nodige grond af te staan
" voor de bouw van de scholen van het dorp, voor de woningen van de
" respectieve onderwijzers en voor een college met de nodige speel-
" plaatsen en tuinen. De afgestane grond zal ongeveer ... aren
" bedragen.
" 2° De gemeente zal een som van 10.000 à 15.000 fr. geven voor
" de bouw en afwerking van genoemde lokalen.
" 3° Priester Bosco zal een plan ontwerpen dat aan de goedkeu-
" ring van de gemeente zal onderworpen worden. De bouw zal opgetrok-
" ken worden op die plaats die het best geschikt is voor openbare
" scholen.
" 4° Deze lokalen zullen eigendom van priester Bosco zijn. Hij
" zal echter voor de bouw, de herstellingskosten, de meubilering,
" de belasting, het gebruik en onderhoud der lokalen instaan.
" 5° Ingeval het lokaal niet meer voor het publiek onderwijs
" bestemd wordt, zal de gemeente zich het recht voorbehouden op drie
" lokalen die groot genoeg zijn en geschikt voor de klassen van het
" dorp. In dit geval laat men echter de vrijheid aan priester Bosco
" ook elders drie lokalen af te staan, op voorwaarde dat ze niet
" meer dan 100 meter van het dorp verwijderd zijn.
" 6° Deze artikels zullen als basis van een regelmatige over-
" eenkomst dienen ingeval de genoemde gemeente hieraan haar goedkeu-
" ring zou hechten.
"
" Turijn, 27 september 1874 Gio. Bosco, priester.

Tijdens de maand april deelde Don Scotton Andrea hem het verlangen van de deken van "Alzano Maggiore" mee: "een grote stadswijk, op 5 km van Bergamo gelegen is buitengewoon rijk aan spinnerijen zoals dat met heel de vallei van Serio het geval is"; hij wil er het welzijn van de jongens behartigen; er is reeds een huis voor meisjes geleid door de "Dochters van Liefde". Hij stelde de zonen van Don Bosco een mooi gebouw ter beschikking met daarnaast een schone kerk, die daarenboven goed gelegen is. De nodige meubels zouden hem geleverd worden. Ook de deken, Don Cesare Foresti drong aan en gaf aan Don Bosco de verzekering dat het instituut een grote bloei zou kennen en "oneindig veel goed" zou doen.

In dezelfde maand stelde Don Giacomo Patrone, deken van Terruggia "prachtige streek gelegen op de helling van de heuvels van Monferrato, een uur gaans van Casale", hem de aankoop van een prachtig gebouw voor, met mooie kerk en speelplaat die onlangs van een nieuwe ringmuur werd voorzien; destijds was dat het college van de eerw. paters Somaschi. De gemeentesecretaris, L. Patrucco, steunde dit voorstel met de meest enthousiaste verklaringen over de voordelen die men bij die aankoop zou hebben.

In mei vroeg Markies Durazzo hem de leiding van het wezenhuis te Genua op zich te willen nemen. Dit voorstel viel echter niet in goede aarde bij de prefect die openlijk verklaarde dat dit door de Provinciale

Deputatie en ook door de Provinciale Raad, evenals door het Ministerie "heftig zou bekampt" worden. De Markies vroeg Don Bosco te proberen "de geit en de kool" te sparen, het voorstel en de administratie ervan te aanvaarden zonder enige overeenkomst aan te gaan, terwijl hij de interne bedienden op rust zou stellen en hun het nodige pensioen zou toekennen. Don Lemoyne zou daar als rector benoemd worden en er werken met andere bedienden nl. andere medebroeders die Don Bosco zou aanstellen. Dat alles kon gebeuren zonder dat iemand hiervoor zijn toestemming moest geven.

Tijdens de maand juli nodigde de overste van het College Alberoni van Piacenza, de heer Francesco Gaggia van de Missiepriesters, hem uit om het voorstel van een vrome dame te aanvaarden, die hem 50.000 lires aanbod met het doel "een huis voor straatjongens te openen, ze christelijk op te voeden en hen een of ander beroep aan te leren." "Ik begrijp, zo ging hij verder, dat men met dit kapitaal weinig kan doen; maar het is de moeite waard erover na te denken, daar het een mosterdzaadje zou kunnen zijn dat later een grote boom kan worden. Alle grote werken begonnen met geringe middelen en het is te hopen dat dit ook hier het geval zal zijn..."

Diezelfde maand nog smeekte de rector van het seminarie van Crema, Prof. Don Antonio Valameri hem ook in naam van de bisschop, wiens secretaris hij was, een collegekostschool in die stad te willen stichten, met gymnasiumklassen en lyceum; en in september ging zijn broer Don Giovanni Battista, vergezeld van Kan. Luigi Nasi, naar het Oratorio, en drong dan opnieuw aan opdat Don Bosco hem zou beloven tot de genoemde stichting over te gaan. Zij zou staan onder de bescherming van de gemeente, die voor 1 of 2 lokalen zou zorgen met de meubels van het in gebruik zijnde gymnasium (dat men omwille van financiële moeilijkheden wilde sluiten) en de jaarlijkse som van L. 4.000 zou geven.

Doct. Don Egidio Cattaneo, rector van de collegekostschool van Carpenedolo (provincie Brescia) kwam naar Turijn om Don Bosco het volgende voorstel te doen: Zijn college was sinds 3 jaar geopend, met lagere, technische- en gymnasiumklassen en er waren 140 leerlingen. Hij vroeg of Don Bosco dit zou willen huren of kopen "omwille van zijn slechte gezondheid veroorzaakt door de vele en ernstige zorgen." Hij gaf hem de verzekering dat hij op 4 of 5 jaar tijd alle kosten terug zou geïnd hebben. Tegelijkertijd stelde hij voor de technische klassen naar Lonato over te brengen, omdat de gemeente en de bevolking daar verlangden dat er een handelscollege zou geopend worden als filiaal van het college van Carpenedolo, daar waar de leerlingen van Carpenedolo met vakantie gingen.

Te Mornese vroegen de beheerders van het Oratorio van de S.S. Annunziata, hen een priester te zenden om op de feestdagen - en op het uur dat voor de medebroeders het best paste - de H. Mis op te dragen. Men beloofde hiervoor een behoorlijke vergoeding. De gemeente aldaar vroeg 2 priesters met een diploma om het onderwijs van de 4 lagere klassen op zich te nemen.

Tijdens de maand september vroeg Mgr. Lucido Maria Parocchi, bisschop van Pavia, dat hij in een van zijn colleges een jongen "met een zeer twijfelachtige roeping" - maar verstandig en goedhartig - zou aanvaarden, om hem intiem te leren kennen en raad te geven.

En tegelijkertijd schreef hij hem:

"De meest geschikte plaats om een van uw colleges te openen zou S. Pietro in Ciel d'Oro zijn, eertijds diocesaan seminarie en destijds het klooster van de kanunniken van Lateranen en de eremieten van St.-Augustinus. De aanpalende kerk werd herdacht door de goddelijke dichter in zijn "Paradiso" en in een brief van Petrarca aan Boccaccio; zij is beroemd omdat zij vele jaren de relikwieën van de heilige kerkleraar van Hippo en van S. Severino Boezio bewaarde; zij werd onteerd en tot hooischuur ingericht, en draagt nog de wonden van 3 vernielers, Fransen, Oostenrijkers en Italianen. Heel het gebouw is in bezit van het ministerie van oorlog en was bestemd als militair gasthuis; maar het is van weinig nut en dient er niet toe. Tot uw norm: ik heb die kerk ééns gevraagd en ze werd mij geweigerd. Een tweede keer deed de kerkfabriek van de Carmen dat en het antwoord is nog hangende. Er wordt nochtans gezegd dat de regering niet weigerig is om ze als kunstmonument af te staan.

Wat een vreugde voor mij in één slag én er uw zonen te hebben én het oude graf van onze zeer beminde Vader."

In november vroeg de gemeente en de clerus van Ceva, bisdom Mondovi, aan Don Bosco de leiding van een college te willen aanvaarden, waar ongeveer 70 interne leerlingen konden opgenomen worden. Met kleine wijzigingen die de gemeente graag zou laten uitvoeren, was het mogelijk er 100 á 150 te aanvaarden. Het college was bijzonder gunstig gelegen: goede lucht, levensmiddelen aan lage prijzen, dichtbij de spoorweg Turijn-Savona die onlangs werd ingehuldigd.

Op initiatief van de dienaar Gods, Don Luigi Guanella, was men sinds 1873 druk in onderhandeling voor een salesiaans college met lagere en technische gymnasiale klassen te Chiavenna, in de provincie Sondrio; men had de steun van de bisschop en de burgerlijke overheid; maar plots rezen er moeilijkheden. Om de verwezenlijking van deze vurige wens op de lange baan te schuiven, werd er in 1874 besloten dit college te Campodolcino te openen. Er werden handtekeningen van allerlei personen verzameld die beloofden bijzondere giften onmiddellijk of binnen de twee of drie jaar te doen; zij werden in speciale registers opgetekend waarin men van Don Bosco zei: "dat hij vooral in Italië beroemd was waar hij in talrijke colleges ieder jaar ontelbare jongens tot de studie of tot een of ander vak opleidt... Hij wordt als een persoon van de goddelijke Voorzienigheid bewonderd, die het welzijn van de opgroeiende jeugd behartigt; en hiertoe helpt hem iedereen die in zijn handen de schatten van christelijke liefdadigheid legt. Zijn faam bereikt zelfs de andere zijde van de oceaan. Van Buenos Aires tot Canada en ook op andere plaatsen wordt hij om strijd gevraagd om er colleges en zelfs universiteiten te leiden...".

Geen enkele van de hier opgesomde aanvragen, met uitzondering van die van Mornese, kon door Don Bosco aanvaard worden.

8) Uit Argentinië.

Terwijl de aanvragen voor nieuwe stichtingen van alle kanten toestromen, ontving hij vóór het einde van het jaar een formele aanvraag om de eerste salesianen naar de Argentijnse republiek te zenden.

Hijzelf verklaarde dat "de eerste brieven tijdens de noveen van Kerstmis toekwamen. Ik las ze aan het Hoofdkapittel voor op de avond van 22 december 1874".

Consul Gazzolo had in augustus de vurige wens om salesianen in de republiek te hebben aan de aartsbisschop van Buenos Aires, Mgr. Frederico Aneiros, meegedeeld. Hij stelde hem voor hun de leiding van de kerk van de broederschap "Mater Misericordiae" ook "kerk van de Italianen" genoemd, toe te vertrouwen. De aartsbisschop gaf zijn secretaris Dr. Don Antonio Espinosa opdracht, te antwoorden dat de consul zelf de aanvraag bij de raad van genoemde Confraterniteit mocht indienen.

" Buenos Aires, 10 oktober 1874.
"
" Zeer geachte Heer Gazzolo,
"
" Ik heb de eer gehad uw vriendelijke brief van 10 september
" jl. te ontvangen. Ik had in de "Unità, Cattolica de vertaling van
" het artikel over onze feestelijkheden ter ere van de H. Vader ge-
" lezen en stond op het punt u te bedanken, toen ik uw schrijven
" ontving. Ik bedank u van harte en ben ten zeerste verheugd dat dit
" in de "Unità Cattolica", de meest verspreide krant van Italië, ge-
" publiceerd werd.
" Wat de zaak in verband met de salesianen betreft zal Mgr.
" de aartsbisschop hen met groot genoegen zien komen. Ik ken Don
" Bosco goed en geloof dat het een heilige in levende lijve is.
" Monseigneur zegde mij dat u naar de raad van de Confraterniteit
" kunt schrijven en indien zij aanvaardt, zal hij de salesianen van
" harte in het bezit van die kerk stellen en hen beschermen.
" Mgr. de aartsbisschop heeft de twee specimens die u hem
" zou verzonden hebben, niet ontvangen. Ik heb ook de catalogoog van
" de boeken, die door het huis van Don Bosco verspreid worden, niet
" ontvangen.
" Vele groeten aan Monseigneur Aneiros; ik reken op uw wel-
" willendheid; u moogt rekenen op mij voor alles waarmee ik u van
" dienst kan zijn.
" Intussen beveel ik mij aan uw gebeden aan en verblijf van
" harte
" uw zeer toegenegen en toegewijde dienaar en vriend
" Don Antonio Espinosa.

Monseigneur wist dat te St. Nicolas de Los Arroyos door een commissie uit de volksklasse onder leiding van een tachtigjarige man, Francesco Benites, de bouw van een college voor jongens bijna voltooid was en deelde de inhoud van de brief van Gazzolo aan de deken van St.-Nicolas, dr. Don Pietro Ceccarelli mee; deze was ten andere een grote vriend van de consul en haastte zich om hem zijn tevredenheid uit te drukken.

Buenos Aires, 26 oktober 1874.

Mijn zeer vriendelijke Heer en vriend,

Z.E. Mgr. de aartsbisschop van Buenos Aires, Dr. Don Frederico Aneiros, heeft zich verwaardigd mij de inhoud van uw officiële brief van 30 augustus jl. mee te delen. Hierin spreekt u aan voornoemde Exc. over de verdienstelijke paters van de H. Franciscus van Sales die behoren tot de nieuwe religieuze congregatie door de wijze en heilige priester Don Giovanni Bosco gesticht. Z. Exc. heeft mij opdracht gegeven te antwoorden, wat de 10de van deze maand gebeurd is via de algemene secretaris Dr. Espinosa.

Hierin verzoekt men u aan de confraterniteit "Mater Misericordiae" te schrijven om de genoemde kerk ten voordele van deze paters te vragen. Ik heb de onbeschrijflijke troost gekend van een lang gesprek met Mgr. de Aartsbisschop over de beroemde Don Bosco, en over de geest die het instituut, dat hij stichtte, bezielt.

Ik had het genoeg bij Mgr. een vurig verlangen vast te stellen om die paters, die bekwame en heilige arbeiders in de wijngaard van de Heer zijn in zijn aartsbisdom te hebben. Daarom heeft hij mij opdracht gegeven deze taak op mij te nemen en hij heeft mij alle volmacht gegeven om alles tot een goed einde te brengen.

Ik heb inlichtingen genomen over de officiële brief die u aan Mgr. de aartsbisschop schreef en het is werkelijk zó dat het instituut van de Z.E.H. Don Bosco in deze oneindige vlakten zich tot meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen zou kunnen verspreiden.

Buenos Aires is een grote handelsstad met een haven waar alle mogelijke sekten vertegenwoordigd zijn, en waar alle godsdiensten beoefend worden. Om deze reden zouden de salesianen, volgens mij met zeer ernstige moeilijkheden af te rekenen hebben. S. Nicolas de Los Arroyos, echter is een kleine stad, overheersend katholiek, op de rechteroever van de prachtige Paranastroom gelegen. Het klimaat is er buitengewoon goed, gezonde lucht, voorspoedige handel, gezond zedelijk leven en de katholieke godsdienst heeft er de bovenhand. Het lijkt mij de geschikte plaats om er het instituut te stichten en er zich prachtig uit te bouwen. U weet dat na Buenos Aires San Nicolas de eerste stad van het aartsbisdom is en de "Hoofdstad" van de burgerlijke, criminele en commerciële tribunalen van 1ste aanleg en van Beroep voor het Noordelijk departement. Ik heb het genoeg pastoor en vicaris van Monseigneur te Nicolas te zijn en met de hulp van God meen ik alles ten voordele van mijn parochie voor deze eerwaarde paters te kunnen doen.

" U weet hoezeer mijn dierbare zonen hier van mij houden
" en kent de vooruitgang van deze, mijn stad, zodat ik voor de goede
" uitslag van onze zaak kan instaan. Persoonlijk acht ik het van
" belang mijn totale dienstbaarheid aan deze paters te betuigen en
" hen de goede gesteltenis die mij bezielt te betonen; vanaf dit
" oogenblik wijd ik mij met heel mijn hart aan dit werk van God en
" om het te verwezenlijken ben ik zelfs bereid de parochie en de
" plaats van vicaris in hun voordeel af te staan. Wij zijn hier met
" vijf priesters die dag en nacht werken en toch kunnen wij herha-
" len: "Messis quidem multa, operarii autem pauci". Hier ontbreekt
" mij niet het nodige om fatsoenlijk te leven en dat zal ook aan die
" Eerw. Paters van de H. Franciscus van Sales niet ontbreken. Zij
" zullen door heel het volk goed ontvangen worden, zoals ook de
" pastoor ze goed en als broeders zal ontvangen.

" Moeilijkheden zoals de taal en de gebruiken kunnen over-
" wonnen worden wanneer men dat maar wil. In mijn huis zullen zij
" de taal kunnen studeren en zich wennen aan de Argentijnse gebrui-
" ken om zich spoedig aan het onderwijs van de jeugd te kunnen wij-
" den en de geest Gods bij mijn parochianen te doen herleven. Zij
" kunnen allerlei colleges oprichten en niet alleen te San Nicolas
" de Los Arroyos hun priesterwerk verrichten, maar ook in de naburi-
" ge dorpen en in heel het aartsbisdom om niet te spreken van alle
" bisdommen; want alle bisschoppen hebben goede paters nodig en
" zij zouden mij heel dankbaar zijn, indien een aanbeveling mij-
" nerzijds voldoende was om door de paters geholpen en gesteund te
" worden. Ik zal u zo spoedig mogelijk meer bijzonderheden schrijven.

" Morgen ga ik naar San Nicolas en intussen verblijf ik zoals
" steeds

" uw zeer toegewijde dienaar,
" m.p. Pietro Ceccarelli.

De goede deken begon zonder meer de onderhandelingen om het in
opbouw zijnde college van die stad aan onze eerste missionarissen te doen
toekennen. Hij zag zijn voorstel met vreugde aanvaard; vol heilige vreug-
de deelde hij dit klaarblijkelijk op officiële wijze, aan de consul mee:

" S. Nicolas, 11 november 1874.

"
" Excellentie,

" Ik heb de grote eer aan Uwe Exc. mee te delen dat de taak
" die mij door de aartsbisschop van Buenos Aires toevertrouwd
" werd, met een goed resultaat bekroond werd. Eerst en vooral had
" ik het genoegen door de Heer uitgekozen te worden om Mgr. de
" aartsbisschop over de nieuwe congregatie van de H. Franciscus
" van Sales in te lichten. Dat voor mij was heel gemakkelijk daar
" ik de ijver van de allerbeste en onvergelykbare priester Don G.
" Bapt. Bosco te Rome heb kunnen vaststellen tijdens de jaren 1867,
" 68 of 69, als ik mij goed herinner. Hierna werd ik het werktuig
" van de goddelijke Voorzienigheid om de grote onderneming van de
" aanvaarding van de salesiaanse

" congregatie in deze stad te verwezenlijken. Zij zullen er een
" prachtig college en een buitengewoon Oratorio in de meest gezonde
" streek van de stad hebben. Daarbij zal men het nodige aanschaffen
" voor een gemeenschap van vijf of zeven of negen paters zonder
" het dienstpersoneel. Bovendien kan ik Uwe Exc. de verzekering ge-
" ven dat Mgr. de aartsbisschop en de vicarissen-generaal van deze
" stad vurig naar de congregatie verlangen en de hoop uitdrukken
" dat zij zo vlug mogelijk het nieuwe college van S. Nicolas onder
" hun leiding zal nemen en dat zij hier mogen gevestigd blijven,
" dank zij de goede vruchten die zij voortbrengt.

" De volkscommissie voor de constructie van genoemd gebouw
" is bezield met de beste gevoelens voor de eerw. paters salesianen
" en noemt zich vanaf dit oogenblik beschermster van genoemde Paters.
" Verder is er hier iemand die werkelijk een "man van God" genoemd
" kan worden, nl. de tachtigjarige "Giuseppe Francesco Benitez",
" vader van de armen, buitengewoon goed katholiek en zeer rijk.
" Hij is ook voorzitter van genoemde commissie zoals hij tevens
" president is van de conferentie van St.-Vincentius a Paolo en van
" de kerkfabriek. Hij houdt van de H. Vader, Pius IX, aan wie hij
" jaarlijks een gift van 5.000 lires en zelfs meer zendt. Welnu,
" deze man is enthousiast over de paters salesianen en zegt dat hij
" zich ertoe verbindt hen geldelijk te helpen voor al wat zij kun-
" nen nodig hebben. Ik spreek u niet over mijzelf, Excellentie,
" want u weet hoezeer ik mijn broeders in J.C. liefheb. Voor hen
" ben ik bereid heel mijn bezit te geven en zo nodig, met de hulp
" Gods, wil ik hiervoor mijn positie en mijn leven offeren. Wat
" een weldaden zullen er voor mijn parochie uit voortspruiten! O!
" ik ben zeker dat zij ze zullen hernieuwen en dat het volk dat er
" komen zal, de Heer zal loven volgens de woorden van de heilige
" Geest: "et populus qui creabitur, laudabit Dominum!" Wat een
" geluk voor mij bij dit alles een werktuig in de handen van de
" Voorzienigheid te mogen zijn, opdat de nieuwe salesiaanse con-
" gregatie zich, vol leven, in deze nieuwe wereld mag verspreiden.
" Zij is door een bijzonder voorrecht van de Allerhoogste in mijn
" dierbaar vaderland gevestigd; zij is ontstaan in het mooie katho-
" lieke Turijn, opgegroeid in de schaduw van het Vaticaan, gedrenkt
" met de dauw van de deugd en gezegend door de hand van de onfeil-
" bare paus van de Onbevleete; en nu plant zij zich over in deze
" mooie, aangename en commerciële stad, om zich van hieruit over
" heel Zuid-Amerika uit te breiden.

" Excellentie, ukent zeer goed deze uitgestrekte steppe, de
" zeden, de strekkingen, het klimaat en de personen die er wonen,
" zoals u ook de arme man die u deze lange brief schrijft door en
" door kent, samen met de machtige relaties die hij aangegaan heeft.
" Welnu, hij zal alles, ja alles, in het werk stellen om deze ge-
" zegende congregatie uit te breiden. Overal is ze nuttig, maar voor
" Amerika is ze uiterst noodzakelijk, omdat er hier een goede, dege-
" lijke, katholieke Romeinse opvoeding broodnodig is. Eens dat zij
" te S. Nicolas gevestigd is, zal zij zich gemakkelijk uitbreiden;
" de Amerikanen zullen de belangrijkheid van genoemde congregatie
" inzien; zij zullen van haar houden en haar beschermen op materieel

" gebied; want de goddelijke zegen ontbreekt haar niet.

" De bisschoppen van Parana, Salta en S. Juan hebben niet het
" voldoende aantal priesters voor hun diocesane seminaries; en
" ik zou de salesianen, met de hulp Gods, aan de genoemde bisschop-
" pen kunnen voorstellen en ik hoop dat zij ze zullen aanvaarden.
" Laten wij ons voorlopig beperken tot "San Nicolas".

" Het contract of beter gezegd de voowaarden waaronder dit
" college zal gegeven worden, zijn volledig in het voordeel van de
" genoemde paters; zij werden opgemaakt door de president van de
" volkscommissie en werden, door dezelfde president en zijn secre-
" taris ondertekend. Zij zullen u deze week overgemaakt worden en
" ik hoop dat zij aanvaard zullen worden.

" Volgens mij zou Don Bosco, ingeval zijn gezegende congrega-
" tie zich te S. Nicolas zal vestigen, die jongens moeten kiezen die
" de meeste aanleg hebben om de Spaanse taal aan te leren. Vanaf het
" ogenblik dat zij het bericht van de aanvaarding ontvangen, zouden
" zij zich volledig op de studie van deze taal moeten toelekken.
" Ikzelf zal hen in mijn huis onderdak verschaffen, hen wegwijs ma-
" ken in de bestaande gebruiken en zal mij één met hen maken om hen
" tijdens de eerste maanden van het onderwijs bij te staan; ik zal
" ervoor zorgen dat zij geacht worden, de genegenheid van de fami-
" lies verwerven en zal zo het werk, dat God mij toevertrouwde, ten
" einde voeren. Het is voor mij een vurige wens, een vurig verlangen
" dat ik vandaag nog zou willen verwezenlijkt zien. Het zal verwe-
" zenlijkt worden, omdat het in het plan van de goddelijke Voorzie-
" nigheid ligt, die via ondoorgrondelijke wegen met zachte kracht
" haar grootste ondernemingen ten uitvoer brengt bij middel van arm-
" zalige werktuigen opdat de kracht Gods steeds moet bekend worden.

" Ik besluit mijn schrijven met het verzoek de inhoud ervan
" aan de Z.E. Pater Overste G. Bosco, mee te delen en u ervoor in te
" spannen opdat deze paters bereidwillig het aanbod van het college
" "San Nicolas" dat hun zo vlug mogelijk zal gedaan worden, zouden
" aanvaarden. Tot slot vraag ik U mij verder op de hoogte te houden.

" De priester uit Modena Don Riccardo Bazzani, koninklijk
" kapelaan van Z.K.H. Francesco, Hertog van Modena, biedt U wederke-
" rig vele groeten aan. Indien u de gelegenheid mocht hebben, ver-
" zoekt hij u, in zijn naam, Francesco V. waarvan u waardevolle Rid-
" der bent, te willen groeten.

" Ik haast mij deze zeer lange brief te sluiten met de uit-
" drukking van mijn grote dankbaarheid voor de interesse die u voor
" dit Amerika hebt. Geloof mij, als ik u zeg dat ik meermaals het
" genoegen heb gehad de aartsbisschop met eerbied en liefde over u
" te horen spreken en uw ijver voor de katholieke godsdienst te ho-
" ren loven.

" Ik zal u de foto's van Mgr. de aartsbisschop en kan. Espi-
" nosa nog niet zenden daar zij helemaal niet geslaagd zijn, maar
" ik wacht op betere afdrukken die men heeft laten maken.

" Mijn eerbiedige groeten aan uw geachte familie.

" Zoals steeds verblijf ik van Uwe Exc. de zeer toegew., zeer
" gehoorzame en zeer toegenegen dienaar.

"
"

m.p. Pietro B. Ceccarelli.

" P.S. Toen ik mijn brief wilde sluiten, berichtte de volkscommis-
" sie mij dat de congregatie met al de door mij gestelde voor-
" waarden aanvaard werd en zij verzoekt mij u, Mr. Gazzolo,
" de formele uitnodiging voor de zaak van de EE. Paters te
" zenden. Ik aanvaard die eervolle taak.
" U zult spoedig alle documenten ontvangen.
" Steeds toegenegen,
" m.p. Pietro B. Ceccarelli.

Na enkele dagen zond de deken alle documenten aan de consul die,
naar het schijnt, al deel uitmaakte van de stichtingscommissie of tot lid
ervan, honoris causa, benoemd was.

" Aan de heer G.B. Gazzalo, medelid.

"

" Eerbiedwaardige heer en vriend,

"

" Hier volgt de verklaring van de commissieraad van "S.Nico-
" las"aan de E.P. J.P. Bosco: hiermee wordt er gevraagd dat de pa-
" ters van de congregatie van de H. Franciscus van Sales de leiding
" van genoemd college op zich zouden nemen. Ik verzoek u vriendelijk
" alles in het werk te willen stellen om de Eerw. Pater Bosco voldoe-
" ning te schenken en hem en mij een gunstig antwoord te zenden om
" het bij de akte van de vijf paragrafen te kunnen voegen. Het ge-
" heel van de onkosten van die reis en deze van de briefwisseling
" kunnen naar mij gezonden worden; ik zal ze bij de eerste ontmoe-
" ting in deze stad betalen. Voltooi het werk van God met dezelfde
" kracht waarmede U eraan begon. Volg het totdat deze paters in de-
" ze stad zijn waarvoor zij door hun deugden een stichtend voorbeeld
" zullen zijn. De vrede glimlacht de Argentijnse republiek toe!
" Vandaag heeft de rebel Mitre zich met heel zijn leger aan de natio-
" nale regering onderworpen en de jubel van de Argentijnen, die van
" hun vaderland houden is groot. Ik, die zoveel van hen houd, aan-
" vaard goedwillig alle voorwaarden, omdat ik weet dat de vrede een
" gave van God is, Vader van het licht, van wie alles wat goed en
" heilig is, voortkomt. Zeg aan die heilige religieuzen dat zij de
" huidige revolutionaire opstanden niet moeten vrezen. Op onwaardige
" wijze werd er gebruik gemaakt van de opstand die in de republiek
" uitbrak en in hun dichterlijke verbeelding gaan zij prat op ver-
" gissingen, barbaarsheid, oorlog, afslachting, gevangenis, balling-
" schap enz. Maar dat is de werkelijkheid niet! De regering is
" vreedzaam, eerlijk en verdraagzaam jegens de paters. Voor ons is
" dat voldoende. De Kerk van O.H.J.C. bevoordeelt immers niet de
" Cesars met of zonder kroon. Zij draagt in zich de kiem van alle
" leven! Genoeg zo! U weet dit alles zeer goed en ik hoop dat alles
" goed zal gaan voor het welzijn van deze stad en het geliefde land
" dat hoop geeft voor de toekomst in het plan van de goddelijke
" Voorzienigheid.

" Ik ben tot uw dienst, zeg mij, geef mij opdracht te doen
" wat u bevalt. Hiervoor bid ik God en onderteken
"
" uw zeer toegewijde
" Pietro B. Ceccarelli.
" S. Nicolas, 2.12.1874.

Er waren drie documenten:

1. een rapport over de vorming en organisatie van de stichtingscommissie van het college.
2. de akte van oprichting hiervan.
3. de beschrijving van het gebouw.

Wij geven ze in het Bijvoegsel.(1)
Samen met deze documenten werden twee brieven aan Don Bosco gericht: een van D. Ceccarelli en de andere van de voorzitter van de Commissie. Die van D. Ceccarelli kon niet enthousiaster zijn:

" San Nicolas, 30 november 1874.
"
" Aan de hooggeachte, zeereerwaarde Pater Gio. Batt. Bosco,
" generaal van de congregatie van de H. Franciscus van Sales,
" te Turijn.
"
" Ook al kent u mij niet, toch heb ik de moed mij tot u te
" richten en u met deze brief dringend te vragen de uitnodiging van
" de commissie van het college van de stad "S. Nicolas" te aanvaar-
" den, opdat de verdienstelijke congregatie van de H. Franciscus van
" Sales genoemd college zou besturen volgens de normen vastgesteld
" door de voornoemde Congregatie voor colleges van de burgerij. De
" Argentijnse heer consul te Savona, zal u niet alleen over mijn
" nederige persoon inlichten, maar u tevens spreken over "San Nico-
" las" en over de buitengewoon voordelige voorwaarden die men u,
" Z.E.P., daar aanbiedt.
" Het is mij een groot genoegen u, Z.E.P., de verzekering te
" kunnen geven dat Mgr. de aartsbisschop van Buenos Aires, de nieuwe
" salesiaanse congregatie welwillend in zijn aartsbisdom aanvaardt
" en tevens de vurige wens uit dat zij er zich moge uitbreiden en
" bloeien tot het welzijn van de zielen en tot meerdere glorie van
" God. Vanaf dit ogenblik wil hij er in zijn aartsbisdom de vader
" van zijn.
" Ik zeg u niets over mijzelf die ook het vurige verlangen
" koester zich voor uw congregatie nuttig te kunnen maken. Volgens
" er een groot gebrek aan zaligmakend water van eeuwig leven is, op
" buitengewone wijze uitbreiden.

(1) Zie bijvoegsel, n° VII.

" Laat mij toe dat ik u van harte mijn nederige diensten
" aanbied in alles wat u nuttig kan zijn en ik hoop dat u het met
" dezelfde gemoedsgesteltenis wil aanvaarden waarmee ik het u,
" Z.E.P., aanbied.

" Het huis dat ik bewoon, de aangrenzende gronden en de
" relaties die ik heb aangeknoopt, alles, ja alles leg ik aan uw
" voeten ter beschikking van alle eerw. salesiaanse paters die ik
" vanaf dit ogenblik als mijn dierbare broeders bemin en aan U,
" eerwaarde pater, gehoorzaam ik als een zoon.

" Met gevoelens van de meest onbegrensde achting en toewij-
" ding, kus ik u de hand en teken ik zoals ik voor u werkelijk ben,
" van U, Z.E.P., de zeer nederige, zeer toegewijde en zeer gehoor-
" zame zoon in J.C.

" m.p. Pietro B. Ceccarelli.

Ook president Benitez manifesteerde hem al zijn vreugde in de hoop spoedig de salesianen te mogen verwelkomen. Hij beloofde hem zonder meer vijf reisbiljetten tot aan de haven van Buenos Aires, voor vijf missionarissen die hij hoopte te ontvangen; daarbij zou hij alle bijkomende reisonkosten vergoeden.

" Aan de Zeereerwaarde Pater, Don G.B. Bosco,

"

"

"

"

" De stichtingscommissie van een college in deze stad heeft
" met het grootste genoegen het ontstaan vernomen van het nieuwe
" religieuze onderwijsinstituut dat bestaat uit priesters, genoemd
" naar de H. Franciscus van Sales, en dat door U, Z. Eerw. met grote
" kracht, verstand, activiteit en apostolische ijver bestuurd wordt:
" dat is precies wat wij maar wensen konden.

" Onze hoogeerw. diocesane aartsbisschop Dr. Don Frederico
" Aneiros heeft via de heer Gazzolo, Argentijnse Consul te Savona,
" nauwkeurige inlichtingen over uw vele en bloeiende stichtingen
" te Turijn en in Italië ontvangen en de waardige pastoor en vica-
" ris van deze stad, Dr. Don Pietro Ceccarelli, heeft ons in op-
" dracht van genoemde prelaat, deze zeer belangrijke inlichtingen
" overgemaakt.

" Dit alles kwam ook zeer gelegen, daar wij reeds sinds de
" stichting, die wij in overeenstemming met de bevolking in februari
" 1871 gedaan hebben, het plan hadden opgevat een publiek gebouw
" voor onderwijs op te richten. Doch men ging niet akkoord met onze
" bedoeling dit aan een religieuze congregatie toe te vertrouwen
" - zonder tijdsbeperking en ons slechts het patronaat voor te
" behouden, daar dit eigendom van het volk is. Daar het gedane
" werk tot nu toe volgens wens verliep, bieden wij u nu een bebouwd
" terrein aan op de rechteroever van de Parana-rivier, op acht
" "quadre" afstand van de hoofdplaats van deze stad in Zuid-Weste-
" lijke richting.

" Deze stad is de belangrijkste in heel het Noordelijk depar-
" tement van de provincie Buenos Aires. Zij is gelegen op de oever
" van een rivierhaven in een van de armen van de Rio della Plata,
" met een voortdurend in- en uitvoer van en naar alle delen van
" de wereld.

" Zij bezit een nieuw hospitaal, een filiaal van de Nationale
" Bank en verschillende tribunalen met burgerlijke en criminele
" rechtspleging. Zij telt veel duizenden inwoners en heeft veelvul-
" dige verbindingen met zes grensdepartementen. Uit dat alles kan
" men opmaken dat deze stad een belangrijk centrum voor onderwijs
" is.

" Uit de hierbijgevoegde documenten begrijpt men tevens dat
" wij hoopten dit college aan de paters salesianen te kunnen toever-
" trouwen. Hoewel er niet voldoende personeel is maar rekening hou-
" dend met de uitdrukkelijke en duidelijke verklaring van onze
" aartsbisschoppen en onze waardige pastoor en vicaris, durven wij
" toch hopen dat u zich zult verwaardigen onze uitnodiging aan te
" nemen en vijf personen te sturen om met dit zeer belangrijk werk
" te beginnen.

" Zodra wij in het bezit van een bevestigend antwoord zijn,
" zullen wij vijf reisbiljetten tot in de haven van Buenos Aires
" ter beschikking stellen samen met een order voor de andere reis-
" kosten. De commissie zal voor de nodige meubels zorgen. Zij be-
" paalt tevens een rente van 800 fr. per maand gedurende twee jaar
" en zal verder een boerderij met een kudde schapen als begin van
" opbrengst instellen.

" Wij bidden onze Heer God dat Hij u de hulp van zijn genade
" verlene en vragen u onze eerbiedige gevoelens, waarmee wij de
" eer hebben u te groeten, te willen aanvaarden.

"

" De Voorzitter, GIUSEPPE FRANCESCO
" De secretaris ANTONIO PAREJA. BENITEZ.

De consul Gazzolo zond alle briefwisseling en documenten aan Don
Bosco, die zoals wij gezegd hebben er lezing van gaf op 22 december en
persoonlijk Don Espinosa, Don Ceccarelli en de commissie van het college
van S. Nicolas bedankte.

Aan Don Espinosa gaf hij zijn volledige instemming voor het zen-
den van enkele priesters om te Buenos Aires een centraal huis in te
richten en andere huizen te S. Nicolas zelf, volgens de noden. Hij stel-
de volledig vertrouwen in de beschikkingen van de aartsbisschop om nog
andere priesters voor andere plaatsen te zenden, indien hij dat zou ver-
langen. Dit alles natuurlijk met de toestemming van de H. Vader.

" Zeereerwaarde Mgr. Espinosa, Vicaris-generaal van Buenos
" Aires, "

" De genade van O.H.J.C. weze steeds met ons.

" De heer Comm. Giov. Bamt. Gazzolo, Argentijns consul in Ita-
" lië, heeft meermaals over de ijver en de ononderbroken arbeid van
" Z. Hoogw. Exc., uw aartsbisschop, in zijn uitgestrekt aartsbisdom
" gesproken.

" Tegelijkertijd wees hij mij op een groot tekort aan evangelische

" arbeiders, vooral aan hen die zich speciaal inzetten voor de op-
" voeding en het christelijk onderwijs van de jeugd.

" Met het doel de geest van de salesiaanse congregatie te be-
" vorderen en zoveel mogelijk het welzijn van de republiek die hij
" hier vertegenwoordigt, te behartigen, besloot deze verdienstelijke
" heer U te schrijven dat de salesianen bereid zouden zijn hun zwak-
" ke krachten aan te bieden waar dit het geval zou kunnen zijn en
" indien u dit zou bevallen.

" U, Zeereerw., had de goedheid mij te antwoorden dat Mgr. de
" aartsbisschop dit idee op prijs stelde en welwillend de nieuwe
" missionarissen zou ontvangen en beschermen.

" In de eerste plaats dank ik u beiden en zeg u dat ik nu be-
" reid ben het voorstel te aanvaarden en de bedoeling heb met u, als
" vertegenwoordiger van de diocesane ordinarius op formele wijze te
" onderhandelen.

" Om dit plan te verwezenlijken zou het voorstel van Dr. Cec-
" carelli, pastoor van S. Nicolas, veel kunnen bijdragen. Hij is
" immers bereid zijn huis, de parochie en zijn steun aan de salesi-
" anen te verlenen als zij definitief de vele zaken, die ginder bij
" gebrek aan arbeiders zonder vrucht blijven, in handen zullen nemen.

" Na deze beschouwingen zou men tot het volgende voorstel,
" dat ik aan uw verlichte wijsheid voorleg, kunnen komen:

" 1° Ik zou enkel priesters naar Buenos Aires zenden om er een
" centraal tehuis op te richten. Hiertoe zou er een om het even wel-
" ke kerk voor de goddelijke diensten nodig zijn en vooral voor de
" catechismuslessen aan de verlaten kinderen van de stad. De genoem-
" de heer Gazzolo zegde mij, dat de kerk van de Madonna della Miseri-
" cordia, hiervoor ten zeerste geschikt zou zijn en dat deze daaren-
" boven vrij zou komen. Bij ontstentenis van een openbare kerk zou-
" den wij ons ook van een gebouw dat op een zekere wijze geschikt is
" om arme kinderen te verzamelen en te onderwijzen, kunnen bedienen.

" 2° Ik zal spoedig dat aantal priesters, clerici en leken, die
" voor de religieuze diensten, zang en zelfs onderwijs, zo dat nodig
" is, instaan, naar S. Nicolas zenden.

" 3° Uit deze twee plaatsen zouden de salesianen naar elders
" gezonden kunnen worden, naargelang de ordinarius dit geschikt acht.

" Indien deze voorstellen een basis tot verwezenlijking van
" ons plan kunnen vormen, dan zou u mij dit moeten bevestigen en
" ik zal ervoor zorgen het te verwezenlijken.

" Tot uw norm zal ik u nog zeggen dat onze congregatie
" definitief door de H. Stoel werd goedgekeurd, en al is het haar
" eerste doel de opvoeding van de arme jeugd, toch breidt zij zich
" tot elke tak van het heilige apostolaat uit.

" Bovendien wenst de H. Vader, die zichzelf als onze
" beschermer heeft aangeduid, dat hem de betreffende documenten
" worden voorgelegd alvorens de zaak definitief te besluiten. Daar-
" bij weet ik dat dit voornemen hem welgevallig is, omdat hij een
" bijzondere genegenheid voor die verre landen heeft; zij waren het
" voorwerp van zijn apostolische ijver, toen hij er destijds als

" apostolisch nuntius door de H. Stoel naartoe gezonden werd.(1)
" Ik schrijf ook naar de vicaris van S. Nicolas in betrekking
" met zijn brief. Ik heb noch in het Latijn noch in het Spaans ge-
" schreven omdat ik merk dat u prachtig Italiaans schrijft.
" Ik beveel mij en mijn families in uw heilige gebeden en die
" van de aartsbisschop aan en zend u beiden mijn nederige eerbied-
" betuigingen. Met de meeste eerbied heb ik de grote eer mij te
" mogen noemen van U, Hoogerw.
" de zeer verplichte en zeer nederige dienaar
" Gio. Bosco, priester.

Aan pastoor Ceccarelli gaf hij op duidelijke wijze te kennen dat de salesianen als enige doel hadden apostolaatswerk te verrichten "vooral voor de arme en verlaten jeugd" omdat "catechismus, scholen, preken, kindertuinen voor recreatie, tehuizen, colleges ons voornaamste arbeidsveld uitmaken." Terwijl hij hem bedankte voor zijn liefdadigheid en zijn werkelijk belangloze ijver, vroeg hij hem te S. Nicolas te willen blijven wonen, tenminste totdat de nieuwe missionarissen voldoende kennis van de taal en de gebruiken van het land zouden hebben om de meerdere glorie van God te kunnen bevorderen.

" Dag van de Geboorte van O.H. - 1874.
"
" Zeervereerde en zeereerwaarde Heer Dr. Ceccarelli,
" Pastoor-Deken van S. Nicolas
" Buenos Aires,
"
" De genade van O.H.J.C. weze steeds met ons. De heer Comm.
" Gazzolo Carlo, consul van de Argentijnse republiek in Italië,
" vriend en weldoener, deelde mij uw geacht schrijven mee, waarin
" u het verlangen uit, een salesiaanse missie in uw parochie te
" hebben.
" Met een liefdadigheid en een werkelijk belangloze ijver,
" die bij ons heel goed gekend zijn, biedt u uw huis, parochie en
" steun aan mijn geestelijke zonen aan die de goddelijke Voorzie-
" nigheid mij heeft willen toevertrouwen.
" Er blijft ons niets anders te doen dan ons plan te verwezenlijken,
" want ons enige verlangen is te werken voor de godsdienstige opvoe-
" ding vooral van de arme en verlaten jeugd, catechismus, scholen,
" preken, speelpleinen voor ontspanning, tehuizen en colleges zijn
" het doel van ons apostolaat.
" Ik heb dus aan Z. Exc. de aartsbisschop geschreven dat ik
" in principie het plan aanvaard en deed hem opmerken dat een tehuis
" in Buenos Aires zeer nuttig zou zijn. Daar zouden onze religieu-
" zen ondergebracht kunnen worden en opdrachten of schikkingen voor
" hun heilig ambt ontvangen.

(1) Giovanni Maria Mastai Feretti was in 1824 in Chili als auditeur van de apostolische afgevaardigde, Mgr. Muzzi.

" Verder vertrouw ik alles aan U toe. Ik zal dan het aantal pries-
" ters, clerici, leken, muzikanten en handarbeiders zenden, wanneer
" en naargelang u het nodig acht.

" Ik vraag u echter te S. Nicolas te blijven wonen, minstens
" zolang de nieuwe missionarissen geen voldoende kennis van de taal
" en de gebruiken hebben om tot Gods meerdere glorie te kunnen wer-
" ken.

" De salesianen zullen uw voorbeeld, uw ijver en raad volgen
" en wie weet of u misschien niet eens hun effectieve overste zult
" worden? Tenslotte vraag ik u ons vanaf dit ogenblik als uw nede-
" rige zonen in J.C. te willen aanzien en ons al die raad en die
" leiding te geven die u noodzakelijk of gewenst acht voor deze
" vrome onderneming. God zegene u en behoude u in goede gezondheid
" om uw krachten voor het welzijn van de zielen steeds te kunnen
" aanwenden.

" Bid ook voor mij en voor alle salesianen; en terwijl ik
" u mijn meeste dank, ware erkentelijkheid en eerbied betuig, heb
" ik de troost mij te mogen noemen van U, hooggeachte en zeer
" eerwaarde,

de zeer toegenegen in J.C.

Gio. Bosco, priester.

De hier overgeschreven brieven werden door Don Bosco aan consul
Gazzolo gegeven, die hem de volgende kleine bemerkingen maakte.

Savona, 27 december 1874.

Zeer geachte en zeereerwaarde pater generaal van de orde
van de H. Franciscus van Sales, D. Gio. Bosco,

" Ik heb de twee brieven die u zich verwaardigde mij open
" over te maken, gelezen. U deed dit opdat ik kennis zou nemen van
" de inhoud en ik meen nu de volgende bemerkingen te moeten maken:
" - 1° Waar U Mgr. Espinosa vicaris generaal enz. zegt, moet u
" schrijven: "Heer kanunnik Don Antonio Espinosa, doctor in de beide
" rechten en secretaris-generaal van het aartsbisschoppelijk paleis
" enz.

" - 2° Waar U Carlo Gazzolo schrijft, moet u G.B. Gazzolo schrijven.

" - 3° Waar u deken van "S. Nicolas" zegt, moet u pastoor en vica-
" ris Dr. enz. schrijven.

" - 4° Waar u zegt dat u vele zaken zult doen die ginds bij gebrek
" aan arbeiders zonder vrucht blijven, doe ik u opmerken dat dit
" misschien slecht bij de clerus zal aankomen, omdat men daar ge-
" looft dat zij moreel meer vooruitgang gemaakt hebben dan wij, enz.

" - 5° Waar u apostolisch nuntius van de H. Stoel schrijft, moet
" u dat op een andere manier zeggen.

Tweede brief,

" Waar u Carlo Gazzolo zegt, moet u Gio. Batt.a Gazzolo schrijven.

" Dus, indien u dit goed vindt, zou U de twee brieven kunnen
" laten overschrijven op zeer dun papier, met de bovengenoemde ver-
" beteringen, en ze mij vóór 8 januari doen geworden, zodat ik ze
" nog met de Franse post kan verzenden.

" Nieuwe ontvangen brieven, sinds wij elkaar gezien hebben,
" eisen een definitief antwoord in verband met de twee zangers, nl.
" de twee tenoren. Ingeval dat niet mogelijk is, dan een bas en een
" tenor. Ik vraag u dus, zo dat mogelijk is, mij uit deze penarie te
" helpen.

" Ik heb hier een briefje onder ogen, afkomstig uit Amerika,
" als bevestiging van de twee brieven die in uw bezit zijn. Uit die
" brief stel ik vast dat ik waarschijnlijk binnenkort een troostend
" document voor onze salesiaanse onderneming zal ontvangen.

" Ik wens een "Gelukkig Nieuwjaar" aan de Zeereerwaarde Heer
" Bosco en aan al zijn zonen in J.C. en ik vraag hen zich mij "coram
" Deo" te willen gedenken; en zo ik dit waardig ben beschouw ik mij
" steeds als

" uw zeer nederige, en zeer gehoorzame dienaar,
" Gio. Batt. GAZZOLO.

Wij weten niet of Don Bosco deze brieven verbeterde; maar het lijkt dat hij deze ongewijzigd liet doorgaan, daar wij ze aldus onder ogen kregen.

Aan de heren van de stichtingscommissie zei hij dat hij graag het door hen gebouwde college voor jongens van de burgerlijke stand aanvaardde; maar hij legde er de nadruk op dat "het voornaamste doel van de salesiaanse congregatie de zorg voor arme en onbeschermden jongens was", en hij hoopte dat het de medebroeders vrij zou staan, "om ook avondscolen te geven en deze jongens bijeen te brengen op zon- en feestdagen om ze in de godsdienst te onderwijzen."

" Achtenswaardige Heren van de Stichtingscommissie van het
" College te S. Nicolas,

" Het is nu al vier jaar dat ik vriendschappelijke relaties,
" met Z. Exc. Commandeur Gio. Batt. a Gazzolo, Argentijns consul
" te Savona, heb. Dikwijls spraken we over de uitgestrekte en mach-
" tige republiek. Vooral ging het over S. Nicolas bekend als centrum
" van andere plaatsen, als centrum voor de handel, waar de inwoners
" bekend zijn door hun moraliteit, hun goede wil en ijver voor de
" goede opvoeding van de jeugd. Gedreven door het verlangen goed te
" doen aan het land dat hij bij ons vertegenwoordigt, schreef hij
" aan de onvermoeibare Don Ceccarelli over de mogelijkheid er een
" huis voor onze congregatie te openen. Het voorstel werd welwillend
" ontvangen; en nu doen de geachte heren van de "stichtingscommissie
" van een college te S. Nicolas" mij het vriendelijke voorstel van
" een gebouw met omliggende grond en kerk, dat als college kan ge-
" bruikt worden; nog andere voordelige voorwaarden zijn in de
" officiële akte van bovengenoemde commissie beschreven zoals o.a.:

" "Het college zal aan de salesiaanse congregatie worden toevertrouwd
" zonder tijdsbeperking maar de commissie behoudt het protectoraat,
" daar het eigendom is van het volk.

" Deze voorwaarden doen mij werkelijk welwillend het plan aan-
" vaarden en ik zal er spoedig voor zorgen dat de nodige personen
" voor de geestelijke en materiële leiding, de onderwijzers, de
" assistenten voor de leerlingen en personen voor de dienst van het
" college en de kerk, tegen de volgende oktobermaand klaar zullen
" zijn.

" Ik zal tevens een programma van een college van burgerlijke
" stand volgen. Daar de zorg van de salesiaanse congregatie hoofd-
" zakelijk gaat naar de arme en onbeschermden jeugd, hoop ik dat men
" de salesianen vrij zal laten om aan die jeugd avondlessen te geven,
" ze op zon- en feestdagen in een speeltuin voor aangenaam spel
" samen te brengen en ze ook in de godsdienst te onderwijzen.

" Ik heb zelf de hoop dat, dank zij de steun van de liefda-
" dige bewoners van S. Nicolas, wij het middel zullen vinden om de
" armsten en de meest verlatenen in een liefdadigheidstehuis op te
" nemen en hen daar een beroep aan te leren waarmee zij te gepaste
" tijd eerlijk hun dagelijks brood kunnen verdienen.

" Z. Exc. de heer Commandeur Gio. Batt.a Gazzolo kent zeer goed de
" geest en de toestand van onze congregatie en veel beter dan wij
" kent hij de mensen, de gebruiken en de wetten van deze streken.
" Daarom geef ik hem de opdracht alles te doen wat nodig en voor-
" delig is voor de goede uitslag van deze onderhandelingen.

" Alvorens deze brief te beëindigen wil ik echter een ernsti-
" ge plicht volbrengen: nl. mijn meeste dank uiten aan de heren le-
" den van deze eerbiedwaardige commissie. Ik hoop dat zij niet te-
" leurgesteld zullen zijn in het vertrouwen dat zij in ons gesteld
" hebben. Terwijl ik de Heer bid hen en hun familie te willen over-
" laden met de hemelse zegen, heb ik de eer mij met de meeste dank-
" baarheid en achting te noemen,
" van U, Heren,

"
" de nederige dienaar,
" Gio. Bosco, priester.

Zo kwam men in korte tijd tot de beslissing om de eerste huizen in de Argentijnse republiek te openen, waar het eerste missionarieveld lag, door Don Bosco in een droom gezien, en waar onze eerste missionarissen spoedig edelmoedige offers zouden brengen!

9) De derde familie.

Na de definitieve goedkeuring van de vrome sociëteit, zette Don Bosco zich onmiddellijk aan het werk om een regelmatige vorm aan de derde familie te geven. Zij werd door de liefdadigheid aangetrokken en had zich spontaan en vanaf het begin rondom hem geschaard.

Hijzelf schreef: "Nauwelijks was men in 1841 met het werk van de Oratoria begonnen, of enkele godvruchtige en ijverige priesters en leken kwamen ter hulp om de oogst te verzorgen, die van toen af overvloedig te vinden was in de klasse van de onbeschermden jeugd. Deze medehelpers of medewerkers waren steeds de steun van de vrome werken die de goddelijke Voorzienigheid ons in handen gaf!"

In 1845 bekwam hij van paus Gregorius XVI een volle aflaat "in articulo mortis" voor 50 van zijn voornaamste weldoeners en in 1850 dacht hij er al aan "een voorlopige vrome vereniging" te stichten onder de aanroeping van "H. Franciscus van Sales". Zoals deze heilige "met zijn verlichte ijver" destijds Savooie van de protestantse dwaling had bevrijd, zo moest de vrome vereniging "het begin van een grote vereniging zijn, die met de hulp van alle leden en alle andere gewettigde en eerlijke middelen, waarover zij kon beschikken, alle werken zou ondernemen die het verstandelijk, zedelijk en stoffelijke welzijn beogen, en die het best aangepast en afdoende geacht worden om de goddeloosheid uit te roeien of te beletten dat zij zich verder zou verspreiden."

Deze vereniging zou uit leken bestaan "zodat zekere kwaadwilligen haar in hun snobisme niet "een vondst uit de pastoorswinkel" konden noemen. Hij had haar bij de vrome sociëteit willen inlijven. Hij schreef voor haar een bijzonder paragraaf in de eerste constituties, zoals men in de eerste exemplaren door Carlo Ghivarello overgeschreven, kan lezen.

Externen.

1. Om het even wie, die in de wereld leeft, in zijn eigen huis, te midden van zijn familie, kan deel uitmaken van onze Sociëteit.
2. Hij doet geen enkele gelofte, maar zorgt ervoor dat deel van het reglement te onderhouden dat past bij zijn leeftijd en levensstaat.
3. Om deel te hebben aan de geestelijke voordelen van de sociëteit belooft hij aan de Algemeen Overste zijn goederen en krachten te gebruiken om op de beste manier te kunnen bijdragen tot meerdere glorie van God.
4. Die belofte verplicht helemaal niet op straffe van zonde, zelfs niet van dagelijkse zonde.

Dezelfde artikels las men ook in het bijvoegsel van het Latijnse exemplaar, dat hij in 1873 voor definitieve goedkeuring voorlegde, alsook in de eerste uitgave gedrukt te Rome in 1874 door de drukkerij van de Propaganda.

Toen hij deze paragraaf op aanraden van de H. Congr. van BB. RR., weggelaten had en de definitieve goedkeuring van de sociëteit bekomen had, besloot Don Bosco om van 'de externen' een afzonderlijke associatie of beter, een derde familie te maken en in enkele woorden omschreef hij grosso modo de vorm ervan:

Vereniging van de H. Franciscus van Sales:
Doel en middelen van de vereniging.

De vereniging heeft als doel enkele leken en geestelijken te verzamelen die zich willen inzetten voor die werken die strekken tot meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen.

De middelen zijn: de ijver voor de glorie van God en de actieve liefdadigheid door het gebruik van alle geestelijke en tijdelijke middelen die tot dit doel kunnen leiden. Men mag echter nooit tijdelijk interesse of wereldse glorie tot doel hebben.

Geen enkele tak van de wetenschap zal verwaarloosd worden, als hij maar kan bijdragen tot het doel van de vereniging.

Leden van de Vereniging.

Iedere gelovige christen kan lid van deze vereniging zijn als hij maar trouw is aan het gestelde doel en aan de genomen middelen.

Daar hij in al zijn nederigheid gewoon was voor elke belangrijke aangelegenheid raad te vragen, gaf hij in 1874 te Lanzo aan de leden van het kapittel en aan de directeurs zijn plan te kennen, - zoals hij drie jaar later deed voor de publicatie van het "Bollettino Salesiano"; meer dan een wees op zekere moeilijkheden: zij begrepen het doel van de associatie niet goed, aanzagen haar als een confraterniteit of zelfs als een eenvoudig devotiegezelschap, die reeds talrijk waren en bijgevolg weinig of geen voordeel kon opleveren.

Don Bosco glimlachte bij deze opmerkingen en zei tenslotte:

- Gij hebt mijn gedachte niet goed begrepen, maar ge zult zien dat het de steun van onze vrome sociëteit zal zijn! Denkt er eens over na en dan zullen we er nog eens over spreken...

Hij had al een schets van het programma gemaakt (waarvan wij het handschrift hebben) en liet het voorlezen...

Later keek hij dit nogmaals na; en nu geven wij de inhoud ervan, waaruit blijkt hoe hij aan de "Ingeschreven leden van de congregatie van de H. Franciscus van Sales" de vorm van een werkelijke regelmatige "Derde Orde" wilde geven.

Medewerkers van de congregatie van de H. Franciscus van Sales.

Aan de katholieke lezer.

Bij zeer belangrijke zaken hebben de mensen de gewoonte zich in een genootschap te verenigen om door de ijver en de zorg van de enen, door de kennis en de ondervinding van de anderen, de winst te verzekeren die men van deze onderneming verwacht. Indien de mensen zo handig zijn in de wereldse zaken, zegt de Zaligmaker, hoeveel te meer moeten dan de zonen van het licht zo te werk gaan om voor de grote zaak van de eeuwige redding alle middelen te gebruiken die hiervoor in hun macht liggen?

Onder de middelen die men in deze tijd gebruikt, is er "de Vereniging van de goeden". "Vis unita fortior; funiculus triplex difficile rumpitur".

Een sterke man samen met een tweede sterke man is zeker heel wat sterker. Een koordje alleen is zwak, maar verenigd met twee andere koordjes zal het moeilijk breken. Zo wordt een in de wereld alleenstaande katholiek gemakkelijk door de vijand overwonnen. Indien hij echter aangeemoedigd en door anderen geholpen wordt, krijgt hij een grote kracht en slaagt erin het kwaad dat men aan zijn ziel kan berokkenen te voorkomen en het welzijn van zijn naaste en dat van onze heilige godsdienst te bevorderen.

Ziehier het doel van deze Vereniging: de goede katholieken bijeenbrengen met slechts één gedachte en één inzet nl. de eigen redding en die van anderen bevorderen volgens de regels van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales.

Salesiaanse Vereniging.

Vele gelovige christenen en vele gezagvolle personen hebben, om hun eeuwige redding veel beter te verzekeren, meermaals een salesiaanse vereniging gevraagd; volgens de geest van de salesianen zou men aan externen een wijze van christelijk leven voorstellen om in de wereld die regels te beoefenen die met hun eigen staat overeenstemmen.

Hoeveel zijn er die zo graag de wereld willen verlaten om aan de gevaren te ontkomen en de inwendige vrede te bezitten en aldus willen leven in de teruggetrokkenheid en in de liefde van O.H.J.C. Maar niet allen zijn tot dit leven geroepen. Velen zijn hiervan weerhouden door hun leeftijd, toestand, gezondheid en velen ook omwille van gebrek aan roeping. Het is juist om te voldoen aan deze algemene wens dat de vrome vereniging van de H. Franciscus van Sales ontstaan is.

Dit tweevoudig doel:

1° Een middel ter vervolmaking voorstellen aan allen die redelijke motieven hebben om zich niet in een religieus instituut terug te trekken.

2° Deelnemen aan de vrome en godsdienstige werken die de leden van de salesiaanse congregatie in het openbaar of in privé verwezenlijken tot meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen.

Deze twee voordelen kunnen gemakkelijk bekomen worden door het onderhouden van de regels van deze congregatie in zoverre ze met de toestand van ieder afzonderlijk overeen te brengen zijn.

3° Men voegt er tenslotte nog een reden bij die misschien essentiëler is dan al de andere. Er bestaat een noodzakelijkheid om zich te verenigen voor het goede. Het is een feit dat de mensen in de wereld zich voor de tijdelijke zaken verenigen; zij doen hetzelfde voor de verspreiding van de slechte pers, voor de propaganda van valse leerstellingen en valse leuzen onder de onervaren jeugd. Zij slagen hierin op verbazende wijze!

En de katholieken zouden integendeel werkloos of van elkaar gescheiden blijven zodat hun werken door de slechten verlamd worden? Dat mag nooit werkelijkheid worden! Laten wij ons allen verenigen met de regels van de salesiaanse congregatie. Laten wij één hart en één ziel met de externe leden vormen, laat ons ware medebroeders zijn. Het goede van de ene weze het goed van de andere. Het kwaad van de éne verdwijne alsof het een kwaad van allen was. Wij zullen dit grote doel zeker bereiken door de aansluiting bij de salesiaanse congregatie.

Doel van deze Vereniging.

De vereniging heeft als doel de goede katholieken bijeen te brengen om de geest van onze heilige godsdienst te bevorderen en tegelijkertijd zo goed mogelijk de eigen redding te verzekeren door de regels van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales (1) te beoefenen, in zoverre dat mogelijk is voor wie in de wereld leeft.

Ziehier dan de voornaamste dingen waartoe ieder medelid uitgenodigd wordt:

1) Zich te interesseren voor zijn eigen welzijn door de beoefening van de liefdadigheid voor zijn naaste en vooral voor de arme en verlaten jongens. Eens dat zij in de vreze Gods zijn opgevoed, zal het aantal ontaarde jongens verminderen; dan zal men de maatschappij kunnen hervormen en een oneindig aantal zielen voor het paradijs kunnen redden.

2) Arme kinderen bijeenbrengen; hen in eigen huis onderwijzen; hen tegen de gevaren waarschuwen en hen brengen waar zij in het geloof onderdicht kunnen worden. Dat alles maakt deel uit van de taken waardoor elk

(1) De sociëteit of congregatie van de H. Franciscus van Sales werd door Z. Heiligheid Paus Pius IX op 1 maart 1869 goedgekeurd.

medelid zich verdienstelijk kan maken. Wie deze dingen zelf niet kan doen, kan ze met de hulp van anderen verwezenlijken. Bv. van een vriend, een familielid, een makker, een kennis of ieder ander, en die kan dan meewerken op de manier waarop het hem mogelijk is. Men kan ook helpen door te bidden voor hen die werken of door materiële hulp te bieden daar waar dat nodig kan blijken.(1)

3) In deze beroerde tijden is er een tekort aan geestelijke roepingen; zo zal iedereen bijzondere zorg hebben voor de arme jongens die tekenen van dergelijke roeping zouden geven. Hij zal hen met goede raad bijstaan en naar die scholen en colleges zenden waar hij meent dat zij verder worden opgevoed in de principes van de Christelijke godsdienst zonder welke er geen ware wetenschap, noch moraliteit, noch opvoeding bestaat. Dus, zonder een goede godsdienstige opvoeding is het moreel onmogelijk een goede roeping voor de geestelijke staat te hebben.

4) Ieder lid zal er speciaal voor zorgen elk gesprek en elke daad, die tegen de paus of tegen zijn oppergezag gericht is, te beletten. Bijgevolg zal men de kerkelijke wetten nakomen en bevorderen, de eerbied voor de paus, de bisschoppen en de priesters inprenten, de catechismuslessen, novenen, triduüms en retraites bevorderen en in het algemeen zelf aan deelnemen en anderen tot deelneming aansporen, anderen aanzetten om het woord Gods te beluisteren. Dat alles is het eigen werk van deze vereniging.

5) Daar er in deze tijden via de pers zoveel goddeloze en immorele boeken gepubliceerd worden, zullen de salesianen zich inzetten om met alle zorg de verspreiding hiervan te beletten en vlugschriften, goede boeken en publicaties laten verschijnen en verspreiden onder hen bij wie men dat zonder bezwaar kan doen. Men zal hiermee in zijn eigen huis beginnen, in de familie, bij vrienden, kennissen en overal waar dat mogelijk is.(2)

Regels voor de salesiaanse leden.

1) Iedereen kan zich in deze vereniging laten inschrijven zo hij ten minste 16 jaar oud is, zich voorbeeldig gedraagt, goede katholiek is en gehoorzaam aan de Kerk en de paus.

2) Er is geen uiterlijke vorm van boete voorzien; maar elk medelid moet zich van de andere christenen onderscheiden door de zedigheid in de kleding, door soberheid aan tafel en in de meubilering, door eerbaarheid in de gesprekken en het stipt volbrengen van zijn plichten.

(1) Tot dit doel heeft de congregatie van de H. Franciscus van Sales een tehuis te Turijn en te S.Pier d'Arca; een college te Lanzo, Valsalice, Borgo S. Martino, Varazze, Alassio en Oratoria in de stad Turijn.

(2) De salesiaanse congregatie zet zich op vele wijzen in om goede boeken te verspreiden. Dit vooral met haar maandelijks publicaties, de ene onder de titel van "Letture Catholiche", de andere onder de naam van "Bibliotheca di classici italiani per la gioventù."

3) Zij zullen jaarlijks een retraite houden die in eigen huis kan plaats hebben of in een kerk of in een retraitehuis. De tijd voor de retraite is niet bepaald, maar ieder tracht een generale biecht te spreken; zo hij dit al gedaan heeft, zal hij een jaarlijkse biecht spreken.

Maandelijks zal hij de oefening van de goede dood doen en biechten en communiceren alsof hij op het einde van zijn leven was. Indien hij onroerende goederen bezit, zal hij zijn testament opmaken en orde in de huiselijke zaken brengen alsof hij op die dag de wereld zou verlaten voor de eeuwigheid.

4) Dagelijks zal hij een "Pater" en een "Ave" tot de H. Franciscus van Sales bidden voor het behoud en de bloei van onze heilige katholieke godsdienst. Zij die het officie van O.-L.-Vrouw bidden of het brevier, zijn van dit gebed ontslagen, als zij tijdens het officie de intenties tot dit doel eraan toevoegen.

5) Hij zal godvruchtig de morgen- en avondgebeden zeggen, de zon- en feestdagen heiligen, zich onthouden van slafelijk werk en de H. Mis, de preek en het lof bijwonen. Om de twee weken zal hij te biecht en te communie gaan, of minstens eenmaal per maand. St.-Filippus en St.-Alfonsus kerkleraar raden de wekelijkse biecht aan.

6) Elk medelid zal zijn naam en voornaam, beroep, woonplaats en land opgeven aan de directeur van de vereniging, die tevens rector is van de kerk van Maria, Hulp der Christenen, te Turijn. In de streek waar een huis van de congregatie gelegen is, kan de directeur van dit huis de leden inschrijven, maar hij zal de nodige gegevens naar Turijn zenden om ingeschreven te worden in het boek van de vereniging.

7) Elk medelid zal de salesiaanse congregatie als moeder beschouwen, haar met zijn gebeden steunen en haar werken bevorderen: nl. godsdienst- onderwijs, retraites, preken, novenen, tehuizen, openbare en privé-scholen. Tevens zal hij alle materiële en morele hulp waarover hij kan beschikken en die hij tot het welzijn van de zielen en de meerdere glorie van God geschikt acht, verlenen.

8) De overste van de congregatie zal dagelijks voor alle medeleden laten bidden en hij wil ook dat zij aan alle missen, gebeden, preken en goede werken die de salesianen in hun heilig ambt of in een liefdadigheidswerk verwezenlijken, deelhebben.

Daags na het feest van de H. Franciscus van Sales, zullen alle priesters van de congregatie de mis voor de overleden medebroeders opdragen. Zij die geen priester zijn, zullen te communie gaan en het rozenhoedje en andere gebeden zeggen.

9) De rector van de salesiaanse congregatie is de overste van de vereniging. Hij wordt door de directeur van de kerk van Maria, Hulp te Turijn, vertegenwoordigd en, zo nodig, kan elk medelid zich tot hem richten. Maar waar er huizen van de congregatie bestaan, kan men zich wenden tot de directeur van dat huis.

10) Wanneer een lid ernstig ziek wordt, zal men onmiddellijk de overste op de hoogte brengen om openbare gebeden voor hem te laten doen. Het-

zelfde zal met de meeste stiptheid in geval van overlijden gebeuren. De rector zal hierna onmiddellijk alle medeleden verwittigen, die voor de ziel van de overledene het rozenhoedje zullen bidden en te communie gaan.

11) Een keer per jaar zal de overste bericht geven: 1° over hen die naar een beter leven zijn overgegaan in de loop van het jaar; 2° over die dingen die dringend moeten gedaan worden tot meerdere glorie van God in de loop van het volgende jaar.

12) De hoofdfesten van de sociëteit zijn ten getale van drie: H. Franciscus van Sales, Maria, Hulp der Christenen en St.-Jozef. De bijkomende feesten zijn die van O.-L.-Vrouw, van de HH. Apostelen, van St.-Jan de Doper, Kerstmis, Pasen, Pinksteren, "Corpus Domini", Allerheiligen, Allerzielen op 2 november.

13) Om tot de onkosten voor boeken, drukwerk, verzendingen, en tot steun van de vereniging bij te dragen, zal elk medelid jaarlijks één frank betalen. Wie bij vergetelheid of in de onmogelijkheid is hieraan te voldoen, is daarom niet uitgesloten uit de gebeden van de medeleden, ook niet in geval van ziekte of overlijden.

14) Alle medeleden zullen elkaar helpen door het goede voorbeeld, het gebed en ook met stoffelijke middelen. Aan hen die de mogelijkheid hebben beveelt men gastvrijheid aan de leden van de congregatie te verlenen, zo dat noodzakelijk moest blijken. Zij zullen zo de verdienste van dit werk van barmhartigheid, nl. "de vreemdelingen herbergen", hebben.

15) Het onderhouden van deze regels verplicht niet op straffe van zonde, noch doodzonde noch dagelijkse zonde, met uitzondering van wat geboden of verboden is door de geboden van God of van de H. Kerk.

Later bleek het voor verscheidenen der onzen en voor de heilige zelf, die de vorm van deze vereniging bleef bestuderen, dat het beter was dit alles te vereenvoudigen om het gemakkelijker te kunnen verspreiden. Dat jaar maakte Don Bosco een andere schets, herzag ze, liet ze drukken onder de eenvoudige titel: "Christelijke Vereniging", waarin hij "aan de personen die in de wereld leven een levensregel" voorstelde "die in zekere zin de levensregel van hen die werkelijk in een religieuze congregatie leven" benaderde. Daarom was de nieuwe "Salesiaanse Vereniging" in wezen "een soort derde orde van eertijds, met dit verschil, dat men daar de christelijke volmaaktheid in de beoefening van de godsvrucht voorstelde" terwijl deze als "hoofddoel het actieve leven had, vooral ten voordele van de onbeschermden jeugd". En zo werd het gedrukt.

Christelijke vereniging.

I.

Duivelse machten die samenwerken, worden nog sterker: "Vis unita fortior", zegt de Heer. Een enkel draadje breekt men gemakkelijk; maar verscheidene samengevlochten draden vormen een sterk touw dat men niet gemakkelijk kan breken: "funiculus triplex difficile rumpitur". Aldus doen de mensen om te slagen in hun tijdelijke zaken en om zeker te zijn dat hun plannen een goed verloop hebben. Zo moeten wij christenen samenwerken: één zijn zoals de eerste christenen, één hart en één ziel om te slagen in de voornaamste zaak, in het grote plan van de eeuwige zaligheid van onze ziel. Dat is het doel van de salesiaanse vereniging.

II.

Salesiaanse vereniging.

Het doel van deze vereniging is aan de mensen, die in de wereld leven, een wijze van leven voor te stellen die enigszins het leven van een religieuze congregatie benadert, ten einde te genieten, ten minste gedeeltelijk, van de vrede die men te vergeefs in de wereld zoekt. Velen verlangen in een klooster binnen te treden, doch het is hun onmogelijk omwille van hun leeftijd, hun gezondheid of hun levensvoorwaarden; voor velen lijkt het niet opportuun en anderen hebben geen roeping. Al deze personen kunnen te midden van hun bezigheden of in hun eigen huisgezin zó leven dat ze nuttig zijn voor de naaste en voor zich zelf alsof zij in een religieuze communititeit zouden leven. Vandaar kan de Salesiaanse Vereniging een derde orde van eertijds genoemd worden, met dit verschil dat men in de ene de christelijke volmaaktheid nastreefde door de beoefening van de godsvrucht, terwijl in de onze het voornaamste doel het actieve leven is ten voordele van de onbeschermden jeugd.

III.

Doel van deze vereniging.

Ieder lid van de Salesiaanse Vereniging moet hetzelfde doel voor ogen hebben.

1. De eerste taak van een lid is de zorg voor de jongens die in gevaar verkeren. Men moet ze bijeenbrengen, ze in de godsvrucht onderrichten, ze op de gevaren wijzen, of ze ergens naartoe brengen waar zij onderwezen kunnen worden. Dit zijn allemaal dingen waartoe de leden uitgenodigd worden en waarvoor zij moeten ijveren. Wie deze dingen zelf niet kan doen, kan het door anderen laten doen, bv. door een familielid, een vriend; men kan er ook voor bidden of materiële middelen aanschaffen waar het nodig is. Het is ook een taak van de vereniging novenen, triduüms, retraites en godsdienstlessen te bevorderen vooral daar waar materiële of morele middelen ontbreken.

2. Daar er in onze tijden een groot tekort is aan geestelijke roepingen, zal iedereen speciale zorg dragen voor die jongens die door hun zedelijk gedrag en ijver voor de studie teken van roeping geven; men zal ze helpen met goede raad en ze naar die scholen of colleges richten waar zij daartoe opgevoed en opgeleid worden.

3. Door de goede pers zal men de ongodsdienstige bestrijden en goede boeken, vlugschriften, alle soort van drukwerken verspreiden op die plaatsen en onder die personen waar dit in goede aarde schijnt te vallen.

IV. Constituties en beheer.

1. Al wie de leeftijd van 16 jaar bereikt heeft kan zich in deze vereniging laten inschrijven op voorwaarde dat hij zich aan de regels ervan onderwerpt.

2. De overste van de salesiaanse congregatie is tevens de overste van deze vereniging. De directeurs van elk huis van de congregatie zijn gemachtigd de leden in te schrijven; zij zenden familienaam, voornaam en woonplaats op naar de overste om alles in het algemeen register te laten inschrijven.

4. In dorpen of steden waar geen van deze huizen bestaan en waar de leden ten getale van tien zijn, zal er een hoofd aangesteld worden "decurio" genoemd. Tien "decurio's" kunnen ook een hoofd krijgen die prefect van de vereniging genoemd wordt. De prefect en de decurio zullen bij voorkeur de pastoor of een voorbeeldig geestelijke zijn. Zij zijn rechtstreeks in betrekking met de overste. Waar de leden minder dan tien zijn, zullen zij met de directeur van het dichtstbij gelegen huis corresponderen ofwel met de overste rechtstreeks.

5. Elke decurio zal in betrekking staan met zijn tien leden; elke prefect met zijn honderd leden; maar elk lid kan zich rechtstreeks tot de overste richten om hem die zaken voor te leggen die hij nuttig acht, ten voordele van de naaste, en vooral de jeugd.

6. Op het einde van elk jaar zal de overste aan de leden bekend maken, wat er in de loop van het volgende jaar bij voorkeur moet gedaan worden en tegelijkertijd zal hij de namen geven van allen die in de loop van het jaar naar het eeuwige leven geroepen werden en ze in aller gebeden aanbevelen.

V. Particuliere verplichtingen.

1. De leden zijn tot geen enkele jaarlijkse geldelijke bijdrage verplicht; ze worden enkel uitgenodigd iets te geven om de werken van de vereniging te steunen. Deze giften kunnen ter hand gesteld worden aan de decurio's, de prefecten, de directeurs ofwel rechtstreeks aan de overste.

VI.

Voordelen.

1. De leden kunnen veel aflaten verdienen; aan elk lid zal hiervan een lijst verzonden worden.

2. Zij zullen deel hebben aan alle H. Missen, aflaten, gebeden, novenen, triduüms, retraites, preken, godsdienstlessen en alle liefde werken die de salesianen in hun heilig ambt verrichten en vooral aan de H. Mis en de gebeden die elke dag 's morgens en 's avonds in de kerk van Maria, Hulp der Christenen te Turijn gedaan worden om de zegen van de hemel af te roepen over de leden en hun familie.

3. Daags na het feest van de H. Franciscus van Sales zullen alle priesters van de congregatie en van de vereniging de H. Mis celebreren voor de overleden leden. Zij die geen priester zijn zullen het rozenhoedje en andere gebeden zeggen.

4. Als een lid ziek valt, brenge men direct de overste op de hoogte opdat er speciale gebeden voor hem gedaan worden. Idem als een medelid gestorven is.

VII. Godsvruchttoefeningen.

1. Aan de salesiaanse leden wordt geen enkele uitwendige boete opgelegd, maar er wordt hun aanbevolen: eenvoud in de kleding, soberheid aan tafel en in de meubilering, eerbaarheid in de gesprekken en het stipt onderhouden van de plichten van staat.

2. Er wordt hun aangeraden elk jaar enige dagen retraite te doen. De laatste dag van de maand of op een andere best gepaste dag, zal men de oefening van de goede dood doen en biechten en communiceren alsof het de laatste keer van het leven ware.

3. De leken zullen elke dag een "Pater, Ave" tot de H. Franciscus van Sales bidden voor de noden van de H. Kerk. De priesters en zij die het officie van O.-L.-Vrouw of het brevier bidden zijn van dit gebed ontslagen, zo zij hierbij een speciale intentie maken.

4. Dat zij ervoor zorgen zoveel mogelijk de heilige sacramenten van biecht en communie te ontvangen.

5. Om elke gewetensangst te vermijden verklaart men dat de regels van deze vereniging helemaal niet op straffe van zonde verplichten hetzij doodzonde of dagelijkse zonde, tenzij voor die zaken die geboden of verboden zijn door de geboden van God of van onze Moeder de H. Kerk. Nochtans beveelt men het onderhoud ervan aan omwille van de vele geestelijke voordelen die iedereen kan hebben en die het doel zijn van deze vereniging.

Formule van aanneming.

van

woonachtig te

Ondergetekende heeft de regels van de salesiaanse vereniging gelezen en wil er graag lid van zijn voor het welzijn van zijn eigen ziel en om samen met anderen aan de naaste de geestelijke en tijdelijke voordelen te verschaffen die zijn levensomstandigheden hem veroorloven.

Turijn (1), de ... van de maand..... 187...
Familienaam en voornaam.

(1) Wie buiten Turijn woont geve de naam op van de plaats waar zij wonen.

Nadat de heilige dit programma onder de vrienden had uitgedeeld, verbeterde hij het nogmaals en gaf het de titel van: "Vereniging van goede werken". Hij zond het ene zowel als het andere aan verscheidene bisschoppen. Met de aanbeveling van die van Casale Monferrato, Acqui, Albenga, Alessandria, Vigevano, Tortono en van de aartsbisschop van Genua, verkreeg hij in 1875 bijzondere geestelijke gunsten van de H. Stoel voor de leden; en het jaar daarna werd de "Vrome vereniging van de salesiaanse medewerkers" canoniek opgericht.

Het is duidelijk dat Don Bosco niet alleen verlangde dat zijn "Derde Familie" nuttig voor onze vrome sociëteit zou zijn, maar dat ze ook voor de bisschoppen een hulp bij al hun werken maar vooral bij de opvoeding van de arme en verlaten jeugd zou zijn.

Volgens de opvatting van Don Bosco, waren de salesiaanse Medewerkers de pioniers van de katholieke actie!

10)Tijdens de herfst.

Na de retraites had de heilige besloten voor enkele dagen naar de adellijke familie Fassati te Montemagno te gaan; hij had er Don Francesca naartoe gestuurd, maar men had hem gevraagd een jongen die verlangde te studeren, in een van de colleges op te nemen; hij deelde deze aanvraag aan Don Bosco mee en Don Bosco zond aan Don Francesca het volgende vriendelijke antwoord:

Lanzo, 27 ...

"
"
" Dierbare D. Francesca,
"
" Je pen doet met Don Bosco wat zij wil en ik moet je toe-
" staan wat je mij vraagt maar met een kleine wijziging, nl., dat
" de jongen naar het Oratorio in plaats van naar Varazze moet gaan.
" Dit om redelijke motieven, vooral voor jezelf. Regel alles dus en
" laat de ouders betalen wat zij kunnen. De rest zullen wij in de
" graanzolder van de goddelijke Voorzienigheid leggen.
" Doe mijn nederige groeten aan de familie Fassati en, in-
" je mij zou schrijven, laat mij dan weten of er, behalve de fami-
" lie dien, reeds anderen zijn, vooral die van de familie De Mais-
" tre of de hertogin van Montmorency. Voeg een gedicht bij je
" schrijven en zo je geen onderwerp hebt, neem dan hiervoor iets
" uit het leven van de beroemde Pipetta.
" Beste Don Francesca, bemin mij in de Heer, bid voor mij,
" en geloof mij steeds in de Heer,
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Hierna schreef hij hem een andere brief:

" Dierbare Don Francesca,
"
" Twee keren heb ik mijn pakje willen maken om naar Monte-
" magno te gaan en twee maal heb ik alles opnieuw in de kleerkast
" moeten hangen omwille van enkele heren die uit Rome zijn toege-
" komen en zich in het Oratorio ophielden. Daarna werd er beslist
" maandag te gaan; maar markiezin Uguccioni schrijft mij dat zij
" juist die dag met haar man van Florentië naar Turijn zal komen om
" de H. Maagd Maria voor een ontvangen gunst te bedanken, en dat
" zij minstens voor het middagmaal bij ons blijven.
" Laat mij weten of markies en markiezin Fassati en hun gas-
" ten nog heel de volgende week op hun buitengoed zullen blijven of
" dat zij, zoals jij mij schijnt te laten verstaan, ergens anders
" naar toe zullen gaan.
" In ieder geval, doe hen mijn beleefde groeten en zeg dat
" ik niet vergeet hen van verre, doch dagelijks in de H. Mis aan
" te bevelen en dat de eerste stap die ik zal zetten naar hen zal
" zijn.
" Wat de jongen betreft waarover jij mij gesproken hebt,
" meen ik dat je best alle moeilijkheden zou vermijden en hem voor
" Turijn zou bestemmen. Wij zullen daar alle zorg aan hem besteden.
" Bemin mij in de Heer, en bid voor je arme, maar in J.C.
" steeds
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester
" Turijn, 3.10.74.

Voor de plechtigheden van de H. Rozenkrans ging hij naar Becchi zoals hij dat gewoonlijk deed. Hier volgen enkele herinneringen van een van zijn nichtjes, Eulalia Bosco:

"Als klein meisje van vijf of negen jaar, herinner ik mij dat Don Bosco elk jaar naar Becchi kwam. Soms kwam hij 's donderdags toe, maar meer nog op zaterdagavond, vooravond van het feest van O.-L.-Vrouw van de Rozenkrans. Meestal kwam hij uit Chieri of Buttigliera met een rijtuig en in gezelschap van zijn secretaris, Don Berto, of een ander priester.

Wij kinderen, wij wachtten met ongeduld op de aankomst van de oom, omdat hij ons steeds een geschenkje meebracht, meestal fruit (prachtige peren) of snoep. Hij deelde dat echter nooit uit eer wij geantwoord hadden op enkele vragen van de catechismus of ons het kruisteken had laten maken. Dit laatste kon men voor hem nooit goed genoeg maken.

Ik moet ongeveer acht jaar oud geweest zijn (Eulalia was in 1866 geboren) toen ik Don Bosco eens benaderde, terwijl hij met mijn vader over zekere ernstige zaken sprak. Ik trok hem bij de toog en vroeg: "Zeg, oom, zal ik zuster worden?" Mijn vader bekeek mij ernstig om mij te laten begrijpen dat dit nu niet het geschikte ogenblik was voor dergelijke vragen. Ik herhaalde mijn vraag echter een tweede, een derde keer en ten slotte antwoordde mijn oom mij liefdevol toelachend: "Ja, zeker, je zult zuster worden, maar eerst moet ge nog heel wat boterhammen eten."

Tijdens de augustusmaand van 1881, ging ik naar Nizza voor de retraite en kwam daar mijn oom tegen. Nauwelijks had ik hem gegroet of hij zegde mij: "Uw zuster Maria wilde dit jaar als postulante binnentreden, maar O.-L.-Vrouw verlangt haar bij zich in het paradijs en zij wil jou in haar plaats." Ik was verrast; want sinds mijn achtste jaar had ik er nooit over nagedacht of verlangd om zuster te worden; aangezien mijn zuster helemaal niet ziek was, antwoordde ik: "Nee, nee! Maria zal niet sterven, want Mama heeft mij geschreven dat het veel beter gaat en ik wil geen zuster worden." Hij herhaalde echter: - "Maria zal naar het paradijs gaan en jij ... zult zuster worden." Hij voegde er nog aan toe: - "terwijl de vis in het net ligt, zou men hem niet moeten laten ontglippen!" - Ik begon te wenen en haaste mij naar huis om mijn zuster te zien, die helaas! drie dagen later stierf.

Daar het eerste deel bewaarheid was, zou ik onmiddellijk naar Nizza vertrokken zijn, zo mijn ouders omwille van mijn jonge leeftijd, zich er niet hadden tegen verzet. Het jaar daarna kreeg ik de toelating en ging ik naar Turijn vergezeld van zuster Rosalia Pestarino. Ik wilde er mijn oom gaan groeten en hem zeggen dat ik besloten had naar Nizza te gaan en er als postulante binnen te treden. Mijn oom, die sinds lange tijd nutteloos gehoopt had een neef priester of een nicht zuster te hebben, richtte zijn blik ten hemel en met zijn ogen vol tranen zegde hij mij: - "O, Eulalia! Jij bent mijn troost!"

Vanuit Becchi schreef Don Bosco aan Don Rua voor enkele toelichtingen:

" Dierbare Don Rua,
"
" Enkelen beginnen naar Turijn te gaan. Hier alles goed.
" Chiara tracht mij te benaderen maar schijnt niet slecht te zijn;
" hij is eerder wat lichtzinnig. Maar Rossignoli schijnt niet voor
" ons te zijn. Indien hij tijdens het jaar bij ons mocht zijn, zal
" hij ons zorgen bijbrengen. Ik geloof dat het beter is hem toela-
" ting voor een definitieve vakantie te geven. Indien hij niet wil,
" zend hem maar naar huis. Hij vertoont een roeping die niet over-
" eenstemt met de geestelijke roeping. Morgenavond zal ik, als het
" God belieft, te Turijn zijn. God zegene ons allen en geloof mij
"
" uw zeer toegenegen in J.C.
" Becchi, 5.10.74. Gio. Bosco, priester.

Enkele dagen na zijn terugkomst in het Oratorio bracht hij de be-
loofde bezoeken aan de families Fassati en Callori. Uit Vignale schreef
hij aan Don Berto:

" Dierbare Don Berto,
"
" Indien er niets is dat je verplicht te Turijn te blijven,
" spreek er dan met Don Rua over en kom naar Nizza. Je kunt zondag
" om 2 u. in de namiddag vertrekken of op een ander uur als dat je
" beter schikt.
" Breng deze lelijke oude kopie mee over de zaken van het
" Oratorio samen met enkele brieven die nog moeten beantwoord wor-
" den en die ik op mijn tafel vergeten ben.
" Wees opgeruimd en bid voor mij die in J.C. steeds
" je zeer toegenegen vriend zal zijn.
" Gio. Bosco, priester.
" Vignale, 16.10.1874.

Uit Rome verzocht men hem dringend een salesiaan naar de Concet-
tini of de Fratelli Ospitalieri van de Onbevleete Ontvangenis te zenden.
Hiervoor schreef hij aan de directeur van Lanzo:

" Dierbare Don Lemoyne,
"
" De H. Vader laat mij weten dat ik zo vlug mogelijk naar
" Rome moet terugkeren en dat ik minstens een salesiaan moet mee-
" brengen die na mijn vertrek ginder zou blijven. Ik heb nagedacht
" en gebeden of ik u of Don Scapini moest kiezen. Op het ogenblik
" zou uw onbepaalde afwezigheid echter het college in moeilijkheid
" kunnen brengen.
" Dus: Don Scapini. Verwittig hem en zorg ervoor dat hij
" door D. Porta vervangen wordt. Dit binnen de veertien dagen. Wij
" zullen laatste op 1 januari naar Rome vertrekken.

" Gaandeweg zal de esomadae (gewicht, vracht) geregeld worden
" en de H. Vader zal ons zeggen wat ons te doen valt en met de hulp
" van God zullen wij het doen. Het betreft steeds de zaak met de
" Concettini. Het is voldoende dat D. Scapini één dag op voorhand
" naar het Oratorio komt.

" Doe mijn beste groeten aan alle salesianen en de jongens
" van het college van Lanzo en zeg hun dat ik hen vurig in de Heer
" bemin, voor hen bid en dat ik hen een goed feest en een gelukkig
" nieuwjaar toewens. Te Rome zal ik voor hen een speciale zegen aan
" de H. Vader vragen. Zeg hun ook dat God ons vele zielen in Austra-
" lië, Indië en China voorbereidt en dat zij daarom allen moeten
" opgroeien in deugd en wetenschap om spoedig grote en onverschrok-
" ken missionarissen te worden en heel de wereld te bekeren.

" God zegene ons allen en geloof mij in J.C.
" Uw zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Daarna ging hij naar Nizza en schreef opnieuw aan Don Lemoyne:

" Dierbare Don Lemoyne,
"

" Heb geduld, wees moedig, wij zullen alles in orde brengen.
" Het is een uitzonderlijk jaar. Het materiaal tot opbouw is er;
" het moet slechts op zijn juiste plaats gebracht worden.

" Zeg aan D. Scapini dat ik zijn brief ontvangen heb en
" dat ik weet dat er veel te doen is. Om deze reden heb ik een goede
" werker uitgekozen die alle moeilijkheden zal weten te overwinnen.

" Alles doet zich onder de mooiste vorm voor. Over acht of
" tien dagen schrijf mij opnieuw en leg mij uw moeilijkheden voor,
" maar geef mij tegelijkertijd uw mening over de manier om deze
" moeilijkheden op te lossen.

" God zegene u allen. Dat D. Rossi zijn leerlingen heilig
" make. Bidt voor uw in J.C.

" steeds zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

" Nizza Monf., 19.10.1874.

" Overmorgen zal ik te Turijn zijn.

Hij schreef ook een zeer liefdevolle brief aan de clericus Cinzano te Pecetto, Turijn:

" Dierbare Cinzano,
"

" Maak je niet bezorgd over wat je zult moeten doen. Kom
" slechts met een goede wil en we zullen samen overeenkomen wat
" je kunt en niets anders.

" Vergeet nooit dat je bij een vriend bent die slechts je
" geestelijk en tijdelijk welzijn verlangt. Dat zullen wij, met de

" hulp van God bekomen en ook als wij ons hart steeds openstellen.
" God zegene je. Groet je moeder. Bid voor mij die in J.C.
" ben
" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester
" Nizza Monf., 19.10.74.
"
" Overmorgen ben ik te Turijn.

Don Berto tekende de twee volgende bijzonderheden op. De eerste is tamelijk eigenaardig en viel te Nizza Monferrato voor; de andere toen hij nauwelijks te Turijn was teruggekeerd.

De 19de oktober ging ik naar Nizza Monferrato en kwam er om 4.30u. in de villa van Gravin Corsi aan. Mevrouw de gravin zei me dat Don Bosco de vorige nacht in de kamer waar hij sliep, een klaarte gezien had. Hij stond op om dichterbij het licht te komen, maar werd als verblind. Hij wilde het met de hand aanraken, maar voelde niets; hij ging terug naar bed, maar bleef die helderheid zien. Hij ging na of het misschien de weerkaatsing van een lamp in de vensters was, doch deze waren met de blinden dicht. De klaarte bevond zich achter de uitgang. Hetzelfde gebeurde in de nacht van de 20ste en de 21ste. Alvorens naar bed te gaan, wilde ikzelf nagaan of het venster goed gesloten was en of dat genoemde licht van buiten kon komen, maar dat leek mij onmogelijk.

De 23ste. - Die dag kwam de heer Lièvre, een oud-leerling van het Oratorio op bezoek. Deze was nu eerste stenografist of hoofd van het stenografische bureau van de Kamer van Volksvertegenwoordiging, en hij zegde mij o.a.: "Ik ben tevreden dat Don Bosco meegeholpen heeft om drie verloren schapen terug naar de stal te leiden. Het is het dagblad "La Sicilia" dat de terugkeer van P. Passaglia, Castro Giovanni en D. Ambrogio aangekondigd heeft."

"La Pulce" van Turijn schreef echter een schandalig artikel over deze veronderstelde bekeringen, omdat slechts Castro Giovanni zich bekeerd had.

Omstreeks midden oktober genas de H. Maagd, Hulp der Christenen een weldoenster van het Oratorio.

Annetta Fava, geboren Bertolotti, leed sinds verscheidene jaren van tijd tot tijd aan de wervelkolom; de pijn werd echter met een kleine aderlating verlicht, tot in 1874 na een bedevaart naar Lourdes de pijnen heviger werden. Daar de geneesheren zich niet uitspraken, liet zij zich door Don Bosco zegenen en de ziekte beterde; doch de beterschap van deze tumor duurde niet lang en was slechts de voorbode van een ziekte aan de wervelkolom, zodat het haar onmogelijk werd maar iets te verteren; stilaan nam de verlamming zo toe dat zij onbekwaam werd rechtop te staan of zelfs de handen te bewegen, daarbij verloor zij gedurende verscheidene weken bijna volledig het gezicht. De geneesheren gaven geen hoop meer op genezing, hoewel zij toch de sterkste geneesmiddelen en zorgen toedienden. Godvruchtige en liefdadige personen baden voor haar.

" Alleen in het huis te Turijn zijn er al meer dan 800 jongens onder-
" gebracht. Daar het grootste deel daarvan door de regeringsover-
" heden worden aanbevolen en naar hier gezonden zijn uit alle delen
" van Italië, heeft de regering hen steeds speciaal begunstigd bij
" de verplaatsingen per spoor toen het nog van de staat afhankelijk
" was.

" Ikzelf heb steeds een gunstbiljet voor mij en mijn reisgezel ver-
" kregen. Tegenwoordig echter komt men heel wat moeilijkheden tegen
" bij de verschillende spoorwegmaatschappijen.

" Om intussen zelf een voordeel te hebben en iets voor mijn
" arme jongens uit te sparen, doe ik een beroep op Uwe Exc. om op-
" nieuw een dergelijk ticket te kunnen bekomen. Het gebruik hiervan
" is uitsluitend bestemd voor het bezoek aan de verschillende huizen
" of om voor het brood van deze armen te kunnen zorgen.

" Vertrouwend op uw vroegere welwillendheid, bid ik God dat
" Hij u nog vele en gelukkige levensjaren moge schenken, terwijl ik
" de hoge eer heb mij te mogen noemen van Uwe Exc.

"

"

de zeer verplichte dienaar
Gio. Bosco, priester.

" Turijn, 20 november 1874.

Men antwoordde hem echter dat het ministerie geen volmacht had hij
aan de sociëteit van de spoorwegen bijzondere gratis ticketten te vragen.

Er blijft nog een laatste brief uit die dagen. Deze werd gericht aan
Don Pietro Vallauri en bevestigt ons de vriendelijkheid van de heilige
jegens zijn weldoeners:

" Dierbare heer D. Pietro,

"

" Morgen wordt de gebruikelijke religieuze dienst voor de
" zielenrust van Papa en Mama, zaliger gedachtenis, gehouden. De
" mis begint om 7.15 u. en wordt onmiddellijk door de andere gods-
" vrucht oefeningen gevolgd.

" Indien U en Mevr. uw zuster Teresa verlangen te komen, zou
" ik u willen vragen om na de dienst bij mij te willen komen, en
" samen een kop koffie te gebruiken. Indien dat echter niet mogelijk
" is, kunt u zich in gedachte met ons verenigen; bidt voor de arme,
" maar in J.C. steeds

"

uw zeer toegenegen vriend,
Gio. Bosco, priester.

" Turijn, 18.11.1874.

11) De Zonen van Maria, Hulp der Christenen.

Sinds het begin van het Oratorio en meer nog toen men interne gymnasiumklassen had, waren er heel wat jonge volwassenen die vol goede wil de gymnasiumstudies deden samen met de jongens en met de bedoeling zich op de priesterlijke staat voor te bereiden.

Tijdens het schooljaar 1873-74 bepaalde Don Bosco bijzondere lessen voor hen. Deze werden een beetje op ironische wijze "de vuurlessen" (stoomcursus) genoemd. Er waren verscheidene medebroeders, die dat gelukkige plan niet steunden, maar heel wat moeilijkheden maakten. Het leek hen dat het voortstuwten in massa van die jongens geen goede resultaten kon opleveren: enkelen raakten met moeite vooruit en anderen die al gevormd waren, bleken niet kneedbaar genoeg om de nodige vorming te krijgen.

Don Rua begon echter, met ijver en liefde, deze kritiek die slechts het gevolg was van een overdreven vrees, te neutraliseren. Hij moedigde deze jongens aan en stond hen liefdevol bij en deed hen die de heilige onderneming wilden opgeven, inzien dat ze al waardevolle vruchten had opgeleverd en in de toekomst nog zou opleveren. Ook in het "Informatief Proces" legde hij de volgende interessante verklaring af:

" Vanaf het ogenblik dat Don Bosco jongens in de studie begon op te leiden, waren er onder hen reeds volwassen personen, die om verschillende redenen in hun jeugd de priesterroeping niet konden volgen, maar opnieuw de weg insloegen toen de moeilijkheden verdwenen waren. Don Bosco ontdekte in het algemeen bij hen heel wat inzet, een vurige godsvrucht en goede wil om bovendien ten dienste te staan van hun jongere makkers, bv. door hulp bij de assistentie, dienst in de refter enz. Daarbij merkte hij op dat zij met meer zekerheid in de kerkelijke roeping slaagden dan wel de jongeren; hij was gewoon te zeggen dat van de tien onder hen die de Latijnse studies begonnen er minstens acht volledig slaagden.

" Daarom, zo ging Don Bosco verder, dacht hij in 1873-74 er aan een aparte groep te vormen; zo zou hij hen van de verlegenheid redden, omdat zij voor de studie niet op hetzelfde niveau stonden als de jonge studentjes; tevens zou hij hen gemakkelijker kunnen opleiden, zekere toekomstige studies laten vallen en hen vlugger doen vooruitgaan in de noodzakelijke studies van het kerkelijk ambt, waarnaar zij verlangden."

Dit providentiële initiatief werd later "Werk van Maria, Hulp der Christenen voor de roepingen tot de geestelijke staat" genoemd en kreeg in twee jaren tijd een regelmatige vorm. Dank zij de aanbevelingen van verscheidene bisschoppen en aartsbisschoppen, verkreeg het tevens speciale gunsten van de H. Vader Pius IX.

Don Bonetti deed opmerken dat "de vrijstelling van de militaire dienstplicht door het Italiaanse parlement met een hiertoe speciale wet,

afgeschaft was voor de jonge kandidaten tot het priesterschap, en dat daardoor de rangen van de priesters uitgedund werden. Met dit werk wilde Don Bosco die ramp enigszins verhelpen en bood aan jonge volwassenen, die ofwel van legerdienst ontslagen waren of deze reeds gedaan hadden de mogelijkheid priester te worden.

Intussen was er bij Don Bosco een zware en voortdurende bezorgdheid om de middelen te vinden de clerici van de legerdienst vrij te kopen. Uit verschillende brieven kan men opmaken dat hij nooit iets achterwege liet om dit vrome doel te bereiken.

Zo schreef hij op het einde van oktober aan Adv. Galvagno van Marone:

" Vriendelijke Heer Advocaat,
"
" Het spijt me u zo dikwijls te moeten lastig vallen, maar ik
" bevind mij in uiterste nood. Ik moet vijf clerici van de leger-
" dienst vrijkopen en bezit nog geen cent "ad hoc", terwijl de ver-
" valdag nabij is. Zou u mij kunnen helpen? Zie hier mijn nederige
" smeekbede. Elke clericus moet f. 2.500 betalen om van de 1ste naar
" de 2de categorie te kunnen overgaan.
" Het is niet nodig u te zeggen dat u hierdoor veel goed aan
" de Kerk en de burgerlijke maatschappij doet, en dat wij op een
" bijzondere wijze voor u en voor heel uw familie zullen bidden.
" God geve u alle goed en o.a. het geduld om deze arme
" schrijver te verdragen, die echter steeds voor u bidt en zich met
" de meeste dankbaarheid in J.C. noemt,
"
" uw nederige en zeer verplichte dienaar
" Turijn, 29.10.1874. Gio. Bosco, priester.

Hij bleef aan de deur van de rijken kloppen en schreef aan Markiezin B. Malvezzi van Bologna:

" Verdienstelijke mevr. de Markiezin,
"
" Een dringende nood brengt mij ertoe een beroep te doen op
" uw liefdadigheid. Dit jaar moet ik vijf clerici vrijkopen van de
" legerdienst, tegen 2.500 fr. elk. Er blijft nog slechts weinig
" tijd over. Indien uw liefdadigheid bereid is de priesters van Ma-
" ria, Hulp der Christenen, te helpen, dan wil ik hierop een nede-
" rig beroep doen.
" De H. Maagd zal u zeker belonen voor een werk dat het wel-
" zijn van de Kerk nastreeft, die in deze tijden zo een tekort aan
" priesters heeft.
" Van mijn kant zal ik, wat u ook voor ons zou doen, niet
" nalaten u dagelijks aan de Heer aan te bevelen. Terwijl ik u de
" gunst van uw heilige gebeden vraag, heb ik de eer mij met de mees-
" te dankbaarheid te noemen van Ued.
" de zeer verplichte dienaar,
" Turijn, 8.11.1874. Gio. Bosco, priester.

Hij dankte hartelijk gravin Teresa Corsi uit Bosnasco, geboren Olivazzi di Quattorio:

" Zeer geachte mevr. de Gravin,
"
" Gravin Corsi Gabriella bracht mij 200 fr., die u voor het
" vrijkopen van de legerdienst van onze clerici aanbiedt. Dit kon
" niet beter passen. Morgen is het de laatste dag voor de vrijko-
" ping van een van die clerici en uw aalmoes werd onmiddellijk voor
" hem verzonden. God zegene uw daad. Hij zal u ervoor belonen en de
" begunstigde zal dagelijks voor u bidden, terwijl ik in de H. Mis
" hetzelfde zal doen.
" Verder doet het mij veel plezier te weten dat u niet bij
" diegenen behoort die de lamp achter hun rug dragen. U wilt ze
" voor u uit dragen en u hebt gelijk. Daarom zal uw liefdadigheid,
" wanneer men u naar het paradijs zal roepen, overal waar u komt
" haar licht uitstralen.
" Van de vijf clerici zijn er reeds vijf vrijgekocht. Bid God
" opdat Hij mij helpe om de middelen voor de andere drie te vinden.
" Ik heb gravin Gabriella gezien. Zij en haar familie verkeren
" in goede gezondheid en verzoeken mij u van hunnentwege te groeten.
" Met de meeste dankbaarheid verblijf ik van U, hooggeachte,
"
" de nederige dienaar,
" Gio. Bosco, pr.

Zoals steeds hielp de goddelijke Voorzienigheid hem, ook al gebeurde dat op het laatste ogenblik; en de clerici werden allen vrijgekocht.

12) De gedachte aan de dood.

Op het einde van de herfst gebeurde er in het Oratorio een eigenaardig feit, laat ons gerust zeggen, een aanval op de jonge student, Luigi Deppert, die later salesiaan werd. Hier volgt het verhaal van deze gebeurtenis zoals het door hemzelf geschreven werd:

Het gebeurde in het jaar 1874, op het einde van de herfst en op een avond dat de jongens aan het avondmalen waren en er in het Oratorio een diepe stilte heerste. In het portierslokaal bevond zich de jonge Luigi Deppert die er aan het schrijven was. De deur die op de straat uitkomt, stond half open. Plots vloog de deur wijd open en drie jonge rekruten kwamen binnen, die op het eerste gezicht er wat beschonken uitzagen. De jonge Deppert staat op, gaat naar hen toe en vraagt:

- Wat verlangen jullie?

- Wij willen Don Bosco zien, antwoordde een van de jonge lui.

- Maar neem mij niet kwalijk, hernam Deppert, dit is niet het geschikte uur, kom morgen terug!...

- En toch willen wij hem vanavond nog spreken!

- En ik herhaal dat dit niet kan. Hij is op dit ogenblik aan het avondmalen en daarbij, dit is geen uur om bezoeken af te leggen.

Na deze woorden gaat hij met hen naar de deur, tracht ze dicht te doen en de ketting aan de binnenkant vast te maken; maar hij wordt hierin verhinderd. Wat doet hij nu? Hij plaatst zich tussen de muur en de deur met de armen voorwaarts gestrekt om de drie jongelui, die met geweld binnen wilden, buiten te houden. Deze zien dat alle moeite nutteloos is en kijken elkaar eens aan als bij verstandhouding. Een van de drie haalt een mes met drie punten te voorschijn en duwt op de plaats van het hart. Daarna slaan zij op de vlucht.

De jonge Deppert werd niets gewaar in het begin, sloot de deur en ging zonder meer terug aan het werk. Een paar minuten later echter ziet hij bloed vloeien en voelt zich zwak worden. Hij kijkt van naderbij en stelt vast dat zijn kleren doorstoken zijn en vol bloed zitten. Hij wil opstaan om een plaatsvervanger te zoeken en naar de ziekenzaal te gaan, maar hij heeft de kracht niet om recht te staan. De heer Pelazza die onder de portieken in de nabijheid aan het wandelen was, helpt hem om in de ziekenzaal te geraken. Daar vreesde men dat het eerder erg kon zijn zoniet dodelijk, en men dacht eraan hem naar het hospitaal van SS. Maurizio en Lazzaro over te brengen, het zogenaamde hospitaal der ridders. De dokters stelden vast dat het werkelijk ernstig was en dat het weinig scheelde of het hart werd geraakt... Dank zij de goede zorgen van bekwame chirurgen en de voor hem gelezen gebeden, kon hij echter na vijftien dagen het hospitaal verlaten en na een korte rust was hij volledig hersteld. Aldus kon hij ook de studies voortzetten en dat jaar nog ontving hij als clericus de toog.

Wat wilden die drie kerels? Met de heer Don Bosco spreken? Op dat uur?... Over welke interessante zaak?... Dat waren de vragen die men het meest hoorde stellen.

Persoonlijk voegen wij aan het verhaal van D. Deppert het volgende toe: Wie zou er niet aan denken dat die drie moordenaars de opdracht hadden het driepuntige mes in het hart van Don Bosco te planten?

Wij zijn ook van deze mening omdat dit niet de laatste keer was dat vijanden van de godsdienst hem om het leven trachtten te brengen. Hij had intussen de dood steeds voor ogen en zoals wij al meermaals zegden sprak hij er dikwijls over.

Begin januari 1873 herhaalde hij aan een priester:

- Nu tracht ik aan de vooruitgang van onze sociëteit te werken, zoveel ik kan, en daarna zullen wij zingen: "Nun dimittis servum tuum, Domine!"

In deze jaren schreef hij ook herhaaldelijk zijn testamentaire beschikkingen neer.

Gelukkig hebben wij in het archief verschillende eigenhandig geschreven testamenten van de heilige. Twee hiervan werden gemaakt voor de jaren 1871-1874 van deze levensbeschrijving. Daar zij echter niet gepubliceerd werden, laten wij ze hier volgen; wij zijn er zeker van dat wij de lezer hiermee genoeg zullen doen.

Het eerste is van 1856, vóór de dood van moeder Margherita. Na het verlies van zijn moeder schrapte Don Bosco zekere bepalingen door, die wij 'in nota' plaatsn.

Testament van priester Bosco Giovanni van Castelnuovo d'Asti
wonende te Turijn.

In de onzekerheid van leven waarin elk mens op deze wereld verkeert, met het verlangen de tijdelijke zaken te regelen op een wijze dat zij niet zouden schaden aan de eeuwige zaligheid van mijn ziel, maak ik, terwijl ik nog in goede gezondheid ben en in het volle bezit van mijn verstand, deze laatste wilsbeschikkingen, die na mijn dood uitgevoerd moeten worden.

1° Van al wat ik in de stad en de provincie Turijn als roerende en onroerende goederen, huizen en gronden bezit, laat ik het vruchtgebruik aan de heer D. Alasonatti Vittorio, huidig prefect van dit huis, en dit voor de duur van zijn leven.(1) Verder laat ik het eigendom van het bovengenoemde aan de jonge Rua Michele, huidig clericus van het 3de jaar theologie en in het huis van dit Oratorio opgenomen.

2° Alle bestaande zaken in dit huis van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, kerkgerief, huis- en keukengerief met al wat voor het levensonderhoud, de huisvesting, de kleding van de jongens van het huis bestemd is, samen met al wat er in de Oratoria van St.-Aloysius te Porta Nuova, van de Engelbewaarder te Vanchiglia op het ogenblik van mijn dood zal zijn, vallen onder de beschikkingen van nr. 1.

3° Indien bij mijn dood de clericus, Rua Michele niet meer in leven zou zijn, gaat het eigendom naar de heer D. Alasonatti over, die overeen zal moeten komen met de heer T. Borelli Giovanni, huidig rector van het Rifugio, zowel voor de administratie van het vruchtgebruik als in geval van vervreemding.

4° Alles wat ik te Castelnuovo d'Asti, mijn geboortestreek, bezit, laat ik aan mijn broer Giuseppe als vergoeding voor de zorgen en kosten die hij voor mij op zich nam gedurende de hele tijd van mijn studies,(2) op voorwaarde dat bij mijn dood en binnen het jaar daarna

(1) Eerst las men "aan de heer T. Borelli Giovanni, huidig rector van het vrome werk van het Refugio; indien op het ogenblik van mijn dood de genoemde T. Borelli niet meer in leven is, duid ik in zijn plaats de jonge Rua Michele als erfgenaam aan, enz."

(2) "... met wie Margherita Occhiena, mijn zeer beminde moeder, hiervan vruchtgebruikster gedurende haar sterfelijk leven zal zijn."

mijn broer Giuseppe aan elk van de levende zonen van de overleden broer Antonio, 200 fr. zal geven terwijl hij zal rekening houden met de 150 fr. betaald voor de neef Francesco toen hij in de "Albergo di Virtu" binnentrad en deze vóór de bepaalde tijd verliet.

5° Daar ik enkele uitgaven gedaan heb om het huis van het dorp Murialdo te herstellen met het doel dit geschikt te maken voor de noden van de jongens wanneer zij naar het buitenverblijf gaan, geef ik opdracht aan mijn broer om drie kamers vrij te laten telkens als D. Alasonatti, T. Borelli of Rua Michele hiervan gebruik willen maken. Daarbij zal hij tijdens de herfst "een halve dag" (Ital. maat) van de wijngaard tot ontspanning laten en vrij laten eten van de druiven en vruchten.(1)

6° Voor de bouw van de kerk en het huidig bewoonde huis heb ik schulden moeten maken; ingeval ik ze voor mijn dood niet zou kunnen betalen, zullen ze door mijn erfgenamen van dat huis betaald worden aan allen die hiervoor wettelijke obligaties zullen voorleggen, of zelfs eenvoudige briefjes als ze maar door mijn eigen hand geschreven en ondertekend zijn.

7° Ik verlang geen kostelijke begrafenis; de pastoor van Borgo Dora heeft ze mij uit liefdadigheid beloofd. Ik heb echter de vurige wens dat alle jongens van het huis en die van de Oratoria op zonen feestdagen uitgenodigd worden en beveel u aan hun enkele medailles en kruisjes die door mij gezegend werden te geven. Ze liggen klaar in een doosje.

8° Ik wil geen enkel opschrift op de plaats waar mijn lichaam zal begraven worden. Indien iemand iets zou willen schrijven, verlang ik dat dit iets met volgende inhoud zou zijn:

"Priester Giovanni Bosco - zegde stervend aan zijn vrienden:
- Homo-humus - Fama-fumus Finis-cinis. - Bidt voor hem een Requiem aeternam.

9° De verplichting die ik mijn erfgenamen opleg bestaat erin jaarlijks een mis voor mij te laten lezen op een zon- of feestdag die het dichtst bij de dag van mijn overlijden valt, opdat al mijn beminde zonen hieraan kunnen deelnemen. Terwijl zij aldus de Heer voor mij bidden, hoop ik met Gods barmhartigheid over hen de zegen van de hemel te kunnen afsmeaken.

(1) Daar volgden deze regels: "Ik beveel verder al mijn erfgenamen warm aan om goed voor mijn moeder te zijn. Ingeval het niet meer zou gaan om in het huis van het Oratorio te leven, zullen de erfgenamen van dit huis haar een gemeubileerde kamer en 300 fr. per jaar gedurende heel haar leven geven."

10° Indien er ooit in mijn geschriften of drukwerken iets moest gevonden worden dat op de minste wijze tegen de heilige, katholieke, apostolische en Roomse Kerk kon geïnterpreteerd worden, dan wens ik dat dit ingetrokken wordt; want ik belijd dat ik in deze Kerk wil leven en sterven; zij alleen bewaart de leer van Jezus Christus, zij is de enige ware, de ene heilige en buiten haar kan niemand zalig worden.

11° Opdat verder niemand mij. geschriften toeschrijve die niet van mij zijn, laat ik hier een lijst volgen van de boeken, die door mij geschreven of opgesteld werden en waarvan ik de letterkundige eigendom bewaard heb, eigendom die ik wens aan mijn erfgenamen toe te kennen opdat zij er gebruik van maken tot de meerdere glorie van God en het welzijn van de zielen.

1. Aantekeningen over het leven van de jonge Luigi Comollo. 2de Uitg.
2. De vereerder van de engelbewaarder. - Anoniem.
3. De zeven smarten van Maria, in vorm van meditatie opgevat. - Anoniem.
4. Oefening van godsvrucht tot de goddelijke barmhartigheid. - Anoniem.
5. Gewijde geschiedenis ten gebruike van de scholen. 2de Uitg.
6. Kerkgeschiedenis, ten gebruike van de scholen. 2de Uitg.
7. Il giovane provveduto. 3de Uitg.
8. De christen, opgevoed tot de deugd en wellevendheid. - Anoniem.
9. Het metriek stelsel, eenvoudig uitgelegd. 5de Uitg.
10. Wat de katholiek moet weten over godsdienst. 2de Uitg.
11. Hedendaagse feiten in dialoogvorm opgesteld.
12. Dramatisch dispuut tussen een adv. en een protestants minister.
13. Verzameling van eigenaardige hedendaagse gebeurtenissen.
14. De zes zondagen van St.-Aloysius.
15. Geschiedkundige gegevens in verband met het mirakel van het H. Sacrament.
16. Gesprek tussen een adv. en een dorpspastoor over de biecht.
17. Bekering van een Waldenzer: hedendaagse gebeurtenis.
18. Gemakkelijke wijze om de H. Bijbel te bestuderen. 2de Uitg.
19. De kracht van de goede opvoeding. Hedendaagse episode.
20. Leven van de H. Pancratius, martelaar.
21. De geschiedenis van Italië, verteld aan de jeugd.
22. De sleutel van het paradijs in handen van de katholiek.
23. Leven van St.-Petrus, apostel. Idem van St.-Paulus.
24. Twee conferenties over het vagevuur en het gebed voor overledenen.
25. Leven van de pausen tot het jaar 221.

In geval een van de hierboven genoemde boeken zou herdrukt worden, beviel ik aan dat men dan de laatste uitgave gebruike.

12. Dat God mijn zwakke krachten bij het publiceren van deze boeken moge aanvaarden tot herstel van de ergernis die ik tijdens mijn leven gegeven heb; dat zijn oneindige barmhartigheid mijn zonden moge vergeven, mij in zijn genade late leven en sterven en de jongens die de goddelijke Voorzienigheid mij toevertrouwe, moge zegenen.

Ter herinnering aan mijn zonen, opdat zij allen hun ziel zouden redden.

Mijn dierbare zonen, indien jullie uw eeuwige redding willen verzekeren:

- 1° Luistert gaarne naar het woord van God.
- 2° Wacht u voor de zonde van onzedigheid.
- 3° Doet uw best om goede biechten te spreken.

Met dit testament wil ik al mijn voorgaande beschikkingen vernietigen.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc et usque in saeculum.
Requiem aeternam dona mihi, Domirae, et lux perpetua luceat mihi.

Turijn, 26 juli 1856.

priester Bosco Giovanni,
huidig directeur
van het Oratorio van de H. Franciscus
van Sales.

In plaats van het Requiem aeternam, richten wij van harte tot God de dankhymne, omdat hij ons geroepen heeft deel uit te maken van de familie van zulk een vader!

In het tweede exemplaar duidde hij Don Rua als universeel erfgenaam aan. Mocht deze niet meer in leven zijn, dan zou Don Giovanni Cagliero zijn plaats innemen.

Eigenhandig geschreven testament van de pr. Gio. Bosco.

Ik duid priester Rua Michele van deze stad als mijn universele erfgenaam en testamentair uitvoerder aan; indien hij, bij mijn dood niet meer in leven zou zijn, duid ik Pr. Cagliero Giovanni van Castelnuovo d'Asti, woonachtig te Turijn aan. Ik wil hen al mijn roerende en onroerende bezittingen, die mij bij mijn dood toebehoren, Lanzo Canavese (sic), Troffarello en Mirabello Monferrato, nalaten. Voor wat ik te Castelnuovo d'Asti bezit, verwijs ik naar mijn voorgaand testament.

Turijn, 7 januari, 1869.

Pr. Giovanni Bosco.

In 1871 stelde hij opnieuw Don Rua en Don Cagliero als zijn erfgenamen en testamentaire uitvoerders aan en verklaarde dat hij hun een som van 90.000 lires schuldig was; dit ook om de successierechten te verminderen.

20 maart, 1871.

Om op alle eventualiteiten voorbereid te zijn, duid ik als erfgenamen en testamentaire uitvoerders van mijn bezit priester Rua Michele van Turijn en priester Cagliero Giovanni van Castelnuovo van Asti aan.

Om moeilijkheden te vermijden en mijn gewetensplicht te vervullen, verklaar ik mij schuldenaar voor de som van fr. 50.000 jegens priester Rua Michele en fr. 40.000 jegens priester Cagliero Gio.; dit geld is hen verschuldigd voor betuigde diensten die niet vergoed werden en omwille van verschillende sommen die mij geschonken en niet teruggegeven werden.

Wat ik te Castelnuovo d'Asti bezit, wens ik aan mijn familie over te laten als "sostanza paterna".

Priester Gio. Bosco.

Datzelfde jaar en tijdens zijn ziekte te Varazze, schreef hij op een briefje, en in het geheim deze verklaringen:

Ik bevestig mijn vorig testament dat priester Rua Michele, nu prefect van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales te Turijn als mijn universele erfgenaam en testamentair uitvoerder aanstelt. Hierin zijn de ouderlijke bezittingen van Castelnuovo d'Asti echter niet begrepen, daar ik deze aan mijn twee neven Luigi en Francesco, beiden zonen van mijn overleden broer Giuseppe, overlaat. Zij zullen verplicht zijn jaarlijks fr. 200 aan elk van hun zusters en aan elk van de zonen en dochters van mijn overleden stiefbroer Antonio te geven, maar slechts aan hen die hij mijn dood in leven zijn en twee jaar na mijn dood, zonder enige intrest.

Varazze, 22 december 1871.

Priester Gio. Bosco.

Hij liet het briefje zien, en misschien gaf hij het wel aan Don Rua toen deze hem kwam bezoeken. Don Rua schreef de volgende verklaring op een briefje:

Vertrouwelijke nota:

Indien de neven van Don Bosco in verlegenheid mochten geraken voor de betaling van de fr. 200 die in het testament voorzien zijn voor de zusters en de nichten, dan ligt het in de bedoeling van Don Bosco (die hij mondeling te kennen gaf) dat zij hierbij door de universele erfgenaam geholpen worden; daarom verlangt hij dat men hen zou vragen of zij in nood zijn.

Varrazze, 27.12.1871.

Pr. Rua, Pref.

In 1874 schreef hij opnieuw zijn testamentaire beschikkingen en dacht hierbij, met de meeste genegenheid, en meer gedetailleerd, aan zijn familieleden:

Eigenhandig geschreven testament van de Pr. Gio. Bosco, zoon van Francesco van Castelnuovo d'Asti en woonachtig te Turijn.

1°) Ik stel de Pr. Rua Michele als mijn universele erfgenaam en testamentair uitvoerder aan. Aan hem laat ik dus al mijn bezittingen waar zij zich ook bevinden en onder welke benaming ze ook zouden bestaan, zowel roerende als onroerende goederen.

2°) De onroerende goederen en alle andere zaken die ik te Castelnuovo d'Asti bezit zijn hierbij uitgesloten. Dit is ouderlijk bezit dat ik aan mijn twee neven Luigi en Francesco, beiden zonen van mijn broer Giuseppe vermaak.

3°) Maar het deel dat mijn kerkelijk patrimonium uitmaakt, vermaak ik voor twee derden aan mijn neef Luigi om hem te vergoeden voor de speciale zorgen, lasten en kosten om mijnenwille.

4°) Mijn twee neven zullen verplicht zijn Fr. 200 aan alle kinderen van mijn broer Antonio te geven als zij bij mijn overlijden nog in leven zijn.

5°) Dezelfde som van fr. 200 zal aan de nichten, dochters van mijn broer Giuseppe, betaald worden als zij bij mijn overlijden nog in leven zijn.

6°) Mijn erfgenaam zal verplicht zijn alle soorten van schuld te betalen die de onroerende goederen of de administratie van de zaken die mij betreffen zouden belasten.

7°) De legaten zullen binnen het jaar na mijn dood betaald worden zonder interest.

8°) Voor de begrafenis en de gebeden voor mijn zielenrust laat ik alles over aan de welwillendheid van mijn erfgenaam.

Turijn, 21 november 1874.

Priester Gio. Bosco.

Misschien schreef hij, behalve deze testamenten, nog andere beschikkingen tijdens de volgende jaren.

In 1884, alvorens naar Frankrijk te vertrekken, liet hij de notaris roepen en dicteerde hem opnieuw zijn beschikkingen in het voordeel van Don Rua en Don Cagliero; dit document konden wij echter niet in handen krijgen.

Op het genoemde briefje schreef Don Rua nog de volgende aantekeningen:

1°) Don Bosco maakte er ons attent op dat de kerken en de gebouwen ten dienste van de kerk geen successierechten moesten betalen.

2°) De verplichtingen die hij tegenover verscheidene personen heeft, moeten zonder datum gelaten worden tot aan zijn dood. Dan zal men er de datum van enige jaren voor zijn overlijden op plaatsen, en binnen de twintig dagen moeten ze geregistreerd worden.

3°) Tijdens de loop van het jaar 1887 vroeg hij verscheidene keren aan Don Rua zijn neef Francesco te helpen om de schulden die hij bij de scheiding met de broer Luigi aangegaan had, te betalen en hem bij zijn andere zaken bij te staan indien dat nodig was.

Hij zorgde voor zijn familieleden, ook in bijzondere omstandigheden waarin hij zich bevond, zoals de grootste heiligen dat gedaan hebben.

In het begin van het schooljaar 1870-71 had hij in het College van Lanzo zijn neefje Giuseppe Bosco laten opnemen. Dat was de zoon van Francesco die hiervoor het kostgeld betaalde. De jongen was nog geen acht jaar oud en slaagde niet te best in zijn studies en keerde naar huis terug. In oktober 1873 werd hij in het Oratorio opgenomen waar het echter niet beter ging. Hij onderbrak de studies en keerde naar Becchi terug. Na vele jaren en kort voor zijn dood, zegde de heilige nederig aan Don Lemoyne:

Ik had mijn neef naar het college gezonden omdat jij daar was. Ik was er zeker van dat jij als goede vriend voor hem gezorgd zou hebben. Ik hoopte dat hij goede resultaten zou gehad hebben. Ik was gerust. Toen ik de examenuitslag zag, deed mij dat veel pijn en ik zegde bij mezelf:

"Maar de directeur heeft er nooit aan gedacht dat die kleine mijn neef is en dat ik hem speciaal aan hem had toevertrouwd? Waarom hem zo verwaarlozen? Waarom deden alle anderen van het college hun best niet om hem te helpen opdat hij minstens een gemiddelde uitslag zou behaald hebben? Waarom trokken zij zich zo weinig van mij aan?"

Onder invloed van deze gedachte besloot ik in een handomdraai hem bij een vriend-priester van Bra in pension te plaatsen. Maar plots kwam ik weer tot mijzelf en zei: "Zie je hoe de genegenheid voor de familie je tot dergelijke beslissingen brengt!" "Ben jij het die aan de anderen de onthechting van de familie predikt? Ook al is hij niet geslaagd, toch moet ik geloven dat de directeur en de anderen hun plicht gedaan hebben. Laat ons niet verder aan dit plan denken. Laat de dingen maar verlopen zoals de Voorzienigheid het regelt."

Ik had gewild dat er iemand die mijn naam droeg en bloedverwant was, in de congregatie zou zijn. Het zal echter zo niet gebeuren en misschien bevalt dit de Heer niet. Mijn hart kwam tot rust en ik liet de dingen rustig verlopen zoals het water in zijn bedding!...

13) Te Nice.

In 1874 ontving de heilige de meest dringende aanvragen voor een andere stichting buiten Italië en wel in Frankrijk, nl. te Nice.

De naam van Don Bosco was al jaren in die stad bekend en bewonderd, vooral onder de leden van de conferenties van St.-Vincentius a Paolo, waarvan graaf De-Maistre en Baron Ricci des Ferres deel uitmaakten. Deze spraken er in 1856 tijdens de conferenties al over en in 1860 hoorde men graaf Carlo Cays, president van de hoge raad van de conferenties van Piëmonte, die te Nice een verslag over de conferenties van Turijn voorlas, aldus zeggen:

" De stad Turijn telt 10 conferenties en de activiteit er-
" van wordt voortdurend groter. Hierbij zijn er drie andere, door
" jongens van zo arme families gevormd, dat zij grotendeels door
" de leden van onze sociëteit bezocht worden.

" Deze drie kleine conferenties volgen het gemeenschappelijk-
" ke reglement onder de leiding van de godvruchtige en liefdadige
" Don Bosco.

" De enige moeilijkheid ligt in het artikel van het reglement dat
" een bijdrage voor elke vergadering voorziet. Wat kunnen deze arme
" jongens aan de arme geven? En toch draagt men bij; iedere jongen
" geeft wat hij kon uitsparen zelfs op het meest noodzakelijke; en
" wat zij niet in natura kunnen geven, vergoeden zij met hun toewij-
" ding en genegenheid.

" Er is niets meer ontroerend dan te zien hoe deze arme jon-
" gens geus met de meest liefdevolle, bijna moederlijke zorg de hun
" vertrouwde armen bijstaan. Op elk ogenblik en in elke omstandig-
" heid staan zij hen met welwillendheid bij en nemen hen onder hun
" bescherming. Zij zorgen voor hun opvoeding meer nog dan voor hun
" geestelijke noden; zij leren hen schrijven en nemen de taak van
" echte onderwijzers over.

De bewondering voor de naam en het apostolaat van Don Bosco te Nice kan men eveneens vaststellen in de commemoratieve brochure van het "Gulden jubelfeest van de sociëteit van St.-Vincentius a Paolo te Nice." (1) In 1874 werd het lange wachten van de conferenties bekroond met de verwezenlijking van het werk van het Oratorio of het patronaat:

"Tijdens de regionale bedevaart naar O.-L.-Vrouw van Laghetto, op 9 mei, woonde een van onze medebroeders - die een enige dochter had - de toewijding van zijn dochter aan God in de congregatie van de Zusters van de Buon Soccorso, bij. Nu hij op die manier vrij was, beloofde hij de H. Maagd zich aan het onderwijs en de opvoeding van de verlaten

(1) Cfr. de brochure: 14 mars 1894. Noces d'or de la Société de Saint Vincent de Paul te Nice. 1844-1894.

straatjeugd te wijden. Een jonge clericus die weldra zou priester gewijd worden had dezelfde belofte afgelegd. Op 9 mei bij zijn terugkeer uit het heiligdom verneemt hij dat pater Papetard, oud-kapitein der infanterie, die op miraculeuze wijze gered was in het beleg van Constantina, te Nice overste was geworden van de Afrikaanse Missies en een eigendom voor zijn congregatie gekocht had op de Place de la Croix de Marbre. Hij gaut naar hem toe en vraagt een stukje grond dat hem onmiddellijk wordt afgestaan. De paardenstal, die erop stond, werd spoedig in een kapel omgevormd en een andere kamer werd als klaslokaal ingericht. Op 31 mei werd daar met de goedkeuring van de bisschop, de eerste mis gelezen en het patronaat was gesticht. De baron van Saint-Yon werd van deze stichting op de hoogte gesteld en zond een gift van 500 fr.

Hij ziet al spoedig hoezeer dit werk nodig is, want zelfs onder de leerlingen van de beste scholen zijn er nog heel wat die bijna niets van de catechismus afweten. Hij trof er zelfs aan die volledig verlaten waren en als enige verblijfplaats het strand aan de zee hadden. Daarom voegde hij bij dit werk een avondschool.

De goede medebroeder stond echter alleen voor een zo zwaar werk; spoedig namen zijn krachten af; hij werd ziek en moest te bed blijven.

De president van de speciale raad, die via Turijn passeerde, kreeg de goede gedachte zich tot Don Bosco te richten om hem te vragen de zorg voor de verlaten jongens van Nice op zich te willen nemen.

- Ik wil dat zeer graag doen, antwoordde de heilige priester.
- Voor dit werk zijn er al veel personen en is er veel geld nodig, merkte de voorzitter op. Ik kan u noch het ene noch het andere aanbieden.

De man Gods was hierdoor echter niet ontmoedigd, dacht even na en antwoordde:

- Wat de werken van God betreft moet men alleen nagaan of deze noodzakelijk zijn of niet. Indien ze niet noodzakelijk zijn, moet men er zich niet mee bemoeien; maar zo ze nodig zijn, moet men ze zonder enige vrees aanpakken. De materiële middelen zijn het overtollige dat God be-loofd heeft en Hij houdt zijn belofte.
- Hoe zult u te werk gaan, vroeg hem hoopvol de president.
- Ik zal u twee priesters zenden.
- En wat zullen die twee priesters doen?
- Beginnen te werken en al werkend zullen zij zien wat er verder te doen valt.
- En wat zal men aan deze twee priesters moeten geven?
- Een kamer die hen tegen de regen beschermt en alle dagen een beetje minestra.
- Zo ver komen wij wel met onze financies, riep de voorzitter uit.

Er werd afgesproken dat Don Bosco naar Nice zou gaan, er de bis-schop zou bezoeken en zich over de toestand zou laten inlichten. Hij kwam, bezocht ons klein patronaat en moedigde ons aan verder te blijven werken. Wij bleven echter nog onzeker, want we vreesden dat, als wij bui-

tenlandse onderwijzers zouden laten komen, onze jongens ons van een tekort aan vaderlandsliefde zouden beschuldigen. Wij hernieuwden onze aanvraag bij de overste van de Broeders van de Christelijke scholen en vroegen hem dat werk te willen aanvaarden. Hij zegde ons hem een geschreven aanvraag over te maken die hij op zijn beurt aan zijn algemeen overste zou geven. Hierop kwam nooit enig antwoord. Tenslotte ruimde onze algemene voorzitter, de heer M. Baudon, al onze bezwaren uit de weg met te schrijven dat wij in de liefdadigheidswerken alle bezwaren van politieke aard moesten terzijde laten. Hij moedigde ons aan om ons plan door te drijven."

Aldus volgens de genoemde brochure.

Tijdens de conferentie die Don Bosco op 12 maart 1877 (1) te Nice hield, gaf hij andere bijzonderheden over deze stichting:

"Enkele jaren geleden ging de bisschop van dit bisdom (Nice) naar Turijn: na over allerlei zaken gesproken te hebben, beklagde hij zich over de gevaren waaraan een menigte verlaten jongens blootgesteld waren naar ziel en lichaam. Hij drukte hierbij de vurige wens uit om die nood op te lossen. Kort daarna drukten twee leden van diezelfde stad (2) in naam van de leden van de conferentie van St.-Vincentius a Paulo, hun spijt uit dat vele kinderen op zon- en feestdagen op straat liepen en vochten, vloekten en stalen. Maar het leed van de twee weldoeners van die ongelukkige jongens was nog groter, toen zij ondervonden dat deze arme jongens door hun zwerversleven de openbare overheid moeilijkheden veroorzaakten en de gevangenis gingen bevolken....

Het was toen dat de bovengenoemde heren, met de toestemming van de dierbare bisschop van dat bisdom, brieven begonnen te schrijven en achteraf persoonlijk naar Turijn kwamen om er een tehuis te bezoeken bestemd voor dezelfde soort van kinderen. (3) Al spoedig waren wij het eens over de noodzakelijkheid van een huis met werkplaatsen om er de meest verlaten jongens op te nemen, hen onderwijs te geven, en een of ander beroep aan te leren. Maar waar dat huis gevonden? En wanneer dat gevonden werd, hoe het kopen en met welke middelen in het onderhoud ervan voorzien? Zo een huis moest hier te Nice geopend worden ten voordele van de jongens van deze stad: Nice is een stad van de naastenliefde, de weldadigheid en zeer katholiek. Wat de materiële middelen betreft, hebben wij dus hetzelfde antwoord gegeven: "de leden van de conferentie van St.-Vin-

(1) Cfr. de brochure: "Inhuldiging van het patronaat St. Pierre te Nice aan zee en doel ervan, voorgesteld door priester Giovanni Bosco, met bijvoegsel over het preventief systeem in de opvoeding van de jeugd." Turijn. Salesiaanse Typ. en Uitgeverij, 1877.

(2) Baron Heraud en advocaat Ernest Michel.

(3) Allusie op het Oratorio van H. Franciscus van Sales waar ongeveer 900 arme jongens opgenomen waren en er ambachten leren of studies volgen volgens aanleg en bekwaamheid.

St.-Vincentius a Paulo zullen doen wat zij kunnen. Nice zal ons ten andere haar liefdevolle steun niet weigeren. Het gaat om het welzijn van de maatschappij, de redding van de zielen. God is met ons, Hij zal ons helpen!"

Don Bosco ging samen met Ronchail, prefect van het college te Alassio, naar Nice, onmiddellijk na de plechtigheid van de Onbevleete om er persoonlijk over die stichting te onderhandelen en besloot zonder meer dat hij het volgende jaar enkele salesianen zou zenden.

Tijdens de twee dagen die hij in deze stad doorbracht, ontmoette hij Guiseppe Canale die te Genua woonde. Deze heer was een van de eerste jongens die de catechismuslessen van de heilige gevolgd hadden in St.-Francesco d'Assisi, en hij was zo blij dat hij, zoals Don Ronchail getuigt, met moeite van Don Bosco kon scheiden.(1)

Uit Nice antwoordde Don Bosco aan Don Luigi Guanella die salesiaan wilde worden; en aan Don Rua, wiens broer overleden was, schreef hij:

" Dierbare D. Luigi,
"
" Uw plaats is klaar. U kunt komen wanneer u wil. Te Turijn
" zullen wij de plaats en het huis die het best voor u geschikt
" zijn, aanduiden. Ik schrijf u in deze zin tengevolge van uw woor-
" den: Indien ik niet naar uw instituut ga en er niet opgenomen
" word, heb ik besloten naar een ander te gaan.
" Zorg er ten minste voor geen onafgehandelde zaken achter
" te laten, zodat gij niet meer moet terugkeren.
" Vaarwel, beste D. Luigi, goede reis en God zegene ons al-
" len. Geloof mij in J.C.
"
" uw zeer toegenegen vriend
" Nice a/Zee, 12.12.1874. Gio. Bosco, priester.
" P.S. Donderdag zal ik te Turijn zijn.

" Dierbare Don Rua,
"
" Ik ben te Nice aan Zee, vanwaar ik zaterdag naar Ventimi-
" glia, Pigna en daarna naar Alassio vertrek. Dinsdag zal ik te
" Sampierdarena zijn en donderdag te Turijn "si Domini viderit".
" God heeft ons in het verlies van uw broer een bezoek gebracht.
" Het deed mij zoveel leed; hij was een ware vriend van ons huis.
" Ik heb gebeden en wij zullen allen voor zijn zielenrust blijven
" bidden. Laten wij ons echter troosten met de hoop dat wij hem in
" veel betere toestand dan hier op aarde zullen terugzien.

(1) Zie bijvoegsel, n° VIII: een brief aan G. Canale.

" Wat de bestelling van drukwerk door de deken van Castel-
" nuovo betreft, zend dat aan Th. Rho van Pecetto, wie men schreef
" dat de kosten F. 60 beliepen. Indien men ze op F. 52 brengt, zal
" hij daar zeer tevreden over zijn.

" Op dit ogenblik vertrek ik uit Nice. Groet allen in de
" Heer. Vale.

"

"

"

"

" P.S. Zeg aan Don Berto dat ik zijn brieven ontvangen heb en dat
" alles goed ging.

Zeer genegen in J.C.

Gio. Bosco, priester.

Hij vertrok met Don Ronchail uit Nice; samen hielden zij halt te Ventimiglia waar de vrome Don Giocinto Bianchi, geboren te Pasquali, bisdom Cremona en destijds coadjuteur van theol. Don Giuseppe Frassi-netti in Santa Sabina te Genua en toen administrateur-beheerder van de parochie van de Pigna boven Ventimiglia hen verwachtte. Daar hij wist dat Don Bosco het instituut van de Dochters van Maria Hulp der Christenen, gesticht had, begon hij het plan te koesteren een noviciaat voor hen in zijn parochie te openen; want 18 jonge meisjes hadden hem te kennen gegeven dat zij religieus wilden worden; en het huis was al klaar!

- Hoever ligt Pigna van hier? vroeg Don Bosco hem.
- Een half uur!...

In een versleten koets duurde de reis echter twee en een half uur!... Bij zijn aankomst merkte Don Bosco onmiddellijk op dat het huis een goede ligging had, maar slechts drie te kleine vensters aan de voorzijde had.

- Dat is voldoende, antwoordde D. Bianchi!

- Welnu, laat ons dan eens zien!... en hij ging naar de kamers op het gelijkvloers. Don Bianchi hield hem echter tegen en zei:

- Hier zijn het allemaal magazijnen die aan handelaars verhuurd zijn. Het lokaal voor de meisjes is boven!

Zij gingen naar boven. Don Bosco meende dat het huis hem toebehoorde en vond het eigenaardig dat er op het gelijkvloers magazijnen ingericht waren. Hij dacht echter dat de priester dat deed om inkomsten te hebben en aldus de onkosten te kunnen dekken, en hij zegde niets.

Het huis bestond uit vier verdiepingen; toen hij op de eerste verdieping kwam, wilde hij aanbellen; maar Don Bianchi zei dat daar de huisbaas woonde. Op de vierde verdieping wonen de meisjes.

- Maar hoe zit dat nu in elkaar, vroeg Don Bosco lachend; dit huis is niet van u en u zou er een noviciaat voor meisjes willen oprichten?

- U zult zien dat alles in orde komt, we zullen kopen... werken... de zaak moet slagen!

Op de derde verdieping gekomen gingen zij een kamertje binnen:

- Ziet u; dit zal als spreekkamer dienen. - Men ging een tweede plaatsje binnen.
- Hier zal de kapel moeten komen! En in een derde kamertje gekomen:
- En hier komt de slaapzaal!
- Hoezo? Daar kunnen nauwelijks vier bedden staan en u zou hier achttien meisjes laten slapen, bij wie u roeping ontdekt hebt?... En de keuken?...

Die kan bij het binnenkomen in de spreekzaal geplaatst worden.

- En de refter?
- In dezelfde kamer.
- En de werkkamer?
- In de kapel door een gordijn voor het altaar te trekken.
- En de klassen, de recreatieplaats en zo verder enz.?
- Laat mij doen, wij zullen alles wel in orde brengen en plaats vinden voor alles.
- Dus heel het huis bestaat uit drie kamers?
- Voor de ontspanning is er plaats buiten en daarbij zijn er de huizen van enkele meisjes.

Tenslotte barstte Don Ronchail in lachen uit en ook Don Bosco moest er om glimlachen; gaarne hield hij een conferentie voor die goede meisjes en bezocht een grot die een nabootsing was van deze van Lourdes en die Don Bianchi gebouwd had.
Bij zijn terugkeer verheugde hij zich nog steeds over zoveel eenvoud en herhaalde: - O, Don Bianchi!... O, Don Giacinto!...

Don Giacinto volgde de wegen van de Voorzienigheid en stichtte het "Instituut van de Dochters-Missionarissen van Maria". Het telt nu verscheidene huizen in Italië en in het buitenland.

Te Alassio hield Don Bosco een kort oponthoud en schreef aan Don Rua:

" Dierbare D. Rua,
"
" Ik vertrek naar Albenga en zet de reis verder maar ik weet
" niet of ik donderdag te Turijn zal zijn. Waarschijnlijk zal dat
" voor zaterdagmiddag niet mogelijk zijn. Elk ogenblik komt er iets
" bij; bid en laat bidden. Stuur alles naar Sampierdarena vanwaar
" ik u zal schrijven. Ik zend u enkele zaken, die ge moet afhande-
" len en verzenden. Zeg aan Don Berto dat zijn vakantie op haar
" einde loopt. Valete in Domino.
" Bemin mij in de Heer G.B., priester.

Te Lanzo wisten de onzen niet welke houding zij bij de gemeenteverkiezingen moesten aannemen en de heilige antwoordde uit S. Pier d' Arena aan Don Lemoyne dat zij de mening van de deken, de zeer vrome theoloog moesten volgen.

" Tehuis van St.-Vincentius a Paulo 19.12.1874.
" Sampierdarena

" Dierbare D. Lemoyne,
"

" Deze brief vertrekt met mij op de trein Genua-Turijn en
" ik weet niet of hij u op tijd zal bereiken. In ieder geval denk
" ik dat gij volgens de mening van de heer vicaris uw stemt kunt
" uitbrengen. Het is beter dat de anderen niet gaan; want het zou
" te zeer opvallen en daar hun verblijfplaats elders is, zou hun
" stem kunnen betwist worden. Maak u geen zorgen over ons college.
" Wij staan er goed voor en indien iemand ons zou willen aanval-
" len, dan zal hij daar eerst goed moeten over nadenken: en ten
" andere God is met ons.

" Als ik te Turijn ben, zal ik nagaan wat er met Bo gebeurd
" is.

" Zorg ervoor braaf te zijn en je zult genezen. Zalige
" feestdagen voor jou en je zonen. Ik hoop je binnenkort terug te
" zien.

" Vaarwel, beste D. Lemoyne, bemin mij in de Heer en ge-
" loof mij steeds,

" je zeer toegenegen vriend
" Gio. Bosco, priester.

Terug te Turijn zond hij op de vooravond van Kerstmis, de meest
hartelijke wensen aan gravin Ugguccioni:

" Turijn, 24.12.1874.

" Mijn goede Mama,
"

" Er ontbreekt tijd voor duizend en één zaken, maar ik wil
" niet nalaten om ten minste een kinderlijke groet te zenden aan
" mijn goede Mama en aan mijn goede vader, die beiden dikwijls zo
" liefdadig voor mij waren.

" Wij bidden dagelijks, persoonlijk en gemeenschappelijk
" voor u beiden; maar morgen, Kerstmis, willen wij iets meer doen.
" Een H. Mis aan het altaar van Maria, de communie door de jon-
" gens en daarbij bijzondere gebeden. Dat is ons nederig geschenk.

" Wij zullen er de bijzondere intentie aan toevoegen van
" hemelse zegeningen over u beiden en heel uw kleine en grote fa-
" milie; en de goedheid van de Heer afsmeaken dat Hij u allen in
" volmaakte gezondheid en lange gelukkige levensjaren mag bewaren
" en u allen de waardevolle gave van de volharding in het goede mag
" geven om eens allen samen bij Jezus en Maria in de hemel te mogen
" zijn.

" Intussen deel ik u mee dat in onze huizen alles naar wens
" gaat. Alle zitten proppensvol leerlingen en dit jaar zijn er
" meer dan 7000.

" 120 traden als clerici binnen en laten wij hopen dat zij echte ar-
" beiders van het evangelie in de respectieve bisdommen zullen
" worden.

" Mocht u Dr. Poggeschi zien, wil hem dan zeggen dat zijn
" zoon te Valsalice is, het goed stelt en zijn plichten vervult met
" de hoop op veel en goed succes.
" Ik zou nog langer kunnen schrijven, maar mijn ogen weige-
" ren een beetje hun dienst. Daarom beveel ik mij, samen met Don,
" Berto aan de liefdadigheid van uw gebeden aan, zegen u allen en
" verblijf met de meeste dankbaarheid en eerbied,
" van u, mijn goede Mama,
" de nederige zoon
" G. Bosco, priester.
" Turijn, 24.12.1874.

Wie weet hoeveel kaartjes en brieven hij voor Kerstmis, Nieuwjaar, Pasen en andere gelegenheden schreef aan zijn weldoeners en hoeveel dankbetuigingen hij ontving voor zijn vriendelijkheid.

Prof. Tommaso Vallauri zond hem "honderdduizend maal dank voor de rozen, voor het kistje en voor de gebeden" op de dag van zijn naamfeest, 21 december.

Hij deed steeds op allen een beroep en allen hadden in hem het meeste vertrouwen. Dat jaar beval theol. Margotti hem een jongen uit Testona aan; hij was ongeveer negen jaar oud en had alles wat nodig was om in het Oratorio aanvaard te worden, maar hij kon niet betalen. "We zullen zien of het waar is wat de Testonezen zeggen, dat ik bij Don Bosco alles bekom!"

Adv. Succi stelde hem voor het college van Valsalice naar zijn villa over te brengen, wanneer de huur van het lokaal van de "Fratelli delle Scuole Cristiane" zou verlopen zijn, en zegde hem dat hij, voor zijn dood, "een rente van 25 of 30.000 lire voor de priesters in de missies zou geven."

Mgr. Simeoni, secretaris van de H. Congregatie van Propaganda Fide bedankte hem omdat hij een door hem aanbevolen jongen aanvaard had, die "door de vinnigheid van zijn karakter en zijn opstandigheid tegen de familietucht" "juist die religieuze en burgerlijke opvoeding, die men in de huizen van de salesianen kon geven," nodig had.

Toen de eerbiedwaardige aartsbisschoppelijke Curie van Turijn de geschreven teksten van de heilige verzamelde, werden er ook vele briefjes zonder datum afgegeven. Andere waren zonder adres en sommige zonder naam van hen, aan wie ze gericht waren.

Enige teksten staan onderaan of op de achterzijde van heiligenprentjes. Op een hiervan leest men:

"God zegene u en uw liefdadigheid. Maria bescherm en verdedig al uw kinderen tegen elk ongeluk naar ziel en lichaam en leid u allen op de weg naar het paradijs."

Op andere prentjes van O.-L.-Vrouw staat het volgende: - "Wees moeder, meesteres en gids naar de hemel."

- "Maria schenke in naam van de goede Jezus een gelukkig jaar aan u en heel uw familie."
- "Elke dag weze voor u een stap naar het paradijs."

Dikwijls ging dat met kleine geschenken gepaard: fruit en eerste groenten, ook uit verre streken.(1)

Op enkele van mevr. Fava Bertolotti leest men:

- "Priester Giovanni Bosco biedt u en de jonkvrouw enkele druiventrossen aan."
- "Priester Giovanni Bosco vraagt u een plaats voor te behouden op de best mogelijke manier."
- "Het is een harde peer, maar we zullen die in de heilige vrede Gods laten koken. Dingen om te lachen, maar wil ze samen met de jonkvrouw aanvaarden."

Vol dankbaarheid voor bijzondere diensten, die Prof. Vincenzo Lanfranchi hem bewezen had, schreef hij hem op zijn naamfeest:

"Naar de beroemde Doctor Vincenzo Lanfranchi, steek ik mijn handen uit; Leve S. Vincenzo en hij die zijn naam draagt. Indien de wind mij gunstig was, zou ik het rijm met duizend en honderd maken.

Maar wat? De buidel - door de motten aangetast - brengt mij op honderd en vijftig.

Duizend maal evviva, duizend jaren gelukkig leven. Amen. -

Pr. G. Bosco.(2)

In zijn hart heerste en zal steeds na de liefde tot God, de erkentelijkheid voor zijn weldoeners heersen!

14) Andere herinneringen.

Nu volgen enkele bijzonderheden over het voortdurende werk van de heilige voor de verspreiding van de goede pers ten voordele van de jeugd en het volk.

Zoals wij al deden opmerken, verlangde hij vurig een verzameling van Latijns-christelijke schrijvers voor de leerlingen van de humaniora-
klassen, te publiceren.

Daar hij de waarde van deze auteurs op prijs stelde, droomde hij sinds jaren van dit initiatief.

(1) Zie bijvoegsel, n° VIII: brief aan Don Cerruti.

(2) Cfr. Italiaanse tekst (de vertaler).

Prof. Vallauri had in een van zijn geschriften die auteurs gelaakt en beweerde dat het meer de bedoeling was de waarheid van de Christelijke godsdienst te onderstrepen dan wel de aandacht te schenken aan taal en stijl. Don Bosco las dit schrijven en besloot de prof. hierover een opmerking te maken. De gelegenheid bleef niet uit, daar Prof. Vallauri naar het Oratorio kwam om enkele van zijn werken te laten drukken. Don Bosco zei hem:

- Het doet mij genoeg kennis te maken met een letterkundige die in heel Europa bekend is en die daarbij de Kerk met zijn werken zoveel eer aandoet.

De Prof. bekeek hem en onderbrak onmiddellijk:

- Wilt u mij misschien van de zweep geven!

Na een ogenblik stilte antwoordde Don Bosco:

- Ik zal u slechts één ding zeggen. U bent van mening dat de Christelijke-Latijnse schrijvers niet stijlvol schreven? Maar de H. Hiëronymus wordt met Titus Livius vergeleken, Lactantius met Tacitus, Justinus met ...

Vallauri boog het hoofd en zei:

- Don Bosco heeft gelijk. Zeg maar rustig wat ik moet verbeteren en ik zal volledig gehoorzamen. Het is de eerste keer dat ik mijn oordeel aan iemand anders onderwerp: het zijn openhartige priesters, en zulke priesters bevallen mij!

Toen Don Bosco in 1874 te Rome was, schreef hij aan de catechist van Borgo S. Martino, Don Giovanni Tamietti. Hij had hem de voorbereiding van het eerste boekdeel van de reeks toevertrouwd:

" Dierbare D. Tamietti,

"

" Ik heb je brief ontvangen en hij heeft mij plezier gedaan.

" Dit bewijst dat jij de meest toegenegen van je vrienden niet vergeet.

" Hoever staat het met het werk betreffende St.-Hiëronymus?

" Werd "de scriptoribus ecclesiae" al in druk gegeven?

" Groet alle leerlingen op de hartelijkste wijze en zeg hun

" dat ik voor hen een speciale zegen aan de H. Vader gevraagd heb,

" dat ik voor hen bid en dat ik hun een communie volgens mijn intentie vraag.

" Bemin mij in de Heer en geloof mij steeds

"

" je zeer toegenegen in J.C.

" Rome, 25.1874. Giovanni Bosco, priester.

Tijdens de maand maart schreef hij hem opnieuw:

" Dierbare D. Tamietti,
"
" Divius Hiëronymus: "De ecclesiae scriptoribus in usum
" tironum, additis adnotationibus". Zorg ervoor je geachte naam
" eer aan te doen. Doctor Lanfranchi zegde mij al dat hij een
" kort voorwoord klaar heeft.
" Dit is mijn mening; doch je kunt erover nadenken en met
" genoemde Dr. Lanfranchi overeenkomen; ik geef u beiden alle
" volmacht.
" Ik meen dat men er het leven van St.-Paulus, eremiet, dat
" van St.-Hilarion en Malco aan kan toevoegen, maar "deletis delen-
" dis". Eer het gedrukt wordt, verlang ook ik het laatste ge-
" deelte te zien.
" Ik denk dat je tijdens de goede week naar Turijn kunt ko-
" men. Wij zullen in die tijd kunnen spreken over dat wat gedaan
" is en nog moet gedaan worden.
" Doe de beste groeten aan je leerlingen en zeg hen dat ik
" hen aan de Heer aanbeveel en dat, indien zij van mij houden, zij
" een H. Communie tot mijn intentie doen.
" God zegene ons allen, en geloof mij in J.C.
"
" je zeer toegenegen vriend
" Rome, 3.3.1874. Giovanni Bosco.

Tegelijkertijd met dit vriendelijke briefje vroeg hij hem één voor één en beginnend met de directeur, alle medebroeders, die te Borgo S. Martino waren, te groeten.

Opdrachten.

" Ik vraag je een dikke groet aan de directeur te willen
" overbrengen, een groet aan Don Bodrato; aan D. Chicco en zijn ko-
" nijnen; aan Giulitto opdat hij echt braaf worde; aan Ghione dat
" hij vrolijk weze; aan Franchino dat hij werkelijk iets doe; aan
" Farina G. waarvoor het tijd is om ...; aan Farina Carlo opdat hij
" de wiskunde heel hoog opvoere; aan Falco dat hij mij een paar
" duiven bereide; aan Rocca dat hij niets vreze; aan Bo dat hij er
" de Duitse vertaling niet aan toevoege. Verder nog aan de anderen,
" nl. Lusso, Montiglio, Nai, Orlandi, Scagliola, Berardo, Briatta,
" Molinari, Peracchio etc. etc, opdat zij allen heiligen worden,
" beginnend met je eigen eerbiedwaardig persoon. Mijn terugkeer
" zal binnenkort gebeuren.

Het leek de heilige niet juist en helemaal niet gunstig, dat de jonge gymnasium- en lyceumstudenten slechts heidense auteurs vertaalden, terwijl zij op elke bladzijde ongezonde superstities en mythologische feiten te slikken kregen. Daarom wilde hij dat zij ook christelijke auteurs zouden vertalen. Onder deze schrijvers waren er heel wat, die zonder ernaar te streven beroemd te worden door stijl en taal, toch een plaats mochten innemen naast de beste heidense schrijvers; zo zou de

jeugd beter én wetenschappelijk én godsdienstig gevormd worden. Zo schreef hij in een prachtige Latijnse brief, uitgegeven door de salesiaanse uitgeverij om de publicatie van de "Christelijke Latijnse schrijvers aan te kondigen.(1)

Spijtig genoeg werden er slechts weinig boeken in die nieuwe reeks gepubliceerd: in 1881 waren er nauwelijks vier! Wel werden zij in al onze huizen regelmatig en met veel voordeel gebruikt en aan de leraren werd nu en dan de gelegenheid geboden om aan de leerlingen een goed woord te zeggen.

Uit Rome schreef hij aan de directeur van Borgo S. Martino om hem aan te moedigen het leven van O.-H.-Jezus Christus te schrijven, zoals zij overeengekomen waren:

" Dierbare D. Bonetti,
"
" Indien je al iets in verband met het leven van J.C. in de
" bedoelde zin moest overlegd hebben, zou ik tevreden zijn als je
" definitief aan het werk kon gaan. Op het ogenblik zou ik niet we-
" ten aan wie ik dit delicaat werk zou kunnen toevertrouwen. Allen
" zijn reeds met werk overbelast.
" Misschien zal ik je tegen het einde van de volgende week
" kunnen schrijven, bid intussen dat de duivel de rozen niet ver-
" trappe.
" Zeg aan de leden van de compagnie van het H. Sacrament dat
" ik mij aan hen voor een H. Communie aanbeveel.
" God zegene ons allen. Bid voor je arme, maar in J.C.
" steeds
" je zeer toegenegen vriend,
" Rome, 25, 1874. Gio. Bosco, priester.

De vele zorgen beletten D. Bonetti echter het verlangde werk te schrijven.

Het was een ononderbroken zorg voor de heilige om goede boeken onder het volk en de jeugd te verspreiden, en het was tevens een van de bijzondere doeleinden van de vrome sociëteit.

Een oud-leerling van het Oratorio van S. Luigi, Francesco Amedei, legde het volgende getuigenis af:

"In 1874 (als ik mij niet vergis) was ik in dienst bij de vrome jonkvrouw Carolina Palliotri (nu mevr. Tofanetti). Zij werd meermaals met het bezoek van de heilige vereerd, en zij drong dikwijls met zacht geweld erop aan dat hij haar tafel eer zou willen aandoen. Als dienstbode en tafeldienaar, werd ik meer en meer indiscreet om zijn gesprekken te kunnen horen, en ik was blij als de jonkvrouw het gesprek op mij bracht en zegde dat ik veel aanleg voor de studie had (was dat ten minste maar waar geweest) en dat ik in mijn vrije uren met lezen en schrijven doorbracht.

(1) Zie bijvoegsel n° IX.

Toen hij dat hoorde, vroeg de goede vader mij welke studies ik gedaan had en welke boeken ik las. Als antwoord toonde ik hem het boek dat ik in die dagen aan het lezen was. Het was een werk van Macchiavelli. Toen hij de titel ervan gelezen had, zegde hij mij dat dat geen boek voor mij was en zo ik wilde ruilen zou hij mij een meer geschikt boek voor mijn leeftijd van 17 jaar bezorgen. Ik aanvaardde gaarne de uitwisseling. Toen hij het boek meenam, zegde hij mij op geestige toon dat de werken van Macchiavelli synoniem van bederf waren en haalde het gezegde aan dat heden nog in gebruik is, nl. dat wanneer iemand een schurkenstreek heeft uitgehaald, hij "à la Macchiavelli" gehandeld heeft.

Temidden van zijn grote en belangrijke bezigheden hield hij zijn belofte en vergat de nederige dienstbode niet. Vele dagen later kwam hij terug en bracht mij het beloofde boek: "Il Giovane provveduto". Terwijl hij het mij gaf, vroeg hij mij of ik enige neiging tot het priesterschap had. Hierop antwoordde ik hem dat ik eerder oorlogsgedachten had en de bedoeling had soldaat te worden. Hierna gaf hij mij zijn zegen en wenste mij toe: een goed christen soldaat te zijn en eens een goede huisvader. Zijn wens werd werkelijkheid. Gedurende vijf jaren was ik soldaat bij de cavallerie en op het ogenblik ben ik huisvader; het toen ontvangen boek bewaar ik als mijn dierbaarste aandenken."

Dat jaar verscheen de 6de uitgave van "De Rekenkunde en het Meetriek stelsel" van Don Bosco dat ook door Don Rua herzien werd. Bij die gelegenheid schreef hij aan Don Durand:

" Dierbare Don Durando,
"
" Indien mijn groot boek van rekenkunde beëindigd is, kijk
" het spoedig na of het kan gebruikt worden, naar ik meen, voor
" onze lagere scholen, en zend een exemplaar ervan naar de huizen.
" Zend het ook aan verschillende dagbladen vooral aan de
" "Frusta" en de "Osservatore Romano".
" Schrijf zelf of laat ridder Lanfranchi een artikeltje voor de
" "Unità Cattolica" schrijven; daarin moet je speciaal op de een-
" voud en verstaanbaarheid van het boek de nadruk leggen.
" God geve je de drie S. Bid voor
" je zeer toegenegen in J.C.
" G. Bosco, priester.
" Vignale, 16.10.1874.

Op 24 oktober kondigde de "Unità Cattolica" de nieuwe uitgave met dit vriendelijke artikeltje aan:

" Don Bosco ook wiskundige? Deze vraag ontsnapte ons toen
" wij het hier bedoelde boek in handen kregen. Wij moesten toegeven
" dat het zo is; en nadat wij het traktaatje ingezien hadden, kwa-
" men wij tot de vaststelling dat het eenvoudig en duidelijk en
" verstaan-

" baar geschreven is. Daarom menen wij dat het een zeer geschikt
" boek voor de lagere scholen is. Ten dienste van die scholen heeft
" de uitstekende auteur, op het einde van deze nieuwe uitgave de
" elementaire noties van meetkunde bijgevoegd, zoals ze door de
" staatsprogramma's zijn voorgeschreven.

Hier volgen de afleveringen van de "Letture Cattoliche" in dat
jaar gepubliceerd.

Januari : "Massimino of ontmoeting van een jongen met een protes-
tantse minister op het Campidoglio", door priester Gio-
vanni Bosco.

Februari: "St.-Jozef, beschermer van de katholieke Kerk", door Giu-
seppe Frassinetti, destijds prior te S. Sabina, Genua.

Maart : "Samenvatting van het leven van St.-Thomas van Aquino,
bij de zeshonderdste verjaardag van zijn overlijden",
door Pr. G. Bonetti.

April : "Het leven van St.-Ambrosius, bisschop van Milaan en
kerkleraar."

Mei : "Wilhelm zonder hart, of de gevangene van Poissy".
Vertaling uit het Frans.

Juni : "De staart van het grote beest."

Juli-december: "De evangelist van Wittenburg en de protestantse
hervorming in Duitsland", door de priester Gio. Batt.
Lemoine, directeur van het college te Lanzo.

Op 30 januari, hield de "Osservatore Romano" een lofrede over de
werken die door Don Bosco uitgegeven waren en noemde hem een "mirakel van
liefdadigheid en bescheidenheid", en op het einde sprak hij over de eer-
ste aflevering van de "Letture Cattoliche" in dat jaar nl.: "Massimino of
ontmoeting van een jongen met een protestantse minister op het Campido-
glio."

" De auteur ervan is de onvermoeibare arbeider in de wijn-
" gaard van de Heer: priester Giovanni Bosco. Alle dwalingen die de
" vijanden van onze heilige godsdienst verspreiden om de eenvou-
" digen en de onwetenden te misleiden, vooral wat de eerbiedwaardi-
" ge Zetel van het Hoofd der Kerk aangaat, worden in dit werk met
" duidelijke stijl weerlegd en op overtuigende wijze aangepast aan
" het begrip van elkeen. Wij bevelen het onze welwillende lezers
" warm aan. Bij het volk kan dit boek slechts overvloedige vruchten
" op godsdienstig en moreel gebied voortbrengen."

Ook de "Unità Cattolica" sprak op 12 februari, haar lof over de "Ka-
tholieke Lezingen" uit:

" De "Letture Cattoliche" zijn aan hun XXIIste publicatie-
" jaar en bewijzen dat zij steeds meer welkom zijn en hoe langer
" hoe meer verspreid worden onder het volk. Van de laatste afleve-
" ring van verleden

" jaar: "La gran Bestia" werden in enkele maanden 15.000 exemplaren
" verspreid. Een derde uitgave is verschenen terwijl de prijs van
" 30 cent. onveranderd bleef. De eerste aflevering van 1874: "Mas-
" simo of Discussie: tussen een katholieke jongen en een protes-
" tantse minister op het Campidoglio" door de priester Giovanni
" Bosco, heeft een levendige interesse verwekt en dit vooral in de
" stad waar de protestanten het volk willen bederven.

" De aflevering van februari: "San Giuseppe", door de pries-
" ter Frassinetti is intussen ook verschenen (30 centimes per ex.
" en 24 lires voor honderd ex.). De naam van de auteur volstaat om
" eenieder tot de aankoop hiervan aan te zetten.

" Bij gelegenheid van het eeuwfeest van St.-Thomas van Aquil-
" no en van de feesten die te Milaan ter ere van St.-Ambrosius ge-
" houden werden, is het leven van "St.-Thomas van Aquino", door de
" priester Bonetti, en het leven van "St.-Ambrosius" ontleend aan
" de kroniek van Paoline door theol. Chiuso - aartsbisschoppelijke
" secretaris van het bisdom - reeds in druk.

" Na deze aflevering zal men in de "Letture Cattoliche" ook
" het leven van Martin Luther, door pr. Lemoyne, publiceren, die
" ook de auteur is van het leven van Christoffel Columbus. "De
" evangelist van Wittenberg" door Don Lemoyne of het leven van Mar-
" tin Luther (696 blz.) deed ook veel goed.

Toen men de antieke basiliek van St.-Ambrosius te Milaan restau-
reerde, ontdekte men op één meter diepte onder het hoofdaltaar een por-
fieren urne gesloten met een plat deksel van hetzelfde marmer, waarin
men in augustus 1871 drie geraamten in goede staat aantrof. De H. Stoel
onderzocht de authenticiteit van deze relikwieën en na een zorgvuldig
onderzoek bevestigde Pius IX met een Encycliek van 7 december 1873 de
uitspraak van de H. Congregatie der Riten: dat het de lichamen waren
van St.-Ambrosius, St.-Gervasius en St.-Protasius, die daar ontdekt
waren.

Hier volgt nu een feit als besluit van hetgeen wij tot hiertoe
hebben neergeschreven; het is een ontegensprekelijk bewijs dat niet al-
leen Don Bosco, maar ook zij die hem goed kenden, een blik hadden op de
wonderlijke toekomst van de vrome sociëteit.

Toen men in 1874 het vijftiende eeuwfeest van de bisschopswijding
van St.-Ambrosius vierde, ging ook Mgr. Gastaldi naar Milaan om de fees-
ten met zijn aanwezigheid op te luisteren.

Toen hij met andere bisschoppen en voorname personen aan tafel zat,
werd hij door één van hen ondervraagd:

- U, die Don Bosco in uw huis hebt, wat zegt u van hem en van de
salesianen? Wij weten dat hij uw bisdom overhoop zet. Zeg ons duidelijk
wie die Don Bosco eigenlijk is? Wat doet zijn congregatie?

- De salesianen doen veel goed, antwoordde hij, maar zouden er nog
meer kunnen doen, indien zij onderdanig waren aan hun aartsbisschop.
Zeker, binnenkort zal Don Bosco heel de wereld verbazen door de kracht
van zijn congregatie. Ze is nu nog in haar kinderschoenen, maar zij zal

een reusachtige uitbreiding nemen. Zij zal zich van de geest van zoveel andere religieuze verenigingen inspireren; en terwijl deze door de wereld en de duivel zullen vervolgd worden en in verval zullen komen, zal zij zich over heel de wereld verspreiden; zij zal door de machtigen gezocht worden en haar takken van de ene pool tot de andere uitbreiden; geen enkele menselijke kracht zal haar ontwikkeling kunnen remmen!

- Maar gelooft u werkelijk, Monseigneur...

Zeker! Ik ben overtuigd dat de salesianen bestemd zijn om de religieuze orden, wier tijd voorbij is, te vervangen en hun erfenis over te nemen.

Ondanks deze verklaringen bezorgde Monseigneur zonder ophouden moeilijkheden aan Don Bosco. Toen deze hem eens vroeg waarom hij zo bleef voort handelen, kreeg hij als antwoord:

- Om zich te verstevigen en wortel te schieten had ook de Kerk drie eeuwen vervolging nodig.

- O, Monseigneur, antwoordde Don Bosco glimlachend, het lijkt mij dat Uwe Exc. zich in een niet al te best gezelschap bevindt...

Door de genade van God dienden al deze moeilijkheden toch ook om aan het werk van Don Bosco een regelmatiger vorm te geven; en wij besluiten dan ook met de woorden van de heilige stichter:

- "Indien wij willen dat onze sociëteit met de zegen van de Heer bloeit, dan moet elk artikel van de constituties een norm zijn in alles wat wij doen."

A A N H A N G S E L

I

Pro memorie voor de pauselijke audiëntie van 28 januari 1871
(N.B. De onderstreepte woorden werden er na de audiëntie
aan toegevoegd).

Audiëntie bij de H. Vader - 28-6-1871.

- Album sodalium et alumn. Sales. Lanzo- B.S. Martino - Cherasco -
Alassio - S. Luigi - Angelo Custode - S. Giuseppe.
- Gravin Appiani, pres. van de Vereniging van de arme kerken.
- Comité van liefdadigheid en godsdienstlessen. enz.
- Zusters Madd., Refugio, S. Anna, Compagne di Gesu.
- Moeder en dochter Vicino.
- Collegno ecc. Alberto.
- Gravin Callori enz.
- Onze congregatie, indien beter in Italië, of ook in Zwitserland, Indië,
Algerië, Egypte, Californië.
- Kerk van St.-Jan Evangelist: "goed".
- Id. van St.-Secondo: "goed".
- Huis van Varazze. "Toegestaan".
- Huis van Trecate. "Toegestaan".
- Zes maanden leeftijd voor Vota.
- Volle aflaat voor de weldoeners en jongens sinds verleden jaar bijgeko-
men: "twee maal per maand".
- Wijdingsbrieven voor zeven jaar.
- Aan theoloog Molinari. Gevallen van de Penitentië; medailles,
kruisen enz. wijden. "Ad quinquennium".
- Aan het comité om verboden boeken te lezen.
- Mis en zo mogelijk communie, aan de Dep. "Toegestaan".

II.

Twee opschriften van Mgr. Fratejacci voor de
definitieve goedkeuring van de Vrome Sociëteit. Lat.
tekst zie vol. X, blz. 1355-1356.

1.

Cleontio. Cassiopaeo
enz. enz. blz. 1355.

2.

Quod bonum sit
enz. blz. 135

III.

"Carmen" van Beinasco.

Illustrissimo ac Reverendissimo DD. Joanni Bosco Sacerdoti
enz. blz. 1357-58. Vol. X.
Carmen.
Te Roma reducem Pastor
enz.
Met toelating van de kerkelijke Overheid.
Turijn, 1874. - Drukk. van het Oratorio H. Franciscus van Sales.

IV.

Het memoriaal van D. Bertazzi.

Tot meerdere eer van de goddelijke Majesteit.

Turijn, 9 april 1874.
Instituut.

Memorandum dat nuttig kan zijn voor een of andere directie die schikkingen moet nemen voor de stichting van de congregatie in Amerika - Verenigde Staten.

Zeereerwaarde Overste,

Ik ben zo vrij u schriftelijk voor te leggen wat ik de eer had u mondeling mee te delen in verband met mijn opdracht en de middelen en de manier om eraan te beantwoorden.
Ik doe dit in de hoop uw verlangens te voorkomen d.w.z. u een klaar overzicht te geven van alles wat dit werk betreft. Daarin zal ik u ronduit voorleggen wat wij volgens mij niet zonder gevaar uit het oog mogen verliezen. Ik voel mij hiertoe des te meer verplicht daar deze nieuwe wereld zo heel anders is dan de oude. Wie haar niet van dichtbij gekend heeft en daar zou menen te werken zoals men hier werkt, zou een mislukking oplopen en dit voor goed. Ik zou het werk van God compromitteren en het mandaat van de bisschop, uw inspanningen en mezelf. Het is mijn plicht u alles uiteen te zetten.

"Aard van mijn opdracht." Op 10 juni 1873 's avonds om 10 u., kwam ik te Savannah aan, vanwaar ik te middernacht moest vertrekken naar New-York. Ik ging Mgr. Gross, huidige bisschop van Savannah bezoeken. Toen hij hoorde dat ik naar Rome zou gaan, belastte hij mij ermee die mensen te vinden die mij zouden kunnen helpen om een seminarie te stichten te Savannah. Ik geef u, zo zei hij, zeventienhonderd acres terrein (een acre meet 70 m²); met de opbrengst ervan kunt u in de onkosten voorzien; maar, zo zei hij nog, ik wil mij met niets anders bezig houden. (Hij bedoelde de administratie en de directie).

Ik maakte enige opmerkingen over de hoedanigheid van deze mensen, maar hij stelde geen hoge eisen en zei: - Ik vraag geen speciale mensen. - Daarin bestaat noch min noch meer mijn opdracht. Indien er voldoende

tijd was geweest, zou hij het geschreven hebben en zou ik er verder over gesproken hebben; maar het rijtuig wachtte en ik vertrok.

Deze opdracht zegt weinig voor wie dit zo leest, maar zegt veel door wat ik hieraan zal toevoegen.

Vier jaar geleden, toen Mgr. Verot bisschop was, drongen de mensen van Savannah erop aan dat ik een college zou stichten voor de gegoeden en boden mij 80.000 dollar aan om de eerste kosten te dekken.

Dit was zeker niet mijn plan, maar het was mooi en door de noodzakelijkheid geëist; ik aanvaardde het, overwoog het en raadpleegde de Jezuiten van Baltimore. Zij zouden heel graag gekomen zijn, maar moeilijkheden van dien aard, die niets met dit werk te maken hadden, waren oorzaak dat ik er niets over zei aan de bisschop en met alle onderhandelingen ophield. Vroeg of laat zullen anderen het doen en beter dan ik. Savannah, stad en haven van Georgia, telt 45.000 inwoners; is een zeer sympathieke stad met een indrukwekkende handel; het centraliseert de hele handel van Alabama, Florida, Georgia en een deel van Carolina; maar het heeft niet eens een regelmatig college voor jongens, terwijl het grote scholen, lycea en universiteiten heeft; op 800 mijlen ten N. en meer dan 1.000 ten Z. is er geen enkel college noch vrij, noch protestant, noch katholiek. Dit is voldoende om de noodzakelijkheid van een college aan te tonen.

Het katholieke Savannah heeft twee grote vrije scholen en een jongenswezenhuis, die toevertrouwd zijn aan zusters. Het is goed te begrijpen dat, indien zij in handen waren van priesters, zij beter aan hun doel zouden beantwoorden en tevens aan de verlangens van de bisschop en van de bewoners, die instaan voor hun onderhoud.

Savannah heeft slechts zes priesters in de stad en negen voor heel het uitgestrekte bisdom. De priesters ontbreken en deze die er zijn, hebben geen huis voor retraite of voor hun geestelijke of wetenschappelijke noden. Welnu, alles wat in mijn geest omging zonder hoop het eens te verwezenlijken, kwam mij weer voor de geest op het ogenblik dat Mgr. Gross mij de opdracht gaf voor een seminarie te zorgen en mij zei: - "Voor mij, ik ben tevreden als u mij priesters geeft voor het bisdom", - ik had geen tijd en het was voor mij van geen belang om aan de bisschop nog iets meer te zeggen over die kwestie van het seminarie; te meer daar ik eraan dacht religieus te worden.

Welnu, wie ziet niet in:

1. Dat een seminarie tevens college en seminarie kan zijn, ten minste tot aan de theologie? En bijgevolg verminderen de onkosten voor het college en het seminarie, daar het huis, de administratie, de directie, het onderwijs, het onderhoud voor beide kan dienen.

2. Dat de jongens van het seminarie die niet geschikt schijnen te zijn voor het priesterschap, niet moeten weggezonden worden, maar kunnen blijven voor hun opvoeding in het algemeen en dat de jongens van het college gemakkelijk naar het seminarie kunnen overgaan.

3. Dat met één enkele afdeling en verschillende uitgangen ook het wezenhuis onder hetzelfde dak kan wonen, met dezelfde administratie, dezelfde directie en dat de seminaristen voor assistentie en onderwijs kunnen zorgen.

4. Dat de vrije scholen bij dit huis kunnen gevoegd worden, en wat de meesters van die scholen en de zusters van het jongenswezenhuis verdienen, kan aan het huis van het seminarie gegeven worden.

5. Dat het huis van het seminarie ook retraitshuis kan zijn d.w.z. de geestelijke en wetenschappelijke steun voor de clerus.

6. Dat de priesters van het huis de bisschop kunnen helpen voor de predicatie en de biecht.

En het is nog niet alles, noch het voornaamste.

De bisschop meent dat 700 acres terrein, verpacht of bewerkt, voldoende zijn om een seminarie te onderhouden. Zoals ze daar liggen zou het nauwelijks voldoende zijn om de beheerder ervan zijn loon te geven. Ze zullen goed opbrengen indien ze goed bewerkt worden; maar dat kost geld en tijd wat niet gaat voor ons. Best ware die grond tegen een goede prijs te verkopen om zo iets te kunnen beginnen en dan nog twee of drie jaar verder gaan.

Als ik er een college aan toevoeg en aldus voldoe aan het verlangen van de inwoners, dan win ik hun sympathie, en bijgevolg hun beurzen; en het college kan dan ook dienen als seminarie en de hoge pensions van de collegestudenten kunnen ook instaan voor het onderhoud van het personeel van het ene en het andere.

Dan moet ik slechts de clerici onderhouden, waarvan ik er twaalf gratis zou toelaten. Een goed college kan altijd 12 gratis plaatsen aanbieden; ten andere de assistentie, die ze bij de weeskinderen zouden doen, stelt het huis in staat de twaalf clerici te onderhouden.

De basis van het plan waarop ik menselijkerwijze steun, is de tegenwoordigheid van de burgers; want men moet niet rekenen op de bisschop of op de kerk, hoewel zij in geval van nood zullen helpen.

Deze twee instituten op één plaats verenigd vallen goedkoper uit; het ene steunt het andere. College en weeshuis zullen ook voor het seminarie de sympathie en de beurs van de stedelingen verwerven. Als dit huis dan onder de directie staat van één religieuze gemeenschap, dan wordt de taak volmaakt volbracht; zij centraliseert alles, zij beantwoordt aan alles en biedt de bisschop en het bisdom op ander gebied nog onverwachte diensten aan.

Dit is mijn plan, plan dat ik aan niemand vertel, omdat ik dacht dat het mijn taak niet is om het in leven te roepen, en er ook nooit aan gedacht heb; het lijkt mij toch goed uitvoerbaar.

Gezegend zij God om mijn durf het u bekend te maken; maar een durf was het nu precies niet. Toen ik u te Rome ontmoette, voelde ik mij aanstonds door uw goedheid gegrepen; ik voelde mij de uwe; ik was op weg naar jezuïeten met een brief voor de generaal; doch daar ik hem met portefeuille en geld (Gods Voorzienigheid) te Foligno verloren had, durfde ik mij niet tot de secretaris wenden en kwam naar u, om mij te helpen mij een paspoort te bekomen, zo u het zich herinnert; en het is bij toeval dat ik u over andere zaken sprak. Ik zocht tevergeefs naar de portefeuille en schreef u weer daarover; toevallig sprak ik u over wat mij opgedragen was uit Savannah.

De Heer schikte het zo, dat dit iets volgens uw verlangen was. U nodigde mij uit tot een onderhoud en het resultaat ervan was, dat ik als uw zoon van u heenging. Hopen dat tijdens deze tien weken waarin ik afwezig was en u niet geschreven heb, er niets veranderd is, kan de bisschop van ginder niet anders dan uiterst blij zijn om mijn brief die ik hem geschreven heb.

Wij zullen zien uit die brief die hij zal schrijven en die hier einde april zal toekomen, of er niets tussen gekomen is. Zo deze gunstig is, zal ik gelukkig zijn: 1° omdat ik uw zoon ben; 2° dat ik aldus naar mijn missie kan terugkeren bij een bisschop van wie ik heel veel houd; 3° dat ik daar meer realiseer dan ik ooit kon verlangen: religieus, missionaris; - missionaris in mijn zelfde missies, stichter van seminarie, college, huis voor vakleerlingen en zoals ik zal verklaren: stichter van een bijzondere missie. Mocht er nu nog een echte bekering plaats hebben, dan zou ik gelukkig zijn.

Zal dit werk te Savannah mislukken? U weet wat Mgr. Simeoni in uw tegenwoordigheid zegde; daar ik geen eed heb afgelegd, staat het mij vrij in die missie te gaan waar de bisschop het verlangt.

Ik wijk niet van mijn weg af; hij zal mij iemand geven en binnen de maand zal ik het klaargespeeld hebben om in de meest centrale steden een huis te openen en assistenten te laten komen.

Maar we hopen naar Savannah te gaan. In afwachting mag ik mijn tijd niet verliezen; laat mij toe mijn visie daarover uiteen te zetten; en om klaar te zijn vat ik alles in enige punten of vragen samen:

1. Hoeveel zullen er met mij meekomen bij het eerste vertrek?
2. Wie zou er best meekomen?
3. Wanneer, hoe en langs waar vertrekken?
4. Wat zullen wij meenemen?
5. Welke overeenkomst sluiten wij hier?
6. Welk soort van reis en welke bezigheden onderweg?
7. Eerste ontmoeting met de bisschop en richtlijn voor onderhandelingen.
8. Wat men onmiddellijk kan doen en wat er voor te bereiden is zonder zich bloot te stellen aan verplichtingen?
9. Vooruitzicht op een regeling.
10. Werkplan.
11. Betrekkingen met de bisschop.
12. Administratie, directie, onderwijs.
13. Huis, congregatie, seminarie, college, tehuis.
14. Aan welke ambachten de voorkeur geven.

1ste Punt. - Hoeveel zullen er met mij meekomen? - Twee, noch min noch meer. Waarom? Omdat ik denk dat één ervan moet komen om alles te zien en te leren kennen, om met de bisschop te onderhandelen, om onze correspondent te zijn die alles begrijpt wat we vragen, vooral op gebied van personeel; één persoon kan ginder alles bederven, hoewel hij hier hoop op succes gaf. Wees ervan overtuigd, Z. Eerw., dat een St.-Franciscus Xaverius, menselijkerwijze gesproken, ginder de gepaste man niet meer zou zijn. Het zal u overdreven toeschijnen, maar ik zou hem de voeten kussen en hem smeken met zijn soort apostolaat elders te gaan, bij de Indianen.

Ik heb een Franciscus van Sales nodig of een kardinaal van Chevreuse.

Iemand die onze noden ter plaatse niet heeft gezien, zou me stenen zenden in plaats van brood. Als zij daar zijn, worden ze niet teruggestuurd, tenzij na veel bedorven te hebben. Een gevormde congregatie kan zijn mensen bestuderen en vormen, alvorens ze te zenden. Wij kunnen dat niet en men zal de minste taalfout, een manier van doen enz. wel verdragen; maar wee, als men zich niet aanpast. De meest sympathieke bisschop die Savannah ooit gehad heeft, Mgr. Persico, leefde afgesloten als in een klooster en moest het na anderhalf jaar opgeven. Een te gemeenzame omgang met het volk vervreemdt de huidige bisschop van de aristocratie.

Bijgevolg, zo één met mij ginder moet blijven, moeten er twee meekomen. Eén bestemd om terug te keren met enige Amerikanen, en een andere die daar zal blijven om de Engelse en Latijnse taal te onderwijzen en de muziek; ik zal zorgen om geld bijeen te krijgen en mij bezighouden met de materiële en de morele grondslag van het werk.

Dus ten minste twee moeten mij tot daar vergezellen. En waarom niet meer dan twee? 1. Zo wij logies moeten vinden in het huis van de bisschop, dan is drie te veel. Ik zal naar St.-Patrik gaan, dat ook in de stad ligt. - 2. Ik zou ook niet weten wat zij er moeten doen in het begin, want ik zal al tevreden zijn, als ik een kamer vind om les te geven aan een twaalftal, iets waarmee ik al de derde dag na onze aankomst wil beginnen. En dit om geen tijd te verliezen, om onze activiteit te tonen, om uit te leggen dat een derde man voor ons werk niet nodig is, om onmiddellijk bezit ervan te nemen, om te tonen dat wij bekwaam zijn zelf onderwijzers te bezorgen, om de aandacht van de bewoners te trekken, als de jongens dagelijks op de wandel gaan, en hen aldus gunstig te stemmen.

Als de pater te Turijn teruggekeerd is, zal hij kiezen wie hij het meest geschikt acht. Hij zal ze sturen samen met schrijnwerkers en metsers en nodige materialen enz. Dus slechts twee moeten met mij meekomen.

2de punt. - Wie zullen die twee zijn? Wie zij moeten zijn, kunnen wij afleiden uit wat zij daar dienen te doen.

Eén ervan moet de toestand leren kennen, alles met de bisschop regelen en zijn vertrouwen winnen. Hij zal zijn en onze correspondent zijn met Turijn, en meer nog dan correspondent, een steun voor de bisschop en onze beschermer. Het is klaar dat alleen de overste daaraan kan beantwoorden. Ik dring er op aan, om zo mogelijk dit offer te brengen. Zoniet, zie ik slechts drie mensen die hem zouden kunnen vervangen nl. D. Rua, D. Cagliero en D. Savio. Ik verzoek U, Z. Eerw,, aan niemand anders te denken dan aan een van deze drie. Ik weet heel goed hoe onmisbaar zij zijn voor dit huis, doch dit is een gevormd huis en het andere moet nog onder moeilijke omstandigheden gevormd worden; ten andere het zou slechts voor een vijftal maanden zijn. Als zij teruggekeerd zijn, dan moeten zij alles kunnen regelen voor ginder; maar begrijpt het goed; als zij geen invloed hebben in dat huis en hun plannen voorleggen aan mensen die er niets van begrijpen, dan komt er niets van terecht.

Door de plaats die D. Rua bekleedt, door zijn uiterste voorzichtigheid, zijn beleefde manieren en de kennis van het Engels, komt hij het

eerst daarvoor in aanmerking. Ik heb daarenboven een speciaal vertrouwen in hem en dat is ook iets waard, daar ik hem alles zeggen kan. D. Cagliero, geestelijk directeur, theoloog, man met een gezond oordeel, heeft het grote voordeel een bekende naam te hebben in de muziekwereld. Hij zou onmiddellijk de sympathie in de stad veroveren en tevens alle andere taken goed vervullen. D. Savio is zeer bedachtzaam en vriendelijk en praktisch in zaken. U moet zelf zien of hij voor alles bekwaam is... De heer Dalmazzo uit Valsalice, oud-rector van het college, een man met zeer beleefde manieren en interessant in zijn omgang (zozeer op prijs gesteld in Amerika) zou ook in aanmerking komen voor die keuze; doch ik ken hem niet genoeg wat zijn geest en bekwaamheid aangaat.

De tweede, die deel moet uitmaken van dit eerste vertrek, is bestemd als leraar in de Engelse taal, naast de Latijnse; dat zegt genoeg wie hij moet zijn. Hij mag niet iemand zijn, die niet van kindsbeen af het Engels kent. Ik zou er niet voor dienen. Een leraar Engels aanwijzen die niet in die taal opgevoed werd, is een mislukking, het is dan beter dat werk te laten varen. Franse zusters, die heel graag gezien worden, zijn alleen bestemd voor de tehuizen en de negers, omdat zij niet slagen in het Engels.

Een missionaris kan bewonderd worden, maar een leraar moet mislukken zo hij in die taal niet grootgebracht werd.

In ons geval zie ik slechts Duffy, een Ier. Zo hij geen roeping heeft voor het priesterschap, kan hij toch komen, minstens voor twee jaar, daarna kan hij blijven als leraar, zo hij het verlangt of daar werk vinden, wat niet ontbreekt en meer winstgevend is dan hier.

Maar als hij niet komt, dan denk ik dat er geen andere in aanmerking komt voor dit huis hier. De Zwitser is een goede jongen. Als missionaris zou het gaan, maar niet als leraar Engels. Het past absoluut niet dat hij nu zou komen; en mocht hij later komen, laat me toe enige opmerking te maken over zijn ijver, die de grenzen zou kunnen overschrijden, vereist door onze zeer delicate omstandigheden.

Er is iemand in dit huis voor wie er ginder een plaats zou zijn, en die geen Engels moet kennen; gaarne zou ik hem vragen. Ik heb hem er nooit over gesproken en hij heeft er ook nooit iets over gezegd; en toch is hij de enige in heel het huis die ik zou durven vragen (natuurlijk de enige onder de clerici) en het is de heer Chiala.

Welke ook de uitslag zal zijn in het Engels, toch zou ik dankbaar zijn, zo u hem mij geeft, en zo u hem mij afzonderlijk geeft; zo zal ik er een meer hebben.

En wat gedaan als wij Duffy niet krijgen?

Als wij in Londen of Ierland komen, zullen wij iemand zoeken die bereid is bij ons te komen.

3de Punt. - Wanneer, hoe en langs waar vertrekken? Dit punt komt niet ongelegen en is ook niet zonder belang; kleine oorzaken hebben grote gevolgen.

Wanneer zal men vertrekken? Als alles klaar is om een antwoord te geven, dan moet men nog voorraad aanschaffen en andere schikkingen nemen; en als men zich haast, zal het toch zeker 14 dagen duren. Kijk, we zijn nu

al half mei. Een week nog voor persoonlijke voorbereiding, verzending te Genua van koffers en kisten met normale snelheid tot New-York, mijn gaan en keren naar Genua en zie het is einde mei. Hoe men zich ook haast, de afreis kan nooit voor het einde van mei gebeuren.

En men kan niet verder uitstellen, omwille van hem die moet terugkeren; want er zijn minstens 25 dagen nodig om naar Savannah te gaan; maar voor wat ik zal zeggen, zijn er 35 dagen nodig.

Als wij hier op 1 juni vertrekken zullen wij op 5 juli te Savannah zijn. Ginder zijn er ruim twee maanden nodig en het zal 5 september zijn eer de eerwaarde Pater kan vertrekken; hij is op zee van 10 tot 25 van dezelfde maand en is hier terug op 1 oktober...

Later is de zee niet meer zo rustig en daarom heb ik de aandacht getrokken op het wanneer; er valt dus geen tijd te verliezen.

Een andere reden. Dat vertrek moet plechtig gebeuren, met een zo groot mogelijke plechtigheid. Hiervoor zijn er verscheidene redenen. Als alles klaar is, zou men het vertrek kunnen doen samenvallen met de sluiting van de meimaand en zo de ene plechtigheid met de andere beëindigen. Het ware nog best op Pinksteren 24 mei.

Regeling van het vertrek. - Als alles klaar is, breng ik de koffers naar Genua bij Lanata die ze naar New-York verzendt; ofwel zullen wij ze naar Londen laten sturen naar het bureau van de "Ancor Line" als vrachtgoed; anders kost het ons een fortuin, en wij houden hier alles wat wij zelf kunnen meedragen,

Daar het vertrek om 9.20 u. is in Porta Nuova, moet de plechtigheid om half negen gedaan zijn; daar ze lang duurt moet ze om 6 u. beginnen. Ik laat aan de heer Overste over vast te stellen wat er bij deze plechtigheid te doen is. Ik beperk mij ertoe aan te tonen hoe deze plechtigheid ontroerend kan zijn.

Het volk wordt er over ingelicht niet alleen door de gewone aankondigingen, maar ook door verschillende dagbladen: 's morgens na een plechtige mis zitten de vertrekkende missionarissen op een bidstoel voor het altaar; een predikant gaat de preekstoel op, om op de meest indrukwekkende wijze uit te leggen wat een missionaris is.

Vervolgens bestijgt de overste of de aartsbisschop het altaar, richt een woordje tot de missionarissen, wijdt het kruis en hangt het om de hals en voor de borst (de missionaris moet een singel dragen om het kruis in te steken) en kust het kruis en de missionaris. Op dat ogenblik, te midden van de stilte van het koor gaat elke priester van het huis naar het altaar en omhelst de missionarissen; doch dat moet spontaan, en niet met een koud gebaar gebeuren, zonder enige ontroering. Daarna komen de clerici om hen de hand te kussen.

Nu heft het koor een aangepaste lofzang aan; de missionarissen kussen de hand van de aartsbisschop, nemen afscheid van de aanwezigen, gaan naar de uitgang van de kerk en stappen vergezeld van hun overste in het rijtuig, dat hen naar het station brengt; de andere priesters van het huis volgen in andere rijtuigen.

In groten getale zullen de kalmste en net geklede jongens en clerici op voorhand in groep naar het station begeleid worden; zij zullen er de missionarissen vaarwel zeggen en hun de hand kussen.

En indien daar een traan bijkomt, zal dat een zaadje zijn van edelmoedige voornemens. Men late niets achterwege om deze plechtigheid ontroerend

te maken, onder voorwendsel dat zij op zich zelf al ontroerend is. Al deze dingen maken de missionarissen hoogmoedig; maar zulke hoogmoed is mooi en voordelig zowel voor de zaak van God als voor het instituut en voor de missionaris zelf.

Hoe zal men reizen? Zo Duffy komt, kan men met de trein tot Genua reizen en vandaar per boot naar New-York. De reis duurt 20 dagen en kost 700 lires per persoon; er zijn geen onkosten voor de koffers. Zo Duffy niet komt, dan moeten wij naar Londen of Ierland om een leraar te vinden; dan zal men over Frankrijk, Parijs, Dieppe-New-Haven, Londen, Glasgow moeten reizen en vandaar over zee naar New-York. Als men uit Turijn vertrekt om half tien 's morgens, dan komt men om 14.40u. 's anderendaags te Parijs aan. Men neemt in het weststation een reiskaartje voor Londen, waar men 's anderendaags aankomt. Te Londen koopt men de biljetten van de "Ancor Line" en daarmee gaat men tot Glasgow per spoor en vandaar naar New-York.

Te New-York moeten wij de bisschoppen en de instituten bezoeken om de aandacht te trekken, zo men aanvaard en geroepen wil worden. Men moet de wereld nemen zoals zij is. Wie de wereld vlucht en schuwt, is geen missionaris. De missionaris is een man die met de ene hand de hand van God vasthoudt en zich helemaal in de modder werpt om zielen te vissen! Zij komen zelf niet; wij zijn gezonden om ze te zoeken en wij moeten gaan waar zij zijn om ze te vinden.

Vandaar gaan wij per trein (het is een beetje kostelijker, maar nuttig) en bezoeken Philadelphia, Baltimore, Richmond, Wilmington, Charleston, Savannah. De onkosten voor de heenreis belopen, bagage inbegrepen, ongeveer 2.500 lires voor drie man, en voor de terugreis van de overste 850 L.; in totaal dus ongeveer 3.350 lires.

Ginder zijn er geen onkosten, aangezien wij in het huis van de bisschop leven. Om helemaal in orde te zijn, is nog een paspoort en een "celebret" nodig.

4de Punt. - Wat moet er voorbereid worden om mee te nemen? - Burgerkleding voor de reis en priesterkleren in de koffers, kleine en grote stukken linnen en stoffen; want het is moeilijk ginder iets degelijks te vinden. Ook Latijnse en Italiaanse boeken, school- en muziekboeken en boeken voor eigen gebruik.

Al wat nodig is voor een geïmproviseerd kapelletje; wat er nodig is voor een definitieve kapel vinden wij daar. Lakens voor drie of vier bedden. Keukengerief en meubilering zal de zorg uitmaken van een tweede expeditie. Ik zal daarvan een lijst opmaken zodra ons vertrek vastgesteld is.

5de Punt. - Welke overeenkomst sluiten wij hier af? Aangezien de verre afstand en het belang van de communicaties een stipte, zekere en snelle aandacht vragen, moet er iemand in dit huis aangeduid worden tot wie men zich kan wenden, iemand die deze zaken voor al de andere doet. Iemand die reeds veel werk heeft, kan niet prompt voor alles zorgen; men kiese dus iemand die niet te veel werk heeft. Wij moeten weten tot wie wij ons moeten richten.

Om omvangrijke bagage op te zenden wende men zich bij voorkeur tot de heer Lanata van Genua, via zijn correspondent Philip and Son, New-York op ons adres Savannah-Georgia.

Voor brieven en kleine pakjes, de post, met bovenaan de aantekening "via Oostende"; en dan altijd "Savannah di Georgia", want er zijn vele "Savannahs" in Amerika.

Zo men te Turijn geen relaties heeft met Amerikaanse banken, kan men geld bekomen bij Lanata te Genua; men kan het dan plaatsen op de nationale bank van Savannah.

Overeenkomsten van groot belang moeten vastgelegd worden alvorens te vertrekken en alles dient wel bepaald, hetzij wat mijn geloften, hetzij wat de directie van het Werk betreft in zijn begin en in zijn vooruitgang; want later per brief komen er misverstanden. Wat mijn geloften betreft is het niet mogelijk ze hier af te leggen, doch ook ginder niet, zolang de dingen niet aan de gang gebracht zijn; dan zal ik mij terugtrekken voor de voorbereiding die ervoor nodig is; en dan zal er ook een overste zijn, die van u het mandaat ontvangen heeft om ze af te nemen.

Ook om een andere reden. Als ik wil slagen moet ik vrij zijn; want als ik voor de middelen die ik moet gebruiken, moet afhangen van iemand die de gewoonten daar niet kent en mij niet begrijpt, zal ik gehinderd worden en zullen voordelige gelegenheden mij ontsnappen. Ik ken dit alles te goed om zonder aarzelen te zeggen: als ik moet handelen, moet ik in principie vrij staan. Zodra een ander mij kan vervangen, laat ik alles in zijn handen en bereid ik mij voor tot de geloften.

Het is nodig dat de zeereerwaarde overste dit schriftelijk verklaart, zo hij het goedvindt, om mij te beschermen tegenover hem die mij in het werk zou willen hinderen, totdat Uw Vaderlijkheid mij ervan ontslaat. Dat betekent niet dat ik daar overste wil worden; want zoals ik het al gezegd heb, dat zou mij aan het huis en aan het onderwijs binden en mij beletten bezig te zijn met de werken van het huis zelf. Het inwendige van het huis kan bestuurd worden door om het even wie; maar de relaties naar buiten met de bisschop en de zakenwereld kan ik zelf onderhouden. (Ik kan niet zeggen hoelang) Het past dat ik het weze en ik kan niet handelen als anderen er zich in mengen. Ik zal nochtans zo handelen dat stilaan alles in handen komt van hem die U daarvoor zult aanduiden en wees er zeker van dat ik dat ogenblik zal bespoedigen.

Het tweede vertrek zou men kunnen kiezen in februari, in het begin van de maand, op de dag van de H. Maagd; begin maart zullen zij daar zijn en ik zal mij in mei tot de geloften voorbereiden, zo ik die gunst waardig ben. Na de geloften. Het is klaar dat ik de geloften niet afleg om daarna te doen wat ik wil. Maar zou ik een gelofte kunnen doen die mij belet een andere te volbrengen, nl. die van de missies, aangezien de missie ook mijn roeping is? U hebt mij verzekerd dat ik daarin niet zal verhinderd worden; maar zal de overste van ginder mij dat kunnen beletten? Ik vraag u nederig het zo te willen schikken dat ik er zeker van ben mijn roeping te kunnen volgen.

Aard van mijn missies.

De priesters in Amerika, Oregon uitgezonderd, gaan enkel daar waar geld is om te kunnen leven. Talrijke protestanten en katholieken leven arm en verlaten in de uitgestrekte wouden en zijn daarom aan hun lot overgelaten en worden wilden. Het is aan hen dat ik mij toewijd en verlang mij te blijven toewijden. Ik zal te midden van hen verblijven en daar ik noch door hen noch door de bisschop gesteund word, zal ik de grond bebouwen die, naar ik ondervonden heb, goed opbrengt en mij ruim tijd overlaat voor het apostolaat.

Ik hoop jonge mannen te vinden om zich bij dit apostolaat aan te sluiten. Zij zullen op enige afstand van mij werken voor zich zelf, zij zullen prediken, bekeringen teweegbrengen, dopen, leiding geven en 's zondags de mensen bij mij brengen voor de mis en de preek; ik zal aan die jongens, die er samenwerken, conferenties geven en leiding in het religieuze leven, want anders zullen zij het in zulk werk niet kunnen uithouden.

Indien de Heer een priester uit de congregatie wil roepen om mij te volgen, zal ik verder doordringen en aan de nieuwgekome de taak overlaten om die christelijke kern te verstevigen en te ontwikkelen. Een of twee maal per jaar zal ik naar het huis terugkeren voor de retraite; en indien de leeftijd mij belet verder door te gaan, zal ik mij terugtrekken in huis om de jonge geestelijken in het apostolisch leven te sterken. De gehoorzaamheid zou mij deze woorden kunnen doen terugtrekken en mij het zwijgen opleggen; maar ik zou nooit iets anders kunnen doen dan dit en mijn roeping is geen andere.

O, wat zou ik de Heer loven indien deze laatste mededeling die al gekend en goedgekeurd is door twee bisschoppen in Amerika, ook door u goedgekeurd werd: 1. dan kan ik mij blindelings in de geloften werpen; 2. dan wordt uw huis voor mij een kweekschool voor roepingen, zowel onder de leken als onder de priesters; 3. men vindt veel meer mensen die aan apostolaat willen doen onder hen die noch talen, noch talenten of geleerdheid hebben dan onder hen die gestudeerd hebben en talen kennen; want voor zo een apostolaat zijn er niet veel studies, noch talenkennis nodig maar liefde en vurigheid.

Nederig vraag ik u, Eerw. Overste, ervoor te zorgen dat mijn beslissing niet verhinderd wordt door hem die het huis ginder zal besturen; het best is dat men mij benoemt, wat ik inderdaad zal zijn, tot directeur of prefect van de missie, zoals de andere directeur of prefect of rector van het huis zal zijn.

Derde overeenkomst. Intussen zou er hier een sectie of een seminarie apart voor de missies moeten zijn. Daartoe is slechts een slaapzaal, een eetzaal en een ontspanningszaal met een directeur nodig en een bediende; en een school voor talen, bijbel, gebed en een aparte religieuze opvoeding; veel zorg moet besteed aan de netheid op de kleding, de manieren en gesprekken gelijk het een gentlemen past. Men moet ze ook een singel laten dragen en ze elke maand eenmaal laten preken, enz. Tijdens de vakantie zullen zij in groep in de streek rondwandelen, bij de mensen aan huis gaan, hen over God spreken en de kinderen onderwijzen.

Ik zal dat met enkelen doen en zo zullen ze zien hoe het moet. Dit ontwikkelt op wonderbare wijze hun roeping, indien zij een roeping hebben.

6e Punt. - Onderhandelingen met de bisschop. - Onze aankomst moet van een Latijnse brief, waarin de basis van de onderhandelingen geschreven staan, vergezeld zijn.

U zegt daarin: mijn priesters komen naar hier om onder uw bescherming een huis op te richten, om er een seminarie, een college en een tehuis voor weeskinderen te openen. Van die weeskinderen zullen wij ambachtslieden maken. Wij aanvaardden nochtans de 700 acres grond die men ons aanbiedt en vragen nederig:

1. De opbrengst van de geldinzameling die tweemaal per jaar in alle kerken van het bisdom tijdens de H. Mis gedaan wordt.
2. De toelating om kermissen en academische feesten in te richten en inschrijvingen te doen.
3. De oprichting van onze kerk tot een parochie die voldoende uitgestrekt is, met het recht ze zelf te bedienen, behalve het geval dat Uwe Excellentie ons zou willen vereren met er in eigen persoon de H. Mis op te dragen.
4. Ons een missiegebied toe te kennen, waar onze jonge missionarissen hun proeftijd kunnen doen.
5. Het onderwijs en de opvoeding, zowel van de clerus als van het college en het tehuis, staat onder rechtstreeks toezicht van Zijne Excellentie.
6. De religieuze congregatie, die steeds onderworpen is aan de bisschop inzake het priesterwerk, vraagt de eigen constituties te volgen wat betreft haar inwendige administratie en directie, zoals dat aan elke religieuze congregatie gewoonlijk door de Bisschop toegelaten wordt.

Uzelf, Eerw. Overste, zal nog andere artikels hieraan toevoegen die moeten dienen als basis van onze onderhandelingen. Intussen zal men een plaats zoeken om les te geven; mijn collega zal onmiddellijk de school openen en de jongens elke dag op wandel vergezellen om de aandacht van de mensen te trekken; tevens zal hij ze oefenen voor de plechtigheden in de kerk en voor de zang.

De missionarissen zullen de families bezoeken, de gepaste plaats uitkiezen, het plan van het huis tekenen, een bestek opmaken, en voor de middelen zorgen om de kosten te betalen.

Als alles vastgelegd is en alles met de bisschop geregeld is, zal de pater, die naar huis terugkeert, 4 of 5 Amerikanen met zich meenemen naar Italië op kosten van de bisschop. Terwijl deze zich voorbereiden, zorgt hij voor alles wat hij in februari naar Amerika zal moeten opsturen: priesters, schrijnwerkers, metsers, enz. om kerk en huis te bouwen enz. Ikzelf zal er hier ook mee beginnen en met ons twee, die hier gebleven zijn, zullen wij de nieuwelingen een onderdak bezorgen.

7de Punt. - Bedenkingen over het instituut voor ambachtsjongens. - Ik verlangde zulk een instituut speciaal voor de negers zolang ik te Ferdinandina was. Ik had grond gekregen, 45.000 Fr. waren al toegezegd en het huis en de kerk waren getekend; en was ik daar gebleven, dan had ik iets kunnen doen vooral op gebied van landbouw; maar weinig of niets in het overige; want in Amerika moet alles kant-en-klaar staan zodat men er aan geen herstellingen denkt; dat wordt niet gedaan omdat het meer kost dan nieuw; en nieuwe dingen maken tegen de prijs van de dag wordt alleen gedaan door grote ondernemingen. Schoenmakers, kleermakers, hoedenmakers

hebben geen werk. Deuren, meubels, ijzerwerk, afrasteringen met alles wat nodig is in ijzer, hout, in glas, alles komt uit de grote fabrieken. Schrijnwerkers om houten huizen te maken en metsers hebben werk en het wordt goed betaald. Maar het is geen werk voor jongens en kan niet in huis gedaan worden.

Kan een goed resultaat opleveren:

1. Een papierfabriek, want er is overvloedig materiaal voorhanden.
2. Een ijzergieterij, want weggegooid puin is er in overvloed.
3. Een steenbakkerij, want er worden zeer veel bakstenen gebruikt.
4. Gelooide vellen om naar Frankrijk te sturen; want ze kosten minder dan de Italiaanse.
5. Een banketbakkerij met Italiaanse smaak zou heel veel te doen hebben en erg op prijs gesteld worden door hen die in Italië komen; want ginder kan men zoiets nog niet bakken.
6. Schoen- en kleermakers zouden ook veel werk hebben; maar als het dagloon zou beperkt worden tot 50 ctms van hier, dan zou men er nauwelijks zijn kost mee kunnen verdienen.

De drukkerij voor dagbladen zou niet mogelijk zijn; want om de concurrentie het hoofd te bieden zou er een miljoen nodig zijn en dan nog zou de uitslag twijfelachtig zijn omdat men niet in een grote stad is. Met andere periodieke publicaties zou men misschien succes hebben; best ware boeken te drukken, maar liefst geen volumineuze, want in Amerika studeert men weinig doch men leest wel veel. In elk geval, om goed te slagen moet men geen goedkope boeken uitgeven. Wat tot lezen aantrekt is de schoonheid en de mooie omslag van het boek en de geestige en fijn afgewerkte illustratie ervan. Ze geven liever vijf of tien dollar uit voor een mooi boek dan een halve dollar voor een boek dat weinig aantrekkelijk is.

Ik denk dat men in de drukkerij best zou beginnen met het drukken van een mooie catechismus voor het bisdom van Savannah met de voornaamste oefeningen: gebeden - biecht - lang en kort gewetensonderzoek - bezoek aan het H. Sacrament - rozenhoedje - kruisweg - en op het einde de vespers van de zondag. Zo een boekje, goed genaaid op rode snee of verguld zou hier 50 of 60 ctmes kosten. Verzending, douane 30%; dat komt op 80 cent, en men zou het ginder 5 fr. verkopen. Ik zal van daaruit onmiddellijk het model sturen, door de bisschop goedgekeurd en het boekje zal goed verkocht worden.

Het valt te noteren dat een drukkerij daar veel middelen van bestaan kan geven voor het instituut, maar de jongens die er het ambacht zouden geleerd hebben, zouden daarmee hun kost niet kunnen verdienen. Ik hel meer over naar landbouw; dat werk houdt onze jongens bezig en dient als ontspanning, daar men er niet aan houdt om veel te spelen; tezelfdertijd kunnen zij studeren en veel voordeel bijbrengen aan het huis en welstand aan de streek; en de jongens zelf, die hier een stuk grond zouden bewerken, zouden onafhankelijk zijn en daarbij de achting van de bevolking winnen. We zouden grond hebben en vruchten; onze schrijnwerkers vinden er werk, de metsers kunnen er huizen bouwen en wij zullen er groot profijt uit halen.

Op deze wijze zou ik uw jongens met om het even welke aanleg daar naartoe kunnen zenden, bij honderden, zonder veel last voor mij; want met een assistent-directeur zou ik alles kunnen leiden. U herinnert zich dat de bisschop van Savannah mij 700 acres grond geeft; doch dat is niet voordelig als ik ze laat bewerken door huurders, maar wel winstgevend als wij ze zelf bewerken; te meer daar de grond dicht bij de stad ligt en weldra in de stad zelf zal liggen. De bisschop van Florida zal ze ook in St.-Augustinus willen. Ik zou u vragen geen taken van deze bisschop te aanvaarden zonder er mij eerst over te spreken.

Er valt nog veel te zeggen, maar ik meen toch alles over de dringendste zaken gezegd te hebben. Het is waar dat hij die op eigen voorzichtigheid bouwt te vergeefs werkt; doch ik meen toch dat ik niet mag nalaten alles te zeggen wat er te zeggen valt.

In principie wil ik alles doen wat ik kan voor de ontwikkeling van het werk; eerder dan te werken voor een zekere toekomst, vertrouw ik er toch op dat God het Werk zal doen groeien. Ik wil geen grenzen stellen aan de liefdadigheid uit vrees dat het nodige zal ontbreken; maar ik wil toch niet nalaten mijn wegen in te studeren om niet op goed geluk af te handelen.

Ik verzoek u, Zeereerw., mij om mijn openhartigheid waarmee ik u mijn gedachte voorlegde, te verontschuldigen. Ik had niet het inzicht voorwaarden te stellen, maar klaar uiteen te zetten wat volgens mijn mening kan slagen.

Nederig kus ik u de handen.

Uw zeer nederige, zeer onderdanige zoon
John Bertazzi, apostolisch missionaris.

V.

Aan priester Dionisius Halinan.
Salesiana Societas, habito enz. zie Vol. X, blz. 1372.

VI.

Op de 59ste verjaardag van de beste Vader Don Giovanni Bosco, bieden zijn bemindezonen, jubelend van liefde en verheugd om de vriendelijke tegenwoordigheid van Z. Exc. Monseigneur Augusto Negrotto C.S. van S.S. hem volgende ode aan:

Ode.

Dai sospiri, blz. 1372, vol. X.

VII.

Het college van S. Nicolas.

1.

Stichting en kapitaalvoorziening.

Om het plan voor de realisatie eerder geuit zal het kapitaal gevormd worden door al wat de burens van dit of gene district spontaan zullen storten, hetzij door een enkele bijdrage hetzij door stortingen in maandelijkse of jaarlijkse schijven. De verzekering van de verworven fondsen is gewaarborgd door de plaatsing op de filiaal van de "Bank van de Provincie" op order van de president en schatbewaarder van de bestuurscommissie, met intrest en lopende rekening, volgens overeenkomst.

Omzet van de fondsen.

De verzamelde fondsen zullen uitsluitend dienen voor het optrekken van het gebouw dat als opvoedingsinrichting moet dienen, volgens het plan dat de directeurs nodig en het best geschikt achten.

Organisatie.

De burens van om het even welke andere residentie, die meewerken aan de stichting van het opvoedingshuis, zullen dezelfde rechten hebben als de initiatiefnemers wat de administratie en het toezicht betreft.

Directiecommissie.

Een directiecommissie bestaande uit negen leden zal de fondsen beheren en de werken leiden; ze kan niet hernieuwd worden eer het gebouw voltooid is.

Ze blijft gemachtigd in alle gevallen te handelen volgens de schikkingen hierboven aangeduid; vier leden, de president inbegrepen, zijn voldoende om beslissingen te nemen.

De commissie zal minstens eenmaal per week vergaderen, om zich rekenschap te geven van de werken en telkens als zij het nodig acht; zij zal met alle mogelijke middelen de voordelen, de winsten en de besparingen van de stichting bekend maken. Zij zal bij de publiciteit voor de werken de middelen zoeken om de openbare belangstelling op te wekken voor de waarschijnlijke realisatie van dit idee; zij zal in haar schoot een commissie benoemen voor het provinciale en nationale gouvernement en zal hen voortdurend informeren over de verlangens van het volk en met de goedkeuring ook de nodige medewerking bekomen; zij zal de opdracht van en het studieplan in het algemeen aanwakken; en met het voorafgaande akkoord en aanvaarding van wat vastgesteld is in deze stichtingsakten, zal men overeenkomen over het overplaatsen van de leerkrachten naar deze stad, als de commissie het bericht geeft dat het gebouw voor het gebruik klaar staat. De commissie zal voor ogen houden dat dit werk opgericht werd met de hulp van het volk en het exclusieve eigendom van het volk is; dat recht moet vanaf de stichting heel klaar blijken totdat bij de openbare notaris een akte ervan opgemaakt is.

De commissie zal met de paters een contract opstellen met wederzijdse garanties waarin verklaard wordt dat wat het instituut voortbrengt, eigendom is van de directeurs, uitgezonderd als er herstellingen moeten gedaan worden en er omwille van een groter aantal leerlingen aanpassingen nodig zijn. Eens dat het instituut er staat, zal de directiecommissie de burens die meegeholpen hebben aan zijn vernieuwing samenroepen voor haar opvolging; ze zal een memorie van de werken tijdens haar administratie met een degelijke rechtvaardiging ervan aanbieden. Daarna zullen de burens een nieuwe directiecommissie samenstellen in de meest passende vorm en met de personen die enige praktische kennis van zulke stichtingen hebben. De benoemingen zullen gedaan worden met het aantal burens die tot dit doel opgekomen zijn.

Giuseppe Francesco Bentez
President

Melchiorre Echagüe
Vice-President

Antonio Pareja
Secretaris.

Verslaggevers: Teodore Fernandez - Pedro Ziobet - Tommaso Acevedo -
Giovanni Vasquez - Ramon Carvajal..

De vereniging, waarvan sprake, is die van de EE.PP. Scolopen die niet voldoende personeel hadden voor deze stad en het niet konden aanvaarden.

Kopie van het origineel Antonio
Pareja.

2.

Akte van oprichting van het college,

Te San Nicolas de los Arroyos, op twaalf oktober achttienhonderd drieenzeventig, wordt door de heren Francesco Benitez, Melchiorre Echagüe, Venceslao Acevedo, Pedro B. Ceccarelli, Ventura Marti, Mariano Maremo, Pedro Ziobet, Giovanni Vasquez, Giuseppe A. Urtubey, Tommaso Acevedo en Antonio Pareja wonend bij deze stad, genoemd in de akte van stichting op 5 februari achttienhonderd eenenzeventig, waarbij zich vier leden aansluiten, eenstemmig verklaard:

- dat een laatste beslissing genomen werd op de vijfde van de lopende maand in verband met de eerstesteelegging van dit gebouw, en dat dit gebeuren zal in tegenwoordigheid van het volk en zijn gezagdragers met de verklaring dat dit gebouw nu en altijd het eigendom van deze stad San Nicolas zal zijn;
- dat de fondsen voortkomen van verscheidene giften en van gewone inschrijvingen van de burens; dat het college altijd onder het toezicht zal staan van een commissie zoals ze nu reeds toezicht houdt op de administratie en de goede directie van het instituut;
- dat de grond waarop het werk gesticht is, een stuk is dat rechtstreeks grenst aan de Rio Panana en een gift is van het nationale gouvernement van de provincie Buenos Aires op datum van zes december achttienhonderd eenenzeventig, met de verklaring, in de resolutie meegedeeld door de

heer minister Malaver, dat het ander stuk aanpalend terrein, toebehoorend aan de staat, gebruikt mag worden voor beplantingen.

En als bewijs dat dit de wil is van zijn bezitters en stichters, ondertekenen wij deze akte van oprichting voor de werken en de opbouw van een hoger opvoedingsinstituut dat exclusieve eigendom is van de bevolking van San Nicolas; wij bidden samen met de Kerk bij de wijding van de eerste steen, gedaan door de Heer Pastoor-Deken, D. Pedro B. Ceccarelli, die voor ons de verdere groei van het college onder de goddelijke bescherming zal stellen.

Hebben ondertekend: Giuseppe Francesco Benitez - Melchiorre Echagüe - Venceslao Acevedo - Pietro Batt.a Ceccarelli - Ventura Marti - Mariano Maremo - Pedro Ziobet - Giovanni Vasquez - Giuseppe Urtubey - Tommaso Acevedo - Antonio Pareja.

Antonio Pareja, secretaris.

3.

Beschrijving van het gebouw.

Het terrein voor het werk, waarvan sprake is in de stichtingsakte, meet 112 "vare" aan de zuidwestzijde; en nog een deel "vare" op de achtergrond, N.O., langs de Rio. De voorzijde is omringd met ijzeren traliwerk met 16 kolommen tussenin; in het midden is de ingangspoort. Op de hoek in het westen begint de bouw van de kapel; dan komt er een zaal ten zuidoosten en vanaf die genoemde hoek zijn er 62 vare. De kapel + het atrium is $28 \frac{3}{4}$ lang, $8 \frac{1}{4}$ breed en 10 vare hoog. De zaal heeft negen vensters aan de voorkant, twee deuren en drie vensters aan de kant van de speelplaats, met een zuilengang die $4 \frac{1}{4}$ vare breed is. De zaal is aan de binnenkant 49 vare lang en $8 \frac{1}{2}$ vare breed; daarnaast staat een ander gebouw van $15 \frac{1}{2}$ vare lang en $5 \frac{1}{2}$ vare breed; dan volgt er nog een stuk voor de eetzaal en de keuken en nog vier andere plaatsen waaronder de sacristie, de kamer voor de bewaker van de kapel, een waterput, een emmerput en een bergplaats.

N.B. - Tien vare, in onze maat, zijn gelijk aan 8,48 m.

VIII.

Twee onuitgegeven brieven.

1.

Dierbare Heer Canale,

Twee van onze zonen, D. Cerruti, directeur van het college van Alassio, heeft samen met een van zijn leraren, een paar uur oponthoud te Genua. Ik beveel ze u aan, zo ze iets nodig hebben. Ik zou u eens moeten spreken; indien u niet binnenkort naar Turijn komt, laat het mij weten, dan zal ik u een bezoek brengen.

Bid voor mij, dierbare Giuseppe, en groet uw broer en zusters en geloof mij in J.C.

uw zeer genegen vriend
Turijn, 16-10-71.

Gio. Bosco, pr.

2.

St. Stefaan, martelaar, 1872.

Dierbare D. Cerruti,

Ik dank je voor je geschenken. Ze hebben buitengewoon gediend als geschenken voor verscheidene weldoeners. We hebben maar één D. Cerruti.

Ik zou een uitstap naar Alassio willen doen; zeg mij eens of de geplande lening samen met het gemeentebestuur aangegaan wordt, of moeten wij eraan denken ze apart te plaatsen.

Geef mij nieuws over Rossi. Duizend groeten voor jou en mijn zonen; God make jullie allen rijk aan heilige vreze Gods.

In het Italiaanse woordenboek mag je de grammatica die voorafgaat achterwege laten.

Zeer genegen vriend in J.C.
Gio. Bosco, pr.

IX.

"Latini christiani Scriptorum" in usum scholarum.

Joannes Bosco Sacerdos, candido Lectori S. D.
zie M.B. Vol. X, blz. 1377 en 78.

Zevende hoofdstuk.

549

DE VROME SOCIËTEIT WORDT DEFINITIEF GEVESTIGD - 1871-1874 1) De eerste regels, 2) Men moet vooruit. 3) De eerste stappen. 4) Onvoorziene moeilijkheden. 5) Hij dient het verzoekschrift in. 6) Nieuwe stokken in de wielen. 7) De laatste aanmerkingen. 8) Hij herneemt de onderhandelingen. 9) De raadpleging. 10) Intussentijd. 11) "Alles is afgelopen!" 12) Het goedgekeurde exemplaar. 13) "En de tegenstand vermeerdert...!"

AANHANGSEL. 1. De regel zoals hij voorgelegd werd in 1873. 2. Korte geschiedenis ervan. 3. Verdere verklaringen. 4. De regel zoals hij voorgelegd werd in 1874. n° 1: eerste uitgave, no 2: tweede uitgave. 5. Het antwoord van de speciale congregatie. 6. Korte geschiedenis... 7 en 8. Goedkeuring van de constituties en de eerste uitgave. 9. Waardevolle kanttekeningen van de heilige stichter. 10. Andere documenten.

Achtste hoofdstuk.

779

LERAAR EN VADER - 1871-1874

1) Onvergelijklijk! 2) De bezoeken aan de huizen. 3) Met allen. 4) Programma van christelijk leven voor de leerlingen. 5) De "avondwoordjes". 6) De "jaarspreuken". 7) Confidentiële wenken aan de directeurs en regels tot uitleg en aanvulling. 8) Raadgevingen en particuliere waarschuwingen. 9) Rendiconti en beslissingen van de algemene- en herfstconferenties. 10) Tijdens de retraite. 11) De religieuze staat volgens de opvatting van Don Bosco. 12) Andere waardevolle herinneringen. 13) De omzendbrieven,

AANHANGSEL. Mededeling van de algemene econoom. 2. Besluiten van de algemene conferenties - verklaringen over de regel. 3. Confidenties van de prefecten.

NIETS VERONTRUST HEM - 1873-1874

- i) In ernstige nood. 2) Onverwachte inbeslagneming.
- 3) De verdwijning van een testament. 4) Steeds rustig en alles voor allen. 5) Een andere betwiste erfenis.
- 6) Andere gedenkschriften uit 1873.

AANHANGSEL. 1. Noveen en plechtigheid ter ere van Maria, Hulp der Christenen. 2. Hymne voor het feest van Sint-Jan. 3. Plechtige prijsuitdeling. 4. Brief van de zoon van graaf Belletrutti aan Don Rua.

HET VISIOEN VAN DE TOEKOMST - 1874

- 1) Terwijl hij te Rome was. 2) Terug. 3) Voor de regelmatige observantie. 4) Het terrein van het missieapostolaat. 5) Een laatste keer te S. Ignazio. 6) Hardnekkige tegenstand.
- 7) Aanvragen tot stichtingen. 8) Uit Argentinië. 9) De derde familie. 10) Tijdens de herfst. 11) De dochters van Maria, Hulp der Christenen. 12) De gedachte aan de dood. 13) Te Nice. 14) Andere herinneringen.

AANHANGSEL. 1. Pro memorie voor de pauselijke audiëntie van 28 juni 1871. 2. Een dubbel huldebetoon van Mgr. Fratejacci in verband met de goedkeuring van de vrome sociëteit. 3. De "ode" van Beinasco. 4. De brief van D. Bertazzi. 5. Brief aan de pr. Dionigi Halinan. 6. Ode bij de 59ste verjaardag van Don Bosco. 7. Het college van S. Nicolas. 8. Twee onuitgegeven brieven. 9. Het gebruik van de christelijke schrijvers in de scholen.